

Habari Ngema

Mwani New Testament

Contents

Matwaya	1
Maruku	39
Luka	62
Yahaya	105
Vitendo	136
waRoma	175
1 waKorintiyu	192
2 waKorintiyu	208
waGalata	219
waEfezu	225
waFilipi	232
waKolosayi	237
1 waTesonika	242
2 waTesonika	246
1 Timotiyu	249
2 Timotiyu	254
Titu	258
Filemoni	260
Waebraniya	261
Yakobu	275
1 Peduru	280
2 Peduru	285
1 Yahaya	288
2 Yahaya	293
3 Yahaya	294
Yuda	295
Ufunuri	297

Habari Ngema
New Testament in Mwani

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Mwani

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mwani

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-30

ISBN 978-1-5313-0696-0

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016

b59c64ed-0fe2-582b-99e7-8752eb16e763

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is “*filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea.*” (Habakkuk 2:14)

Habari Ngema yerezze Matwaya

Mwanzo

Matwaya ákiwa Yahudi, nripisi nsoko wa kazi za waRoma, ndimana akifezeyiwa na Mayahudi wensiwe! Iye kalawirira kuwa nfulati wa Insa, airini ákiwa walii na mwenziwe Insa kwa muda wa myaka mitatu. Eci kitabu-ci iye kawandikira Mayahudi ipate awambire kuhusu uhai na kufwa pamoja na kufufuka ka Insa. Evi ndi vyakisowera pakulu mwaakipita akiwafunda wanu, na kulavya ushahidi wa maajuba mengi awenye atendánga Insa. Ákolota noyvo kuwa atimíze vibushuriwe nTaureti kweli-kwelini ndi Insa Almasihi.

Rikolo ra Insa Almasihi

¹Eci ndi kitabu ca rikolo ra Insa Almasihi, ujukulu wa Daudi, ujukulu wa Iburahima. Eku ndi kufulatana ka rikolo rake:

²Iburahima kampongola Izaki,
Izaki kampongola Yankubu,
Yankubu kampongola Yuda pamoja na wanduze,

³Yuda kampongola Paresi na Zera, wana wa Tamari;

Paresi kampongola Hesironi,

Hesironi kampongola Arama,

⁴Arama kampongola Aminadabu,

Aminadabu kampongola Nashoni,

Nashoni kampongola Salmoni,

⁵Salmoni kampongola Bowazi, mwana wa Rahabu;

Bowazi kampongola Obedi, mwana wa Ruti;
Obedi kampongola Yese,

⁶na Yese kampongola Daudi, ajire akiwa nfalume.

Daudi kampongola Selemani, mwana wa muka wa Uriya*.

⁷Selemani kampongola Rehoboyamu,

Rehoboyamu kampongola Abiya,

Abiya kampongola Asa,

⁸Asa kampongola Yehoshafati,

Yehoshafati kampongola Yoramu,

Yoramu kampongola Uziya,

* 1:6 Daudi kâzinga na Batisheba muka wa Uriya. Ikisa wakilombana akimpóngoríwa Selemani. (Ona 2 Samuweli 11.)

† 1:11 Mayahudi wasamisiwa Izraeli wakiperekiwa Babiloniya kwa sababu ya kubisha ámuri za Mwenyezimungu. Babiloniya rero inti ya Bugudadi. ‡ 1:17 Kizazi ndi muda mmoja wawainshi wanu mpaka piya kufwa kuja kuinshi wanu wengine. § 1:18 "Almasihi" zina rengine ra Insa, mana ake Mwenye alaiziriwe kuperekiwa na Mwenyezimungu kuwavusha wanu. *

1:21 "Insa" mana ake "Nvushi".

⁹Uziya kampongola Yotamu,

Yotamu kampongola Ahazi,

Ahazi kampongola Hezekiya,

¹⁰Hezekiya kampongola Manase,

Manase kampongola Amoni,

Amoni kampongola Yosiya,

¹¹Yosiya, wakati wasamisiwe akiperekwiwa Babiloniya[†],

kampongola Yekoniya na wanduze.

¹²Bandi yakusamisiwa kuka Babiloniya,

Yekoniya kampongola Shealtiyeli,

Shealtiyeli kampongola Zerubabeli,

¹³Zerubabeli kampongola Abihudi,

Abihudi kampongola Eliyakimu,

Eliyakimu kampongola Azori,

¹⁴Azori kampongola Zadoki,

Zadoki kampongola Akimu,

Akimu kampongola Elihudi,

¹⁵Elihudi kampongola Eleazar,

Eleazar kampongola Matani,

Matani kampongola Yankubu,

¹⁶Yankubu kampongola Yusufu, nlume wa Mariyamu, ampongore Insa, etiwa Almasihi.

¹⁷Basi vizazi piya mwanzo wa Iburahima mpaka Daudi vipita vizazi kumi na vine.

Mwanzo wa Daudi mpaka kusamisiwa kuperikiwa Babiloniya vipita vizazi kumi na vine. Na tangu ka kusamisiwa kuperikiwa Babiloniya mpaka wakati wa Al-

masihi vipita vizazi‡ kumi na vine.

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

¹⁸Sambi, kupongoriwa ka Insa Almasihi§ kukuna javi: Mariyamu mamaye Insa,

kâpofiya na Yusufu, falakini saanamba kunlomba, Mariyamu kariwonerera emite kwa nguvu ya Roho Takatifu, we!

¹⁹Yusufu nlumake, kwa kuwa mukweli na kutowa kusaka kumwanziri, akanzimiya kumwasa kisiiri-siiri.

²⁰Falakini iye, paakiwaza kuteenda javire, kwa mpunde noure, laika wa Mola kanjira akilota, akimwambira javi:

"Yusufu ujukulu wa Daudi! Usofeleye kunlomba Mariyamu nkawako, konta waasaka kupongola-yo ampongola kwa uwezo wa Roho Takatifu.

²¹Iye ampongola mwana

nlume na ujuzi umwite zina rake Insa*, konta iye awavusha wanu wake nkati ya madambi awo.”²² Basi piya vikuna ipate utimiziwe usowezi wasowere Mola julu ya nabii†, akamba:

²³ “Onani! Mwari mmoja wa bikira akuja kwimita, ampongola mwana nlume, na wamwita zina rake Emanueli, mana ake: ‘Mwenyezimungu kawa pamoja nofwe.’ ”

²⁴ Paasisimuke usingizi, Yusufu akitenda kamba vyambiriwe na laika wa Mola ire, akimpokerera nkawake.²⁵ Fala aamwi-jiwe mpaka kampongola toto nlume. Na akimwita zina rake Insa.

2

Wataalamu wa mashariki wantukuzu Insa

¹ Sambi, paapongoriwe Insa Betlehemu inti ya Yudeya, wakati Herodi* wawere nfalume, kwa mpunde noure wafika Yerusalemu wataalamu† wakilawa upande wa mashariki, wakamba: ² “Apongoriwe nfalume wa Mayahudi-yo kandepi? Kamana tiwona nondwa yake paikiwala, ndimana tija kuntukuza.”³ Nfalume Herodi paasikire, kafazaika pakulu sana na wanu piya wa Yerusalemu‡ wafazaika naye.⁴ Akiwajumanisa piya walongozi wa dini na wanlimu wa shariya wakiwatumikira wanu, akiwadairi: “Almasihi§ skuja kupongoriwa ndepi?”⁵ Ewo wakinjibu: “Betlehemu inti ya Yudeya, konta vyandikiwa na nabii mmoja* javi:

“Uwe! Betlehemu, inti ya Yudeya, auri ntoto futi kati ya walongozi wa Yudeya, konta kati ya uwe alawirira nlongozi, skuja kusunga umati wangu Izraeli.”

⁷ Sambi Herodi akiweta wataalamu ware, akiwadairi kisiiri-siiri wakatini wayilawirire nondwa ire. ⁸ Ikisa aki-waperekwa Betlehemu akamba: “Ukani,

† 1:22 Ona Izaya 7:14. * 2:1 Eyo ndi Herodi nkulu wakwanza, babu wa Herodi mwengine atawáre wakati Insa wagomezeriwe pansalaba. † 2:1 Wataalamu kawakirifyomesanga namuna vyazenenda nondwa. ‡ 2:3 Yerusalemu zina rengine ndi Al-Kuds. § 2:4 Eyi aya-yi “Almasihi” mana ake Nfalume nkulu wa Mayahudi álaiziriwe kupongoriwa. * 2:5 Kwa nfano, ona 2 Samuweli 5:2. † 2:15 Ona Hozeya 11:1. ‡ 2:17 Ona Yeremiya 31:15.

mukadadishi sana-sana kuhusu toto-yo. Mukimmonererera, tumizani kunambira ipate nomi nije nintukuze.”⁹ Pawansikire nfalume ire, wakúka. Ona, noire nondwa yawawonire ikiwala ire, ikiwalongoza mpaka mahala paakiwa toto ire, ikimiria.

¹⁰ Pawawonire nondwa ire, watenda radi na wafurahi pakulu sana. ¹¹ Nakufika nnyumba, wammona toto ire pamoja na Mariyamu mamaye, wakikokora mbere yake, wakintukuzza. Kuno wakifungula mali awo, wakintuzira zawadi: oru, lubani na mafuta a nsandali. ¹² Noparepare iwesukira ruhuza wasiludira ka Herodi kure. Basi, kwa njira nyengine, wakiludira kwavo.

Kutira kuka Miswiri

¹³ Ewo pawaludire, mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu julu ya ruhuza, akimwambira akamba: “Lamuka, nsukure toto-yo pamoja na mamaye, utire uke Miswiri, ukekare mpaka nukwambire, konta Herodi ansakula toto-yo amuulaye.”

¹⁴ Iye akilamuka, akintwala toto ire pamoja na mamaye, usiku-usiku akilawa, akuka Miswiri. ¹⁵ Akikala nokure mpaka Herodi akifwa, ipate vitimiziwe vyambire Mola julu ya nabii mmoja†, akamba: “Kulawa Miswiri nimwita mwanangu.”

Kuulaiwa ka wana watoto

¹⁶ Sambi, Herodi pejiwe kuwa katenviwa na wataalamu ware, kakimiwa pakulu futi. Akitumiza kuwolaya wasimana walume piya wa Betlehemu na wa kaya piya zíri karibu nawo, kwanza ka hirimu ya myaka miwiri na sawanamba kuffika, kwa kutunza muda waawadairire wataalamu ware.¹⁷ Basi vikitimiziwa vyasemire nabii Yeremiya‡ akamba:

“Shauti isikirika Rama, kiriro na shuku pakulu, Rakeli awaririra wanawe, aasaka kunyamaziwa, kamana awapo.”

Kuludi Miswiri

¹⁹ Sambi, nakufwa Herodi, kwa mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu Miswiri nokure julu ya ruhuza,²⁰ akamba:

"Lamuka, unsukure toto-yo pamoja na mamae, uke inti ya Iziraeli, konta wakisakula kumulaya-wo wafwa."

²¹ Basi, paalamuke, akinsukula toto ire pamoja na mamaye, wakingira inti ya Iziraeli. ²² Fala, paasikire kuwa Arkelau kankumiliki Yudeya, kariti cewo ca Herodi wawaye, akopa kuka noko. Na paakumbusise kwa nloto, akilawa akuka makaya a Galileya. ²³ Paafikire, akikala kaya ulu yakwitiwa Nazareti ipate vitimiziwe visemiwe na minabii kuwa: "Akwitiwa nNazareti§."

3

Yahaya mwenyé Koza

¹ Nowo wakati-wo, kalawirira Yahaya mwenyé Koza akihubiri nlanga ra Yudeya, ² akamba javi: "Tubiyanî, kamana ufalume wa binguni* uwa karibu!" ³ Kamana javi ndi vyaambiwe na nabii Izaya, Yahaya paakamba javi:

"Shauti ya munu yankufula uto nlanga: Ntengezereni Mola njira yake, molosereni barabara yake yaasaka kupita."

⁴ Sambi, Yahaya mavazi ake ákiwa a mabururu a ngamiya, ákivalanga ukanda[†] wa sambala nkiuno‡, na cakurya cake cíkiwa mazorombe na ansali. ⁵ Nowo wakati-wo, wanu wa Yerusalem, na wanu piya wa Yudeya, na piya inti jirin za Yordani§ wakuka kwake iye, ⁶ newo wakoziwa neye mmuto wa Yordani, kuno wakisema madambi awo.

⁷ Yahaya paawawonire Mafarizeu na Masaduseu* wengi wakija kwake wozwi, akiwambira: "Umwê kabila ya manyoka! Nani akushongezereni kutira kukimiwa kusaka kuja? ⁸ Basi, ipani visumo[†] vyakolota kutubiya. ⁹ Musiwaze watupu kwamba: 'Tanawo baba, ndi Iburahima.' Konta nukwambirani kuwa Mwenyezimungu kanawo uwemo wakupindula eya

§ 2:23 Epa mwandishi katumira "nNazareti" aari kumwamba Insa tu basi kuwa nNazareti falakini amwamba novyo munu wakutula nadiri ya Nazareti. Ona Isabu 6:2-21. Mwenyezimungu" au "kutawala ka Mwenyezimungu".

namuna moja. Ona 1 Nfalamu 1:8. § 3:5 Yordani ndi muto nkulu uri Iziraeli. ndi makundi mawiri a wanu wa dini ya Mayahudi. [†] 3:2 "Ufalume wa binguni" mana ake, "ufalume mupya wa

mawe-ya kuwa wajukulu wa Iburahima. ¹⁰ Nepa katana ituriwa fúti panzipe wa muti. Ndimana, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa, ukwefiwa pamoto.

¹¹ Omi-pa nukozani na maji molote kurtubiya. Fala ája bandi ya omi kanawo uwemo pakulu koliko omi, iye omi sisái kusukula tamango zake. Noyo-noyoni akuja kukozi na Roho Takatifu na moto.

¹² Iye kisero ciwa mmakono mwake, akuja kumariza kupepete, ataya mpunga wake nnikuti, fala membu akoca na moto sauzimika tena."

Koziwa ka Insa

¹³ Sambi, Insa akilawa Galileya, akuka ka Yahaya muto wa Yordani akoziwe.

¹⁴ Fala Yahaya akinkataza, akamba: "Omi ndi nisakula koziwa nowe, sambi ujaja nukoze omi?" ¹⁵ Insa akinjibu: "Kubali novyo sambi-pa! Kamana ndi vyavitiju ipate titimize piya shariya." Ndimana, akinkubali. ¹⁶ Insa, pesire koziwa, akilawa mmaji. Kwa mpunde nowo, akifungurirwa binguni wanzu, ng'waaa! Akimmona Roho wa Mwenyezimungu akimwisukira kamba pomba. ¹⁷ Apa! Na shauti ya kulawa binguni ikisema: "Eyu ndi Mwanangu wanimpenda, niwa radi naye."

4

Kuyererwa ka Insa

¹ Ikisa, Insa akitwariwa akukisiwa na Roho Takatifu palanga akayereriwe na ibilisi. ² Pesire kufunga suku arubaini, usiku na nsana, mwinsho ikinkola njala. ³ Cakúyerera ire akinfika karibu, akimwambira: "Kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu*, sowerera mawe-ya ataduke mikate." ⁴ Fala iye akinjibu, akamba: "Vyandikiwa† javi:

"Binadamu aainshi julu ya mikate basi, fala ainshi julu ya kila masemo a Mwenyezimungu."

* 3:2 "Ufalume wa binguni" mana ake, "ufalume mupya wa

† 3:4 Au: "sintu". ‡ 3:4 Nabii Aliyasi ákivalanga kwa

* 3:7 "Mafarizeu na Masaduseu"

† 3:8 "Visumo" mana ake vitendo vyema. * 4:3 "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † 4:4 Ona Kumbukumbu 8:3.

⁵ Ikisa Ibilisi akintwala Insa, akuka naye Yerusalem kaya takatifu, akintula julu mahala parefu pakulu pa Nyumba Takatifu, ⁶ akimwambira: “Kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, refye pansi, kamana yandikiwa[‡]:

‘Awamuru malaika wake kuhusu uwe, wakupokerera mmakono mwawo, mawe asukulumize anta aba mulu wako.’ ”

⁷ Insa akimwambira: “Vyandikiwa[§] novyo javi:

‘Usimyerere Mola, Nlungu wako.’ ”

⁸ Ikisa Ibilisi akinsukula tena, akuka naye mpaka pamwango nrefu sana, aki-molotera inti za ulumwengu piya na ubora wa utajiri wawo. ⁹ Akimwambira: “Ukisujudi ukinitukiza omi, vinu-vi piya nukupa.” ¹⁰ Insa akimwambira akamba: “Lawa-pa, uka vyako, uwe Shetwani*, konta yandikiwa[†] javi:

‘Mola Nlungu wako, iye ndi waujuzi kuntukuza, kuntumika iye yeka yake tu basi.’ ”

¹¹ Basi Ibilisi akimwasa. Mpunde noure malaika wakinfika karibu, wakintumika.

Mwanzo wa kazi za Insa Galileya

¹² Insa, paasikire kuwa Yahaya kafungiwa, akiludira inti ya Galileya. ¹³ Akisama Nazareti, akuka akikala Kafarnaumu, kaya ſiri nanyenje ya tanda[‡], upande wa inti ya Zabuloni na ya Naftali[§], ¹⁴ ipate vitimiziwe visemiwe na nabii Izaya*, akamba:

¹⁵ “Inti ya Zabuloni na inti ya Naftali, nanyenje ya tanda, kupunda muto wa Yordani, Galileya ya mataifa!

¹⁶ Wanu wari ngiza wawona nuru yakuwala pakulu sana, wekáre nkati ya inti na kati ya kinviria ca kifo, nuru iwazunguriza.”

[‡] 4:6 Ona Zaburi 91:11. [§] 4:7 Ona Kumbukumbu 6:16.

Ona Kumbukumbu 6:13. [‡] 4:13 “Tanda” epa ndi Tanda ra Galileya.

wana wa Yankubu. ^{*} 4:14 Ona Izaya 9:1,2. [†] 4:23 Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

kuriwona usikini roho zaho” mana ake ndi wanu wariwona kutowa kuwa kinu mbere ya Mwenyezimungu.

[†] 5:3 Ufalume wa binguni mana ake ndi kutawala ka Mwenyezimungu.

¹⁷ Kulawa noure wakati ure, Insa akanza kwereza, akamba: “Tubiyani, kamana ufalume wa binguni uwa karibu.”

Wanafunzi wakwanza wa Insa

¹⁸ Insa, paakenenda nanyenje ya tanda ra Galileya, kawawona wanu, munu na nduye: Ansumani etiwa Peduru, pamoja na nduye Andere, wakitaya nyavu ntanda mure konta wákiwa wavuvi. ¹⁹ Akiwambira: “Nifulateni omi, nukutendani kuwa wavuvi-wanu.” ²⁰ Mpunde noure, nakwasa nyavu zire, wakinfulata. ²¹ Nakuka mbere, akiwawona wanu wengine, munu na nduye: Yakobu mwana wa Zebedeyu, pamoja na Yahaya, nduye Yakobu. Wákiwa mungalawa na wawa yavo Zebedeyu, wakiwanza nyavu zawo. Insa akiweta, ²² newo mpunde noure wakasa ngalawa na wawa yavo, wakinfulata.

Kazi ya Insa Galileya

²³ Insa akenenda piya inti ya Galileya, mmasinagoga[†] mwawo kupita akifunda. Akereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu, na akiponesa ulwere piya na maradi piya a wanu ware. ²⁴ Kusifiwa kwake kusikirikana piya inti ya Siriya. Wakija nawo kwake iye piya walwere wa kila namuna ya malwazo na kopepesiwa, wakuwa na mashetwani, wa visalasala na wakuremala, neye akiwonesa. ²⁵ Wanu wengi wakinfulata, kulawa Galileya, Dekapoli, Yerusalem, Yudeya pamoja na ng’ambu nyengine ya Yordani.

5

Utuba pamwango

¹ Pawonire makundi a wanu, Insa akikwera pamwango, akikala. Na wanafunzi wake wakuka wakijumana naye.

Furaha yakweli

² Akifungula kanywa, akanza kuwafunda akamba:

³ “Heri ndi wenye kuriwona usikini roho zaho* kamana ufalume wa binguni[†] ndi wawo.

* 4:10 Shetwani ndi zina rengine ra ibilisi. [†] 4:10

Ona Kumbukumbu 6:13. [‡] 4:13 Inti ya rikolo ra Zabuloni na Naftali,

wana wa Yankubu. ^{*} 4:14 Ona Izaya 9:1,2. [†] 4:23 Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

kuriwona usikini roho zaho” mana ake ndi wanu wariwona kutowa kuwa kinu mbere ya Mwenyezimungu. Awaridai

mbere ya Mwenyezimungu.

⁴Heri ndi wenyé kulalamika,
kamana wakuja kunyamaziwa.
⁵Heri ndi wenyé kurinyenyekeya,
kamana wakuja kuwa wenyé ardhi.
⁶Heri ndi wenyé njala na nyotwa ya shariya,
kamana wakuja kwikutisiwa.
⁷Heri ndi wenyé utungu,
kamana newo wawoneriwa utungu.
⁸Heri ndi wenyé moyo swafi,
kamana wakuja kummona Mwenyez-imungu.
⁹Heri ndi wenyé kupatanisa wanu,
kamana wakwitiwa wana wa
Mwenyezimungu.
¹⁰Heri ndi wenyé kuhudiwa kwa sababu ya
haki,
kamana ufalume wa binguni ndi
wawo.
¹¹Heri kwenu wakati wamwiniwa,
na wamwandibiba,
na wamubuniriwa kila namuna ya ulongo,
kwa sababu yangu omi!
¹²Furahini na muwe radi pakulu, kamana
thawabu yenu ndi ulu mbinguni. Kamana
novyo ndi vyawandibiwe minabii wapitire
kábula ya umwe.”

Munyu na nlangaza

¹³Insa akizidi kusema javi: “Umwe ndi munyu mulumwengu-mu! Munyu ukilamwa, cílungiriwa kinani? Auna nguvu tena, ila ukwefiwa kunundu, uluwatiwa na wanu. ¹⁴Umwe ndi nlangaza mulumwengu-mu. Kaya yakujengiwa pajulu ya mwango aifisiwa. ¹⁵Hapanu munu akoréza kandiyeru kufinika na tamboru, ila atula pajulu ya meza, iwamwarikire wanu piya wári nnyumba. ¹⁶Kwa namuna moja novyo, ulangare nlangaza wenu mbere ya wanu, ipate wawone vitendo vyenu vyema, wansifu Baba wenu ári mbinguni.”

Kuhusu shariya

¹⁷Cengine Insa kawambira kaamba: “Musidanizire kamba njija kufuja shariya za Taureti au vyawakifunda minabii. Sijire kuvunja, ila njija kutimiza. ¹⁸Nukwambirani kweli kuwa, mpaka kwisa ka bingu na ardhi, aipo fataha wala shada isaka kulawiwa nTaureti mpaka vinu piya vitimiziwe. ¹⁹Ndimana, munu afúja ezi ámuri-zí, anta iwe noto moja tu basi, na kuwafunda

‡ 5:21 Ona Kulawa 20:13; Kumbukumbu 5:17.

* 5:27 Ona Kulawa 20:14; Kumbukumbu 5:18.

wenziwe watende novyo, akuja kuwoniwa ntoto futi nkati ya ufalume wa binguni. Falakini afuláta ezi ámuri-zí kuno akifunda, akuja kuwoniwa nkulu nkati ya ufalume wa binguni. ²⁰Basi, nukwambirani kuwa shariya yenu, ikitowa kupunda haki ya wanlimu wa shariya na Mafarizeu, amwingira futi ufalume wa binguni.”

Mambo a kukimiwa

²¹Kawambira tena javi: “Musikira vyawambiriwe[‡] wámida, ‘Usiulaye. Olaya onse, imbidi ahukumiwe.’ ²²Falakini omi nukwambirani kuwa piya-mwe mwenyé kunkimwira mwensiwe, imbidi ahukumiwe. Mwenyé kunkejeli mwensiwe, imbidi oke kumilandu. Mwenyé kumwita mwensiwe ‘zozo’, imbidi oke motoni. ²³Sambi, ikiwa kwankulavya swadaka[§] yako julu ya uralu, nopo ukikumbukira kuwa mwensiwo kanowo dugudugu julu yako, ²⁴asa nopo swadaka-yo mbere ya uralu-wo, uke ukapatane kwanza na mwensiwo. Sambi, ukiludi, lavya swadaka yako. ²⁵Patana na aduwi wako upesi paúri naye munjira ipate asukupereké ka mwenyé kulamula, neye kukupereké ka amiri wa kalaboshu, wefyeriwe nomo. ²⁶Nukwambira kweli, visaka kuwa vyonse, aulawa-mo mpaka uripe nzuruku kamili.”

Kuhusu uzinzi

²⁷Insa kawafunda tena javi: “Musikira vyayámbiwe*, ‘Usizinge’. ²⁸Falakini omi nukwambirani kuwa kila mwenyé kun-nang'aníza mwanamuka ka kumpererezza iye, kazinga futi. ²⁹Basi sambi, kamba rikukosesa riso rako ra nkono nriro, kótopola, wefye baidi yako. Kamana, ndi fidari kwako kwefya kifingo kimoja ca mwiri wako, koliko mwiri wako nzima kwingira motoni. ³⁰Na kamba ukukosesa nkono nriro wako, tupula nowo, wefye baidi yako. Basi, ndi fidari kwako kwasisika kifingo cako kimojawapo, koliko mwiri wako nzima kwingira motoni. ³¹Yambiya novyo javi, ‘Amwásá nkawake onse, ampe talaka,’[†] ³²Falakini omi nukwambirani kuwa kila mwenyé kumwasa nkawake saíri kwa sababu ya uzinzi, muka-yo antenza

§ 5:23 Kulavya swadaka nNyumba Takatifu nkaya ya Yerusalem.

† 5:31 Ona Kumbukumbu 24:1.

6

Kuhusu kuwasaidiya masikini

kuzinga. Na mwenyé kunlomba muka wak-wasiwa, kankuzinga.”

Kuhusu kulapa

³³Insa akizidi kuwambira: “Musikira tena vyawâmbiriwe wámida: ‘Usilapire ulongo ila mutimize mbere ya Mola kulapa kwenu.’

³⁴Falakini omi nukwambirani kuwa usilapire kinu ciwa conse: wala binguni kamana ndi kitu ca Mwenyezimungu,³⁵ wala usilapire duniya, kamana ndi yaluwatirat maulu ake, wala usilapire Yerusalemu kamana ndi kaya ya Nfalume Nkulu,³⁶ wala usilapire kiswa cako[‡] kamana auna uwezo wa kubadili nywiri zako kuwa nyelupa au nyerufi.³⁷Basi, kusowera kwenu kuwe ‘aye’ íri ‘kweli aye’, ‘sivyo’ íri ‘kweli sivyo’. Ca kupunda epo conse, cilawa ka Mbaya.”

Kuhusu kuripirirana

³⁸Cengine kawambira kaamba: “Musikira vyayâmbiwe kuwa: ‘Riso kwa riso, rino kwa rino.’³⁹Fala omi nukwambirani kuwa mussishindane na wenyé kukutendani ubaya. Kwasa javyo, ikiwa munu kakwibiya langu ra nkono nriro, zungunuka umpe langu ra upande mwengine.⁴⁰Ikiwa munu kakukeshari atware anzu yako, kazaku rako nero mwasire.⁴¹Munu akukulazimisha kusukula kinu kilometuru moja, uka naye mpaka mbiri.⁴²Munu akukulebela kinu kimojawapo, mpe, na munu akija kukukopa, nkopeshe usinture minyongo.”

Kuhusu kuwapenda maaduwi

⁴³Ikisa kawambira javi: “Musikira vyayâmbiwe, ‘Mpende mwenzizo, mwine aduwi wako.’⁴⁴Fala omi nukwambirani javi: Wapendeni maaduwi wenu, na watendereni duwa wenyé kukulumbatani,⁴⁵ ipate muwe wana wa Baba wenu ári binguni. Kamana awarisa juwa rake ka wema na wabaya, anyesa nvula ka wenyé shariya na sawana shariya.⁴⁶Kamana mukiwapenda wenyé kukupendani, thawabuni yamupata? Sinovyo vyawatenda anta wenyé kuripisa nsoko?⁴⁷Mukiwadairi habari wenzenu basi, camutendire ndi cepi? Sinovyo vyawatenda anta wanu sawamwijija Mwenyezimungu?⁴⁸Basi mukamilike kamba vyakamilike Baba wenu ári binguni.”

[‡] 5:36 “Kulapira kiswa” mana ake ndi kuperekwa kiswa ikiwa ulongo, na kuperekwa kiswa ndi kufwa. * 6:13 Mandiko mengine akongeza usowezi wakwamba javi: [Konta uwe ndi Mwenyé ufalume, Mwenyé nguvu, Mwenyé utukufu, daima milele. Aamina.]

¹ Insa kasowera tena javi: “Onani! Musitende shariya yenu mbere ya wanu kuwóniwa. Mukitenda javyo, amupata thawabu ka Baba wenu ári binguni.²Ndimana, paulavya zaka, mbere yako usibye umambi, kamba wanafiki vyawatenda kusinagoga na munjira, wasifiwe na wanu. Nukwambirani kweli kuwa wesa kupata futi thawabu zavo.³Fala uwe, ukilavya zaka, usase nkono sonto wako kwijiwa citenda nkono nriro wako,⁴zaka yako iwe kwa siiri. Na Baba wako, awona siiri, akujanliya.”

Mambo a kutenda duwa

⁵ Insa kazidi kuwambira kaamba: “Pamulebela duwa, musitende kamba vyawatenda wanafiki. Kamana ewo kuwajibu kwimira kulebela duwa mmasinagoga na mmamembe ipate wawoniwe na wanu. Nukwambirani kweli kuwa wapatuta futi thawabu zavo.⁶Fala uwe, ukilebela duwa, ingira nkisisi mwako, nakufunga nryango, ulebela duwa ka Baba wako arípo kwa siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, akujanliya.⁷Pamulebela duwa, musisowere novyo-novyo masemo mengi saana mana, kamba vyawatenda sawamwijija Mwenyezimungu. Ewo wawaza kuwa, kwa sababu ya usowezi mwingi, wasikiriwa.

⁸Basi musiwalandanise, konta Baba wenu akwijiwa camusakula kábula samunlebele.

⁹Kwa javyo, pamulebela duwa, ambani javi: ‘Baba wetu uri binguni, rikurisiwe zina rako,

¹⁰uje ufalume wako, vitendiwe vyausaka kamba vitendiwa mbinguni,

na mulumwengu-mu vitendiwe novyo.

¹¹Tipe luziki rero ratisakula kila suku.

¹²Tiswamii makosa etu, kamba ofwe novyo vyatiwaswamii watikosa.

¹³Usitase kutingira ushetwani, fala tinusuru mmakono mwa Mbaya.*

¹⁴Sambi, mukiwaswamii wanu makosa awo, na Baba wenu mbinguni akuswamiini novyo.¹⁵Fala kamba amuwaswamii wanu, na Baba wenu aakuswamiini tena.”

* 6:13 Mandiko

Kuhusu kufunga

¹⁶ Ikisa kawambira javi: “Pamufunga, musiwalande manafiki wafunga wajii, kama na wanyatisa kumaso kwavo ipate wa-woniwe na wanu kuwa wafunga. Omi nukwambirani kweli kuwa ewo wesa kupokerera thawabu zowo. ¹⁷ Falakini uwe, ukifunga, taya kumaso na usamure nyiwirako, ¹⁸ ipate usiwiioniwe na wanu kuwa kufunga, ila wijiwiwe na Baba wako aripo kwa siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, akujanliya.”

Kuhusu kuriturira mali

¹⁹ Cengine tena Insa kasema javi: “Musiriturire mali mulumwengu-mu míri uswa na ange yaribungi piya vinu, na wevi wavunjanga miryango wakwiwa. ²⁰ Fala riturireni mali enu mbinguni, mahala savyaribika na uswa wala na ange, wala wevi sawavunja nryango wakitowa kwiwa, ²¹ kamana paari mali ako, na moyo wako ndi pauwa nopo. ²² Sambi, kandiyeru ya mwiri ndi riso rako-ro. Ikiwa maso aka meema, mwiri wako piya ukuwa nuru. ²³ Fala ikiwa riso rako ribaya, mwiri wako piya ukuwa nkisi[†]. Kwa javyo, ikiwa nlangaza kwako uwe kisi, kisi cako kikulu pakulu.[‡] ²⁴Hapana munu akidiri kuwatumi kira mamwenye wawiri, kamana mmoja amwina, mwengine ampenda. Au aryaminisa ka mmoja, mwengine ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika Mwenyezimungu pamoja na mali. ²⁵Ndimana omi nukwambirani javi: Musishugulike na mainsha enu, camusaka kurya wala kunywa wala mwiri wenu camusaka kuvala. Mainsha sibora zaida ya cakurya? Na mwiri sibora zaida ya mavazi?

²⁶ Wanang'anzeni wanyuni julu: sawavyala wala sawavuna wala sawaritirira nkikutu, fala Baba wenu ári binguni awarisa. Umwe sibora koliko ewo-po? ²⁷ Nani kati yenu ashugúlikia kakidiri kongeza ora moja ya uhai wake?[§] ²⁸ Na mavazi, sababuni umwe kushugulikira? Tunzani maluwa a nnundu, namuna vyakula. Aakola kazi wala aapakasa nguwo. ²⁹ Nukwambirani kuwa anta Selemani* na ubora wake piya

[†] 6:23 “Kisi” mana ake “giza”. [‡] 6:23 Ezi aya-zi mana ake javi: Namuna munu vyataftiti mali ake akolota vyasaka kuwa mainsha ake mbere. Ikiwa iye munu mwema, vinu vyake awameria weniwe, mainsha ake akwijala nlangaza, akwenenda sana. Fala ikiwa siyo munu mwema, vinu vyake daima ariturira iye tu basi, mainsha ake ejala kisi, daima akwakula. [§] 6:27 Usowezi wa Kigeregu dalili ndi javi: “Ákidiri kongeza ujunda nusu meturu?” * 6:29 Selemani ákiwa nfalume nikulu, mwana wa nfalume Daudi.

aavarire kamba luwa rimojawapo. ³⁰ Basi, ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu iripo rero, yakuwa makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kukuvaazani umwe, wenye kwamini aba? ³¹ Basi, musishugulike kwamba: ‘Tiryani?’ au ‘Tinyani?’ au ‘Tivalani?’ ³² Kamana piavyo wamu sawamwijija Mwenyezimungu wasakula. Falakini ijwani kuwa Baba wenu ári mbinguni akwijija kuwa musakula piya-vyo. ³³ Basi, sakulani kwanza ufalume wa Mwenyezimungu na shariya yake, nevyo vinu-vyo piya vikongeziwa kwenu. ³⁴ Musishugulike na makeshamungu, konta makeshamungu-yo irishugulikira wanyewe. Vitosha kila suku na ubaya wake.”

Kuhusu kulaamu

¹ Na tena kawambira kaamba javi: “Musilaumu, nomwe musilaumiwe, ² konta kamba vyamulaumu, mulaumiwa novyo. Na namuna ya kipimo camupimira, mupimiriwa nocu novyo. ³ Sambi, mbana unang'aniza kizolo mmaso mwa mwenziwo, fala awufahamu kibawo ciri mmaso mwako? ⁴Umwambiraja mwenziwo kuwa: ‘Asa nilavye kizolo mmaso mwako’, na kumbe mmaso mwako muwa kibawo? We! ⁵ Uwe nafiki! Lavya kwanza kibawo mmaso mwako, uwone sana-sana, ndipo unlavye kizolo mwenziwo.

⁶ Musiwise vinu takatifu waumbwa, wakukuzungunkirani wakupanyangulani. Wala musefye vifure vyenu mbere ya nguluwe, wasije kuluwata na maulu awo.”

Mwenyezimungu ajibu duwa

⁷ Kawambira tena javi: “Lebelani, múpewa. Sakulani, múpata. Lombani hodi, mufunguririwa. ⁸ Kamana kila alebélá, ápewa. Asakúla, ápata. Na alómiba hodi, afunguririwa. ⁹ Nani kati yenu alebeliwa nkate na mwanawé, kampa riwe? ¹⁰ Au alebeliwa inswi, kampa nyoka? ¹¹ Umwe, ingawa muwa wabaya, mukwijiwa kuwapa wanenu vinu yyema. Futi Baba wenu ári

mbinguni aawapa vinu vyema ware wenye kunlebelba?

¹² Basi, piya vyamusaka kuwa wenzenu wakutendereni, nomwe watendereni novyo. Eya ndi mana a shariya ya Taureti pamoja na minabii.”

Nryango mpana na nryango mpusu

¹³ Akizidi tena kuwambira javi: “Ingrani nryango mpusu, kamana mpana ndi nryango wa njira ya ando yakumperekwa munu motoni. Na wengi ndi wengira nowo nryango-wo. ¹⁴Fala nryango mpusu na njira musu ndi yuka kumainsha a peponi. Aba futi wasinganira nowo nryango-wo.”

Mambo a muti na visumo

¹⁵ Insa kasowera tena kawambira javi: “More-moreni na minabii walongo, wakujirani wakilanda kamba makondoo, kumbe mmyoyo yawo iwa kamba miwinzi mikali. ¹⁶Muwamanyira julu ya visumo vyawo*. Muti wa miwa ukupa papaya? Au mpombwe ukupa mangera? ¹⁷Basi, kila muti mwema ukupa visumo vyema, fala muti mbaya† ukupa visumo vibaya. ¹⁸Muti mwema aushubutu kupa visumo vibaya, na muti mbaya aushubutu kupa visumo vyema. ¹⁹Kila muti saupa visumo vyema usenguriwa, utaiwa moto. ²⁰Basi, kwa vitendo vyawo, muwamanyira.”

Umwe sukwiwijani

²¹ Insa kawambira kaamba javi: “Siyo kila anita onse ‘Mwenye! Mwenye‡!’ akinwirira muufalume wa binguni, ila ire atenda caasaka Baba ári mbinguni. ²²Suku ya Kiyama, wanu wengi wakuja kwamba: ‘Mwenye, Mwenye, sikwelí atibushurire kwa zina rako? Na kwa zina rako, atiwatu-wise mashetwani? Na kwa zina rako, atitendire maajuzu mengi awenye?’ ²³Basi omi nukuja kuwambira: ‘Tangu sukwiwijeni, lawani kumaso kwangu, umwe mutenda ubaya!’”

Kuhusu wajengi wawiri

²⁴Insa kesiriza kwamba javi: “Basi sambi, kila asikíra usowezi wangu-wu akitímiza,

* 7:16 “Visumo vyawo” mana ake vitendo vyawo.

ka munu wakwinshimika pakulu. * 8:2 Mida camagundula aákikalanga wala aákiryá pamoja na wanu, na wanu awákkumbula, sababu kutowa kuwa swafi (ona Walawi 13:45-46). † 8:5 Nfalume wa masurudadu wa Roma ire aáwere Yahudi. § 8:10 Wanu wa Iziraeli ndi Mayahudi.

alandanisiwa na munu mwerevu ajen-gire nyumba yake pariwe. ²⁵Inya nvula, ijala myuto tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo, falakini aigwire konta ijengiwa julu ya riwe. ²⁶Fala upande mwengine, kila asikíra usowezi wangu-wu akitówa kutimiza, alandanisiwa tolu ajen-gire nyumba yake pansanga. ²⁷Inya nvula, ijala myuto tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo, igwa irrr! Basi, kugwa kwake kukulu.” ²⁸Pesire Insa kusow-era usowezi-wu, makundi a wanu wakis-hanga namuna vyakifunda, ²⁹konta akifunda kamba mwenyé mamulaka, aaki-funda kamba wanlimu wawo wa shariya.

8

Insa amponesa camagundula

¹ Insa, pesuke pamwango, wanu wengi wakinfulata. ²Mpunde noure cama-gundula* akinfika karibu, akinkokorera, akamba: “Mwenye, ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniswafil!” ³Insa, nakolosa nkono, akinkumbula, akisema: “Nisaka, uwe swafi.” Na wakati noure, magundula ake are akiswafika! ⁴Insa akimwambira: “Ona, usimwambire munu, ila uka ukarolote ka nkulungwa wa dini, ukapitise nadiri kamba vyalaazire nabii Musa, ukawape ushahidi.”

Insa amponesa ntumisi mmoja

⁵Pengire Insa Kafarnaumu†, nfalume wa masurudadu wa Roma‡ akinfika karibu, akinlebelba, ⁶akamba: “Mwenye! Ntumisi wangu kalala ukaya nlwere karemala, kankutabika pakulu futi.” ⁷Iye akimwambira: “Omi nikúka, nímponesa.”

⁸Nfalume wa masurudadu ire akinjibu, akamba: “Mwenye, siri bora uwe kwinama lupenu rangu! Ila, sowera usowezi wako tu basi, ntumisi wangu apona. ⁹Kamana, omi novyo niwa sini ya mamulaka, nanawo novyo masurudadu sini yangu. Nimwambira mmoja ‘uka!', akuka. Mwengine nimwambira ‘njol', akuja. Ntu-misi wangu nimwambira ‘tenda kinu kada', neye atenda noco.” ¹⁰Insa paasikire javire,

† 7:17 Au: “muti nlwere”. ‡ 7:21 Itumika “Mwenye”

ka munu wakwinshimika pakulu. * 8:2 Mida camagundula aákikalanga wala aákiryá pamoja na wanu, na wanu awákkumbula, sababu kutowa kuwa swafi (ona Walawi 13:45-46).

† 8:5 Kafarnaumu ndi kaya moja iri karibu ya tanda ra Galileya. † 8:5 Nfalume wa masurudadu wa Roma ire aáwere Yahudi.

§ 8:10 Wanu wa Iziraeli ndi Mayahudi.

akitajabu, akiwambira wanu wakinfulata ware, akamba: “Nukwambirani kweli kuwa, nkati ya wanu wa Iziraeli[§], sinamba kunsingana wakwamini pakulu kamba eyu! ¹¹ Nukwambirani kuwa wengi wakuja kulawa malawira-juwa na maswera-juwa^{*}, wakurya pamoja na Iburahima na Izaki pamoja na Yankubu[†], muufalume wa binguni. ¹² Fala wanu wa nowo ufalume-wo[‡] wakuja kwefiwa panja pakisi pi! Nopo kukuwepo kurira na kutafuna meno.” ¹³ Ikisa Insa akimwambira nfalume wa masurudadu ire: “Uka, vikuwere novyo kamba vyawaminire.” Noure wakati ure, ntumisi wake ire akipona!

Insa awaponesa wanu wengi

¹⁴ Insa, paafikire nyumba ya Peduru, kansingana nkewewe Peduru alarire pakinanda, ákiwa na homa. ¹⁵ Akinkumbula mmakono mwake, na homa ire ikimpita. Noparepare, akilamuka, akanza kumudumu.

¹⁶ Paifikire jironi, wakija nawo kwake wanu wengi wamashetwani. Iye, kwa usowezi wake tu basi, akiwatuwisa mashetwani. Piya wákiwa walwere akiwponesa, ¹⁷ ipate vitimu vyâmbiwe na nabii Izaya[§], ákamba: “Iye mwanyewe kasukula udainfu wetu, kapinga ulwere wetu.”

Vilazimisha kunfulata Insa

¹⁸ Sambi, Insa paawonire kuzunguriziwa na junudi ya wanu, akiwamuru wanafunzi wake walawe woke ng'ambu nyengine.

¹⁹ Nakunfika karibu mwanlimu mmoja wa shariya, akimwambira: “Mwanlimu, nukufulata kauka konse.” ²⁰ Insa akinjibu akamba: “Marikule wanawo mapondo, wanyuni wakwirúka julu wanawo vitundu, fala Binadamu wa Binguni^{*} aana mahala pakutula kiswa kupumuzika.” ²¹ Nakisa, mwanafunzi wake mmoja akimwambira: “Mwenye, nipe rihsa kwanza nilawe,

nikanzike wawa.”[†] ²² Fala Insa akinjibu akamba: “Nifulate, wase wafwi[‡] wawazike wafwi wawo.”[§]

²³ Pengire Insa mungalawa, wanafunzi wake wakinfulata. ²⁴ Ikanza tufani mba-hari, mpaka mungalawa mure ejala maji tapa, we! Fala Insa ákilala usingizi!

²⁵ Wanafunzi wake wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba: “Mwenye, tivushe, epa tipotey!” ²⁶ Iye akiwambira javi: “Mbaná muwa wofi? Umwe kwamini kwenu abá!” Basi, akilamuka, akisowerera mepo na bahari ka kwinyuka, kikitenda shuwari dembwe. ²⁷ Wanu ware wakishanga, wakamba javi: “Eyu munu-yu kawa namunani, mpaka mepo na bahari vinsikiriza?”

Insa awaponesa wamashetwani waGerasi

²⁸ Pafikire ng'ambu nyengine, inti ya waGerasi, wakinjira kusowera naye wamashetwani wawiri, wakilawa kumakaburi*. Ewo wakopesa pakulu futi, pakutowa munu kupita noyo njira-yo.

²⁹ Mpunde noure wakinyangula, kuno wakindairi: “Mwana wa Mwenyezimungu, mbana kwankutandibu? Kuja kuno kutopepesa wakati sauna^{fika}? ” ³⁰ Sambi, kitambo aba zíkiwapo nguluwe nyangi zikisungwi. ³¹ Mashetwani ware wakinlebelia Insa, wakamba: “Basi kamba utituvisa, tipe nafasi tingire nkonjo wa nguluwe zire.” ³² Iye akiwambira: “Aya, ukani!”

Mashetwani ware, nakuwalawa wanu ware, wakuka wakiwéngíra nguluwe zire. Basi, nkonjo wa nguluwe zire wakituwa pakulu wakifika pangulu, piya wakiteremukira mmaji wakifwa! Mama! ³³ Wasunga wa nguluwe zire wakitira. Pawalawire, wakuka mpaka kaya ulu, wakeresa piya habari zikunire zire na mambo awakunire wamashetwani ware. ³⁴ Kusema kweli, wanu piya wa kaya ire wakuka ka Insa. Nakummona, wanlebelia alawe inti yayo ire.

* 8:11 “Wengi wakuja kulawa malawira-juwa na maswera-juwa” ndi wanu Sawari-Mayahudi. [†] 8:11 Iburahima, Izaki, na Yankubu ndi wakulungwa wakulu wa rikolo ra mida ra Waebraniya au Mayahudi. [‡] 8:12 “Wanu wa nowo ufalume-wo” mana ake Mayahudi. [§] 8:17 Ona Izaya 53:4. * 8:20 Insa Almasihi akiramba mwanyewe mara nyangi zawenye akiritula zina ra “Binadamu wa Binguni”. Eri zina-ri mana ake ndi kuwa Insa katondoriwa na Mwenyezimungu kutenda kazi yakwakikisha ufalume wa Mwenyezimungu. Ona Daniyeli 7:13-14. [†] 8:21 Mana ake: akilebelia ekare naye wawaye mpaka afwe anzike. Ikisa anfulate tena Insa. [‡] 8:22 Epa “wafwi” mana ake ndi wanu wári hai fala sawasaka kunfulata Insa. [§] 8:22 Mana ake: Bora ndi kunfulata Insa Almasihi koliko kwikala na jamaa. *

Kumakaburi ka wákilawa wanawalume ware ákiwa majonga makulu. [†] 8:29 “Wakati sauna^{fika}” mana ake sainamba kufika suku ya Kiyama.

9

Insa amponesa kitewe

¹ Pengire Insa mungalawa, akilokera ng'ambu nyengine, akuka mpaka kwavo*.

² Onani, wakija naye kitewe apingiwe mmashila. Insa paawonire kwamini kwavo, akimwambira kitewe ire, akamba: "Mwanangu, rimbisa moyo! Madambi ako aswamíifa." ³ Na kweli, wanlimu wa shariya wamojawapo wakanza kuwaza kimoyomoyo: "Eyu kankukufuru!"[†] ⁴ Insa pejiwe mawazo awo, akamba: "Mbana mwankuwa za vinu vibaya mmyoyo mwenu?" ⁵ Avi, kwamba 'Madambi ako aswamíifa', au kwamba 'Lamuka wenende', cangupa ndi cepi? ⁶ Fala, nukoloterani kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka a kuswamii madambi duniya.[#] Noparepare, iye kamwambira kitewe ire: "Lamuka usukure kinanda cako, uke vyako kwenu." ⁷ Nakulamuka, akilawa, akuka kwake. ⁸ Junudi ya wanu ware pawammonire, wopa, wakintukuza Mwenyezimungu awapere wanu mamulaka kamba-ya.

Insa amwita Matwaya anfulate

⁹ Insa, nakupita mahala pare, kammona mwananlume mmoja wakwitiwa Matwaya, ekáre mahala pakuripiwa nsoko. Akimwambira: "Nifulate!" Nakulamuka, akinfulata. ¹⁰ Insa paakirya cakurya nnyumba ya Matwaya pamoja na wanafunzi wake, ona, waja wanu wengi warípisi nsoko[§] na wamádambi, wakikala kurya naye. ¹¹ Mafarizeu, nakuwona javire, wakiwadairi wanafunzi wake ware: "Warípisi nsoko pamoja na wamádambi, mwanihlu wenu akurya nawo! Sababuni?" ¹² Falakini iye, nakusikira javire, kaamba: "Wanu wakomu awapita wakinsakula dotoru, ila walwere." ¹³ Basi, murifunde sana-sana mana a eya masemo-ya*: "Omi Mwenyezimungu nisaka huruma, sisaka

swadaka." Basi, omi sijire kuweta wenye shariya, ila wenye dambi.

Shauri julu ya kufunga

¹⁴ Sambi, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza wakifika karibu ya Insa, wakamba: "Ofwe na Mafarizeu mara nyingi tifunganga, ila wanafunzi wako awafunga. Sababuni?" ¹⁵ Insa akiwajibu: "Mudaniza kuwa warifiwe kuharusi wajuzi kukimiwa wari na mwenyé harusi? Fala suku yakutwariwa mwenyé harusi kati yaho, wakati-wo wakuja kufunga. ¹⁶ Hapania mwenyé kutwala kipindi kipyä, kutaya kiwamba munguwo ya mida, konta kipindi kipyä-co cilawa munguwo, nguwo-yo izidi kupapuka. ¹⁷ Wala hapania munu atwála vinyu yakwanza kusemuka kutayirira nnumba[†] zamida, konta ikiwa javyo, numba-zo zipanjika, vinyu-ko itawanyika na numba-zo zikwaribika. Basi, tayani vinyu yakwanza kusemuka nnumba nyipya, javyo piya vikwikala suku nyingi."

Kuziripuka ka mwari na kupona ka mwanamuka

¹⁸ Insa, paawambire javyo, mpunde noure akifika nlongozi mmoja, akinkorera, akamba: "Mwanangu mwari kafwa sambi-pa. Fala ukúka, untila nkono wako julu yake, akuwa hai." ¹⁹ Insa akilamuka, wakilongozana pamoja na wanafunzi wake. ²⁰ Ona, akifika karibu ya Insa mwanamuka mmoja ákiwa na ulwere wa mbobo muda wa myaka kumi na miwiri. Nakunfika kuminyongo kwake, akikumbula anzu yake, lupindo ra sini, ²¹ kamana akiwaza javi: "Nikikumbula nguwo yake tu basi, nipona." ²² Insa akizungunkuwa, akinnang'aníza, akimwambira javi: "Mwanangu, rimbisa moyo! Kwamini kwako kukuponesa." Na mwanamuka ire, noure wakati ure, akiponesiwa. ²³ Insa, paafikire kunyumba ya nlongozi ire, nakuwawona webii wa mitoriro na junudi ya wanu wakinyangula[‡],

* 9:1 Kwavo Insa ndi Kafarnaumu. Ona 4:13. † 9:3 Mayahudi wakiwaza javyo konta wakikubali kuwa aswámi madambi ndi Mwenyezimungu tu basi. ‡ 9:6 Tafauti iwerepo ndi kuwa Mayahudi wakikubali kuwa Almasih (Binadamu) aponesa ulwere fala, kwa kuwa siyo Mwenyezimungu, aana uwezo wa kuswamii madambi. Fala Insa kawambira kuwa Almasih Mwenyezimungu, ndimana, sukuponesa basi, na madambi newo aswamii. Kinyume Insa akisema kuwa iye mwanyewe ndi Almasih na Mwenyezimungu. Na kawolotera julu ya kumponesa kitewe ire. § 9:10 Mayahudi na Mafarizeu wakiwatula wanu wa kuripisa misoko kamba wanu sawari swafi.

† 9:17 Númba wakati wa Insa ákitendiwanga a sambala. Sambala íkiwa ya mida, ainyuluka tena. ‡ 9:23 Mayahudi mida wákiba na matanga, wákiba mitoriro kuno wakirishiku wakinyangula pakulu.

²⁴ akiwambira javi: “Aya, lawani-pa! Mwari-*yu* aafwire, kalala tu basi!” Falakini ware wakola kunseka. ²⁵ Pawalaviriwe panja wanu ware, Insa akingira, akinkola nkono mwari ire, neye akilamuka! ²⁶ Ezi habari-zi zikenera muinti mure piya.

Insa awaponesa wanu sawawona wawiri

²⁷ Insa nakulawa pare, wanu sawawona wawiri wanfulata, kuno wakinyangula wakamba: “Mwana wa Daudi[§], titendere huruma!” ²⁸ Iye nakufika ukaya, vipofo ware wakimukira karibu yake. Insa akiwadairi: “Mukwamini kuwa nanawo uwezo wakukuponesan?” Wakinjibu, “He, tukwamini, Mwenye!” ²⁹ Basi, akiwakumbula mmaso mwavo, akamba: “Patani kadiri ya kwamini kwenu!” ³⁰ Maso awo akiwafunguka, ngwee! Fala Insa akiwalaizira pakulu, akamba: “Onani, anta munu mmoja asijiwel!” ³¹ Falakini ewo, nakulawa pare, wakeneza habari zake muinti mure piya.

Insa amponesa bubu

³² Pawalawire ware, onani, wanjisira Insa munu mmoja bubu wamashetwani. ³³ Nakutuwisiwa shetwani, bubu ire akanza kusowera. Wanu wengi wakishanga, wakamba: “Tangu acinakuna kinu kamba eci inti ya Izraeli!” ³⁴ Fala Mafarizeu wakamba javi: “Awatuwisa mashetwani kwa nguvu za Nkulu wa mashetwani*!”

Insa awawonera utungu wanu

³⁵ Insa akipita akenenda kaya ulu-ulu pamoa na kaya noto-noto zire piya, akifunda mmasingoga[†] mwavo, akerezia Habari Ngema za ufalume wa Mwenyezimungu, na akiponesa kila namuna ya ulwere na shida piya. ³⁶ Iye, nakuwawona wanu wengi ware, kawawonera utungu pakulu sana, konta wauzunika na wapoteya kamba makondoo sawana nsunga. ³⁷ Kwa javyo, akiwambira wanafunzi wake javi:

[§] 9:27 Íkiwa tabiya katì ya Mayahudi yakuba mwana wa Daudi, Selemanni, ákiwa na uwezo pakulu wakuponesa. Insa kakubaliwa kuwa Almasihi, kalandana na Selemanni wakuwa na uwezo wakuponesa. * 9:34 Nkulu wa mashetwani

ndi ibilisi. [†] 9:35 Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi. * 10:2 Mawali ndi wanafunzi wákenendanga na Insa, mwinsho wawatumire ulumwengu piya kwereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu. [‡] 10:14 Ewu

usowezi wa mida. Kamba munu vyaaamba, “Ripumuneni matakao”. [‡] 10:15 Kaya mbaya mbiri zakwitiwa Sodoma na Gomora Mwenyezimungu kádangula wakati wa Iburahima.

“Awapo mavuno mengi, falakini wakolakazi ndi abal! ³⁸ Basi, nlebeleni Mwenyezimungu Mwenyezimungu mavuno awapereké wakolakazi wavune mavuno ake.”

10

Mawali kumi na wawiri

¹ Insa, nakuweta wanafunzi wake kumi na wawiri, akiwapa mamulaka julu ya kuwatuwisa mashetwani, na waponese kila namuna ya ulwere na shida piya. ² Mazina a mawali* kumi na wawiri ndiya: wakwanza ndi Ansumani atapiriwe zina ra Peduru, Andere nduye Peduru, Yakobu na Yahaya, munu na nduye wana wa Zebedeyu,

³ Filipi, Bartolomeu, Tamimu, Matwaya ákiripisanga nsoko, Yakobu mwana wa Alufeu, Tadeu, ⁴ Ansumani nKanaa, pamoja na Yuda Shikariyoti, anzungunuke Insa.

⁵ Insa kawatuma ewa kumi na wawiri-wa, bandi yakuwalaizira javi: “Musuke ka wanu Sawari-Mayahudi, wala musingire kaya za waSamariya, ⁶ ila ukani kwanza ka walzraeli, wasíke kamba makondoo.

⁷ Mwamusaka kupita-mo, tangazani ezi habari-zi javi: ‘Ufalume wa binguni uwa karibu!’ ⁸ Waponeseni walwere, waziribuseni wafwi, waswafini wamagundula, na watuwiseni mashetwani. Mupata bure, perekani bure. ⁹ Musirisukuze mali a oru wala a parata wala a shaba mmaramba mwenu. ¹⁰ Musisukure mirumba munjira, wala nguwo mbiri, wala viratu, wala ngombo. Kamana bora ndi nkolakazi na luziki rake. ¹¹ Kila kaya ulu au noto yamuufika yonse, nsakurení nani kamilifu, mufikire no po mpaka kulawa. ¹² Pamwingira nnyumba, komazani.

¹³ Ikiwa wanyewe nyumba-yo makamilifu, salama yenu wabaki nawo, fala ikiwa simakamilifu, salama yenu ikuludirani wanyewe. ¹⁴ Sakupokererani wala sasikiriza usowezi wenu, pamulawa nyumba-yo au kaya-yo, ripumuneni funfu mmaulu mwenu[†]. ¹⁵ Nukwambirani kweli, suku yakulamuriwa, hukumu ya makaya a

* 9:34 Nkulu wa mashetwani

10:2 Mawali ndi wanafunzi wákenendanga na

Insa, mwinsho wawatumire ulumwengu piya kwereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu. [‡] 10:14 Ewu

usowezi wa mida. Kamba munu vyaaamba, “Ripumuneni matakao”. [‡] 10:15 Kaya mbaya mbiri zakwitiwa Sodoma na

Gomora Mwenyezimungu kádangula wakati wa Iburahima.

Sodoma na Gomora[‡] ndi aba koliko hukumu ya kaya-yo.”

Mashaka na kulumbatiwa ka mawalii

¹⁶ “Onani! Omi nukutumanzi kamba makondoo kati-kati ya miwinzi. Kwa javyo, muwe wajanja kamba masungula, na wororo kamba makwesi.[§] ¹⁷ Mutengemane! Kamana wanu wakuperekani mahala pamilandu, na nkati ya nsinagoga kukucapani viboko.* ¹⁸ Na mbere ya mafumu na mafalume mukuja kutwariwa, kwa sababu zangu omi, ipate muwe mashahidi kwawo na mbere ya mataifa. ¹⁹ Mukiperekira, musishugulike cakwamba. Kamana nowo wakati-wo, mukwambiriwa camusaka kwamba. ²⁰ Konta sumwe musowera, asowéra ndi Roho wa Baba wenu, asowéra nkati yenu. ²¹ Munu akuja kumperekira nduye aulaiwe†, na wawa antenda novyo mwanawewe, na wana wakuja kubishana na wawa zazo kufika kuwolaisa. ²² Mukuja kwiniwa kwa sababu ya zina rangu. Fala asáka kuvumirira mpaka mwinsho, eyo akuja kuvushiwa. ²³ Wakukulumbatani kaya-yo, tuwirirani kaya nyengine. Nukwambiranzi kweli kuwa amumarizira kupita kaya piya za Izraeli saanaja Binadamu wa Binguni. ²⁴ Hapana mwanafunzi anta mmoja wakumpúnda mwanlimu wake, wala ntumisi wakumpúnda mwenye wake. ²⁵ Vitosha mwanafunzi kuwa kamba mwanlimu wake, na ntumisi kuwa kamba mwenye wake.‡ Ikiwa mwenye nyumba wamwita Belzebuli§, futi wanu wa nyumba mwake wawetaja?”

Wamujuzi kumopa nani?

²⁶ “Basi musiwope ewo! Kamana hapana cakufinikiwa sacifunuriwa, na cakufisíwa sacifisuriwa. ²⁷ Canukwambiranzi pakisierezani panlangaza, na camutetera mmasikiro, ibiyani umambi. ²⁸ Musiwiwo wanu wakuulaya mwiri, sawakidiri kuulaya roho. Ila mopeni pakulu ari na uwezo

§ 10:16 Kigeregu: “Muwe wajanja kamba manyoka na wororo kamba mapomba.” * 10:17 Evi vikinkuna munu saakifulata shariya ya Taureti. † 10:21 Akuja kuulaiwa sababu ya kunfulata Insa Almasihi. ‡ 10:25 Mana ake: Ikiwa mwanlimu kankuwona mashaka, mwanafunzi azidi kuwona mashaka. Sawa-sawa kitumisi na mwenye wake. § 10:25 “Belzebuli” zina rengine ra ibilisi. * 10:29 Mana ake: Kwa kuwa Mwenyezimungu awasunga wadudu, futi wanu awasunga? † 10:34 Mana a upanga ndi “umanzi”. Nfano: “Nija nawo novyo umani”. ‡ 10:38 Nsalaba ndi mbawo mbiri zakukingamisiwa. Úkitumiriwanga mida kuwolayira wanu wakuhukumiwa. Munu wakusukula nsalaba wake, ndi alama yake ya kuka kufwa. Aana haki ya mainsha tena. Ewu ndi nfano wasowere Insa kuringanyisa namuna ya kujuzi kukaidi moyo kumlani shetwani. * 11:1 “Makaya mwawo” ndi makaya a Mayahudi.

wakupoteza motoni mwiri pamoja na roho. ²⁹ Sikweli madindi wawiri awoziwa raisi? Na anta mmoja aagwirira pansi bila kwijiwa Baba wenu.* ³⁰ Anta nywiri za nkiswa mwenu ziwalangwa piya! ³¹ Basi, musope kamana muwa bora koliko madindi wengi. ³² Kwa javyo, kila mwenyé kwakikisha mbere ya wanu kuwa anifulata omi, nomi novyo nikwakikisha mbere ya Baba wangu ári binguni kuwa wangu omi. ³³ Fala mwenyé kunikana omi mbere ya wanu, nomi novyo ninkana iye mbere ya Baba wangu ári binguni. ³⁴ Musidanize kuwa niija kutawanya salama mulumwengu-mu. Sijire kutawanya salama ila niija na upanga†. ³⁵ Kamana niija kunkitini mwananlume na wawaye, muka na mamaye, pamoja na munu na nkewewe. ³⁶ Maaduwi wa munu ndi wári nnyumba mwake! ³⁷ Mwenyé kumpenda wawaye au mamaye pakulu koliko omi siyo bora kwangu omi, na mwenyé kumpenda mwanawewe pakulu koliko omi, siyo bora kwangu omi. ³⁸ Munu saasukula nsalaba‡ wake na kunifulata, siyo bora kwangu omi. ³⁹ Awonérera mainsha ake, apoteza, fala apóteza mainsha ake kwa sababu yangu omi, asinganira.”

Thawabu

⁴⁰ “Akupókererani umwe, anipokerera omi. Na anipokérera omi, ampokerera anitumire omi. ⁴¹ Ampokérera nabii kwa kuwa nabii apata tuzo ra nabii. Na ampokérera mwenyé shariya, kwa kuwa mwenyé shariya, apata thawabu ya mwenyé shariya. ⁴² Nukwambiranzi kweli kuwa ámpa wasimana-wa mojawapo kikombe ca maji akuzizima kwa kuwa mwanafunzi wangu, kwa hakika aakosa futi kupata thawabu yake.”

11

¹ Insa pesire kuwalaiza wanafunzi wake

* 10:17 Evi vikinkuna munu

saakifulata shariya ya Taureti. † 10:21 Akuja kuulaiwa sababu ya kunfulata Insa Almasihi. ‡ 10:25 Mana ake: Ikiwa mwanlimu kankuwona mashaka, mwanafunzi azidi kuwona mashaka. Sawa-sawa kitumisi na mwenye wake.

§ 10:25 “Belzebuli” zina rengine ra ibilisi. * 10:29 Mana ake: Kwa kuwa Mwenyezimungu awasunga wadudu, futi wanu awasunga? † 10:34 Mana a upanga ndi “umanzi”. Nfano: “Nija nawo novyo umani”. ‡ 10:38 Nsalaba ndi mbawo mbiri zakukingamisiwa. Úkitumiriwanga mida kuwolayira wanu wakuhukumiwa. Munu wakusukula nsalaba wake, ndi alama yake ya kuka kufwa. Aana haki ya mainsha tena. Ewu ndi nfano wasowere Insa kuringanyisa namuna ya kujuzi kukaidi moyo kumlani shetwani. * 11:1 “Makaya mwawo” ndi makaya a Mayahudi.

kumi na wawiri, akilawa pare akuka kufunda na kwereza mmakaya mwawo*.

Wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza

² Yahaya nkalaboshu mure paasikire vitendo vya Almasihi, akiwatumwa wanafunzi wake ³ wakandairi javi: “Uwe nduwe úkijuzi kuja au tijuzi tinrindire mwengine mmojawapo?!” ⁴ Insa akiwajibu, akamba: “Ukani mukamwambire Yahaya mambo a muri kusikira na a muri kuwona: ⁵ wanu sawawona wankuwona, wakubadilika wankwenenda, wamagundula wankuswafiwa, makewewe wankusikira, wafwi wankuzirupusiwa, na masikini wankwerezia Habari Ngema. ⁶ Heri munu wakúwa kwangu omi aawona sababu yakunziwiya kuzidi kwamini.”

Insa asowera kuhusu Yahaya

⁷ Sambi, pawokire vyavo, Insa akanza kuwambira wanu kuhusu Yahaya: “Paluwanja pare múka kuwona kinani? Nyani wakutikinyiwa na mepo? ⁸ Au múka kuwona kinani? Mwananlume wakuvala mavazi meema? Onani, wanu wakuvala mavazi meema, mnyumba ya nfalume ndi mwawári. ⁹ Fala noko múka kuwona kinani? Nabii? Nukwambirani kweli, iye kawapunda minabii. ¹⁰ Basi, iye ndi munu asewiwe nkati ya Mandiko‡:

‘Onani, nímpereka ntume wangu mbere yako,
akutengezera njira mbere yako.’

¹¹ Kweli-kwelini nukwambirani kuwa nkati ya wana wapongoriwa na wanawaka, aanalawirira wakumpunda Yahaya mwenyé Koza. Falakini, ntoto muufalume wa binguni ndi nkulu wakunzaidi iye.

¹² Tangu suku za Yahaya mwenyé Koza mpaka rero-vi, ufalume wa binguni úkiwepo ushinda mwangi. Wamani wakenkeza kumiliki kwa nguvu. [§] ¹³ Konta

† 11:3 Mayahudi na Yahaya mwenyé Koza wakirindira kuwa akuja kulawirira Mwenye Nkulu wakúja kuwavusha wanu.

‡ 11:10 Ona Malakiya 3:1. § 11:12 Wakati-wo Mayahudi wakinrindira kuja Almasihi awe nkulungwa wa masurudadu kuwashinda waRoma. * 11:14 Nabii wa mida, pakulu Malakiya (ona Malakiya 4:5), wabushuru kuwa Aliyasi aludi.

Aliyasi ndi ire saafwire, atwariwe mbinguni munkukuta wa moto. † 11:19 Binadamu wa Binguni zina rengine ra Insa. ‡ 11:19 Mana ake: Mwinsho wijiwifu wa Mwenyezimungu ukuja kwakikishiwa julu ya vitendo vyema vya Insa.

§ 11:21 (i) Kuvala maguniya na kuripaka riu ikiwa alama yakutubiya ka Mayahudi. (ii) Wákitendanga wanu wa mida ikíwa watubu dambi zowo. * 11:22 Tiru na Sidoni ndi inti za makafiri. † 11:23 Wakati wa Iburahima, kaya ya Sodoma ifujika kwa sababu Mwenyezimungu káperekwa moto, konta dhuluma kuwa nytingi. Ona Mwanzo 18-19.

mpaka suku za Yahaya, minabii piya wabushuru na Taureti ibushuru novyo kuhusu nowo ufalume-wo. ¹⁴ Basi, mukisaka kukubali, neye noyo ndi nabii Aliyasi akirindiriwa kuja.* ¹⁵ Mwenyé masikiro, asikire!

¹⁶ Wanu wa eyi tarehe-yi niwalandanise na wanani? Wawalanda wasimana wakkikalwa kabuzari, wakiwanyangurira wenzi-wawo, ¹⁷ wakamba:

‘Tukwibibirani mitoriro, amuvinire!
Timba nyimbo za uzuni, amuririre!’

¹⁸ Kamana kaja Yahaya aafúnga wala aánywa, ewo wasema: ‘Kanawo jini.’ ¹⁹ Kaja Binadamu wa Binguni† akúrya na akúnya, ewo wasema: ‘Mmoneni! Nfaji na nrevi-yu! Rafiki wa waripísa nsoko na wamádambil’ Novyo-sivyo wijiwifu wa Mwenyezimungu ukwijiwikana kwa vitendo vyake!‡’

Inti za wanu saawasaka kutubiya

²⁰ Ikisa, Insa akanza kuwalamuwanu wa kaya zaakitenda maajuza mengi, konta awakutubiya. ²¹ Akamba: “Uwe, kaya ya Korazini, ulaniwe! Uwe, kaya ya Betisaida, ulaniwe! Konta maajuza akukunireni umwe, anakuna Tiru na Sidoni, nanga walawirira wengi wenyekutubiya, wakuvala maguniya na kuripaka riuv‡.

²² Ndimana nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu ya Tiru na Sidoni* ikuja kuwa aba koliko yenu umwe. ²³ Na uwe, Kafarnaumu, itakuwa ukweziwa? Ukwisusiwampaka Kuzimu! Kamana, maajuza akukunire uwe, anakuna Sodoma†, kaya íri-po mpaka rero! ²⁴ Basi, nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu ya kaya ya Sodoma ikuja kuwa aba koliko uwe.”

“Njoni kwangu omi!”

²⁵ Noure wakati ure, Insa akisema, akamba: “Nukushukuru, Baba, Mola wa binguni na duniya, konta evi vinu-vi

kuwafisira wejiwifu na werevu, ila kuwafafanurira wanu watoto[‡]. ²⁶Ndi kweli, Baba, kwa kuwa javyo ndi vyavikunowa mbere yako. ²⁷Piya vinu nigabiziwa na Baba wangu. Hapana amwijíwa Mwana[§] ila Baba, na hapana amwijíwa Baba ila Mwana na ware wakuwa Mwana kawatondola kuwafafanurira. ²⁸Piya wenyé kusokera na wenyé kuwa na mashuguli mengi, njoni kwangu omi, nukupani pumuzi! ²⁹Twalani lunda rangu, murifunde kwangu omi, kamana nanawo imani na unyenyeketu wa moyo. Basi javyo, roho zenu zipumuzika, ³⁰konta lunda rangu aririgariga, na nzigo wanukusukuzani úveyuka.”

12

Kuhusu suku ya sabadu

¹ Wakati-wo, suku moja sabadu*, Insa akipita mmasamba a tirigu. Wanafunzi ware ikiwakola njala, wakanza kuvunja masureka a tirigu, wakitafuna. ²Fala Mafarizeu pawawonire javire, wakimwambíra: “Ló! Wawone wanafunzi wako wankutenda vinu saviri halali kutendisa suku ya sabadu.” ³Iye akiwajibu: “Amunafyoma vyaâtendire Daudi pamoja na wensiwe paiwakorire njala? ⁴Kêngira nnyumba ya Mwenyezimungu pamoja na wensiwe, watafunu mikate yakutukuziwa. Saviri halali kutenda javyo ewo, ila íwa halali kutafuna walongozi wa dini tu basi. ⁵Au amunafyoma Tau-reti kuwa walongozi wa dini wa nNyumba Takatifu wakikejeli suku ya sabadu, fala wawa wanu sawana makosa? ⁶Basi omi nukwambirani kuwa epa kawapo nkulu koliko Nyumba Takatifu! ⁷Munjejwa mana a ewu usemi-wu: ‘Omi Mwenyezimungu nisaka huruma, sisaka swadaka’, amungari kuwalamu wanu sawana makosa. ⁸Konta Binadamu wa Binguni ndi Mwenye wa sabadu.”

Munu wakuremala nkono

⁹Insa nakulawa pare, akuka nsinagoga mwawo. ¹⁰Ákiwapo munu wakuremala nkono. Ewo wandairi wakamba: “Mwaja! Halali kuponesa sabadu?” Wandairi javyo ipate wanlaumu. ¹¹Fala iye akiwambira:

[‡] 11:25 “Watoto” epa mana ake ndi wanu wanyenyeketu.

Suku ya sabadu ndi Jumamosi. Ndi suku ituriwe kupumula Mayahudi. Awajuzi kukola kazi kamba vyaisema shariya ya Taureti. [†] 12:17 Ona Izaya 42:1-4. [‡] 12:24 Belzebuli ndi zina rengine ra Shetwani au Ibilisi, nkulu wa mashetwani na majini.

[§] 12:26 Au: “Ibilisi”.

“Nani kati yenu áwa na kondoo mmoja kagwirira mpondo rikulu suku ya sabadu, kwa nowo wakati-wo katowa kunkola, kunlavya? ¹²Onani, aafái pakulu munu koliko kondoo? Kwa javyo, halali kutenda meema suku ya sabadu.” ¹³Ikisa akimwambira munu ire, akamba: “Olosa nkono wako.” Iye akolosa na akiponesiwa, úkiwa nzima kamba mwengine. ¹⁴Fala Mafarizeu wakilawa, wakitenda mpango wakumuulaya Insa.

Kubushuru ka Ntumisi atondoriwe na Mwenyezimungu

¹⁵Fala pejiwe mpango wawo ure, Insa karilavya pare. Wanu wengi wakinfulata, neye akiwaponesa piya, ¹⁶akiwalaizira waserezeye vyaatendire. ¹⁷Vitimiziwe vyaâsemire nabii Izaya[†] kuwa:

¹⁸“Onani, eyu ndi Ntumisi wangu waninton-dore, mpendani wangu anipéndeza mmoyo mwangu. Nintaya Roho yangu kati yake, iye atangaza namuna nyipyá mbere ya mataifa.

¹⁹Aakaidi wala aanyangurisana na munu, shauti yake aisikirikana panja.

²⁰Aanyanda muwa wakuvunjika, wala aazimisa paviyu yakufuka rosi, mpaka suku yakushinda shariya yangu.

²¹Na zina rake, mataifa watumaini.”

Mafarizeu wanlandanisa Insa na Belzebuli

²²Ikisa Insa wakinjisira munu mmoja kipofu na bubu kwa sababu ya mashetwani. Iye akimponesa, ipate akidiri kusowera na kuwona. ²³Wanu piya wakishanga, wakamba: “Paa! Sinoyu-yu ujukulu wa Daudi?” ²⁴Fala Mafarizeu pawasikire, wamba: “Eyu munu-yu awawutwisa mashetwani sairi kwa uwezo wa Belzebuli, nkulu wa mashetwani[‡].” ²⁵Pejiwe ware cawari kuwaza, Insa kawambira: “Kila ufalume wakwawányika makundi akubishana watupu, ufujika. Na kila kaya au nyumba yakwawányika makundi

[§] 11:27 Mwana ndi Mwenye Insa Almasihi. * 12:1

Suku ya sabadu ndi Jumamosi. Ndi suku ituriwe kupumula Mayahudi. Awajuzi kukola kazi kamba vyaisema shariya ya Taureti. [†] 12:17 Ona Izaya 42:1-4. [‡] 12:24 Belzebuli ndi zina rengine ra Shetwani au Ibilisi, nkulu wa mashetwani na majini.

akubishana watupu, aiinshi.²⁶ Ikiwa Shetwani[§] awatuwisa mashetwani, warawanya watupu, ufalume wake Shetwani-yo uinshi mwaja?²⁷ Na ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa Belzebuli, sambi wanafunzi wenu wawatuwisa kwa uwezo wa nani? Basi, ewo ndi wakulamulani.²⁸ Fala ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa Roho wa Mwenyezimungu, basi ukufikirani futi ufalume wa Mwenyezimungu!²⁹ Au, munu nnyumba ya munu wakurimba akwingira kumwiwira mali ake, bila kwanza kunfunga mwanyewe, mwaja? Akinfunga ndi pamwiwira nnyumba mwake.³⁰ Munu saári pamoja nomi, abishana nomi, na sakusánya pamoja nomi, atawanya.³¹ Ndimana nukwambiranu javi kuwa kila dambi na kufuru waswamiiwa wanu, fala kukufurira Roho Takatifu* auswamiiwa.³² Na asowéra kwa kubishana na Binadamu wa Binguni aswamiiwa, fala asowéra kwa kubishana na Roho Takatifu, aaswamiiwa ulumwengu-wu wala usaka kuja.”

Muti ukwijiwikana kwa visumo vyake

³³ “Tenderani juhudji muti uwe mwema[†], visumo vyake vikuwa vyema, au tenderani ubaya muti uwe mbaya, na visumo vyake vikuwa vibaya. Kusema kweli, muti ukwijiwikana kwa visumo vyake.³⁴ Umwe kabilu ya manyoka! Musoweraja usowezi mwema, muri wabaya? Konta ciri kumoyo ndi cilawira pakanywa.³⁵ Munu mwema nkati ya ankiba ngema, alavya usowezi mwema, na dainfu nkati ya ankiba mbaya, alavya usowezi mbaya.³⁶ Basi, nukwambiranu kuwa, suku yakulamuriwa, kila usowezi saufái usowériwa na wanu, wakuka kujibu usowezi-wo.³⁷ Konta kwa usowezi wako, ukwakishwa kuwa na haki, na kwa usowezi wako, uhukumiwa.”

Alama ya maajuzu a nabii Inusu

³⁸ Basi sambi, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wamojawapo wakinlebelu, wakamba: “Mwanlimu, tisaka tiwone alama yako.”³⁹ Fala iye akiwajibu: “Kizazi kibaya na cazinaa cisakula alama. Fala acoloteriwa alama saíri ya nabii Inusu.

* 12:31 Usowezi wa kukosera Roho Takatifu ndi kukufuru ka Mwenyezimungu, bila kusaka kutubiya. Kuwa nawo roho ya ukatima, kutowa kusaka kunfulata Mwenyezimungu ka ukweli. † 12:33 Kila mainsha a munu awa kamba muti mwema au wakunyata. ‡ 12:41 “Suku yakulamuriwa” mana ake “suku ya Kiyama”. § 12:42 Rainya wa upande wa suheli ndi nfalume mwanamuka wa inti ya Saba, inti íri upande wa sini ya Arabiya. Hadisi-yo yändikiwa nkitalu cakwanza ca Mafalume, sura ya 10.

⁴⁰ Basi, kamba Inusu vyékare suku natu usiku na nsana mmatumbo mwa inswi nkulu, na Binadamu wa Binguni akuja kwikala novyo nkaburi suku natu usiku na nsana. ⁴¹ Sambi, suku yakulamuriwa‡ walawirira waNenive wahukumu kizazi-ci, konta watubiya paakereza nabii Inusu. Na kumbe arípo epa kampunda Inusu!⁴² Ikisa tena, suku yakulamuriwa, alamusiwa rainya wa upande wa suheli[§] ahukumu kizazi-ci, konta kálawa baidi futi kuka kusikiriza wijiwifu wa Selemani. Na kumbe arípo epa kampunda Selemani!”

Kuludi ka shetwani

⁴³ “Shetwani, akinlawa munu, apita mahala palanga, akisakula kupumula, fala aapata. ⁴⁴ Sambi akwamba: ‘Niludira nyumba yangu kanilawire!’ Nakufika, asingana yawaka, yakufairyaira, na yaktengiwa vinu sana-sana. ⁴⁵ Akuka awatwala wensiwe saba wakumpunda iye mwanyewe. Nakwingira, wakwikala nkati-mo. Kwa jayvo, na munu-yo hali yake ya mwinsho ikuwa mbaya kupunda pakwanza. Basi, novyo ndi vyacisaka kuwa eci kizazi kibaya-ci.”

Jamaa zake Insa

⁴⁶ Insa, paakisowera na wanu, mamaye pamoja na wanduze wemira panja, wakisakula wasowere naye. ⁴⁷ Munu mmoja akimwambira, akamba: “Ona! Mamayo na wanduzo wawa panja pare wasakula wasowere nawe.” ⁴⁸ Iye akinjibu munu ire, akamba: “Mama omi ndi wepi? Wanduzangu ndi wepi?”⁴⁹ Nakolosa nkono akiwlota wanafunzi wake ware, akamba: “Epa ndi paári mama na wanduzangu!⁵⁰ Konta munu asaka kuwa onse aténda caasaka Baba wangu ári binguni, noyo ndi nduyangu na nlumbwangu na ndi mama.”

13

Insa afunda kwa kinyume cingi

Kinyume kuhusu nvyari

¹ Noire suku ire, Insa akilawa nnyumba mure, akuka akikala nanyenje ya tanda.

² Makundi ka makundi a wanu wakinzunguriza, ndimana kakwera mungalawa, akikala. Wanu ware piya wémira nanyenje ya tanda rire. ³ Noparepare, akiwafunda wanu vinu vingi vyawenye kwa kinyume, akamba: “Ákiwepo mwananlume mmoja akipita akivyala. ⁴ Paakivyla, mbeyu nyengine igwirira munjira, zija nyuni zidodola. ⁵ Mbeyu nyengine igwirira mmawwe, mahala saapana misanga, noure wakati ure iwota konta aákiwepo misanga mingi. ⁶ Fala pariwarire juwa, senge ire ifwa, konta aákiwa na mizipe sana. ⁷ Mbeyu nyengine igwirira mmiwa, iwota, fala muti unyala. ⁸ Mbeyu nyengine igwirira munsanga wa rutuba, ipa visumo, muti mmoja miya, nyengine sitini, na nyengine talatini.* “Basi, mwenyé masikiro, asikire!”

Mana a kinyume

¹⁰ Wanafunzi ware wakinfika karibu, wakindairi javi: “Sababuni kuwambira kwa kinyume?” ¹¹ Iye akiwajibu akamba: “Konta umwe-po mwijiwiwa siiri za ufalume wa binguni, fala ewo-po[†] aweiwiwiwe. ¹² Kamana mwenyé kuwa na kinu, apewa akuwa na vingi, fala munu saana kinu, aba caári nawo noco anyang’anyiwa. ¹³ Ndimana niwasowerera kwa kinyume, konta wanang'aniza fala awawona, wasikiriza fala awasikira wala awerereriwa. ¹⁴ Javyo vitimiziwa kwawo vyaâsemire nabii Izaya[‡], akamba:

‘Musikira na masikiro fala amwereriwa
anta aba,
nakunang'aniza munang'aniza fala amu-
wona anta aba.

¹⁵ Konta myoyo ya wanu-wa migumu.
Masikiro awo aasikira sana,
maso awo afunga.
Siwere javyo,
maso awo nanga awona,
masikiro awo nanga asikira,
myoyo yawo nanga yerériwa,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa’’ ambu ndi Mola.

¹⁶ Insa akiwambira tena: “Heri maso
enu konta muwona, pamoja na masikiro

enu konta musikira. ¹⁷ Nukwambiranu kweli kuwa minabii wengi na makamilifu víwajibu kuwona vyamuwona-vi fala awawonire, na kusikira vyamusikira-vi, fala awasikire.”

Mana a kinyume kuhusu nyvari

¹⁸ “Sikirizani mana a kinyume kuhusu nyvari: ¹⁹ Kila mwenyé kusikira usemi wa ufalume akitowa kwereriwa mana ake ndi ire mbeyu igwirire munjira. Akuja ibilisi anlavya círi mmoyo mwake. ²⁰ Mbeyu igwirire mmawwe ndi mwenyé kusikira usemi, nopo ka nopo kapokerera na furaha, ²¹ fala aainshi nawo suku nyangi, kwa kuwa aana mizipe nkati yake. Akija akimpata mashaka au kulumbatiwa sababu ya usemi wa Mwenyezimungu, abugudika, akwasa. ²² Mbeyu igwirire katiki ya miwa ndi mwenyé kusikira usemi, fala kwa sababu ya mashuguli a kila suku, pamoja na udanganyifu wa mali, vikinya usemi, ubaki saupa visumo. ²³ Na ire mbeyu igwirire munsanga warutuba, ndi mwenyé kusikira usemi, kwereriwa sana-sana, na kweli ukupa visumo: muti mmoja visumo miya, mwengine sitini na mwengine talatini.”

Kinyume kuhusu tirigu na minyani

²⁴ Kinyume cengine kawambira, kaamba: “Ufalume wa binguni uwa kamba munu wakuyala mbeyu ngema mmasamba mwake. ²⁵ Falakini wanu pawalarire, akija aduwi wake akivyala minyani[§] nkati ya tirigu, akuka vyake. ²⁶ Paikurire tirigu ire ikitambuluka, na minyani ikanza kuwoneka. ²⁷ Basi, wakolakazi wa mwenyé-nyumba wakinfika karibu, wakimwambira javi: ‘Mwenye! Mmasamba mwenu mure, amuvyarire mbeyu ngema? Sambi, minyani ire yankulawirira ndepi?’ ²⁸ Iye akiwajibu: ‘Aduwi mmojawapo ndi atendire javyo.’ Wakolakazi ware wakindairi: ‘Musaka tikadobore minyani ire?’ ²⁹ Fala iye akiwajibu: ‘Musuke kudobola, konta pakudobola musanganya na tirigu. ³⁰ Asani kwanza ikure na tirigu mpaka wakati wa mavuno. Wakati-wo ndi panisaka kuwambira wavuri kuwa: “Kwanza lavyari minyani, mufunge vinyang’anya vyociwe

* 13:8 Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 18 mpaka 23. † 13:11 Ewo wakiwamba wanu sawakikubali kauli ya Mwenyezimungu. ‡ 13:14 Ona Izaya 6:9,10. § 13:25 “Minyani” epa ikwambiba minyani yakulandana pakulu na tirigu fala mbeyu yake isambala. * 13:30 Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 36 mpaka 43.

moto, fala tirigu-yo vunani, mutaye nkikuti mwangu.”* , ”

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

³¹ Insa akiwambira tena kinyume cengine: “Ufalume wa binguni uwa kamba mbeyu ya mostarda, yatwarire munu mmoja akivyala mmasamba mwake. ³² Ingawa eyo mbeyu-yo noto koliko mbeyu piya, fala nrayi ukikula ukuwa nkulu koliko mirayi piya, anta nyuni wakuja wakijenga vitundu nvitambi vyake.”

Kinyume kuhusu furumento

³³ Akiwambira tena kinyume cengine: “Ufalume wa binguni uwa kamba furumento. Mwanamuka atwala furumento abajavi, asanganya na ufu wa tirigu mwangi. Furumento ire ikwingirirana muufu mure piya.”

³⁴ Evi vinu-vi piya Insa kawambira wanu kwa kinyume. Aakiwambira kinu bila kutumira kinyume. ³⁵ Kwa javyo, vikitimu vyaâsemire nabii mmoja† kuwa:

“Nifungula kanya,
nikwerezwa kwa kinyume vinu virifisire
tangu mwanzo wa ulumwengu.”

Kufafanula ka kinyume kuhusu minyani

³⁶ Sambi, Insa paasire junudi ya wanu ire, akuka kwake. Noparepare, wanafunzi wake wakinifika karibu, wakamba: “Tambire mana ake kinyume kuhusu minyani mmasamba.” ³⁷ Iye akiwajib: “Munu avyála mbeyu ngema ndi Binadamu wa Binguni. ³⁸ Masamba ndi ulumwengu, mbeyu ngema‡ ndi wanu wakuwa ufalume ndi waho. Minyani ndi wanu wári upande wa Ibilisi, ³⁹ na aduwi ayyarire minyani ndi Ibilisi. Mavuno ndi mwinsho wa ulumwengu, na wavuni ndi malaika. ⁴⁰ Kwa javyo, kamba vyailaviwa minyani ikociwa moto ndi vyavisaka kukuna suku ya Kiyama. ⁴¹ Binadamu awapereka malaika wake wawakusanye na wawalavye nkati ya ufalume wake piya, wawakóresa dambi wenziwaho na wenye kutenda vitendo vibaya. ⁴² Ware wawefya motoni, mahala pawoka kurira na kutafuna meno. ⁴³ Basi wenye shariya wakuka

† 13:35 Ona Zaburi 78:2. ‡ 13:38 “Wanu wakuwa ufalume ndi waho” mana ake “ware wanfulata Insa”. § 13:42

Tabu za motoni pakulu pawenye, sababu ya kuwona mashaka. * 13:44 Ukisakula kupata ka Mwenyezimungu kubali kwasa kjibjiba na vinu piya na Roho yako unfulata iye.

kung'anira kamba juwa nkati ya ufalume wa Baba yaho. Mwenyé masikiro, asikire.”

Kinyume kuhusu kupata mali a halali

⁴⁴ “Ufalume wa binguni ulandana na mali akufisiwa mmasamba. Vyaapita munu akiwonerera na akifisa mmasamba nomo tena. Kwa radi yake yawenye akúka, kuuzanya piya vyaaíri nawo, ikisa akuza masamba are! ”

Kinyume kuhusu ncuruzi wa ambari

⁴⁵ “Kinyume cengine, ufalume wa binguni ulandana na ncuruzi mmoja wakusakula ambari yakusitawi pakulu. ⁴⁶ Paasingana ambari moja ya nzuruku mwangi, alawa akuka kuuzanya vyaaíri nawo piya, akuka kuuza ambari ire!”

Kinyume kuhusu nyavu mbahari

⁴⁷ “Nfano mwengine tena, ufalume wa binguni ulandana na nyavu yakutaiwa mbahari yakukoresa inswi za kila namuna.

⁴⁸ Pazijala inswi, wavuvi wavutira kungulu, wakwikala, watondola ngema, wakitaya ntenga, sazifái wakefya. ⁴⁹ Javyo ndi vyavisaka kuwa suku ya Kiyama: wakuja kulawirira malaika, wawatondola wanu wabaya nkati ya wanu wa shariya, ⁵⁰ wawefya motoni, mahala pawoka kurira na kutafuna meno.” ⁵¹ Basi, Insa akiwadairi wanafunzi wake: “Mwereriwa usowezí-wu piya?” Wakijibu: “He, tereriwa.” ⁵² Iye akiwambira akamba: “Kwa javyo, kila mwanlimu wa shariya apinduka kuwa mwanafunzi nkati ya ufalume wa binguni, alandana na mwenyé nyumba wakulavya nkati ya mali zake vinu vipyä na vya mida.” ⁵³ Insa, pesire kuwambira kwa kinyume cire, akilawa akuka vyake.

Insa aainshimiwa kwavo Nazareti

⁵⁴ Nakufika kwavo, akiwafunda nsinagoga mwawo, mpaka ewo wakishanga, wakisema: “Wijiwifu-wu na eya maa-juza-ya vyankunlawirira ndepi? ⁵⁵ Eyu si mwana wa karipinteru? Mamaye si etiwa Mariyamu? Na noyu si nduyawo Yakobu, Yusufu, Ansumani, na Yuda? ⁵⁶ Walumbuze piya atíri nawo pamoja? Piya-vi vyankunlawirira ndepi?” ⁵⁷ Na wakibugudika naye. Fala Insa akiwambira: “Nabii aainshimiwa

* 13:44 Ukisakula kupata ka Mwenyezimungu kubali

kila mahala, ila kwavo na mbere ya jamaa zake aainshimiwa.”⁵⁸ Basi, aatendire maa-juza mengi kwavo konta awakimwamini.

14

Kufwa ka Yahaya mwenyé Koza

¹ Na noure wakati ure, nfalume Herodi akisikira swifa za Insa.² Akiwambira wakolakazi wake javi: “Eyo Yahaya mwenyé Koza ire. Iye kaziribuka ka wafwi, ndimana atendeka majaiza-yol”¹⁹

³ Kamana Herodi ânkorire Yahaya, akin-funga, akintaya nkalaboshu kwa sababu ya Herodiza, muka wa nduye Filipi. ⁴ Konta Yahaya ákimwambiranga Herodi javi: “Siyo haki kuntenda kuwa nkawako!”⁵ Ingawa Herodi akisaka kumulaya, fala akitwopa wanu, konta wakintula Yahaya kuwa nabii.

⁶ Sambi ikifika suku ya sherehe yaktenda mwaka Herodi. Mwana mmoja wa Herodiza, mwari, kavina kati-kati ya jambo vikimwajibu sana Herodi. ⁷ Kwa javyo akilapira kumpa caalebelia conse. ⁸ Mwari ire, kwa kushongezeriwa na mamaye, akilebelia akamba: “Nipeni sambi-pa nfiniga kiswa ca Yahaya mwenyé Koza.”⁹ Nfalume ire akikimiwa pakulu futi fala, kwa kuwa kâlapira mbere ya piya wetiwe ware, akamuru apewe. ¹⁰ Akintuma munu, akasinje kiswa ca Yahaya nkalaboshu. ¹¹ Kweli kiswa cake cikijisiwa cikitaiwa nfiniga, akipewa mwari ire, neye akitwala akimpa mamaye. ¹² Mwinsho, wakija wanafunzi wa Yahaya, wakintwala kivirikiti cake, wakuka wakizika, ikisa wakuka wakimpatisa habari Insa.

Insa awapa cakurya wanu zaida ya alufu ntanu

¹³ Insa, paasikire habari zire, akilawa pare mungalawa akuka yeka yake mahala sapana wanu. Fala wanu wengi pawsikire, wakilawa mmakaya mwawo wakinfulata luwansi. ¹⁴ Iye nakwisuka, kawawona wanu wengi, akiwawonera utungu, akiwaponesa walwere wawo. ¹⁵ Paifikire jironi, wanafunzi wake wakinfika karibu wakimwambira: “Epa mahala-pa panyamazikana na juwa riswa. Wambire wanu-wa watawanyike woke mmamakaya, wakauze cakurya wanye.”¹⁶ Fala Insa akiwambira: “Ailazimu kuwa ewo-po woke vyawo. Umwe-po

wapeni cakurya wanye!”¹⁷ Ewo wakinjibu wakamba: “Atina kinu, ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri tu basi.”¹⁸ Iye akiwambira: “Njoni nazo kuno.”¹⁹ Ikisa iye akamuru kuwa wanu piya wekare pansi mminyani, akitwala mikate mitanu na inswi mbiri zire, akinang'aniza binguni, akintkuza Mwenyezimungu*, akimeya mikate ire vipande-vipande, akiwapa wanafunzi wake, newo wakiwatongera wanu ware piya.²⁰ Wanu piya wakitafuna mpaka wakikuta. Ikisa, wakikusanya mikate iremire ire, ikijala vikalala kumi na viwiri.²¹ Jumula ya wanu piya watafune wakifika kadiri ya alufu ntanu, kwasa kuwalalanga wanawaka pamoa na wasimana†, mama!

Insa akwenenda julu ya maji

²² Mpunde noure, Insa akiwalazimisha wanafunzi wake waripakire mungalawa walongorere ng'ambu nyengine kuno akilayana nawo wanu ware.²³ Nakwisa kulyana nawo, akikwera yeka pamwango kulebelia duwa. Pariswere juwa, akibaki yeka.²⁴ Fala ngalawa ilawire ire ikwi baidi na kaya, ikirefyia na maluwimbi konta ikibisha.²⁵ Paifikire alufajiri Insa akuka aki-fika mpaka paikenenda ngalawa pare, akenenda julu ya maji, wé!²⁶ Wanafunzi ware pawammonire ári julu ya maji, wakifazaika, wakamba: “Eyu nsoka!” Wakingira kurama na wofi.²⁷ Fala noure mpunde ure, Insa akiwambira akamba: “Rimbisani myoyo yenu! Ndumi, musope kinu!”

²⁸ Peduru akijibu, akamba: “Mwenye, ikwi nduwe, namuru nenende julu ya maji nifike pauri-po!”²⁹ Akinjibu: “Njo”. Nakwiska mungalawa mure, Peduru akenenda julu ya maji, akuka paákiwa Insa pare.³⁰ Fala paawonire mepo kuwa nyingi, akopa, akanza kutita, kuno akifula lukuto, akamba: “Mwenye, nivushe!”³¹ Kwa mpunde noure, Insa akolosa nkono, akinkola, akimwambira: “Uwe kwamini kwako aba, mbana kudanizira?”³² Pawengire mungalawa mure, na mepo ire ikinyamala.³³ Piya wákiwa mungalawa mure wakintkuza

* 14:19 Akilamuswa maso akinang'aniza julu binguni akintkuza Mwenyezimungu ndi tabiya ya wanu wa Izraeli kila mara kábula sawanamba kwanza kurya. † 14:21 Tabiya ya mida wakisabiwa walume, waka na wasimana awakisabiwa, ila walume basi.

wakamba: "Kweli-kwelini kuwa Mwana wa Mwenyezimungu!"

Kuponesiwa ka walwere wa Genezareti

³⁴ Wakiloka, wakuka ng'ambu nyengine, wakifika kaya ya Genezareti. ³⁵ Sambi, wanu wa nkaya mure, pawammanyire Insa, waki-tangaza habari kaya jirani. Ewo wakinjisira walwere piya. ³⁶ Wakintafadali wakumbure nanga aba lupindo ra nguwo yake. Na kweli-kwelini wâkumbure ware, piya waponia.

15

Vinu vyakuntaya munu haramu

¹ Sambi, Mafarizeu na wanlimu wa shariya wakilawa Yerusalem wakuka ka Insa, wakindairi: ² "Sababuni wanafunzi wako mbana wankutupa tabiya za wazee wa mida? Kamana wakiryu awanawa." ³ Fala Insa akiwajibu, akiwambira: "Mbana umwe novyo mutupa shariya za Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu?" ⁴ Konta Mwenyezimungu kasema javi: "Umwingshimu wawayo na mamayo." Na: "Munu wakunsowerera caputu wawaye au mamaye ajuzi aulaiwe." ⁵ Fala umwe mufunda javi: mwenyé kumwambira wawaye au mamaye kuwa canikizuzi kukupani, nilavya swadaka ka Mwenyezimungu*. ⁶ Basi ámba javyo aamwinshimu wawaye, kankufezeyi usemi wa Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu. ⁷ Umwe manafiki! Nabii Izaya kâsema sana-sana tangu mida julu yenu, akamba:

⁸"Ewa wanu-wa wanisifu pakanywa basi, fala myoyo yawo iwa baidi nami.

⁹Newo wankunitukuza bure, wankufunda ngano zawalangana wanu."

¹⁰ Ikisa Insa paawajumanise wanu, akiwambira javi: "Sikirizani, ereriwani! ¹¹ Sico cingira pakanywa cintaya munu haramu, ila cilawa pakanywa ndi cintaya munu haramu." ¹²Basi, wanafunzi wake wakinfika karibu yake, wakimwambira: "Ukwijiwa

* 15:5 Wakati wa Insa, fkiwapo tabiya yakuwa munu wakuritirira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo ajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa munu yakuwatukua wawaze. (Ona aya ya 4.) † 15:21 Tiru na Sidoni kaya za wanu sawafulata dini, upande wa kashkazini wa Izraeli.

‡ 15:22 "NKanaa" mana ake kwabo Kanaa. Wanu wa Kanaa ndi wanu wawere wanyewe inti. § 15:24 Kitabu mwanzo kutungwa yandikiwa "Nyumba ya Izraeli". * 15:27 Wanu wa Izraeli wakiwatula wanu sawafulata dini kamba umbwa, ndimana Insa akisowera javyo akisakula ejije kweli-kwelini kuwa mwanamuka ire akwamini.

kuwa Mafarizeu ware, pawsikire usowezi wako, wabugudika?" ¹³ Fala iye akiwajibu, akamba: "Kila muti savyarire Baba omi ári binguni udoboriwa. ¹⁴ Waseni! Ewo wanu sawawona wawalongoza wanu sawawona. Kipofu akinlongoza kipofu mwensiwe, wo-wowiri wagwira mpondo gudu!" ¹⁵ Peduru akimwambira, akamba: "Ewo nfano-wo tifafanurire mana ake." ¹⁶ Iye akamba: "Umwe novyo amunamba kwereriwa? ¹⁷ Amwijiwa kuwa piya cingira pakanywa cikuka mmatumbo na cilawa cukwefyeriwa mpondo ncowero. ¹⁸ Fala vilawa pakanywa vilawa mmoyo. Evyo ndi vintenza munu kuwa haramu. ¹⁹ Konta mmoyo mulawa mawazo mabaya, kuulaya, uzinzi, ceje, wivi, ushahidi wa ulongo, na matukano. ²⁰Evi ndi vintenza munu kuwa haramu. Fala kurya bila kunawa mmakono, aakuntenza munu kuwa haramu."

Kwamini ka mwanamuka mmoja

²¹ Insa nakurilavya pare, akuka makaya a Tiru na Sidoni†. ²² Sambi, mwanamuka nKanaa‡ wa nozire inti zire akikuwa, akamba: "Mwenye, njukulu wa Daudi, niwonere utungu! Mwanangu kakazika, kapatiwa na jini." ²³ Fala Insa aanjibire anta kinu. Wanafunzi wake wakinfika karibu, wakinlebelia, wakamba javi: "Mwase oke vyake konta kankutinyangula nyuma kuno." ²⁴ Fala Insa akiwajibu, akamba: "Situmiwe ka wanu wengine ila ka walziraeli tu basi§, wenye kupoteya kamba makondoo." ²⁵ Fala mwanamuka ire, nakuja akintkuza, akamba: "Mwenye, nisaidiye!"

²⁶ Iye akinjibu: "Sivyo vyema kutwala cakurya ca wana, kuwapa waumbwa wa pakaya." ²⁷ Fala iye akamba: "He, Mwenye, fala anta na umbwa* zikuryanga vyakuwagwa watwa waho pameza!"

²⁸ Sambi Insa akinjibu, akimwambira: "Uwe mama, kwamini kwako kukulu! Tenderiwa kamba vyausaka." Noure mpunde ure, mwanawie ire akipona.

Insa awaponesa wanu wengi

²⁹ Insa, nakulawa pare, akija kutanda ra Galileya, akikwera pamwango, akikal. ³⁰ Wakinfika karibu yake wanu wengi, wakija nawo vitewe, wanu wakuremala, vipofu, mabubu, pamoja na wengine-po tena wengi. Wakiwatula piya ware mbere yake, neye akiwponesa. ³¹ Wanu ware washanga, konta wakiwona mabubu wakisowera, wanu wakuremala wakomu, vitewe wakenenda, pamoja na vipofu wakiwona. Wakinsifu sana Mwenyezimungu wa Izraeli.

Insa awapa wanu cakurya zaida ya alufu nne

³² Sambi, Insa paawajumanise wanafunzi wake, akiwambira akamba: "Ewa wanu-wa niwawonera utungu, konta wawa nomi muda wa suku natu, na awana cakurya. Sisaka kuwalaya kuwasa na njala, wasije kuzirika munjira." ³³ Wanafunzi ware wakindairi javi: "Cakurya palanga-pa cakuwatoshwa wanu wengi kamba-wa, tipata ndepi?" ³⁴ Insa akiwambira: "Muwa nawo mikate myengapi-po?" Ewo wakijibu: "Saba, na inswi aba." ³⁵ Basi Insa akiwamuru wanu ware wekare pansi. ³⁶ Insa akitwala mikate saba ire na inswi zire, akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, newo wakiwatongera wanu ware. ³⁷ Wakiryia piya, wakikuta. Wakilokota vipande vya mikate vibakire, vikijala vikapu saba. ³⁸ Wanu wârire wâkiwa wanawalume alufu nne, bila kuwalangala wanawaka pamoja na wasimana, we! ³⁹ Basi, Insa akilayana na wanu ware, akingira mungalawa, akuka upande wa Magadani.

16

Mafarizeu na Masaduseu walebela alama

¹ Mafarizeu na Masaduseu wakinfika karibu yake Insa, na kwa kumyerera, wakinlebela awatendere alama ya binguni awolotere. ² Fala iye, nakuwajibu, akamba: "Ikifika jironi mukwamba: 'Makeshamungu kukuwa kwema, konta kunja kutenda undu.' ³ Na subuu

namapema mukwamba: 'Rero kunja kúnyata, konta kuwa mawingu.' Vyakuwa julu, mukwereriwa cisaka kukuna, fala alama zakolota ewo wakati maalumu-wo amukidiri kwereriwa. Sababuni? ⁴ Kizazi kibaya na cazinaa cisakula alama, fala acipewa alama ila alama ya nabii Inusu." Iye akiwasa, akuka vyake.

Furumento ya Mafarizeu na Masaduseu

⁵ Wanafunzi ware pawafikire ng'ambu nyengine, wariwala kusukula mikate. ⁶ Insa akiwambira javi: "Tunzani, rikengereni na furumento ya Mafarizeu na Masaduseu!"

⁷ Ewo wakanza kuduguda watupu: "Konta atirisukuze mikate." ⁸ Insa paawafahamire, akiwambira: "Mbana muduguda watupu, umwe wanu samwamini? Konta amuna mikate?" ⁹ Mwaja amunamba kufahamu wala amukumbukira mikate mitanu ka ware wanu alufu ntanu ware? Mulokota mikate vikapu vyengapi? ¹⁰ Wala ire mikate saba ka ware wanu alufu nne ware? Mulokota mikate vikapu vyengapi?

¹¹ Amwereriwa namunani kuwa sikamba mikate? Rikengereni furumento ya Mafarizeu na Masaduseu." ¹² Basi ndi pawafahamire kuwa aari kwamba rikengereni na furumento ya mikate, ila kankwamba rikengereni na ngano za Mafarizeu na Masaduseu.

Kwakikisha ka Peduru

¹³ Insa paafikire upande wa kaya ya Kaisariya-Filipi, kawadairi wanafunzi wake javi: "Wanu wawamwita Binadamu wa Binguini ndi wepi?" ¹⁴ Ewo wakijibu: "Wengine Yahaya mwenyé Koza, wengine Aliysi, na wengine Yeremiya au nabii mmojawapo."

¹⁵ Iye akiwambira: "Umwe-po mukwamba omi niwa nani?" ¹⁶ Ansumani Peduru aki-jibu akamba: "Uwe kuwa Almasihi, Mwana wa Nlungu hai*." ¹⁷ Insa akinjibu akamba: "Heri uwe, Ansumani mwana wa Inusu, kamana siyo mwanadamu[†] akufafanuire kusema javi, ila Baba wangu ári binguni. ¹⁸ Omi novyo nukwambira kuwa uwe kuwa Peduru[‡], na pajulu ya ewu mwala-wu[§]

* 16:16 "Mwana wa Nlungu hai" mana ake siyo kwamba Mwenyezimungu kampongola Insa na Mariyamu, ila mana a kweli ndi kuwa Insa Almasihi kaperekiwa kulawa binguni na ámuri piya za Mwenyezimungu. Iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, na roho ya Mwenyezimungu wa milele kamba vyayândikiwe nKorowani sura 4:171. † 16:17 Kigeregu wafasuli: "mwiri na damu", mana ake "mwanadamu". ‡ 16:18 "Peduru" mana ake ukwambiya "mwala".

§ 16:18 Idaniziriwa kuwa "ewu mwala-wu" kukwambira mwala nkulu Kaisariya-Filipi, mahala pawakikala mashetwani wengi. Mwala-wo ukijiwikana kwa zina ra "Nryango wa mashetwani". Na wanu wa nowo wakati-wo wakijiwa piya-vi.

nijenga jamati yangu, na miryango ya Kuzimu* aikidiri kushinda eyo jamati-yo.
¹⁹ Nomi nukupa mifungulo ya ufalume wa binguni. Kwa javyo, kila caulunganisa conse mulumwengu-mu, cilunganisiwa novyo binguni. Kila cawasanisa conse mulumwengu-mu, cukwasanisiwa novyo binguni.” ²⁰ Basi, akiwambira wanafunzi wake wasimwambire anta munu kuwa iye ndi Almasihi.

Insa kufwa na kufufuka kwake kereza kábula

²¹ Mwanzo wa noure wakati ure, Insa akanza kuwerezwa wanafunzi wake kuwa in-lazimu kuka mpaka Yerusalem, akapate kutabishiwa pakulu na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, ikisa aulaiwe, na suku ya tatu afufuriwe.
²² Noparepare Peduru akimwitira kunyjenje, akanza kunkaidi akamba: “Anta, Mwenye! Vinu-vyo avikukuna futil!” ²³ Fala iye akizungunuka, akimwambira Peduru: “Uka nyuma yangu-ko, Ibilisi! Kwangu omi, uwe kuwa kisiki cakukwakuriwa, konta auwaza víri ka Mwenyezimungu, ila ka wanadamu.”

²⁴ Noparepare Insa akiwambira wanafunzi wake: “Asáka kunifulata omi onse, akaidi moyo wake, ariti ke nsalaba wake, anifulate. ²⁵ Kamana mwenyé kusaka kukengera mainsha ake, apoteza, fala mwenyé kupoteza mainsha ake kwa sababu yangu omi, asingana. ²⁶ Mwaja, munu apata faidani kupata ulumwengu-wu piya, iri filihali kapoteza roho yake? Munu apereka kinani kukakanya na roho yake?

²⁷ Kamana Binadamu wa Binguni akuja kati ya utukufu wa Baba wake pamoja na malaika wake. Epo ndi paaja kunripa kila munu kwa vitendo vyake. ²⁸ Nukwambiraní kweli kuwa muripo-pa-mwe, wamojawapo awafwa sawammonire Binadamu akija na ufalume wake.”

17

Kutaduka ka Insa

¹ Bandi ya suku sita, Insa akintwala Peduru pamoja na Yakobu na Yahaya, munu na nduye, akikwera nawo pamwango nrefu yeka yaho. ² Iye akitaduka mbere yaho,

uso wake ukinuru kamba juwa, na nguwo zake zilangala vú kamba nuru! ³ Na mpunde noure, wakilawirira Musa na Aliyasi wakipakanira naye. ⁴ Akilawa Peduru akimwambira Insa akamba: “Mwenye, vyema futi ofwe kwikala mahala-pa! Mukisaka, nijenga nopa vibanda vitatu: kimoja cenu, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi.” ⁵ Kuno akisowera, wingu relupa vú rikiwafinika na nkati ya wingu rire, isikirikana shauti ikamba: “Eyu ndi Mwanangu waniimpenda pakulu, waniri radi naye. Nsikirizeni!” ⁶ Wanafunzi ware, pawasikire shauti ire, wagwa warifinika kumaso, wakopa pakulu. ⁷ Fala Insa akiwafika karibu yaho, akiwakumbula, akiwambira: “Lamukani! Musope kinu!” ⁸ Pawenure uso, awammonire munu, ila Insa tu basi.

⁹ Pawesuke pamwango pare, Insa akiwalaizira, akamba: “Musimwambire munu amuwonire are, mpaka Binadamu wa Binguni afufuriwe ka wafwi.” ¹⁰ Wanafunzi ware wakindairi Insa, wakamba: “Mbaná wanlimu wa shariya wankwereza kuwa ajuzi kwanza aje Aliyasi?” ¹¹ Insa akiwajibu, akamba: “Kweli Aliyasi akwanza kuja, neye atengeza piya, ¹² fala nukwambirani kuwa Aliyasi kája futi, ila Mayahudi awammanyire, wantenda vyawasakire vyonse. Ndi novyo Binadamu wa Binguni vyaja kutabika mmakono mwawo.” ¹³ Noparepare wanafunzi ware watula kuwa kankumwamba Yahaya mwenyé Koza*.

Insa amponesa kisimana wa kisalasala

¹⁴ Pawafikire karibu ya wanu wengi, noparepare akija munu mmoja ka Insa, akikokora mbere yake, ¹⁵ akamba: “Mwenye, mmonere utungu mwanangu! Iye nlwere kisalasala, kankutabika pakulu futi. Kamana mara nyingi kagwirira pamoto na mmaji mara nyingi zawenye. ¹⁶ Nimperekira ka wanafunzi wako, fala awakidirire kumponesa.” ¹⁷ Insa akijibu, akamba: “Ló, kizazi kibaya sacikubali! Niinshi namwe mpaka rini? Na mpaka rini nukukuvumirirani? Njoni naye nnemba-yo.” ¹⁸ Insa akinsutumu jini ire, akintuwisa. Kwa noure wakati ure, nnemba ire akipona. ¹⁹ Nakisa wanafunzi

* 16:18 Nkati ya miryango ya Kuzimu ndi ibilisi na mashetwani. * 17:13 Ewo wawaza javyo konta Insa kazungunusa masemo, wakidanizira kuwa Aliyasi ndi Yahaya mwenyé Koza, konta wakumbukira kuwa kolaiwa suku karibu. Ona 14:1-12.

ware wakuka karibu ya Insa, wakindairi kiriziu: “Mbenya ofwe-pa atikidirire kuntuwisa?”²⁰ Iye akiwajibu: “Konta kwamini kwenu aba. Nukwambiraní kweli kuwa mukiwa nawo kwamini kamba mbeyu ya amostarda† mukidiri kusowerera mwango-wu: ‘Lawa epa, ukekare pengine!’, newo nanga ulawa. Acipo camukitowa kukidiri!”^{21‡}

Insa awiriza kulaizira kufwa na kufufuka kwake

²² Pawekare pamoja Galileya, Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Binadamu wa Binguni aperekiwa mmakono mwa wanadamu,²³ ewo wamulaya, fala suku ya tatu afufuriwa.” Ewo wakiuzunika pakulu futi.

Nsoko wa Nyumba Takatifu

²⁴ Pawafikire Kafarnaumu, wanu wákiripisanga nsoko wa jarajara mbiri§, wakimukira Peduru, wakindairi javi: “Nsoko wa jarajara mbiri, mwanihlu wenu aripanga?”²⁵ Iye akamba: “Aye, aripanga.” Basi Peduru pengire nnyumba mure, Insa kawa ntanzi kusowera, akindairi javi: “Ansumani! Kwankuwona mwaja? Mafalume wa muinti-mu wapokererera nsoko au ushuru ka wanuni? Ka wana wawo* au ka wanu wengine?”²⁶ Akilawa Peduru akijibu: “Ka wanu wengine.” Sambi Insa akisema javi: “Basi, wana wawa nawo uhuru, awaripa.”²⁷ Fala kwa kuwa tisiwakwakurise, uka mwani†, ukefye pavu, untware inswi wakwanza kunlowa. Nakunfungula kanywa, usingana jarajara†. Utware, uke, ukaripe nsoko wangu na wako.”

18

Munu bora pakulu muufalume wa binguni

¹ Noure wakati ure, wanafunzi wanfika karibu Insa, wakamba: “Muufalume wa

† 17:20 Amostarda ndi miti fri inti za Arabya na Izraeli. Mbeyu yake noto pakulu futi, fala muti wake ukula pakula pawenye. Noyi mbeyu ya amostarda ingawa noto, fala yanawo nguvu pakulu. [‡] 17:21 Mandiko mengine a mida aana aya 21. [Mashetwani kamba ewa awatuwisiwa sairu kwa kulebelu duwa na kufunga.] [§] 17:24 Jarajara mbiri úkiwa nzuruku úkiripiwa nozo enzi-zo kila mwaka. Kila nkulungwa onse ákiripanga darakima mbiri ipate kuwa ndaririwa Nyumba Takatifu ya Yerusalem. Ewo auwere nsoko wa nfalume. ^{*} 17:25 “Wana wawo” ndi wenye kaya, sawari wayeni wakulawa baidi ya nyumba ya nfalume. [†] 17:27 “Mwani” epa tanda rikulu ra Galileya konta kaya ya Kafarnaumu ikiwa nanyenje ya noro tanda ro. [‡] 17:27 Nzuruku wa jarajara ya parata mana ake ndi nzuruku ufáire kuripa nsoko wa wanu wawiri. ^{*} 18:6 “Kisimana” epa mana ake ndi wanu wakwamini bila dana. [†] 18:8 Mana ake siyo kutupula vifingo ila kwasa kufulata na kurinyemesa na vitendo vyakukwingiza motoni. [‡] 18:11 Aya-yi aiwo mMandiko mengi meema. [Kamana Binadamu kaja kuwavusha wanu wakwasika.]

binguni, munu bora pakulu nani?”² Iye akimwita kisimana mmoja, akimwimisa kati-kati yawo,³ akamba: “Nukwambiraní kweli, ikiwa amuripindure mukiwa kamba wasimana, visaka kuwa vyonse amwingira muufalume wa binguni.⁴ Kamana, mwényé kurinyenyekya mwanyewe kamba eyu kisimana-yu, iye ndi bora pakulu muufalume wa binguni.

⁵ Ampokérera kisimana mmoja kamba eyu, kwa zina rangu, anipokerera omi.

⁶ Fala ankósesa kisimana mmojawapo * wakunitumaini omi-wa, ndi fadari kwake afungiriwe nsingo riwe rikulu rakupalaza, atosiwe kati-kati ya bahari.

⁷ Walaniwe wanu wa mulumwengu kwa sababu ya kukosa. Kamana sibudi siti kuwepo kukosa. Falakini alaniwe mwénye kukosesa!⁸ Basi sambi, ikiwa nkono wako au mulu wako ndi úri kukukoresa dambi, tupula nowo, wefye kunundu![†] Fadari kwako uwe wingire mumainsha a milele sauna nkono au mulu, koliko kwefyeriwa pamoto wa milele na makono mawiri au maulu mawiri.⁹ Na riso rako rukukukoresa dambi, kotopola noro, wefye kunundu! Fadari kwako, wingire mumainsha a milele na riso rimoja basi, zaida kwefyeriwa pamoto wa Jahanamu na maso mawiri.”

Nfano wa kondoo wakwasika

¹⁰ “Onani! Ewa wasimana-wa musinkejeli anta mmoja! Konta nukwambiraní kweli kuwa malaika wawo wári binguni daima wankuwona uso wa Baba wangu ári binguni.^{11‡} Umwe muwonaja? Ikiwa munu kanawo makondoo miya, akasika kondoo mmoja, atendaja? Aawasa tuswinia na kenda mmyango nomo, kupita akinsakula mmoja asike ire?¹³ Na akimmonerera, nukwambiraní, antendera radi pakulu koliko tuswinia na kenda sawasike ware.¹⁴ Kwa javyo, Baba

* 17:25 “Wana wawo” ndi wenye kaya,

† 17:27 “Mwani” epa tanda rikulu ra Galileya konta kaya ya

kuripa nsoko wa wanu wawiri.

* 18:6 “Kisimana” epa mana ake ndi wanu wakwamini bila dana.

† 18:8 Mana ake siyo kutupula vifingo ila kwasa kufulata na kurinyemesa na vitendo vyakukwingiza motoni.

‡ 18:11 Aya-yi aiwo mMandiko mengi meema. [Kamana Binadamu kaja kuwavusha wanu wakwasika.]

wenu ári binguni vimwajibu kuwa kisimana anta mmoja asipoteye.”

Kuswamiiyana

¹⁵ “Ikiwa nduyo§ kakukosa, uka ukamolotere kosa rake, muri wawiri zenu tu basi. Akukusikira, kumpata nduyo.

¹⁶ Fala akitowa kukusikira, ntware tena munu mmoja au wawiri, ipate kanyawa zawo za ushahidi wa wawiri au watatu mwaha-wo wakikishiwe.* ¹⁷ Fala akikatala kuwasikiriza, kaseme kujamat. Na akitowa kusikiriza novyo jamati, nture kamba munu kafiri au munu wakuripisa nsoko.

¹⁸ Nukwambiranit† kweli kuwa kila camulungánisa conse mulumwengu-mu, cilunganisiwa novyo binguni. Na kila camwasánisa conse‡ mulumwengu-mu, cikwasanisiwa novyo binguni.

¹⁹ Tena nukwambirani kweli kuwa, wawiri kati yenu, mukikubalyiana kunlebelia Mwenyezimungu shauri mojawapo mulumwengu-mu, cikuna noco, julu ya Baba wangu ári binguni. ²⁰ Konta pawakusanyika wawiri au watatu kwa zina rangu omi, niwapo kati yayo.”

Kuhusu kuswamii

²¹ Sambi, Peduru akinfika karibu, akindairi: “Mwenye, akinikosera mwenzangu inilazimu ninswamii mpaka mara nyengapi? Mpaka mara saba?” ²² Insa akinjibu: “Sisema mpaka mara saba, ila nisema mpaka sabini mara sabal” ²³ Ndimana ufalume wa binguni ulandana na nfalume mmoja asakire kuwalangirana nawo mali watumisi wake. ²⁴ Paanzire kuwalangirana nawo, wakinjisira cadeni mmoja akiwiriwa talanta§ alufu kumi. ²⁵ Kwa kuwa aawere nawo cakuripa, nfalume ire akilamula ntumisi ire ozanyiwe, pamoa na nkawake, wanawe, na vinu vyake piya, iripiwe deni ire. ²⁶ Ntumisi ire, nakugwa akikokora mbere yake, akamba: ‘Iwa na imani nami, nukuripa piya deni.’ ²⁷ Nfalume ire, kwa kummonera utungu ntumisi ire, akimwasa, akinswamii deni yake.

§ 18:15 “Nduyo” mana ake ndi mwenzivo wamwenienda onse kujamat. *

Ona 16:19. ‡ 18:18 Kigeregu: “kila kinu camufunga conse”. § 18:24 Talanta ndi zina ra nzuruku wa mida inti ya Iziraeli na Arabiya. Talanta moja ndi nzuruku waakiripiwa munu nkolakazi myaka shirini. Ndimana munu ire kanawo deni ulu yawenye! *

18:28 Kigeregu: “denari miya”. Ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa moja. Ndimana munu ire kanawo deni aba. † 18:34 Kusema kweli, ntumisi ire ajuzi kwikala mainsha ake piya nkolaboshu konta aana namuna ya kuripa deni ire. *

19:4 Ona Mwanzo 1:27. † 19:5 Ona Mwanzo 2:24.

²⁸ Na paalawire pare, noire ntumisi ire kansingana ntumisi mwenzive wammwira kontu amusini*. Noparepare akinkola, akinpota, akimwambira: ‘Niripe nzuruku wangu!’

²⁹ Basi ntumisi mwenzive ire, nakugwa akinlebelia akamba: ‘Iwa na imani nami, nukuripa.’ ³⁰ Fala iye aasakire anta kinu, akilawa, akintayisa nkalaboshu mpaka aripe deni yake ire.

³¹ Basi watumisi wenzive ware pawawonire mambo akunire are, wakisikitika pakulu futi, wakuka wakimwambira mwenvye wawo piya akunire are. ³² Noparepare, mwenvye wawo ire nakumwita ntumisi ire, akimwambira javi: ‘Uwe kuwa ntumisi mbaya! Deni yako piya nukuswamii konta kunilebelia.

³³ Aukijuzi uwe novyo kummonera utungu mwenzivo kamba vyanukuonere omi?’ ³⁴ Basi mwenvye wawo ire akimiwe pakulu, akimpereka ka wenvye kuhukumu, mpaka aripe deni yake ire piya.† ³⁵ Basi ndi kamba Baba wangu arri binguni vyasaka kukutendani, ikiwa amuwawamiire wenzenu ka moyo radi.”

19

Insa afunda kuhusu talaka

¹ Insa pesire usowezi ure, kalawa Galileya koka makaya a Yudeya, kuloka Jordani.

² Wanu wengi wawenye wakinfulata, na noko iye akiwaponesa walwere.

³ Iwa Mafarizeu wakimukira kwa kumyerera, wakindairi: “Mwaja! Halali nlume kantaliki nkawake kwa sababu mmojawapo?” ⁴ Iye kajibu kaamba: ‘Aya* fsema kuwa tangu mwanzo, Mwenyezimungu pamumbire nlume na muka, eyo aya-yo amufyomire?

⁵ Novyo akamba† kuwa nlume ájuzi kumwasa wawaye na mamaye, alungana na nkawake, wó-wawiri wakuwa mwiri mmoja. Sinovyo? ⁶ Kwa javyo, awawa wawiri tena, ila ukuwa mwiri mmoja. Basi, calungánise Mwenyezimungu conse, mwanaadamu asasanise.” ⁷ Ewo wakindairi tena: “Sambi, mbenza nabii Musa kamuru kantaliki muka na kumwasa?” ⁸ Insa

* 18:16 Ona Kumbukumbu 19:15. † 18:18

§ 18:24 Talanta ndi zina ra nzuruku wa mida inti ya

Iziraeli na Arabiya. Talanta moja ndi nzuruku waakiripiwa munu nkolakazi myaka shirini. Ndimana munu ire kanawo deni ulu yawenye!

18:34 Kusema kweli, ntumisi ire ajuzi kwikala mainsha ake piya nkolaboshu konta aana namuna ya kuripa deni ire.

*

19:4 Ona Mwanzo 1:27. † 19:5 Ona Mwanzo 2:24.

akiwajibu: “Nabii Musa kakuhurusuni kuwasa waka wenu kwa sababu ya myoyo yenu kuwa migumu[‡]. Fala tangu mwanzo aiwere javyo. ⁹Nukwambirani kweli kuwa kila mwenyé kumwasa nkawake, saíri kwa sababu ya uzinzi, kuka kunlomba muka mwengine, kankuzinga.” ¹⁰ Wanafunzi wake ware wakamba javi: “Ikiwi ndi javyo nlume na nkawake, aipo faida yakulomba.”

¹¹ Iye akiwambira: “Wala sipiya wakubali usowezi-wu, ila wenye kujanliwa na Mwenyezimungu. ¹² Kamana wawapo macande kwa kipongorero cawo, wawapo macande wengine watendiwe javyo na wanu, na wawapo macande wengine wakuritenda wanyewe kwa sababu ya ufalume wa binguni[§]. Mwenyé kukubali kinu-ci, akubali!”

Insa awajanliya wasimana

¹³ Ikisa, wakijisiwa wasimana ka Insa, awature makono, awalebelele duwa. Wanafunzi wake wakiwenyukira, ¹⁴fala Insa akamba: “Waseni wasimana-wo waje kuno, musiwakataze, konta wári kamba ewo ufalume wa binguni ndi wavo.” ¹⁵Nakwisa kuwatula makono*, akilawa mahala pare.

Nnemba tajiri

¹⁶ Sambi, munu mmoja akimukira Insa, akindairi: “Mwanlimu! Cema ndi cepi canijuzi kutenda mainsha a milele?”

¹⁷ Iye akimwambira: “Mbena unidairi kuhusu cema caujuzi kutenda? Mwema mmoja tu basi. Uwe ukisakula kuwa na mainsha a milele, fulata ámuri.” ¹⁸Iye akindairi: “Ámurini?” Insa akisema: “Usi-ulyaye, usizinge, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, ¹⁹mwinshimu wawayo na mamayo, na mpende mwenzivo kamba vyauripenda uwe mwanyewe.” ²⁰Nnemba ire akamba: “Ezo ámuri-zo piya ndi zanifulata. Kinani tena cibakire?” ²¹Insa akimwambira: “Ukisakula uwe kamilifu, uka ukozanye vinu vyako, nzuruku uwape masikini. Javyo uriturira ankiba binguni[†]. Nakisa uje unifulate.” ²²Fala nnemba ire paasikire

* 19:8 “Myoyo kuwa migumu” mana ake ndi myoyo saina pendo.

sababu ya kumwabudu na kuntumika Mwenyezimungu.

† 19:21 “Kuriturira akiba binguni” mana ake ufalume mupya wa binguni na Mwenyezimungu mwanyewe kuwa ndi akiba yako. Nang'aniza Matwaya 6:19-21.

ewu usowezi-wu, kalawa na uzuni konta ákiwa na mali mengi. ²³Insa kawambira wanafunzi wake: “Nukwambirani kweli-kwelini kuwa tajiri virigariga kwingira muufalume wa binguni! ²⁴Nukwambirani tena: Ngamiya raisi kupita kipenyo ca singano, koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.” ²⁵Nakusikira wanafunzi ware, washanga pakulu futi, wakindairi: “Avi, asáka kuvuka[‡] nani?”

²⁶Insa akiwanang'aniza, akiwambira: “Ka wanadamu, kinu-co acikidirika, fala ka Mwenyezimungu, piya vinu vikidirika.” ²⁷Nakuwajibu, Peduru kawambira javi: “Ofwe tasa piya, tukufulata uwe. Faida yetu ofwe ndi yepi?” ²⁸Insa akiwambira:

“Nukwambirani kweli umwe munifúlata-mwe, ulumwengu mupya-wu, Binadamu wa Binguni paasaka kwikalala kiti ca utukufu wake, nomwe novyo mukuja kwikala viti vikulu kumi na viwiri, kumiliki marikolo kumi na mawiri a Izraeli. ²⁹Mwenyé kwasa nyumba, wanduze, walumbuze, wawaye, mamaye, wanawe, au masamba, kwa sababu yangu omi, apata faida mara miya, na ariti mainsha a milele. ³⁰Fala wengi wanzire[§] wakuja kuwa mwinsho, na wári mwinsho wakuja kuwa watanzi.”

20

Kinyume kuhusu wakolakazi wa masamba

¹ “Sambi, ufalume wa binguni ulandana na mwenyé masamba, alawire subuu namapema kusikizana na wanu wakakore kazi mmasamba mwake. ²Basi, nakusikizana nawo jarajara moja ya parata* kutwa, akiwapereka kumasamba kwake.

³ Nakulawa tena ora ya subuu, kawawona wanu wengine wemira pabayari, sawatenda kinu, ⁴ akiwambira javi: ‘Ukani nomwe novyo mmasamba, nukupani haki yenu.’ Newo wakúka. ⁵Akilawa tena nsana na ruremba, akitenda novire. ⁶Ikisa tena jironi paalawire, kawasingana wanu wengine wemira, akiwadairi: ‘Mwimiria epa kutwa nzima samutenda kazi, sababuni?’

§ 19:12 Wakwambira watowa kulomba kwa

* 19:15 “Kuwatula makono” ndi alama yakulebelela duwa.

† 19:25 “Kuvuka” mana ake ndi kupata mainsha a milele. § 19:30

* 20:2 Nzuruku wa jarajara moja ya parata ndi nzuruku waakiripiwa nikolakazi kutwa mmoja.

⁷ Ewo wakijibu: ‘Hapana munu asikizanenofwe.’ Iye akiwambira: ‘Ukani nomwenyé novyo mmasamba.’ ⁸ Pariswere juwa, mwenyé masamba ire kamwambira kapatashi wake javi: ‘Wete wakolakazi piya, uwaripe nshahara wawo, uwanzewajire mwinsho mpaka wanzire kuja.’ ⁹ Basi kweli, pawafikire wajíre jironi, kila munu kapokera jarajara moja ya parata[†]. ¹⁰ Pawafikire wanzire kuja ware, wakidanzira kuwa wapokera nzuruku mwingi, fala kila mmoja kapokera novyo jarajara moja ya parata! ¹¹ Pawapokere, wanduguda mwenyé masamba ire, ¹² wamba: ‘Wajire mwinsho-wa wakola kazi ora moja basi, fala kawatula kuwa sawa-sawa nofwe, tikorire kazi kutwa nzima, tíkivumirira juwa!’ ¹³ Fala iye, nakunjibu munu mmoja, kamwambira: ‘Ona rafiki yangu, siri kukupoka shariya. Atisikizane jarajara mmoja ya parata?’ ¹⁴ Twala cako, uke vyako. Nisaka nimpe mwenziwo wa mwinsho-yukamba vyanukupere uwe. ¹⁵ Mwaja! Omi sina haki yakutenda canisaka na nzuruku wangu? Riso rako ribaya konta ya umunumwema wangu?’ ¹⁶ Kwa javyo wanu wa mwinsho wakuwa watanzi, na watanzi wakuwa wa mwinsho.’

Insa asema mara ya tatu kifo na kufufuka kwake

¹⁷ Insa paakikwera kuka Yerusalem, kaweta cembe wanafunzi wake munjira akiwambira javi: ¹⁸ “Sikirizani! Epataankukwera Yerusalem. Eko, Binadamu wa Binguni akuka kugabiziwa wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya, newo wanhuikumu olaiwe. ¹⁹ Wamperekaka Sawari-Mayahudi, wanshupe, ebiwe viboko, na agomezeriwe pansalaba. Na suku ya tatu afufuriwa.”

Mama ya wana wa Zebedeyu awalebelela

²⁰ Sambi, muka wa Zebedeyu na wanawea kuka mpaka karibu ya Insa, akikokora mbere yake akinlebelakina. ²¹ Insa akindairi: “Usakan?” Iye akinjibu: “Ona, amuru wanangu wawiri-wa wekare muufalume wako, mmoja akwikare nkono nriro wako na mwengine nkono sonto.” ²² Insa akinjibu, akamba: “Anta camulebla, amwiijiwa. Mukidiri kunywa kaneka

yangu[‡] canisaka kunywa omi?” Ewo wakinjibu: “Tikidiri.” ²³ Insa akiwambira: “Ndi kweli mukunywa kaneka yangu. Fala kunikala nkono nriro au nkono sonto, sina fidini. Ila wenye kwikala watengezériwa na Baba wangu.” ²⁴ Wanafunzi kumi wengine ware, pawasikire javire, wakiwakimwira ware wawiri munu na nduye. ²⁵ Fala Insa akiweta, akiwambira: “Mukwijija kuwa mafalume wa mataifa wawatawala wanu, na wakulungwa wawa nawo mamulaka julu yaho. ²⁶ Falakini kwenu umwe sivyaviri. Ila, kati yenu, asakúla kuwa nkulu onse, awe ntumisi wenu, ²⁷ na kati yenu asakúla kuwa ntanzi onse, awe ntwana wenu. ²⁸ Ndi kamba Binadamu wa Binguni aajire kutumikiriwa, ila atumike na apereke mainsha ake awavushe wanu wengi.”

Insa awaponesa vipofu wawiri

²⁹ Insa na wanafunzi wake, pawalawire Yeriko, wanu wengi wakinfulata. ³⁰ Sambi, wekala nanyenje ya njira vipofu wawiri. Pawasikire kuwa Insa kankupita, wafula uto, wakamba: “Mwenye mwana wa Daudi, tiwonere utungu!” ³¹ Wanu ware wakiwenyikira wanyamare. Fala ewo wakizidi kufula uto: “Mwenye, Mwana wa Daudi! Tiwonere utungu!” ³² Pawemire, Insa akiweta akiwadairi: “Musaka nukutendeni mwaja?” ³³ Ewo wakijibu: “Mwenye, tisaka tiwone! Tiponese maso etu!” ³⁴ Insa, kwa kuwawonera utungu, akiwakumbula maso awo. Kwa mpunde noure, ewo wakiludira kuwona, wakinfulata Insa.

21

Insa akwingira Yerusalem kwa sherehe

¹ Insa na wanafunzi wake wári karibu ya Yerusalem, wakifika Betifage pamwango wa Mizaituni. Insa akiwatumwa wanafunzi wawiri, akiwambira: ² “Ukani kaya íri mbere yenu ire. Nakufika, mún singana buru mmoja kafungiriwa pamoja na mwanawе. Munfungure, muje naye. ³ Akilawírira wakukwambirani kinu, mwambireni kuwa: ‘Buru-yu ansakula Mwenye’, basi iye akwasani mukuja nawo.” ⁴ Evi vikuna novire ipate utimiziwe usowekiwaâsemire nabii mmoja akamba:

[†] 20:9 Jarajara moja ndi nshahara wa kazi kutwa nzima.

^{*} 21:5 “Mwari wa Ziyoni” ndi wenye kaya ya Yerusalem.

[‡] 20:22 “Kunywera kaneka” mana ake kukuna mashaka.

⁵“Mwambireni mwari wa Ziyoni*: ‘Mmone nfalume wako kankuja kwako, kankuja na imani, ampandire buru, kankuperekiwa na kaburu katoto, mwana wa nyama mpingi!’ †

⁶ Basi wanafunzi ware woka, watenda sawa-sawa kamba Insa vyawatumire. ⁷Waja naye buru ire pamoja na kaburu katoto kare, wakitandika nguwo zowo. Insa akikala julu yake. ⁸Junudi ya wanu wengi wikitandika nguwo zowo munjira. Wanu wengine wakisinja makuti a mitende, wikitandika munjira. ⁹Na makundi a wanu wákiwa mbere na wákiwa nyuma, wakipaza nyimbo, wakamba:

“Hozana‡ Mwana wa Daudi!
Bora ári kuja kwa zina ra Mola!

Hozana julu mbinguni!”

¹⁰Insa, pengire Yerusalemu, wanu piya kaya ire wakifazaika, wakamba: “Eyu munu-yu nani?” ¹¹Wanu ware wakisema: “Eyu ndi nabii Insa, wa Nazareti inti ya Galileya!”

Insa awatuwisa wanu nNyumba Takatifu

¹²Sambi, Insa akingira nNyumba Takatifu, akiwatuwisa piya wakiuzanya na wakiuzu vinu nNyumba Takatifu. Akipidulanga meza za wacuruzi, pamoja na viti vya wakiuzanya mapomba. ¹³Ikisa akiwambira: “Yândikiwa§ javi: ‘Nyumba yangu ikuja kwitiwa nyumba ya duwa.’ Fala umwe mutenda jonga ra wevi.” ¹⁴Nnyumba Takatifu nomo, wanjisira vipofu na wakuremala, iye akiwaponesa.

¹⁵Kweli, wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya wawona matajabisa atendíre, na wawawona wasimana nNyumba Takatifu wakipaza nyimbo, wakamba: “Hozana Mwana wa Daudi!” Kwa javyo, ewo wakikimiwa, ¹⁶wakimwambira: “Kwankuwasikira ewa cawamba!” Insa akiwajibu: “Aye, aya * isema javi:

‘Kanywa za wasimana watoto na wakujiji, zilavya kutukuzwa kwema.’
Amunafyoma?

† 21:5 Ona Izaya 62:11; Zagariya 9:9. ‡ 21:9 “Hozana” mana ake “asifiwe”. § 21:13 Ona Izaya 56:7. * 21:16 Ona Zaburi 8:2. † 21:21 Usowezo wa Insa mana ake ndi munu mwenyé kumtumaini Mwenyezimungu sana, tafauti isaka kuwa yonse yakuwa kamba mwango, iye amariza. # 21:25 Mamulaka ka kulawa binguni sawa-sawa na kwamba mamulaka a kulawa ka Mwenyezimungu.

¹⁷Nakuwasa, akilawira panja, akuka Bentaniya, akilala noko.

Muti saupa

¹⁸Subuu namapema, Insa paakiludi akuka kaya ulu, ínkola njala. ¹⁹Akiwona nfigu munjira, akúka mpaka nopo, fala aasin-gane kinu ila masamba tu basi. Akisowerera: “Cisipe tena kisumo milele!” Kwa noure mpunde ure, nfigu ure ukumiliya. ²⁰Nakuwona wanafunzi washanga, wakamba: “Namunani kwa mpunde nowu vyaumiliye nfigu-wu?” ²¹Nakuwona Insa akiwambira: “Nukwambirani kweli, mukitumaini bila dana, amutenda vyantidire nfigu-wu basi, anta na mukisowerera ewu mwango-wu mukamba: ‘Somoka ukaritose mbahari’, vikuna novyo.† ²²Na piya camulebelia conse kwa duwa, mukamini, mú-pata.”

Ushinda wa mamulaka a Insa

²³Insa pengire nNyumba Takatifu, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi wakinfika karibu kuno akifunda, wakindairi: “Evi vinu-vi akutendesa mamulakan? Nani akupere eya mamulaka-ya?” ²⁴Insa akijibu, akiwambira: “Nomi novyo nukudairini kinu kimoja. Neco mukinijibu, nomi novyo nukwambirani mwenyé mamulaka anitendesa evi vinu-vi.” ²⁵Koziwa ka Yahaya kukiwa ka mamulaka a nani? A binguni‡ au a wanadamu?” Ewo wakikaidiyana watupu, wakamba: “Epa, tikamba: ‘A binguni’, atambira: ‘Sambi mbena amunkubali?’ ²⁶Na tikamba: ‘A wanadamu’, tiwopa wanu konta piya wankubali Yahaya ndi nabii wavo.” ²⁷Basi wakinjibu Insa, wakimwambira: “Atijiwa!” Na iye novyo akiwambira: “Basi, anta omi sukwambirani mamulaka a nani anitendesa evi vinu-vi!”

Kinyume kuhusu wana wawiri

²⁸“Umwe muwonaja? Mwananlume mmoja ákiwa na wana wawiri. Akinfika wakwanza, akimwambira: ‘Mwanangu, uka rero ukakore kazi masamba.’ ²⁹Iye naku-jibu, kaamba: ‘Sisakal!’ ikisa akitubuya akuka. ³⁰Akinfika wapiri, amwambira novire, fala iye nakujibu kaamba: ‘Nukuka

Baba!' fala okire. ³¹ Kati ya wawiri ware, atendire vyakumwajibu wawa yayo ndi wepi?" Ewo wamba: "Mwana wakwanza." Insa akiwambira javi: "Nukwambirani kweli kuwa warípsi nsoko na mareba walongorera mbere yenu kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. ³² Kamana Yahaya mwenyé Koza kaja kwenu kwa njira ya shariya, fala amunkubali. Novyosivyo, warípsi nsoko na mareba wankubali. Na ingawa muwona, mwinsho amutubiye mukinkubali."

Kinyume kuhusu masamba a uva na warimi wabaya

³³ "Sikirizani kinyume cengine: Ákiwepo munu mmoja mwenyé nyumba karima masamba a uva, akijengera serekia. Nkati mwake akisimba pondo, akijenga mnara, masamba are akiwemisira warimi, akisafíri. ³⁴ Paifikire karibu ya mavuno, kawatuma watumisi wake ka warimi ware, wakatware visumo vyake. ³⁵ Warimi ware wakiwakola watumisi wake ware: mmoja wakimwibya, mwengine wakimulaya, na mwengine wakimpanja na mawe. ³⁶ Mwenyé masamba ire akiwatuma tena watumisi wengine, wengi futi zaida ya wakwanza ware. Newo wakiwatenda novire. ³⁷ Mwinsho akintuma mwanawae, akiwaza javi: 'Mwanangu-yu wamwinshimu.' ³⁸ Fala warimi, pawammonire mwanawae ire, wakambiranwa watupu: 'Noyu-yu ndi asaka kuriti, tukeni timulaye, tinriti!' ³⁹ Basi, wakincola, wakimwefya nyuma ya mpaka wa masamba a uva are, wakimulaya. ⁴⁰ Paasaka kuja mwanayewe masamba are, warimi ware awatendaja?" ⁴¹ Ewo wanjibu: "Visomi wabaya-wo, awamariza nfululu na masamba-wo awemisira warimi wengine, wakuwa wakumpa visumo wakati wa mavuno." ⁴² Insa akiwambira: "Mwaja? Amufyomire Mandiko[§] kuwa:

'Riwe rawafezeyire wajengi,
ndi riwere maalumu ra pamembe ya
nyumba.
Kinu-ci akunisha ndi Mola,
na citabajisa mmaso mwetu!'

⁴³ Ndimana nukwambirani kuwa muvuriwa ufalume wa Mwenyezimungu, wapewa

[§] 21:42 Zaburi 118:22-23. * 22:13 Mwananlume savarire mavazi a paharusi ire kalaviriwa panja konta aamopire nfalume.

wanu wengine wakupa visumo vya ufalume-wo. ⁴⁴ Na asáka kugwira julu ya eri riwe-ri, avunjiwa-vunjiwanga, na warisáka kungwirira onse asaika atenda ufu." ⁴⁵ Wakulungwa wa dini na Mafarizeu, pawsikire eci kinyume-ci, wereriwa kuwa kankuwamba ewo. ⁴⁶ Wakisaka kunfunga, fala wawopa wanu konta wakintula kuwa nabii waho.

22

Kinyume kuhusu jambo ra harusi

¹ Mara nyengine, Insa akiwajibu akiwasowerera kwa kinyume, akamba:

² "Ufalume wa binguni ulandana na nfalume mmoja atengeze harusi ya mwanawae. ³ Katumiza kuweta warifíwe ku-jambo, fala awasakire kuja, kú! ⁴ Akiwatuma watumisi wengine tena, akamba: 'Warifíwe wambireni javi: "Onani! Jambo rangu nisa kutengeza, ng'ombe na micamba isinjiwa futi, vinu piya viwa tayari. Njoni kujambo!"'

⁵ Fala warifíwe ware awayeriwe, woka vyawo: mmoja koka masamba kwake, mwengine koka kucuruza vinu vyake,

⁶ na wengine wakiwakola watumisi ware, wakiwatabisha, wakiwolaya. ⁷ Kwa javyo, nfalume ire akikimiwa, akiwatuma masurudadu wake wakiwolaya visomi ware, nakisa wakitaya moto kaya yaho ire. ⁸ Ikisa, akiwambira watumisi wake: 'Epa jambo riwa tayari, fala warifíwe ndi sawari wanu.

⁹ Basi ukani mmasismana-manjira.

Piya wamusaka kuwansingana onse warifuni waje kuharusi kuno.' ¹⁰ Nakulawa watumisi ware woka munjira mure, wawajumanisa wawasimanane nawo piya, wabaya kamba wema. Mandowa are warifíwe wakijala bunga-bunga-bunga.

¹¹ Fala nfalume ire, pengire mmandowa mure kuwawona warifíwe ware, kammona munu mmoja savarire mavazi a paharusi.

¹² Iye akimwambira: 'Rafiki yangu, kwingira mwaja emu sauna mavazi a paharusi?' Iye akinyamala ndu. ¹³ Basi nfalume ire akiwambira watumisi wake: 'Nfungeni maulu na makono, munsukure mumwefye panja pakisi-po! Epo ndi pooka kurira na kutafuna meno.* ¹⁴ Basi, wengi ndi wetiwa, fala watondoriwa ndi abal!"

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

¹⁵ Nakulawa pare, Mafarizeu wakitenda mpango wakunkoresa Insa kwa usemi. ¹⁶ Kwa javyo, wakiwaperekwa wanafunzi wawo pamoja na wa kinya Herodi, wakuka wakindairi: “Mwanlimu! Tukwijiwa kuwa uwe kuwa múkweli na ufunda njira ya Mwenyezimungu ka ukweli, aumopa munu asaka kuwa onse, konta aunang'aniza munu caari.” ¹⁷ Kwa javyo, tambire mawoni ako. Iwapo haki ya kunripa nsoko Kaisari † au aipo?” ¹⁸ Insa kwa kwijiwia ubaya wawo, akiwambira: “Manafiki, mbena muniyererai? ¹⁹ Nolotereni kuno jarajara ya nsoko-yo.” Ewo wakija nawo jarajara moja, wakimpa. ²⁰ Iye akiwadairi: “Ewu uso-wu na mandiko-ya a nani?” ²¹ Wakinjibu: “Vya Kaisari.” Iye akiwambira: “Basi, ca Kaisari mpeni Kaisari, na ca Mwenyezimungu mpeni Mwenyezimungu!” ²² Pawasikire javire wakashanga dwaraa. Wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu ukweli wa kufufuka

²³ Noire suku ire, wafika karibu ya Insa Masaduseu, wenyewe kusema kuwa kufufuka akupo, wakindairi javi: ²⁴ “Mwanlimu! Nabii Musa kaamba kuwa ikiwa nlume kafwa bila kupongola naye nkawake, nduye ajuzi anjemele nankweli-yo, filihali apongore naye, alunga rikolo ra nduye.” ²⁵ Kamana kati ya ofwe wana saba, wakwanza kanlomba, akifwa. Kwa kuwa aapongore naye mwana, nkawake akilombiwa na nduye. ²⁶ Vikuna novyo na nduye wapiro, na watatu, mpaka wo saba. ²⁷ Mwinsho ya piya ware, na muka ire akifwa. ²⁸ Sambi, suku ya kufufuka wafwi, aja kuwa nlumake ndi wepi? Kamana piya ware wânlomba!” ²⁹ Insa akiwajibu, akiwambira javi: “Umwe mupoteya konta amwijiwa Mandiko wala uwezo wa Mwenyezimungu! ³⁰ Kamana wafwi pawaja kufufuka awalomba wala awalombiwa, wakuwa kamba malaika waribinguni. ³¹ Na nkati ya kufufuka ka wafwi, vyamwâmbiriwe na Mwenyezimungu, akamba: ³² ‘Omi niwa Mwenyezimungu

† 22:17 Kaisari ákiwa Imperadori (nfalume nkulu) wa Roma na piya inti zire. ‡ 22:24 Ona Kumbukumbu 25:5.
 § 22:32 Ona Kulawa 3:6,15-16. * 22:37 Ona Kumbukumbu 6:5. † 22:39 Ona Walawi 19:18. ‡ 22:42 Kigeregu ifasuliwa “mwana”. ‘Mwana’ mana ake siyo kupongola mwana basi, na rikolo piya “mwana”. § 22:44 Ona Zaburi 110:1. * 22:45 Mana ake ndi javi: Mayahudi wakinrindira kuja nlongozi nkulu, ujukulu wa Daudi, wakwitiwa Almasihi, aja kuwavusha wanu wake. Insa kankwamba kuwa iye yeka basi kapunda kuwa mwana wa rikolo ra Daudi.

wa Iburahima na Mwenyezimungu wa Izaki na Mwenyezimungu wa Yankubu.”[§] Amufyomire javi? Basi Mwenyezimungu siyo Nlungu wa wafwi, ila wári hai!”³³ Wanu ware, pawasikire javire, watajabu kufunda kwake kure.

Mwaha kuhusu ámuri ulu

³⁴ Mafarizeu, pawasikire kuwa Insa kawanyamaza Masaduseu, wakijumana novyo pamoja. ³⁵ Kati yawo, mmoja ákiwa mwijiwifi wa shariya. Kwa kumyerera, akindairi Insa javi: ³⁶ “Mwanlimu, ámuri ulu nkati ya shariya ndi yepi?” ³⁷ Insa akinjibu: “Mpende Mola, Mwenyezimungu wako, kwa moyo wako piya, kwa roho yako piya na kwa ankili zako piya.”^{*} ³⁸ Eyi ndi ámuri ulu na yakwanza. ³⁹ Na yapiri islandane neyi: ‘Mpende mwenzivo kamba vyauripenda mwanyewe.’[†] ⁴⁰ Ezi ámuri mbiri-zi zifindikiriwa Taureti piya na vyawâfundire minabii.”

Mwaha kuhusu Almasihi na Daudi

⁴¹ Pawajumane Mafarizeu pamoja, Insa akiwadairi, akamba: ⁴² “Umwe mwankuona mwaja kuhusu Almasihi? Iye mwana‡ wa rikolo ranani?”⁴³ Ewo wakijibu: “Wa rikolo ra Daudi!” Iye akiwambira: “Sambi, kwa nguvu za Roho Takatifu, Daudi kamwita ‘Mwenye wangu’. Mwaja? Konta Daudi kaamba:

⁴⁴ “Mola kamwambira Mwenye wangu: Ikala nkono nriro wangu, mpaka niwature maaduwi wako sini ya kumauli kwako!”[§]

⁴⁵ Basi, ikiwa Daudi kamwita ‘Mwenye wangu’, aawája mwana wa rikolo rake?”*

⁴⁶ Na awerepo munu akidirire kumwambira kinu. Tangu noyo suku-yo, aalawirire tena wakushubutu kundairi kinu.

23

Insa awalaumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya

‡ 22:24 Ona Kumbukumbu 25:5.

§ 22:42 Kigeregu

ifasuliwa “mwana”.

§ 22:44 Ona Zaburi

¹ Sambi, Insa akisowera na junudi ya wanu pamoja na wanafunzi wake, ² akamba: "Wanlimu wa shariya na Mafarizeu wekala kiti ca nabii Musa." ³Kwa javyo, fulatani na timizani piya vyawari kukwambirani. Fala asani kufulata vitendo vyawo, konta ewo cawasema sicawatenda. ⁴Wafunga mizigo yakuremera wawatika wanu mmaweya, fala ewo awasaka kusukula anta na cala kimoya. ⁵Ewo watenda vitendo vyawo ipate wawoniwe na wanu. Wakurisa irizi zavo na wakongeza manyanyavu a malupindo awo.[†] ⁶Kuwajibu kwikal mahala bora mmajambo na viti nya in-shima mmasinagoga[‡]. ⁷Kuwajibu wen-shimiwe mwawapita mmabazari, na vi-wajibu wanu wawete wanlimu. ⁸Fala umwe musiwase wanu kukwitani 'wanlimu' kamana mwanimu wenu mmoja basi, umwe piya muwa munu na nduyi, ⁹wala mulumwengu-mu musimwite 'Baba' munu asaka kuwa onse[§], kamana Baba wenu ndi mmoja basi, ári mbinguni. ¹⁰Wala wasuk-witeni mafundi, kamana fundi wenu ndi mmoja basi, Almasihi. ¹¹Nkulungwa kati yenu awe ntumisi wenu. ¹²Basi munu wakuri remeresa mwanyewe aveyesiwa, na mwenyé kuriveyesa mwanyewe, aremere-siwa."

¹³Insa akiwambira tena: "Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu, manafiki, mulaniwe! Mufunga nryango wa ufalume wa binguni mbere ya wanu. Amwingira wala amuwasa wengire wenye kusakula kwingira. ¹⁴* ¹⁵Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Mupita mbahari na kungulu mumpate munu mun-silimise dini yenu. Fala mukimpata, muntenda kuwa mwana wa Jahanamu mara mbiri zaida koliko umwe. ¹⁶Umwe walongozi sawawona, mulaniwe! Musema kuwa: 'Alapíra mahala takatifu kilapo-co sico kinu, ila alapíra oru íri mahala takatifu ire, kilapo-co ndi ca ukweli.' ¹⁷Wajinga sawawona! Epo kinu bora ndi cepi? Oru

* 23:2 "Wekala kiti ca nabii Musa" mana ake wafunda na mamulaka ya Musa. [†] 23:5 Watenda javire ipate wejiwikane kamba wanu wakushika dini pakulu. [‡] 23:6 Viti nya inshima mmasinagoga na swafa yakwanza nsikit sawa-sawa. [§] 23:9 Insa awakataze wanu kuweta wawa zavo "baba" ila kakataza kuweta "baba" wakulungwa wa dini. * 23:14 Mandiko mengine a mida aipo aya 14: [Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Munyang'anya manyumba a manankweli, na kuritula kuwa wanu wema mukilebelu duwa nrefu-nrefu. Basi kwa sababu ya javyo, mukuja kuhukumiwa pakulu koliko wengine ware.] Ona Luka 20:47. [†] 23:24 Kigeregu: "ngamiya". [‡] 23:27 Wakati wa Insa, Mayahudi wakipakanga makaburi kinambo mmaluwanja ipate wanu wasisyanikire kukumbula. Mida-po munu akikumbula kaburi aakiwa tuhara.

au mahala patendesa oru kuwa takatifu? ¹⁸Na musema kuwa: 'Alapíra uralu wa kafara, sikinu, fala alapíra kafara íri julu ya uralu, kilapo-co ndi cakweli.' ¹⁹Wanu sawawona! Kinu bora ndi cepi? Kafara au uralu utenderiwa kafara ikiwa takatifu? ²⁰Basi, alapíra uralu, alapira uralu na ciri pajulu ya uralu. ²¹Alapíra mahala takatifu, alapira mahala-po na Nlungu ári nopo. ²²Na alapíra bingu, alapira kiti ca utukufu wa Mwenyez-imungu na Nlungu ekare kiti cake.

²³ Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Muwapa wanu zaka anta na vinu nya manukatu: safaráu, bizari, na loru. Fala mukwasa vinu bora pakulu nya shariya: haki, huruma, na uwaminifu. Evi ndi vinu vyamujuzi kutimiza, musase. ²⁴Walongozi sawawona! Umwe munsuja bwilimwiti fala mummiza ng'ombe![†]

²⁵ Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Kiyungu na finga mukosa kunja, fala nkati mwijala ukoko wa vinu nya unyang'anyi na wájibu mbaya. ²⁶Nfarizeu sauwona! Kiyungu anza kosa nkati ipate na kunja kusitava novyo.

²⁷ Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Umwe mulanda makaburi a kupakiwa kinambo akusitawiziwa panja[‡], iri filihali nkati muwa makongolo a wafwi, mwijala takataka na ucafу. ²⁸Na umwe novyo, kunja muwoniwa na wanu kamba wenye shariya, iri filihali nkati yenu wijala unafiki na vitendo vyakuvunja shariya.

²⁹ Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Mujengera makaburi a minabii na mupamba kusitawiza makaburi a wanu wa shariya. ³⁰Mukwamba: 'Tinainshi enzi za wazee wetu, atingari kujumulana nawo kutawanya damu ya minabii!' ³¹Basi, kwa javyo muroloota wanyewe kuwa muwa vining'inu nya ware wawolaye minabii. ³²Basi timizani kipimo ca ubaya

ca babu zenu! ³³ Manyoka, wana wa miraba[§]! Munyemaja hukumu ya moto wa Jahanamu? ³⁴ Kwa javyo, nukuperekkerani minabii, wejiwifu, na mafundi. Wamjawapo muwolaya na muwagomezera mmisalaba, wengine muwacapa viboko mmasinagoga mwenu, na muwenenda mukiwalumbata kila kaya. ³⁵ Kwa javyo ije julu yenu hukumu kwa sababu ya damu ya wenye shariya itawanyike julu ya ardhi, tangu mwanzo kutawanyika ka damu ya Abeli*, mwenyé shariya, mpaka na damu ya Zagariya, mwana wa Barakiya wamumulaye nNyumba Takatifu, kati-kati ya mahala takatifu na uralu. ³⁶ Nukwambirani kweli kuwa wanu wa eci kizazi-ci, ezi hukumu-zíwapata.”

Insa asowera kuhusu kupenda kwake Yerusalemu

³⁷ Insa kaamba: “Wanu wa Yerusalemu! Ha, wanu wa Yerusalemu! Wari kuwolaya na kuwapanja na mawe minabii waperekwiwe kwavo! Mara nyengapi yanisakire kuwakusanya wana wawo kamba uku vyawakusanya wanawe akiwafinika mumbawa zake! Fala umwe amusakire. ³⁸ Aya basi, kaya yenu-yo ikuja kutaduka milembe. ³⁹ Konta nukwambirani kweli kuwa amuniwona tena, kulawa sambi-pa mpaka suku† yamusaka kusema: ‘Asifiwe mwenyé kuja kwa zina ra Mola!’ ”

24

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

¹ Insa, paakilawa nNyumba Takatifu akuka vyake, wanafunzi wake wakinifika karibu yake, wakimolotera namuna vyajengiwe nyumba ire. ² Insa akiwambira, akamba: “Mwankuwona evi piya-vi? Nukwambirani kweli kuwa epa hapana riwe riýa kubaki julu ya riwe renziwe, piya abomoriwa.”

Tabu na kulumbatiwa

§ 23:33 Mafarizeu na manafiki manyoka konta maaduwi, sawa-sawa kamba wakulungwa wawo wa mida. * 23:35 Abeli mwana wa Adamu na Hawa. Nang'aniza Mwanzo 4:8. † 23:39 Noyo suku-yo ndi suku ya Kiyama, suku yaaja kwisuka Insa kulawa binguni kuludira mulumwengu. * 24:8 Mwanzo wa malwazo, nfano wake ndi kamba mwanaamuka vyaalwaziwa karibu ya kupongola. Basi, na karibu ya suku ya Kiyama ndi novyo. † 24:15 Ona Daniyeli 11:31; 12:11. ‡ 24:20 Suku ya sabadu ndi suku ya kupumuzika Mayahudi. Suku ya sabadu wakikataziwa na Mayahudi kwenenda.

³ Insa paakikala pamwango wa Miza-ituni, wanafunzi wake wakimukira cembe, wakimwambira: “Tambre vinu-vyo vikuja kukuna rini? Na alamani ya kuja kwake, suku ya Kiyama?” ⁴ Insa akiwajibu, akamba: “More-moreni asukuteseni munu, ⁵ konta wengi wakuja kwa zina rangu, wakamba: ‘Omi ndi Almasihi’, na wawatesa wanu wengi. ⁶ Umwe mukuja kusikira habari na utesi wa vita. Novyo-sivyo musope. Konta evyo vinu-vyo lazima vikune. Fala siyo kuwa ndi suku ya Kiyama. ⁷ Taifa ikuja kutenda vita na taifa nyengine, ufalume mmoja na ufalume mwensiwe. Cikuja kupita kitikansi pamoja na njala mahala mwinci mwawenye. ⁸ Evi vinu-vi piya ndi kamba mwanzo wa malwazo a kuongola*.

⁹ Ewo wakuperekani kutabishiwa na wakuulayani, na mukuja kwiniwa na piya taifa-zi kwa sababu ya zina rangu.

¹⁰ Wengi wakuja kukosiwa, wengi wakuja kuwaperekwa wenziwato kuhukumiwa, na kwinana munu na mwensiwe. ¹¹ Wakuja kualawirira minabii wengi walongo, wakupita wakiwatesa wanu wengi wawenye. ¹² Kwa sababu ya kongezeka ubaya, kupendana ka wanu wengi kukuja kuwa aba. ¹³ Fala mwenyé kuvumirira mpaka mwinsho ndi aja kuvushiwa. ¹⁴ Na eyi habari ya ufalume-yi ikwerezewa ulumwengu nzima, uwé ushahidi mbere ya kabilia-zi piya. Epo ndi pajia kufika suku ya Kiyama.”

Tabu ulu

¹⁵ “Kwa javyo, mukiwona haramu yakutenza uwaribifu mahala patakatifu, kamba vyaâmbire nabii Daniyeli† (mwenyé kufyoma onse, ereriwe), ¹⁶ basi sambi wája kuwa Yudeya wajuzi watuwirire mmyango, ¹⁷ ája kuwapo papala ra nyumba yake onse asisuke kutwala kinu nnyumba mwake, ¹⁸ na ája kuwapo mmasamba onse asiludire kukaya kutwala mavazi ake. ¹⁹ Dambi wemite na maametoto wakowesa kwa ezo suku-zo! ²⁰ Mulebele duwa ipate kutuwa kwenu kusije kuwa wakati wa kinja au isiwe suku ya sabadu‡, ²¹ konta wakati-wo

* 23:35 Noyo suku-yo ndi suku ya Kiyama, suku

* 24:8 Mwanzo wa malwazo, nfano wake ndi kamba mwanaamuka vyaalwaziwa karibu ya kupongola. Basi, na karibu ya suku ya Kiyama ndi novyo.

† 24:15 Ona Daniyeli 11:31; 12:11. ‡ 24:20 Suku ya sabadu ndi suku ya kupumuzika Mayahudi. Suku ya sabadu wakikataziwa na Mayahudi kwenenda.

ukuja kuwa wa mashaka pakulu futi, mashaka saanapita tangu mwanzo wa ulumwengu mpaka sambi-pa, wala aaja kupita tena.²² Siwere kunukusiwa nozo suku-zo, aakivuka munu. Fala, kwa sababu ya watondóriwe[§], ezo suku-zo zikuja kunukusiwa.²³ Basi, akilawirira munu akukwambiran: 'Almasihi ndiyu-pa', au 'Ndi ire pare', musikubali.²⁴ Kamana wakuja kulawirira maAlmasihi walongo na minabii walongo. Ewo wakuja kutenda alama ulu na maaajuza, wafikirire kuwaitesa ware watondóriwe, ikikidirika.²⁵ Onani, omi nankukwambiranamapema.²⁶ Basi akilawirira munu akukwambiran: 'Iye kawa pare, paluwanja pare!', musuke noko. Au: 'Kawa nnyumba mure', musikubali.²⁷ Konta kamba vyamufahamu kumensa vyakulangaza mashariki mpaka magharibi, ndi vyaasaka kuja kwisuka Binadamu wa Binguni.²⁸ Mahala pakufwa nyama apakosa kumota membe*."

Kuja ka Binadamu wa Binguni

²⁹ Insa kaamba: "Zikipita suku za mashaka-zo, juwa arija kuwala kukwinukala pi, mwezi auja kuwala, nondwa zisomoka binguni zikigwa, na nguvu za binguni piya zitikinyika.³⁰ Basi ikuja kuwoneka julu ya binguni alama ya kwisuka Binadamu wa Binguni. Kwa javyo, zilalamika kabila piya za duniya, ikisa wammona Binadamu akisuka mmawingu binguni, na nguvu pamoja na utukufu pakulu.[†] ³¹ Na shauti ulu ya baramanda, iye awaperekira malaika wake. Ewo wakiwakusanya waawatondore iye, kwa kila membe nne za duniya, kwanza mwanzo mpaka mwinsho."

Kinyume ca muti

³² "Rifyomeseni kwa nfano wa muti wakwitiwa mmongo[‡]. Mmongo, ukiwa na vitambi viwisi, ukanza kusipuka masamba, mukwijija kuwa kinja cifikasi futi.³³ Ndi sawa-sawa novyo. Mukiwona eyo mambo-yo akikuna, ijwani kuwa Binadamu kawa karibu, kawa panryango!³⁴ Nukwambiran kweli kuwa eci kizazi-ci acipa saanakuna eyo mambo-yo piya.

[§] 24:22 "Watondóriwe" ndi wanu wapendiwe na Mwenyezimungu wapate kunfulata ka ukweli iye pamoja na Almasihi ware.

* 24:28 Kigeregu: "marembo". † 24:30 Ona Daniely 7:13-14. ‡ 24:32 Kigeregu: "nfigu". § 24:38

Mwanalukaya nkulu kapita enzi za nabii Nnu. Ona Mwanzo 7:15 mbere. * 24:42 "Mwenye wenu" epa mana ake Mwenye Insa.

³⁵ Bingu na ardhi piya vilainika, fala usemi wangu aulainika."

Hapana ejija suku yakuludi Insa

³⁶ "Na kuhusu suku na wakati wa kukuna novyo vinu-vyo, hapana ejija. Awejija malaika mbinguni wala Mwana, ila Mwenyezimungu Baba tu basi.³⁷ Kamana kamba vyavíkunire wakati wa nabii Nnu, ndi vyavija kukuna pakuja Binadamu.³⁸ Nozo suku-zo, zikuja kuwa kamba vyazikiwa zire suku saanapita mwanalukaya: wanu wakirya na wakinywa, wakilomba na wakilombiwa, mpaka suku yengire nabii Nnu nsafina.[§] ³⁹ Wanu aweiwe, mpaka paajire mwanalukaya nkulu, akiwakumba piya ware. Basi, novyo ndi vyavija kuwa wakati wa kuja Binadamu.

⁴⁰ Wakati-wo wakuwapo wanu wawiri mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.⁴¹ Wanawaka wawiri wakisaya cakurya, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.⁴² Ndimana, rinang'anizíreni konta amwijiwa suku yaasaka kuja Mwenye wenu*. ⁴³ Tulani kuwa mwenyé nyumba, anejiwa wakati wakuja mwivi, nanga kekala kunang'anizira, ásase nyumba yake kupapaturiwa.⁴⁴ Kwa javyo, umwe novyo muwe tayari, kamana wakati samuwáza kuwa Binadamu kankuja, akuja."

Ntumisi wakwamínika na saaminika

⁴⁵ "Ntumisi mwaminifu na wa ankili, wakuwa mwenye wake kantula pakaya, awape wanu wake cakurya na wakati wake, ntumisi-jo nani?⁴⁶ Heri ntumisi-jo wakuwa mwenye wake pakuludi, ansingana akitenda javyo!⁴⁷ Nukwambiran kweli kuwa ntumisi-jo mwenye wake antula kumiliki vinu vyake piya.⁴⁸ Fala ntumisi-jo, akiwa mbaya, kimoyomoyo akwamba, 'Mwenye wangu kakawa kuludi'.⁴⁹ Ndimana akwanza kuwebiya wenziwe ware, akirya na akinywa pamoja na warevi.⁵⁰ Mwenye wa ntumisi-jo paaludi, suku saakinrindira wala wakati sejiwa,⁵¹ iye anhukumu vibaya futi, na fungu rake antula kundi ra manafiki. Epo ndi paciwa kiriro na kutafuna meno!"

[§] 24:22 "Watondóriwe" ndi wanu wapendiwe na Mwenyezimungu wapate kunfulata ka ukweli iye pamoja na Almasihi ware.

* 24:28 Kigeregu: "marembo". † 24:30 Ona Daniely 7:13-14. ‡ 24:32 Kigeregu: "nfigu". § 24:38

Mwanalukaya nkulu kapita enzi za nabii Nnu. Ona Mwanzo 7:15 mbere. * 24:42 "Mwenye wenu" epa mana ake Mwenye Insa.

25

Kinyume kuhusu wári kumi

¹ Insa akamba: "Ufalume wa binguni ukuja kulandana na wári kumi, wasukure kandiyeru zaho, kummwinza mwenye-harusi. ² Nkati ya ewo wári-wo, watanu sawawaza, na watanu wakuwaza. ³ Basi sawawaza ware wasukula kandiyeru zaho, fala awarisukuze mafuta! ⁴ Fala wakuwáza ware warisukuza numba za mafuta na kandiyeru zaho. ⁵ Kwa kuwa mwenye-harusi ire kakawa kuja, wári ware piya wanza kusinzira mpaka wakilala. ⁶ Usiku kati-kati kukinyanguriwa: 'Mwenye harusi kankuja! Lawani mumpokerere!' ⁷ Noparepare wári ware piya wakilamuka, wakitengeza kandiyeru zaho. ⁸ Sawawaza ware wakiwambira wakuwaza ware javi: 'Timereni mafuta enu-yo, konta kandiyeru zetu-zi zankuzimika.' ⁹ Wakuwáza ware wakijibu wakamba: 'Aripo-ya aatitosha futi kutúmira ofwe nnomwe. Fadari ukani kauzanyiwa konse mukauze mutumire.' ¹⁰ Pawalaware kuka kuza, akifika mwenye-harusi. Wári waritengeze ware wakingira naye njambo, nryango ukifungiwa. ¹¹ Ikisa, wári wengine ware pawaludire wakamba: 'Mwenye, Mwenye, tifungurireni!' ¹² Fala iye akiwajibu akamba: 'Nukwambirani kweli kuwa sukwijiwani.' ¹³ Basi, ri-nang'anizireni, kamana amwijiwa suku wala wakati wakuja Mwenye*!"

Kinyume kuhusu watumisi watatu

¹⁴ "Wakati-wo ukuja kuwa kamba munu vyaasaka kusafiri, kaweta watumisi wake, kawagabizi mali zake. ¹⁵ Akimpa mmoja talanta[†] ntanu, mwengine talanta mbiri, na mwengine talanta moja, kila mmoja na uwezo wake. Ikisa akuka vyake. ¹⁶ Kwa mpunde noure, apokerere talanta ntanu ire, kacuruzira na kapata faida ya talanta ntanu. ¹⁷ Apokerere talanta mbiri ire kapata faida ya talanta mbiri. ¹⁸ Fala apokerere moja ire kalawa, kasimba pansi, kafisa nzuruku wapewe na mwenye wake ure. ¹⁹ Bandi ya suku nyangi zawenye, mwenye wa watumisi ire akiludi, wakiwalangirana. ²⁰ Akija karibu apokerere talanta ntanu ire, akolota nyengine talanta ntanu zire, akwambajavi: 'Onani Mwenye! Talanta ntanu

zamunipere-zi, nezi nyengine ntanu zanipatre faida.' ²¹ Mwenye wake ire akwamba: 'Kuwa ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi yakuwa mwaminifu wa vinu aba, sambi nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye wako!' ²² Akija karibu novyo apokerere talanta mbiri ire, akwamba: 'Mwenye, talanta mbiri zamunipere, ezi nyengine mbiri zanipatre faida.' ²³ Mwenye wake ire akwamba: 'Kuwa ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi ya kuwa mwaminifu wa vinu aba, sambi nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye wako!' ²⁴ Akija karibu novyo apokerere talanta moja ire akwamba: 'Mwenye, nukwijija kuwa kwa munu ngumu, úvuna mahala sauvyari, ukusanya mahala sautawanye. ²⁵ Nopa, ndimana nifisa pansi talanta yako, epa kwanawo talanta yako noire.' ²⁶ Nakujibu mwenye wake ire ansutumu, amwambira javi: 'Ntumisi mbaya na nfuko! Nivuna mahala sanivyari, nikusanya mahala sanitawanye! Ukwijija javyo?' ²⁷ Ndimana, uki-juji kutula nzuruku wangu kubanku, nikija nisingane faida yangu. ²⁸ Basi, mpokeni talanta-jo, mumpe ire ári nazo talanta kumi ire. ²⁹ Kamana kila mwenye kuwa nawo, azidi kupewa kwa wingi. Fala saana, anta aba caári nawo noco, anyang'anyiwa.' ³⁰ Na ntumisi safái-jo, ntuvisireni panja pakisisi-po. Epo ndi pooka kurira na kutafuna meno."

Hukumu ya mwinsho

³¹ "Paaja kwisuka Binadamu wa Binguni, na utukufu wake na piya malaika wakuwa pamoja naye, basi akwikala julu ya kiti ca utukufu wake. ³² Mbere yake zikusanya kabilia piya. Ikisa iye akuja kuwatanusa munu na mwenzive, kamba nsunga vyaawatanusa makondoo na mbuzi. ³³ Makondoo áwatala upande wa nkono nriro wake, mbuzi upande wa nkono sonto. ³⁴ Ikisa nfalume ire awambira wári nkono nriro wake, akwamba: 'Njoni kuno, wenyen kujanliiwa na Baba wangu. Ritini ufalume wamutengezeriwe, tangu mwanzo wa ulumwengu.' ³⁵ Kamana inikola njala, munipa cakurya. Inikola nyotwa, muninywesa maji. Nikiwa myeni, munikaribisha. ³⁶ Nikiwa diki, munipa cakuvala. Nikiwa nlwre, munilwarisa.

* 25:13 "Mwenye" epa mana ake Mwenye Insa.

† 25:15 Talanta ndi nfuko na jarajara.

Nifungiwa nkalaboshu, muja kuniwona.³⁷
³⁷ Basi, wanu wa shariya wakinjibu wakamba: ‘Mwenye, rini patukuwonire ikukukola njala tukukupa cakurya? Au ikukukola nyotwa tukukunywesa maji?’ ³⁸ Rini patukuwonire uri myeni tukukukaribisha, au uri diki tukukupa cakuvala? ³⁹ Rini paúkiwa nlwere au nkalaboshu, tikija tukukuwona?’ ⁴⁰ Nakujibu, nfalume ire akiwambira: ‘Nukwambirani kweli kuwa, kwa kila kinu camuwtendera wanduzangu watoto futi-wa mmojawapo‡, epo munitendera omi!’

⁴¹ Nakisa kawambira novyo wákiwa upande wa nkono sonto ware: ‘Nitanukeni, wanu wakulaniwa. Ukani kuri hukumu ya moto wa milele, moto watengezeriwe Ibilisi pamoja na majini wake§. ⁴² Konta inikola njala, amunipere cakurya. Inikola nyotwa, amuninywesire maji. ⁴³ Nikiwa myeni amunikaribishe, nikiwa diki amunipere cakuvala. Nikiwa nlwere na nifungiwa nkalaboshu fala amujire kuniwona.’ ⁴⁴ Newo novyo wakijibu wakamba: ‘Mwenye, rini paikukorire njala au nyotwa, au úri myeni, au úri diki, au úri nlwere au ufungiwe, ofwe titikitowa kukuhudumu?’ ⁴⁵ Iye akiwajibu akamba: ‘Nukwambirani kweli kuwa kila kinu samuntendere wanduzangu watoto futi-wa mmojawapo, amunitendere omi!’ ⁴⁶ Basi ewa wakuka kuhukumu ya milele, fala wenye shariya wakuka kumainsha a milele.’

26

Mpango wakumulaya Insa

¹ Insa paamarize usemi ure piya, wanafunzi kawambira javi: ² “Mukwijijiwa kuwa ubaki muda wa suku mbiri, ifika suku ya Pashukwa, na Binadamu wa Binguni aperekowi akagomezeriwe pansalaba.” ³ Wakati-wo wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi wâjumana pamoja kunyumba ulu ya Kayafa, nkulu wa wakulungwa wa dini, ⁴ wakipanga wantese Insa wankore wamulaye. ⁵ Fala wakamba: ‘Tisinkore suku ya sherehe-yi, isije kulawa vurumai ya wanu.’

Insa apakiwa mafuta akunuwira Betaniya

‡ 25:40 “Wanduzangu watoto” mana ake wanu wakuriyenyekeya. wake” fala mana ake malaika-wo ndi majini.

⁶ Paafikire Insa Betaniya nyumba ya Ansumani camagundula, ⁷ mwanamuka mmoja akinfika karibu yake. Insa pekare akirya, mwanamuka ire asukure munringi mafuta akunuwira gali sana, akimminira Insa nkiswa. ⁸ Wanafunzi wake ware pawawonire javire, wakikimiwa, wakamba: “Eyi hasarani-yi?” ⁹ Kamana nanga auzanyiwa nzuruku mwangi wawenye, wapewa masikini!” ¹⁰ Insa pejijiwe carwi kuwaza, akiwambira: “Mbenza mumwandibu mwanamuka-yu? Kamana katenda cema kwangu omi. ¹¹ Konta daima-zi wamasikini wawa pamoja namwe, fala daima amuja kuwa pamoja nomi. ¹² Eyu mwanamuka-yu kanimiminira mafuta akunuwira-ya mmwiri mwangu kwa anzima ya kunitengezera namapema maziko angu. ¹³ Nukwambirani kweli kuwa ulumwengu nzima-wu, kila mahala paisaka kwereziwa Habari Ngema, visemiwa novyo vyaatendire mwanamuka-yu, kwa kukumbukiriwa kwake.”

Yuda alangela kunzungunuka Insa

¹⁴ Ikisa mmoja wavo kati ya kumi na wawiri ware, wakwitiwa Yuda Shikariyoti, akuka ka wakulungwa wa dini, ¹⁵ akiwadairi: “Nukugabizini Insa, munipa kinani?” Ewo wakimpa jarajara talatini za parata. ¹⁶ Mwanzo wa noure wakati ure, akisakula nafasi ya kunzungunuka Insa, awagabizi maaduwi wake.

Jambo ra Pashukwa

¹⁷ Suku yakwanza jambo ra mikate saitaiyiwe furumento, wanafunzi wamükira Insa wakindairi javi: “Ndipi pausaka tikakutengezere cakurya ca Pashukwa urye?” ¹⁸ Neye akiwajibu: “Ukani mpaka kaya ulu, ka mwanaarlume mmoja, mukamwambire javi: ‘Mwanlimu katumiza javi: Wakati wangu uwa karibu kufika. Nukuja kwako kutenda Pashukwa pamoja na wanafunzi wangu.’ ” ¹⁹ Wanafunzi ware wakitenda kamba vyawatumiwe na Insa, wakitengeza jambo ra Pashukwa rire.

²⁰ Paafikire usiku, Insa kekala pamoja na wanafunzi wake kumi na wawiri kusaka kurya. ²¹ Pawakirya, iye akamba javi: “Nukwambirani kweli kuwa piya-mwe mmojawapo anizungunuka.” ²² Wanafunzi ware

§ 25:41 Kigeregu: “Ibilisi pamoja na malaika

wakiuzunika pakulu futi. Kwa kila mmoja akanza kundairi: "Mwenye, unamba omi?"²³ Iye akijibu, akamba: "Ataire nkono wake pamoja nomi nginga moja, noyo ndi asaka kunizungunuka.²⁴ Ndi kweli Binadamu wa Binguni akufwa kamba vyaaesema Mandiko kuhusu iye, fala dambi ire mwenyé kunzungunuka! Dadari anatowa kupongoriwa noyo munu-yo."²⁵ Basi Yuda mwenyé kunzungunuka, akidairi akamba: "Fala sumi, Mwanlimu?" Insa akinjibu: "Kurisema mwanyewe."

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

²⁶ Pawakirya, Insa akitwala nkate, nakuntukuza Mwenyezimungu, akimeya akiwapa wanafunzi wake, akisema akamba: "Twalani mutafune, ewu ndi mwiri wangu."²⁷ Nakisa akitwala kikombe, akishukuru novire, akiwapa akisema: "Inywani piya-mwe,²⁸ kamana eyi ndi damu yangu yakwakikisha kupatana*, damu itawanyike kwa ajili ya wanu wengi ipate waswamiiwe madambi.²⁹ Nukwambirani kuwa eci kisumo ca uva-ci siludira kunywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya, pamoja nomwe kati ya ufalume wa Baba wangu."³⁰ Pawesire kwimba nyimbo†, wakilawa wakuka mwango wa Mizaituni.

Insa asema kuwa Peduru akuja kunkana

³¹ Ikisa Insa kawambira wanafunzi wake kaamba: "Umwe piya mbugudika nami usiku wa rero-wu, kamana yaândikiwa javi: 'Ninlumiza nsunga, nkonjo wa makondoo wake utawanyika.'[‡] ³² Fala bandi ya kufufuka kwangu, nilongorera Galileya."

³³ Peduru akinjibu, akamba: "Anta ikiwa piya wabugudika nawe, fala omi sishubutu futi kubugudikal!"³⁴ Noparepare Insa akimwambira: "Nukwambira kweli kuwa usiku wa rero-wu saanawika kokoriko ntanzi, unikana mara natu."³⁵ Peduru akimwambira Insa javi: "Anta paiwa kuwa tikufwa pamoja, sishubutu futi kukukan!" Na wanafunzi wengine ware, piya wakisema novire.

Duwa ya Insa Getisemanii

* 26:28 Ona Kulawa 24:8. † 26:30 Kwa nfano, kaswaida za Zaburi 113-118. ‡ 26:31 Ona Zagariya 13:7.
 § 26:39 Kikombe ca nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8. * 26:41 Moyo wa mwanadamu úsaka kutenda vitendo vyema, ila mwanadamu-yo aana uwezo wakukidiri kutenda evyo vitendo-vyo.
 † 26:47 Mpweke ndi muti wakurisukuza munu kuka kuulaya.

³⁶ Ikisa Insa akuka nawo mahala pakwitiwa Getisemanii, akiwambira wanafunzi javi: "Ikalaní nopa, omi nukuka mpaka pare nikalebele duwa."³⁷ Nakunsukula Peduru na wana wawiri wa Zebedeyu, akanza kukafilika, akiuzunika.³⁸ Basi noparepare akiwambira javi: "Uzúnika pakulu futi moyo yangu, niwa karibu kufwa! Ikalaní-pa, murinang'anizire pamoja nomi."³⁹ Akuka mbere aba, akisjudi, akilebeli: "Baba wangu, ikikidirika, kikombe ca nyongo yako-ci§ cintanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba vyansaka omi, ila iwe vyausaka uwe."⁴⁰ Akija ka wanafunzi wake, kawasingana walarire usingizi, akimwambira Peduru: "Kú, amukidirire kurinang'anizira pamoja nomi nanga ora moja basi?"⁴¹ Rinang'anizireni na lebelani duwa musije kushetwaniwa. Kamana moyo uwa tayari ila mwiri ndi mwepepe.*⁴² Mara nyengine tena, Insa akuka akilebeli duwa, akamba: "Baba wangu, kamba avikidirika kulavya kikombe-ci saninywere, basi vitimiziwe vyausaka uwe."⁴³ Akija tena, kawasingana wakilala, konta maso awaremera usingizi.⁴⁴ Nakuwasu, akuka tena akilebeli duwa mara yataatu, akiludira usowezi mmoja noure.⁴⁵ Nakisa akiludi akija ka wanafunzi wake, akiwambira javi: "Mwaja, mungari mukilala, mwankupumula? Tunzani! Ufika wakati wakuzungunukiwa Binadamu wa Binguni, aperekiwa mmakono mwa wamá-dambi.⁴⁶ Lamukani, tuke vyetu. Onani! Kafika futi mwenyé kunizungunuka."

Kufungiwa ka Insa

⁴⁷ Iri Insa kankusowera nawo, sambi akija Yuda, mmoja waho nkati ya wanafunzi kumi na wawiri ware. Kaja na junudi ya wanu, waperekwi na walongozi wa dini na wazee wa Mayahudi. Wasukure katana zawo pamoja na mipweke†.⁴⁸ Ire mwenyé kunzungunuka, akiwapa alama, akiwambira: "Wanisaka kumpa beju onse, ndi noyo. Nkoreni."⁴⁹ Noure wakati ure, Yuda akinfika karibu Insa, akimwambira javi: "Mashikamu, mwanlimu!", ikisa akimpa beju.⁵⁰ Fala Insa akimwambira:

"Rafiki yangu, caulangele kutenda conse, tenda." Wanu ware, nakufika karibu yake, wakolosa makono a Insa wakinkola.⁵¹ Sambi mmojawapo wákiwa na Insa ware akolosa nkono, akisolola jambiya, akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro rimoja.⁵² Insa akimwambíra javi: "Tula jambiya yako-yo mahala mwake, konta wenyé kulamusa jambiya onse, iwolaya jambiya noyo."⁵³ Mwaja? Udaniza kuwa omi sina uwezo wakunlebelá Baba wangu, iye kunierekera malaika zaida ya makundi a majeshi kumi na mawiri?⁵⁴ Avi sambi, nanga atimiziwa mwaja Mandiko asema kuwa vikijuzi vikune javi?"⁵⁵ Wakati noure, Insa akiwambira junudi ya wanu ware: "Mulawa na jambiya pamoja na mipweke kuja kunitwala! Omi niwa mwivi? Suku daima-zi níkkalanga nikifunda Nyumba Takatifu, fala amujire kunikola!"⁵⁶ Ila kwa piya-vi vikuna ipate atimu Mandiko a minabii." Basi wanafunzi ware piya wakimwasa, wakintira.

Insa na jumula ya Mayahudi

⁵⁷ Wanu wankorire Insa ware wakimukisa ka Kayafa, nkulu wa wakulungwa wa dini, mahala kawájumane wanlimu wa shariya pamoja na wazee.⁵⁸ Sambi Peduru ak-infulata baidi futi, mpaka nluwani mwa nkulu wa wakulungwa wa dini. Akingira akitala pamoja na mashikarakanzi apate kwijiwa mwinsho wake.⁵⁹ Sambi, jumula ya wakulungwa wa dini pamoja na wanu piya wa Baraza ya Milandu wakisimanana, wakisakula ushahidi wa ulongo wakunkosesa Insa wamulaye.⁶⁰ Fala awapatire ushahidi, ingawa wálawirira mashahidi wengi walongo. Mwinsho walawirira mashahidi wawiri,⁶¹ wamba: "Eyu kasema javi: 'Omi nikidiri kubomola Nyumba Takatifu ya Mwenyezimungu, muda wa suku natu basi njenga tena upya.'"⁶² Sambi nkulu wa wakulungwa wa dini akilamuka, akindairi: "Aujiwu kinu ushahidi wawari kukulong-opera uwe-wu?"⁶³ Fala Insa kabaki anyamare. Nkulu wa wakulungwa wa dini ire akimwambira javi: "Omi nukulapisa kwa zina ra Mwenyezimungu ári hai, tambare kamba kuwa Almasihí, Mwana wa Mwenyezimungu."⁶⁴ Insa akinjibu: "Uwe

ndi vyawamba. Fala nukwambirani kuwa kulawa sambi-pa, mummona Binadamu wa Binguni ekare nkono nriro wa Mwenyezimungu, Mwenyé Uwezo, na akisuka julu ya mawingu a binguni‡."⁶⁵ Basi nkulu wa wakulungwa wa dini akipapula mavazi ake, akamba: "Iye kakufuru! Tisakula ushahidi wa kinani tena? Munsikira sambi-pa akiku-furu."⁶⁶ Umwe muwonaja?" Ewo wakinjibu: "Ajuzi aulaiwe!"⁶⁷ Sambi wakinjibura kumaso, wakimwefya soku na malatuma pú-pú-pú,⁶⁸ wakamba: "Utibushurira ofwe, Almasihí! Epa akwibíye nani?"

Peduru ankana Insa

⁶⁹ Sambi, Peduru kékala panja nluwani. Ntumisi mmoja mwari akinfika karibu yake, akimwambira javi: "Nowe novyo úkiwa pamoja na Insa nGalileya!"⁷⁰ Fala iye akikana mbere ya wanu ware piya, akamba: "Cauri kusowera-co, sijiwá!"⁷¹ Nakulamuka pare, akúka mpaka nkitala, ntumisi mwengine muka akimmona, akiwambira wanu ware, akamba: "Eyu ákiwa pamoja na Insa nNazaretí!"⁷² Tena iye akinkana kwa kulapira: "Eyu munu-yu, simwijiwa!"⁷³ Mpunde sinkulu wanu wákiwa nopare wakimukira Peduru, wakimwambira: "Kweli-kwelini, na uwe novyo nkonjo wenu mmoja na ware, konta kusowera kwako umanyirika!"⁷⁴ Noparepare, iye akanza kurilani kuno akilapira: "Simwijiwa-mi eyu munu-yu!" Mpunde noure, kokoriko akiwika.⁷⁵ Sambi Peduru ire akikumbukira usowezí waásowere Insa ure kuwa: "Kokoriko saanawika, wakintwala, wakim-pereka ka guvinadoru Pilatu." Basi akilawira panja, akanza kurira pakulu futi.

27

Insa aperekwa ka Pilatu

¹ Pakucere subuu namapema, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi piya wakisikizana kumuulaya Insa.² Wakinfunga, wakintwala, wakim-pereka ka guvinadoru Pilatu.

Kufwa ka Yuda

³ Sambi Yuda, ânzungunuke Insa ire, paawonire kuwa kesa kuhukumiwa, akirishuku pakulu, akiludisa nzuruku wa jarajara talatinia za parata ure, akiwapa wakulungwa wa dini na wazee ware,⁴ akiwambira:

‡ 26:64 Ona Zaburi 110:1; Daniyeli 7:13; Matwaya 24:30.

“Nikola dambi, ninzungunuka munu saana makosa*.” Ewo wakijibu, wakamba: “Ofwe vitiyerireni, eyo shauri yako!”⁵ Sambi Yuda nopalarepare akitwala jarajara za parata zire, akefyera nNyumba Takatifu, akilawa akuka akirifungangira.⁶ Wakulungwa wa dini wakitwala nzuruku ure, wakamba: “Ewu nzuruku-wu anta siyo halali kuka kuturiwa ankiba konta nzuruku wa damu.”⁷ Basi wakisikizana, wakiuza uweru wa nfiyangi viyungu, iwe bushtani ya kuwazika wayeni.⁸ Ndimana, noyo bushtani-yo ikwitiwa “Uweru wa damu” mpaka rero-vi.⁹ Kwa javyo, ukitimiziwa usoweki waâsowere nabii Yeremiya†, akamba:
“Watwala nzuruku wa jarajara talatini wa parata,
beyi yawataire wanu wa Izraeli kuwa ndi beyi yake,
¹⁰ wakimpa nfiyangi-viyungu kuuza naye uweru‡,
kamba Mola vyaânamurire.”

Insa mbere ya guvinadoru Pilatu

¹¹ Insa akimisiwa mbere ya guvinadoru, iye akindairi javi: “Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?” Insa akinjibu: “Uwe ndi vyauri kwamba.”¹² Fala vyawansowerere wakulungwa wa dini pamoja na wazee ware, iye aajibire kinu.¹³ Sambi Pilatu akindairi: “Ausikira vyawamba-vi kuwa wankukusowerera nowe?”¹⁴ Falakini Insa aanjibire anta kinu kimoja, guvinadoru akibaki wakushanga pakulu pawenye.

¹⁵ Sambi, ūkiwa tabiya ya guvinadoru, ikifika suku ulu ya Pashukwa, wanu wakintondolanga nfungwa mmojawapo wawansaka onse afunguriwe.¹⁶ Wākiwa nawo nfungwa mmoja wakwijiwikananakulu sana ka ubaya, wakwitiwa Baraba.¹⁷ Kwa javyo, wanu pawajumane pamoja, Pilatu akiwadairi javi: “Umwe wamunsaka afunguriwe ndi wepi-pa? Baraba au Insa wakwitiwa Almasih?”¹⁸ Iye kejiwa kuwa wakulungwa wa Mayahudi wamperekana Insa kwa sababu ya kuntendera wiyanan.¹⁹ Visitoshe, Pilatu ekare kiti cake cakulamula, nkawake akimperekera habari zakwamba: “Usiritaye na eyo munu wa shariya-yo! Nitabika vinu vingi rero kwa

* 27:4 Kigeregu: “kupoteza damu bila makosa”. † 27:9 Ona Yeremiya 32:6-15. ‡ 27:10 Ona Yeremiya 18:2.
§ 27:32 Munu akihukumiwa kifo akiujuz asukure paweya nsalaba mpaka mahala pawimisiwe mwengine. Insa akisakula kusaidiwa kinu-co konta kâsokera pakulu konta ya kuhukumiwa pakulu.

kulota kwa sababu yake.”²⁰ Wakulungwa wa dini pamoja na wazee, wawashongezera wanu ware wanlebele anfungure Baraba, Insa aulaiwe.²¹ Sambi, guvinadoru ire akiwadairi wanu ware: “Kati ya ewa wawiri-wa, wamumpendeleya ninfungure ndi wepi?” Ewo wakinjibu “Baraba!”²² Mwinsho Pilatu akiwambira: “Sambi Insa wakwitiwa Almasih nintende mwaja?” Ewo piya wakinjibu: “Agomezeriwe pansalaba!”²³ Iye akiwadairi: “Kakosa kinani noyu?” Falakini ewo wakizidi kunkuwira, wakamba: “Agomezeriwe pansalaba!”

²⁴ Kwa javyo, Pilatu paawonire kuwa acipo cakukidiri tena ila shonge ya wanu ire ikizidi, basi akitwala maji, akinawa mmakono mbere ya wanu ware piya, akamba javi: “Omi-pa sina kosa julu ya damu ya eyu munu-yu. Eyo shauri yenu wanyewe.”²⁵ Wanu ware piya wakinjibu: “Damu yake iwe julu yetu na wajukulwetu!”²⁶ Basi Pilatu akiwfungula Baraba, akiwapa. Fala Insa, bandi ya kucapiwa, wakimperekana agomezeriwe pansalaba.

Masurudadu wanshupa Insa

²⁷ Ikisa masurudadu wa Pilatu ware wakintwala Insa, wakimwingiza nnyumba ya kifalume, wakikusanyika piya masurudadu ware, wakinzunguriza.²⁸ Wakinvula nguwo, wakinfinika koti reundu.²⁹ Nakisa wakipakasa lemba ra miwa wakinvaza nkiswa, na nlanzi wakinskuza nkono nrizo. Wakitenga malundi mbere yake, wakinshupa, wakamba: “Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!”³⁰ Wakinsunira mata, wakitwala nlanzi ure, wakimpanjira nkiswa.³¹ Pawesire kunshupa, wakinvula koti reundu rire, wakinvaza nguwo zake zire, ikisa wankintwala, wakuka wakinomezera pansalaba.

Insa pansalaba

³² Pawakuka munjira, wakisimanana naye mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani nKireni, wakinshurutisa asukure nsalaba wa Insa.³³ Pawafikire mahala pakwitiwa Gologota (mana ake “Mahala pa Gula ra Kiswa”),³⁴ wakimpa vinyu yakusanganyiwa na nyongo, fala nakuyeza aasakire tena

kunywa.³⁵ Nakungomezera pansalaba pare, wakitenda kura namuna yakwawanyirana nguwo zake zire.*³⁶ Ikisa wakikala kunnang'anizira paakiwa pare.³⁷ Pansalaba, julu ya kiswa cake, wakitula kibawo cak-wandikiwa makosa ake a kuwa javi: "EYU NDI INSA, NFALUME WA MAYAHUDI."

³⁸ Wakiwapo visomi wawiri wakigomez-eriwa naye pamoja, mmoja nkono nrira na mwengine nkono sonto.³⁹ Wanu wakipita onse wakintukana, wakintikinyira kiswa,⁴⁰ wakamba: "Ló! Uwe ubondola na kujenga Nyumba Takatifu kwa muda wa suku natu basi, rivushe mwanyewe! Kweli-kwelini, kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, isuka pansalaba-po!"⁴¹ Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya na wazee, newo novyo wakinshupa Insa,⁴² wakamba: "Kawavusha wensiwe, fala aakidiri kurivusha mwanyewe! Ngati nfalume wa Izraeli! Aya sambi, esuke pansalaba-po, timwamini!⁴³ Antumainingi Mwenyezimungu! Basi Mwenyezimungu akisaka, anvushe, konta kasema javi: 'Omi niwa Mwana wa Mwenyezimungu.' "⁴⁴ Na visomi wagomezeriwe nawo pamoja ware, newo novyo wákintukana.

Kufwa ka Insa

⁴⁵ Mwanzo wa aduhuri mpaka alhan-swir†, muinti mure piya kunja kukinukala pil!⁴⁶ Kiyasi ca ora ya kenda, Insa akikuwa pakulu, akamba: "Elohi, Elohi, lama sabakitan?" Mana ake, "Nlungu wangu, Nlungu wangu, sababuni kunasa?"⁴⁷ Sambi wengine wákiwa nopare ware, pawasikire javire, wamba: "Iye kankumwita Aliyasi."⁴⁸ Kwa mpunde noure, munu mmoja akituwa, akitwala shiponja, akicoveka nviningiri, akisomeka munlanzi, akimpa kunywa‡.⁴⁹ Fala wengine ware wakamba: "Mwase, tiwone kamba Aliyasi akuja kunvusha."⁵⁰ Basi Insa akikuwa pakulu tena, noparepare akifwa§.⁵¹ Na pazira

* 27:35 Ona Zaburi 22:18. † 27:45 Kigeregu: "ora ya sita mpaka ora ya kenda". ‡ 27:48 Ona Zaburi 69:21.
 § 27:50 Kigeregu: "akásá roho yake". * 27:51 "Pazira ya Nyumba Takatifu" ikawanya Nyumba Takatifu ipate wanu wengine wasingire Mahala Takatifu Pakulu (mahala pakuwepo Mwenyezimungu Mwanyewe), ila nlongozi nkulu wa dini iye tu basi ákiwa na haki ya kwingga. † 27:51 Vikurire-vyo mana ake ikuwa Mwenyezimungu ndi akunishe. Kwa javyo, njira ya kwingga mahala paMwenyezimungu wafunguririwa wanu piya. ‡ 27:53 "Kaya Takatifu" Yerusalem.
 § 27:57 Ona Yahaya 19:38. * 27:62 Suku yakutengeza sherehe ūkiwa suku Mayahudi yawakitengeza kusinja micamba ya makondoo kábula ya jambo ra Pashukwa.

ya Nyumba Takatifu* ikanyuka perr kati-kti vipande viwiri, kulawa julu mpaka pansi†. Ardhi ikitetema na mawe makulukulu akatuka-atukanga bwa-bwa-bwa.⁵² Makaburi akifunka, miri mingi ya wanu watakatifu wâfwire, ikifufuriwa.⁵³ Airini, bandi ya kufufuka Insa, wâlawire mmak-aburi ware, wakingira nKaya Takatifu‡, wakiwoniwa na wanu wengi wawenye.⁵⁴ Basi, masurudadu wamwikařire Insa ware pamoja na nkulungwa wawo, pawafahamire kutetema ka ardhi kure pamoja na vikunire vire piya, wopa pakulu futi, wakamba: "Kweli-kwelini eyu ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu!"

⁵⁵ Nopare mahala pare, wâkiwapo wanawaka wengi wawenye, ewo waki-wona wari baidi. Ewo wâñifulata Insa paakilawa Galileya, wakipita wakintumika.⁵⁶ Munkonjo ákiwapo Mariyamu Madalena, Mariyamu mwengine mamaye Yakobu na Yusufu, pamoja na mama yawo wana wa Zebedeyu.

Kuzikiwa ka Insa

⁵⁷ Paifikire jironi, akija munu mmoja tajiri nkulu wa kaya ya Arimataya wakwitiwa Yusufu. Neye novyo ákiwa mwanafunzi wa Insa. § ⁵⁸ Nakufika karibu ya Pilatu, akinlebelu apewe maiti a Insa are. Basi Pilatu ire akamuru apewe.⁵⁹ Yusufu akit-wala maiti are, akizingiriza kafani,⁶⁰ akitula nkaburi rake ripywa ratengeze njonga. Ikisa akipiringisira riwe rikulu panryango wa kaburi rire, akuka vyake.⁶¹ Ákiwepo nopare Mariyamu Madalena pamoja na Mariyamu mwengine wekala mbere ya kaburi.

Kwikarira kaburi

⁶² Subuu yake, bandi ya ire suku yakutengeza sherehe*, wakulungwa wa dini na Mafarieze wakijumulana, wakuka ka Pilatu,⁶³ wakimwambira: "Mwenye, tikumbukira kuwa nlongo ire ári hai kâsema javi: 'Bandi ya suku natu, nifufuka.' ⁶⁴ Kwa javyo, lavya ámuri kaburi rake ririmbišiwe mpaka suku ya tatu, ipate

* 27:48 Ona Zaburi 69:21.

† 27:51 "Pazira ya Nyumba Takatifu" ikawanya Nyumba Takatifu ipate wanu wengine wasingire Mahala Takatifu Pakulu (mahala pakuwepo Mwenyezimungu Mwanyewe), ila nlongozi nkulu wa dini iye tu basi ákiwa na haki ya kwingga.

‡ 27:53 "Kaya Takatifu" Yerusalem.
 § 27:57 Ona Yahaya 19:38. * 27:62 Suku yakutengeza sherehe ūkiwa suku Mayahudi yawakitengeza kusinja micamba ya makondoo kábula ya jambo ra Pashukwa.

wasije kuja wanafunzi wake kwiwa maiti ake are, ikisa wawambire wanu kuwa 'Insa kafufuka ka wafwi!' Ukuja kuwa ulongo wa mwinsho-wu zaida wakwanza[†]."

⁶⁵ Pilatu akiwambira javi: "Walavyeni masurudadu; muwapereke wakekarire kaburi-ro vyamwijia vyonse." ⁶⁶ Basi ewo wakuka wakikarira na wakimatira riwe rire, na wakiwatenga masurudadu wakinang'anizira.

28

Kufufuka ka Insa

¹ Bandi ya sabadu, pakucere suku yakwanza ya sumana*, Mariyamu Madalena na mwanamuka mwengine wakwitiwa Mariyamu wakuka kuwona kukaburi rire.

² Noparepare, citenda kitikansi pakulu sana, konta láika wa Mwenyezimungu kesuka kulawa binguni, akija akipingirisa riwe rire, akiarira. ³ Kuwoneka kwake akiwoneka kamba kumensa, na mavazi ake ákiwa melupa vú kamba bafuta. ⁴ Na wofi wawo masurudadu ware wakitetema, wákiwa kamba wafwire. ⁵ Falakini láika ire akiwambira wanawaka ware: "Umwe musope! Konta nukwijjiwa kuwa mwankunsakula Insa âgomezeriwe pansalaba ire. ⁶ Epa aapo, kafufuriwa kamba vyâsemire mwanyewe. Njoni muwone mahala paâlažiwe. ⁷ Ikisa ukani upesi, mukawambire wanafunzi wake kuwa kafufuriwa ka wafwi, nepa kalongorera Galileya. Eko ndi kamuka kummona. Epo nisa kukwambiranî."

⁸ Basi wanawaka ware wakilawa pakaburi pare upesi-upesi na wofi, kuno wakifurahi pakulu futi, wakituwa wakuka wakiwambira wanafunzi wake. ⁹ Kwa mpunde noure, Insa akisimanana nawo, akiwambira: "Salama!" Newo wakinfika karibu, wakinkola maulu, wakintukuza.

¹⁰ Ikisa Insa akiwambira: "Musope! Ukani mukawambire wanduzangu woke Galileya, noko waniwona."

Kwereza ka ulongo ka masurudadu

¹¹ Wanawaka pawokire vyawo, sambi walawa masurudadu woka mpaka nkaya mure, wawambira wakulungwa wa dini piya vikunire vire. ¹² Basi, wakulungwa ware wakijumana pamoa na wazee

wakitenda mpango, wakiwapa masurudadu ware nzuruku mwinci wawenye, ¹³ wakiwambira: "Semanji javi: 'Wanafunzi wake waja usiku wakimwiwa, ofwe tilarire.'

¹⁴ Guvinadoru, akisikira mwaha-wu, ofwe tisowera naye, tukulavyani wasi-wasi."

¹⁵ Ewo nakutwala nzuruku ure, wakitenda kamba vyawafundiwe. Habari ire ikenera piya nkati ya Mayahudi mpaka rero.

Insa awatuma wanafunzi wake

¹⁶ Sambi, wanafunzi kumi na mmoja ware walawa woka Galileya, pamwango paâwalažire Insa. ¹⁷ Pawammonire wakintukuza, iri kuwa wengine wákiwa na dana. ¹⁸ Insa akiwafika karibu, akiwambira javi: "Piya mamulaka a mbinguni na a duniya nipewa omi! ¹⁹ Basi ukani kabila piya, mukawatende wawe wanafunzi wangu, wozeni kwa zina ra Baba na Mwana pamoja na Roho Takatifu. ²⁰ Wafundeni wafulate piya vinu vyankwamurireni. Kweli, omi niwa pamoja nomwe suku piya, mpaka mwinsho wa ulumwengu!"

[†] 27:64 "(Ulongo) wakwanza" ukwambira kuhusu masemo a Insa paambire kuwa iye Almasihi. * 28:1 Wakafí-wo kauli ya Mayahudi, suku yakwanza ya sumana ndi suku ya Jumapiri.

Habari Ngema yerezé Maruku

Mwanzo

Eci kitabu-ci cukolota kuwa Insa ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu. Insa kereza ufalume wa Mwenyezimungu, aki-waponesa walwere, na kafwa kwa kuwombola wenye madambi.

Andíke eci kitabu-ci asowera kuhusu mikonjo mitatu: wanafunzi, junudi ya wanu, pamoja na wakulungwa wa dini. Wakati Insa wafwirwe pansalaba, surudada mmoja múRoma ndi áminire kuwa Insa ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu.

Ejikwiana andike eci kitabu-ci, fala idaniziriwa kuwa ákiwa mwanafunzi wakwitiwa Yahaya Maruku. Iye kasikira vyakifundanga Peduru, dalili kwandika ka kitabu-ci kafulata novyo vyakifundanga-vyo.

Yahaya mwenyé Koza atenjeza njira ya Insa

¹Epa ndi payanza Habari Ngema ya Insa Almasihi*. ²Kamba vyavyândikiwe nkitabu ca nabii Izaya, kuwa javi:

“Ona, mbere yako nimperekha shikarakanzi wangu,
ája kutengeza njira yako.
³Iye ndi shauti iri kukuwa nlanga, ikamba:
‘Tengezani njira ya Mola, molosereni njira yake.’”

⁴ Shikarakanzi wawenye ndi Yahaya mwenyé Koza. Kaja, kankuwoza wanu kulanga na kankusema kuwa wanu wajuzi wozwiwe wolote kuwa watubiya, ipate waswamiiwe madambi awo. ⁵ Wanu piya wa makaya a Yudeya na wanu piya wa Yerusalem wakuka ka iye, wakoziva mmuto wa Yordani, wakitubiya madambi awo. ⁶ Yahaya ákivalanga nguwo zakupakasiwa na mabururu a ngamiya, na ákirifunganga nkiuno ukanda wa sambala. Cakurya cake cíkiwa mazorombe na ansali. ⁷ Iye akihubiri, akamba: “Kankuja nyuma yangu omi ári nawo uwemo pakulu koliko

* 1:1 Mandiko mengine akongeza: Mwana wa Mwenyezimungu, alama yakwanza kuinshi mainsha mapya. [†] 1:8 “Kowa” mMandiko ndi kutiwira mmají, alama yakwanza kuinshi mainsha mapya.

omi, anta omi sifái kwinama kufungula mzizi ya viratu vyake. ⁸ Omi nukozani† kwa maji fala iye akuja kukozani kwa Roho Takatifu.”

Insa akoziwa ikisa ashetwaniwa na Ibilisi

⁹ Nozire suku zire, Insa akija kulawa Nazareti ya Galileya, nneye akoziwa na Yahaya mmuto wa Yordani. ¹⁰ Insa, nakulawa mmají mure, kawona binguni ifunguka, na Roho Takatifu akimwisukira kamba pomba. ¹¹ Na ikisikirkana shauti kulawa binguni ikamba: “Uwe ndi mwanangu wanukupenda, niwa radi nawe pakulu.”

¹² Mpunde sinkulu, Roho Takatifu kam-pereka kulanga. ¹³ Ákiwa kulanga suku arubaini, akishetwaniwa na Ibilisi. Iye ekáre kati-kati ya manyama wa nnundu, kuno wakimmudumu malaika.

Insa awatondola wanafunzi wake wak-wanza

¹⁴ Bandi ya Yahaya‡ kufungiwa na nfalume Herodi, Insa akúka Galileya, akereza Habari Ngema ya Mwenyezimungu, ¹⁵ akamba: “Wakati ufika! Ufalume wa Mwenyezimungu uwa karibu. Tubiyani na pokererani eyi Habari Ngema-yi.”

¹⁶ Insa, paakipita nanyenje ya tanda ra Galileya, kawawona mmají Ansumani na Andere nduye Ansumani, wakitaya nyavu kamana wákiwa wavuvu. ¹⁷ Insa akiwambira javi: “Njoni munifulate, omi nukutendani kuwa wavuvu wakuwawuwanu.” ¹⁸ Kwa mpunde noure, nakwasa nyavu zire, wakinfulata Insa.

¹⁹ Wenenda kitambo aba, Insa kawawona mungalawa Yakobu mwana wa Zebedeyu na Yahaya nduye Yakobu wakiwanza nyavu zavo. ²⁰ Mpunde noure akiweta, ewo wakimwasa Zebedeyu wawa yaho mungalawa nomure pamoja na wakazi wengine, wakinfulata Insa.

Insa antuwisa shetwani

²¹ Insa pamoja na wanafunzi wake wakuka kaya ulu ya Kafarnaumu, na kila sabadu Insa ákukanga nsinagoga ya Mayahudi, ákiwafundanga wanu. ²² Ewo wákitajabu pakulu sana kwa sababu ya kufunda kwake, kamana ákiwafunda vyafunda munu mwenyé mamulaka,

* 1:1 Mandiko mengine akongeza: Mwana wa Mwenyezimungu, alama yakwanza kuinshi mainsha mapya. [†] 1:8 “Kowa” mMandiko ndi kutiwira mmají, alama yakwanza kuinshi mainsha mapya.

sairi vyawafunda wanlimu wa shariya.
²³ Kwa suku-yo, akifika nsinagoga munu wakumilikiwa na jini. Iye akanza kukuwa,
²⁴ akamba: “Insa nNazareti, utisakurira kinani? Kuja kutifuja? Omi nūkwijiwa cauri, kuwa Takatifu wa Mwenyezimungu!”
²⁵ Insa akinsutumu jini ire, akimwambira: “Nyamala nduu! Nlawe munu-yu.”²⁶ Na jini ire akingwisa munu ire caputu pakulu, akiwu na shauti ulu, ikisa akiirlawa munu ire.²⁷ Wanu piya watajabu pakulu sana, wakidairiyana watupu: “Kinu-ci kinani? Kufunda kupya ka mamulaka? Awamuru mashetwani na majini, newo wansikirizal”²⁸ Habari za mambo yaatendire Insa, kwa mpunde noure asikirikana makaya piya a Galileya.

Insa awaponesa walwere wengi

²⁹ Insa na wanafunzi wake, nakulawa nsingoga mure, wakuka kunyumba ya Ansumani na Andere. Yakobu pamoja na Yanya newo novyo wákiwa noko.³⁰ Nkwewe Ansumani karitandikira, ákiwa na homa. Kwa mpunde noure, ewo wakimwambira Insa kuhusu mwanamuka nlwere ire.³¹ Iye akinfika karibu, akinkola nkono, akimwinula. Na homa ire ikimpita, mwanamuka ire akanza kuwahudumu.

³² Jironi parikitita juwa, wakuka nawo ka Insa piya wenyé kuwa na mashetwani.³³ Na piya wanu wa kaya ire wakijumana panryango.³⁴ Basi, Insa akiwaponesa wanu wengi wa shida jisijisi, na akiwatuwisa mashetwani wengi. Iye aakiwasa mashetwani kusowera konta wakimwijiwa.[§]

Insa akwerezza Habari Ngema

³⁵ Subuu yake, Insa akilamuka alufajiri, akilawa nkaya mure, akúka mahala sapana wanu, akilebelu duwa nopo.³⁶ Ansumani pamoja na wenziwe wakilawa kupita wakinsakula. Nakunsingana, wamwambira javi:³⁷ “Wanu piya wankukusakula!”³⁸ Fala Insa akiwajibu: “Tukeni mahala kwengine makaya mengine jirani ipate noko nikereze, konta noco omi ndi canijirire.”³⁹ Basi, akipita akerezza Habari Ngema mmasinagoga* mwawo na makaya piya a Galileya, na akiwatuwisa mashetwani.

Insa amponesa munu wa magundula

§ 1:34 Ewo wakubali mamulaka ake. * 1:39 Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

⁴⁰ Suku moja, kaja ka Insa munu mmoja camagundula, akinlebelu na akikokora mbere yake, akimwambira: “Ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniponesa.”⁴¹ Neye akimmonera utungu, akolosa nkono wake akinkumbula, akimwambira: “Nisaka, swafika!”⁴² Kwa mpunde noure, magundula are akimpakatika, munu ire akipona.⁴³ Akinlaizira pakulu, akintuwisa,⁴⁴ akimwambira: “Sikiriza! Usimwambire munu kinu. Ila ukarolote ka nlongozi wa dini, kapereke swadaka kamba vyayamba shariya ya Musa kwa kuswafika kwako uwé ushahidi kwavo.”⁴⁵ Fala nakulawa, camagundula ire akanza kutangaza, akeneza habari zire mpaka Insa aakidirire kwingira nkaya mure baina, fala kekala kunyenze mahala palanga. Wanu wakilawa kila upande wakimukira noko.

2

Insa amponesa munu wakuremala

¹ Paaludire tena Kafarnaumu, bandi ya suku aba, wanu wakipata habari kuwa kawapo nnyumba mwake.² Wanu wengi wakijumana tapa-tapa, anta panryango akiwepo nafasi. Noparepare, Insa akiola kuwerezza usemi wa Mwenyezimungu.

³ Ikisa waja wanu wane wansukula kitewe mmashila.

⁴ Kwa kuwa awakikidiri kufikisa paákiwa pare konta ya wanu, wakikwera papala wakitolola nopare paákiwa pare. Ikisa wakiteremusa mashila atandikiriwe kitewe ire.⁵ Insa paawawonire wanu ware kuwa wantumaini iye, neye akimwambira nlwere ire javi: “Mwanangu, madambi ako aswamiiwa.”⁶ Na wákiwapo nopare wanlimu wa shariya wékala. Ewo wakiwaza mmyoyo mwawo, wakamba:

⁷ “Mbanza asowera javi? Kakukufuru! Nani ari nawo mamulaka kuswamii madambi sairi Mwenyezimungu tu basi?”⁸ Mpunde noure, pejive Insa cawari kuwaza mmyoyo mwawo, akiwambira: “Sababuni umwe kuwaza javyo mmyoyo mwenu?

⁹ Kumwambira kitewe-yu javi: ‘Madambi ako aswamiiwa’ au kumwambira: ‘Lamuka, usukure mashila aka, uke vyako’, sacirigariga ndi cepi?¹⁰ Fala nukoloterani kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka a kuswamii madambi mulumwengu-mu.’ Ndimana, kamwambira kitewe ire javi:

¹¹ “Uwe nukwambira: lamuka, usukure mashila ako, uke vyako ukaya.” ¹² Neye akilamuka, kwa mpunde noure, akitwala mashila ake are, akilawa, wanu wakimmona javi. Wanu piya wakishanga, wakintukuzza Mwenyezimungu, wakamba:

“Tangu evi atinamba kuwona javi!”

Insa antapira Lawi amwita Matwaya

¹³ Sambi, Insa akilawa tena, akuka nanyenje ya tanda ra Galileya. Wanu wengi wawenye wakinfulata noko, neye akikola kuwafunda. ¹⁴ Paakuka nakupita, Insa kammona Lawi mwana wa Alufeu, ekare mahala pakiripisiwanga nsoko. Iye akimwambira: “Nifulate!” Iye akilamuka akinfulata. ¹⁵ Ikisa, wakati mwengine, Insa pekare akiryra nnyumba mwa Lawi-yu, wákiwapo wakiryra naye pamoja na wanafunzi wake, warípisi nsoko wengi na wamádambi wengine.* Kusema kweli, awakifulatiwa na wanu wengi. ¹⁶ Sambi, wanlimu wa shariya wa kundi ra Mafarizeu, pawammonire kuwa kankurya na wamádambi pamoja na warípisi nsoko, wakiadairi wanafunzi wake: “Sababuni kwikala na warípisi nsoko na wamádambi wengine kurya nawo?” ¹⁷ Insa, nakusikira, akiwajibu: “Wakomu awashugulika na dotoru, ila walwere. Onani, sijire kuwarifu wenyenye shariya wawe wanafunzi wangu, ila wamádambi.”

Kukaidiyana kuhusu kufunga

¹⁸ Sambi, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza na Mafarizeu wákiwa na tabiya ya kufunga. Suku moja, wanu wengine wakija ka Insa, wakindairi: “Wanafunzi wa Yahaya pamoja na Mafarizeu wafunga, fala wanafunzi wako-wa awafunga. Sababuni?” ¹⁹ Insa akiwajibuju: “Warifiwe paharusi wari pamoja na mwenye-harusi, wafungaja? Mwenye-harusi akiwa pamoja nawo awajúzi kufunga. ²⁰ Fala ikuja kufika suku yakulaviwa mwenye-harusi-yo. Basi noyo suku-*yo* wakuja kufunga. ²¹ Aapo atáya kipande ca nguwo yagoma munguwo ya mida, kamana kipande kipy-a-co cipapula nguwo ya mida, izidi kupapuka pakulu.

* 2:15 Mayahudi wakifikilia naye konta mwenyé shariya aajuzi kurya na wamádambi. † 2:22 Ezi aya-zi, Insa kaamba nkinyume kuwa munu aifái kufulata tabiya zamida (kufulata shariya tu basi) iri kuwa iwapo namuna ya kuinshi mainsha mapya, julu ya kufulata njira yake. ‡ 2:24 Shariya ikataza wanu kukola kazi suku ya sabadu. § 2:25 Ona

1 Samuweli 21:1-6. * 2:28 “Mwenye wa sabadu” ári na mamulaka julu ya sabadu.

²² Aapo munu atwala maji a kazu saanase-muka kutairira nnumba zakumiliya. Konta numba-zo zikipanjika, maji-*yo* atawanyika, na numba-zo zikwaribika. Kwa javyo maji-*yo* saanasmuka, tayani nnumba nyipya.†

Insa suku ya sabadu

²³ Iwa suku moja, sabadu, Insa na wanafunzi wake wakipita nanyenje ya masamba a tirigu. Wanafunzi ware wakanza kuvunja masuke are watafune. ²⁴ Mafarizeu wakimwambira: “Ona, wanafunzi wako mbana watenda vinu savijizi kutendiwa suku ya sabadu‡?” ²⁵ Fala Insa akiwajibu: “Amufyomire nkati ya Mandiko§ vyaatendire Daudi painkorire njala pamoja na wensiwe? ²⁶ Vyengire nNyumba ya Mwenyezimungu wakati Abiyatari wáwere nkulu wa wakullungwa wa dini. Katafuna mikate maalumu, yawákiwa nawo haki kutafuna walongozi wa dini tu basi. Ikisa mikate myengine akiwatongera wensiwe.” ²⁷ Ikisa Insa akiwambira: “Wanu awombiwe kwa ajili ya sabadu, ila suku ya sabadu itendiwa kwa ajili ya wanu. ²⁸ Basi, Binadamu wa Binguni ndi Mwenye wa sababu.”*

3

Insa amponesa munu suku ya sabadu

¹ Sabadu nyengine, Insa akingira tena nsinagoga, nomure ákiwapo munu wakuremala nkono. ² Maaduwi wa Insa ware wakintunza sana-sana wammone kuwa amponesa suku ya sabadu ipate wanlaumu.

³ Noparepare iye akimwambira mwanan-lume wakuremala nkono ire javi: “Lamuka, uje katipa.” ⁴ Ikisa piya ware akiwadairi javi: “Ihusu suku ya sabadu kutenda meema au mabaya? Kuvusha mainsha au kuulaya?” Fala ewo wakinyamala. ⁵ Insa akiwanang'aniza upande piya rungu-rungu akimiwe, akiuzunika kwa ajili ya myoyo yawo kuwa migumu. Ikisa akimwambira nlwere ire javi: “Olosa nkono-*wo*.” Iye akolosa, akiponesiwa nkono wake ure.

⁶ Wakilawa Mafarizeu wakuka wakisowera

na kinya Herodi. Wakijumana kuwazisana vyakumulaya Insa.

Wanu wengi viwajibu wammone Insa

⁷ Insa pamoja na wanafunzi wake wakilawa, wakuka kutanda ra Galileya. Wanu wengi wakinfulata, wanu wakulawa Galileya, Yudeya, ⁸Yerusalem, Idumeya, ng'ambu nyengine ya Yordani, upande wa Tiru pamoja na Sidoni. Wanu wengi wasikire vinu vyakitenda, waja kummona. ⁹Insa akiwambira wanafunzi wake wan-vutire karibu yake ngalawa mmoja ipate wanu wasinkinye konta wákiwa wengi. ¹⁰Kweli, wanu wengi wawenye káwponesa, ndimana walwere piya wakimwirukira Insa wapate kunkumbula. ¹¹Mashetwani, pawakimmona ponse, wakigwa mbere yake, wakikuwa wakamba: “Uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu^{*}!” ¹²Iye aki-washurutisa pakulu kuwa wasimwambire munu iye caari.

Insa awatondola mawali kumi na wawiri

¹³Íkisa Insa akiwera mmwango, akiweta ware waawasakire iye mwanyewe. Newo wakija ka Insa. ¹⁴Basi, iye akiwatondola wanu kumi na wawiri (ewo kawata mawali) awe nawo, awatume wakereze Habari Ngema, ¹⁵na wawe nawo mammulaka akuwatuwisa mashetwani. ¹⁶Wanu kumi na wawiri waâwatondore ndiwa: Ansumani (wantapire zina ra Peduru), ¹⁷Yakobu mwana wa Zebedeyu, Yahaya ndiye Yakobu wantapire zina ra Boanerge (mana ake “wana wa kudidima”), ¹⁸Andere, Filipi, Bartolomeu, Matwaya, Tamimu, Yakobu (mwana wa Alufeu), Tadeu, Ansumani nKanaa, ¹⁹pamoja na Yuda Shikariyoti anzungunuke Insa.

Insa na Ibilisi

²⁰Paaludire ukaya, wanu wengi wakijumana tena, awakipata anta nafasi ya kurya. ²¹Jamaa zake pawasikire, wakilawa kuka kunkola, kamana wengine wakamba: “Ankili zimpotye!” ²²Wanlimu wa shariya wa Yerusalem pawajire, wakamba: “Kanawo Belzebuli[†]. Awatuwisa mashetwani julu ya uwezo wa nkulu

* 3:11 “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † 3:22 “Belzebuli” Ibilisi au Shetwani. § 3:25 “Nyumba” mana ake ujamaa. * 3:27 Insa aarikwamba kuwa vyema kwiwa nyumba. * 4: Au: “Nfano”.

wa mashetwani.[‡] ²³Sambi, Insa akiweta wanu, akikola kusowera nawo kwa vinyume, akiwadairi: “Shetwani antuwisa shetwani mwensiwe mwaja?

²⁴Kila ufalume wakwawanyika makundi akubishana watupu, auinshi. ²⁵Nyumba[§] ikirawanya aiinshi. ²⁶Ona, inawa Ibilisi aritendera vita mwanyewe kurawanya, singari kainshi, nanga uwa mwinsho wake.

²⁷Aapo munu akidiri kwingira nnyumba ya munu wakurimba, kumwiwira vinu vyake sairi kwanza anfunga mwenyé nguvu-jo. Ikisa amwiwire sana nnyumba mwake.* ²⁸Nukwambiranu kuwa piya viswamiwu ka wanadamu, madambi anta na kufuruzawakufuru wanu. ²⁹Fala akufurira Roho Takatifu, aashubutu kuswamiiwa, fala akuwa na madambi a milele.” ³⁰Insa kaamba javire kwa kuwa wakamba, “Kanawo mashetwani.”

Jamaa wakweli wa Insa

³¹Kwa suku-jo, wakija mamaye na wanduze Insa wakimira panja, wakintuma munu kumwita. ³²Neye kekala na wanu wengi wawenye wânzunguriza, wakimwambira:

“Ona! Mamayo, wan-duso, na walumbuzo wawa panja pare, wankukusakula.” ³³Iye akiwajibu: “Mama ndi wepi? Na wanduzangu ndi wepi?”

³⁴Basi, iye akizungunuka akiwanang’anza wekare wanzungurize ware, akiwambira: “Wawoneni! Ewa-pa ndi mama na ndi wanduzangu. ³⁵Kamana ire aténda vyaasaka Mwenyezimungu, noyo ndi nduyangu na nlumbwangu na mama.”

4

Insa afunda kwa kinyume

Kinyume^{} kuhusu nyari*

¹Mara nyengine tena, Insa akanza kufunda nanyenje ya tanda. Wanu wengi wawenye wajumana karibu yake. Kwa javyo, iye akingira mungalawa, akiakala mbahari. Piya wanu wákiwa nanyenje karibu ya maji. ²Iye akiwafunda wanu vinu vingi kwa mifano ya kinyume. Nkati ya kuwafunda kwake, ákiwambira javi:

* 3:11 “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

† 3:22 “Belzebuli” Ibilisi au Shetwani.

‡ 3:22 Wakati-wo kuwatuwisa mashetwani ndi kinu

cikikuna mara nyingi zawenye. § 3:25 “Nyumba” mana ake ujamaa.

* 3:27 Insa aarikwamba kuwa vyema kwiwa nyumba.

³ “Sikirizani! Mwananlume kalawa koka kuvyala masamba. ⁴ Paakimwaya mbeyu ire, nyengine igwirira munjira, zija nyuni zilokota. ⁵ Nyengine igwirira mmawee, maha samuna nsanga mwingsi. Mpunde noure ilawa senge, kwa kuwa auweropo nsanga. ⁶ Pariwarire juwa senge ire ilungula. Kwa kuwa mizipa aiwere yamana, yumiliya. ⁷ Mbeyu nyengine igwirira kati ya miwa. Miwa ire ikula, ikinya mbeyu ire. Ntamana aipere. ⁸ Nyengine igwirira munsanga warutuba. Ikula, inuru na ipa visumo, muti mmoja talatini, mwengine si-tini na mwengine visumo miya.” ⁹ Mwinsho kaamba: “Ári na masikiro a kusikira, asikire!”

Anzima ya kinyume

¹⁰ Wanu wengi pawokire vyawo, wengine wakinzunguriza pamoja na wanafunzi kumi na wawiri ware, wakindairi kinani cinsowerese kinyume cire. ¹¹ Insa akiwajibu: “Umwe mwijiwisiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala ka wanu wengine wa panja, vinu piya wafundiwa kwa kinyume. ¹² Ndi kamba vyaa sema Mandiko, kuwa javi:

‘Kunang'aniza wanang'aniza fala awawona kusikira, wasikira fala awereriwa.
Wasijeongoka wakipata kuswamiiwa.’”

Insa afafanula kinyume kuhusu nyari

¹³ Insa kawambira, kaamba: “Amwereriwa na mana a eci kinyume-ci? Sambi vinyume piya, musaka kwereriwaja?

¹⁴ Nyvari ndi ire ereza Habari Ngema. ¹⁵ Nanyenje ya njira mana ake ndi wanu wasikira usemi uvyariwe ure, nakusikira mpunde-sinkulu akuja Ibilisi awalavya habari yawavyariwe ire. ¹⁶ Na ewa ndi mbeyu ivyariwe mmawee, ndi wanu wasikira usemi, mpunde nowo wapokerera ka radi, ¹⁷ fala awana nzipe wawo wanyewe, wainshi nawo suku aba. Iki ja tafauti au kulumbatiwa kwa sababu ya usemi wa Mwenyezimungu, mpunde nowo wabugudika. ¹⁸ Na wengine mbeyu ivyariwe mmiwa, ewa ndi wasikira usemi, ¹⁹ fala kwa tafauti za enzi-zi na wájibu wakupata mali na vinu vyengine, vikimwingira vikinya usemi ure, aupa visumo. ²⁰ Na ware wavvyariwe munsanga warutuba, mana ake ndi wasikira usemi wa Mwenyezimungu,

[†] 4:31 Ona Matwaya 13:31-32.

wapokerera na wakupa visumo talatini, au sitini au miya.”

Kinyume kuhusu kandiyero

²¹ Ikisa Insa akiwadairi: “Kandiyero ikikoreziwa itaiwa nkati ya tamboru au ituriwa mwivungu? Níkamba ikwangikiwa paarami imwarike sana. ²² Kusema kweli, acipo kinu cakufisiwa sacifisuriwa. Aipo siiri sailawira panja. ²³ Ári na masikiro a kusikira, asikire!” ²⁴ Akiwambira tena: “Tunzani camuri kusikira-ci. Kipimo camupimira nomwe mupimiririwa noco na mukongeziwa. ²⁵ Kamana ári nawo, azidi kupewa. Fala saana, anta aba caari nawo noco, anyang'anyiwa.”

Kinyume kuhusu mbeyu ya kukula

²⁶ Insa akamba tena: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na munu vyaavyalya mbeyu pansi. ²⁷ Akilala usiku, nsana akilawa, kuno mbeyu ire ikiwota na ikikula, iye sejiwa. ²⁸ Ardhí iruwerya visumo wanyewe: cakwanza ulawa nnyani, ikisa suke, mwinsho wa suke ulawa mpunga. ²⁹ Mbeyu wakati waitokota, mpunde nowo munu akwanza kusinja kamana mavuno afika.”

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

³⁰ Insa akiwambira: “Kinani canisaka kulanlana ufalume wa Mwenyezimungu? Ulandana na nfanoni? ³¹ Ulandana na mbeyu ya mostarda[†] paivyariwa pansi, ikuwa mbeyu noto javi. Ingawa mbeyu noto pakulu koliko mbeyu piya, ³² fala ikivyariwa pansi, ulawirira nrayı, úkula upunda mirayi piya. Ukuwa na vitambi vikulu, anta nviri wake nyuni zakwiruka julu zijinga vitundu nomo.”

³³ Na kwa kinyume cingi kamba noco, iye ákiwasowerera usowezu vyakujuzi ewo kupata kusikira. ³⁴ Bila usowezu wa kinyume aakisowera nawo. Fala paákiwa yeka ponse na wanafunzi wake, iye akiwerezza mana awo kinyume caasowere cire.

Insa anyamaza mepo

³⁵ Noire suku ire jironi, Insa kawambira wanafunzi javi: “Tukeni tilokere ng'ambu nyengine ire.” ³⁶ Bandi ya kulayana na wanu wengi, ewo wackingira mungalawa mwákiwa mure, wakuka. Zikiwepo ngalawa nyengine nopo. ³⁷ Rikija gaibu rikulu,

mawimbi makulu-makulu akikola kupanja ngalawa ire, anta maji akanza kwingira mungalawa mure.³⁸ Na kumbe Insa ákilala pasitiri, kényamira nsawo. Wanafunzi ware wakinlamusa, wakimwambira: "Mwanlimu, tankufwa, mbana avikuyeri?"³⁹ Noparepare akilamuka, akamuru mepo na maluwimbi, akamba: "Kutengemané, mepo inyamare!" Na mepo ire ikinyamala, kukitenda shuwari dembwe.⁴⁰ Iye akiwadairi: "Mbanu muwa wofi pakulu? Amunamba kwamini?"⁴¹ Ewo wakopa pakulu futi, wakambirana watupu: "Noyu mwananlume wakuwa anta mepo na maluwimbi vinsikiriza-yu, nani?"

5

Insa amponesa munu wakumilikiwa na mashetwani

¹ Insa na wanafunzi wake waki-fika ng'ambu nyengine ya tanda, inti yawákkalanga waGerasi.² Insa nakwisuka mungalawa mure, mpunde nowo kasi-manana na mwananlume wakumilikiwa na jini, ákilawa kumakaburi.³ Noyo mwanan-lume-yo ákkalanga kumakaburi, ákiwa na nguvu, anta na unyolo hapana akikidiri kunfunga.⁴ Mara nyangi zawenye, wanu wakinfunga na alucema pamoja na unyolo, fala iye akitupula alucema na unyolo akisayasyanya. Aawerepo munu wanguvu wakunzaidi iye.⁵ Daima usiku na nsana kumakaburi na kumyango, akinyangulanga kuno akirisinja mwanyewe.⁶ Kwa suku-yo, akimmona Insa kitambo, akintuwirira akisujudi.⁷ Ikisa akikuwa pakulu akamba: "Insa, Mwana wa Mwenyezimungu Nkulu, usaka unitende kinani? Nukulebelia, kwa zina ra Mwenyezimungu, usinopepese."

⁸ Konta kámwambira javi: "Uwe jini, nlawe eyu munu-yu!"⁹ Ikisa Insa akindairi jini ire: "Ukwitiwa mwaja?" Iye akijib: "Nikwitiwa 'Junudi', konta tiwa wengi."¹⁰ Iye akinlebelia Insa pakulu kuwa asintuwise ire inti ire.¹¹ Karibu nopare úkiwapo mwango na nkonjo wa nguluwe nyingi zawenye zikirya nopare.¹² Mashetwani ware wakinlebelia Insa: "Tipereké kunguluwe kure tikawengire."¹³ Iye akiwetikizira, mashetwani ware wakinlawa mwananlume ire, wakuka wakingira nguluwe zire. Ikisa, piya zire

zikituba zikicubukira ntanda, kiyasi ca nguluwe alufu mbiri zigwirira ntanda.

¹⁴ Wasunga wakituwa wakuka ukaya wakereza habari zire. Nkaya mure na mmamasamba wakilawa wanu wakuka kuwona vikunire vire.¹⁵ Wakija ka Insa, wammona mwananlume ápatiwe na mashetwani ire kekala, avarire nguwo sana-sana, ári na ankili zake. Basi ewo ukiwapata wofi pakulu futi.¹⁶ Wawonire vinkunire vire, wakikola kuwerezva vinkunire mwananlume wa mashetwani ire na nguluwe zire.¹⁷ Wakanza kunlebelia Insa alawe nkaya mwawo mure.¹⁸ Insa paakiripakira mungalawa, munu ápatiwe na mashetwani ire akinlebelia woke onse.¹⁹ Fala Insa ampere rihusa, akimwambira: "Uka kawári wanu wa kwenu, ukawerezva mambo akuténdere Mwenye na vyakuwonere utungul!"²⁰ Na kweli, iye akúka vyake, akanza kwerezva kaya ya Dekapoli* mambo makulu atendériwe na Insa. Basi, wanu piya wakitajabu.

Insa awaponesa mwanimuka na mwana wa Yairu

²¹ Insa pengire tena mungalawa akuka upande mwengine wa tanda. Nakufika nanyenje ya tanda rire, junudi ya wanu wakijumana karibu yake.²² Akija munu mmoja nkati ya wakulungwa wa sinagoga wakitiwa Yairu. Nakummona Insa, akisujudi,²³ akintafadali pakulu, akamba: "Mwanangu kankufwa. Njo, unture makono ipate apone, ainshi!"²⁴ Insa akilawa naye. Wanu wengi wawenye wakinfulata, wakinkinya kila upande.

²⁵ Ákiwapo mwanimuka nlwere mbobo muda wa myaka kumi na miwiri.²⁶ Iye katabika pakulu kuritibisa mmatabibu wengi wawenye. Kapoteza vyákiwa nawo piya kuwaripa mafundi, fala aapatire fuweni, ulwere ukinzidi.²⁷ Nakuka, paasikire kuhusu Insa, akija nyuma ya wanu ware, akinkumbula anzu yake.²⁸ Konta akamba kimoyomoyo javi: "Omi nikiwayi kukumbula lupindo ra anzu yake, nípona."²⁹ Kwa mpunde noure, kububuka ka damu kure kukinyamala, neye akifahamu mmwiri mwake kuwa kaponesiwa ul-were ure.³⁰ Insa, mpunde noure, kafahamu neye kuwa uwezo wakuponesa unlawa mmwiri mwake, akiwanang'aniza wanu

* 5:20 "Dekapoli" mana ake ndi "Makaya kumi". Ona 7:31.

nyuma, akamba: "Akumbure anzu yangu nani?"³¹ Wanafunzi wake wakimwambira: "Kwankuwawona wanu-wa wakukinya! Udairija nani akukumbure?"³² Iye akinang'aniza kuno na kuno ammone nani ankumbure.³³ Kwa javyo, mwanamuka ire, akopa kuno akitetema, kejiwa cinkunire. Akimukira Insa, akingwirira mbere yake, akimwambira piya ukweli.³⁴ Basi, iye akimwambira: "Nunu, kwamini kwako kuvuvusha. Uka kwa salama. Uwe nkому, usiwe nlwere tena."

Insa anziripusa ka wafwi mwana wa Yairu

³⁵ Insa kuno akisowera, wakifika wanu kulawa kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga, wakimwambira: "Mwanawo kafwa. Unshumbuwirani mwanlimu-yu?"³⁶ Fala Insa azimmwerire habari zire, akimwambira nkulungwa wa sinagoga ire: "Usisusuke, nitumaini omi tu basi."³⁷ Fala iye aalavire rihusa kunfulata munu mwengine ila Peduru, Yakobu na Yahaya nduye Yakobu.³⁸ Wakuka wakifika kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga ire. Insa kawona geshi za wanu, wengine wankurira pakulu-pakulu, kuno wengine wakirondongola.³⁹ Iye nakwingira, akiwambira javi: "Sababuni kutenda geshi kuno mukirira? Mwari-yo aafwire, kankulala."⁴⁰ Wanu ware wakinkejeli, fala iye akiwalavira panja piya ware. Ikisa, akintwala wawaye pamoja na mamaye mwari ire, na wanafunzi wake waalongozane nawo, wakingira mwaákiwa mwari ire.⁴¹ Akinkola nkono mwari ire, akimwambira: "Talita, kumi", mana ake "Mwari, nukwambira, lamuka!"⁴² Kwa mpunde noure, mwari ire akilamuka, akanza kwenenda! Ku! Iye ákiwa na hirimu ya myaka kumi na miwiri. Basi, wanu ware wakitajabu pakulu futi.⁴³ Insa akiwamuru akiwalaizira pakulu kuwa wasimwambire munu vikunire vire. Novyo akiwambira wampe mwari ire cakurya aryé.

6

Insa akatarifa Nazareti

¹ Sambi Insa akilawa inti ire, akiludira kwavo Nazareti. Wanafunzi wake ware wakinfulata.² Paifikire sabadu, akanza kufunda nsinagoga. Wengi pawasikire, watabajabu pakulu. Wakamba: "Vinu-vi

* 6:11 Kigeregu: "pumunani vunvu riri mmaulu mwenu".

vyankulawirira ndepi? Ndi wijiwifuni wapewe-yu? Maajuza kamba-ya aténda na makono ake-ya kankupata ndepi?³ Sinoyu-yu karipinteru, mwana wa Mariyamu, nduye Yakobu, Yose, Yuda pamoja na Ansumani? Walumbuze atiri kwikalá nawo nkaya nomu?" Ewo wakibugudika naye.⁴ Basi Insa akiwambira: "Nabii ainshimiwa kila upande, ila ainshimiwa kwawo na awamwishiimu wajamaa zake na wenziwe."⁵ Kwa javyo, iye aakidiri kutenda anta maajuza mamaja, sairi kuwatula makono walwere wamojawapo, kuwaponesa.⁶ Iye akiwatajabu pakulu kwa sababu ya kutowa kumwamini.

Ikisa, akilawa akipita akifunda mmakaya.

Insa awapereka mawalii kwereza Habari Ngema

⁷ Sambi Insa akiweta wanafunzi kumi na wawiri ware, akanza kuwapereka wawiri-wawiri. Akiwapa mamulaka a kuwatuwisa mashetwani.⁸ Akiwamuru wasirisukuze kinu munjira ila ngombo tu basi. Wasisukure cakurya, wala nrumba wala nzuruku,⁹ wasirisukuze nguwo mbiri ila wawe na viratu mmaulu tu basi.¹⁰ Akiwambira novyo: "Mukifika mahala, nyumba yamusaka kufikira noyo, ikalani nomo mpaka suku yamusaka kulawa nopo mahala-po.¹¹ Ikiwa awakupokerereni na awakusikirizeni, pakulawa pumunani matako enu", iwe ushahidi kwawo."¹² Ewo nakulawa pare, wakipita wakereza kuwa wanu wajuzi watubiyi.¹³ Mashetwani wengi wakiwatuwisa, na walwere wengi wakiwamiminira mafuta kuno wakiwaponesa.

Kuulaiwa ka Yahaya mwenyé Koza

¹⁴ Sambi, nfalume Herodi akisikira habari kuhusu Insa kwa kuwa zina rake rikisi-fiwa pakulu. Wengine wakamba: "Yahaya mwenyé Koza kaziribuka ka wafwi, ndimana kankukunisha mambo a maajuza."¹⁵ Fala wengine wakamba: "Eyo Aliysi." Na wengine wakamba: "Eyo nabii mwengine, kamba minabii wamojawapo wa mida."¹⁶ Fala Herodi paasikire akamba: "Wanintupure kiswa omi, Yahaya mwenyé Koza, kaziripusiwa!"¹⁷ Kamana Herodi mwanyewe káwatuma masurudadu wakankore Yahaya wanfunge na wantaye nkalaboshu kwa sababu ya Herodiza, muka

wa Filipi nduye Herodi, kwa kuwa kânlomba.¹⁸ Ndimana Yahaya kamwambira Herodi javi: "Auna haki ya kunlomba nla-muwo."¹⁹ Kwa javyo, Herodiza akikimiyana na Yahaya, vikimwajibu amulaye. Fala aakidirire,²⁰ konta Herodi akimopa Yahaya, akijiwa kuwa iye mwananlume mmoja wa shariya na takatifu, ndimana akinkengera. Wakati waansikire Yahaya, Herodi aki-fazaika, fala novyo-sivyo vikimwajibu kunsikira.

²¹ Kwa suku moja Herodiza akija akipata nafasi ya kumulaya, suku Herodi yaaki-tenda mwaka. Kwa javyo, akitenda jambo, akiwarifu mawaziri wake, wakulungwa wa masurudadu, na wanu wakuinshimiwa wa Galileya.²² Pengire kuvina mwana wa Herodiza, Herodi vimwajibu pakulu pamoja na wawarifire. Ndimana nfalume ire akimwambira mwari ire javi: "Nilebele causaka conse, omi nukupa."²³ Ikisa akilapira tena, akamba: "Causaka kule-bela conse, anta paipa nusu ya ufalume wangu-wu, nukupa!"²⁴ Nakulawa iye akindairi mamaye: "Nilebele kinani?" Mamaye akamba: "Lebela kiswa ca Yahaya mwenyé Koza."²⁵ Basi mwana ire akiludira upesi ka nfalume nokure, akilebelia akamba: "Nisaka munipe nfinga sambi nopapa, kiswa ca Yahaya mwenyé Koza."²⁶ Nfalume ire akikafilika pakulu futi, fala kwa kuwa kâlapira mbere ya wanu warifiwe ware, aankatarire.²⁷ Basi, kwa mpunde noure, nfalume ire akintuma surudadu na akamuru cikaje kiswa ca Yahaya. Surudadu ire akuka kukalaboshu, akitupula kiswa ca Yahaya,²⁸ akija naco nfinga, akimpa mwari ire. Iye akipokerera, akimpa mamaye.²⁹ Wanafunzi wa Yahaya ware, pawasikire vinkunire mwanlimu wawo, wakuka wakit-wala matii a Yahaya, wakizika.

Insa awapa cakurya wanu alufu ntanu

³⁰ Mawalii ware wakijumana mbere ya Insa, wakimwambira piya vyawakitenda na vyawakifunda.³¹ Iye akiwambira: "Njoni yeka yenu pakiriziu, mupumuzike aba." Kamana wanu wâkija na wâk-iludi wâkiwa wengi, ewo awâkiwa nawo anta nafasi yakurya.³² Wakisuka mungalawa mure, wakuka mahala kiriziu wakipumuzika.³³ Fala wanu wengi wâwawona pawakilawa na wawéjiwa. Basi, ewo wakilawa luwansi mmakaya mure,

wakiwatuirira noko, wakifika kâbula ewo sawanamba.³⁴ Basi, Insa nakwisuka mungalawa mure, kawawona wanu wengi wajumana, akiawonera utungu pakulu konta wâkiwa kamba makondoo sawana nsunga. Akanza kuwafunda vinu vingi vyawenye.³⁵ Paripepire juwa, wanafunzi ware wakuka ka Insa, wakimwambira javi: "Epa mahala-pa pakilanga-langa, na juwa ripepa futi."³⁶ Wambre wanu-wa woke vyawo mmakwawo au mmasamba ári karibu ipate wakauze cakurya."³⁷ Fala Insa akiwajibu, akamba: "Wapeni umwe-po cakurya warye!" Ewo wakamba: "Basi, tuke tikauze mikate ya jarajara miyateni tije tiwape watafune?"³⁸ Iye akiwadairi: "Umwe mwanawo mikate myengapi? Ukani mukanang'anize." Nakuwona wakija wakisema: "Mitanu, na inswi mbiri."³⁹ Basi, Insa akiwamuru wanafunzi ware wawambire wanu ware wekare makundi-makundi mminyani miwisi mure.⁴⁰ Piya ware wakikalika makundi-makundi a wanu miya au amusini.⁴¹ Insa nakutwala mikate mitanu ire na inswi mbiri zire, akinang'aniza julu, akishukuru, akimeya mikate, akiwapa wanafunzi wake ware wawatongere wanu ware. Na inswi mbiri zire akiwatongera piya ware.⁴² Piya warye na wekuta.⁴³ Wakilokotera pamoja vipande vyakubaki nya mikate na inswi, vikalala kumi na viwiri vyakwijala tapa-tapa.⁴⁴ Na watafune mikate wâkiwa wanawalume alufu ntanu!

Insa akwenenda julu ya maji

⁴⁵ Kwa mpunde noure Insa, aki-walazimisha wanafunzi wake wengire mungalawa, walongorere ng'ambu nyengine, Betisaida, mpaka iye ese kulayana nawo wanu ware.⁴⁶ Pawesire kulayana, Insa akuka pamwango kulebelia duwa.⁴⁷ Paripepire juwa, ngalawa ilongorere ire ūkiwa kati-kati ya tanda, na Insa ákiwa yeka yake kungulu.⁴⁸ Kwa kuwawona kuwa wankutaya magasiya kwa tafauti kamana úkiwa mbisho, alufajiri galu ntanzi, iye akiwokira kuno akenenda julu ya maji. Akenenda kamba asaka kuwapunda,⁴⁹ fala ewo pawammonire akenenda julu ya maji, wakidaniza kuwa nsoka, wakanza kufula uto.⁵⁰ Kweli, piya wammona na wasusuka pakulu futi. Fala kwa mpunde noure, Insa akisowera

nawo, akiwambira javi: “Rimbani myoyo! Ndi nomi, musope kinu!”⁵¹ Iye akingira mungalawa mure, na mepo ire ikinyamala. Ewo wakitajabu pakulu futi!⁵² Kusema kweli, wákiwa sawanamba kwereriwa kuhusu mikate ire, kamana myoyo yawo fíkiwa migumu.

Insa awaponesa wanu Genezareti

⁵³ Pawalokire wakifika kungulu ya ng'ambu nyengine, inti ya Genezareti, wakitaya nanga.⁵⁴ Nakwisuka mungalawa mure, mpunde noure wanu ware wammanyira.⁵⁵ Wakipita, wakituwa piya mmakaya mure. Walwere wakiwasukula mmashila, wakuka nawo maha la pawasikire kuwa ndi paari Insa.⁵⁶ Mwakipita Insa monse, mmakaya asaka kuwa onse na nvitongojo, mmabazari wakiwatula walwere wawo, wakintafadali nanga anzu yake wankumbure. Na piya wakinkumbula, wákipona.

7

Ámuri za Mwenyezimungu bora pakulu

¹ Suku moja, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wamojawapo wálawa Yerusalem, wakijumana ka Insa.² Ewo wawawona wanafunzi wamojawapo wa Insa wakirya sawatawade.³ (Kamana Mafarizeu, na Mayahudi piya, awary sawatawade sana-sana, kwa kutumira tabiya ya wazee wawo.)⁴ Nakuludi kubazari, ikiwa awatawade sana-sana, awakirya. Ziwapo tabiya nyangi zawenye záwákulifata: kosa kopo, miringi na vyombo nya shaba.)⁵ Basi, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wandairi javi: “Wanafunzi wako awafulata tabiya za wazee, sababuni kurya sawatawade mmakono sana-sana?”⁶ Iye akiwajibu: “Nabii Izaya kasowera tangu-mida kuhusu umwe manafiki kamba vyavyándikiwe javi: ‘Ewa wanu-wa wanitukuzu nkanywa* tu basi, fala myoyo yawo iwa baidi nami.

⁷ Akufái kinu kunitukuzu kwawo, wafunda mafunzo na shuruti za wanadamu.”

* 7:6 Kigeregu: “mivumbu”. † 7:11 “Kurbani” mana ake “Nilapira kumpa Mwenyezimungu”. Ona Matwaya 15:5. Wakati wa Insa, fíkiwo tabiya yakuwa munu wakuriturira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa yakuwatukuzu wawaze. ‡ 7:16 Mandiko mengine a mida aana aya-yi. [Ári na masikiro onse, asikire!]”

⁸ Ikisa Insa akiwambira: “Wakwasa ámuri za Mwenyezimungu, ila wafulata shuruti za wanadamu.”⁹ Akiwambira tena: “Mwanawo tabiya yakukatala ámuri ya Mwenyezimungu ipate tabiya zenu zisise!

¹⁰ Kamana Musa kásema: ‘Mwinshimu wawayo na mamayo’, na ‘Munu wakunsowerera caputu wawaye au mamaye, ahukumiwe kifo.’

¹¹ Fala umwe mukwamba kuwa munu akimwambira wawaye au mamaye: ‘Vinu vyanikijuzi kukupani umwe ndi Kurbani†’,¹² mwankukataza munu kuwasaidiya wawaye na mamaye.¹³ Kwajavyo, mwankufuja usemi wa Mwenyezimungu kwa tabiya zenu zamufunda. Na mwankutenda vinu vingi kamba novyo.”

Insa afunda kuhusu uswafi wa moyo

¹⁴ Mara nyengine Insa kaweta wanu wan-like karibu yake, akiwambira javi: “Piya-mwe, nisikirizeni omi, ereriwani.¹⁵ Hapania kinu cakuwa panja ya mwanadamu cakuwa cikimwingira mmwiri cíntaya haramu. Ilá vinu vinlawa ndi vintaya haramu.”¹⁶ ‡

¹⁷ Sambi, nakutanuka junudi ya wanu ire, Insa akingira nnyumba, na wanafunzi wake wakindairi: “Kinyume-ci mana ake kinani?”¹⁸ Insa akiwajibu: “Umwé novyo amwereriwe? Amwijiwa kuwa vya panja vikimwingira munu avintaya haramu?¹⁹ Kweli, avimwingira mmoyo, ila vimwingira ntumbokulu ikisa vilawira nsintina.” Kwa javyo, Insa kolota kuwa piya vyakurya halali kurya.²⁰ Insa akamba tena: “Vinlawa munu, ndi vintaya haramu.²¹ Konta, mmoyo mwa munu, alawa mawazo akunyata: ceje, wivi, ukisomi,²² uzinzi, wájibu wakupata vinu piya, ubaya, ulongo, wájibu wa vitendo vya ucaptopu, wiyaná, kufuru, kuridái pamoja na urevi.²³ Vitendo vyakunyata-vi, piya vífawa mmoyo, ndimana vintaya munu haramu.”

Mwanamuka mmoja Saari-Yahudi anwamini Insa

²⁴ Nakulawa pare, akukirira makaya a Tiru na a Sidoni. Iye nakwingira nnyumba, kasaka asijiwikane, falakini aakidirire

kurifisa. ²⁵ Mwanamuka mmoja, akíwa na mwanawé kápatiwa na jini, akisikira kuwa Insa kaja. Nakunfika akinkorera mmaulu mwake. ²⁶ Mwanamuka ire aáwére Yahudi, kwawo kúkiwa Siruoinike. Akilebelá atuwisiwe jini mwanawé ire. ²⁷ Iye akamba javi: "Wase kwanza wasimana wekute. Kamana sivyemá kutwala mikate ya wasimana, kuwefyera wawumbwa^{§.}" ²⁸ Mwanamuka ire akijibu akamba: "Aye, Mwenye, fala wawumbwa wakuryanga songolo za pansi zakuwagwa wasimana pameza." ²⁹ Basi Insa akimwambira tena: "Kwa sababu ya usowezí wako, mwanawó katuwisiwa jini- yo futi. Ludi, uka ukaya." ³⁰ Mwanamuka ire nakuludira ukaya, kasingana kisimana ire alarire pakinanda, jini ire anlawire.

Insa amponesa munu bubu saasikira

³¹ Insa akilawa tena makaya a Tiru akija Sidoni, kutanda ra Galileya, kati-kati ya makaya a Dekapoli*. ³² Noparepare wakinjisira mwananlume mmoja bubu, saasikira. Wakinlebelá anture nkono†. ³³ Insa akin-tanusa pawunu pare, akuka naye kiriziu, akintaya vyala mmasikiro, akintaya mata ake julu ya lulimi, ³⁴ akimwinula uso julu binguni, akimpumuzikira, akimwambira na luga ya kiyaramaiku‡: "Efata", mana ake "Ziuka." ³⁵ Kwa mpunde noure, masikiro akinziuka na nzipe wa lulimi ukinkunjuka, akanza kusowera sana-sana. ³⁶ Ikisa aki-wamuru wanu ware kuwa wasimwambire munu. Fala kila paákiwamuru kuwa wasiseme, ndi pawakizidi kwereza. ³⁷ Kwa javyo, wakitajabu pakulu, wakamba: "Vitendo vyake piya vyema! Sawasikira awasikirisa, na mabubu awasoweresa!"

8

Insa awapa cakurya wanu alufu nne

¹ Nozire suku zire, iwa tena wanu wengi awákiwa nawo cakurya, Insa akiweta wanafunzi wake, akiwambira javi: ² "Wanu-wa niwawonera utungu konta wawa nomi suku natu, awana kinu cakurya. ³ Nikilayana nawo wak-iludira mmamakwawo wafungire, awaja

§ 7:27 Mayahudi wawatula wanu piya Sawari-Mayahudi kamba makafiri, na mbere yayo umbwa ndi alama ya ucafu. *

* 7:31 "Dekapoli" mana ake "Makaya kumi". Ona 5:20. † 7:32 Kuntula nkono ndi alama ya kunlebelela

Mwenyezimungu anjanliye na amponese. ‡ 7:34 "Kiyaramaiku" luga yakutumika Insa nowo wakati-wo. * 8:13 "Furumento" ndi alama ya dambi yakuwa na nguvu zakukula.

kuzirika munjira? Wengine waja kulawa baidi." ⁴ Fala wanafunzi ware wakinjibu: "Palanga kamba-pa, munu akidirija cakurya cakuwekutisa ewa wanu-wa?"

⁵ Insa akiwadairi: "Mwanawo mikate myengapi?" Ewo wakinjibu: "Saba."

⁶ Basi akamba: "Wanu piya wekare pansi." Akitwala mikate saba ire, akinshukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, newo wakiwatongera wanu ware. ⁷ Wákiwa nawo novyo inswi aba. Noparepare Insa akintukua Mwenyezimungu, akisema:

"Nezo novyo watongereni piya-wo." ⁸ Na wanu ware wakirya wakikuta, mwinsho wakilokotera vipande, vikilawirira vikalala saba vyakwijala vyawenye. ⁹ Wanu wákiwa kiyasi ca alufu nne. Ikisa, akilayana nawo. ¹⁰ Kwa mpunde noure, iye akingira mungalawa pamoja na wanafunzi wake ware, akuka upande wa Dalmanuta.

Mafarizeu wanlazimisha Insa alama ya maajaza

¹¹ Wakilawa Mafarizeu, wakuka wakikaidiyana naye. Ewo wakisakula alama ya binguni, wakimyerera. ¹² Kwa javyo, Insa akipumuzika pakulu, akamba: "Sababuni eci kizazi-ci kisákula alama? Nukwambiraní kweli kuwa kizazi-ci akoloteriwa alama." ¹³ Basi, akiwasa, akiripakira tena, akuka ng'ambu nyengene.

Furumento ya Mafarizeu na ya Herodi*

¹⁴ Na kumbe, wanafunzi ware wariwala kusukula cakurya. Mungalawa mure wákiwa nawo nkate mmoja tu basi. ¹⁵ Insa akiwalaizira, akamba: "More-moreni na furumento ya Mafarizeu pamoja na ya nfalume Herodi." ¹⁶ Wakikola kukaídíyana watupu konta awáwére nawo mikate.

¹⁷ Insa, pejiwe kuwa wankukaidiyana, akiwambira: "Mbana mukaidiyana kwa kutowa kuwa nawo mikate? Amunamba kwijiwa mana wala amunereriwa? Myoyo yenu migumu pakulu?" ¹⁸ Umwe mwanawo maso, amuwona? Mwanawo masikiro, amusikira? Amukumbukira? ¹⁹ Mikate mitanu yaniwatongere wanu alufu ntanu ire, vipande víbakire víjala vikalala vyengapi?" Ewo wakinjibu: "Kumi na

* 8:13

viwiri.”²⁰ “Na mikate saba kwa wanu alufu nne, vipande vībakire vījala vikalala vyengapi?” Ewo wakijibu: “Saba.”²¹ Basi iye akiwambira tena: “Mpaka sambi amunamba kwereriwa?”

Insa amponesa kipofu

²² Insa na wanafunzi wake wakifika Betisaida. Wakija nawo ka Insa munu mmoja sawona, wakinlebelia ankumbare.²³ Iye nakunkola nkono sawona ire, akinlongoza nanyenje ya kaya ire. Nakunsunira mata mmaso, akintula makono, akindairi: “Kwankuwona kinu kimojawapo?”²⁴ Mwananilume ire akinang'aniza julu, akamba: “Nankuwawona wanu kamba miti fri kwenenda!”²⁵ Ikisa tena, akintula makono julu ya maso ake. Munu ire akinang'aniza rungu-rungu, akiponesiwa, akanza kuwona piya vinu sana-sana.²⁶ Insa akimwambira: “Epa, uka nifulu kwenu, usipite nkaya tena.”

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi

²⁷ Insa na wanafunzi wake wakuka mpaka makaya a Kaisariya-Filipi. Munjira iye akiwadairi, akamba: “Wanu wakwamba kuwa omi niwa nani?”²⁸ Ewo wakijibu: “Wengine wakwamba uwe kuwa Yahaya mwenyé Koza, wengine wakwamba kuwa Aliysi, na wengine wakwamba kuwa nabii mwengine mmojawapo.”²⁹ Insa akiwadairi tena: “Sambi, umwe mudaniza kuwa omi niwa nani?” Peduru akinjibu, akamba: “Uwe ndi Almasih!”³⁰ Basi, Insa akiwalaizira kuwa wasimwambire munu kuhusu iye caari.

Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka kwake

³¹ Sambi, Insa akanza kuwafunda kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi atabike pakulu, akatariwe na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya. Ikisa ajuzi aulaiwe, fala bandi ya suku natu afufuke.

³² Iye akisowera evi vinu-vi bila kuwfisia. Fala Peduru akimwita kunyenje, akanza kunsutumu.³³ Insa akizungunuka, akiwanang'aniza wanafunzi ware, akinsutumu Peduru, akamba: “Lawa-pa uka nyuma-ko, Shetwani! Kamana auwaza mawazo a Mwenyezimungu ila a wanadamu!”³⁴ Ikisa akiweta wanu ware pamoja na wanafunzi wake akiwambira javi: “Ikiwa munu

mmojawapo asaka kunifulata, arikane mwanyewe, asukure nsalaba wake, na anifulate.³⁵ Kamana asáka kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala apotéza mainsha ake kwa sababu yangu omi na ya Habari Ngema, ávusha.³⁶ Munu kupata duniya nzima-yi, kupoteza mainsha ake, faidani?³⁷ Munu cakakanya na mainsha ake kinani?³⁸ Munu akiriwónera haya nomi au usowezu wangu kati ya eci kizazi ca uzinzi na dambi-ci, Binadamu wa Binguni, pakuludi na utukufu wa Baba na malaika matakatifu, iye novyo akuja kuriwonera haya naye.”

9

¹ Insa akiwambira, akamba: “Nukwambirani kweli kuwa wawapo nopapa wamjawapo aciwapata kifo viwa vyonse sawawonire ufalume wa Mwenyezimungu ukija na uwezo.”

*Kutaduka ka Insa**

² Bandi ya suku sita, Insa akiwatwala Peduru, Yakobu, pamoja na Yahaya, akiwalongoza kumwango nrefu kiriziu, yeka yaho. Akitaduka mbere yaho,³ mavazi ake akiimensa, ákiwa melupa pakulu vú koliko kinu cisaka kuwa conse duniya-yi.⁴ Nopare, wakilawirira nabii Aliysi pamoja na Musa, wakanza kupakanira na Insa.⁵ Sambi Peduru akamba: “Mwanlimu, vyema tikare nopa! Tijenge vibanda vitatu: kimoja cako, cengine ca Musa, na cengine ca Aliysi.”⁶ Kusema kweli, Peduru aaki-jiwa caakisowera konta wanafunzi ware piya uwapata wofi pakulu.⁷ Rikija wingu rikiwafinika. Nkati ya wingu ikisikirika shauti ikamba: “Eyu ndi Mwanangu wanimpenda. Nsikirizeni!”⁸ Kwa mpunde noure, wanafunzi ware wakimangamanga kunang'aniza, wammona Insa tu basi ari pamoja newo.

⁹ Pawakisuka pamwango pare, Insa kawambira kuwa wasimwambire munu vyawawonire vire, Binadamu wa Binguni saanamba kufufuka ka wafwi.¹⁰ Ure usowezu ure wakitula ila wakikola kukaidiyana watupu mana a usowezu wa “kufufuka ka wafwi”.¹¹ Ikisa wakuka wakindairi Insa: “Sababuni wanlimu wa shariya za dini wakwamba kuwa kwanza ajuzi aludi Aliysi†?”¹² Insa akijibu: “Ndi

* 9:1 Ona Matwaya 17:1-11. † 9:11 Ona Malakiya 4:5.

kweli kuwa Aliyasi akijuzi anze kuja, antengezere vinu piya Binadamu wa Binguni. Fala vyâändikiwa novyo kuwa Binadamu akuja kutabika na kukejeliwa, sivyo? ¹³ Kusema kweli, omi nukwambirani kuwa Aliyasi[‡] kâja futi na wantenda piya vyawasakire vyonse kamba vyavyândikiwe kuhusu iye.”

Insa amponesa nnemba wakumilikiwa na jini

¹⁴ Paafikire karibu ya wanafunzi ware, wakija wanu wengi wakiwazunguriza, na wanlimu wa shariya wengine wakikaidiyana nawo. ¹⁵ Mpunde noure, wanu ware, pawammonire Insa, wakitajabu pakulu, wakituwa wakuka wakinkomaza. ¹⁶ Insa akiwadairi: “Umwe mwankukaidiyana nawo kinani?”

¹⁷ Ákiwepo mwananlume mmoja kati ya wanu ware akijibu: “Mwanlimu, njia nawo mwanangu-yu, iye kâpatiwa na jini bubu. ¹⁸ Daima jini paampata ponde arefyi pansi. Nnemba-yu akwanza kulawa makovu kukanya, kutafuna meno, na aawa na nguvu. Niwalebelaa wanafunzi wako-wa wantuwise jini-yu, awakidirire.” ¹⁹ Insa akiwajibu javi: “Ha! Kizazi sacamini! Nukwikala namwe mpaka rini? Nukuhitamilini mpaka rini? Njoni naye nnemba-yo kuno.” ²⁰ Ewo wakuka naye. Jini ire nakummona Insa, mpunde noure kangwisira pansi nnemba ire. Iye akinyongoloka kuno akilawa makovu nkanya. ²¹ Insa akindairi wawaye ire: “Nowu ulwere-wu umwanza rini?”

Iye akijibu: “Umwanza tangu ári kisimana. ²² Mara nydingi zawenye, jini angwisira pamoto na mmajji, kalangela amulaye. Basi, tiwonere utungu! Ukikidiri, tisaidiyel!” ²³ Insa akinjibu, akamba javi: “Sababuni kwamba ‘ukikidiri’? Piya vikidirika ka mwenyé kwamini.” ²⁴ Kwa mpunde noure, wawaye ire akijibu: “Omi nukwamini, fala nisaideyi nisiwe na dana tena!” ²⁵ Insa paawanang'anize wanu ware, kawawona kuzidi kwengezeka. Basi akinsutumu jini ire, akamba: “Jini untenza bubu na kewewe nnemba-yu, omi nukwamuru unlawe sambi nopapa. Usishubutu kumwingira tena!” ²⁶ Jini ire

akikuwa, akinsasanya kanguvu, akinlawaa, akimwasa kamba mufwi. Anta na wengi wakidaniza kafwa. ²⁷ Fala Insa akinkola nkono, akinlamusa, neye akimira.

²⁸ Airini, Insa pengire nnyumba, wanafunzi wake wakindairi cembe: “Ofwe atikidirire kuntuwisa jini âmpatire ire, sababuni?” ²⁹ Insa akiwajibu: “Ire jini ire atuwisiwa kwa duwa tu basi[§].”

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

³⁰ Insa na wanafunzi wake, nakulawa pare, wakipita kati-kati ya Galileya. Iye avikimwajibu kuwa munu ejwe mahala pare, ³¹ kamana akiwafunda wanafunzi ware, akiwambira javi: “Binadamu wa Binguni agabiziwa mmakono mwa wanadamu, newo wamulaya. Fala bandi ya kuulaiwa, muda wa suku natu, iye afufuka.” ³² Ewo awakereriwa caakamba, na wakopa kundairi.

Mwaha kuhusu munu bora kati ya wanafunzi

³³ Wakifika Kafarnaumu. Pawafikire ukaya, Insa akiwadairi wanafunzi ware: “Munjira mure umwe mukikaidiyana kinani?” ³⁴ Fala ewo wakinyamala, konta wakikaidiyana munjira kuwa nani ári bora. ³⁵ Noparepare, Insa akiakala, akiweta wanafunzi kumi na wawiri ware, akiwambira: “Ikiwa munu-yo asaka awe ntanzi, ajuzi ariture kuwa wa mwinsho, awatumike wensiwe piya.” ³⁶ Ikisa, Insa akinkola kisimana mmoja akimwimisa kati yawo, akimpinga mmakono, akiwambira:

³⁷ “Munu asaka kuwa onse ampokérera kisimana kamba-yu, kwa zina rangu, kanipokerera omi. Na anipokérera omi, kusema kweli aanipokerera omi fala ampokerera Baba wangu ári mbinguni aniperekere omi.”

Munu satilumbata ofwe kawa upande wetu

³⁸ Yahaya kamwambira Insa: “Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja akiwatuwisa mashetwani kwa zina rako. Tinkataza konta aari munkonjo mwetu.” ³⁹ Insa akimwambira javi: “Musinkataze! Aapo munu aténda maajuba kwa zina rangu ikisa kanisowerera vibaya. ⁴⁰ Kamana munu satilumbata ofwe, kawa upande wetu.

⁴¹ Munu akupani kopø ya maji kwa kuwa

[‡] 9:13 Aliyasi epa mana ake ndi Yahaya mwenyé Koza.

[§] 9:29 Waraka nyengine zisema: “pamoja na kufunga”.

kawa upande wa Almasihi, nukwambiraní kweli aakosa futi kupata thawabu yake.”

Usiwakorese wenzíwo dambi

⁴² Akizidi kwamba: “Munu mmojawapo ankósesa ewa wasimana mmojawapo wanámini-wa, ndi fadari afungiriwe riwe rakupalaza nsingo, atosiwe kati-kati ya bahari. ⁴³ Novyo, ikiwa ukukósesa ndi nkono wako, tupula nowo. Fadari ubadilike wingire mainsha a milele, koliko kuwa na makono mawiri kuka Jahanamu kauri moto sauزمika tena. ^{44*} ⁴⁵ Ikiwa ukukósesa ndi mulu wako, tupula nowo. Fadari uwe kiteme wingire mainsha a milele koliko kuwa na maulu mawiri kwefiwa Jahanamu. ^{46†} ⁴⁷ Ikiwa riso rako rimojawapo ndi rukukósesa, kotopola noro. Fadari kwingira muufalume wa Mwenyezimungu na riso rimoja basi, koliko kuwa na maso mawiri kwefiwa Jahanamu. ⁴⁸ Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika. ⁴⁹ Kamana kila munu ataiwa munyu kwa moto. ⁵⁰ Munyu ufái, ulunga cakurya, fala ikiwa munyu ulamwa cilungiriwa kinani? Basi mujuzi muwe kamba munyu[§]. Piya inshini kwa salama munu na mwensiwe.”

10

Kulombana na kwasana

¹ Ikisa Insa akilawa mahala pare, akukirira makaya ya Yudeya na ng'ambu ya muto wa Yordani. Akijumana nawo novyo tena wanu wengi, na kamba vyazowerere, akikola kuwafunda. ² Mafarizeu wakinifika karibu wakindairi javi: “Iwapo haki nlume kumwasa nkawake?” Wandairi javyo konta wakisakula wankorese. ³ Insa akijibu, akamba: “Musa kakwamuruni mwaja?”

⁴ Ewo wakijibu: “Musa karuhusu nlume antaliki nkawake, ushahidi wa kumwasa.”

⁵ Insa akiwambira: “Musa kändika eyi ámuri-yi kwa sababu ya myoyo yenu kuwa migumu. ⁶ Fala tangu mwanzo wa kumba, Mwenyezimungu kamumba nlume na muka. ⁷ Ndimana, mwananlume awasa wawaye na mamaye, alungana afulatana pamoa na nkawake, ⁸ wo-wawiri wakuwa

* 9:44 Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.] [†] 9:46 Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.] [‡] 9:49 Wanu wengi wadaniza kuwa mana ake javi: Wanu sawari wafulati wa Insa wahukumiwa na moto Jahanamu. Wafulati wa Insa watabika ipate waswafiwe.

[§] 9:50 Munyu ndi alama ya miyadi ya kupatana na Mwenyezimungu. Ofwe, kwa sababu ya miyadi-jo, ikiwa tawanu wa Mwenyezimungu, tijuzi titenda kamba wanu wake. Ona Kulawa 30:35. * 10:8 Ona Mwanzo 2:24.

mwiri mmoja*, awawa futi wawiri tena, ila mwiri mmoja tu basi. ⁹ Kwa javyo, kinu caaluganise Mwenyezimungu, munu asasanise.” ¹⁰ Airini, Insa paákiwa ukaya na wanafunzi wake, ewo waludira kundai kuhusu noure mwaha ure. ¹¹ Iye kawambira: “Mwenye kumwasa nkawake akinlomba mwengine, kawakuzinga naye. ¹² Na ikiwa mwanamuka kamwasa nlumake, akinlombiwa na nlume mwengine, neye novyo kawankuzinga.”

Insa awajanliya wasimana

¹³ Sambi wanu wengine waja nawo wana awakumbure, fala wanafunzi ware wakiwsutumu wanu ware. ¹⁴ Iye paawawonire, akikimiwa na wanafunzi wake pakulu futi, akiwambira javi: “Waseni wasimana-wo waje kwangu omi kuno! Musiwakataze! Kamana ufalume wa Mwenyezimungu wanu kamba ewa ndi waho. ¹⁵ Nukwambiraní kweli kuwa munu saapokerera ufalume wa Mwenyezimungu kamba kisimana, visaka kuwa vyonse emo engira.” ¹⁶ Ikisa wasimana ware akiwakola makono, akiwajani- liya kuno akiwatula makono.

Matajiri na ufalume wa Mwenyezimungu

¹⁷ Insa, nakulongoza njira, mwananlume mmoja akintuwirira, akikokora mbere yake, akindairi: “Mwanlimu mwema, kupata mainsha a milele, nijuzi kutenda kinani?” ¹⁸ Insa akinjibu: “Sababuni kunita mwema? Hapani mwema ila Mwenyezimungu tu basi. ¹⁹ Ukwijiwa ámuri zamba javi: usimulaye munu, usizinge, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, usitende udanganyifu, na umwinshimu wawayo na mamayo.” ²⁰ Iye akinjibu: “Mwanlimu, ezo ámuri-zo ndi zanifulata tangu unembwa wangu.” ²¹ Insa akinang'aniza ka kumpenda pakulu, akimwambira javi: “Ciwapo kinu cukubakire. Uka, ukauzanye vyaúri navyo piya, uwape masikini. Kwa javyo, ukuwa nawo mali mbinguni. Njo, unifulate.” ²² Nakusikira usowezi ure, akilawa auzunike pakulu futi, konta ákiwa tajiri pakulu.

²³ Insa akinang'aniza nanyenje ire, akiwambira wanafunzi wake ware javi: "Virigariga pakulu matajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu!" ²⁴ Wanafunzi, pawasikire usowez ure, wakishanga. Fala Insa akisowera tena: "Wanangu, virigariga pakulu kwingira muufalume wa Mwenyezimungu!" ²⁵ Raisi pakulu ngamiya kupita kopenya pakipeno ca singano koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu." ²⁶ Wanafunzi ware watajabu pakulu, wakidairiyana watupu: "Kwa javyo, nani aja kuvushwa?" ²⁷ Insa akiwanang'aniza rungu-rungu, akiwambira: "Virigariga ka wanadamu. Fala ka Mwenyezimungu avirigariga, konta kwake iye, piya vikidirika."

²⁸ Peduru akanza kumwambira Insa javi: "Ona, ofwe tasa piya vinu, tiwankukufulata." ²⁹ Insa akijibu: "Nukwambirani kweli kuwa kila mwenyé kwasa nyumba, wanduze, walumbuze, mamaye, wawaye, wanawe, au inti yake, kwa sababu yangu omi na kwa sababu ya Habari Ngema, ³⁰ apata mara miya sambi-pa nowu wakati-wu, manyumba, wanduze, walumbuze, mamaze, wanawe, na inti, pamoja na kulumbatiwa. Na ulumwengu uja-wo, apata mainsha a milele. ³¹ Na wengi wari watanzi sambi-pa wakuja kuwa wamwinsho, na wamwinsho wakuja kuwa watanzi."

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

³² Sambi ewo wari munjira wakuka Yerusalem, Insa kalongorera. Wakinfulata piya washanga na wanu wengine walongozane nawo wakiwa na wofi. Basi, Insa akiweta mara nyengine tena wanafunzi kumi na wawiri ware akanza kuwambira piya vyuka kunkuna Yerusalem. ³³ Akiwambira javi: "Sikirizani! Tankuka Yerusalem, Binadamu wa Binguni agabiziwa walongozi wakulu wa dini na wanlimu wa shariya. Ewo wakuka kunlamlama aulaiwe na wampereka ka Sawari-Mayahudi. ³⁴ Ewo wakuka kunshupa, kunsunira mata, kumwibya, na

kumulaya. Fala muda wa suku natu, iye afufuka."

Insa afunda kuhusu kuudumiyanu munu na mwensiwe

³⁵ Ikisa, Yakobu pamoja na Yahaya, wana wawiri wa Zebedeyu, wakimukira Insa, wakimwambira: "Mwanlimu, tisaka catukulebelo conse, uitendere nooco."

³⁶ Insa akijibu: "Musaka nukutendereni kinani?" ³⁷ Ewo wakimwambira: "Pausaka kuwa muufalume wako wa utukufu, ofwe-pa mmoja akwikare upande wa nkono sonto na mwengine upande wa nkono nriro wako!" ³⁸ Insa akijibu: "Umwe anta camulebelo amwijijiwa. Mukidiri kunywa kikombe ca ninuya omi au mukidiri koziwa kamba vyanoziwe omi?" ³⁹ Ewo wakinjibu: "Aye, tikidiri!" Basi, Insa akiwambira:

"Mukuja kunywa kikombe caninywa omi, na koziwa kanoziwe omi nomwe mukuja koziwa. ⁴⁰ Fala kwikalala upande wa nkono-nriro au nkono-sonto wang sumi namuru kwikaza ila wakwikaziwa watengezeriwe kwikalala."

⁴¹ Wanafunzi wengine kumi ware pawejive cawakilebelo, wakiwakimwira Yakobu na Yahaya. ⁴² Basi, Insa akiweta wanafunzi ware, akiwambira: "Umwe mukwijiwa kuwa inti piya mafalume ndi wawatawala wanu kwanguvu, na wakulungwa wawo ndi walavya ámuri zakuwatuma. ⁴³ Falakini kati yenu umwe, sivyaviri javyo. Kusema kweli, asakula awe nkulu, akuwa ntumisi wenu. ⁴⁴ Na katyenu asaka kuwa awe wakwanza siti awe ntwana wa piya-mwe. ⁴⁵ Konta na Binadamu wa Binguni novyo, ajire kutumikiriwa ila kaja kutumika na kupereka mainsha ake kuwa maripo, awavushe wanu wengi."

Insa amponesa munu sawona

⁴⁶ Basi, ewo wakifika Yeriko. Insa ákiwa na wanafunzi wake pamoja na junudi ya wanu wengi wawenye. Pawalaware Yeriko, nzimola munu sawona wakwitiwa Bartimeu (mana ake mwana wa Timeu), kekala nanyenje ya njira. ⁴⁷ Paasikire kuwa Insa nnazareti ndi ari kupita, iye akanza kukuwa: "Insa mwana wa Daudi, niwonere utungul!" ⁴⁸ Wengi wakimwambira anyamare. Fala iye akizidi

† 10:37 Wakidanizira kuwa mikono miwiri ya Almasihu mbinguni ndi mahala pawekala wanu bora, wakupokerera cewo bora.

‡ 10:38 "Kunywa kikombe" mana ake kukubali kutabikira kinu caufulata na mana a "koziwa" ndi kukubali kufwira kinu caufulata.

kukuwa pakulu-pakulu: "Mwana wa Daudi, niwonere utungu!"⁴⁹ Insa paansikire, iye akimira, akamba: "Mwiteni aje kuno." Basi, ewo wakimwita kipofu ire, wakimwambira: "Iwa radi! Lamuka, kwankwitiwa."⁵⁰ Kipofu Bartimeu ire akivila vazi rake akefyा pansi, akilamuka akuka ka Insa.⁵¹ Insa akindairi: "Uwe usaka nukutende mwaja?" Iye akamba: "He, mwanlimu! Nisaka niludire kuwona!"⁵² Insa akimwambira: "Uka! Kwamini kwako kukuponesa!" Kwa mpunde noure, akiludira kuwona tena, neye akikola kunfulata noire njira ire.

11

Insa akwingira kaya ulu ya Yerusalemu

¹ Insa pamoja na wanafunzi wake wariki ya Yerusalemu, pepi ya Betifage na Betaniya pamwango wa Mizaituni, iye akiyatuma wanafunzi wawiri,² akiwambira javi: "Ukani mpaka kaya iri mbere ire. Mukifika, munsingana buru afungiriwe pamuti, tangu saanapandiwa na munu. Munfungure, muje nawo kuno.³ Ikiwa munu kakudairini camutenda-ci kinani, mwambireni kuwa Mwenye ndi ari kunsakula, anludisa sambi-pa."⁴ Ewo wakuka, wakinsingana buru afungiriwe pamuti panja karibu ya nryango, wakin-fungula.⁵ Wanu wengine wemire nopare wakiadairi: "Mbanza mwankunkfungula buru-yo?"⁶ Ewo wakiwijibu kamba vyawatumwiwe na Insa, wakiwasa wakuka vyawo.⁷ Ikisa, wanafunzi ware wakintwala buru ire wakuka naye ka Insa, wakitandika makapa awo julu ya buru ire, na iye akimpanda.⁸ Wanu wengi wawenye wakitandika mavazi awo munjira mure, na wengine wakitandika makuti a mitende awakisinja a mmamasamba.⁹ Walongorere mbere na wakiwalufata wakimba pakulu-pakulu:

"Hozana!"^{*} Ajanliiwe ári kuja kwa zina ra
Mola!

¹⁰ Ujanliiwe ufalume usaka kuja-wo,

ufalume wa babu yetu Daudi!

Hozana mbingu ya mwinsho!"

¹¹ Neye akingira Yerusalemu, akuka nNyumba Takatifu. Bandi ya kutunza sana-sana vinu vire piya, akilawa, na kwa

kuwa juwa riswa futi, akuka Betaniya na wanafunzi kumi na wawiri ware.

Insa alani nfigu saupa

¹² Subuu yake, pawalawire Betaniya, Insa ikinkola njala.¹³ Ari baidi kawona nfigu, uri na masamba nyanyama. Akuka karibu awone kamba viwapo visumo, fala aasingane kinu ila masamba tu basi, kamana wakati-wo aikiwa mirongo ya figu.¹⁴ Nakulawa iye akisowerera muti ure akamba: "Mwanzo wa rero mpaka milele, asiwepo ary akiwumia cakol!" Na vyaasowere vire, wanafunzi wake wakisikira.

Insa aswafisa nNyumba Takatifu

¹⁵ Pawafikire Yerusalemu, Insa akingira nNyumba Takatifu, akanza kuwatuwisa wanu wacuruzi na wajire kuuza wakiwa nkati mure. Akipindula-pindulanga meza za wanu wakikakanya mizuruku, na viti vya wanu wacuruzi wa mapomba.¹⁶ Amwasire anta munu mmoja kutwala kinu ca biashara nNyumba Takatifu mure.¹⁷ Ikisa Insa akanza kuwafunda, akiwambira javi: "Vyandikiwa kuwa, 'Nyumba yangu ikuja kwitiwa Nyumba ya duwa ka wanu wa mataifa piya', sinovo? Falakini mupindula mutenda kuwa jonga ra wevi!"

¹⁸ Na wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya wakinsikira, waki-mopa, wakanza kupanga namuna za kumulaya. Wakimopa konta wanu vikiwajibu pakulu vyakiwafunda vire.¹⁹ Paifikire jironi, Insa na wanafunzi ware wakilawa kaya ulu ire.

Mana a nfigu sauna visumo

²⁰ Ewo pawapitire subuu wawona nfigu ure umiliye mizipe na mizipe.²¹ Peduru akikumbukira akimwambira Insa javi: "Mwanlimu! Ona, nfigu waulanire ure umiliya nfululuy!"²² Basi, Insa akiwijibu, akamba: "Ntumainini Mwenyezimungu!"

²³ Nukwambirani kweli asowerera onse ewu mwango-wu kwamba, 'Siwuka, urefye mbahari!' bila kuwa na dana mmoyo, fala akamini casowera-co cikuna, novyo na ápata.²⁴ Ndimana nukwambirani kila camulebelia kwa duwa conse, tumainini kuwa mupata, na cikuwa cenu.²⁵ Na pamulebelia duwa, mukiwa na ngorofi na

* 11:9 "Hozana" mana ake: "Tivushe!" † 11:26 Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Fala ikiwa amuwaswamii wenzenzu, Baba wenu mbinguni neye novyo aakuswamiini.]

munu, kwanza nswamiini ipate na Baba wenu ari mbinguni novyo akuswamiini madambi yenu".^{26†}

Mamulaka a Insa atenderiwa ushinda

²⁷ Sambi, wakija tena Yerusalem. Insa paakenenda nNyumba Takatifu, waklungwa wa dini, na wanlimu wa shariya, pamoja na wazee wakinjira kusowera naye.
²⁸ Wakindairi: "Evi vyautenda-vi kwantu-tenda kwa mamulaka a nani? Au nani akupere mamulaka a kutenda evi vinu-vi?"

²⁹ Insa akiwambira: "Omi nukudairini kinu kimoja-ci. Mukinijibu, nukwambirani anipere mamulaka a kutenda vyantenda-vi." ³⁰ Yahaya akoza na mamulaka a nani? A binguni au a wanadamu? Aya nijibunil!" ³¹ Wakikaidiyana watupu, wakamba: "Tikamba 'a binguni', iye akwamba: 'Sambi mbena amumwaminire?'

³² Na tikamba 'alawa ka wanadamu' ", kusema kweli, awamarize cawakiwaza kamana wakiwopa wanu konta piya wakintula Yahaya kuwa nabii wakwelii.

³³ Wakinjibu Insa, wakamba: "Atijiwa." Basi Insa akiwambira: "Wala omi sukwambiranii anipa mamulaka a kutenda vyantenda-vi."

12

Kinyume ca warimi wabaya

¹ Ikisa Insa akanza kuwambira nkinyume, akamba:

"Ákiwapo mwananlume mmoja kávyala uva. Akijengera serekia akizunguriza, na akisimba mahala pakuminyira uva zire, na akijenga nnara. Ikisa masamba are akiwemisira warimi wamojawapo, akilawa akuka inti nyengine. ² Paafikire mavuno, kantuma ntumisi wake ka warimi kure akapewe visumo vyake. ³ Fala warimi ware wankola ntumisi ire, wamwibiya, wakintuwisa akiludi makono-waka. ⁴ Na tena akimpereka ntumisi mwengine, na iye wakimpanja nkisira, wakintukanatakananga. ⁵ Akimpereka mwengine, ewo wakimulaya. Na wengine tena wengi wawenye wátumiwe wakibiiwa au wakiulaiwa. ⁶ Akibaki munu mmoja tu basi, mwanawe wakumpenda pakulu. Mwinshoni akimpereka noire, aki-daniza javi: 'Nikimpereka mwanangu-yu wamwishi.' ⁷ Fala warimi ware wakambirana watupu wakamba: 'Eyu ndi

mwana aja kuriti! Tukeni timulaye, mali-ya tiriti ofwe.' ⁸ Basi wakinkola, wakimulaya, wakimwefya nyuma ya mpaka wa masamba are. ⁹ Sambi, mwenye masamba are atenda mwaja? Iye akuja mwanyewe, awolaya piya warimi-wo, na masamba-wo awemisira wanu wengine. ¹⁰ Amufyomire novi nkati ya Mandiko? Kuwa javi:

'Riwe rawakatare wajengi
rilawirira kuwa riwe maalumu pakulu.

¹¹ Kinu-ci cilawa ka Mola,
matajabisa kwetu kuwona javi!' "

¹² Wakulungwa wa Mayahudi wakisaka wanfunge Insa fala wakopa junudi ya wanu; kweli, wereriwa kuwa ewo ndi warimi wabaya mana a ewu usowezi wa kinyume-wu. Basi, wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

¹³ Ikisa, wakulungwa wa Mayahudi wawatumta Mafarizeu wamojawapo na wa kinya Herodi wakapate kunkoresa kwa usowezi.

¹⁴ Nakufika ka Insa, wamwambira javi: "Mwanlimu, tikitjiwa kuwa kwa múlk-weli, aakuyeri munu kamana aunang'aniza munu caari. Kusema kweli kwankufunda njira ya Mwenyezimungu. Iwapo haki kunripa nsoko Kaisari* au aipo? Ti-juzi au atijuzi kunripa?" ¹⁵ Fala iye kwa kwitjiwa unafiki wawo, kawambira javi:

"Mbanu mwankunyierera? Njoni nawo jarajara moja niwone." ¹⁶ Wakija nawo. Iye akiwambira: "Uso-wu na mandishi-ya vyani?" Ewo wakijibu: "Vya Kaisari."

¹⁷ Na Insa akiwambira: "Basi, vya Kaisari, mpeni Kaisari, na vya Mwenyezimungu, mpeni Mwenyezimungu!" Ewo wakintabu pakulu futi.

Mwaha kuhusu kufufuka

¹⁸ Ikisa, wakija Masaduseu, wenyewe kusema kuwa akupo kufufuka wafwi suku ya kiyama. Wakindairi javi: ¹⁹ "Mwanlimu, Musa katandikira kuwa ikiwa munu kafwa nduye, kamwasa nkawake sapongore naye, nduye ajuzi anjemele nankweli-jo apongore naye alunge rikolo ra mufwi-jo.

²⁰ Sambi, wákiwapo wana saba. Mwana ntanzi kálomba, kafwa aawasire wana.

²¹ Nduye anfulate akinlomba nankweli ire, na iye novyo kafwa aapongore naye. Kinu kimoja nocó cinkuna mwana watatu,

* 12:14 Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa Roma.

²² mpaka mwana wasaba. Kusema kweli, wana wo-saba wafwa sawapongore naye. Mwinsho, na muka ire neye akifwa. ²³ Ona, suku ya kufufuka wafwi, wakija wakiinshi tena, aja kuwa nlumake ndi wepi? Konta piya wo-saba wanlomba muka mmoja noyo!"

²⁴ Insa akiwajibu: "Umwe mukosa kwa kutowa kwijiya Mandiko wala uwezo wa Mwenyezimungu, sikelwi? ²⁵ Kamana pawaja kufufuka wafwi, awaja kulomba wala kulombiwa, fala wakuwa kamba malaika a binguni. ²⁶ Fala kuhusu wafwi waja kufufuriwa, amufyomire nkitalbu ca Musa[†] kuhusu fukutu, namuna Mwenyezimungu vyasowere naye akamba: 'Omi ndi Mwenyezimungu wa Iburahima, na wa Izaki, na wa Yankubu.' ²⁷ Basi, iye ndi Nlungu wa wanu wari hai, siyo Nlungu wa wafwi. Ndimana, umwe muteseka pakulu!"

Ámuri bora pakulu

²⁸ Mwanlimu mmoja wa shariya, paasikire wakikaidiyana, kwa kuwona kuwa kawajibu sana, akidairi javi: "Ámuri bora pakulu ndi yepi?" ²⁹ Insa akinjibu: "Ámuri bora pakulu ndiyi: 'Sikirizani, wanu wa Izraeli! Mola Mwenyezimungu wetu ndi Mola mmoja tu basi. ³⁰ Mpende Mola Nlungu wako kwa myoyo wako piya, na roho yako piya, na ankili zako piya, na nguvu zako piya.' ³¹ Na yapiri bora pakulu ndiyi: 'Mpende mwenziwo kamba vyauripenda mwanyewe.' Aipo tena ámuri bora pakulu ya kupunda ezi mbiri-zil!" ³² Mwanlimu wa shariya akamba: "Vyema, mwanlimu! Kusowera kweli pawambire kuwa Nlungu mmoja tu basi, aapo mwengine. ³³ Na tijuzi timpende kwa myoyo piya, kwa ankili piya, kwa nguvu piya, na tijuzi tiwapende majirani kamba vyatiripenda ofwe wanyewe. Ndi bora pakulu koliko kulavya kafara piya zamuriwe nkati ya shariya." ³⁴ Insa kejiwa kuwa mwananlume ire kereriwa vyema, ndimana akimwambira: "Uwe auri baidi ya ufalume wa Mwenyezimungu." Mwanzo wa noparepare, aawerepo tena wakushubuto kundaiiri kinu.

Mwaha kuhusu Almasihi mwana wa Daudi

[†] 12:26 Wakati wa Musa, ipita myaka mingi yawenye tangu kufwa ka Iburahima na ka Izaki pamoja na ka Yankubu.
[‡] 12:38 Tabiya ya noyo inti-yo kuvala anzu kupita pawaru fkiwa alama ya kuridai pakulu. [§] 12:40 "Kukapira" ndi kurya kamba ndudu. Mana ake epa ndi kuzewira manankweli.

³⁵ Insa akiwambira kuno akiwafunda nNyumba Takatifu, kadairi javi: "Wanlimu wa shariya wambaja kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi?" ³⁶ Daudi mwanyewe kwa uwezo wa Roho Takatifu kaamba: "Mola kamwambira Mwenye wangui: 'Ikala upande wangu wa nkono nriro mpaka niwature maaduwu wako sini ya kumaulu kwako.'" ³⁷ Ona, ikiwa Daudi kamwita 'Mwenye', sambi akuwa ujukulu wake mwaja?" Basi wanu wengi wakiwa radi kunsikiriza Insa.

Insa awasutumu wanlimu wa shariya

³⁸ Insa akizidi kuwfunda wanu, akamba: "More-moreni na wanlimu wa shariya! Ewo kuwajibu kupita wakenenda wavarire anzu ulu-ulu[‡], na kukomaziwa ka inshima pakulu mimaluwanja. ³⁹ Watondola kwikalala mahala bora mmasinagoga na mmajambo. ⁴⁰ Visitoshe, wakapira[§] mmanyumba a manankweli. Ikisa, wakenkeza kufisa ubaya wawo julu ya kutenda duwa nrefu-nrefu. Ewo wakuja kuhukumiwa pakulu futi."

Swadaka ya nankweli masikini

⁴¹ Wakati mwengine, Insa kekala Nnyumba Takatifu imbere ya uralu wa kuperekwa swadaka. Iye akiwatuunza wanu ware vyawaperekwa nzuruku pauralu pare. Matajiri wengi wakiperekwa nzuruku mwingi-mwingi. ⁴² Ikisa, akija nankweli mmoja masikini, akiperekwa jarajara mbiri, nzuruku aba javi. ⁴³ Insa akiweta wanafunzi wake, akiwambira: "Nukwambiranu kweli kuwa nankweli masikini ire kaperekwa nzuruku mwingi koliko piya wanu wengine. ⁴⁴ Konta ewo waperekwa turuka yawabakire nawo. Fala iye, na usikini wake, kaperekwa piya cawere nawo, ankiba yake yakurya."

13

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

¹ Insa pakilawa nNyumba Takatifu, mwanafunzi wake mmoja akimwambira: "Mwanlimu! Ngawona mawe-ya na manyumba-ya vyaaari makulu-makulu!"

² Insa akimwambira: "Uwe uwona

[§] 12:40 "Kukapira" ndi

manyumba makulu-makulu-ya? Kusema kweli, aribaki-pa anta riwe rimoja julu ya riwe saribomoriwe.”

Kubushuru ka mwanzo wa tabu za Kiyama

³ Sambi Insa ekare pamwango wa Mzaituni mbere ya Nyumba Takatifu, Peduru na Yakobu na Yahaya pamoja na Andere wakisowera naye kiriziu, wakindairi: ⁴ “Tambire, evi vinu-vi vikuja kukuna rini? Pavisaka kutimiziwa, alama yake ndi yepi?”

⁵ Insa akanza kuwajibu: “Onani asukuteseni munu! ⁶ Kwa zina rangu omi, wengi wakuja kwamba: ‘Omi ndi Almasihi’, na wengi wakiwatesa. ⁷ Pamusaka kusikira vita na matisho a vita, musisusuke. Siti vikune novyo, fala siyo kuwa ifika suku ya Kiyama. ⁸ Kamana kabilia moja ikuja kutenda vita na kabilia nyenziwe, na ufalume mmoja ukuja kushambulyiana na ufalume mwengine. Cikuja kuwepo kitikansi mahala mumojawapo, na njala. Evyo vinu-vyo ndi mwanzo wa malwazo akupongola.”*

Kubushuru ka kulumbatiwa ka wanafunzi

⁹ “Kuhusu umwe, roperezeni wanyewe! Kamana wakuperekani mbere ya tiri-bunali, na nkati ya masinagoga mukuja kwibiba. Mukuja kulongoperiwa mbere ya maguvirinadoru na mafalume kwa sababu yakunifilata omi, muwe mashahidi mbere yawo. ¹⁰ Savinakuna piya-vyo, ibidi kwanza Habari Ngema wereziwe wanu wa mataifa piya. ¹¹ Wakati wawasaka kukuperekani mmakono mwa mafalume, musishugulike na camusaka kwamba. Kila usowezi usaka kukujirani nowo wakati-wo, sowerani nowo. Kamana sumwe musowera, asowera ndi Roho Takatifu. ¹² Nowo wakati-wo, munu ampereka nduye aksaulaiwe, wawa ampereka mwana, na wana wakuja kuwazungunukira wawa zavo, kuwolaisa. ¹³ Na mukuja kukimisa mbere ya wanu piya kwa sababu ya zina rangu. Fala mwenye kuhitamili mpaka mwinsho akuja kuvushiwa.”

Kubushuru kuhusu kinu cakofya

¹⁴ “Mukiwona kinu cakofya mahala sapajuzi kuwa, (afyoma onse ereriwe sanasana), basi waYudeya wajuzi watuwirire

kumyango, ¹⁵ na ári patarado asisuke wala asingire nnyumba mwake kulavya kinu.

¹⁶ Na ári masamba, asiludire ukaya kutwala anta zubáu yake. ¹⁷ Dambi nozo suku-zo ka waka wamimba na wakujijisa. ¹⁸ Lebelani duwa ipate evi vinu-vi visikune mirongo ya baridi†, ¹⁹ konta nozo suku-zo zikuja kuwepo tabu zakofya pakulu sazinatalawirira tangu Mwenyezimungu pombire duniya-yi mpaka sambi-pa, sazija kuwepo tena.

²⁰ Kusema kweli, inawa Mola aapungure nozo suku-zo, ásivushiwe munu anta mmoja. Fala, kwa sababu ya watomoriwe waawatondore iye, Mwenyezimungu kapungula nozo suku-zo. ²¹ Ikisa, ikiwa munu kakwambirani: ‘Mmoneni, Almasihi ndiyu-pa’, au ‘Almasihi kawa pare’, musikubali! ²² Konta wakuja kulawirira maAlmasihi sawari wakweli na minabii walongo. Ewo wakidiri kutenda alama za maajuza akutajabisa ipate wakenekeze kuwatesa, ikikidirika, anta na wanu watomoriwe na Mwenyezimungu nnewo.

²³ Kwa javyo, onani! Ndi canukulaizireni savinamba kukuna piya vinu!”

Kubushuru kuhusu kuja ka Binadamu wa Binguni

²⁴ Insa akizidi kusowera: “Fala bandi ya ezo suku za tabu-zo, juwa rifungiwa kuk-winukala na mwezi auwala. ²⁵ Julu zikugwa nondwa, na viyumbe vya nguvu vya mbinguni vikuja kutetema. ²⁶ Ikisa, piya wanu wammona Binadamu wa Binguni akisuka mmawingu na uwezo nkulu na utukufu. ²⁷ Na iye awapereka malaika wawajumanise wanu waawatondore wa membe nne za ulumwengu nzima-wu‡.”

Muwe tayari suku ya Kiyama

²⁸ Insa akiwambira: “Rifundeni ngano ya nfano wa mmongo§. Vitambi vikisipuka vikarika, mukwijiwa kuwa kinja ciwa karibu. ²⁹ Nomwe ndi novyo, mukiwona vikikuna novyo, ijiwani kuwa wakati wa kuluudi Almasihi uwa karibu. ³⁰ Nukwambiranii kweli kuwa visaka kuwa vyonse, acipita eci kizazi-ci savikunire evyo vinu-vyo piya.

³¹ Bingu na ardhi vyanawo mwinsho, fala usemi wangu auna mwinsho!”

* 13:8 Cipongóriwa-co ndi ufalume wa Mwenyezimungu ukwijala piya. † 13:18 Wakati-wo, mirongo ya baridi Izraeli ndi wakati wa tafauti ngumu. Vitowa vyakurya, na kusafiri kurigariga kwa sababu ya nvula. ‡ 13:27 Kigeregu: “mwanzo wa duniya mpaka kaisirize bingu ya mwinsho”.

§ 13:28 Kigeregu: “nfigu”.

Aapo munu ejija suku ya kuludi Almasihi

³² "Sambi, kuhusu suku-yo au ora-ya, aapo ejija; wala malaika wa mbinguni wala Mwana awei-ja, ila Baba ndi ejija.

³³ More-more, rinang'anizireni kamana amwiji-ja nowo wakati-wo! ³⁴ Ndi kamba nlume asafirire; sanamba kulawa ukaya, iye kawapa ámuri watumisi wake kazi yaajuzi kukola kila munu. Kampa, novyo, ámuri nakola wa niryango, annang'anizire kuludi kwake. ³⁵ Basi, muwe tayari! Umwe amwiji-ja suku ya kuludi mwanyewe nyumba. Dalili aludi jironi au nsana au alufajiri au subuu. ³⁶ Musiriziuke kukusunganani mularire, pasaka kuja salaize. ³⁷ Vyanukwambirani-vi, nankuwambira wanu piya: 'Rinang'anizireni!'

14

Mpango wa kumulaya Insa

¹ Zibaki suku mbiri kufika Suku ya Pashukwa na Jambo ra Mikate Saitaiwe Furumento*. Walongozi wa dini pamoja na wandishi wakisakula namuna ya kunteza Insa ipate wankore wamulaye. ² Fala wakambirana watupu: "Wakati-wo aifái kutenda javyo kwa sababu ya ngigiri wa wanu†."

Insa apakiwa mafuta akunuwira

³ Insa paákiwa Betaniya nnyumba mwa Ansumani camagundula, kekala ákiryia, akija mwanamuka mmoja, asukure numba ngema ya mafuta akunuwira sana, akuuziwa beyi gali futi. Akifungula kiziwiyo, akimminira Insa nkiswa.

⁴ Noparepare wanu wengine wakimiwa pakulu sana, wakamba: "Konta ya kinani mwanamuka-yu kwaribu sheru ya beyi gali-ji? ⁵ Nanga iuzanyiwa jarajara‡ miya natu, nzuruku-wo wapewe masikini." Wakinduguda pakulu futi mwanamuka ire. ⁶ Fala Insa, akiwambira: "Mwaseni mwanamuka-yu salama, musinkimwise. Iye katenda vyema kwangu omi. ⁷ Kamana masikini daima wawa pamoja namwe, pamusaka ponse muwasaidiya. Fala omi amuwa nami daima. ⁸ Iye katenda cawere nawo, kalongoza fúti kunipaka mwiri

* 14:1 Ákiwapo majambo mawiri anzire suku moja. Jambo ra piri rikitwala zaida ya sumana moja koliko ra kwanza.

† 14:2 Wakati wa jambo rimojawapo, wákiwapo wanu wengi wawenye. Ndimana kuwatunza wanu vikirigariga.

‡ 14:5 Jarajara mmoja nshahara wa suku mmoja.

wangu mafuta akuniwira nikazikiwe. ⁹ Omi nukwambirani kweli, duniya-ji piya paisaka kwereziwa Habari Ngema ponse, vikuja kwereziwa vyaatendire mwanamuka-yu ipate akumbukiriwe."

Yuda alavya tamaa kumpereka Insa

¹⁰ Yuda Shikariyoti, mwanafunzi mmoja nkati ya kumi na wawiri, koka ka wakulungwa wa dini amperike Insa. ¹¹ Pawasikire, ewo wafurahi pakulu futi, wakimpa tamaa ya kumpa nzuruku. Basi, Yuda akanza kupanga namuna ngema ya kumpereka Insa.

Jambo ra Pashukwa na wanafunzi

¹² Suku ya mwanzo wa Jambo ra Mikate Saitaiwe Furumento, (suku ya Mayahudi yawakilavyanga kafara), wanafunzi wake wandairi javi: "Ndepi pausaka tikakutengerezere jambo ra Pashukwa urye?" ¹³ Basi, Insa akiwatuma wanafunzi wawiri, akiwalaizira javi: "Ukani kaya ire; munisingana mwananlume mmoja asukure nringi wa maji. Munfulate noyo, ¹⁴ na nyumba yasaka kwingira, mumwambire mwene nyumba-jo javi: 'Mwanlimu katumiza kudairi kaamba: Nsana wa wayeni wanisaka kutendera Pashukwa na wanafunzi wangu ndi wepi?' ¹⁵ Iye akoloterani nsana nkulu pagorofa, na vinu piya visakikana. Basi, titengezereni nomo jambo ra Pashukwa." ¹⁶ Sambi, wanafunzi wakuka kukaya kure, wakisigana piya kamba Insa vyawambire, newo wakitengeza jambo ra Pashukwa nomure.

¹⁷ Paifikire jironi akija pamoja na ware kumi na wawiri. ¹⁸ Na pawarinamire pameza wakirya, Insa akiwambira: "Nukwambirani kweli, kati yenu umwe murya nami-pa-mwe, mmojawapo anitendera husuma." ¹⁹ Ewo wakiuzunika pakulu futi, mmoja-mmoja akanza kundai: "Unamba omi? Sinovsky?" ²⁰ Insa akiwajibu: "Kati ya kumi na wawiri-mwe, ari kutovyezera nkate nginga nnomi mmojawapo. ²¹ Kamana, Binadamu wa Binguni akuka kamba vyasema Mandiko kuhusu iye. Fala dambi munu wakuwa julu yake, Binadamu

atenderiwa husuma! Vyema vyake, fadari anatowa kupongoriwa!"

²² Pawakirya, Insa akitwala nkate, akishukuru, akimeya, akiwapa, akamba: "Twalani, ewu ndi mwiri wangu." ²³ Ikisa akitwala kikombe ca vinyu, akishukuru, akiwapa, piya wakinuya nocire. ²⁴ Ikisa akiwambira: "Eyi ndi damu yangu alama ya miyadi ya kupatana, itawanyike ka wanu wengi. ²⁵ Nukwambirani kweli kuwa vinyu sishubutu kunywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya muufalume wa Mwenyezimungu." ²⁶ Ikisa ewo wakimba rimbo ra swifa, wakilawa, wakuka mpaka kumwango wa Mizaituni.

Insa anlaizira Peduru

²⁷ Ikisa, akiwambira wanafunzi wake: "Piya-mwe mukuja kunitipuka. Kamana Mandiko akwamba: 'Omi nilumiza Nsunga, makondoo wakuja kwasikana!' ²⁸ Falakini bandi ya kufufuriwa, nilongora Galileya." ²⁹ Ila Peduru akimwambira: "Anta piya wakutipuke fala omi sishubutu kukutipukal!" ³⁰ Insa akimwambira: "Ona, Peduru! Nukwambira kweli kuwa usiku wa rero-wu, kábula kokoriko saanawika mara mbiri, unikuna mara natu." ³¹ Fala Peduru akienekezera akamba: "Anta painibidi kufwa pamoja nowe, sishubutu kukukana." Na piya wakamba novyo.

Insa alebla duwa Getisemanu

³² Ikisa wakija mahala pakwitiwa Getisemanu, akiwambira wanafunzi wake javi: "Ikalani nopa, kuno nikilebla duwa." ³³ Akiwasukula Peduru, Yakobu pamoja na Yahaya. Insa akanza kufazaika pakulu na umwijala uzuni, ³⁴ akiwambira: "Moyo wangu ukafilika pakulu karibu ya kufwa. Ikalani nopa muninang'anizire." ³⁵ Iye akuka mbere aba, akgwira pansi, akilebla duwa kuwa ikitidirika, tabu ire ilaviwe wakati noure. ³⁶ Akamba javi: "Baba wangu[§], kwako uwe piya vikidirika. Tenda fadili, nilavye eci kikombe ca tabu-ci. Visikune vyaniisaka ila vyausaka uwe."

³⁷ Ikisa akiludira ka wanafunzi wake, fala kawasingana wakilala. Basi akimwambira Ansumani Peduru: "Mwaja, Ansumani? Kwankulala? Aukidiri kunang'anizira ora mmoja tu basi?" ³⁸ Rinang'anizireni na

lebla duwa ipate musiyereriwe. Moyo uwa tayari, ila mwiri ndi mwepepe."

³⁹ Ikisa Insa akitanuka tena, akuka akilebla duwa, akiludira kwamba usemi mmoja nowo. ⁴⁰ Ikisa akiludi mara nyengine, akiwasingana wanafunzi wakilala, konta maso awaremera usingizi, awakijiwa anta cakunjiba. ⁴¹ Insa akija mara yatatu, akiwambira javi: "Mungari mukilala kupumula? Toshekani! Ufika wakati: Binadamu wa Binguni aperekewa mmakono mwa wamádambi. ⁴² Lamukani, tuke vyetu. Onani, asaka kunitendera husuma kafika futi."

Insa aperekewa mmakono mwa maaduwi

⁴³ Kwa mpunde noure, Insa kuno akiswera, akifika Yuda, mwanafunzi mmoja nkati ya kumi na wawiri. Kalongozana na wanu wengi wasukula maupanga na mipweke. Akilawa ka wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya pamoja na wazee. ⁴⁴ Na ire akintendera husuma kâsikizana nawo eyi alama-yi: "Wanisaka kumpa beju onse, ndi noyo. Nkoreni, muke naye munrimbise." ⁴⁵ Ewo nakufika kawenye, Yuda akimukira Insa, akimwambira: "Mwanlimu!" Noparepare akimpa beju. ⁴⁶ Ikisa, wengine ware wakinkola makono, wakinfunga. ⁴⁷ Fala munu mmoja kati ya noware akisolola upanga, akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinjia sikiro rake. ⁴⁸ Insa akiwadairi wanu ware javi: "Omi niwa kisomi? Sababuni kujijira na maupanga na mipweke künifunga?" ⁴⁹ Daima-zi tîkiwa onse nNyumba Takatifu nikifunda, fala amunifungire. Evi vyankukuna ipate vitimiziwe vyandikiwe mMandiko." ⁵⁰ Noparepare wanafunzi piya nakumwasa, wakintira.

⁵¹ Na nnemba mmoja* akinfulata Insa nyuma yake. Iye kavala ntunda mwiri wanzu, wakinkola. ⁵² Iye akasa nguwo yaavarire, akituwa diki rabana, akuka vyake. Ku!

Insa mbere ya Baraza ya Milandu

⁵³ Ikisa wakintwala Insa wakuka naye ka nkulu wa wakulungwa wa dini; na wakijumana wakulungwa wa dini, na wazee pamoja na wanlimu wa shariya. ⁵⁴ Peduru akinfulata Insa aba-aba mpaka pengire

§ 14:36 Kigeregu: "Abba, Baba" kwita kakolota ujamaa maalumu pakulu. mwanyewe.

* 14:51 Munu-yu dalili Maruku

panryango wa luwani ra nyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini. Iye kekala pamoja na watumisi akota moto.⁵⁵ Walongozi wakulu wa dini na wanu wengine wa Baraza ya Milandu, wákisakula ushahidi wakumpa makosa Insa ipate wahukumu kifo, fala awapatire.⁵⁶ Kamana wengi wakerezza ushahidi wa ulongo na ushahidi wawo auwaringanire.⁵⁷ Wengine wakilamuka, wakilavya ushahidi wa ulongo, wakamba:⁵⁸ “Ofwe tinsikira akamba javi: ‘Omi nidangula Nyumba Takatifu ijengiwe na wanadamu-yi na kwa muda wa suku natu, njenga nyengine, saijengiwe na makono a wanadamu.’”⁵⁹ Wala javyo, ushahidi wawo auwaringanire.⁶⁰ Ikisa nkulu wa wakulungwa wa dini akimira kat-i-kati, akindairi Insa, akamba: “Vinu vyawakubunira-vi, aujibu kinu kimojawapo? Wambani?”⁶¹ Fala iye akinyamala, aajibire kinu. Basi, nkulu wa wakulungwa wa dini akindairi tena: “Uwe ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyé kusifiwa?”⁶² Insa akijibu: “Ndi nomi. Mukuja kummona Binadamu wa Binguni ekare nkono nriro wa mwenye uwezo piya. Ikisa akija mmawingu a binguni.”⁶³ Nkulu wa wakulungwa wa dini akipapula anzu yake, akamba: “Ushahidini watisakula tena?”⁶⁴ Musikira kukufuru kwake! Epa muwazaja?” Basi piya wanu ware wakilamula ahukumiwe kifo.⁶⁵ Noparepare, wengine wakanza kunsunira na wakinfinika kumaso, wakimwibya kuno wakimwambira: “Aya, bushuru!” na watumisi novyo wampokerera na malatuma.

Peduru ankana Insa

⁶⁶ Sambi, Peduru kékala pansi nluwani. Akija mwanamuka mukazi wa nkulu wa wakulungwa wa dini,⁶⁷ akimmona Peduru akota moto, akimmanyira akimwambira: “Uwe úkiwa pamoja na Insa nNazareti!”⁶⁸ Fala iye akikana akamba: “Sijiwa wala sereriwa vyawamba-vyo.” Akilawira panja akingira nkitala. †⁶⁹ Mukazi ire nakummona, tena akiwambira wakiwa nopare ware: “Eyu novyo nkondo wawo mmoja.”⁷⁰ Falakini iye akinkana mara nyengine tena. Nakupita wakati aba, wákiwa nopare ware wakimwambira Peduru javi:

†^{14:68} [Kwa mpunde noure, kokoriko ire akiwika.] Eya masemo a mwinsho-ya aandikiwe mMandiko mamojiwapo a mida.

“Kweli-kwelini uwe nkondo wenu mmoja, kamana uwe novyo kuwa nGalileya.”⁷¹ Fala iye akanza kunlani kuno akilapira akamba: “Simwijiwa-mi mwananlume wamumwamba-yo.”⁷² Mpunde sinkulu, kokoriko akiwika mara ya piri. Kwa mpunde noure, Peduru akikumbukira vyambiriwe na Insa javi: “Saanawika kokoriko mara mbiri, uwe ukuja kunikana mara natu.” Iye akikola kuwaza akanza kurira.

15

Insa mbere ya Pilatu

¹ Pakucere subuu namapema, wajumana wakulungwa wa dini na wazee na wanlimu wa shariya, pamoja na piya wanu wa Baraza ya Milandu ipate wanuwiye vyawasaka kuntenda Insa. Ikisa wakinfunga, wakintwala, wakuka wakimperekka ka Pilatu.² Pilatu akindairi Insa javi: “Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?” Insa akijibu akamba: “Uwe-po kusema futi.”³ Ikisa, wakulungwa wa dini wambunira Insa vinu vingi vyawenye.⁴ Pilatu akindairi tena akamba: “Uwe aujibu kinu? Onal! Vyengapi vyawakubunira!”⁵ Fala Insa aajibire kinu, mpaka Pilatu akitajabu.

⁶ Sambi, kila sherehe ya Pashukwa Pilatu akinfungula nfunga mmoja wawakinlebelwa onse.⁷ Ákiwepo nfungwa mmoja akitiwa Baraba. Iye ákiwa nkati ya wafungwa wabishi wôlaye.⁸ Iifikifa junudi ya wanu ware, wakinlebelwa Pilatu atende kamba vyaiwika tabiya yake.⁹ Basi, Pilatu akiwadairi: “Musaka ninfungure nfalume wa Mayahudi?”¹⁰ Kamana akijiba kuwa wakulungwa wa dini wamperekwa Insa konta ya kuntendera wiyanwa.¹¹ Fala wakulungwa ware wawashongezera wanu wanlebelwa Pilatu kuwa anfungure Baraba.¹² Sambi, Pilatu akiwajibu tena akiwambira javi: “Camusaka nukutendereni eyo wamumwita nfalume wa Mayahudi-yo ndi cepi?”¹³ Wanu wakikuwa tena: “Ngomezereni!”¹⁴ Falakini Pilatu akiwadairi: “Noyu catendire cakunyata ndi cepi?” Ewo wakikuwa tena: “Ngomezereni!”¹⁵ Basi, Pilatu kwa kusaka kutenda viwajibu wanu ware, akiwfungurira Baraba. Ikisa

akitumiza Insa acapiwe viboko, mwinsho akiwagabizi masurudadu wakangomezere.

Masurudadu wanshupa Insa

¹⁶ Masurudadu ware wakintwala Insa mpaka nnyumba ya kifalume, nyumba itendiwe kuwa ya kulamula milandu*, wakilarikana kipinga ca masurudadu piya. ¹⁷ Wakinvaza Insa vazi ra rangi ya njambalāu, na wakitenda ata ya muti wa miwa, wakinvaza nkiswa. ¹⁸ Ikisa, wakinomaza kwa kunkejeli: "Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!" ¹⁹ Ewo wakimpanja na mpweke nkiswa, wakinsunira mata, na wakikokora mbere yake wakimwabudu. ²⁰ Pawesire kunshupa, wakinvula kapa ra rangi ya njambalāu rire, wakinvaza nguwo zake; ikisa wakintwala, wakúka naye wakagomezere.

Insa agomezeriwa pansalaba

²¹ Sambi, mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani wa Kirení, wawaye Alishandere na Rufo, akipita akilawa masamba, wakinlazimisha asukure nsalaba†. ²² Wakintwala Insa mpaka mahala pakwitiwa Gologota, mana ake "Kongolo ra Kiswa". ²³ Wakimpa vinyu yakusanganyiwa na kinywaji ca kusambala, fala iye aanyuwere. ²⁴ Ikisa wakingomezera pansalaba, na wakawanyirana nguwo zake. Wâtenda kura wejiwe kila munu baraka yake casaka kutwala. ²⁵ Wakati wawangomezere

íkiwa novi ora ya subuu‡. ²⁶ Na mandiko a vitendo vyaabuniriwe wakandika javi: "NFALUME WA MAYAHUDI". ²⁷ Na pamoja naye wakigomezeriwa wevi wawiri, mmoja nkono nriro na mwengine nkono sonto. ²⁸ § ²⁹ Wanu wákipita mahala pare wákinsowerera masowezi akufuru, kuno wakintikinyira kiswa, wakamba: "He, adangula Nyumba Takatifu na ajenga upya muda wa suku natu! ³⁰ Basi, rivushe, wisuke pansalaba-po!" ³¹ Walongozi wakulu wa dini pamoja na wanlimu wa shariya newo novyo wakinshupa Insa, wakambirana watupu: "Kawavusha wenziwe fala iye mwanyewe aakidiri kurivusha! ³² Almasihi, nfalume wa Mayahudi, esuke sambi-pa pansalaba-po tiwone na tikubali." Anta

* 15:16 Kigeregu: "Paitóriyu". † 15:21 Ímbidi kusukula konta Insa áwere na nguvu kwa sababu ya kucapiwa pakulu. ‡ 15:25 Kigeregu: "ora natu". § 15:28 Aya-iyi aipo mmandiko meema a mida. [Na akitumiziwa Mandiko amba: "Iye katuriwa nkonjo wa madainfu."] Dalili wanlimu wa shariya wamojawapo wawona Luka 22:37, ndi mwawanukurire masemo-ya wakitaya epa.

na wagomezeriwe nawo ware, newo novyo wakintukana.

Kufwa ka Insa

³³ Mwanzo wa aduhuri, kunja piya kwinukala pi, zipita ora natu. ³⁴ Paifikire alhanswiri, Insa akikuwa, akamba: "Elohi, Elohi, lama sabakitaní?", mana ake "Nlungu wangu, Nlungu wangu, sababuni kunitipuka?" ³⁵ Wanu wengine nopare, pawasikire, wakamba: "Mmoneni, kankumwita Aliyasi." ³⁶ Munu mmoja akituwa, akilovyia shiponja nvinagiri, akisomeka mmuti, akimpa Insa afyonje. Ikisa akamba: "Mwaseni, timmone kamba Aliyasi-yo akuja kunlavya!" ³⁷ Fala Insa akiramá, akisa roho. ³⁸ Na pazira ya Nyumba Takatifu ikipapuka kati-kati perr, kulawa julu mpaka pansi. ³⁹ Nkulungwa wa kipinga ca masurudadu emire mbere yake, pawonire namuna vyaafwire, akamba: "Kweli-kwelini eyu mwananlume-yu ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu!"

⁴⁰ Wákiwapo novyo wanawaka wékala baidi wakiwona. Kati yavo ákiwapo Mariyamu Madalena, na Mariyamu (mamaye Yakobu ntoto na nyeneye wakwitiwa Yose), pamoja na Salome. ⁴¹ Ewa wákiwa waka wamoja Insa pakenenda Galileya wakinfulatanga wakipita wakin-saidiya, na wengine wengi wamperekwa mpaka Yerusalem.

Kuzikiwa ka Insa

⁴² Paifikire jironi, kwa kuwa vitengeziwa ikirindiriwa suku ya sabadu, ⁴³ akija Yusufu kwawo Arimataya. Iye ákiwa mwananlume wakwinshimika pakulu, ákiwa mBaraza ya Milandu. Neye novyo akirindira ufalume wa Mwenyezimungu. Akirimba moyo, akuka ka Pilatu, akinlebelwa mwiri wa Insa ure. ⁴⁴ Pilatu pasikire kuwa Insa kafwa, akitajabu pakulu. Ndimana akitumiza kumwita nkulungwa wa kipinga ca masurudadu, akindairi kuwa kafwa mida? ⁴⁵ Pasoweriwa na nkulungwa wa kipinga ca masurudadu kuwa Insa kafwa, Pilatu akimpa Yusufu rihusa maiti are agabiziwe. ⁴⁶ Yusufu akiuza kafani, akilavya maiti wa Insa akitakafini. Ikisa akuka akizika

nkaburi risivu njonga. Akipiringisa riwe rikulu, akiziwa panryango wa kaburi rire. ⁴⁷ Mariyamu Madalena pamoja na Mariyamu mamaye Yose, wakitunza mahala pazikiwe Insa pare.

16

Kufufuka ka Insa

¹ Paipiture suku ya sabadu, Mariyamu Madalena na Mariyamu mamaye Yakobu, pamoja na Salome wakuka wakiuza mafuta akunuwira wakapake maiti a Insa. ² Pakucere subuu namapema, juwa nero rikilawa, suku yakwanza ya sumana*, eward wakija kukaburi kure. ³ Munjira mure wakambirana watupu javi: “Epa oka kutyaya kupiringisa riwe rituriwe panryango wa kaburi rire nani?” ⁴ Nakunang'aniza mbere, wawona riwe rire ripiringisiwa, nero ríkiwa rikulu pakulu futi. ⁵ Basi, wakingira nkaburi mure. Wammona nnemba mmoja ekare upande wa nkono nriro, kavala mavazi melupa vú, wakisusuka pakulu futi. ⁶ Fala iye akiwambira javi: “Musisusuke! Mwankunsakula Insa nNazareti agomezeriwe pansalabaire. Iye kafufuka ka wafwi, emu aapo! Nang'anizani mahala pawanturire-po. ⁷ Epa ukani, mukawambire wanafunzi wake pamoja na Peduru, kuwa iye katangurira Galileya. Umwe mukuka kunsingana noko mummona, kamba iye vyâkambiren.” ⁸ Wanawaka ware walawa nkaburi mure, wakituwa, kuno wakitetema. Washanga pakulu futi, wala awamwerezze munu kinu kamana wakopa.

Insa awalawirira wanafunzi bandi ya kufufuka†

⁹ [Insa kafufuka ka wafwi subuu namapema suku yakwanza ya sumana‡. Iye kanza kunlawirira Mariyamu Madalena, âtuwisiwe mashetwani saba. ¹⁰ Ware wakiwanga pamoja na Insa, wari nkati ya uzuni wakirira, Mariyamu akuka akiwambira. ¹¹ Ewo, pawansikire kuwa Insa kawa hai na iye kammona, awankubalire.

¹² Airini vikuna tena, Insa karolota ka wanafunzi wawiri, ari na sura nyengine.

* 16:2 “Suku yakwanza ya sumana” Jumapiri. † 16:8 Aya-yi aiwo mMandiko mengi meema. ‡ 16:9 “Suku yakwanza ya sumana” Jumapiri.

Ewo walongozana munjira wakuka nviton-gojo. ¹³ Ewo nakulawa wakuka wakiwambira wengine, anta newo novyo awakubalire.

Insa awapa wanafunzi kazi maalumu

¹⁴ Mwinsho, Insa karolota ka wanafunzi kumi na mmoja warinamire pameza wakirya. Akiwasutumu kutowa kwamini kwavo na ugumu wa myoyo yaho kamana awawakubalire wanu wammonire bandi yakufufuriwa. ¹⁵ Ikisa akiwambira javi: “Enendani duniya nzima-yi, mupite mukereza Habari Ngema-yi kwa kila munu mulumwengu-mu piya. ¹⁶ Mwenye kwamini na akoziwa, avushiva. Fala munu akatala kwamini, ahukumiwa. ¹⁷ Na wenye kwamini wakuwa nawo alama kamba ezi: kwa zina rangu omi, wawatuwisa mashetwani, wasowera luga nyipy, ¹⁸ wankola nyoka, na wakunywa kinywaji cisaka kuwa conse ca kusambala awawengiwa. Na walwere wakiwatula makono, wapona.”

¹⁹ Basi, Mwenye Insa pesire kusowera nawo, akitwariwa akipanda mbinguni, akitaka nkono nriro wa Mwenyezimungu. ²⁰ wo nakulawa pare wakipita wakereza kila upande, na Mwenye Insa akiwasaidiya, kwa kwitikizira usowezi julu ya alama zikifulata.]

Habari Ngema yerezze Luka

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na Luka, dotoru na mwensiwe Paulu. Luka kandika novyo kitabu ca Vitendo.

Luka kapita akidairisha pakulu pawenye hadisi ya Insa, mwanzo wa kupongoriwa kwake. Na piya kazi yatendire, kufwa kwake pamoja na kufufuka kwake. Iye kolota kuwa Insa akikola kazi yake kwa uwezo wa Roho Takatifu, na kuwa iye akiawonera utungu masikini na sawana amiri. Insa katimiza kubushuru kuhusu iye, na katimiza anzima yake ya kuwavusha wenye kwasika.

¹ Mwenshimiwa Tiyofilu, ndi kweli kuwa wanu wengi watenda kazi yakutunga waraka kuhusu mwaha wa vire vitimiziwe kati yetu, ² sawa-sawa vyawatereze mashahidi na watumisi wa usemi wawa-wonire tangu mwanzo. ³ Na kwa kuwa omisuku nyangi nikitunza mwaha-wu, niwona kuwa vyema omi novyo nukwandikire kwa namuna ngema, ⁴ ipate kuhusu vinu vyaufundiwe wijiwe ukweli.

Tangazo rakupongoriwa Yahaya mwenyé Koza

⁵ Herodi paákiwa nfalume wa Yudeya, ákiwapo nlongozi mmoja wa dini wak-witiwa Zagariya, ákiwa nkundi ra Abiya. Nkawake akitiwa Zabeli, njukuluwe Aruna.

⁶ Zagariya na Zabeli wo-wawiri wákiwa wenye shariya mbere ya Mwenyezimungu, ewo wátimiza bila ukosa shuruti na ámuri piya za Mola. ⁷ Falakini awapongore konta Zabeli ákiwa nata, na wo-wawiri wolulava pakulu futi.

⁸ Suku moja, Zagariya ákiwa pakazi ya kulongiza dini mbere ya Mwenyezimungu*, ifika suku ya kutumika kundi rake. ⁹ Kwa kufulata tabiya ya walongozi wa dini, ítendiwa kura akitondoriwa. Kwa javyo iye akingira nNyumba Takatifu ya Mola, ataye lubani. ¹⁰ Sambi, wanu wengi piya wakilebelu duwa panja, wakati wakutaya lubani ure.

¹¹ Kwa mpunde noure, Zagariya mbere kanlawirira laika wa Mola, kamwimira

* 1:8 NNyumba Takatifu.

upande wa nkono nnriro wa kashoti maalumu parikifukiziwanga lubani.

¹² Zagariya nakummona, akisusuka, ukimwingira wofi pakulu futi. ¹³ Fala laika ire akimwambira javi: “Usope kinu, Zagariya! Konta Mwenyezimungu kasikira vyauublebele. Nkawako Zabeli akupongorera mwana nlume, ujuzi umwite zina ra Yahaya.” ¹⁴ Na ukuja kuwa radi pakulu na kuriwona, na wanu wengi novyo wakuja kuwa radi kwa kupongoriwa kwake.

¹⁵ Kamana iye akuja kuwa nkulu mbere ya Mwenye Nvushi, aaja kushubutu kunywa vinyu wala kirevi kikali. Akuja kumwijala Roho Takatifu tangu mmatumbo mwa mamaye. ¹⁶ Iye walziraeli wengi akuja kuwaludisira ka Mwenye Nvushi, Nlungu wawo. ¹⁷ Iye akuja kulongorera mbere yake na roho pamoja na uwezo wa Aliyasi, ipate myoyo ya kuuwáwa iwaludire wana wawo, na wabishi awaludisire wijiwifu wa wenye shariya. Kwa javyo, antengezere Mwenye Nvushi umati uwe tayari.”

¹⁸ Basi Zagariya akindairi laika ire: “Nuk-wijiwa kuwa kweli mwaja? Omi nuluvala na nkawangu novyo kapongoriwa mida na midada.”

¹⁹ Laika ire kanjibu javi: “Omi niwa Jiburilu, nikwimira mbere ya Mwenyezimungu. Nitumiwa nije nisowere nawe nukwambire evi vinu-vi. ²⁰ Ona, kwa kuwa aukubali usowezi wangu uja kutimiziwa noyo suku-yo, mwanzo wa rero-vi unyamala nduu, nukwambira kweli-kwelini asowera mpaka pavisa ka kukuna.” ²¹ Wanu ware wakinrindira Zagariya, wakishanga konta mahala bora nNyumba Takatifu mure kákawa. ²² Mwinsho palawire mure, aakidirire kusowera tena na wanu ware. Akisowera nawo kibubu, newo wereriwa kuwa ímwisukira ruhuya mmojawapo mahala bora nNyumba Takatifu mwaakiwa mure. Na iye akizidi kuwa bubu.

²³ Pazitimire suku za kazi zake, Zagariya akiludi akuka kwake. ²⁴ Pazipitire suku zire, nkawake Zabeli akimita, akikala nnyumba muda wa myezi mitanu salawira panja. ²⁵ Zabeli akisowera, akamba: “Mola kani-tenda javi suku yaanitendere fadili ipate alavye aibu yangu mbere ya wanu.”

Laika atangaza kupongoriwa ka Insa

²⁶ Sambi, mimba ya Mariyamu paifikire myezi sita, Mwenyezimungu akinperekira laika Jiburilu kaya ulu ya Nazareti, porovinsiya ya Galileya, ²⁷ akasowere na mwari apofiwe na mwananlume wakwitiwa Yusufu, ujukulu wa nfalume Daudi. Mwariyo akitiwa Mariyamu. ²⁸ Laika akinfika, akimwambira javi: "Salamal Uwe kuanliiwa pakulu sana! Mola kawa pamoja nawel!"

²⁹ Nakusikira usowezi ure javire, iye imwingira wasi-wasi, akiridairi kimoyomoyo, akamba: "Mámá! Kunidairi salama javi, mana ake kinani?" ³⁰ Basi, laika ire akimwambira:

"Mariyamu, usope kinu, konta Mwenyezimungu kakutendera fadili!

³¹ Ona, ukwimita, umpongola mwana nlume, mwana-yo ujuzi umwite Insa.

³² Iye akuja kuwa munu bora pakulu, na akuja kwitiwa Mwana wa Mwenye Nkulu.

Mwenyezimungu Mola wetu akuja kumpa kiti ca wawaye Daudi.

³³ Na akuja kuwatawala ujukulu wa Yankubu[†] kwa milele, na ufalume wake aauna mwinsho."

³⁴ Mariyamu akindairi laika ire: "Nipongolaja? Nomi sinamba kumwijiwa nlume!"

³⁵ Laika ire akinjibu, akamba: "Roho Takatifu akwiskira, na uwezo wa Mwenye Nkulu ukufinika na kinviri cake.

Ndimana, wauja kumpongola-yo takatifu, akuja kwitiwa Mwana wa Mwenyezimungu[‡].

³⁶ Ona, jamaa yako Zabeli, iye novyo kamwimita mwana nlume ingawa koluvala.

Akitiwa nata, ewu mwezi-wu wasita emíte.

³⁷ Konta ka Mwenyezimungu, acipo kinu cakunzaidi."

³⁸ Basi, Mariyamu akamba: "Kweli-kwelini, omi niwa ntumisi wa Mola. Vikune kamba vyauambahire-vyo." Ikisa, laika ire akilawa akuka vyake.

Mariyamu akuka kummona Zabeli

[†] 1:33 "Ujukulu wa Yankubu" mana ake "wanu wa Izraeli". [‡] 1:35 "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

³⁹ Nozire suku zire, Mariyamu akilawa, akuka upesi-upesi, upande mmoja uri myango kaya ya Yudeya, ⁴⁰ akingira nnyumba ya Zagariya, wakidairiyana habari na Zabeli. ⁴¹ Zabeli, nakusikira shauti ya Mariyamu paandairire habari, mwawane mmatumbo mure katupa, na Zabeli kamwijala Roho Takatifu.

⁴² Akimwambira pakulu-pakulu, akamba:

"Uwe ndi ujanliiwe pakulu kuwapunda wanawaka piya!

Ajanliiwe ndi wauja kumpongola mmatumbo mwako-yo!

⁴³ Vyakuja kwangu omi kuwoniwa na mama wa Mwenye wangu namunani?

⁴⁴ Ona, panisikire shauti yako, kwa mpunde nowo, mwawangu mmatumbo mwangu katikinyika kuwa radi!

⁴⁵ Heri ire akubali kuwa vitimiziwe visemiwe kwake upande wa Mola!"

Rimbo ra Mariyamu

⁴⁶ Sambi, Mariyamu akamba:

"Moyo wangu unkurisa Mola!

⁴⁷ Roho yangu iwa radi kwa Mwenyezimungu, Nvushi wangu.

⁴⁸ Kamana kanang'aniza unyenyekevu wa ntumisi wake.

Kweli, mwanzo wa sambi-pa, vizazi piya wanita wakujanliiwa,

⁴⁹ kamana Mwenyé Uwezo kanitendera vinu vikulu pakulu!

Takatifu ndi zina rake!

⁵⁰ Rehema yake izidi vizazi ka vizazi ka wenye kumopa.

⁵¹ Kâtenda uwezo na nkono wake!

Kâwatawanya waridai kati ya mawazo a myoyo yawo.

⁵² Kâwesusa wenye uwezo nviti vyawo, kâwakweza wenye kurinyenyekeya.

⁵³ Wenye njala kâwejaza vinu vyema-vyema, matajiri kâwatuwisa makono waka.

⁵⁴ Kânsaidiya Iziraeli ntumisi wake julu ya kukumbukira huruma yake,

⁵⁵ kamba tamaa yawapere wababu zetu, Iburahima na ujukulu wake mpaka milele."

⁵⁶ Mariyamu akikala na Zabeli kiyasi ca myezi mitatu, ikisa akiludira kwavo.

Kupongoriwa ka Yahaya mwenyé Koza

⁵⁷ Sambi, Zabeli wakati wakupongola ufika, neye kampongola mwana nlume.

⁵⁸ Majirani na jamaa wasikira kuwa Mwenyezimungu kantendera huruma pakulu Zabeli, wafurahi naye pakulu sana.

⁵⁹ Paifikire suku yanane, ewo wakija wakinwaya itani toto ire. Wasaka kumwita zina ra wawaye, Zagariya, ⁶⁰ fala mamaye akijibu, akamba: “Anta, zina rake Yahaya.” ⁶¹ Ewo wakinjibu: “We! Aapo jamaa yako anta mmoja wakwitiwa ero zina-ro!”

⁶² Newo wakindairi kibubu wawaye mwana ire zina rakisaka etiwe. ⁶³ Zagariya akilebelala kipande ca kibubo kitoto, akandika javi: “Zina rake Yahaya.” Piya ware wakibaki wakushanga wawenye. ⁶⁴ Kwa mpunde noure, kanywa yake ikifunguriwa, lulimi rake rikisowera, akinsifu Mwenyezimungu.

⁶⁵ Majirani wakisusuka na vyawawonire vire. Kaya piya za upande wa kumyango ya Yudeya zikisoweriwa habari za evi vinu vikunire-vi. ⁶⁶ Na piya wanu wasikire wakitula mmyoyo mwawo, wakamba: “Noyu mwana-yu akuja kuwa nani? Kamana nkono wa Mola uwa pamoja neye.”

Kubushuru ka Zagariya

⁶⁷ Zagariya, wawaye toto ire, kamwi-jala Roho Takatifu, noparepare akanza kubushuru javi:

⁶⁸ “Atukuziwe Mola, Nlungu wa Izraeli, kamana kawawona na kawavusha wanu wake.

⁶⁹ Iye katilamusira Nvushi wa uwezo[§], ujukulu wa ntumisi wake Daudi,

⁷⁰ kamba vyasowere tangu mida
julu kanywa za minabii wake matakatifu.

⁷¹ Katilamusira eyu Nvushi-*yu*
atushe upande wa maaduwi wetu
na mmakono mwa piya wenye kutina.

⁷² Javyo, kawolotera huruma wababu zetu, na kukumbukira tamaa yake takatifu,

⁷³ kulapa kalapire ka babu yetu Iburahima.

⁷⁴ Akimpa tamaa yakutivusha mmakono mwa maaduwi
ipate tintumike bila wofi,

⁷⁵ kwa utakatifu na ukamilifu
mbere yake suku zetu piya.

§ 1:69 Kigeregu: “lunyaga ra kuvusha”. * 2:1 “Kaisari” mana ake ndi nfalume nkulu wa Roma na inti piya zitawariwe na Roma. † 2:8 Nlanga ndi mahala mwa kurisa mifupo kamba ng’ombe, makondoo, au mifupo myengine-po.

⁷⁶ Uwe, mwanangu, ukwitiwa nabii wa Mwenye Nkulu,

kamana ulongorera mbere ya Mwenye untengezere njira yake,

⁷⁷ wanu wake uwafahamu kuhusu kuvushwa, julu ya kuswamiwa dambi zavo.

⁷⁸ Nlungu wetu atenda javyo kwa sababu ya wema wa huruma yake.

Ndimana, nuru ya binguni itisukira ofwe,

⁷⁹ tiwamwarikire wari pakisi, wekala kinviria ca kifo, ilongoze mauli etu njira ya usalamu.”

⁸⁰ Kisimana Yahaya ire akikula na akongezeka nguvu ya kiroho. Kekala nlanga mpaka suku ya kuroloka kwake mbere ya waIzraeli.

2

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

¹ Nozire suku zire, ilawa ámuri ya Kaisari* Agustu wakambiriwa wanu piya kila upande wandikiwe mazina awo wawalangiwe. ² (Eyi ndi íwere mara yakwanza kuwalangiwa wanu, wakati Kirinu waákiwa guvinadoru wa Siriya.)

³ Wanu piya kila mmoja ákuka kuryandikisa kaya yaho yapongoriwe. ⁴ Sambi, Yusufu neye akilawa Galileya, kaya ya Nazareti, akuka Yudeya kaya ya nfalume Daudi yakwitiwa Betlehemu, kwa kuwa ndi rikiwa rikolo rake, ⁵ ipate akandikiwe pamoja na Mariyamu, muka wampofire ncumba wake, wakati-wo ari na mimba.

⁶ Pawakiwa Betlehemu kure, ukifika wakati wakupongola Mariyamu. ⁷ Basi, akimpongola toto nlume, mwanawe ntanzi. Akinzingiriza munguwo, akintandikira ngamela konta nnyumba ya wayeni aawerepo mamburo akufikira.

Malaika na wasunga

⁸ Noure upande ure, wakiwapo wasunga, wakiinshi nlanga[†] wakiwasunga makondoo awo usiku. ⁹ Noparepare, akiwesukira laika wa Mola, basi nuru ya utukufu wa Mola ikiwazunguriza, wakopa pakulu futi. ¹⁰ Laika ire akiwambira javi: “Musope! Omi nukwerezani Habari Ngema yakukutayani radi pakulu, pamoja na wanu piya. ¹¹ Rero,

kaya ulu ya Daudi, mupongoreriwa Nvushi, iye ndi Almasihi, Mwenye wenu. ¹² Eyi ndi alama yenu: munsingana toto kazingiriwiwa munguwo, katandikiriwa ngamela.”

¹³ Kwa mpunde noure, ulawirira pamoja na laika ire nkonjo[‡] wa malaiaka wengi wakulawa binguni. Piya wakintukuza Mwenyezimungu, wakamba javi:

¹⁴ “Atukuziwe Mwenyezimungu ari julu bingu ya mwino!

Mulumwengu-mu wanu wakufadiliwa wawe na salama!”

¹⁵ Malaiaka ware pawalawire wakúka mbinguni, ikisa wasunga ware wakambirana watupu: “Tukeni Betlehemu, tikawone mambo ákunire, aari kutijiwisa Mola.”

¹⁶ Basi, wakipita wakangupa mpaka ukaya, wakinsingana Mariyamu na Yusufu pamoja na toto ire atandikiriwe ngamela. ¹⁷ Bandi ya kummona, wasunga ware wakikola kuwambira wanu usemi wawâmbiriwe kuhusu toto ire. ¹⁸ Wanu piya wasikire watajabu vyawakambiriwa na wasunga ware. ¹⁹ Mariyamu vyakasikira vire piya akitaya nkiswa, na kila mara akikumbukira mmoyo mwake. ²⁰ Wasunga ware wakiludi, wakintukuza na wakinifu Mwenyezimungu kwa piya vyawasikire vire na vyawawoniire, vikuna sawa-sawa kamba vyawerezive.

²¹ Toto ire patimire suku nane, wantaya itani, wamwita zina ra Insa, zina raâsemire laika kâbula sanamba kwimitiwa.

Insa aturiwa mbere ya Mola

²² Ikisa, wakati wazitimiziwe suku za kuswafiwa kwavo kamba vyairi shariya ya Musa, Yusufu na Mariyamu wakwera naye Yerusalem, wakanture mbere ya Mola, ²³ kamba vyailazimu shariya ya Mola javi: “Kila mwana nlume ntanzi kupongoriwa ajuso awe takatifu ka Mola!” ²⁴ Na wakilavya kafara kamba vyailazimu shariya ya Mola: “Wanjiba wawiri muka na nlume, au wana wawiri wakadiri wa mapomba.”

²⁵ Ona, nowo wakati-wo kaya ya Yerusalem akikalanga mwananlume mmoja wakwitiwa Simiyoni. Noyu mwananlume-yu ákiwa kamilifu na akimwabudu Mwenyezimungu. Iye akirindira kunyamaziwa Izraeli, na

kamwijala Roho Takatifu. ²⁶ Na Roho Takatifu kâmwambira kuwa iye aafwa sammonire Almasihi aperekwi na Mola.

²⁷ Kwa kulongoziwa na Roho Takatifu, Simiyoni akuka mpaka kuNyumba Takatifu. Wawaye na mamaye Insa, pawakingira na mwana ire wakatende vyaisaka tabiya ya shariya yaho vyapongoriwe mwana ire,

²⁸ Simiyoni akinsukula toto ire mmakono, akintukuza Mwenyezimungu, akamba:

²⁹ “Mwenye Mola, kamba vyaunipere tamaa, epa sambi layana nami nuke vyangu kwa salama!

³⁰ Konta maso angu awona kuvusha kwako, ³¹ kauwatengezere mbere ya wanu piya.

³² Iye ndi nuru yakufafanuriwa wanu Sawari-Mayahudi, na ndi utukufu wa wanu wako, walzraeli.”

³³ Wawaze Insa ware washanga pakulu vyakkisowera Simiyoni kuhusu Insa. ³⁴ Ikisa, Simiyoni akiwajanliya, akimwambira Mariyamu, mamaye Insa javi:

“Kweli, eyu mwana-yu katondoriwa kuwagwisa na kuwalamusu wanu wengi Izraeli.

Na iwe alama ya kukaidi wanu,

³⁵ ipate afafanuriwe mawazo a myoyo mingi. Na upanga upita ukwingira mmoyo mwako novyo.”

³⁶ Ákiwapo nopo nabii mmoja muka wakwitiwa Ana, mwana wa Fanuweli wa rikolo ra Aseri. Iye kólulava pakulu. Tangu harusi yake, kainshi myaka saba, nlumake akifwa. ³⁷ Kekala ari nankweli mpaka myaka tamanini na mine. Iye aakilawa Nyumba Takatifu, akambudu julu ya kufunga na kulebelu duwa usiku na nsana. ³⁸ Ana kalawirira noure wakati Simiyoni waakisowera na wawaze Insa ure. Neye novyo akanza kuntukuza Mwenyezimungu, na akisowera kuhusu toto ire ka wanu piya wakirindira kuvushiwa ka Yerusalem.

³⁹ Pawesire shuguli zire piya kamba vyaisema shariya ya Mola, ewo wakilidura kwavo Galileya mpaka Nazareti kawakikala. ⁴⁰ Kisimana ire akikula na akikomala, na umwijala wijiwifu. Na fadili ya Mwenyezimungu ikiwa pamoja naye.

[‡] 2:13 Kigeregu: “toropa”.

Nnemba Insa Nnyumba Takatifu

⁴¹ Piya myaka-yi, wawaze Insa wâkukanga Yerusalem kujambo ra Pashukwa. ⁴² Insa paafikire myaka kumi na miwiri, ewo wakuka noko kamba vyakiwa tabiya yowo. ⁴³ Pawatimize jambo-ro, Yusufu na Mariyamu wakitwala njira wakiludira ukaya. Nnemba Insa akibaki Yerusalem nokure, fala wawaze sawejiwe. ⁴⁴ Ewo wakidania kuwa kalongozana na nkonjo wa wenziwe. Watenda safari kutwa nzima, wakipita wakinsakula mwa wajamaa zowo na wanu wakuwejiwa. ⁴⁵ Pawatowire kunsingana, wakiludi wakuka Yerusalem, kupita wakinsakula. ⁴⁶ Bandi ya suku natu wansingana nNyumba Takatifu, kekala pamoja na wanlimu, akiwasikiriza vyawakamba na vyengine akiwadairi. ⁴⁷ Piya wanu wakinsikira wakintajabu werevu na majibu ake. ⁴⁸ Wawaze ware pawammonire, wabaki wanshangire, sambi mamaye akimwambira javi: "Mwanangu, mbana kutitenda javi? Mmone, wawayo-yu nomi novyo tifazaika pakulu tankukusakula nowe."

⁴⁹ Insa akiwajibu: "Munisakurirani? Amwijiwa kuwa niuju nishugulukire mwaha wa Baba?" ⁵⁰ Fala ewo awereriwe vyambire vire. ⁵¹ Iye pamoja na wawaze wakiteremuka, wakiludira Nazareti, na iye akizidi kuwasikiriza. Na mamaye piya vire akitula sana-sana mmoyo mwake. ⁵² Basi, Insa akizidi kukula na wijiwifu, akikula ujunda, na akizidi kuwa na fadili za Mwenyezimungu pamoja na wanu.

3

*Kazi ya Yahaya mwenyé Koza**Matwaya 3:1-12; Maruku 1:1; Yahaya 1:19-*

28

¹ Mwaka wa kumi na ntanu wa kutawala ka Kaisari Tiberiya, ndi wakati Pontiyu Pilatu wákiwa guvinadoru wa Yudeya, Herodi ari nfalume wa Galileya, Filipi nduyue Herodi ari nfalume wa inti za Itureya na Tarakoniti, Lisaniya ari nfalume wa Abileni, ² na Anasi na Kayafa wari wakulu wa wakulungwa wa dini. Nowo wakati-wo, usemi wa Mwenyezimungu ukimwisukira Yahaya mwana wa Zagariya ari nlanga. ³ Iye kapita inti piya zíkiwa nanyenje ya muto

* 3:4 Yahaya mwenyé Koza ndi akipita akikuwa nlanga, neye akitengeza njira ya Mwenye Insa. Olotani kwa vitendo vyenu kuwa kweli-kwelini mutubiya. † 3:8 Mana ake:

wa Yordani, akiwerezza wanu, akamba javi: "Tubiyani, moziwe ipate Mwenyezimungu akuswamiini madambi enu." ⁴ Evi ndi kamba vyavyandikiwe nkitabu ca nabii Izaya javi:

"Munu mmojawapo kawankukuwa nlanga, kankwamba:

'Tengezani njira mumpokerere Mwenye Nvushi*, olosani barabara yake.

⁵ Mirati piya ikwijala, myango na makinga piya vyandaziwe, mwa kupombonyoka molosiwe, muri mawe mubambadiwe.

⁶ Na wanu piya wakuja kuwona kuvusha ka Mwenyezimungu.' "

⁷ Wanu wákuka kwake wakóziwe, Yahaya akiwambira javi:

"Kabilia ya mirába sumwe!

Nani akukumbuseni kutira hukumu ya Mwenyezimungu suku zambere?

⁸ Lavyani visumo vyema vyakolóta kutubiya kwenu.†

Wala musambe mmyoyo yenu: 'Tiwa nawo wawa yetu, ndi Iburahima.'

Kamana nukwambirani kuwa anta na eya mawe-ya,

Mwenyezimungu akidiri kutadula kuwa ujukulu wa nabii Iburahima!

⁹ Epa sambi-pa, soka riwa panzipe wa muti, tayari kutupula.

Kwa javyo, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa, ukwefiwa pamoto."

¹⁰ Wanu ware wakindairi, wakamba: "Sambi, catijuzi kutenda kinani?" ¹¹ Yahaya akiwajibu, akisema javi: "Ári na zubáu mbiri alavye mmoja, ampe mwensiwe saana. Ári nawo cakurya, kwa namuna moja, alavye ammere mwensiwe."

¹² Na waja novyo warípsi nsoko wamjawapo kusakula koziwa. Ewo wakindairi Yahaya: "Mwanlimu, ofwe tijuzi titende kinani?"

¹³ Iye akiwajibu: "Musiripise kinu tena kupundisa vyamwamuriwe."

¹⁴ Masurudadu newo novyo wakindairi javi: "Sambi ofwe, tijuzi titende kinani?"

Yahaya akiwajibu, akamba: "Musinyang'anyi
munu nzuruku, wala musinlongopere kinu.
Muwe radi na nshahara wenu."

¹⁵ Wanu piya wakinrindira kuja Almasihi,
wakiwaza mmyoyo yavo kuwa dalili Ya-
haya, wakamba: "Fala iye si Almasihi?"

¹⁶ Novyo-sivyo, Yahaya akiwambira wanu
ware piya: "Kusema kweli, omi nukozani
na maji, fala akuja mwengine wanguvu
pakuful koliko omi. Kusema kweli, omi siri
bora anta wa kunvula tamango zake. Iye
akozi‡ na Roho Takatifu pamoja na moto.

¹⁷ Iye paa iwa mmakono mwake, apate
kuwandala masansi na tirigu ature kwake-
kwake. Ikisa tirigu-yo ature nkikuti mwake,
ila masansi ataya moto sauzimika. §"

¹⁸ Basi javyo, na masowezi mengine
tena, Yahaya ndi vyakiwarimbisa wanu
myoyo, kuno akiwerezza Habari Ngema.

¹⁹ Fala nfalume Herodi, kásutumiwa na
Yahaya kwa sababu ya vitendo vyake na
Herodiza muka wa nduye, pamoja na
vitendo vyakunyata piya vyaatendire, ²⁰ iye
akamuru Yahaya afungiwe. Kwa javyo,
Herodi akipambanya akizidisa makosa ake.

²¹ Sambi, suku moja pawesire koziwa
wanu ware piya, Insa neye novyo akoziwa.
Paakitenda duwa, bingu zikifunguka
²² na Roho Takatifu akimwisukira kwa
nfano wakuwoneka kamba pomba. Na
ikisikirikana shauti ya kulawa mbinguni
ikamba: "Uwe ndi mwanangu wanuku-
penda, kwako uwe niwa nawo radi pakulu!"

Wababuze Insa Matwaya 3:16-17

²³ Insa paanzire kazi zake ákiwa na kiyasi
ca myaka talatini. Akijiwikana kamba
mwana wa Yusufu.

Yusufu ákiwa mwana wa Heli,

²⁴ Heli mwana wa Matati,

Matati mwana wa Lawi,

Lawi mwana wa Melki,

Melki mwana wa Yana,

Yana mwana wa Yusufu,

²⁵ Yusufu mwana wa Matatia,

Matatia mwana wa Amosi,

Amosi mwana wa Nahumu,

Nahumu mwana wa Eshili,

Eshili mwana wa Nagayi,

²⁶ Nagayi mwana wa Mahati,

Mahati mwana wa Matatia,

Matatia mwana wa Simeyi,
Simeyi mwana wa Yoseku,
Yoseku mwana wa Yoda,
²⁷ Yoda mwana wa Yowana,
Yowana mwana wa Resa,
Resa mwana wa Zorobabeli,
Zorobabeli mwana wa Salatiyeli,
Salatiyeli mwana wa Neri,
²⁸ Neri mwana wa Meliki,
Meliki mwana wa Adi,
Adi mwana wa Kosamu,
Kosamu mwana wa Elimadamu,
Elimadamu mwana wa Eru,
²⁹ Eru mwana wa Yoshwa,
Yoshwa mwana wa Elizeli,
Elizeli mwana wa Yorimu,
Yorimu mwana wa Matati,
Matati mwana wa Lawi,
³⁰ Lawi mwana wa Ansumani,
Ansumani mwana wa Yuda,
Yuda mwana wa Yusufu,
Yusufu mwana wa Yonamu,
Yonamu mwana wa Eliyakimu,
³¹ Eliyakimu mwana wa Meleya,
Meleya mwana wa Mena,
Mena mwana wa Matata,
Matata mwana wa Natani,
Natani mwana wa Daudi,
³² Daudi mwana wa Yese,
Yese mwana wa Obedi,
Obedi mwana wa Bowazi,
Bowazi mwana wa Salmoni,
Salmoni mwana wa Nashoni,
³³ Nashoni mwana wa Aminadabu,
Aminadabu mwana wa Adimini,
Adimini mwana wa Arni,
Arni mwana wa Hesironi,
Hesironi mwana wa Paresi,
Paresi mwana wa Yuda,
³⁴ Yuda mwana wa Yankubu,
Yankubu mwana wa Izaki,
Izaki mwana wa Iburahima,
Iburahima mwana wa Tera,
Tera mwana wa Nahori,
³⁵ Nahori mwana wa Serugi,
Serugi mwana wa Rehu,
Rehu mwana wa Pelegi,
Pelegi mwana wa Eberi,
Eberi mwana wa Sala,
³⁶ Sala mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Aripakisadi,
Aripakisadi mwana wa Shemu,
Shemu mwana wa Nnu,
Nnu mwana wa Lameki,

‡ 3:16 Nkigeregu mana ake ndi kumpa kwa wingi. § 3:17 Mana ake: "Tirigu" ndi wanu wasikiriza utuba, wakifulata.
"Masansi" ndi wanu sawasikiriza.

³⁷ Lameki mwana wa Metusela,
Metusela mwana wa Henoki,
Henoki mwana wa Yaredi,
Yaredi mwana wa Mahalaleli,
Mahalaleli mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Enoshi,
³⁸ Enoshi ákiwa mwana wa Seti,
Seti ákiwa mwana wa Adamu,
na Adamu wa Mwenyezimungu.

4

*Ibilisi amyerera Insa
Matwaya 4:1-11; Maruku 1:12-13*

¹ Insa kamwijala Roho Takatifu, akilawa muto wa Yordani. Roho Takatifu akin-longoza kulanga, ² mahala kayereriwa na Ibilisi muda wa suku arubaini. Kwa nowo wakati-wo, iye aarire kinu, ndimana mwin-sho ikinkola njala. ³ Ibilisi kamwambira javi: “Ikiwa kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, amuru riwe-ri ritaduke nkate.”

⁴ Insa akinjibu: “Mandiko Matakatifu ak-wamba: ‘Wanu awainshi kwa nkate basi.’”

⁵ Ikisa Ibilisi akintwala, akuka naye mahala parefu. Kwa muda aba javi, aki-molotera piya ufalume wa mulumwengu.

⁶ Ibilisi akimwambira: “Omi nukupa utukufu wa inti-zi piya pamoa na mamulaka julu yaho kamana ewo ndi waniperekere omi, ningabizi waninsaka.

⁷ Kwa javyo, piya vikuwa vyako ukinabudu.”

⁸ Insa akinjibu javi: “Mandiko Matakatifu akwamba: ‘Ntukuze Mola Nlungu wako, untumikire noyo tu basi.’”

⁹ Ikisa, Ibilisi akimpereka Insa Yerusalem, akinkweza mahala parefu pakulu paNyumba Takatifu, akimwambira javi: “Ikiwa kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, refyere pansi pare. ¹⁰ Kamana Mandiko akwamba: ‘Mwenyezimungu awapereka malaika wake wakukengere’, ¹¹ na ‘ewo wakusukula mmakono, ipate maulu ako asilumizike na mawe.’”

¹² Insa akinjibu, akamba: “Yambiwa novyo: ‘Usimyerere Mola Nlungu wako.’”

¹³ Basi, Ibilisi paatumire namuna-zi piya za kunyerera Insa, akintanuka Insa mpaka apate atuwa nyengine.

*Mwanzo wa kazi za Insa
Matwaya 4:12-17,13:53-54; Maruku 1:14-15,
6:1-6*

¹⁴ Insa, umwijare uwezo wa Roho Takatifu, akiludira Galileya. Wanu nkaya mure piya wakisowera kuhusu iye. ¹⁵ Iye akipita akifunda nmasinagoga mwawo, piya wakinsifu.

Insa akataripa na wanu wa kwavo

¹⁶ Insa kafika Nazareti, inti yáreriwi. Suku takatifu, kamba vyaikiwa tabiya yake, iye koka nsinagoga. Akilamuka kuftyoma Mandiko Takatifu. ¹⁷ Wâmpa kitabu ca nabii Izaya. Iye nakufungula kitabu cire, kasin-gana mahala pakwandikiwa javi:

¹⁸ “Roho wa Mola kawa julu yangu, kwa kuwa kanitawaza nikawereze Habari Ngema masikini.

Kaniperekira niwerezwa wafungiwe kom-boriwa kwavo, vipofu wawone tena, wenyen kutabishiwa niwerezwa komboriwa kwavo,

¹⁹ na niwerezwa kuwa ufika wakati Mola wa-tenda fadili.”

²⁰ Ikisa, Insa akifunga kitabu cire, akimpa amiri, aki-kala. Wanu piya nsinagoga mure wakinang’aniwa rungu-rungu. ²¹ Ikisa akanza kuwambira javi: “Epa rero pamusikire-pa, ewu usemi wandikiwe-wu utimiziwa mbere yenu umwel!” ²² Piya ware wakanza kusowera vyema kuhusu Insa, wakishanga pakulu futi kwa usemi wa neema ulawirire nkanywa mwake ure. Ewo wamba: “Eyu mwananlume-yu, simwana wa Yusufu-yu?” ²³ Insa akiwambira:

“Bila shaka mukuja kusowera kinyume mukwamba javi: ‘Ntibabu, riponese mwanyewe.’ Kamba vyatisikire vyaut-endire Kafarnaumu, tenda novyo emu muinti mwaupongoriwe-mu!” ²⁴ Na akizidi kusema: “Nukwambirani kweli kuwa aapo nabii anta mmoja wakupokereriwa sana muinti mwaapongoriwe.

²⁵ Kweli-kwelini, wakati wa Aliyasi, paitowire nvula muda wa myaka mitatu na nusu, wákiwapo manankweli wengi Izraeli. Ipita njala ulu futi inti nzima. ²⁶ Fala Aliyasi aaperekewi ka manankweli-wo anta mmoja, ila ka nankweli wa inti nyengine, akitakalanga Sarepta ya Sidoni*. ²⁷ Novyo Izraeli neko, wakati wa nabii Elisha,

* ^{4:26} Aliyasi kaperekewi panja ya Izraeli akansaidiye nankweli. Ewu ndi nfano vyaasemire Insa aya 24.

wákiwapo wanu wengi wawenye wamagundula. Fala hapana munu anta mmoja nkati yawo aponesiwe sairi Naamani wa Siriya.[†]²⁷ Pawansikire vinu-vi, wanu piya nsinagoga mure wakimiwa pakulu futi.²⁸ Basi, wakilamuka, wakinlavira panja ya kaya ire. Wakinlongoza mpaka pamwango pajengiwe kaya ire, wakinsukumira pansi.²⁹ Fala Insa akiwapita kati-kati, akuka vyake.

Munu wa mashetwani

³⁰ Insa akilawa akúka Kafarnaumu, kaya moja ulu ya Galileya, nokurekure akifundanga suku takatifu za sabadu.[‡]³¹ Wanu wakisikira vyakifunda Insa vire wakisanga, kamana akisowera na mamulaka.

³² Suku moja nsinagoga, ákiwapo munu mmoja wa mashetwani. Iye akanza kukuwa na shauti ulu, akamba: ³³ “Ari! Uwe Insa nNazareti, utandibiran? Sambi, kuja epa utipoteze? Omi núkwijiwa uwe, kuwa Ntakatifu uperekwi na Mwenyezimungu!”³⁴ Fala Insa akinsutumu shetwani ire, akamba: “Nyamala nduu! Nlawe munu-yu!” Shetwani ire akingwisa munu ire, akinlawwa bila kuntenda kinu kibaya.³⁵ Wanu piya wakishanga pakulu, wakambirana watupu: “Mashala! Usowezini-wu? Awamuru mashetwani ka mamulaka na uwezo, newo walawa!”³⁶ Na habari kuhusu Insa zikenera kaya jirani piya za inti ire.

Insa awaponesa walwere wengi

³⁷ Insa palawire nsinagoga, kengira nyumba ya Ansumani. Nkwewe Ansumani ari nlwere homa pakulu futi. Wanu wakinlebelia Insa amponese.³⁸ Basi, Insa akimwinamira karibu yake, akamuru homa ire inlawe, neyo ikinlawa. Kwa mpunde noure, iye akilamuka, akanza kuwaudumu.

³⁹ Parititire juwa, piya wanu wákiwa na walwere wa ulwere jisijisi onse wakiwatwala wakija nawo ka Insa. Iye akintulta makono pakiswa kila mmoja, akiwponesa.⁴⁰ Novyo mashetwani wakiwalawa wanu wengi, kuno wakikuwa, wakamba: “Uwe Mwana wa Mwenyezimungu!” Fala Insa kawasutumu, aawasire kusowera, konta ewo wakiwa kuwa iye Almasihi.

Insa akwereza Habari Ngema mmasinga

[†] 4:27 Siriya ndi inti moja iri panja ya Izraeli. [‡] 4:31 “Suku takatifu za sabadu” Jumamosi. * 5:10 “Uwakoresa” mana ake epa “uwapata wawe muufalume wa Mwenyezimungu”.

⁴² Pakucere subuu namapema, Insa akilawa nkaya mure, akúka akikala mahala kiriziu. Junudi ya wanu ire ikanza kupita ikinsakula. Mwinshoni wakimmona, wakintafadali asiwase. ⁴³ Fala Insa akiwajibu: “Omi nijuzi nuke makaya mengine novyo, nikereze habari ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, kamana ndi canitumiwe kuja kutenda.”⁴⁴ Na iye akereza mmasinga o Yudeya.

5

Wanafunzi wakwanza wa Insa

¹ Suku moja, Insa akereza nanyenje ya tanda ra Galileya. Wanu wengi wákinyana wansikire usemi wa Mwenyezimungu.

² Insa kawona ngalawa mbiri nlufuko mure. Wavuvi wésuka, wakosa nyavu zavo. ³ Mwenyé ngalawa mmoja ákitiwa Ansumani. Insa akingira, ikisa akinlebelia tena avutire aba ngalawa ire kubahari. Basi, Insa akikila nomure mungalawa mure, akanza kuwafunda wanu ware.

⁴ Pesire kusowera na wanu ware, kamwambira Ansumani javi: “Sambi, twala ngalawa-zi, uke nayo parindo pare, ukataye nyavu-zi mmaji, uvuwe inswi.”⁵ Ansumani akinjibu: “Mwanlimu, ofwe tivuwa usiku nzima, atipatire kinu! Fala kwa kuwa uwe kwankwamba javyo, nitaya tena nyavu-zi.”

⁶ Nakutaya nyavu zire mmaji, wavuwa inswi nyungi zaweny, mpaka nyavu zavo zíre zikanza kurundumukal.⁷ Wakiwapa alama wenziwalo wákiwa mungalawa nyengine woke wakawaye. Kweli, ewo wakuka wakiwaya. Wejaza inswi ngalawa zombiri mpaka ngalawa zire zíbaki aba javi kutota!

⁸ Ansumani Peduru pawonire inswi zire, akitenga malundi mbere ya Insa, akamba: “Ha! Mwenye, nitanuke konta omi niwa mmadambi pakulu.”⁹ Kamana iye kâshanga pakulu, pamoja na wenziwe ware piya, konta inswi zawápatire zíkiwa nyungi.¹⁰ Wenziwe Ansumani wakwitiwa Yakobu na Yahaya, wana wa Zebedeyu, newo novyo washanga pakulu futi.

Insa akimwambira Ansumani, akamba: “Usope! Mwanzo wa sambi-pa mpaka mbere, uwakoresa* wanu!”¹¹ Pawafikire kulufuko, wakikweza ngalawa zavo zire.

* 5:10 “Uwakoresa”

Mpunde noure, wakasa vinu piya, wakinflata Insa.

Kuponesiwa ka camagundula

¹² Safari moja, Insa ákiwa kaya moja, noyo kaya-yo ákiwapo munu anyakatukuta magundula, we! Munu ire nakummona Insa, akisujudi, akintafadali Insa, akamba: "Mwenye, ukisaka, kwanawo uwemo wa kuniwafi."

¹³ Insa akolosa nkono, akinkumbula, akamba: "Nisaka, uwe swafi!" Mpunde noure, magundula are akimpakatika.

¹⁴ Insa akinlaizira, akamba: "Usangue kumwambira munu, ila uka ukarolote ka nlongozi wa dini. Tenda nadiri kamba vyaalaizire Musa kwa uswafi wako, iwe ushahidi ka wanu." ¹⁵ Fala habari kuhusu Insa kila mara ikizidi kwenera. Ndimana wanu wengi wakija kusikiriza usowezi wake, na wapate kuponesiwa ulwere wawo. ¹⁶ Fala Insa akilawa akisakula mahala kiriziu, akitenda duwa.

Kuponesiwa ka kitewe

¹⁷ Suku moja, Insa pakiwafunda wanu, Mafarizeu wamojawapo na wanlimu wa shariya wekala karibu yake. Ewo wakilawirira mmakaya piya a Galileya na Yudeya pamoja na Yerusalem. Uwezo wa Mwenyezimungu wakuponesa úkiwa na Insa. ¹⁸ Noparepare, wakija wanu na kitewe wansukure mmashila. Wakisakula wapite wafike paikiwa Insa, ¹⁹ fala awakidirire kwa sababu ya wanu kuwa wengi. Basi wakikwera papala, wakibomola tijolu, wakinteremusa nlwere ire mmashila, mpaka kati-kati ya wanu mbere ya Insa.

²⁰ Insa, paawonire kwamini kwavo, akamba: "Rafiki yangu, madambi ako aswamiiwa!"

²¹ Nakusikira javire, wanlimu wa shariya na Mafarizeu ware walalamika: "Noyu mwananlumeni noyu akufuru javi-yu? Nani ajuzi kuswamii sairi Mwenyezimungu tu basi?"

²² Insa, pejiwe mawazo awo, akiwadairi: "Mbenya mwankulalamika mmyoyo mwenu? ²³ Cirimba kusema ndi cepi? Kwamba, 'Madambi ako aswamiiwa' au kwamba, 'Lamuka, enenda'? ²⁴ Fala ipate mwijiwe kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka mulumwengu-mu kuswamii madambi, nukoloterani." Basi, Insa akimwambira kitewe ire: "Uwe

nankukwambira, lamuka, usukure mashila ako-ya, uke vyako kwenu."

²⁵ Kwa mpunde noure, mbere ya wanu ware piya, iye akilamuka, akisukula caatandikiriwe cire, akuka kwavo, kuno akinsifu Mwenyezimungu. ²⁶ Wanu piya watajabu, wantkuza Mwenyezimungu, uwapata wofi, wakamba: "Rero tiwona mambo a matajabisa!"

Lawi akwitiwa anfulate Insa

²⁷ Pavisiire vire, Insa nakulawa kammona mwananlume mmoja akiripisanga nsoko. Iye akitiwa Lawi, kekala mahala pake paakiripisanga nsoko. Insa akimwambira: "Nifulate!" ²⁸ Lawi akasa vinu piya, akilawa, akinfulata Insa.

²⁹ Ikisa Lawi akintendera Insa jambo rikulu pakaya pake. Nopo wákiwapo wanu wengi wakuripisa nsoko pamoja na wanu wengine pawakiryia. ³⁰ Mafarizeu na wanlimu wawo wa shariya wakiwaduguda wanafunzi wa Insa ware, wakamba: "Ewa warípisi nsoko na wamadambi-wa, mbena mwankurya na mwankunywa nawo?"

³¹ Insa akiwajibu, akamba: "Wakomu awansakula dotoru, ila walwere. ³² Omi sijire kuweta wenye shariya ila wamádambi watubie."

Kuhusu kufunga

Matwaya 9:14-17; Maruku 2:18-22

³³ Wanu ware wamwambira Insa: "Wanafunzi wa Yahaya wafunganga na walebelanga duwa. Wanafunzi wa Mafarizeu watenda novyo, fala wanafunzi wako wakuryanya na wakunywanga."

³⁴ Insa akiwajibu: "Warifiwe paharusi, filihali wari pamoja na mwenyé harusi, umwe muwafungisa?" ³⁵ Ukuja kufika wakati wa kuwa mwenyé harusi alaviwa kati yayo, basi nowo wakati-wo ndi wawaja kufunga."

³⁶ Ikisa, Insa kawasowerera novyo kinyume, akamba: "Hapania munu apapula ngupo nyipyä, kutaya kiwamba ngupo ya mida. Akitenda javyo, akwaribu ngupo nyipyä, na kiwamba-co acifäi kutaya mungupo ya mida. ³⁷ Novyo, aapo munu ataya vinyu nyipyä nnumba za mida, konta vinyu-jo ipanja numba-zo. Kwa javyo, vinyu itawanyika na numba-zo zíkwaribika. ³⁸ Fala vinyu nyipyä ijuzi itayiwe nnumba nyipyä. ³⁹ Hapania munu, bandi ya kuyeza vinyu ya mida, asaka

kunywa vinyu nyipyä, kamana akwamba kuwa ya mida-yi ndi ngema pakulu.”

6

*Kuhusu suku ya sabadu**Matwaya 12:1-8; Maruku 2:23-28*

¹Suku mmoja sabadu*, Insa na wanafunzi wake wakipita mmasamba a mafuluwela. Wanafunzi ware wákipita wakivunja mafuluwela are, wakikukurula na makono, wakitufuna. ²Fala Mafarizeu wamojawapo wawadairi javi: “Mutenda vitendo savina shariya suku ya sabadu-yi sababuni?”

³Insa akiwajibu, akamba: “Tangu amunamba kufyoma Mandiko vyaaumba caatdire Daudi na wanu wake paŵakorreire njala? ⁴Iye kengira nnyumba ya Mwenyezimungu, katwala mikate ituriwe kuwa takatifu, katafuna, na myengine kawapa wenziwe. Iye aâwvere na shariya ya kutafuna, ila walongozi wa dini basi.” ⁵Na Insa akamba: “Binadamu wa Binguni ndi Mwenyé wa sabadu.”

Munu aponesiwa suku ya sabadu
Matwaya 12:9-14; Maruku 3:1-6

⁶Vikuna suku nyengine ya sabadu, Insa kengira nsinagoga, akanza kuwafunda wanu. Nomo ákiwapo mwananlume mmoja wakumuufwa nkono nriro. ⁷Wanlimu wa shariya na Mafarizeu wákinnang'anizira Insa sana-sana wammone kamba aponesa suku ya sabadu, wammonerere kitendo kimojawapo ca kukosa. ⁸Fala Insa akijiwa vyawakiwaza, akimwambira munu wakumuufwa nkono ire javi: “Lamuka, wimire kati-kati-po.” Munu ire akilamuka, akimira. ⁹Insa akiwambira: “Nukudairini, suku ya sabadu halali kutenda kinu cema au kibaya? Eyi suku-yi halali kunvusha munu mainsha ake, au kupoteza?” ¹⁰Bandi ya kuzungunku kuwanang'aniza sana wanu ware piya, iye akimwambira mwananlume ire: “Olosa nkono.” Iye akolosa, nkono ure ukipona! We! ¹¹Fala ewo wakikimiwa naye pakulu, wakanza kuwazisana watupu kuhusu vyakuntenda Insa.

Kutondoriwa ka mawalii kumi na wawiri
Matwaya 10:1-4; Maruku 3:13-19

¹²Nozire suku zire, Insa akilawa, akuka kumwango kulebula duwa. Akitenda duwa

* 6:1 Sabadu ikiwa suku takatifu ya kupumula Mayahudi. na ufalume wa Roma.

kunlebelia Mwenyezimungu usiku nzima.

¹³Pakucere subuu, akiweta wanafunzi wake. Kati yaho akiwatondola kumi na wawiri, waawetire mawalii. Mazina awo wakitiwa javi: ¹⁴Ansumani Insa wampere zina rengine ra Peduru, Andere (nduye Peduru), Yakobu, Yahaya, Filipi, Bartolomeu,

¹⁵Matwaya, Tamimu, Yakobu mwana wa Alufeu, Ansumani wakwitiwa Zelotí†,

¹⁶Yuda mwana wa Yakobu, pamoja na Yuda Shikariyoti, airini ajire akinzungunuka Insa, akimpereka ka maaduwi wake.

*Wanu wengi wakuponesiwa**Matwaya 4:23-25*

¹⁷Insa kesuka navo pamoja pamwango, akifika mahala pakuritandika sana-sana, akimira nopo azunguriziwe na wanafunzi wake wengi. Íkiwepo novyo junudi ya wanu wengi wawenye wakulawa mmakaya piya a Yudeya na a Yerusalem, na makaya a Tiru na a Sidoni upande wa mwani. ¹⁸Wája kunsikira Insa na wapate kuponesiwa malwazo awo. Ware wakopepesiwa na mashet-wani wáponesiwa. ¹⁹Wanu piya wakisakula wankumbure Insa, konta uwezo ukinlawa, ukiwaponesa piya!

*Furaha ya kweli**Matwaya 5:1-12*

²⁰Ikisa, Insa kawanang'aniza wanafunzi wake, akiwambira:

“Heri umwe muri masikini konta ufalume wa

Mwenyezimungu ndi wenu.

²¹Heri umwe muri nawo njala sambi-pa kamana mukuja kwikuta.

Heri umwe muríra sambi-pa kamana mukuja kuseka.

²²Heri umwe wakati wanu wawakwinani, au wawakukatalani, au wawakutukanani, au vyawefya panja zina renu kamba kinu kibaya, kwa sababu ya kunfulata Binadamu wa Binguni.

²³Muwe radi suku-yo, tupani kwa kuwa radi! Kamana thawabu yenu mbinguni ulu.

Wababu zaho wawatenda minabii namuna moja novyo.”

*Tabu isaka kuja**24*“Mulaniwe umwe matajiri,

† 6:15 Wazeloti wakiwa kipinga ca siyasa cakubishana

kamana furaha yenu mwisa kupokerera.

²⁵ Mulaniwe umwe muri kwikuta sambi-pa, kamana ikuja kukukolani njala.

Mulaniwe umwe museka sambi-pa kamana mukuja kurira na kurishuku.

²⁶ Mulaniwe umwe wakati wamusifiwa na wanu piya, kamana ndi kamba wababu zavo vyawaki-watenda novyo minabii walongo!"

Kuwapenda maaduwi

Matwaya 5:38-48

²⁷ "Falakini umwe muri kunisikiriza, nikwambirani javi: wapendeni maaduwi wenu, watafitini sana wenyewe kukuwindani. ²⁸ Wajanliyeni wenyewe kukulanini, walebeleleni duwa wari kukutabishani.

²⁹ Ikiwa munu kakwibiya langu rimoja, mwasire novyo rengine akwibiy. Ikiwa munu katwala anzu yako, na galasau yako neyo usiziwiye. ³⁰ Wakulebelia onse, wamere; na ikiwa munu katwala kinu cako, usindai kuwa akuludisire.

³¹ Kamba vyavikwajibuni kukukutenderani wenzenu, nomwe watendereni novyo.

³² Mukiwapenda wenyewe kukupendani, faidani yamurindira? Anta na wamádambi novyo wawapenda ware wawapénda ewo. ³³ Mukiwatafti vyema wenyewe kukutafitini vyema, faidani yamurindira? Anta wamádambi watenda novyo. ³⁴ Mukinkopsha munu mukirindira kukuludisirani, faidani yamurindira? Anta wamádambi wawakopesha wamádambi wengine ipate waludisiriwe cawakopeshe.

³⁵ Ila wapendeni maaduwi wenu, waten-denii vyema, wakopesheni bila tamaa yakukuludisirani. Kwa javyo, mupokerera thawabu ulu, mukuwa wana wa Mwenye Nkulu, kamana iye atenda meema anta ka wanu sawashukuru na wabaya. ³⁶ Muwe na huruma kamba Baba wenu vyari na huruma."

Musilaumu wenzenu

Matwaya 5:7,48

³⁷ "Musilaumu, nomwe amushubutu kulaumiwa. Musihukumu, nomwe amushubutu kuhukumiwa. Waswamiini wenzenu, nomwe muswamiiwa. ³⁸ Merani, nomwe novyo mumeriwa, kipimo cema

cakusindiririwa, cakutikinyiriwa, caku-pakatika, mupewa pakulu pawenye. Kamana kipimo camupimira ndi kipimo camuludisiriwa noco."

³⁹ Insa kawasowerera novyo kinyume cengine: "Sawawona watupu wakorerana nkongojo? Wo-wowiri awagwirira mpondo?" ⁴⁰ Aapo anta mwanafunzi mmojawapo wakumpunda mwanlimu wake, fala mwanafunzi wakufyoma sana anlanda mwanlimu wake.

⁴¹ Sababuni kushugulika na kizolo ciri mmaso mwa nduyo, kwasa kushugulikira kibawo ciri mmaso mwako[‡]? ⁴² Umwambira nduyo: 'Nduyangu njo kuno, inga nukusaidiye nukulavye kizolo mmaso mwako-mo.' Mwaja? Iri kuwa uwe auri kuwona kibawo ciri mmaso mwako? Uwe nafiki, lavya kwanza kibawo ciri mmaso mwako, ikisa uwone sana-sana kizolo ciri mmaso mwa nduyo ulavye."

Muti na visumo vyawo

Matwaya 7:4-5, 12:33-35

⁴³ "Aupo muti mwema wakupa visumo vyakunyata. Muti wakunyata newo novyo aupa visumo vyema. ⁴⁴ Kamana kila muti ukwijiwikana kwa visumo vyake. Figu azisumiwa mmuti wa miwa, wala uva azisumiwa mumbiriwiri. ⁴⁵ Munu mwema akuwa na meema mengi mmoyo mwake, ndimana alavya meema mmoyo. Munu mbaya, wa moyo mbaya, alavya mabaya. Konta kanya ya munu isowera cijáre mmoyo.[§]"

Muwe wanu wakufulata usemi wa Mwenyezimungu

Matwaya 7:24-27

⁴⁶ "Munita: 'Mwenye! Mwenye!' fala amutenda canamba omi, sababuni? ⁴⁷ Kila ája kwangu omi, ásikiriza usemi wangu, áfulata vyanamba novyo, nukoloterani anlandire. ⁴⁸ Kanlanda munu ajengire nyumba, akisimba pansi pakwica, akipanga mawe a aluserusu. Uja mpupu wa maji mengi a muto, wibya na nguvu nyumba ire, fala aitikinyike, konta ijengiwa sana. ⁴⁹ Fala ire asikire usemi wangu akitowa kufulata, kalandana na munu ajengire nyumba munsanga, bila kupanga mawe a aluserusu. Pauja mpupu wa maji a muto,

[‡] 6:41 Mana ake ndi javi: uwe kukola dambi ulu fala kushugulikira dambi noto yakorire mwensiwo! [§] 6:45 Ona Matwaya 12:35.

akwibiya nyumba-yo. Kwa mpunde nowo ikugwa, na ipondomoka nfululu!"

7

Manu mmoja Saari-Yahudi akolota kuwa antumaini Insa

¹ Insa pesire kuwambira wanu vinu vire piya, akingira Kafarnaumu. ² Noko ákiwapo nkulungwa mmoja wa masurudadu, ákiwa nawo ntumisi mmoja waakimpenda pakulu futi. ³ Ntumisi ire ákiwona kulgaza, nusura kufwa. ⁴ Surudadu ire pasikire vikisoweriwa kuhusu Insa, kawatuma wakulungwa wamojawapo wa Mayahudi wakanlebele Insa oke akamponese ntumisi wake. ⁵ Wajire ka Insa ware wakintafadali pakulu, wakamba: "Eyo mwananlume-yo ájuzi kusaidiwa, ⁶ kamana awapenda wanu wetu Mayahudi, ndi kweli iye katijengera sinagoga yetu!"

⁶ Insa akilongozana nawo wakuka. Nakufika karibu ya nyumba ire, surudadu ire akiwatumua marafiki zake wamojawapo wapite wakimmwinza Insa, wamwambire: "Mwenye, usiwone kukushumbuwa, omi siri bora uwe kuja kwinama lupenu rangu kwingira. ⁷ Kwa javyo, omi sikidaniza kuwa nijuzi kuja kusowera nowe. Lavya ámuri tu basi, ntumisi wangu-yu ápona. ⁸ Kamana omi nanawo wakulungwa wangu wanijuzi kuwasikiriza. Nanawo novyo masurudadu waniwapanga ámuri. Nimwambira mmoja 'uka', neye alawa akuka. Nimwambira mwengine 'njo kuno', iye akuja. Na nimwambira ntumisi wangu 'tenda-ci', iye atenda."

⁹ Insa nakusikira javire, kanshang'a, akiwazungunukira wakinfulata ware, akiwambira: "Nukwambiranu kuwa tangu sinasingana anta mmoja kati ya wanu walziraeli wa kwamini pakulu kamba eyu!" ¹⁰ Nakufika ukaya, watumiwe ware wansingana ntumisi ire aponire.

Insa anlamusa mwana wa nankweli

¹¹ Subuu yake, Insa akilawa, akuka mpaka kaya yakwitiwa Naimu. Kalongozana na wanafunzi wake na wanu wengi wawenye. ¹² Insa paafikire karibu ya kaya ire, ona, asukuriwa maiti. Maiti are ákiwa mwana mmoja noyo tu basi wa mamaye, na iye ákiwa nankweli.

* 7:19 Almasihii. Ona sura ya 3:15-17.

† 7:22 "Wamasikini" mana ake wanu wejiwa kuwa awana kinu cengine au munu mwengine wakuwa wantumaini.

Wanu wengi wawenye wakimpereka kuka kuzika. ¹³ Mwenye pammonire nankweli ire, kantendera huruma pakulu, akimwambira javi: "Usirire." ¹⁴ Ikisa akiwandika janeza ire, akikumbula, na wanu wasukure janeza ware wakimira. Insa akamba: "Nnemba, nankukwambira, lamuka!" ¹⁵ Neye áfwire ire akikala, akanza kusowera. Insa nopare akingabizi mmakono mwa mamaye. ¹⁶ Piya ware ukiwapata wofi, wakinsifu Mwenyezimungu, wakamba: "Kati yetu kalawirira nabii nkulul!" Ikisa wakamba: "Mwenyezimungu kawanang'aniza wanu wake!" ¹⁷ Habari kuhusu vyatendire Insa zikenera piya porovinsiya ya Yudeya na makaya jirani piya.

Insa na wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza

Matwaya 11:2-6

¹⁸ Wanafunzi wa Yahaya wakuka wakimwereza mwanlimu wavo kuhusu piya vinu vikunire. Yahaya akiweta wanafunzi wake wawiri, ¹⁹ akiwatumua kuka kusowera na Mwenye, wandairi javi: "Uwe ndi ire akirindiriwa kuja*, au titumaini kunrindira mwengine?"

²⁰ Wakija ka Insa, wanu ware wakimwambira: "Yahaya mwenyé Koza katituma kuno tije tukudairi: 'Uwe ndi ire akirindiriwa kuja, au titumaini kunrindira mwengine?'"

²¹ Wakati noure, Insa kawponesa wanu wengi wawenye wakulwaziwa na ulwere jisijisi na wakupatiwa na mashetwani, na kawponesa novyo vipofu wengi wawenye, ewo wakanza kuwona. ²² Ndimana, Insa akiwijibu wanafunzi wa Yahaya ware, akamba: "Ukani mukamwambire Yahaya vyamuwonire na vyamusikire-vi, kuwa vipofu wankuwona, wanu wakubadilika maulu wankwenenda, wamagundula wankuswafiwa, sawasikira wankusikira, wafwi wankuziripusiwa, na wamasikini[†] wankwereziwa Habari Ngema. ²³ Heri munu wakuwa kwangu omi aawona sababu ya kunziwiya kuzidi kunamini."

Insa kasowera kuhusu Yahaya mwenyé Koza

²⁴ Wanafunzi wa Yahaya pawokire vyawo, Insa kengira kuwambira wanu ware

kuhusu Yahaya, akamba: “Mwananlume wamukire kummona kulanga-yo nani? Wamummonire kuwa mwepepe kamba bambati, rakutikinyika na mepo-yo?”²⁵ Noko muka kuwona kinani? Muka kummona mwananlume wakuvala sana-sana? Onani, wanu wa mavazi meema wakwikala mmanyumba makulu a kifalume, awekala nlanga.²⁶ Sambi, muka kuwona kinani? Muka kummona nabii? Ndi kweli, na iye kampunda nabii.²⁷ Yahaya ndi noyo asewiwa mMandiko‡ kuwa:

‘Ona, omi nimperekira ntumwa wangu wakukulongorera,
iye akutengezera njira mbere yako.’

²⁸ Omi nukwambirani kuwa kati ya wanu wapongoriwe na wanawaka, aapo nkulu wakumpunda Yahaya. Novyo-sivyo, munu saari kinu onse muufalume wa Mwenyezimungu, noyo ndi nkulu wakumpunda iye!”

²⁹ Warípisi nsoko wamojawapo, pamoja na piya wanu wengine wasikire, kwa kuwa wôziwa na Yahaya, wakikisha kuwa Mwenyezimungu mwenyé haki.³⁰ Ila Mafarizeu na wenye kupendeleya shariya awoziwe na Yahaya, kwa javyo wakatala vyaasaka Mwenyezimungu wawo.

³¹ Insa akamba tena: “Wana wa nozi enzi-zi niwalandanise na nani? Wanlanda nani?³² Wawa kamba wasimana wekare pabazari wakambirana javi:

‘Tibiya ngoma ya sherehe fala amuvinire, timba nyimbo za uzuni, fala amuririre!’

³³ Kamana, kaja Yahaya mwenyé Koza aata-funa mikate wala aanywa vinyu, umwe mukwamba: ‘Iye kanawo jini.’³⁴ Sambi, kaja Binadamu wa Binguni, akuryanga na akunywanga, umwe mukwamba: ‘Mmoneni, nryaji na nnywaji-yu, rafiki wa warípisi nsoko na wamádambi-yu.’³⁵ Wijiwifu wa Mwenyezimungu wakikishiwa kuwa shariya na piya wenye kufulata nowo wijiwifu-wo.[§]

Insa answamii mwanamuka madambi ake

³⁶ Suku moja, Nfarizeu mmoja kamwarifu Insa akarye kwake. Ndimana Insa akuka kunyumba ya Nfarizeu ire, nakufika akikal-

kurya.³⁷ Ona, ákiwapo nkaya-mo mwana-muka mmadambi. Iye, paasikire kuwa Insa tekala kurya kunyumba ya Nfarizeu kure, akilawa akuka noko. Akisukula numba ngema sana yaâtayire mafuta akunuwira.

³⁸ Nakufika, akitokora nyuma ya maulu a Insa, akirira akimugwa masozi. Kuno akinlovya na masozi ake Insa mmaulu, ikisa akinfuta na nywiri zake. Na kila mara, akimpa beju, kuno akintawanyira mafuta akunuwira are.

³⁹ Nfarizeu ámwarifire ire, nakuwona vyaakitenda mwana-muka ire, akitowera ki-moyomoyo akamba: “Eyu mwana-lume-yu anáwa nabii, iye nanga kamwijiwa mwana-mukani ári kunkumbula mmaulu-yu. Eyu mwana-muka-yu mmadambi!”

⁴⁰ Insa akinjibu Nfarizeu ire, akamba: “Ansumani, ciwapo kinu canisaka kuk-wambira.”

Iye akijibu: “Sema, Mwanlimu.”

⁴¹ Insa akintambira javi: “Wákiwapo wanawalume wawiri wakiwiriwa na* munu mmoja. Mmoja akiwiriwa jarajara* miya ntanu za parata, na mwengine amusini.

⁴² Wo-wowiri anta mmoja aawerepo wakuwa na uwezo wa kuripa deni yake, ndimana mwanyewe akiwaswamii nfululu piya ware. Munu asaka kumpenda pakulu aswamii-re ire ndi wepi?”

⁴³ Ansumani akijibu, akamba: “Niwona kuwa ire aswamii-re pakulu ire.” Insa akamba: “Kweli, kuwaza sana.”⁴⁴ Ikisa Insa akimolota mwana-muka ire, akimwambira Ansumani: “Mmone mwana-muka-yu? Ningira nnyumba mwako-mu, aunipere maji nikitawada mmaulu-mu, fala iye kanosa maulu angu-ya na masozi ake, kanifuta na nywiri zake.”⁴⁵ Aunipokerere kwa beju, fala iye tangu nikingira-mu, aasire kunipa pakulu beju mmaulu.

⁴⁶ Aunipakire mafuta nkiswa-mu, fala iye kanipaka mafuta akunuyira mmaulu.⁴⁷ Kwa javyo, nukwambira kuwa madambi ake, newo mengi, aswamiiwa kamana kanolotera pendo pakulu. Fala mwenyé kuswamii-aba, akolota kupenda aba.”

⁴⁸ Ikisa Insa akimwambira mwana-muka ire: “Madambi ako aswamii-aba.”⁴⁹ Kwa javyo, wanu wengine wekare nawo ware wakanza kwambirana watupu: “Eyu

‡ 7:27 Ona Malakiya 3:1. § 7:35 Kigeregu: “Wijiwifu wakikishiwa kuwa shariya na wanawo piya.” * 7:41 Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja.

mwananlume-yu, wakuwa anta madambi aswamii, nani?"⁵⁰

⁵⁰ Insa akimwambira mwanamuka ire: "Kwamini kwako kukuvesha. Uka vyako kwa salama!"

8

Wanawaka wakinsaidiyanga Insa

¹ Bandi ya javire, Insa akipita mmakaya makulu na matoto, akereza Habari Ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. Iye kalongozana na wanafunzi kumi na wawiri ware. ² Wakinfulata novyo wanawaka wengine wawaponese ulwere wa mashetwani na malwere mengine. Nkati ya ewo wákiwa Mariyamu Madalena átuwisiwe mashetwani saba. ³ Zuwana muka wa Kuza, amiri nkulu wa Herodi; Suzana; na wengine tena wengi wawenye. Ewa wanawaka-wa wakilavyanya vinu vyawo wanyewe, wakin-saidiya Insa pamoa na wanafunzi wake.

Kinyume ca nyari

Matwaya 13:1-9; Maruku 4:1-9

⁴ Suku moja, wajumana wanu wengi, wakilawa kaya nyingi wakija ka Insa. Iye akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira javi:

⁵ "Safari mmoja kalawa nyari mmoja kuka kuvyala mbeyu yake. Paakivalya, mbeyu nyengine igwirira munjira, iluwatiwa, na nyuni zidodola piya. ⁶ Nyengine ikigwirira mmawe, nakukula yumiliya kwa kutowa kanowo napanapa ya maji. ⁷ Nyengine igwirira mmiwa, ikula pamoa na minyani ya miwa, fala miwa ire ikinya. ⁸ Na mbeyu nyengine igwirira munsanga warutuba. Mbeyu ire ikula, ipa visumo miya kwa mbeyu moja." Mwinsho kaamba kwa shauti ulu: "Basi, ári na masikiro a kusikira, asikire!"

Sababu ya kusowera kinyume

Matwaya 13:10-17; Maruku 4:10-12

⁹ Wanafunzi ware wandairia Insa kuhusu kinyume cire mana ake. ¹⁰ Iye akiwajibu: "Umwe mweleweshiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala wanu wengine niwasowerera nkinyume ipate anta wanang'anize wasiwone, anta wasikire waseriwiere.

¹¹ Eci kinyume-ci mana ake ndi javi: Mbeyu ikolota usemi wa Mwenyezimungu.

¹² Mbeyu igwirire munjira ikolota wanu wasikira usemi wa Mwenyezimungu.

Ikisa akuja Shetwani, awalavya usemi ure mmoyo mwawo ipate wasikubali, wasivushiwe. ¹³ Mbeyu igwirire mmawe ikolota wanu wakuwa pawasikira usemi wa Mwenyezimungu, wapokerera kwa radi sana. Fala awana mizi pe mirefu. Kwa muda aba wakubali, fala wakati wakuwayerera, watipuka kunifulata. ¹⁴ Mbeyu igwirire mmiwa ikolota wanu wasikira usemi wa Mwenyezimungu, fala pawenenda, mashuguli a mainsha na utajiri na starehe za mainsha awapota wanu ware. Kwa javyo, awapa visumo vyakutokota. ¹⁵ Mbeyu igwirire munsanga warutuba ikolota kuwa ndi wanu wasikira habari, watula habari-jo mmoyo mwema na kamilifu. Mwinsho wakupa visumo kwa sababu ya imani yayo."

Sikirani sana-sana

Maruku 4:21-25

¹⁶ "Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kataya ntamboru au katula mwivivungu. Ila atula mahala pakwu engira nnyumba onse, áwona nlangaza sana-sana. ¹⁷ Kamana acipo kinu cakufisiwa sacifisuriwa, wala ca siiri airini sacijiwikana na kusikirika panja. ¹⁸ Basi, tunzani namuna vyamusikira. Kamana mwenyé kuwa nawo, akuja kupewa. Saana, mpaka na aba caari nawo, akuja kupokeriwa."

Insa najamaa zake

Matwaya 12:46-50; Maruku 3:31-35

¹⁹ Ikisa mamaye Insa na wanduze woka kummona Insa, fala awakikidiri kufika karibu konta wanu wákiwa wengi. ²⁰ Akambilira Insa: "Ona, mamayo na wanduze wemira panja pare, wasaka wasowere nawe." ²¹ Fala iye akiwajibu, akamba: "Mama na wanduzangu ndi wasikira habari ya Mwenyezimungu na kufulata."

Insa anyamaza mepo

Matwaya 8:23-27; Maruku 4:35-41

²² Suku moja, Insa kengira mungalawa na wanafunzi wake, akiwambira: "Tukeni ng'ambu nyengine ya tanda." Basi ewo, wakilawa pare. ²³ Pawakiloka, Insa akiritandikira, akilala. Ikanza kuvuma mepo pakulu ya gaibu ntanda mure, mungalawa mukijala maji, nusura kuzama. ²⁴ Ewo wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba: "Mwanlimu, mwanlimu, tankuzama!"

Iye kâlamusiwa, akamuru mepo inyamare, na maluwimbi makulu anyamare. Kwa mpunde noure, mepo na maluwimbi vikinyamala, mmaji mure mukitenda shuwari dembwe.²⁵ Ikisa Insa akiwadairi: "Kwamini kwenu ndi kwepi?"

Ewo wakopa pakulu, wakitajabu, wakidairiyana watupu: "Noyu mwananlume-yu nani, wakuwa akwamuru mepo na maji, na piya vinsikiriza iye?"

Insa amponesa mwananlume wakumiliwi na mashetwani

Matwaya 8:28-34; Maruku 5:1-20

²⁶ Nakisa woka na ngalawa, wakifika upande wa inti ya waGerasi*, ng'ambu nyengine ya tanda ra Galileya.²⁷ Insa pesuke mungalawa mure, akifika mwananlume mmoja wa nkaya mure. Mwananlume ire akimiliikiwa na mashetwani. Suku nyingi zawenye akenenda diki, aakilalanga nnyumba, akikalanga kumakaburi.

²⁸ Nakummona Insa ire, akiwuwa pakulu, akigwa mbere yake, na shauti ulu akamba: "Mbana kwankunandibu, Insa, Mwana wa Mwenyezimungu Nkulu? Nukulebelu usinopepesel!"²⁹ Kamana Insa kâmwamuru jini ire alawé mmwiri mwa mwananlume ire. (Kweli, jini ire kâmmiliki munu ire suku nyingi. Wanu wakinfunga na alucema na unyolo, wakinnang'anizira, fala iye akivunja-vunjanga piya vyuma vyakifungiriwa vyonse, jini akintuwisira kulanga.)

³⁰ Basi, Insa kandairi: "Zina rako nani?" Iye akijibu: "Junudi" konta mashetwani wengi wâmwingira mmwiri mwake.

³¹ Mashetwani ware wakizidi kunlebelu Insa asiawamu ewo kulawa kwingira Mpondo sarina mwinsho.³² Noparepare zikiwapo nguluwe nyingi zawenye zikiriswa mmwango. Mashetwani ware wakinlebelu Insa awase wakawengire nguluwe zire. Ndimana Insa akiwetikizira.³³ Mashetwani ware wakinlawa mwananlume ire, wakiwengira nguluwe zire. Na piya nguluwe zire zikituwa, zikicubukira ntanda, zikizama nomo.

³⁴ Wasunga wa nguluwe zire, pawawonire javire, wikitira, wakuka kaya fâkiwa karibu ya mmamasamba, wakereza vikunire vire.

* 8:26 Noyo inti-*yo* wâkiwa waru Sawari-Mayahudi. vyake piya késa kupóteza kuwapa watabibu".

³⁵ Wanu woka kaakiwa Insa kure kuwona vikunire vire. Munu âmilikiwe na mashetwani ire, ewo wammona ekare karibu ya maulu a Insa, kavala nguwo zake, na ankili zintengemana. Nakuwona javire, wakibaki na wofi.³⁶ Ware wanu wawonire vikunire vire, wawambira wenziwawo namuna vyaponesesiwe munu âkiwa na mashetwani ire.

³⁷ Ikisa, wanu piya inti ya waGerasi ire wanlebelu Insa kuwa alawe kwawo oke vyake, kamana piya wâkiwa na wofi pakulu. Basi, Insa akingira mungalawa mure, akiludi.³⁸ Mwananlume wawânlawire mashetwani ire kantafadali Insa ekare naye. Fala Insa akinludisa, akamba:³⁹ "Ludira kwenu, ukereze vinu vyakutendere Mwenyezimungu." Basi, iye akilawa, akipita nkaya mure piya, akereza vinu vyatenderiwe na Insa.

Mwanamuka mmoja aponesiwa

Matwaya 9:18-26; Maruku 5:21-43

⁴⁰ Insa paaludire, wanu wengi wampokerera na radi kamana piya wakinrindira.

⁴¹ Sambi, akija mwananlume wakwitiwa Yairu, âkiwa nkulungwa wa sinagoga. Yairu nakufika, akinsujidira Insa mmaulu, akintafadali pakulu oke kwake,⁴² kamana âkiwa nawo mwana muka mmoja tu basi wa hirimu ya myaka kumi na miwiri, âkiwa nlwre pakulu, karibu kufwa.

Insa paakuka, wanu wengi wakinkinya kila upande.

⁴³ Munkonjo mure, âkiwapo mwanimuka âkiwa na ulwere wa mbobo muda wa myaka kumi na miwiri†, fala iye âkiwa saanaponesiwa na munu mmojawapo.

⁴⁴ Iye akiifika karibu Insa kumiyongo kwake, akinkumbula lupindo ra anzu yake. Kwa mpunde noure, damu ikinlawa ire ikinyamala.⁴⁵ Insa akidairi: "Anikumbure nani?" Pawakanire wanu ware piya, Peduru akamba: "Mwanlimu, piya wanu wakukinya, wankukusukuma kuno-nakuno!"⁴⁶ Fala Insa akamba: "Anta, kawapo mmojawapo anikumbure kasidi, kamana nifahamu uwezo ukinilawa."

⁴⁷ Mwanamuka ire, kwa kuwona kuwa aifâi kurifisa, akija akitetema akirefyâ pansi mbere yake, akisema mbere ya wanu piya sababu yankumburire, na namuna

† 8:43 Mandiko mengine anukuriwe wongeza javi: "vinu

vyaaponesiwe kwa noure mpunde ure.
⁴⁸Basi, Insa akimwambira: "Nunu, kwamini kwako kukuvesha, uka salama."

Insa anzilibusa mwari wakufuwa
⁴⁹Insa paakisowera, akiya munu kulawa kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga, akamba: "Mwanenu kafwa. Musimwandibu mwanlimu-yu bure-bureni!" ⁵⁰Fala Insa nakunsikira javire, kamwambira Yairu: "Usope kinu! Ila tumaini tu basi, mwanawo avuka!" ⁵¹Insa paafikire kunyumba ya Yairu, nnyumba mure aamwasire munu kwingira ila Peduru, Yakobu, Yahaya, pamoja na wawaze mwari ire. ⁵²Piya wanu wakirira na wakirishiku kuhusu mwari ire, fala Insa akiwambira: "Musirire! Aafwire, ila kankulal!" ⁵³Wanu wankejeli konta wakijiwa kuwa kafwa. ⁵⁴Basi, Insa akinkola nkono wake, akimwita akamba: "Mwari, lamuka!" ⁵⁵Kweli, ukinludira uhai wake. Kwa mpunde noure akilamuka, na iye akiwamuru wampe cakurya. ⁵⁶Wawaze mwari ire wabaki wakutajabu wawenye, fala Insa akiwamuru wasimwambire munu vikunire vire.

9

Insa awatuma mawalii kwereza Habari Ngema
Matwaya 10:5-15; Maruku 6:7-13

¹Insa, paawajumanise mawalii kumi na wawiri ware, akiwapa uwezo na mamulaka julu ya mashetwani piya na ulwere waponese. ²Na akiyatuma walawe wapite wakereza ufalume wa Mwenyezimungu na wakiwaponesa walwere. ³Iye kawambira: "Musirisukuze anta kinu munjira: wala nkongojo wala nrumba wala nkate wala nzuruko wala ngupo nyengine zakwaluriza. ⁴Nyumba yamusaka kwingira, ikalani nomo mpaka kulawa kwenu. ⁵Piya sawakupokererani umwe, mukilawa kaya-yo, ripumuneni yunyu mmaulu mwenu, iwe ushahidi kubishana nawo." ⁶Basi, ewo wakilawa wakipita kaya anta kaya, wakereza Habari Ngema na wakiponesa kila upande.

Kukafilika ka Herodi
Matwaya 14:1-12; Maruku 6:14-29

⁷Sambi, nfalume Herodi akisikira piya vikikuna vire, akafilika pakulu kwa kwambiriwa na wamojawapo kuwa Yahaya

kafufuriwa ka wafwi. ⁸Wengine wakwamba kuwa Aliyasi kalawirira upya. Na wengine wakwamba kuwa nabii mwengine wa mida kafufuriwa ka wafwi. ⁹Herodi akamba: "Yahaya nintupula kiswa. Sambi, munu wanisikira akunisha vinu-yo, nani?" Kwa piya vire, akisakula ammone Insa.

Insa awapa cakurya junudi ya wanu
Matwaya 14:13-21; Maruku 6:30-44; Yahaya 6:1-14

¹⁰Mawalii ware pawaludire, wamwambira Insa piya vyawatendire. Ikisa iye akiwatwala, wakilawa yeka yaho mpaka kaya yakwitiwa Betisaida. ¹¹Junudi ya wanu pawejijiwe kokire Insa kure, wakinfulata. Iye nakuwapokerera, akisowera kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, na ware wakisakula kupona, kawaponesa. ¹²Parikitita juwa, kumi na wawiri ware wakuka, wakimwambira: "Layana nawo wanu-wa walawe, woke mmakaya na mmamasamba ankaribu-mu, wakafikire na wapate cakurya. Epa mahala patiri-pa panundu!"

¹³Fala iye akiwambira javi: "Wapeni umwe-po warye!"

Ewo wakamba: "Atina kinu tena ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri, sairi tuke tikauze cakurya ca ewa wanu-wa piya." ¹⁴Kamana wákiwapo kiyasi ca wanawalume alufu ntanu.

Insa akiwambira wanafunzi ware: "Wanu-wo wambireni wekare amusini-amusini." ¹⁵Wakitenda novire, wakiwekaza ware piya bunga-bunga. ¹⁶Insa, nakutwala mikate mitanu ire na inswi mbiri zire, akinang'aniza julu, akinshukuru Mwenyezimungu cakurya cire. Ikisa akimeya, akiwapa wanafunzi ware wawatongere wanu ware. ¹⁷Newo piya wakirya, wakikuta. Mwinsho, ewo wakilokotera pamoja vipande vibakire vire, vikijala vikapu kumi na viwiri!

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi
Matwaya 16:13-19; Maruku 8:27-29

¹⁸Suku moja, Insa akilebelwa duwa yeka yake. Upande wákiwapo wanafunzi ware. Iye akiwadairi, akamba: "Wanu wakwamba kuwa omi niwa nani?" ¹⁹Ewo wakijibu, wakamba: "Wamojawapo wakwamba kuwa Yahaya mwenye Koza. Fala wengine wakwamba kuwa Aliyasi, na wengine tena wakwamba kuwa nabii wa mida kufufuriwa."

²⁰ Iye akiwadairi tena: "Sambi umwe, mukwamba kuwa omi niwa nani?"

Peduru akijibu, akamba: "Uwe kuwa Almasihi wa Mwenyezimungu!" ²¹ Insa kwa kuwalaizira akamuru kuwa wasimwambire munu iye caari.

*Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka
Matwaya 16:20-28; Maruku 8:30-9:1*

²² Ikisa Insa akamba: "Isakikana Binadamu wa Binguni atabike pakulu, akatariwe na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, aulaiwe, na suku ya tatu afufuriwe ka wafwi."

²³ Ikisa kawambira wanu piya: "Munu mmojawapo asaka kunifulata omi onse, arikatare mwanyewe, asukure nsalaba wake suku daima-zi, anifulate. ²⁴ Kamana ásaka kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala ápoteza mainsha ake kwa sababu yangu omi, avusha. ²⁵ Munu kupata duniya nzima-zi, kuriptoeza au kwaribu mainsha ake, faidanii? ²⁶ Kamana munu akiriwonera haya nomi au usowezo wangu, Binadamu wa Binguni, akiludi na utukufu wake na wa Baba na wa malaika matakatifu, iye novyo akuja kuriwonera haya naye. ²⁷ Fala nukwambirani kweli kuwa, epa wawapo wanu wamojawapo awafwa sawanamba kuwona ufalume wa Mwenyezimungu."

Insa awoniwa umwijiare utukufu

²⁸ Zipita suku nane bandi ya kusowera javire, Insa akilawa na Peduru, Yahaya, pamoja na Yakobu, akikwera pamwango kulebela duwa. ²⁹ Paakilebela duwa pare, uso wake ure utaduka, nguwo zíkiwa nyelupa-vu ziking'anira ng'ani-ng'ani-ng'ani. ³⁰ Ona, wákilawirira wanawalume wawiri wakanza kupakanira naye. Ewo wákiwa Musa na Aliyasi, ³¹ wazunguriziwa na nuru ya utukufu, wakisowera kuhusu namuna za kifo cake vyaa kuka kutimiza Yerusalemu.

³² Peduru na wensiwe wâlala usingizi pakulu futi. Nakusisimuka, wawona utukufu wa Insa pamoja na wanawalume wawiri waâkiwa nawo ware wemire.

³³ Musa na Aliyasi, nakulawa pare, Peduru akimwambira Insa: "Mwanlimu, vyema tiwe nopal! Tijenga vitala vitatu: kimoja cako, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi." Iye aakijiwa anta caamba! ³⁴ Kuno akisowera, rikisuka wingu, rikiwafinika.

Ewo paringire wingu rire ukiwapata wofi pakulu. ³⁵ Muwingu mure ikisikirikan shahti ikamba: "Eyu ndi mwanangu wan-intondore, nsikirizeni iye!" ³⁶ Nakusowera shahti ire, Insa kawoniwa yeka yake. Wanafunzi ware wakinyamala. Nozire suku zire awamwambire anta munu vyawawonire vire.

*Insa amponesa munu âpatiwe na shetwani
Matwaya 17:14-18; Maruku 9:14-27*

³⁷ Subuu yake, pawakisuka pamwango ure, wakisisanana na wanu wengi wawenye. ³⁸ Ona, mwananlume mmoja munkonjo mure akikuwa kuno akamba: "Mwanlimu, tenda fadili ummone utungu mwanangu-yu konta nanawo mmoja noyu tu basi! ³⁹ Kawapo jini ári kunkola, mpunde nowo annyangurisa. Ampata mwanaajulu mpaka anlawa makovu nkanywa. Amwasa na vilaso, arigariga kunlawa! ⁴⁰ Niwatafadali pakulu futi wanafunzi wako wantuwise jini-zi, fala awakidirire!"

⁴¹ Insa akijibu, akamba: "Ha, kizazi sacamini na cakusiyani! Nikwikala namwe nukukuhitamilini mpaka rini? Njo nawo kuno mwanaawo-yo." ⁴² Nnembira ire nakufika karibu yake, jini ire akimwefya pansi, akimpata mwanaajulu. Fala Insa akinsutumu jini ire, akimponesa nnembira ire, ikisa akingabizi wawaye. ⁴³ Na wanu piya wakishanga dwaraa uwezo nkulu wa Mwenyezimungu ure.

*Insa asowera tena kuhusu kifo cake
Matwaya 17:22-23; Maruku 9:30-32*

Pawakishanga wanu piya kwa vitendo piya vyaatendire Insa, iye akiwambira wanafunzi wake javi: ⁴⁴ "Sikirizani sana-sana canamba omi: Binadamu wa Binguni wakati karibu aperikiwa mmakono mwa wanadamu." ⁴⁵ Fala ewo aweiwiwe ewu usemi-wu, mana ake wafisiwa, ipate waseriwiwe. Na kuhusu usowezo ure, ewo wakopa kundairi.

Munu bora

Matwaya 18:1-5; Maruku 9:33-37

⁴⁶ Suku moja wanafunzi ware wakikaidiyana watupu kuhusu nani ari bora. ⁴⁷ Insa kwa kwijiwa ciri mmyoyo mwawo, akintwala kisimana mmoja, akimira naye, ⁴⁸ akiwambira javi: "Munu asaka kuwa onse ampokérera kisimana-zi kwa zina rangu, kanipokerera omi.

Na anipokérera omi, kankumpokerera anipereke omi. Kamana kati yenu umwe, mwenyé kurinyenyekya pakulu, noyo ndi bora!"

Munu saatilumbata ofwe kawa pamoja nafwe

Maruku 9:38-40

⁴⁹ Yahaya kaamba: "Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja akiwatuwisa mashet-wani kwa zina rako. Tikinkataza, konta iye aafulatana nafwe!"

⁵⁰ Fala Insa akimwambira javi: "Musinkataze! Munu saabishana nomwe kawa upande wenu."

Insa apokereriwa caputu kaya moja ya Samariya

⁵¹ Paifikire karibu suku ya kukweziwa Insa, iye akitwakali kuloza uso kuka Yerusalem. ⁵² Akiyatuma mashikarakanzi wamojawapo walongorere. Ewo wakingira kaya ya waSamariya wantengezere. ⁵³ Fala wenyé kaya awasakire kumpokerera, konta Insa katwakali kuka Yerusalem.*

⁵⁴ Wanafunzi wawiri Yakobu na Yahaya, nakuwona javire, wamwambira: "Mwenye, usaka titise moto kulawa mbinguni tiwapoteze wanu-wa?" ⁵⁵ Fala Insa akizungunuka, akiwasutumu. ⁵⁶ Basi, wakilawa wakuka kaya nyengine.

Citibidire kutenda kwa kunfulata Insa

⁵⁷ Ewo wari munjira wakuka, mmojawapo akimwambira Insa: "Omi nukufulata kauka konse." ⁵⁸ Insa akinjibu: "Marikule wanawo mapondo, nyuni zanawo vitundu, fala Binadamu wa Binguni aana anta pak-winyamira kupumula."

⁵⁹ Ikisa, akimwambira munu mwengine: "Uwe nifulate!"

Fala iye akamba: "Mwenye, nase kwanza nuke nikanzike wawa." ⁶⁰ Insa akinjibu: "Wase wafwi wawazike wafwi wawo. Ila uwe lawa, pita ukereza ufalume wa Mwenyezimu."

⁶¹ Akilawa munu mwengine akamba: "Mwenye, omi nisaka nukufulate. Ila kwanza nase nuke, nikawalaye wajamaa zangu." ⁶² Insa akinjibu: "Munu anza kutenda matuto, akinang'aniza nyuma,

* 9:53 Yerusalem ndi kaya saikiwa takatifu kwavo ewo. tayari kumpokerera Insa, fala wanu wakúka kwereza Habari Ngema ndi aba futi. Mwenyezimu awapereke wanu wengine wakwereza Habari Ngema.

aajuzi kwingira muufalume wa Mwenyez-imungu."

10

Insa awatuma wanafunzi wengine kwereza Habari Ngema

¹ Bandi ya vire, Mwenye Insa akiwatondola wanafunzi wengine sabini na wawiri, akiwaperekwa wawiri-wawiri walongorere piya kaya na upande mwalangele kupita mure. ² Akiwambira javi: "Kuvuna kukulu fala wavuni wawa aba.* Kwa javyo, ntafadalini Mwenyé mavuno awatume wakazi pa mavuno ake.† ³ Ukani! Onani, nankukutumaní kamba makondoo kati-kati ya miwinzi.

⁴ Musirisikuze poci wala nkoba wala tamango. Na munjira musidairiyane nawo wanu habari. ⁵ Nyumba yamusaka kwingira yonse, kinu cakwanza ambaní javi: "Salama iwe julu ya eyi nyumba-yl"

⁶ Akiwapo nyumba-mo munu wa salama, salama yenu ibaki neye. Akitowa kuwepo, ikuludirani wanyewe. ⁷ Noyo nyumba-yo ikalani murye na munywe cawakumerani conse. Kamana mukazi kanawo haki ya nshahara wake. Musisamesame nyumba anta nyumba. ⁸ Kaya yamwingira yonse wakukupokererani, iryani vyawakumerani vyonse. ⁹ Noko walwere waponeseni, wambireni: 'Ukufikani karibu ufalume wa Mwenyezimu!' ¹⁰ Fala mukingira nkaya mojawapo, ikiwa wanu awakupokererani, mukilawira mbarabara za kaya-yo, ambaní javi: ¹¹ 'Anta vunvu ra nkaya mwenu-mu aritingire mmaulu tankukupumunirani. Novyo-sivyo, mwijiwe kuwa ukufikani karibu ufalume wa Mwenyezimu.'‡

¹² Nukwambiraní kuwa suku ya Kiyama, eyo kaya-yo ípata adhabu ulu koliko Sodoma!"

*Makaya a wanu wabishi
Matwaya 11:20-24*

¹³ "Uwe Korazini, ulaniwe! Uwe Betisaida, ulaniwe! Kamana mambo a uwezo atendíwe kwenu umwe anatendiwa kaya za Tiru na Sidoni, wenyé kaya-zo nanga watubiya madambi awo mida na midada,

* 10:2 Mana ake: Wawapo wanu wengi wawenye wari

† 10:2 Mana ake: Nlebeleni

‡ 10:11 Wakitenda javi kamba alama ya kuwa wanu wa kaya ire wakúka kuhukumiwa.

nanga wekala pansi wawala nguwo nzito na kuripaka rivu nkiswa.¹⁴ Suku ya Kiyama, umwe mupata adhabu pakulu koliyo Tiru na Sidoni.¹⁵ Na uwe Kafarnaumu, udaniza kuwa kulamusawa kuperekwiwa binguni? Anta, uwe ukwisisiwa, úpererekwiwa Kuzimu!"

¹⁶ Ikisa Insa akiwambira wanafunzi wake ware: "Munu akusikirizani umwe, anisikiriza omi. Munu akukatalani umwe, anikatala omi, na munu anikatala omi, anikatala aniperekere omi."

Kuludi ka wanafunzi sabini na wawiri

¹⁷ Wanafunzi sabini na wawiri ware wakiludi radi, wakimwambira Insa javi: "Mwenye, anta na mashetwani watisikiriza kwa zina rako!"¹⁸ Insa akiwajibu: "Aye, omi nimmona libilisi akisomoka kulawa binguni, akgwa kamba kumensa."¹⁹ Onani, omi nukupangani mamulaka a kuwaluwata manyoka na viluma-ombo, na mamulaka a kushinda nguvu piya za aduwi. Acipo kinu kwa namuna isaka kuwa yonse cakukuduruni.²⁰ Fala novyo-sivyo, musifurahi kwa kuwa mashetwani wakusikirizani. Ila furahini kwa kuwa mazina enu andikiwa binguni."

Insa afurahi kwa kutimiza vyaaaska Wawaye

Matwaya 11:25-27; 13:16-17

²¹ Noure wakati ure, Insa ákiwa radi pakulu kwa uwezo wa Roho Takatifu, akamba: "Ha, Baba, Mola wa binguni na wa duniya, nukutukuzza konta kuwafisa evi vinu-vi wejiwifo na werevu, kuwolotera watoto[§]. Aye, Baba, nukutukuzza kwa kuwa evi ndi vyausaka kutenda kwa rehemaya yako.

²² Piya vinu nigabiziwa na Baba wangu. Aapo amwijiwa Mwana sairi Baba, na aapo amwijiwa Baba sairi Mwana na ware wakuwa Mwana asaka kuwafafanurira."

²³ Ikisa, akiwazungunkira wanafunzi wake cembe, akiwambira javi: "Heri maso awóna vinu vyamuri kuwona umwe!"

²⁴ Kamana nukwambiranu kuwa minabii na mafalume wengi vikiwajibu wawone vyamuri kuwona umwe, fala awawonire. Vikiwajibu wasikire vyamuri kusikira, fala awasikire."

Ámuri bora

§ 10:21 "Watoto" mana ake epa ndi "wanu wakurinyenyekyeyo".

²⁵ Ona, suku moja mwanlimu mmoja wa shariya wa Mayahudi akilamuka kumyerera Insa, akamba: "Mwanlimu, nikisakula niriti mainsha a milele, nijuzi nitende kinani?"²⁶ Iye akinjibu: "Nkati ya Taureti yandikiwa mwaja? Wereriwaja?"²⁷ Iye akinjibu, akamba: "Mpende Mola, Nlungu wako na moyo wako piya, na roho yako piya, na nguvu zako piya, na ankili zako piya. Na mpende mwenzizivo kamba vyau-ripenda uwe mwanyewe."²⁸ Insa akamba: "Kujibu sana. Tenda novyo, úinshi."

Kinyume ca nSamariya mwema

²⁹ Mwanlimu wa shariya ire akisaka olote kuwa kamilifu, ndimana akindairi Insa: "Mwenzangu ndi wepi?"³⁰ Insa akinjibu, akamba javi:

"Mwananlume mmoja akilawa Yerusalem, akiteremukira Yeriko. Munjira mure wakinlawirira wevi, wakimwiwira nguwo, wakimwibiya, wakuka vyawo, wakimwasa karibu ya kufwa.³¹ Vikuna noire njira ire ákipita nlongozi mmoja wa dini. Pammonire, akinnyemera upande mwengine.³² Akija novyo nopare mwananlume akikolanga kazi nNyumba Takatifu*. Pammonire, neye novyo akinnyemera upande mwengine.

³³ Ikisa akija nSamariya† mmoja, akipa na safari yake, akinsingana. Iye nakummona munu ire, kantendera huruma pakulu.³⁴ Akinfika karibu, akintafiti vijaraa vyake vire, akintaya mafuta na vinyu. Ikisa, akimpakira mburu mwake mwanyewe, akuka nawo mpaka kunyumba ya wayeni, akinsunga nomure.³⁵ Subuu yake, akitwala jarajara mbiri za parata, akimpa mwanyewe nyumba ire, akimwambira javi: 'Nsunge-yu. Na vinu vyausaka kumwaribira tena, omi nikiludi, nukuripa.'

³⁶ Sambi, uwonaja? Kati ya wanu watatu ware, mwenzizive mwananlume alawiriwe na wevi ire ndi wepi?"³⁷ Iye akijibu: "Ántendere huruma ire."

Na Insa akimwambira: "Basi katende sawa-sawa novyo."

Insa kunyumba ya Marta na Mariyamu

³⁸ Insa na wanafunzi wake wakendeleya na safari yayo. Insa paafikire kaya moja,

* 10:32 Kigeregu: "nLawi". † 10:33 WaSamariya

mwanamuka mmoja wakwitiwa Marta akimpokerera nnyumba mwake.³⁹ Marta ákiwa nawo nduye wakwitiwa Mariyamu kamwikala Mwenye Insa kumaulu, ansikire vyaaafunda.⁴⁰ Fala Marta akishugulika pakulu konta ákiwa nawo vinu vingi vyawenye vyakuwahudumu. Iye akinfika karibu, akindairi: "Mwenye, avikuyeri nduyangu kunasa nikikola kazi yeka? Basi, mwambire aje anisaidiye."⁴¹ Fala Mwenye akinjibu: "Ha, nunu Marta, ukwangaika na vinu vingi vyawenye, autengemana.⁴² Fala cisakikana pakulu kinu kimoja tu basi. Mariyamu katondola fungu rimoja rema, nero fungu-ro aalaviwa."

11

Insa afunda kulebela duwa *Matwaya 6:9-13; 7:7-11*

¹ Safari moja, Insa ákiwa mahala pamojawapo, akilebela duwa. Pesire, mwanafunzi wake mmoja akimwambira: "Mwenye, tifunde kulebela duwa, kamba Yahaya vyaaawafundire wanafunzi wake."

² Insa akiwambira: "Mukilebela duwa, ambanji javi:

Baba, ritukuziwe zina rako!
Utaware ufalume wako.

³Tipe luziki rero ratisakula kila suku.

⁴Tiswamii madambi etu,
kamana ofwe novyo tiwaswamiingi
watikosa.

Usitase kutingira ushetwani."

⁵Ikisa akiwambira:

"Tulani kuwa, kati yenu, mmoja akuwa na rafiki yake, kamukira usiku kati-kati, kamwambira: 'Tafadali, rafiki yangu, nikopeshe mikate mitatu.⁶ Rafiki yangu kaja kanifikasi nkati ya safari yake, omi sina cakurya cakumpa.'⁷ Na iye nyumba-nyumba nomo akijibu, akamba: 'Usinandibu! Nryango ufungiwa. Omi na wanangu tapakinanda tankulala. Silamuka kuja kukupa.'⁸ Kusema kweli, ikiwa aalamuka ampe kwa kuwa rafiki yake, fala ammwandibu kunlebela, alamuka akumpa piya vyaaasakula.⁹ Na omi nukwambiranji javi:

Lebelani, mupewa;
sakulani, mupata;

lombani hodi, mufunguririwa.

¹⁰Kamana álebela onse, apewa;
ásakula apata;
na álomba hodi afunguririwa.

¹¹ Nani kati ya umwe wawawa, alebeliwa na mwanawewe inswi, kasa kumpa inswi kampa nyoka?¹² Au alebeliwa rí, kampa kilumaombo?¹³ Onani, umwe wabaya mukwijiwa kuwapa wanenu vinu vyema-vyema, futi Baba wetu mbinguni siazidire pakulu, awapa Roho Takatifu wenye kunlebela!"

Uwezo wa Insa na uwezo wa Belzebuli
Matwaya 12:22-30; Maruku 3:20-27

¹⁴ Suku moja, Insa akintuwisa jini mwananlume mmoja bubu. Jini ire nakunlawu, bubu ire akanza kusowera, na wanu wakitajabu pakulu futi.¹⁵ Fala wamojawapo wakamba: "Iye awatuwisa mashetwani julu ya Belzebuli, nfalume wa mashetwani."¹⁶ Wengine wakisakula wamyerere Insa, ndimana wakinlebela atende alama mmojawapo ya binguni.

¹⁷ Fala Insa akijiwa mawazo awo, basi akiwambira: "Piya ufalume wakwawanyika wanyewe-ka-wanyewe ufujika, na ujamaa wa nyumba saupatana wanyewe-ka-wanyewe, ufujika.¹⁸ Na ikiwa novyo Ibilisi akirawanya mwanyewe, ufalume wake-wo ukwikala mwaja? Kamana mukwamba kuwa, julu ya Belzebuli, omi niwatuwisa mashetwani.¹⁹ Ikiwa niwatuwisa mashetwani julu ya Belzebuli, wanenu wawatuwisa julu ya nani? Kwa javyo, ewo ndi waja kukulamulanji.²⁰ Fala ikiwa niwatuwisa mashetwani na cala ca Mwenyezimungu, basi julu yenu ukufikani ufalume wa Mwenyezimungu.²¹ Munu wanguvu, wakuwa na sulaha zake sana-sana, paasunga nyumba yake, vyombo vyake visalimika.

²² Fala akilawirira mwengine wakunzaidi nguvu koliko iye, anshambuliya, ankidiri, sulaha zake zatuminire akwawanya, vinu vyaa yanganye-yovo.*²³ Munu saari pamoja nomi, abishana nami. Na saakusanya pamoja nnomi, atawanya."

Kuludi ka jini
Matwaya 12:43-45

* 11:22 Mana ake: Ibilisi ndi munu wanguvu, fala Insa ndi munu wanguvu pakulu kumpunda Ibilisi, ndimana kanawo haki yakuwamuru mashetwani (watumisi wa Ibilisi) walawe mmwiri mwa wanu. † 11:24 Epa, "nyumba" mana ake "munu".

²⁴ Insa akizidi kusowera, akamba: "Jini, paanlawa munu, apita mahala mwakumiya, kusakula pumuzi. Akitowa kupa, akwamba: 'Niludira nyumba[†] yangu yanilawire'. ²⁵ Paaludi, asingana nyumba ifyairiwa, itengiwa sana-sana. ²⁶ Basi, awokira mashetwani saba wabaya pakulu koliko iye, ware wamwingira, wamwikala iye. Na munu ire hali yake ya mwinsho ikuwa mbaya ipunda yakwanza."

Furaha kamili

²⁷ Insa paasowera vinu-vi, mwanamuka mmoja kati ya junudi akamba na shauti ulu: "Heri mwanamuka akwimite, na mawere aujijire!" ²⁸ Fala iye akinjibu: "Heri pakulu wenyewe kusikira usemi wa Mwenyezimungu na kufulata."

Insa alama ya Mwenyezimungu *Matwaya 12:38-42; Maruku 8:12*

²⁹ Wanu piya pawankinyire Insa, iye akanza kuwambira javi: "Ha! Eci kizazi-ci, kizazi kimoja kibaya. Cisakula alama, fala acipewa alama sairi alama ya Inusu. ³⁰ Kamana, kamba Inusu vyawere alama ka waNenive, ndi novyo Binadamu wa Binguini akunu alama ka wanu wa eci kizazi-ci. ³¹ Suku ya Kiyama, rainya wa suheli akuja kulamuka na wanu wa eci kizazi-ci, awalamula hukumu yayo[‡], kamana kasafiri kulawa inti ya baidi, asikire wijiwifu wa Selemani. Onani, epa kawapo munu bora pakulu koliko Selemani! ³² Na suku ya Kiyama waNenive wakuja kulamuka pamoja na wanu wa eci kizazi-ci, awalamula hukumu, konta waNenive watubiya pâwasikire utuba wa Inusu. Na onani, epa kawapo munu bora pakulu koliko Inusu!"

Nuru ya mwiri

Matwaya 5:15; 6:22-23

³³ Insa kawambira: "Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kufisa au kufinika na tamboru. Ila atula mahala iwamwarikira wanu wéngira, ipate wawone nlangaza. ³⁴ Kandiyeru ya mwiri ndi riso rako. Ikiwa maso ako meema, mwiri wako piya ukuwa

[‡] 11:31 Kigeregu: "Rainya wa suheli akuja kulavya ushahidi. Kwa javyo, awalaumu eci kizazi-ci." [§] 11:34 Ukweli ikwingira mmwiri julu ya roho. Ikiwa ukwamini ukweli vyaasema Insa, mainsha ako piya awa nawo tamaa. Ikiwa aumwamini Insa, kwanawo tafauti. * 11:35 Mana ake: More-more kuwa kweli-kwelini wijiwe ukweli waasema Insa.

[†] 11:36 Kweli-kwelini munu asakula kwijiwa ukweli, aakatala anta upande mmoja wa ukweli wolota Insa, Mwenyezimungu akuja kumolotera ukweli piya. [‡] 11:38 Kunawa mimakono kâbula ya kurya ndi tabiya ya Mayahudi.

[§] 11:42 Mana ake: "vinu vitoto vyenu". * 11:44 Ewo wawa kamba vinu vyakunyauka vyawawandika wanu bila kwijiwa kuwa wankukola vinu nya ucafuu.

nuru. Fala ikiwa riso rako ribaya, mwiri wako piya ukuwa nkisi.[§] ³⁵ Ndimana, rikengere ipate nuru yauri nawo-yo isiwe kisi.* ³⁶ Kwa javyo, ikiwa mwiri wako piya wanawo nuru, bila mahala pamojawapo kuwa pakisi, únuru nfululu, kamba mwenge vyaukumwarikira na nlangaza wake.[†]"

Insa awasutumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya

Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40

³⁷ Insa paasowera, Nfarizeu mmoja akimwarifu kwake wakarye. Basi, iye akingira nnyumba mure, aikakala akiryia.

³⁸ Nfarizeu ire, nakummona Insa akiryia sanamba kunawa[‡], katajabu pakulu.

³⁹ Mwenye Insa akiwambira: "Umwé Mafarizeu mushugulikira pakulu kosa panja ya kikombe na finga, fala mmyoyo mwenu cukwijalani coyo na ubaya. ⁴⁰ Wanu wajinga sumwe! Atendire nya panja siatendire noyo nya nkati? ⁴¹ Basi, vinu nya nfinga, perekani viwe zaka, na piya vinu vikuwa swafi kwenu umwe.

⁴² Fala umwe Mafarizeu, mulaniwe! Mulavya fungu rakumi kwa kuminyu, alvadosi, na kila nnyani mojawapo wakuriwa[§], fala umwe mufezeysi shariya na kumpenda Mwenyezimungu. Evi ndi vikulazimuni kutenda bila kwasa vyenginevyo.

⁴³ Umwe Mafarizeu, mulaniwe! Kukwajibuni kwikala mahala mwa swifa nsinagoga, na kukomaziwa na inshima pamupita mukendena mmanjira. ⁴⁴ Umwe, mulaniwe! Muwa kamba makaburi akusira sawoneka. Wanu wakwenenda julu yaho sawejiwa!*

⁴⁵ Basi, mwanlimu mmoja wa shariya akinjibu Insa, akamba: "Mwanlimu, pawambire javyo-po, kutitukana!" ⁴⁶ Insa akijibu: "Umwé, wanlimu wa shariya, mulaniwe novyo! Muwatika wanu mizigo sawakidiri kusukula, fala umwe amukumbula mizigo-yo na cala cenu anta

[‡] 11:31 Kigeregu: "Rainya wa suheli akuja kulavya ushahidi. Kwa javyo, awalaumu eci kizazi-ci." [§] 11:34 Ukweli ikwingira mmwiri julu ya roho. Ikiwa ukwamini ukweli vyaasema Insa, mainsha ako piya awa nawo tamaa. Ikiwa aumwamini Insa, kwanawo tafauti. * 11:35 Mana ake: More-more kuwa kweli-kwelini wijiwe ukweli waasema Insa.

[†] 11:36 Kweli-kwelini munu asakula kwijiwa ukweli, aakatala anta upande mmoja wa ukweli wolota Insa, Mwenyezimungu akuja kumolotera ukweli piya. [‡] 11:38 Kunawa mimakono kâbula ya kurya ndi tabiya ya Mayahudi.

[§] 11:42 Mana ake: "vinu vitoto vyenu". * 11:44 Ewo wawa kamba vinu vyakunyauka vyawawandika wanu bila kwijiwa kuwa wankukola vinu nya ucafuu.

kimaja! ⁴⁷ Umwe, mulaniwe! Mujengera makaburi a minabii wolaiwe na wababu zenu. ⁴⁸ Kwa javyo, muwa mashahidi, mwankwitiwikizira vitendo vyawatendire wababu zenu! Kamana ewo wawolaya minabii, sambi umwe mwankujengerera makaburi awo! ⁴⁹ Ndimana, wijiwifu wa Mwenyezimungu† ukwamba javi:

‘Niwapereka minabii na mawali, fala wamojawapo wawolaya na wawalumbata!’

⁵⁰ Kwa javyo, isakikana eci kizazi-ci cijibu damu itawanyike ya piya minabii waulaiwe tangu kumbiwa ka ulumwengu. ⁵¹ Isakikana cijibu mwanzo wa damu yolaiwe Abeli mpaka damu yolaiwe Zagariya, aulaiwe kati ya uralu wa kafara na Mahala Patakatifu. Nukwambirani kuwa isakikana eci kizazi-ci cijibu.

⁵² Umwe, wanlimu wa shariya, mulaniwe! Mutwala nifungulo wa wijiwifu. Umwe wanyewe amwingire‡, na wári kusaka kungira, mwankuwaziwiya.’

⁵³ Insa paakilawa mahala pare, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wakimiwa naye pakulu futi, wakanza kumwandibura ka kundairi-dairingi vinu vingi vyawenye. ⁵⁴ Ewo wakinang'anizira asowere kinu kimojawapo wankorese.

12

Kumbuso kuhusu unafiki

Matwaya 10:26-27

¹ Basi sambi, wanu alufu ka maalifu wajumana mpaka wengine wakiluwatana watupu. Insa cakwanza akiwambira wanafunzi wake javi: “More-moreni na furumento ya Mafarizeu-*yo*, mana ake unafiki wawo-*wo*. ² Hapania cakufinikiwa sacifafanuriwa, na cakufisiwa sacijiwiana. ³ Kwa javyo, vinu vyamwambire pakisi, visikirikanja juwa rikiwala. Na vyamuteterana mmasikiro kukati, vikwibiiriwa umambi.”

Nani watijuzi kumopa?

Matwaya 10:8-31

⁴ Insa akizidi kusowera: “Nukwambirani umwe, marafiki zangu: musiwope wanu

† 11:49 Au: “ire etiwa ‘Wijiwifu wa Mwenyezimungu’ ”.

* 12:10 Kwa nfano, akamba mambo atendiwe na Roho Takatifu kuwa atendiwa na mashetwani.

wakuulaya mwiri, bandi ya eco awakidiri kutenda kinu cengine tena. ⁵ Fala nankukukumbusani wamujuzi kumopa: mopeni ire ári na mamulaka bandi ya kuulaya, kumpereka munu Jahanamu! Nukwambirani kweli, eyu mopeni!”

⁶ Na akamba tena: “Nyuni ntanu azuzanyiwa jarajara mbiri? Novyosivyo, aariwariwa anta mmoja mbere ya Mwenyezimungu. ⁷ Fala mpaka na nywiri zenu nkiswa, piya ziwalangiwa. Basi musope kinu, umwe ndi bora pakulu koliko nyuni nyingi!”

Kumwakikisha Insa mbere ya wanu
Matwaya 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸“Nukwambirani tena kuwa kila mwenyé kwakikisha mbere ya wanu kuwa anifulata omi, na Binadamu wa Binguni amwakikisha novyo mbere ya malaika wa Mwenyezimungu. ⁹ Fala ire anikana omi mbere ya wanu akuja kukanira novyo mbere ya malaika wa Mwenyezimungu. ¹⁰ Kila ansowerera caputu Binadamu, aswamiiwa. Fala mwenyé kukufurira Roho Takatifu* ashubutu kuswamiiwa.

¹¹ Pamukoriwa mukukisiwa nsinagoga, mbere ya wakulungwa na wenye mamulaka, musishugulike kwa kuwaza masemo enu namuna vyamusaka kujibu au kusema.

¹² Kamana Roho Takatifu, kwa nowo wakati-*wo*, akufundani usowezi vyamujuzi kwamba.”

Ajali ya kuwa tajiri

¹³ Ikisa mmojawapo pawantu pare, akamba: “Mwanlimu, mwambire nduyangu awanye irati yetu anipe fungu rangu.” ¹⁴ Fala Insa akinjibu: “Uwe mwanadamu, nani anituirire kuwa nlamuri au mwawanyi kati yenu umwe?”

¹⁵ Ikisa Insa akiwambira wanu ware: “Rinang'anizireni, rikengereni na ucoyo piya, kamana mainsha a munu aapimiwa julu ya kuwa nawo vinu vingi.” ¹⁶ Na iye akiwambira nkinyume, akamba javi: “Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, mmasamba mwake karuwerya pakulu futi. ¹⁷ Tajiri ire akanza kuwaza javi: ‘Epa nitendaja? Kamana sina mahala pakutula vyakurya vyangu-vil!’ ¹⁸ Basi akamba javi:

‡ 11:52 Mana ake: “amwingire ufalume wa

Mwenyezimungu”. * 12:10 Kwa nfano, akamba mambo atendiwe na Roho Takatifu kuwa atendiwa na mashetwani.

'Nitenda javi! Nukuka kudangula vikuti vyangu vire, nijenge vyengine vikulu-vikulu. Nomo nitula tirugu yangu piya na vinu vyengine.¹⁹ Ikisa, nirambira kimoyomoyo: "Uwe, kwanawo vyakurya vingi komakoma vyauturire myaka mingi yawenye. Sambi, pumula, irya, inywa, na tenda radil!"²⁰ Fala Mwenyezimungu kamwambira javi: 'Kubanga! Usiku wa rero-wu Nzulairi asakula moyo wako. Basi, vinu vyautengeza-vyo, vikuwa nya nani?'"²¹ Insa akimariza: "Ndi vyaviri novyo, munu arikusanyira mwanyewe siyo tajiri ka Mwenyezimungu."

*Mwenyezimungu awasunga wanawe
Matwaya 6:25-34*

²² Insa kawambira wanafunzi wake: "Kwa javyo nukwambirani, musishugulike na mainsha enu, camusaka kurya, wala mwiri wenu camusaka kuvala.²³ Kamana mainsha bora zaida ya cakurya, na mwiri bora zaida ya mavazi.²⁴ Wanang'anizeni mabaruku: sawavyala wala sawavuna, wala sawaritirira nyumba wala nkikuti. Novyo-sivyo, Mwenyezimungu awarisa cakurya. Futi umwe muri bora pakulu koliko nyuni!²⁵ Nani kati yenu akidiri, julu ya kushugulika, kongeza ora moja ya uhai wake?[†]²⁶ Basi sambi, ikiwa aakidiri kutenda vinu vitoto kamba evyo, faidani kushugulikira kuhusu vikulu-vikulu?²⁷ Nanang'anizani maluwa namuna vyaa kula: aakola kazi wala aapakasa, fala nukwambirani kuwa anta Selemani na ubora wa wema wake piya aavarire kamba luwa rimojawapo!²⁸ Basi, ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu iripo rero, yakuwa makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kukuvazani umwe, muri na kumwamini aba!²⁹ Musisakure vyakurya wala vyakunywa, na musiwe na wasi-wasi.³⁰ Makafiri piya mulumwengu-mu wasakula evi vinu-vi, fala Baba wenu akwijiwa kuwa musakula.³¹ Kwasa javyo, sakulani ufalume wake, ikisa na piya vyamusakula mupewa.

³² Umwe muri kamba nkonjo ntoto wa makondoo, musope! Baba wenu kawa radi pakulu kukupani ufalume wake.[‡]³³ Uzanyani vyamuri nawo, nzuruku-wo

muwape masikini. Ritendereni poci sazuluvala, mali mbinguni aana mwinsho. Eko aapo mwivi wakwiwa, wala uswa wakwaribu.³⁴ Konta paari mali enu, na moyo wenu ndi pauri nopo!"

Muwe tayari paasaka kuludi Insa

³⁵ Insa akamba tena: "Ritengezeni, muvare muririmbise na ukanda wakurimba, na kandiyera zenu zikorere.³⁶ Muwe kamba watumisi vyawanrinda mwenye wawo kuludi kusherehe ya harusi, ipate akija akibya nryango, kwa mpunde noure, wanfungurire.³⁷ Heri watumisi wakuwa mwenye nakuja, awasingana tayari wakinang'anizira. Nukwambirani kweli, aritengeza, amwikaza na ahundumu cakurya.³⁸ Ikiwa kaja zamu yapiri au yatatu akiwasingana wakinang'anizira, heri watumisi wakutenda javyo!

³⁹ Ijiwani eci kinu-ci javi: inawa mwanyewe nyumba akwijija wakati wakuja mwivi, singari kamwasa akipapatula nyumba yake.⁴⁰ Basi, muwe tayari novyo kamana wakati samudanizira ndi paaja Binadamu wa Binguni."

⁴¹ Peduru akinjibu Insa: "Mwenye, eci kinyume-ci kwankusowera kwetu ofwe basi, au ka wanu piya?"⁴² Mwenye akijibu: "Amiri mwaminifu, ári na ankili, wakuwa mwenye wake amwamini kumwasira watumisi wake piya, awape poso na wakati wake, nani?"⁴³ Heri noyo ntumisi-yo wakuwa akiludi mwenye wake, ansingana akitenda javyo.⁴⁴ Nukwambirani kweli kuwa antula ntumisi-yo kuwa amiri wa vinu vyake piya.⁴⁵ Fala dalili ntumisi-yo awaza mmoyo mwake javi: 'Mwenye wangu kankukawa kuja', ndimana akanza kuwatabisha wensiwe waka na walume, akurya na akunywa mpaka kurewa.⁴⁶ Ikiwa ntumisi atenda javyo, mwenye wake akija suku saakinrindira na wakati sejiwa, basi amwawanya vipande-vipande, antula nkonjo wa wanu sawamini.⁴⁷ Kweli, ntumisi wakwijija nafsi ya mwenye wake ila akasa kutengeza na kutenda nafsi-yo, akuja kwibiiwa pakulu.⁴⁸ Fala ire sejiwa nafsi ya mwenye wake, na akitenda kinu cakujuzi kuhukumiwa, akuja kwibiiwa aba. Basi,

[†] 12:25 Kigeregu dalili mana ake ndi javi: "Nani akidiri kongeza canga cake sentimeturu moja?"[‡] 12:32 Mana ake: Mwenyezimungu kawa radi pakulu kukupani piya vyawatuririwe wenye kuntumika iye kamba nfalume wawo.

mwenyé kupewa vingi, alazimishiwa vingi. Ázidi kupewa vingi, iye azidi kulazimishiwa vingi."

Kwawanyana ka wanu

Matwaya 10:34-36

⁴⁹ Insa akiwambira: "Omi nija kutaya moto duniya, vinajibu kuwa ukorere futi. ⁵⁰ Nijuzi noziwe[§], niuzunika pakulu mpaka vitimiziwe. ⁵¹ Mudaniza kuwa nija niwape wanu salama duniya-yi? Nukwambirani, sivyo javyo, ila nija niwatenze kwawanyana. ⁵² Kamana mwanzo wa sambi-pa, wanu watanu nnyumba wakwawanyana, watatu wabishana na wawiri, na wawiri wabishana na watatu. ⁵³ Wakwawanyana: wawa abishana na mwana, mwana abishana na wawa; mama abishana na mwana muka, mwana muka abishana na mama; mukwe abishana na alombíwe, alombíwe abishana na nkewe."

Ijiwirirani mana a nowo wakati-wo

Matwaya 16:2-3; 5:25-26

⁵⁴ Insa akiwambira umati ure tena: "Mukiwona mawingu akilamuka upande wa magaribi, mpunde nowo mukwamba: 'Ikunya nvula.' Na vikuna novyo.

⁵⁵ Mukiwona ikivuma mepo ya kashikazi*, mukwamba: 'Kukuja kuvujusa.' Na vikuna novyo. ⁵⁶ Manafiki sumwe! Mukwijiwa kwereza mana a alama za ardhi na za bingu. Basi, mana a ewu wakati-wu mutowaja kutambula?"

Salama kati ya wanu wakukosana

⁵⁷ Insa akizidi kusowera, akamba: "Sababuni umwe kutowa kulamula viri na shariya? ⁵⁸ Ukilongozana na aduwi wako, mukuka kumilandu, tenda jitiyadi mwaha wenu wise salama muri munjira. Tenda javyo, asije kukufikisa ka nlamuri, na iye akupereke ka mwandishi akutware akutaye nkalaboshu. ⁵⁹ Nukwambira kuwa aulawa-mo sauripire nzuruku piyal!"

13

Munu ajúzi kutubiya

¹ Nowo wakati-wo, wákiwapo nokwanu wamojawapo wamwambira Insa kuwa Pilatu katwala damu ya waGalileya wamojawapo, kasanganya na kafara

§ 12:50 Insa kamba javi konta akinang'anizira kukatariwa, kulumbatiwa na kuulaiwa atimize vyalamure Mwenyezimungu. * 12:55 Kigeregu: "mepo wa upande wa suheli". * 13:10 Sabadu ndi suku takatifu ya Mayahudi; ewo awajuzi kukola kazi anta aba.

yawo ewo. ² Insa akiwadairi: "Muwaza kuwa waGalileya waulaiwe-wo wákiwa wamádambi pakulu kuwapunda waGalileya wengine, ndimana watabika javyo?

³ Nukwambirani awaware! Fala mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya. ⁴ Au ware kumi na wanane uwagwirire nnara wa Siloamu, ukiwolaya, mudaniza kuwa ewo wákiwa wamádambi pakulu kuwapunda wengine wekala Yerusalem? ⁵ Nukwambirani awaware! Fala mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya."

Nfigu saupa visumo

⁶ Ikisa Insa akisowera eci kinyume-ci, akamba: "Ákiwapo mwananlume mmoja ávyyarire nfigu mmasamba mwake a uva. Suku-yo akija kunang'aniza visumo, fala aasingane anta kisumo kimoja. ⁷ Akimwambira ntumisi wake javi: 'Sikiriza! Muda wa myaka mitatu ninang'aniza muti-wu kamba ukupa visumo, fala sisingane anta kimoja. Basi, sinja muti-wu! Waribirani rutuba pansi-pa?' ⁸ Ntumisi ire akijibu, akamba: 'Mwenye, asani muti-wu nowu mwaka-wu, mpaka nisimbe nanyenje yawo-yi, nitayirire tiba ya rutuba. ⁹ Mwaka usaka kuja-wo, ukipa visumo, mukwasa. Fala ikiwa aupere, músinja.'

Insa amponesa nlwere suku ya sabadu

¹⁰ Suku moja sabadu*, Insa akiwafunda wanu nsinagoga moja. ¹¹ Ákiwepo nomo mwanaamuka mmoja ákiwa nlwere, akimiliikiwa na jini antenzire kuveya, kalwala muda wa myaka kumi na minane. Íntumba minyongo, aakikidiri kwinuka. ¹² Insa pammonire, kamwita, akimwambira javi: "Mama, kufunguriwa ulwere wako-wo!" ¹³ Iye akintula makono, na mpunde noure, mwanaamuka ire akoloka, akanza kuntukua Mwenyezimungu!

¹⁴ Fala nkulungwa wa sinagoga akikimiwa pakulu futi kwa sababu Insa ákimpónesa mwanaamuka ire suku takatifu. Kawambira wanu ware javi: "Sumana iwa nawo suku sita zakukoriwa kazi. Basi, njoni muponesiwe nozi suku-zi, fala musije suku ya sabadu." ¹⁵ Ikisa Mwenye akinjibu akamba: "Manafiki! Umwe kila mmoja aanfungula ng'ombe au buru wake pafuktu, kuka

kunnywesa maji, ingawa suku takatifu? ¹⁶Sambi eyu mwana muka wa Iburahima-yu kâfungíwa na Ibilisi myaka kumi na minane, aajuzi kufunguriwa alucema-zi suku ya sabadu?” ¹⁷Nakusowera vinu-vi, piya wakinsutumu ware wakiriwonera haya. Na piya wanu wákiwa radi na mambo matukufu aâkitenda Insa.

Kinyume kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu

Matwaya 13:31-33; Maruku 4:30-32

¹⁸Ikisa Insa akiwadairi: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na kinani? Kinani canisaka kulandanisa? ¹⁹Ulandana na mbeyu ya mostarda[†] yaavyala munu mmasamba mwake. Ikula, ulawirira muti nkulu wawenye, na nyuni wajenga vitundu nvitambi mwavo-mo.”

²⁰Ikisa akiwadairi mara nyengine tena javi: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na kinani? ²¹Uwa kamba furumento yaatwala mwanamuka, akisanganya na vimpimo vitatu vya ufu mpaka newo ukilovodari piya.”

Njira yakuka kumainsha a milele

Matwaya 7:13-14; 21-23

²²Insa akizidi kuka na safari yake yakuka Yerusalem, mmakaya makulu na matoto ákipita akiwafunda wanu. ²³Munu mmoja akindairi: “Mwenye, wanu wavushwa ndi aba?”

Iye akiwajibu: ²⁴“Tendani jitiyadi mwingire nryango mpusu. Kamana nukwambirani kuwa wengi wakuja kusakula kwigira fala awaja kukidiri. ²⁵Mwanyewe nyumba paasaka kulamuka, akifunga nryango-wo, mukibaki mwimire panja mukibisha nryango-wo kuno mukamba: ‘Mwenye, tifungurire’, iye akukujibuni akwambirani javi: ‘Sukwijiwani kamulawa.’”

²⁶Ikisa, mukwanza kwamba: ‘Ofwe tikiryanga na tikinywanga nawe pamoja, na ukitifundanga mmaluwanja mwetu.’

²⁷Fala iye akuja kwamba: ‘Nukwambirani, sukwijiwani kamulawa. Nitanukeni-pa, umwe wanu wa vitendo vibaya-mwel’

²⁸Epo ndi pacija kuwepo kiriro na kutafuna meno, pamummona Iburahima na Izaki

[†] 13:19 Mbeyu ya mostarda noto pakulu.

[‡] 13:29

Mwenyezimungu wasaka kutawala kuwa nfalume.

[§] 13:30

“Watanzi” mana ake “wanu kusifiwa”.

[†] 13:30

Suku ya sabadu ikiwa suku takatifu kwa Mayahudi; ewo awakijuji kutenda kazi anta kumponesa munu.

na Yankubu pamoja na minabii piya muufalume wa Mwenyezimungu fala umwe mukwefyeriwa panja. ²⁹Basi, wanu wakuja kulawa malawira-juwa, maswera-juwa, kibula, pamoja na suheli, mukwikala kurya muufalume wa Mwenyezimungu[‡]. ³⁰Ndi kweli, wawapo wanu wari mwinsho[§] waja kuwa watanzi*, na wawapo watanzi waja kuwa wa mwinsho[†].”

Insa awonera utungu Yerusalem

Matwaya 23:37-39

³¹Nowo wakati-wo, wakija Mafarizeu wamojawapo ka Insa, wakinwambira javi: “Lawa-pa uke vyako, konta Herodi asaka akuulaye!” ³²Insa akiwajibu: “Mukuka kamwambirenno noyo rikule-jo, kuwa ningari kuwatuwisa mashetwani na nankuwaponesa wanu rero na make-shamungu, mpaka suku yatatatu kazi zangu nifikisa mwinsho. ³³Novyo-sivyo, isakikana nizidi kusafiri rero, makeshamungu, na ntondo, kamana nabii aajuzi kufwira kaya nyengine sairi Yerusalem. ³⁴Yerusalem, Yerusalem! Uwe uwolaya minabii, na uwefya mawe watumiwe kwako! Mara nydingi zawenye nikisaka kuwakusanya wanu wako, kamba uku vyawakusanya wanawе mumbawa, fala amusakire!

³⁵Sambi, ona! Isamiwa nyumba yenu. Nukwambirani kweli kuwa amuniwona tena mpaka pamusaka kwamba: ‘Ajanliiwe ája kwa zina ra Mola!’”

14

Insa amponesa nlwere suku takatifu

¹Suku moja, sabadu, Insa paakingira nyumba ya nkulungwa mmoja wa Mafarizeu kurya, ewo wakintunza sana-sana.

²Ona, na mbere yake ákiwepo mwananlume mmoja akíwa na matende mmaulu na mmakono. ³Insa akiwadairi wanlimu wa shariya na Mafarizeu javi: “Halali kumponesa munu suku ya sabadu* au siyo halali?” ⁴Ewo wakinyamala. Basi,

Insa akintwala nlwere ire, akimponesa, akimwambira alawe oke vyake. ⁵Ikisa akiwambira: “Pamuri-pa, nani wakuwa

^{*} 13:29 “Ufalume wa Mwenyezimungu” mana ake ndi wakati

“Wanu wári mwinsho” mana ake “wanu wafezeyiwa”.

[†] 13:30 “Kuwa wa mwinsho” mana ake “wakukejeliwa”.

^{* 14:3}

mwanawewe au ng'ombe wake kagwirira munrimbu, oka kunlavya kwa mpunde nowo, anta paiwa suku ya sabadu?”
⁶ Na kuhusu vyawadairire vire aalawirire wakukidiri kunjibu kinu.

Thawabu ya wanu wakurinyenyekeya

⁷ Insa, paawawonire wanu warifiwe ware namuna vyawakitondola viti bora, kawambira nkinyume akamba: ⁸ “Ikiwa kwarifiwa na munu mojawapo kusherehe ya harusi, usikare kiti bora asije kuja munu arifiwe bora zaida ya uwe, ⁹ na mwenyé jambo akwarifireni wo-wawiri-mwe, akwambira javi: ‘Mpitise-po mwenye-yu ekare!’ Basi ukuja kuwona haya kwikal nyuma ya wanu. ¹⁰ Fala ukarifiwa kujambo, ukuka, ikala nyuma. Kwa javyo, akija akwarifire onse, akwambira: ‘Rafiki yangu, njo wikare mbere kuno.’ Basi, ndi pausaka kupata swifa mbere ya wanu piya waurinamire nawo-wo. ¹¹ Konta kila mwenyé kurisifu mwanyewe akuja kukejeliwa, na munu wa kurinyenyekeya, asifiwa.”

Mera saurindira kumeriwa

¹² Ikisa Insa akimwambira amwarifire ire: “Ukiwarifu wanu kuka kurya nawo au kutenda nawo sherehe, usiwarifuri marafiki zako wala wanduzo, wala wajamaa zako wala majirani wako matajiri, wasije newo kukwarifu, wariripire vyautendire uwe. ¹³ Ila, ukitenda jambo, warifu masikini, wanu wakubadilika, wakutumbela, na vipofu. ¹⁴ Ujanliiwa kamana ewo awana cakukuripa. Ila maripo ako uwe awa suku ya kufufuka wenye ukamilifu.”

¹⁵ Kati ya wanu wename kurya ware, munu mmoja paasikirejavire, kamwambira Insa javi: “Heri ája kurya mikate muufalume wa Mwenyezimungu!” ¹⁶ Fala iye akinjibu javi: “Ákiwepo mwanan-lume mmoja kâtengeza jambo rikulu futi, akwarifuri wanu wengi wawenye. ¹⁷ Paufikire wakati wakurya, akintuma ntumisi wake awambire wariffwe ware javi: ‘Njoni, vinu piya viwa tayari.’ ¹⁸ Fala piya ware kwa ankili moja, wakanza kulebelwa nswamaa. Wakanza akimwambira: ‘Omi niuza uweru, njuzi nikawone, nukulebelwa uniswamii.’ ¹⁹ Mwengine akamba: ‘Omi

niuza ng'ombe mbiri-mbiri joshi ntanu, inibidi nikawayerere, nukulebelwa uniswamii.’

²⁰ Mwengine ire akamba: ‘Nilomba sambi, ndimana sija! ²¹ Ntumisi ire akiludi, akija akimwambira mwenye wake vyambiriwe vire. Mwenye wake ire akikimiwa pakulu futi, akimwambira ntumisi ire javi: ‘Lawa upesi-upesi, uke mmabarabara na mmanjira a kaya. Ukawarifu wamasikini, wanu wakubadilika, vipofu, pamoja na wakutumbela waje wengire-mu.’

²² Ikisa ntumisi ire akimwambira mwanyewe javi: ‘Mwenye, nitenda piya kamba vyamunitumire, na mpaka-pa maburu awapo.’ ²³ Basi, mwanyewe ire akimwambira ntumisi wake: ‘Lawa uke mmabarabara na mmipaka, uwashurutise wanu waje wengire ipate nyumba yangu ijare. ²⁴ Nukwambirani kweli kuwa ware warifiwe ware, anta mojawapo aaja kuyeza aba cakurya cangul!’

Cimbídi mwanafunzi

Matwaya 10:37-38, 5:13; Maruku 9:50

²⁵ Junudi ya wanu wengi wajumana na Insa. Iye akizungunuka, akiwambira:

²⁶ “Munu ája kwangu, ikiwa aanipenda pakulu† koliko wawaye, mamaye, nkawake, wanawe, wanduze, walumbuze, anta na mainsha ake mwanyewe, munu-yo siyo mwanafunzi wangu. ²⁷ Saasukula nsalaba wake mwanyewe akinifulata omi, iye aawa mwanafunzi wangu.

²⁸ Nkati yenu, munu akisaka kujenga nyumba, akwanza kwikalala, atenda isabu awone kamba kanawo nzuruku wakutosha kujengera nyumba-yo, sinovsky? ²⁹ Akasa kutenda javyo, bandi ya kujenga aluserusu, ásokerera kumariza, wanu wawóna, piya wanseka. ³⁰ Wakwamba javi: ‘Mwanan-lume-yu kanza kujenga-pa fala kasokerera kumariza!’

³¹ Na novyo, nfalume mmoja akisaka kuka kutenda vita na nfalume mwensiwe, kwanza akwikala kuwaza kamba masrududu wake alufu kumi wanawo uwezo wakuwashinda masrududu alufu shirini wari kujia kutenda naye vita. Sikwel? ³² Ikiwa aana uwezo, iye anta ekare baidi, atumiza kulebelwa watende miyadi ya kumatana kwa usalama. ³³ Kati yenu umwe

[†] 14:26 Kigeregu watumira “amwinda” fala ndi namuna ya kolota kuwa ájuzi kumpenda Insa pakulu koliko wawaye.

piya, saasa vinu vyake piya, aawa mwana-funzi wangu.”

Wanafunzi sawaudumu nfululu

³⁴ “Munyu kinu cema, fala ikiwa munyu ure ulamwa, cilungiriwa kinani? ³⁵ Aufäi kinu muardhi wala kutenda tiba ya rutuba, ila ukwefiwa kunundu.[‡] Ári na masikiro a kusikira, asikire!”

15

Radi ya kondoo asíke akilokotiwa *Matwaya 18:12-14*

¹ Sambi, warípsi nsoko na wamádambi piya wakinifika karibu wansikire vyasow-era. ² Kwa javyo, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wakiduguda pakulu, wakamba: “Eyu awapokerera wanu wamá-dambi na akurya nawo!”

³ Basi, Insa akiwasowerera eci kinyume-ci, akamba: ⁴ “Tulani kuwa munu mmoja kati ya umwe akuwa na makondoo miya, mmoja akwasika. Sikwelii kuwa iye awasa tuswini na kenda ware kunundu noko, apita akinsakula mpaka ammone asíke ire? ⁵ Akimmona, anskula mmaweya, kuno akitenda radi. ⁶ Nakufika ukaya, aweta majirani wake pamoja na marafiki zake, awambira: ‘Tendani radi pamoja nomi, konta kondoo wangu ásike ire, nimmona.’ ⁷ Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni, ikuwepo radi binguni kwa sababu ya mmadambi mmoja wakutubiya koliko wenyé kutenda shariya tuswini na kenda sawana haja ya kutubiya.”

Radi ya jarajara yásíke ikilokotiwa

⁸ Insa kawasowerera kinyume cengine: “Tulani kuwa mwanamuka mmoja akuwa nawo jarajara* kumi za parata, imwasika mmoja. Asaka kutendaja? Aakoreza kandiyeru, aafyáira nnyumba, kuno akisakula more-more mpaka awone? ⁹ Akiwona, akuka kuweta marafiki zake pamoja na majirani wake, awambira javi: ‘Tendani radi pamoja nomi konta ire jarajara inasíke ire, niwona.’ ¹⁰ Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni, iwapo radi pakulu sana mbere ya malaika wa Mwenyezimungu kwa mmadambi mmoja wakutubiya.”

* 14:35 Mana ake; Umwe ikiwa aamunitumika nfululu, amufäi kinu. [†] 15:12 “Kifindi” mana ake “mwana wakwisiriza”.

Radi ya kuludi ka mwana asíke

¹¹ Ikisa Insa akamba:

“Ákiwapo mwananlume mmoja akíwa na wana wawiri. ¹² Kifindi[†] ire akinlebelela wawaye: ‘Baba, fungu rangu ra irati yangu, niritiseni.’ Basi wawaye ire akawanya vinu vire mafungu mawiri, kila mwana akimpa mali ake. ¹³ Azipitire suku nyíngi, kifindi ire akikusanya vinu vyake vire piya, ak-isafiri akuka kaya ya baidi futi. Paafikire kure, akaribu piya nzuruku ure julu ya kuinshi visaka kuwa vyonse. ¹⁴ Paamarize kutumira nzuruku ure piya, noire inti ire ikija njala nyíngi futi, akanza kusakula cakurya. ¹⁵ Ndimana, akuka akipata kazi ka mwananlume mmoja wa noire kaya ire. Iye akimpereka masamba kwake kurisa nguluwe. ¹⁶ Basi mwana ire akihitarti kulokota songolo zawkasa wanguluwe zire akiryá. Fala aalawirire anta munu wakumpa kinu.

¹⁷ Mwinshoni, iye pavimwanuke, akamba kimoyomoyo: ‘Nyumba ya baba, wakazi wengapi waripo, ewo wakurya wakwikuta waremeza, fala omi kuno nankutabika na njala! ¹⁸ Nilawa nukuka ka baba. Niki-fika nimwambira javi: “Baba, nikosera binguni na nikosa mbere yenu. ¹⁹ Wala sijuzi tena kwitiwa mwanenu, fala tendani fadili, munipokerere kamba mukazi wenu mmo-jawapol!”

²⁰ Basi, akilawa, akuka ka wawaye. Wawaye ire kammona akija ári baidi. Kwa kuwa wawaye ire akimonera utungu mwana-wire, akintuwirira. Nakufika pare, akimpatika na akimpa beju. ²¹ Mwana ire akimwambira: ‘Baba, nikosera binguni na nikosa mbere yenu. Wala sijuzi tena kwitiwa mwanenu.’ ²² Fala wawaye ire akiwambira watumisi wake: ‘Angupani! Njoni nawo mavazi meema noyo, munvaze. Nvazení novyo mete mmakono mwake na tamango mmaulu. ²³ Na njoni nawo ng’ombe wakunenepe noyo, munsinje. Timurye, kuno tikitenda sherehe ulu! ²⁴ Kamana mwanangu-yu káfwa futi, epa kavuka. Kásika, epa sambi kawonekal’ Newo wakanza kutenda sherehe ire.

²⁵ Ona, mwana ntanzi nowo wakati-wo ákitenda kazi masamba. Pakuludi ári karibu na ukaya, kasikira ngoma ikviviniwa.

²⁶ Nakufika, akimwita ntumisi mmoja,

* 15:8 Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara

akindairi: ‘Cikunire kinani?’²⁷ Ntumisi ire akimwambira javi: ‘Nduyo kaludi, sambi wawayo kansinja ng’ombe wakunenepa ire, konta kampokerera mwanawé ári nkamu.’²⁸ Paasikire javire, mwana ntanzi ire akikimiwa pakulu futi, aakisaka kwingira nnyumba mure. Ndimana, wawaye ire akilawira panja pare, akintafadali engire.²⁹ Fala iye akinjibu wawaye, akamba: ‘Onani, myaka mingi yawenye nukutumikirani, tangu sinamba kukatala ámuri zenu! Fala umwe amunamba kunipa nanga mbuzi moja, nikitenda sherehe na marafiki zangu! ’³⁰ Fala sambi kafika mwanenu aribire nzuruku wenu na mareba-yu, munsinjira ng’ombe wakunenepa pakulu noyo!’³¹ Wawa ire akamba: ‘Mwanangu, uwe daima kuwa nnomi, na paapitire mali-zi pakaya-pa zako.’³² Ila ibidi tifende sherehe, tiwe radi, konta nduyo kâfwa, kaludira kuinshi! Iye kâsika, epa sambi kawoneka!’

16

Kinyume ca amiri rjanja

¹ Na tena, Insa kawambira wanafunzi wake javi: ‘Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, ákiwa nawo amiri wa mali zake. Tajiri ire akambiriwa: ‘Amiri wako-yo mali ako atumiranga caputu.’² Basi, tajiri ire akimwita, akindairi: ‘Caniri kusikira-ci kuhusu uwe-po ndi kinani? Ereira vyautumire mali-yo kwa sababu aujuzi kuwa amiri wangu tena.’³ Amiri ire akirizazira iye mwanyewe: ‘Epa sambi, nisaka kutendaja? Mwenye wangu kankunilavya kazi. Omi kurima sikidiri, na kulebela zimola niwona haya.’⁴ Sambi, nijiwa vyansaka kutenda ipate nikilaviwa kazi, wanu wanipokerere mmanyumba mwavo.’

⁵ Basi, iye akanza kuweta mmoja-mmoja wari na deni ka mwenye wake. Wakwanza akimwambira javi: ‘Mwenye wangu akuwira kadirini?’⁶ Iye akijibu: ‘Vipimiro miya nya mafuta.’ Iye akimwambira: ‘Twala waraka yako-yi, wikare upesi-upesi, wandike amusini.’⁷ Ikisa, akindairi mwengine ire: ‘Uwe, uwiriwa kadirini?’ Iye akijibu: ‘Maguniya miya a tirigu.’ Amiri

ire akimwambira: ‘Twala waraka yako-yi, wandike tamanini.’

⁸ Mwenye tajiri ire akinsifu amiri saari kamilifu ire kwa kuwa katenda ankili ya maarifa. Kamana wana wa ewu ulumwengu-wu wajanja pakulu kuhusu vinu nya mulumwengu-mu koliko wana wa nuru* wajanja kuhusu vinu nya ulumwengu usaka kuja.⁹ Na nukwambiranji javi: Tumirani mali a mulumwengu-mu† muwapate marafiki, ipate pavija kutowa vinu nya mali wakukaribisheni mamburo a milele.

¹⁰ Mwaminifu wa vinu vitoto, na vinu vikulu novyo akuwa mwaminifu. Nkosi shariya wa vinu vitoto, na vikulu nevyo novyo akosa shariya.¹¹ Ikiwa amuri waminifu wa mali a mulumwengu-mu, nani asaka kukwaminini mali a kweli?¹² Na ikiwa amwaminika na mali za munu mwengine, nani asaka kukupani vyenu umwe wanyewe?

¹³ Aapo ntumisi anta mmoja akidiri kuwatumika mamwenye wawiri. Siti mwenye mmoja amwina, mwenye mwengine ampenda, au mmoja ampendeleya, mwengine ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika Mwenyezimungu na mali.‡

*Shariya na ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 11:12-13, 5:31-32; Maruku 10:11-12*

¹⁴ Mafarizeu wakisikira piya-vi na, kwa kuwa nzuruku ukiwajibu pakulu, wakinjejeli Insa.¹⁵ Insa akiwambira: ‘Umwe muritula kamba wanu wakukamilika mbere ya wanu, fala Mwenyezimungu akwijiwa myoyo yenu. Kamana vinu vyawakurisa wanadamu, ndi haramu mbere ya Mwenyezimungu.

¹⁶ Taureti ya Musa na kufunda ka minabii vyereziwa mpaka wakati wa Yahaya. Mwanzo wa nopo yankwereziwa Habari Ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, na piya wakikukulula kwingira§.

¹⁷ Fala raisi bingu na ardhi kwisa, koliko kufujika kipande kimoja kitoto ca Taureti.

¹⁸ Kila mwenyé kumwasa nkawake akin-lomba muka mwengine kankuzinga. Na kila mwenyé kunlomba muka wakwasiba, neye novyo kankuzinga.”

* 16:8 “Wana wa nuru” mana ake ndi wanu wa kushugulika kumwabudu Mwenyezimungu. † 16:9 Kigeregu: “mali bila shariya”. ‡ 16:13 Avikidirika kutumaini nzuruku na, wakati moja nowo, kuntumaini Mwenyezimungu.
§ 16:16 Au: “piya wasáka kwingira wajuji wengire ka nguvu”.

Hukumu yakutowa kutumira sana nzu-ruku

¹⁹ Insa akamba: “Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, ákivalanga nguwo za rangi ya njambaláu na za linyu nyepepe. Daima-zi ákitendanga jambo rikulu ra sherehe. ²⁰ Ákiwapo novyo masikini mmoja wakwitiwa Lazaru, káturiwa panryango wa tajiri ire. Mwiri wake piya úkiwa na buba. ²¹ Iye kukimwajibungi kulokota songolo zakugwa sini ya meza paakirya tajiri ire. Anta umbwa zílkijanga zikinlamba-lamba buba ire. ²² Mwinshoni, masikini ire akifwa, akitwariwa na malaika akawe pamoja na Iburahima. Tajiri ire neye novyo akifwa, akizikiwa, ²³ akiperekwa Kuzimu, noko akitabika pakulu futi. Nakulamusá uso, kawawona Iburahima pamoja na Lazaru wari baidi futi. ²⁴ Basi, tajiri ire akinkuwira Iburahima, akamba: ‘Baba Iburahima, niwonere utungu! Ntume Lazaru-yo aje kuno, mwinsho ya cala cake-co acoveke mmajai, aje anidónosere palulimi-pa. Nankutabika pakulu na malulimi a moto!’ ²⁵ Fala Iburahima akimwambira: ‘Mwanangu, kumbukira kuwa kupokerera vinu vyako vyema kati ya mainsha ako, na Lazaru novyo kapokerera vinu vibaya. Fala sambi nopa, iye kankunyamaziwa, uwé kwankutabika. ²⁶ Visitoshe, riwapo pondo rikulu rititanusa umwenofwe ipate asakúla kukiruka kulawa kuno kuja eko asikidiri, wala kulawa kwenu-ko kuja kwetu kuno! ²⁷ Tajiri ire akamba: ‘Basi, nukulebelani baba, ntumeni Lazaru kunyumba ya wawa. ²⁸ Nanawo wanduzangu watanu ukaya-ko, oke akawambire wasije kufika epa mahala patabu-pa.’ ²⁹ Fala Iburahima akinjibu: ‘Ewo wanawo vyawafundiwe na Musa na vyawalaiziriwe na minabii wengine. Wawasikirize nowo.’ ³⁰ Tajiri ire akamba: ‘Ha, baba Iburahima. Fala mmojawapo kati ya wafwi inawa akuka mpaka noko, ewo nanga watubiya.’ ³¹ Iburahima akijibu: ‘Ikiwa ewo awasaka kunsikiriza Musa pamoja na minabii, anta munu alawé ka wafwi, neyo novyo aazungunusa mawazo awo.’”

¹ Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Daima munu vinkuna vinu nya kunkosesa, fala alaniwe ire akosésa! ² Ndi fadari kwake iye afungiriwe nsingo riwe rikulu rakuremera, efyeriwe mbahari, koliko kunkosesa ewa watoto-wa mmojawapo. ³ Moremoreni umwe wanyewel! Ikiwa nduyo kakukosa, nsutumu. Akitubiya, nswamii. ⁴ Anta iye paakukosa mara saba kutwa moja noyo, na kila mara akija akitubiya kulebela nswamaaa, ujuzi unswamii.”

Rifunderi kumwamini Mwenyezimungu

⁵ Mawali wamwambira Mwenye Insa, wamba: “Tongeze kwamini kwetu!”

⁶ Mwenye akamba: “Munawa nawo kwamini aba kamba utoto wa mbeyu ya mostarda, nanga musowerera muti nkulu-wu: ‘Siuka, ukarisomeke mbahari!’, newo nanga ukusikirizani!”

Shuruti za ntumisi wa Mwenyezimungu

⁷ “Tulani kwa nfano, umwe mmojawapo akuwa na ntumisi wa masamba au wakusunga mifuwo. Iye akiludi, utakumwambira kuwa njo kuno upesi pameza-pa, wikare ure? Aumwambira javyo futi! ⁸ Ila umwambira: ‘Tengeza cakurya niryé. Vala mavazi-ko, uniudumu niryé, ninywé maji. Ikisa, nowe ure, unywé maji.’ Sinovyo? ⁹ Atakunshukuru ntumisi-ko kwa kuwa katenda vyatu-miwe? ¹⁰ Nomwe novyo, mukisa kutenda piya vyamutumiwe, mwambe: ‘Ofwe tiwa watumisi satijuzi kusifiwa. Titimiza kutenda vitibidire tu basi.’”

Insa awaponesa wacamagundula kumi

¹¹ Insa, paakuka Yerusalem, akipita kati-kati ya Samariya na Galileya. ¹² Pengire kaya mója, wanu kumi walwere magundula wakimukira, wámwimirá, baidi aba. Wakikuwa wakamba: ¹³ “Insa, mwanlimu, tiwonere utungu!” ¹⁴ Insa akiwanang'aniza, akamba: “Ukani, mukarolote ka walongozi wa dini.” Ewo nakulawa wakuka, wakiponesiwa. We!

¹⁵ Mmoja kati ya noware, paawonire kuwa kaponesiwa, akiludira ka Insa nokure, kuno akinsifu Mwenyezimungu na shauti ulu-ulu. ¹⁶ Akingwirira Insa mmaulu, akinshukuru. Ona, noyo ákiwa nSamariya.

¹⁷ Basi Insa akinjibu: “Omi siwaswafire wanu kumi? Sambi, kenda wandepi?

¹⁸ Mbena awawoneka-pa wakiludi waje

wampe Mwenyezimungu utukufu wake?
Ila awoneka noyu myeni-yu tu basi!”
¹⁹ Na Insa akimwambira mwananlume ire:
“Lamuka, uke vyako. Kwamini kwako
kukuvusha.”

Kuja ka ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 24:23-28, 37-41

²⁰ Mafarizeu wamojawapo wandairi Insa:
“Ufalume wa Mwenyezimungu ukuja ku-
fika rini?”

Insa akiwajibu: “Ufalume wa Mwenyez-
imungu auja na alama yakuwoneka.²¹ Wala
amwamba: ‘Ndifu-pa’ wala ‘Ndi ure pare’
kamana ufalume wa Mwenyezimungu uwa
kati yenu.”

²² Ikisa, akiwambira wanafunzi wake javi:
“Ukuja kufika wakati wamuja kusakula
kuwona suku mojawapo ya Binadamu
wa Binguni, fala amuwona.²³ Wakuja
kukwambirani javi: ‘Mmone-yu-pa’ au
‘Mmone ire pare!’ Fala musilawire panja
wala musiwafulate.²⁴ Konta kamba
kumensa vyakumesanga julu, kukimwarika
upande moja mpaka mwengine, ndi
vyaari Binadamu kwa suku yake.²⁵ Fala
kwanza, ilazimu iye atabike vinu vingi,
na akatarive na wanu wa eci kizazi-ci.²⁶ Kamba
vyavikunire suku za Nnu ndi
vyavija kuwa novyo suku za Binadamu
wa Binguni.²⁷ Wanu wakiryka, wakinywa,
wakilomba na wakilombiwa, mpaka suku
yengire Nnu nsafina, akija mwanalukaya
akiwapoteza piya.*²⁸ Kwa namuna
mmoja novyo kamba vyavikunire suku za
Loti: wakiryka na wakinywa, wakiuza na
wakiuzanya, wakivyalwa na wakijenga,²⁹ fala
suku yaalawire Loti Sodoma, moto na unga
vikisuka julu kamba nvula, vikiwapoteza
wanu piya.³⁰ Kwa namuna mmoja noyo
ndi vyavija kuwa suku Binadamu wa
Binguni yaaja kufafanuriwa.[†]³¹ Noyo
suku-yo, ája kuwa papala, asisuke kwingira
nnyumba mwake kulavya vinu vyake. Na
ája kuwa masamba, aaja kuwayi kuludira
ukaya.³² Kumbukirani cinkunire muka

* 17:27 Paasaka kuja Binadamu, Insa, wanu-wo novyo wakuja kufazaikira mainsha awo a daima, bila kummwaza Mwenyezimungu. Newo novyo wakuja kupoteziwa, sairi nkati ya mwanalukaya fala nkati ya hukumu ya Mwenyezimungu. † 17:30 Wanu awaja kuwa tayari paaja kuludi Binadamu. Ewo wazidi kutenda vitendo vyawo
nya kila suku, bila kummwaza iye, mpaka wafafanuririwe caari iye. ‡ 17:32 Iye nakusaka kuludi, nakunang'aniza
nyuma, kataduka kuwa ribwi ra munyu! Ona Mwanzo 19:26. § 17:33 “Apoteza mainsha ake” kwa kufulata nafsi
ya Mwenyezimungu. * 17:36 Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Wakiwapo wanawalume wawiri mmasamba,
mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.] † 17:37 Mana ake: Pakuludi Binadamu, piya wanu wámmona na wakijiwi.

wa Loti‡. ³³ Munu asaka kusunga mainsha
ake, mwinsho apoteza. Fala munu apoteza
mainsha ake§, ásunga ukomu wake-wo.
³⁴ Nukwambirani kuwa noyo suku-yo
usiku, wakuwapo wawiri wakulala kinanda
kimoja, mmoja atwariwa, mwengine
akwasiwa.³⁵ Wakuwapo wanawaka wawiri
wakusaya pamoja ufu, mmoja atwariwa
mwengine akwasiwa.”³⁶*³⁷ Basi wanafunzi
ware wakindairi: “Mwenye, víkuna ndepi?”

Iye akiwajibu: “Mahala pauwa
mwiri wakufwa, nopo ndi pawajumana
marembo.”†

18

Faida ya kutenda duwa daima

¹ Suku moja Insa kawambira wanafunzi
wake kinyume kimoja cakuwa daima wájuzi
watende duwa daima, wasisokeziwe.² Iye
akamba: “Kaya mmoja ákiwapo mwenyé
kulamula. Iye aakopesiwa na Mwenyez-
imungu wala aakimwinshimu munu asaka
kuwa onse.³ Noyo kaya-yo, ákikalanga
mwanamuka nankweli. Iye ákukanga
ka mwenyé kulamula ire, akimwambira:
‘Nipe shariya yakunisiaidiya na aduwu
wangu.’⁴ Upita muda, mwenyé kulamula
ire akikatala. Fala mwinshoni, akisowera
kimoyomoyo, akamba: ‘Ingawa simopa
Mwenyezimungu wala simwinshimu
munu,⁵ fala, kwa kuwa nankweli-yu
asisipe kazi daima-zi, basi nukumpa
shariya yake ipate asije kuniskeza.’⁶

⁶ Mwenye akamba: “Sikirizani vyaasemire
ire mwenyé kulamula saari kamilifu ire.

⁷ Novyo, Mwenyezimungu aawalamula
kwa shariya wawatondore iye, wenye
kunlalamikira iye usiku na nsana?
Atakukawa kuwasaidiya?⁸ Nukwambirani
kuwa iye awapatisa shariya yawo upesi-
upesi! Novyo-sivyo, paasaka kuludi
Binadamu wa Binguni, itakuwa awasingana
mulumwengu-mu wanu wakumwamini
iye?”

Faida ya kulebela duwa ukirinyenyekya

⁹ Ikisa tena Insa akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira wamojawapo wakiritula kuwa wanu wa shariya, wakiwakejeli wenziwawo. Iye akamba javi: ¹⁰ “Wanawalume wawiri woka nNyumba Takatifu kunlebela Mwenyezimungu. Mmoja ákiwa Nfarizeu, mwengine ákiripisanga nsoko.” ¹¹ Nfarizeu ire emire yeka, akilebela, akaamba javi: ‘Yarabi Mwenyezimungu! Nukushukuru kuwa omi siri mmadambi kamba vyawari wanu wengine: wanyang’anyi, wakosi shariya na wazinzi, wala kamba cakúripisa nsoko ire.’ ¹² Nifunga mara mbiri kila sumana, na nilavya fungu rakumi kwa piya faida zangu.’ ¹³ Fala cakúripisa nsoko ire kemira baidi, anta maso aakikidiri kufungula kunang’aniza julu. Ila ákiribiya pakifuwa kuno akamba: ‘Yarabi Mwenyezimungu, niwonere utungu, omi niwa mmadambi!’”

¹⁴ Insa akimariza akamba: “Nukwambirani kuwa eyu mwananlume-yu kaludira kwake kakikishiwa mbere ya Mwenyezimungu, mwengine ire aakikishiwe. Kamana kila mwenyé kurikweza mwanyewe akwisiwsuwa, ila arisusa mwanyewe akweziwa.”

*Insa awapokerera wenyenyekeya
Matwaya 19:13-15; Maruku 10:13-16*

¹⁵ Bandi ya vire, wanu wamojawapo wakija nawo wana watoto ka Insa ipate awakumbure na nkono wake awajanliye. Wanafunzi wake pawawawonire, wakikola kuwasutumu. ¹⁶ Fala Insa akiweta kuno akiwambira: “Waseni wasimana-wo waje kwangu omi! Musiwakataze! Ufalume wa Mwenyezimungu, wanu kamba ewo ndi waho.” ¹⁷ Nukwambirani kweli kuwa saapokerera ufalume wa Mwenyezimungu kwa namuna ya kisimana visaka kuwa vyonse aashubutu kwingira.”

*Insa aawapokerera wanu wakupenda mali pakulu koliko iye
Matwaya 19:16-30; Maruku 10:17-31*

¹⁸ Nkulungwa mmoja akindairi Insa javi: “Mwanlimu mwema, nitende kinani ipate niriti mainsha a milele?” ¹⁹ Insa akimwambira: “Kunita mwema sababuni? Aapo mwema, ila Mwenyezimungu tu basi!”

* 18:26 Ewo wakiwaza javire konta Mayahudi wakidaniza kuwa matajiri ndi wanu wenyenyekeya. Basi, ikiwa ewo awakidiri kuvushiwa, wengine-wo wapata mwaja nafasi ya kuvushiwa?

† 18:32 Kigeregu: “mataifa”.

²⁰ Uwe ukwijiwa ámuri-zi: ‘Usizinge, usiulaye, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, uwenshimu wawayo na mamayo.’” ²¹ Iye akamba: “Ezi ámuri-zi piya ndi zanifulata tangu niri nnemba.” ²² Nakusikira javire, Insa akimwambira: “Ila cukubakira kinu kimoja tu basi. Kauzanye piya vyauri nawo, nzuruku-wo uwatongere masikini. Kwa javyo, uriturira mali mbinguni. Ikisa uje unifulate.” ²³ Fala mwananlume ire paasikire vyajibibi vire, akiwuzunika pakulu konta ákiwa tajiri nkulu.

²⁴ Noparepare Insa, nakummonna mwananlume ire javire, akamba: “Virigariga wenyenye mali kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.” ²⁵ Ndi kweli, raisi ngamiya kupenya kipenyo ca singano koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.” ²⁶ Wanu wakisikira ware, wakindairi Insa: “Kwa javyo, avushiwa ndi wepi?” ²⁷ Fala iye akijibu: “Vinu savikidirika na wanu, akidiri ndi Mwenyezimungu.”

²⁸ Peduru akimwambira Insa: “Ona, ofwe tasa nyumba zetu tukufulata uwe.”

²⁹ Iye akiwambira: “Nukwambirani kweli, hapana munu wakwasa nyumba yake, nkawake, wanduze, wawaze, au wanawе kwa ajili ya ufalume wa Mwenyezimungu, ³⁰ saapokerera maripo mara nyingi zawenye mulumwengu nomu. Novyo, bandi yakufwa, apata mainsha a milele.”

*Insa asowera tena kuhusu kufwa kwake na kufufuka kwake
Matwaya 20:17-19; Maruku 10:32-34*

³¹ Insa akiwatwala wanafunzi kumi na wawiri ware, akiwambira javi: “Sikirizani! Tankuka Yerusalem, koóka kutimiziwa piya mambo awandike minabii kuhusu Binadamu wa Binguni. ³² Kamana iye akuka kuperekwa mmakonko mwa Sawari-Mayahudi[†], ashupiwa, atukanwiwa, na asuniriwa mata. ³³ Nakwisa kuncapa, wamulaya, fala suku ya tatu, iye afufuka.”

³⁴ Evi vinu-vi ewo awereriwe anta aba. Vyaawambire vire wafisiwa, awakereriwa vyakasiswera vire.

Insa amponesa munu mmoja kipofu wakurinyenyekeya

Matwaya 20:29-34; Maruku 10:46-52

³⁵ Insa, paákifika karibu ya Yeriko, ákiwapo munu mmoja kipofu kekala nanyenje ya njira, akilebel a zimola.

³⁶ Kipofu ire, paawasikire wanu wengi wakipita, akiwadairi: “Kinu-ci kinan?”

³⁷ Wakimwambira: “Insa wa Nazareti ndi ári kupita.” ³⁸ Ndimana kipofu ire akanza kukuwa: “Insa, ujukulu wa Daudi, nitendere huruma!” ³⁹ Walongorere ware wakinsumtu, wakimwambira anyamare. Fala iye kila mara akizidi kukuwa: “Mwana wa Daudi, nitendere hurumal!” ⁴⁰ Insa akimir, akitumiza waje nawo munu ire. Paajire karibu, Insa akindairi: ⁴¹ “Usaka nukutende mwaja?”

Iye akijibu: “Mwenye, nisaka niludire kuwona.” ⁴² Insa akamba: “Ludira kuwona! Kwamini kwako kuvuvusha.” ⁴³ Kwa mpunde noure, iye akanza kuwona, ak-infulata Insa kuno akintukuz Mwenyezimungu. Na piya wanu pawammonire, wakinsifu Mwenyezimungu.

19

Insa ampokerera mmadambi wakwitiwa Zakeu

¹ Insa kengira Yeriko, akipita akenenda.

² Ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Zakeu, ákiwa nkulungwa wa warípsi nsoko, iye ákiwa tajiri. ³Iye ákisakula ammone Insa na amwijjiwe namuna zake. Fala aakikidiri konta wanu wákiwa wengi, na iye ákiwa mwipi pakulu. ⁴Kwa javyo, akituwa mbere, akiqwera mmuti ammone sana, kamana Insa ákiwa tayari kupita noire njira ire.

⁵ Insa, paafikire nopare mahala pare, akinang’aniça julu, akimwambira javi: “Zakeu, isuka upesi! Rero njizi nifikire nnyumba mwako.” ⁶Ndimana akisuka upesi-upesi, akimpokerera Insa nnyumba mwake kwa sherehe pakulu sana. ⁷Junudi ya wanu ware pawawonire javire, piya wakiduguda, wakamba: “Iye kengira mwa mmadambi mure ndi mwafikire!” ⁸Zakeu akimir, akimwambira Mwenye: “Ona, Mwenye, nilavya nusu ya mali angu, niwapa masikini. Ikiwa kawapo waninnyáng’anye kinu, ninludisira mara

nne.” ⁹Insa akimwambira javi: “Rero eyi nyumba-yi kufika kuvuka kwa sababu eyu novyo ujukulu wa Iburahima”. ¹⁰Kamana Binadamu wa Binguni kaja kunsakula na kunvusha ire asíke.”

Mukipewa kinu tumirani sana-sana

Matwaya 25:14-30

¹¹ Junudi ya wanu ware pawasikire evi, Insa akizidi kuwambira kinyume cengine konta ákiwa karibu kufika Yerusalem, na kwa kuwa wakidaniza kuwa ufalume wa Mwenyezimungu ulawirira kwa mpunde noure. ¹²Basi, iye akamba: “Ákiwapo mwananlume mmoja bora pakulu. Iye kasafiri akuka inti nyengine ya baidi. Koka akatawaziwe kuwa nfalume wa inti yake, ikisa aludi. ¹³Kábula ya kulawa, kaweta wakazi wake kumi, kila mmoja akingabizi jarajara moja ya faida pakulu†, akiwambira: ‘Curuzirani nzuruku-wu mpaka omi niludi.’

¹⁴Fala wanu wa muinti mwake wakimwina. Ndimana, wakiwatuma wanu nyuma yake wakaseme javi: ‘Eyo mwananlume-yo atinsaka kutitawala.’ ¹⁵Pesire kutawaziwa kuwa nfalume wa inti ire, akiludi. Akitumiza kuweta wákazi noware waâwasire nzuruku ware, ipate ejewe faida yaapatre kila mmoja, kwa biyashara yawakitenda.

¹⁶Akifika mukazi wakwanza ire, akamba: ‘Mwenye, omi nipatira faida mara kumi kwa nzuruku wamunipere.’ ¹⁷Nfalume ire akamba: ‘Vyema pakulu sana! Kuwa amiri mwaminifu! Tangu pauwere mwaminifu wa kinu kitoto, ukuja kupata mamulaka julu ya makaya kumi.’ ¹⁸Ikisa akija amiri wapiri ire, akamba: ‘Mwenye, kwa nzuruku wenu ure, omi nipatira faida mara ntanu.’

¹⁹Nfalume ire akimwambira novyo: ‘Uwe ukuja kupata mamulaka julu ya makaya matanu.’ ²⁰Akija novyo mwengine, akamba: ‘Mwenye, nzuruku wenu ndiwu, nifindika munguwo nikitula, ²¹konta nikopa. Uwe kuwa munu mmoja ngumu, ulavya faida ya kazi sautendire, uvuna vinu saurimire.’

²²Nfalume ire akijibu: ‘Uwe kuwa mukazi mbaya! Nukulamula julu ya usowezi wako mwanyewe. Uwe ukwijiwa kuwa omi niwa ngumu, nilavya faida ya kazi sanitendire, nivuna vinu sanirimire?’ ²³Sambi mbena

* 19:9 Konta ankubali Mwenyezimungu kamba vyankubarire Iburahima. [†] 19:13 Kadiri ya jarajara moja ikiwa nshahara wa mwezi mitatu.

nzuruku wangu-wo auturire mbanku mojawapo? Omi pakuludi nanga nisingana nzuruku wangu pamoja na faida yake.’²⁴ Ikisa nfalume ire akiwambira wensiwe wákiwa karibu ware, akamba: ‘Mpokereni nzuruku eyu mukazi-yu, mumpe apatíre faida mara kumi ire.’²⁵ Ewo wakimwambira: ‘Mwenye, iye kanawo futi jarajara kumil’²⁶ Nfalume ire akiwajibu: ‘Nukwambirani kuwa mwenyé kuwa nawo apewa pakulu, fala saana, caari nawo noco anyang’anyiwa.²⁷ Sambi, maaduwí sawakisaka kuwa omi nitawaziwe nfalume ware, njoni nawo kuno, muwolaye mbere yangu! ’

*Insa akwingira Yerusalemu
Matwaya 21:1-11; Maruku 11:1-11; Yahaya
12:12-19*

²⁸ Insa pesire kwamba evi vinu-vi, akilongorera akuka Yerusalemu.²⁹ Paafikire karibu ya makaya a Betifage na Betaniya, karibu ya mwango wa Mizaituni, Insa akitutuma wanafunzi wawiri,³⁰ akiwambira javi: “Ukani kaya íri mbere ire. Mukifika, munsingana buru kafungiriwa, iye tangu aanamba kupandiwa na munu mmojawapo. Nfungureni, muje naye kuno.³¹ Ikiwa munu kakudairini kuwa: ‘Munfungurirani?’, mwambireni javi: ‘Mwenye ndi ári kunsakula.’ ”³² Basi, watumíwe ware nakuka, wasingana kamba vyáwambire novire.³³ Nakunfungula buru ire, wanyewe wakiadairi: “Mbenä mankunfungula buru-yo?”³⁴ Ewo wakijibu: “Mwenye Insa ndi ári kunsakula.”³⁵ Ikisa, wakinlongoza mpaka ka Insa, wakitandika nguwo zavo julu ya buru ire wakimpandisa Insa.³⁶ Ikisa munjira mwakipita Insa, wanu ware wakitandika nguwo zavo.[‡] ³⁷ Pawaafikire karibu ya Yerusalemu, mahala pakwisukira Mwango wa Mizaituni, wanu piya wa kundi ra wanafunzi watenda radi, wakintukuzwa Mwenyezimungu kwa shauti ulu-ulu kwa piya vitendo vya uwezo vyawakiwona.[§]³⁸ Ewo wakamba:

“Heri nfalume ári kuja kwa zina ra Mola!
Mbinguni iwepo salama,

[‡] 19:36 Eyi ndi namuna yakumpokerera nfalume. [§] 19:37 Ewo wakidiri kuwona kaya ya Yerusalemu, na wakiwaza kuwa Insa pengire Yerusalemu, ukwanza ufalume wake. Ndi ntamana wakitenda sherehe pakulu. * 19:44 Mana ake: Ewo awampokerere Almasihi aperekwi na Mwenyezimungu kuja kuavusha. † 19:46 Ona Izaya 56:7; Yeremiya 7:11. Ndi kweli kuwa Mwenyezimungu akisaka Nyumba Takatifu pawe mahala pakutenda duwa kabilia piya.

na julu pakulu uwe-po utukufu!”

³⁹ Mafarizeu wamojawapo wákiwa kati ya junudi ya wanu ware, wamwambira javi: “Mwanlimu, wadume wanafunzi wako-wo!”⁴⁰ Iye akijibu: “Onani, ewa wakinyamala, mawe akwanza kutamba!”

⁴¹ Pawikiwa karibu yakufika, nakuwona kaya ya Yerusalemu, Insa akanza kurira,⁴² akamba: “Ha! Yerusalemu! Vikinajibu rero wijie vinu vija na usalamu! Ila sambi-pa kufisiwa mmaso mwako usiwone!⁴³ Kamana zikuja kukufikira suku maaduwí wako wakujengera ngulu zakukushambuliya, wakuzunguriza, wakukinya kila upande,⁴⁴ wapita wakugwisira pansi pamoja na wanawo wari nkati yako. Ewo awasa riwe anta rimoja kubaki julu ya riwe renziwe, konta aumanyire wakati wajire Mwenyezimungu kukuvusha.”*

*Insa aswafi Nyumba Takatifu
Matwaya 21:12-17; Maruku 11:15-19*

⁴⁵ Insa kengira Nyumba Takatifu, akanza kuwatuwisa wacuruzi,⁴⁶ akiwambira javi: “Yandikiwa javi: ‘Nyumba yangu-yo ikuja kuwa nyumba ya duwa.’ Fala umwe nyumba-yi mutenda kuwa jonga ra wevi†.”

⁴⁷ Insa daima-zi akifundanga nNyumba Takatifu mure. Wakulungwa wa dini, wanlimu wa shariya, pamoja na wakulungwa wa nkaya mure, wakisakula namuna yakumpoteza Insa.⁴⁸ Fala awakiwonerera namuna, konta wanu piya watengemana pakulu kunsikiriza.

20

*Mamulaka a Insa adairiwa
Matwaya 21:23-27; Maruku 11:27-33*

¹ Suku moja, Insa paakiwafunda wanu na paakereza Habari Ngema nNyumba Takatifu, wakilawirira nomo wakulungwa wa dini, wanlimu wa shariya, pamoja na walongozi,² wakimwambira, wakamba: “Tambire, uwe evi vinu-vi kwankutenda na mamulaka a nani? Eya mamulaka-ya akupere nani?”³ Insa akiwajibu, akamba: “Sambi, nomi novyo nukudairini kinu.

Nambirení: ⁴Yahaya paakiwoza wanu, akitenda javyo kwa mamulaka a Mwenyezimungu au a wanadamu?” ⁵Ewo wakingira kukaidiyana, wakamba: “Tikinjibu kuwa ‘a Mwenyezimungu’, iye atidairi: ‘Umwe kutowa kunkubali Yahaya sababuni?’ ⁶Fala, tikamba kuwa ‘a wanadamu’, wanu piya watipanja na mawe, konta wakikubali kuwa Yahaya nabii wakweli.” ⁷Basi, mwinshoni wakinjibu javi: “Atijiwa.” ⁸Insa akijibu: “Basi, nomi novyo sukwambirani mwanyewe mamulaka anitendesa evi vinu-vi.”

Kinyume ca warimi wabaya

Matwaya 21:33-46; Maruku 12:1-12

⁹Sambi, Insa akanza kuwasowerera wanu eci kinyume-ci javi: “Mwananlume mmoja kavyala muti wake wakupa uva, akitula rani na warimi wamojawapo, ikisa akisafiri suku nyingi zawenye. ¹⁰Paufikire wakati wa kutokota uva, iye kantuma ntumisi ka warimi kure ipate wakampe fungu ra mwene wake ire. Fala warimi ware wakinwibya, wakinludisa makonowaka. ¹¹Ikisa, mwanyewe masamba ire akintuma ntumisi mwengine, neye novyo wakinwibya, wakinwanziri, wakinludisa makono-waka. ¹²Mwanyewe masamba ire akintuma ntumisi watatu, fala warimi ware neyo novyo wakinlumiza, wakinuwisa.

¹³Basi, mwanyewe masamba ire akisowera kimoyomoyo akamba: ‘Sambi, nisaka kutendaja? Hā, nijiwa! Nimperekwa mwanangu wanimpenda pakulu. Dalili wakuka kumwinshimu!’ ¹⁴Fala warimi ware pawammonire mwana ire, wakisowera watupu-watupu: ‘Epa kankuja mwenyé haki yakuriti masamba-ya! Tukeni timulaye, irati-yo iwe yetu ofwe!’ ¹⁵Basi, wakinlavira panja ya masamba are, wakinulaya.”

Ikisa Insa akiwadairi: “Mwenyé masamba ire warimi ware awatendaja? ¹⁶Iye akuja, awapoteza warimi-wo, na masamba-ya awemisira wanu wengine.”

* 20:16 Wanu wakereriwa mana ake kinyume cire: kuwa Mwenyezimungu awapokera Mayahudi ulafume wawo, na kuwapa wanu Sawari Mayahudi. Newo novyo awakubarire kuwa wakintenda caputu Mwana wampereke Mwenyezimungu. † 20:17 Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa.

§ 20:19 Nkati ya usovezi wa kinyume ure ikuwa ewo ndi warimi. * 20:22 Ware Mayahudi avikiwijabu kunripa nsoko nfalume nkulu wa waRoma. Iye akitukuziwa kamba nlungu na waRoma, kinu-ci ka Mayahudi kufuru.

Wanu ware pawasikire javire, wamba: “Visikune javyo!” ¹⁷Fala iye kawanang'aniza wanu ware rungurungu, ikisa kawadairi javi: “Sambi eya Mandiko-ya javi:

‘Riwe rawakatare wajengi ndi rilawirire kuwa riwe maalumu’, mana ake kinani?†”

¹⁸Insa akizidi kusowera:

“Agwiríra onse eri riwe-ri
akuwa kipande-kipande.
Warisaka kungwirira eri riwe-ri,
asaika-saikanga atenda ufu.‡”

Insa awajibu na wijiwifu maaduwi wake
Matwaya 22:15-22; Maruku 12:13-17

¹⁹Wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini pawasikire kinyume cire, wakisaka wanfunge Insa kwa mpunde noure, konta wejiwa kuwa Insa kankuwasutumu ewo-po§, fala wakiwopa wanu ware.

²⁰Kwa javyo, wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini wakintunza Insa sana-sana. Ewo wawaperekwa wapererezi wamojawapo wakiritula kuwa wanu wakweli. Wakisakula wammonerere kamba iye asowera kinu cakunkoresa ipate wampereke ka guvinadoru, mwenyé uwemo na mammulaka. ²¹Ndimana wakindairi, wakamba: “Mwanlimu, tukwijiwa kuwa piya vyausowera na vyaufundu vyakweli, wala aulamula kwa kunang'aniza munu caari, ila kwankufunda kamili njira ya Mwenyezimungu. ²²Sambi, tambire kinu kimoja: Ofwe tijuzi au atijuzi kunripa nsoko Kaisari?” ²³Fala Insa nakwijiwa ujanja wawo ure, akiwambira: ²⁴“Nolotereni jarajara moja. Ewu uso-wu na eya mandiko-ya vyananí?”

Ewo wakihibu: “Vya Kaisari.” ²⁵Iye akiwambira: “Basi, vinu vya Kaisari, mpeni Kaisari. Vinu vya Mwenyezimungu, mpeni Mwenyezimungu.” ²⁶Kweli, awapatire mbere ya wanu kunkoresa Insa na majibu

* 20:16 Wanu wakereriwa mana ake kinyume cire: kuwa Mwenyezimungu awapokera Mayahudi ulafume wawo, na kuwapa wanu Sawari Mayahudi. Newo novyo awakubarire kuwa wakintenda caputu Mwana wampereke Mwenyezimungu. † 20:17 Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa.

§ 20:19 Nkati ya usovezi wa kinyume ure ikuwa ewo ndi warimi. * 20:22 Ware Mayahudi avikiwijabu kunripa nsoko nfalume nkulu wa waRoma. Iye akitukuziwa kamba nlungu na waRoma, kinu-ci ka Mayahudi kufuru.

ake. Kwasa javyo, washanga na majibu ake are, wakinyamala vii.

*Kulomba bandi ya wafwi kufufuka
Matwaya 22:23-33; Maruku 12:18-27*

²⁷ Ikisa, wakinifika karibu Masaduseu wamojawapo, ware wakatála kuwa kuwapo kufufuka ka wafwi. ²⁸ Ewo wakindairi Insa javi: “Mwanlimu, Musa katandikira eya mandiko-ya javi: ikiwa munu kafwa, kamwasa nkawake saapongore naye wana, nduye marehemu ajuzi amwingire manyumba nankweli ire, filihali apengola naye rilunga rikolo. ²⁹ Sambi, wákiwapo wana saba wawa mmoja na mama mmoja. Ntanzi kalomba, kafwa saapongore naye mwana. ³⁰ Nduye wapiro, ³¹ na watatu, neyo novyo wantwala muka ire, wanlomba awapongore naye mwana. Wo-saba ware piya wanlomba awapongore naye wana, wafwa. ³² Mwinshoni, mwanamuka ire neye novyo akifwa. ³³ Basi, suku ya kufufuka, mwanamuka ire akuja kuwa muka wa nani? Kamana wo-saba ware wanlomba muka mmoja noire!”

³⁴ Insa akiwajibu: “Duniya-yi wanu walomba na walombiwa. ³⁵ Fala waturiwe ubora kupata enzi zisaka kuja pawaja kufufuka ka wafwi, ewo awaja kulomba wala kulombiwa. ³⁶ Kweli, awaja kufwa tena, konta wakuja kuwa kamba malaika. Ewo wana wa Mwenyezimungu kamana wafufuriwa ka wafwi. ³⁷ Kuhusu mwaha wa kuwa wafwi wakuja kufufuriwa, anta na Musa[†] wawenye kakikisha novyo paasowere kuhusu muti ukikorera. Iye kamwita Mola zina ra ‘Nlungu wa Iburahima, wa Izaki, na wa Yankubu.’[‡] ³⁸ Basi, iye siyo Nlungu wa wafwi, ila Nlungu wa wanu wari hai. Kwake iye, wanu piya wawa hai.” ³⁹ Ikisa wanlimu wengine wa shariya wakimwambira Insa: “Mwanlimu, kusowera sanal!” ⁴⁰ Bandi ya evi, awerepo munu wakurimba moyo kundairi Insa kinu.

*Almasihi ndi bora pakulu
Matwaya 22:41-46; Maruku 12:35-37*

[†] 20:37 Kati ya Masaduseu, Musa ákiwa nabii bora pakulu. pamoja na Yankubu wangiari hai, konta roho zavo hai. Na sunku ya Kiyama, Mwenyezimungu akuka kujumulanisa roho na mwiri mupya. [§] 20:42 Ona Zaburi 110:1. * 20:42 “Mwenye wangu” Almasihi. [†] 20:42 “Nkono nriro” mahala paswifa. [‡] 20:44 Insa akamba kuwa Almasihi ákiwa ujukulu wa Daudi, fala sijavyo basi. Nfalume Daudi mwanyewe Almasihi kamwita ‘Mwenye’, ndimana Almasihi ndi bora pakulu koliko nfalume mmojawapo wa duniya-yi. Kusema kweli, Almasihi ndi Mwenyezimungu wawenye.

⁴¹ Ikisa Insa akiwadairi: “Wanu wakwamba mwaja kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi? ⁴² Kamana Daudi mwanyewe ndi ambire nkitabu ca Zaburi[§]:

‘Mola kamwambira Mwenye wangu*:
Ikala nkono nriro wangu†
⁴³ mpaka niwature maaduwi wako
wawe sini kamba gogo rakwirika maulu
ako.’

⁴⁴ Ona, ikiwa Daudi Almasihi kamwita ‘Mwenye’, namunani vyaa wa upande wa ujukulu wake?[‡]

*Insa akumbusa kuhusu wanlimu wa shariya
Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40*

⁴⁵ Wanu piya pawakinsikiriza, Insa akisowera na wanafunzi wake, akiwambira javi: ⁴⁶ “More-more na wanlimu wa shariya! Kuwajibu kupita wakenenda waravire sana-sana na kukomaziwa kwa inshima mmaluanja. Watondola kwikala mahala mwa swifa nsinagoga na mmajambo. ⁴⁷ Fala wawewiranga manankweli vinu vyawo, na watendanga siyasa yakulebelia duwa zakurepa. Basi, ewo wakuja kuhukumiwa pakulu futi!”

21

*Insa asowera kuhusu kulavya swadaka
Maruku 12:41-44*

¹ Insa paakiwa nNyumba Takatifu, akiwatanza matajiri wakasa nzuruku nkashotii ya swadaka. ² Ikisa akimmona nankweli mmoja masikini pakulu, akitaya jarajara mbiri za nzuruku aba. ³ Basi, Insa akamba: “Nukwambiranii kweli kuwa eyu nankweli masikini-yu kataya nzuruku mwungi koliko piya wanu wengine-wo. ⁴ Konta ewo na utajiri waho mwungi wataya cawaremire nawo, fala iye na usikini wake kataya piya caawere nawo kati ya mainsha ake.”

Insa asowera kuhusu suku zambere

[‡] 20:37 Mbere ya Mwenyezimungu, Iburahima, na Izaki na mwiri mupya. ^{*} 20:42 “Mwenye wangu” Almasihi. [†] 20:42 “Nkono nriro” mahala paswifa. [‡] 20:44 Insa akamba kuwa Almasihi ákiwa ujukulu wa Daudi, fala sijavyo basi. Nfalume Daudi mwanyewe Almasihi kamwita ‘Mwenye’, ndimana Almasihi ndi bora pakulu koliko nfalume mmojawapo wa duniya-yi.

*Insa asowera kuhusu kudanguriwa Nyumba Takatifu
Matwaya 24:1-14; Maruku 13:1-13*

⁵ Wanu wengine, pawakisifu Nyumba Takatifu kuhusu namuna vyaisitawiziwe na mawe meema-meeema pamoja na mapambao a kutuziriwa, Insa akamba javi: ⁶ “Evi vinu-vi vyamuwona-vi, ikuja kufika suku yakudanguriwa nfululu. Arijia kubaki anta riwe rimoja julu ya riwe renziwe.” ⁷ Ewo wakindairi Insa javi: “Mwanlimu, vinu-vyo vikuja kukuna rini? Alamani isaka kuwoneka kábula ya kukuna novyo vinu-vyo?” ⁸ Iye akijibu: “More-more, asukutesenii munu! Kamana wakuja kulawirira wengi wawenye, waja kwa zina rangu, wakamba: ‘Omi ndi Almasihi’ na ‘Wakati ufika!’ Musiwafulate! ⁹ Na pamusikira kuhusu vita na mapinduzi, musope! Evyo siti vyanze kukuna, fala Kiyama acifika kwa mpunde nowo.”

Insa asowera kuhusu tabu isaka kuja

¹⁰ Ikisa akiwambira: “Taifa itenda vita na taifa nyenziwe na ufalume utenderana vita na ufalume mwensiwe. ¹¹ Vikuja kulawirira vitikansi vikulu muardhi, na balayi na njala mahala mumojiwapo. Mukuja kuwona vinu vyakofya, na julu-ko alama ulu-ulu za mata-jabisa. ¹² Fala kábula ya piya-vi, mukuja kufungiwa na kulumbatiwa. Mukuja kuperekiwa mmasingaga kulamuriwa, na kweferiwa nkalaboshu. Mukuja kuvutiwa mbere ya mafalume na maguvirinadoru, kwa sababu ya zina rangu. ¹³ Eyo ndi isaka kuwa nafasi yenu yakulavya ushahidi kuhusu omi. ¹⁴ Basi, musifazaike na namuna vyamusaka kurikotola, ¹⁵ kamana omi mwanyewe nukuja kukupani usemi wa wi-jiwifu, wakuwa anta aduwi wenu mmoja aaja kukidiri kukukayidini. ¹⁶ Umwe mukuja kupoteziwa anta julu ya wawa zenu, wandumenu, jamaa wengine-po, na marafiki zenu. Na wanu wamojawapo kati yenu, ewo wakuja kuwolaya. ¹⁷ Wanu piya wakuja kukwinani kwa sababu ya zina rangu. ¹⁸ Fala anta nywiri mmoja nvisia vyenu aipoteya. ¹⁹ Basi, kwa sababu ya kuvumirira kwenu, roho zenu zivushiwa.”

*Insa asowera kuhusu kulamuriwa ka Yerusalem
Matwaya 24:15-21; Maruku 13:14-19*

* 21:24 Kigeregu: “mataifa”. † 21:29 Kigeregu: “nfigu”.

²⁰ “Fala pamusaka kuwona Yerusalemu izunguriyiwe na masurudadu, mwijiwe kuwa ufika wakati wakudanguriwa kaya-yo. ²¹ Wakati-wo, wanu waja kuwa Yudeya watuwirire mmyango. waja kuwa Yerusalemu walawe, waja kuwa mmamasamba wasingire nkaya. ²² Kamana nozo suku-zo zikuja kuwa suku za hukumu, paviska kutimiziwa piya vibushuriwe mMandiko Matakatifu. ²³ Dambi wanawaka suku-zo wája kuwa na mimba, na wakujíjisa wana wawo! Kamana zikuja kwingira balayi nyangi zawenye muinti-mo. Wanu wa Izraeli wakuja kuhukumiwa pakulu. ²⁴ Wengi wakuja kuulaiwa na upanga, na wengine wakuja kutwariwa kukisiwa kamba wafungwa inti piya. Na Yerusalemu ikuja kutawariwa na wanu Sawari-Mayahudi*, mpaka wakati wa Sawari-Mayahudi pausaka kutimiziwa.”

*Insa asowera kuhusu kuja kwake
Matwaya 24:29-35; Maruku 13:24-31*

²⁵ Insa kaamba novyo: “Zikuja kuwapo alama ya juwa, ya mwezi, pamoja na za nondwa. Mulumwengu-mu, piya mataifa akuja kuuzunika, kukafiliha na shauti ya kitukulu na maluwimbi akofya. ²⁶ Wanu ukuja kuwengira wofi pakulu kwa kinu cisaka kuja mulumwengu-mu, mpaka nguvu zavo ziwsesa. Kamana wenye nguvu mbingu watikinyika. ²⁷ Ikisa, ewo wakuja kummona Binadamu wa Binguni akija na wingu, na uwezo na utukufu pakulu. ²⁸ Basi, wakati wazisaka kukuna ezo alama-zi, inukani, lamusani viswa vyenu, konta ku-vuka kwenu kukuwa karibu!”

²⁹ Ikisa, Insa akiwambira usowezii mmoja nkinyume akamba: “Tunzani mimongo[†] na miti myengine. ³⁰ Payanza kusipuka miti mukwijiwa sana-sana kuwa mirongo ya kinja iwa karibu-karibu. ³¹ Kwa namuna mmoja noyo, pamuja kuwona ezi alama-zi, mwijiwe kuwa ufalume wa Mwenyezi-imungu uwa karibu. ³² Nukwambiranii kweli kuwa eci kizazi-ci acipita evi vinu-vi savikunire piya. ³³ Bingu na ardhi vilainika, fala usemi wangu aushubutu kulainika.”

³⁴ Insa akizidi kusowera: “More-moreni ipate myoyo yenu isifazaike na cakurya wala cakunywa pakulu anta kushugulika na mambo a mainsha a rero-ya.

Ritengezeni sana-sana ipate noyo suku-yo isukulawireni gáfula kamba nambo.

³⁵ Kamana noyo suku-yo iwajira wanu piya duniya-yi. ³⁶ Ikalani mukirinang'anizira daima. Lebelani ipate muwe nawo uwezo wa kunusurika piya vinu vija kukuna-vyo, mwimire mbere ya Binadamu wa Binguni.”

³⁷ Suku daima-zi, Insa ákukanga kuNyumba Takatifu ákiwafunda wanu, fala rikiswa juwa, ákilawanga akuka kulala kuMwango ya Mizaituni. ³⁸ Na kila subuu namapema, wanu piya wákijumulana nNyumba Takatifu wansikirize.

22

Mipango wa kusakula kumulaya Insa Matwaya 26:1-5, 14-16; Maruku 14:1-2, 10-11; Yahaya 11:45-53

¹ Sambi, ríkiwa karibu-karibu jambo rakutafuniwa mikate saitaiyiwe furumento, jambo rakwitiwa Pashukwa*. ² Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya wakisakula namuna za kumulaya Insa kisiiri-siiri konta wakiwopa wanu.

³ Wakati-wo, Ibilisi kamwingira Yuda Shikariyoti, iye ákiwa mmojawapo kati ya mawali kumi na wawiri wa Insa. ⁴ Yuda ákililawa akuka akiwonana nawo wakulungwa wa dini na minduna wa Nyumba Takatifu, akisikizana nawo namuna ya kumperekama makono mwawo. ⁵ Ewo wakitenda radi pakulu, wakisikizana naye wampe nzuruku. ⁶ Basi, Yuda akikubali, akanza kusakula wakati mwema wakumperekwa Insa sawopo wanu wengi.

Jambo ra Pashukwa
Matwaya 26:17-25; Maruku 14:12-21; Yahaya 13:21-30

⁷ Ikifika suku ya jambo ra mikate saitaiyiwe furumento, ikibidi asinjiwe kondoo wa Pashukwa awe kafara. ⁸ Kwa javyo, Insa akintuma Peduru na Yahaya, akamba: “Ukani mukatengeze piya visakikana kujambo ra Pashukwa, tirye pamoja.”

⁹ Ewo wakindairi: “Usaka tikakutengezere nyumbani?” ¹⁰ Iye akiwajibu: “Onani, pamusaka kwingira Yerusalem, munsingana mwananlume asukure ndoo ya maji. Munfulate noyo nyumba yaasaka kwingira-yo. ¹¹ Mwanyewe nyumba-yo, mumwambire javi: ‘Mwanlimu katumiza

* 22:1 Ona Kulawa 12:1-20; Kumbukumbu 16:1-8.

kukudairi javi: “Nsana wa wayeni uwa ndepi? Nisaka nitumire, nirye Jambo ra Pashukwa na wanafunzi wangu.” ¹² Iye akoloterani nsana nkulu sana kugorofa-ko, na piya visakikana. Mukatengeze noko jambo retu-ro.” ¹³ Ewo nakuka, wasingana kamba vyawambire, wakitengeza jambo ra Pashukwa nomure.

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

¹⁴ Paufikire wakati wa kurya kujambo rire, Insa akikala pameza na mawali wake. ¹⁵ Iye akiwambira: “Vinajibu pakulu futi kurya namwe eri jambo ra Pashukwa-ri, saninatabika. ¹⁶ Konta nukwambirani kweli kuwa sirya namwe tena pajambo ra Pashukwa mpaka mana a Pashukwa akuja kutimiziwa, muufalume wa Mwenyezimungu.” ¹⁷ Ikisa Insa akitwala kikombe kimoja ca vinyu, akishukuru, akamba: “Twalani, mumerane watupu.

¹⁸ Kamana nukwambirani kweli kuwa omi sinywa vinyu tena mpaka ufike ufalume wa Mwenyezimungu.” ¹⁹ Ikisa akitwala nkate mmoja, akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, akamba: “Ewu nkate-wu ndi mwiri wangu waniperekwa kwa kukupendeleyani. Tendani novi kwa kunikumbukira omi.” ²⁰ Pesire kurya, akitwala kikombe ca vinyu, akamba: “Eyi vinyu-yi ndi alama ya miyadi mipyä ya Mwenyezimungu, ikwakikishiwa julu ya damu yangu, itawanyike kwa faida yenu umwe.”

²¹ Na akamba tena: “Onani, pameza-pa kawapo munu mmoja asaka kunizungunuka, kуниперека ka maaduwi wangu. ²² Ndi kweli kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi afwe konta ewo mpango wa Mwenyezimungu. Fala alaniwe mwananlume asaka kunizungunuka!” ²³ Basi, wanafunzi ware wakanza kudairiyana watupu: “Patiri-pa nani ája kutenda kinu kamba-co?”

Munu bora pakulu muufalume wa Mwenyezimungu

²⁴ Kukiwiyo novyo kukaidiyana nkati ya wanafunzi ware kuhusu munu ári bora pakulu nkati yayo. ²⁵ Kwa javyo, Insa akiwambira: “Mafalume wa mataifa wawatawala wanu watende vyawasaka. Wari na mamulaka julu yayo viwajibu kwitiwa javi: ‘wenye fadili’. ²⁶ Fala kat

yenu, sijavyo. Ila munu nkulu kati yenu awe kamba munu ntoto, alongóza awe kamba awudúmu.²⁷ Sambi ári bora pakulu ndi wepi? Árya pameza, au awaúdumu wenziwe? Siire árya pameza? Fala omi epa kati yenu niwa maúdumu.

²⁸ Umwe ndi muwanga pamoja nomi kwa piya kuyererira kokinipatanga.²⁹ Ndi ntama, nukugabizini ufalume kamba Baba wangu vyaanigabizi ufalume,³⁰ ipate murye na munywe pameza yangu muufalume wangu. Na umwe mukuja kwikala viti nya ufalume, mukuja kumiliki marikolo kumi na mawiri a Iziraeli.

Insa ankumbusa Peduru

Matwaya 26:31-35; Maruku 14:27-31; Yahaya 13:36-38

³¹ Mwenye Insa akizidi kusowera, akamba: “Ansumani! Ansumani! Wona, Shetwani kalebela pakulu ipate akuyerereri piya-mwe, kamba tirigu yakupepetiwa.”³² Fala omi nukulebelela duwa kuhusu uwe ipate usase kunitumaini omi. Na uwe, pausaka kuludira kwangu omi, warimbise myoyo wanduzo.”³³ Peduru akinjibu: “Mwenye, omi niwa tayari kuka nkalaboshu au anta paiwa kufwa nawe.”³⁴ Insa kamwambira: “Ona Peduru, rero kokoriko aawika saunikanire mara natu kuwa aunijiwa.”

Mandiko atimiziva julu ya Insa

³⁵ Ikisa, Insa akiwadairi wanafunzi ware javi: “Panukutumireni kupita mukitangaza Habari Ngema bila pocí wala nrumba wala tamango, ciwapo cukutowireni?”

Ewo wakijibu: “Acipol!”³⁶ Ikisa akiwambira: “Fala sambi, ári na pocí, arisukuze, na ári na nrumba, ndi novyo. Na saána upanga, auzanye anzu yake auze.

³⁷ Kamana ibidi vitimiziwe vibushuriwe kuhusu omi:
‘Wantenda kamba dainfu.’

Kusema kweli, piya vyaandikiwe na minabii kuhusu omi vyankutimiziwa.”³⁸ Ewo wakimwambira: “Ona Mwenye, epa tanawo maupanga mawiri.”

Neye akiwambira: “Atosha.”

Insa alebela duwa paMwango wa Mizaituni

Matwaya 26:36-46; Maruku 14:32-42

³⁹ Sambi, Insa akilawa, akuka kuMwango wa Mizaituni kamba vyaákiwa tabiya

yake. Wanafunzi wake, newo novyo wakinfulata.⁴⁰ Nakufika kure, Insa akiwambira: “Lebelani duwa musije kushetwaniwa.”⁴¹ Ikisa Insa akiwatanuka wanafunzi wake ware kitambo ca mima talatini, akitokorwa malundi, akilebela duwa, akamba:⁴² “Baba, ikiwa usaka, kaneka ya tabu-yi† initanuke. Novyosivyo, isiwe kamba vyanisaka omi, ila vyausaka uwe.”⁴³ Kwa javire, akisuka laika mmoja kulawa mbinguni kumwengeza nguvu.⁴⁴ Kwa kuwa kakafiliwa pakulu, iye akilebela duwa pakulu-pakulu, mpaka luvuju rake rišiwa kamba damu rikisulurira pansi.⁴⁵ Pesire duwa, akilamuka akuka ka wanafunzi wake. Kawasingana wakilala, kwa kuwa wáuzunika.⁴⁶ Basi, akiwambira javi: “Mbena mwankulala usingizi? Lamukani, mulebele duwa ipate musije kushetwaniwa.”

Insa afungiwa

Matwaya 26:47-56; Maruku 14:43-50; Yahaya 18:3-11

⁴⁷ Insa paakisowera, ikifika junudi ya wanu yakulongoziwa na ire wakwitiwa Yuda ire, ákiwa mwanafunzi mmoja kati ya kumi na wawiri ware. Yuda akimukira Insa ankomaze kwa namuna yawatendana munu na rafiki yake.⁴⁸ Fala Insa akimwambira: “Yuda, utumira alama ya urafiki kunzungunka Binadamu wa Binguni?”⁴⁹ Wanafunzi wengine wanzungurize ware, pawawonire vikisaka kunkuna vire, wakimwambira Insa: “Mwenye, tiwashambuliye na upanga?”

⁵⁰ Kweli, mmoja waho akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro ra nkono nriro.⁵¹ Fala Insa nakuwajibu kaamba: “Hee, musitende javyo!” Iye akinkumbula mmasikiro mwananlume ire, akimponesa.⁵² Ikisa, Insa akiwambira wakulungwa wa dini, na wakulungwa wa mapulisiwa wa Nyumba Takatifu, pamoja na walongozi wokire kunfunga ware, akamba: “Mwaja? Omi niwa kisomi wakunjirira na mapanga na mipweke kunifunga sababuni?⁵³ Daima-zi nukuwanga namwe nNyumba Takatifu fala amunifungire. Fala ewu ndi wakati wenu wamupewe, wanu wa nkisi pawári nawo mamulaka!”

† 22:42 Kaneka ya nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8.

Peduru ankana Insa

Matwaya 26:57-58, 69-75; Maruku 14:53-54, 66-72; Yahaya 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Ikisa, ewo wakinfunga Insa, wakintwala, wakuka naye kunyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini. Peduru akipita, akinfulata kitambo aba. ⁵⁵ Wakikoreza moto nluwanji, wakikala kota. Na Peduru neye akikala na wanu ware. ⁵⁶ Njakazi mmoja kammona Peduru ekare pakilanga-langa pamoto pare, akinnang'aniza sana-sana, akamba: "Eyu mwananlume-yu ákiwa pamoja naye!" ⁵⁷ Fala iye akikana, akamba: "Nunu, omi iye simwijiwa!" ⁵⁸ Aupitire muda, ikisa ntumisi mwengine kammona, akamba: "Nnowe novyo ndi mmoja wawo!"

Fala Peduru akijibu: "Mwenye, omi siri!"

⁵⁹ Ipita ora mmoja, ikisa akilawirira munu mwengine, akinkenekezera: "Syo dana kuwa eyu mwananlume-yu ákiwa pamoja naye, kamana neyu novyo nGalileya!"

⁶⁰ Fala Peduru akijibu: "Uwe mwananlume-we, causowera-co, omi sijiwa anta aba javil" Kuno akisowera, kwa mpunde noure, kokoriko akiwika. ⁶¹ Mwenye Insa akizungunuka, akinnang'aniza Peduru. Na Peduru akikumbukira vyaaimbire Mwenye vire kuwa: "Saanawika kokoriko rero, ukuja kunikana mara natu." ⁶² Basi Peduru akilawa nluwanji mure, akanza kwibiya lukuto.

Minduna wanshupa Insa

⁶³ Sambi, minduna wamwikarire Insa ware wakanza kunshupa kuno wakimwibya. ⁶⁴ Wakinfinika kumaso kuno wakindairi: "Kubushuru! Nseme munu ári kukwibya!" ⁶⁵ Na wakinsowera caputu vinu vingi vyawenye, vyakunkufurira.

Insa mbere ya Baraza ya Milandu

Matwaya 26:59-66; Maruku 14:55-64; Yahaya 18:19-24

⁶⁶ Subuu namapema, kundi ra walongozi wa Mayahudi wakijumulana pamoja. Wákiwepo wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya. Insa akijisiwa mbere yawo, wakamba: ⁶⁷ "Tambire, uwe ndi Almasihi?"

Fala iye akiwajibu: "Ikiwa omi nukwambirani, umwe amunamini. ⁶⁸ Na ikiwa nukudairini kinu, umwe amunijibu! ⁶⁹ Fala mwanzo wa sambi-pa, Binadamu wa Binguini akuja kwikala upande wa nkono nriro wa Mwenyezemungu, Mwenyé Uwezo."

⁷⁰ Kwa javyo, ewo wakisowera kapamoja: "Sambi, uwe kuwa Mwana wa Mwenyezemungu?"

Iye akiwajibu: "Umwe ndi musema kuwa omi niwa Mwana wa Mwenyezemungu."

⁷¹ Ikisa wakamba: "Sababuni tena kusakula ushahidi mwengine? Ofwe wanyewe tinsikira na kanywa yake!"

23

Insa mbere ya Pilatu

Matwaya 27:1-2, 11-14; Maruku 15:1-5; Yahaya 18:18, 28-38

¹ Ikisa, piya wanu wakilamuka, wakimpereka Insa ka Pilatu. ² Wakanza kunlongopera, wakamba: "Eyu mwananlume-yu tankummona kuwa kankuwazungunusa wanu wetu, na kankuwakataza wanu wasinripe nsoko Kaisari. Kaamba novyo kuwa iye Almasihi, Nfalume." ³ Pilatu akindairi: "Uwe ndi nfalume wa Mayahudi?"

Insa akinjibu, akamba: "Uwe ndi uri kwamba."

⁴ Ikisa Pilatu akiwambira wakulungwa wa dini na junudi ya wanu, akamba: "Siwona kosa rimojawapo ra mwananlume-yu." ⁵ Fala ewo wakikenekezera, kwamba: "Iye kankuwashonga wanu, apite akifunda Yudeya-yi piya, mwanzo wa Galileya mpaka epa!"

Insa mbere ya Herodi

⁶ Paasikire javyo, Pilatu akiwadairi: "Hal! Noyo mwananlume-yo nGalileya?"

⁷ Ewo wakijibu: "Aye!" Pilatu, pejíwe kuwa mwenyé mamulaka ndi Herodi, akimpereka ka Herodi. Kweli, nozire suku zire, Herodi ákiwa Yerusalem nokure,

⁸ Herodi nakummona Insa kawa radi pakulu futi, kamana zipita suku nydingi zawenye akinsakula ammone, kwa kuwa ákisikira habari zake. Iye akirindira kuwa akuja kuwona alama yake mojawapo yaatendire.

⁹ Kwa javyo, kandairi Insa vinu vingi vyawenye, fala iye aanjibire anta kinu kimoja.

¹⁰ Wákiwepo noparepare wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya wakinlongopera Insa pakulu.

¹¹ Na Herodi novyo ákiwepo nopo na masurudadu wake wakanza kunkejeli Insa kuno wakinshupa. Wakinvaza anzu kamba ya kifalume, ikisa wakimpereka tena ka Pilatu.

¹² Noire suku ire, Herodi na Pilatu wakanza kuwa munu na rafiki yake. Pakwanza wákiwa munu na aduwi wake.

Insa alamuriwa kuulaiwa

Matwaya 27:15-26; Maruku 15:6-15; Yahaya 18:39,19:16

¹³ Ikisa, Pilatu akiwajumanisa wakulungwa wa dini na wakulungwa wengine pamoja na wanu wa nkaya mure,
¹⁴ akiwambira javi: “Umwe muja naye mwananlume-yu kwangu omi, mwankwamba kuwa kankuwashonga wanu kutenda ubishi. Omi nopapa vyamuri kunlongopera mwananlume-yu nankutunza sana-sana mbere ya wanumwe piya, fala onani, siri kuwonerera kosa rimojawapo.¹⁵ Anta na Herodi, neye novyo, kamana katiludisira nokuno tena. Onani, eyu mwananlume-yu aakosire kinu cakujuzi kuhukumiwa kifo.¹⁶ Basi nikwamuru acapiwe viboko, ikisa asiwe oke vyake.”^{17*}

¹⁸ Junudi ya wanu ware piya wakanza kukuwa pakulu-pakulu kapamoja, wakamba: “Eyo mwaseni novyo, tifungurireni Baraba!”¹⁹ Baraba-yu kafung’wa kwa sababu ya vurumāi yaalavire nkaya mure, na kwa sababu ya kumulaya munu.
²⁰ Pilatu akisaka kungfungula Insa, ndimana akikola kusowera tena na wanu ware.
²¹ Fala ewo wákizidi kukuwa, wakamba: “Ngomezeren! Ngomezeren!”²² Mara ya tatu Pilatu akiwadairi, akamba: “Noyu katenda kinani cakunyata? Omi simmonerere anta kosa rimojawapo rakujuzi kuhukumiwa kifo. Ndimana, nikwamuru acapiwe viboko, ikisa asiwe oke vyake.”
²³ Fala ewo wakikenkezera, wakikuwa na shauti ulu-ulu, wakilebela kuwa Insa agomezeriwe. Na shauti zavo zikishinda.
²⁴ Ndimana, Pilatu akamuru vitendiwe kamba vyawari kunlebela novire.²⁵ Basi, kamba ewo vyawanlebele, ire atafwe nkalaboshu kwa sababu ya vurumāi na kuulaya ire, iye aki fungula. Akintwala Insa, akiwagabizi wanu ware watende viwajibu.

* 23:17 Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi. [Sambi, Pilatu ikimbidi anfungure nfungwa mmoja wakati wa sherehe ya Pashukwa.] † 23:26 Kireni iwa upande wa mwani wa Afirika. # 23:30 Ona Hozeya 10:8. § 23:31 Kwa nfano:

Insa karitula kuwa kamba uni mbisi, munu saana kosa. Ware waári kuwamba (wamádambi) ndi wawalandanise uni zakumiliya. Wakati wa nozo tabu-zo zikuwa kamba moto. Uni mbisi azikorera sana, ila uni zakumiliya ndi zikorera sana. Kwa javyo, ezo tabu-zo, zitakuwapata wanu wantendire Insa vibaya, futi waja kutendiwa ware waári kuwamba.

* 23:36 Vinagiri ndi ikiwa vinyu ya wanu masikini, acikiwa kinu ca kupewa nfalume. Dalili, newo awawere na niya yakunywesa Insa, ila wakinshupa kwa kuntula kinywaji cire kukanya.

Insa agomezeriwa pansalaba

Matwaya 27:32-44; Maruku 15:21-32; Yahaya 19:17-27

²⁶ Sambi, pawanlongoze Insa, munjira wakinkola mwananlume wakwitiwa Ansumani, ákiwa nKireni†, akiláwa masamba. Ewo wakinsukiza nsalaba wa Insa mmaweya, akinfulata Insa.

²⁷ Wákiwapo novyo wanu wengi wawenye wakinfulata Insa, na wanawaka wakinririra na úwengira úzuni.²⁸ Insa akizungunuka, akiwambira: “Umwe wanawaka wa Yerusalem, musiniririre omi basi. Ila riririreni umwe wanyewe pamoja na wanenu.²⁹ Konta onani, zikuja kufika suku ewo zakuja kwamba javi:

‘Heri wanawaka sawana wana, matumbo saanamba kwimita, mawere tangu saanamba kujijisa!’

³⁰ Ikisa, wanu wakuja kulebela myango wakamba: ‘Mwango, tigwirire!’ na walebela mwala: ‘Mwala, tifise!‡’³¹ Kamana ikiwa watenda vinu-vi uni ziri mbisi, futi zikumiliya watendaja?[§]

³² Wáttwariwa novyo visomi wawiri wakaulaiwe pamoja na Insa.³³ Pawafikire mahala pakwitiwa “Kongolo ra kiswa”, noparepare wakingomezera iye pamoja na visomi wawiri, mmoja upande wa nkono sonto, mwengine upande wa nkono nriro.³⁴ Insa akamba: “Bába, waswanii kamana aweiwa cawatenda!” Na masurudadu ware wakitenda kura kwa ajili ya kwawanyirana nguwo zake.

³⁵ Junudi ya wanu ware wenira nopalre wakinang'aniza. Fala wakulungwa wakanza kunshupa Insa, wakamba: “Iye kawavusha wenziwe. Basi, arivushe mwanyewe, ikiwa kweli-kwelini iye Almasihi, Atondoriwe na Mwenyezimungu!”³⁶ Masurudadu ware newo novyo wakinshupa, wakimukira karibu, wakintula vinagiri* kukanya, ³⁷ wakimwambira javi: “Ikiwa uwe kuwa nfalume wa Mayahudi, rivushe mwanyewel!”³⁸ Julu ya nsalaba

cíkiwapo kibawo cakwandikiwa javi: "EYU
NDI NFALUME WA MAYAHUDI."[†]

³⁹ Kisomi mmoja agomezériwe upande mmoja wa Insa akikufuru, akamba: "Uwe auri Almasihi? Rivushe uwe mwanyewe, nofwe utivushe!" ⁴⁰ Fala kisomi mwengine ire akinjibu, akamba javi: "Uwe aumopa Mwenyezimungu, kwa kuwa kuhukumiwa kwenu kumoja?" ⁴¹ Upande wetu, iwapo haki yakuhukumiwa konta titendiwa hukumu itijuzire, kwa sababu ya vitendo vyatitendire. Fala eyu mwananlume-yu aatendire anta kinu kimoja cakunyata!" ⁴² Ikisa akamba tena: "Insa, nikumbukire pausaka kwingga muufalume wako." ⁴³ Insa akinjibu: "Nukwambira kweli kuwa rero-vi ukuwa nomi mpeponi."

Kufwa ka Insa
Matwaya 27:45-56; Maruku 15:33-41; Ya-haya 19:28-30

⁴⁴ Wakati síwo ūkiwa aduhuri. Kunja piya inti kutenda kisi mpaka wakati wa lulemba. ⁴⁵ Pakwinukare kunja, pazira ya Nyumba Takatifu ikipapuka kati-kati perr. ⁴⁶ Ikisa Insa akikuwa na shauti ulu, akamba: "Baba, roho yangu nankukugabizi mmakono mwako." Pesire kusowera javire, akifwa.

⁴⁷ Nkulungwa wa masurudadu nakuwona vikunire vire, akintkuza Mwenyez-imungu, akamba: "Kweli-kwelini, eyu mwananlume-yu ákiwa mwenyé shariya!"

⁴⁸ Na piya wanu wajumane kuwona mambo are, pawawonire vikunire vire, wákiribya pakifupa kuno wakiludira mmakwawo. ⁴⁹ Na wanu piya wakimwijiwa Insa, pamoja na wanawaka wâmpereke paakilawa Galileya, ewo wemira kitambo aba, wakiwona vikikuna vire.

Kuzikiwa ka Insa
Matwaya 27:57-61; Maruku 15:42-47; Ya-haya 19:38-42

⁵⁰ Ona, ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yusufu, munu mwema na kamilifu kati ya Baraza ya Milandu.

[†] 23:38 Vikitendiwanga daima kuwa munu akigomezeriwa pansalaba atuririwe waraka yakwandikiwa kosa raakosire ipate wanu wawone. Kuhusu Insa, ewo awaware nawo cakwandika konta aawere na kosa risaka kuwa ronsé, ndi ntamana wandika javyo. Fala Mayahudi avi wajibire javyo. [‡] 23:52 Nkati ya shariya, aakisakiswiwa rafiki au jamaa asaka kuwa onse kulavya pansalaba maiti a nfungwa mmojawapo, fala kwa kuwa Yusufu ákiwa munu bora, iye kasakisisiwa.

[§] 23:53 Eri ríkiwa kaburi ra Yusufu raaritengenezere iye mwanyewe. Noro kaburi-ro, arikisakiswiwa kuzikiwa jamaa wa munu mwengine, ndi ntamana akilavya rihsa kaburi rake rire azikiwe Insa, mana ake ndi kuwa iye mwanyewe aakijuji kutumira. ^{*} 24:1 "Suku yakwanza ya sumana" ndi Jumapiri.

⁵¹ Kwawo kukiwa Arimataya, kaya moja ya Mayahudi. Iye aakubalire vyawalamure na vyawakunishe wakulungwa wengine vire. Akirindira ufalume wa Mwenyezimungu.

⁵² Iye nakufika karibu ya Pilatu, akinlebelba maiti a Insa.[‡] ⁵³ Nakulavya maiti are, akizingiriza kafani, akuka akizika njonga rikoporowi, ríkiwa saarinamba kuzikiwa munu[§]. ⁵⁴ Noyo suku- yo ikiwa jumaa jironi, suku yakutengezera wanu suku takatifu. Na sabadu, suku takatifu- yo, yánza futi. ⁵⁵ Wanawaka wâjire pamoja neye kulawa Galileya, wafulata, wawona kaburi rire na namuna maiti ake vyazikiwe.

⁵⁶ Ikisa, wanawaka ware wakiludira ukaya, wakitengeza sheru pamoja na balsamu. Na suku takatifu ya sabadu wakipumula, kamba vyaisaka shariya.

24

Kufufuka ka Insa

¹ Fala pakucere subuu namapema, suku yakwanza ya sumana*, wanawaka ware watwala sheru yawatengeze ire, wakuka nawo kukaburi. ² Nakufika kure, riwe rituriwe pakaburi rire wasingana ripiringisiwe. ³ Basi, wengira njonga mure, fala mwiri wa Mwenye Insa awasingane.

⁴ Ewo, pawashangire kuhusu vikunire vire, simpunde nkulu wanawalume wawiri wawemira karibu yawo, wâvala nguwo nyelupa ví! ⁵ Wanawaka ware wakisusuka, wakinamira pansi, fala wanawalume ware wakiwadairi javi: "Mbaná munsakula ka wafwi munu hai?" ⁶ Iye aapo-mu, kafufuka! Amukumbukira vyâkwambirení Galileya? ⁷ Amukumbukira kuwa iye kâsema kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi aperekwi mmakono mwa wamâdambi wangomezere, na suku ya tatu afufuke?"

⁸ Newo wakikumbukira usemi wake ure. ⁹ Basi, wakilawa nkaburi mure, wakiludira kâwiwa mawali kumi na mimoja kure pamoja na wenziwawo, wakiwambira piya vikunire. ¹⁰ Kweli, wanawaka ware wâkiwa

^{*} 23:38 Vikitendiwanga daima kuwa munu akigomezeriwa pansalaba atuririwe waraka yakwandikiwa kosa raakosire ipate wanu wawone. Kuhusu Insa, ewo awaware nawo cakwandika konta aawere na kosa risaka kuwa ronsé, ndi ntamana wandika javyo. Fala Mayahudi avi wajibire javyo. [‡] 23:52 Nkati ya shariya, aakisakiswiwa rafiki au jamaa asaka kuwa onse kulavya pansalaba maiti a nfungwa mmojawapo, fala kwa kuwa Yusufu ákiwa munu bora, iye kasakisisiwa.

[§] 23:53 Eri ríkiwa kaburi ra Yusufu raaritengenezere iye mwanyewe. Noro kaburi-ro, arikisakiswiwa kuzikiwa jamaa wa munu mwengine, ndi ntamana akilavya rihsa kaburi rake rire azikiwe Insa, mana ake ndi kuwa iye mwanyewe aakijuji kutumira. ^{*} 24:1 "Suku yakwanza ya sumana" ndi Jumapiri.

Mariyamu Madalena, Zuwana, Mariyamu mamaye Yakobu, na wengine tena. Ewo wakiwambira mawalii ware vikunire vire,¹¹ fala mawalii ware awaminire. Wawona kuwa vyawereze wanawaka vire vyauzozo.

¹² †

*Vikunire munjira yakuka Emau
Matwaya 16:12-13*

¹³ Noyo suku-yo, wanu wawiri wafulati wa Insa wakuka kaya moja yakwitiwa Emau, kiyasi ca kilometuru kumi na mmoja na Yerusalem. ¹⁴ Munjira, wakipita wakipakanira kuhusu vikunire vire piya. ¹⁵ Wakati wawakipakanira kuno wakikaidiyana, Insa mwanyewe akilawirira munjira mure, akifunga nawo nkonjo. ¹⁶ Fala ewo wafunginya maso, awakimmanyira kuwa ndiye. ¹⁷ Insa akiwadairi: “Mwankupita, mukipakanira kinani?”

Ewo wakimira, wakibaki wakuzizimiriwa wawenye. ¹⁸ Ikisa mmoja wakwitiwa Keleopa akimwambira: “Nowe-we tu basi ndi myeni ubakire sawijiwa cikunire Yerusalem suku za mwinsho-z?”

¹⁹ Iye akiwadairi: “Cikuna kinani?”

Ewo wakinjibu: “Vinkunire Insa wa Nazareti. Iye ákiwa nabii, akitendanga maajuba a kutajabisa na akisowera kwa uwezo mbere ya Mwenyezimungu na wanu piya. ²⁰ Fala wakulungwa wetu wa dini pamoja na wakulungwa wengine wamperekwa kuhukumiwa kifo, iye kagomezerwa pansalaba. ²¹ Ofwe tikirindira kuwa iye ndi ire akija kombola Izraeli! Fala kwa piya-vyo, epa rero zipita suku natu tangu vikikuna. ²² Visitoshe, wanawaka wamojawapo wa kipinga cetu watisususa. Subuu namapema pawokire kukaburi, ²³ awasingane maiti ake! Pawaludire, wasema kuwa wawawona malaika wawereza kuwa Insa kawapo hai! ²⁴ Wengine wákiwa pamojanofwe, wakuka kukaburi noko, wakisingana piya sawa-sawa kamba vyawereze wanawaka novire. Fala iye awammonire.” ²⁵ Insa akiwambira javi: “Umwe mubanga, murimba kukubali mmyoyo mwenu piya vyawambire minabii! ²⁶ Aikisakikana kuwa

Almasihi vinu-vi atabike ikisa engire nkati ya utukufu wake?” ²⁷ Ikisa Insa, mwanzo wa vitabu nya Musa mpaka vitabu nya minabii wengine, akiwafafanurira Mandiko piya ákisowera kuhusu iye.

²⁸ Kwa javyo, wari karibu na kaya yawakuka, Insa karitenza kupunda, ²⁹ fala ewo wakintafadali, wakamba: “Ikalanofwe konta juwa riswa futi.” Basi, akingira akitaka nawo. ³⁰ Pawekare pameza kurya, Insa akitwala nkate, akishukuru, akimeya, akiwawanyira. ³¹ Mpunde sinkulu, wanu ware maso awo akiwafunguka ngwê, wakimmanyira. Neye aklainika!

³² Wakambirana watupu: “Iye paakisowera nofwe munjira mure kuno akitifafanurira Mandiko, myoyo yetu ikitibya shindo pakifuwa, sinovsky?” ³³ Kwa mpunde noure wakilamuka, wakiludira Yerusalem, wakiwasingana mawalii kumi na mmoja na wengine-po wajumane pamoja. ³⁴ Pawafikire, wo-wawiri wakamba: “Ndi kweli Mwenye kafufuka! Iye kân-lawirira Peduru!” ³⁵ Ikisa ewo wakiwerezewi wakunire munjira mure. Wakamba: “Insa timmanyira wakati wameyire nkate.”

*Insa awalawirira wanafunzi wake
Matwaya 28:16-20; Maruku 16:14-18; Yahaya 20:19-23; Vitendo 1:6-8*

³⁶ Evi vinu-vi pawakereza, Insa akiritula kati-kati yaho, akiwambira: “Salama iwe namwel!” ³⁷ Fala ewo wasusuka, wakibaki wakushanga wawenye, wakidaniya kuwa nsoka. ³⁸ Iye akiwambira:

“Mvana mususuka? Sababuni kuwa na dana mmoyo mwenu? ³⁹ Ninang'anizeni mmakono mwangu-mu na mmaulu mwangu-mu. Ndi nomi-nomini. Nipameni muniwona, kamana nsoka auna nyama wala makongolo, kamba vyamuniwona vyaniiri nawo omi-vi.” ⁴⁰ Nakusowera javire, kawolotera mmakono na mmaulu.

⁴¹ Ingawa awakikubali sana, fala iwejal radi na kutajabu! Basi Insa akiwadairi: “Epa mwanawo cakurya kimojawapo?”

⁴² Ewo wakimpa kipande kimoja ca inswi wakumanikiwa. ⁴³ Insa akitwala, akitafuna mbere yaho.

† 24:12 Mandiko mengine a mida aana eyi haya-yi. [Novyo-sivyo, Peduru akilamuka, akituwa mpaka kukaburi nokure. Nakufika akinama, akisungurira, kawona kafani tu basi yakafiniriwe Insa ire. Ikisa akiludira ukaya, wakushanga wawenye kwa vinu vikunire vire.] ‡ 24:34 Nkigeregu Peduru akwitiwa “Ansumani”.

⁴⁴Ikisa akiwambira: “Mida patíkiwa onse, nukwambirani kuwa piya vyaaandikiwe kuhusu omi nTaureti na nvitabu vyaminabii na nZaburi víjuzi vitimiziwe.”

⁴⁵ Ikisa akiwafungula viswa awerere Mandiko Matakatifu, ⁴⁶ na akiwambira: “Yandikiwa javi, Almasihi akijuzi atabike, na suku ya tatu afufuke kati ya wafwi, ⁴⁷ na kwa zina rake itangaziwe kwa piya kabilia, mwanzo wa Yerusalem, habari yake kuhusu kutubiya ipate wanu waswamiiwe madambi awo. ⁴⁸ Umwe muwa mashahidi wa eya mambo-ya. ⁴⁹ Visitoshe, omi mwanyewe nukuperekerani caalavire tamaa Baba. Fala rindirani Yerusalemu nopa, mpaka mupokerere uwezo usaka kukwisukirani kulawa mbinguni.”

Insa akweziwa mbinguni

Maruku 16:19-20; Vitendo 1:9-11

⁵⁰ Ikisa Insa akiwalongoza wanafunzi wake upande wa Betaniya. Nokure akilamusá makono, akiwajanliya. ⁵¹ Bandi ya kuwajanliya, akiwanyema, ikisa akikweziwa mbinguni. ⁵² Na ewo wakimwabudu, nakwisa wakiludira Yerusalemu wári radi pakulu. ⁵³ Mara kwa mara wákilawanga nNyumba Takatifu, wakinsifu Mwenyezimungu.

Habari Ngema yerezé Yahaya

Mwanzo

Yahaya ákiwa walii wa Mwenye Insa Almasihi. Iye kenenda naye myaka mitatu. Iye kandika eci kitabu-ci ipate atolótere kuwa Insa kawa kamba Mwenyezimungu, iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, mwenyé kutipa mainsha meema, mwenyé kutaya nlangaza njira yetu, na iye Mwana wa Mwenyezimungu. Epa, usowezi wa kwamba "Mwana", mana ake siyo kuwa iye mwana upande wa mwiri, ila Mwenyezimungu na Insa kinu kimoja kamba munu na mwanawе upande wa kiroho.

Yahaya kandika eci kitabu-ci ipate wanu wakubali kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu, na ikiwa wakubali javyo, wápata mainsha a milele. Basi patifyoma eci kitabu-ci, tukeni tinlebele Mwenyezimungu afungure myoyo yetu ipate tereriwe sana-sana ukweli, tipate novyo mainsha a milele.

Mwenyezimungu amoleta Insa kuwa Usemi wake

¹ Tangu mwanzo ákiwapo ire etiwa Usemi. Usemi-*yo* ákiwa pamoja na Mwenyezimungu, na Usemi noyo ákiwa Mwenyezimungu. ² Iye tangu mwanzo ákiwa pamoja na Mwenyezimungu. ³Julu ya noyo Usemi-*yo*, vinu piya vyumbiwa. Acipo kinu anta kimoja cumbiwe bila Usemi. ⁴ Usemi noyo ndi nviriro wa mainsha, na mainsha-*yo* ndi nuru ya wanadamu. ⁵Nuru ilangaza pakisi, ila kisi acikidiri kwinukaza panuru.

⁶ Sambi, akiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yahaya káperekiwa na Mwenyezimungu. ⁷ Iye kája kulavya ushahidi na kwakikisha kuhusu noyo nuru-*yo* ipate wanu piya wakubali julu yake iye. ⁸ Yahaya siyo nuru yambiwa-*yo*, ila iye kája kulavya ushahidi wa noyo nuru-*yo*. ⁹Nuru yakweli yakuwamwarikira wanu piya ikingira mulumwengu-mu. ¹⁰Kweli, iye ákiwapo mulumwengu-mu,

na ulumwengu-wu umbiwa kwa ajili yake, fala wanu mulumwengu-mu awamwihiwe.

¹¹ Iye kájira cake, fala wanu wake iye mwanyewe awampokerere. ¹² Fala kwa piya wampokerere iye, waminire zina rake, iye kawapa haki ya kuwa wana wa Mwenyezimungu. ¹³Ewo awaware wana wa Mwenyezimungu kwa kupongoriwa kibinadamu wala wájibu wa ceje wala nafsi ya nlume, ila Mwenyezimungu mwanyewe ndi awaturire kuwa wanawe.

Usemi wa Mwenyezimungu utaduka binadamu

¹⁴ Usemi* utaduka kawa mwanadamu, kainshi kati yetu ofwe. Tiwona utukufu wake, utukufu wa mwana mmoja tu basi wa Baba, wakumwijala rehema na ukweli.

¹⁵ Yahaya kalavya ushahidi kuhusu noyo, ákilalamikanga akamba: "Eyu ndi noire wanikimwamba ire kuwa: 'Ire ája bandi ya omi ndi bora pakulu koliko omi konta iye ákiwapo tangu saninamba kupongoriwa omi.' " ¹⁶ Ofwe piya tankupokerera utajiri wake nkulu, tankupokerera neema julu ya neema. ¹⁷ Konta Taureti isuswa julu ya mmakono mwa Musa, fala rehema na ukweli visuka julu ya Insa Almasihi. ¹⁸Tangu aapo munu ammonire Mwenyezimungu, ila Mwenyezimungu Mwana mmoja noyo tu basi, ári pamoja na Baba wake, iye ndi atifafanurire.

Ushahidi wa Yahaya mwenyé Koza

¹⁹ Ewu ndi ushahidi wa Yahaya wakati Mayahudi wa Yerusalem wawaperekwe kwake iye walongozi wa dini na waLawi† kuka kundairi: "Uwe kuwa nani?" ²⁰Iye akitikiza aakanire, akitikiza javi: "Omi siri Almasihi‡." ²¹Ewo wakindairi: "Sambi, uwe kuwa nani? Uwe kuwa Aliyasi§?"

Yahaya akijibu: "Iii, sumi."

Wakindairi tena: "Uwe kuwa nabii maalumu*?"

Iye akijibu: "Iii, siri." ²² Mwinsho wakamba: "Sambi, uwe kuwa nani? Tam-bire ipate tikawajibu watitumire ofwe. Wambani kuhusu uwe?" ²³Iye akisema: "Omi ndi shauti íri kukuwa nlanga ikamba:

* 1:14 "Usemi" mana ake ndi Insa Almasihi. [†] 1:19 WaLawi wákiwa rikolo rimoja ra Mayahudi wakitumika nNyumba Takatifu. [‡] 1:20 Nvushi Mwenyezimungu waalazire kumperekwa. [§] 1:21 Ona Malakiya 4:5. ^{*} 1:21 Ona Kumbukumbu 18:15. [†] 1:23 "Mwenye" emu mana ake ndi Mwenye Insa.

'Olosani njira ya Mwenye[†] apite' kamba vyaâmbire nabii Izaya."

²⁴ (Kusema kweli, wanu ware wâtumiwa na Mafarizeu.) ²⁵ Ewo wandairi tena, wamba: "Uwe auri Almasihi wala Aliyasi wala nabii maalumu. Sambi ukóza sababuni?" ²⁶ Yahaya akiwajibu, akamba: "Omi niwoza wanu na mmaji, fala katì yenu umwe Kawapo munu samumwijiwa iye caari. ²⁷ Noyo-noyonii ndi ája bandi ya omi. Kweli, mizizi ya tamango zake, sijuzi anta kufungula[‡]." ²⁸ Evi piya-vi vikuna Betaniya, ng'ambu nyengine ya muto wa Yordanii, Yahaya kaakozanga waru.

Yahaya akwakikisha kuwa Insa ndi Mwana wa Mwenyezimungu

²⁹ Subuu yake, Yahaya kammona Insa akija kwake, akamba: "Mmoneni ire ndi Kakondoo kalume[§] ka Mwenyezimungu, kaperekiwe kuja mulumwengu-mu kuwalavya wanu madambii!" ³⁰ Eyu ndi wanikimwamba panikisowera pare nikamba: 'Bandi ya omi akuja munu bora pakulu koliko omi, konta saninamba kuwapo, iye ákiwapo!' ³¹ Nomimi sikimwijiwa iye, ila omi nija, nikozanga na maji, ipate iye afafanuriwe ka wanu wa Izraeli."

³² Na Yahaya kalavya ushahidi, kaamba: "Omi nimmona Roho akilawa binguni akimwisukira iye kamba pomba vyesuka, na Roho ire akimmotera emire novirevire. ³³ Omi-pa sikimwijiwa caari. Fala ire aniperekere kuwoza wanu mmaji* kanambira javi: 'Wausaka kummona akimwisukira Roho akimmotera-yo, noyo ndi aja kukozani na Roho Takatifu'. ³⁴ Omi niwona na niwa shahidi kuwa eyu Mwana wa Mwenyezimungu[‡]."

Mwanafunzi mmoja wa Insa asema kuwa Insa ndi Almasihi

³⁵ Subuu yake, Yahaya akiakala tena nopare na wanafunzi wake wawiri.

³⁶ Pammonire Insa akipita, iye akamba:

[‡] 1:27 Kufungula mizizi ya tamango ſkiwa kazi ya kitwana. Anta mwanafunzi wa mwanihimu aakifungula mizizi ya tamango za mwanihimu wake. [§] 1:29 Ona Mwanzo 22:7-10; Kulawa 12:3-8. "Kakondoo kalume" ndi alama maalumu nkati ya Taureti na Injili. Akolota kafara ngema pakulu bila baka.

kuwatiwiza mmaji. [†] 1:33 "Kukoza na Roho Takatifu" mana ake Roho-yo kumwijala nfifulu. [‡] 1:34 "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupataana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupataana kukulu ka kiroho.

^{*} 1:49 Kigeregu: "Rabi". Mana a "Peduru" ndi "riwe".

"Mmoneni! Ire ndi Kondoo wa Mwenyezimungu!" ³⁷ Wanafunzi wawiri ware wansikira akisowera, newo wakinfulata Insa. ³⁸ Insa akizungunuka, kawawona wakinfulata, iye akiwadairi: "Umwemusakulani?"

Ewo wakimwambira: "Rabi" (mana ake Mwanlimu), "kufikira ndepi?" ³⁹ Iye akiwajibu: "Tukeni mukejiwe." Basi wakilawa wakuka, wakiwona paafikire pare, wakikalala naye noire suku ire. Úkiwa wakati wa ruremba.

⁴⁰ Mmoja nkati ya wawiri ware ânsikire Yahaya akisowera ikisa akinfulata Insa, ákiwa Andere, nduyu Asumani Peduru.

⁴¹ Kwa noure mpunde ure, kansakula Asumani nyenyeye, akimwambira: "Timmona Almasihi!" ("Almasihi" mana ake "ire atawaziwe na Mwenyezimungu kwa namuna maalumu"). ⁴² Akintwala Asumani akuka naye ka Insa. Insa akin-nang'aniza, akamba: "Uwe ukwitiwa Asumani, mwana wa Yahaya. Fala mwanzo wa rero, uwe zina rako Sefa" (kufasuli isema Peduru[§]).

Insa ndi Mwana wa Mwenyezimungu

⁴³ Subuu yake Insa akiwaza kulawa kuka Galileya. Iye akimmona Filipi, akimwambira: "Nifulate!" ⁴⁴ Filipi kâpongoriwa kaya ya Betisaida, kwawo novyo Andere na Peduru. ⁴⁵ Filipi akinsakula Nataniyeli. Nakummona, akimwambira javi: "Timmona noire wansemire Musa ntAureti, kamba vyawandike novyo minabii wengine. Tinsingana Insa nnazareti, mwana wa Yusufu." ⁴⁶ Akilawa Nataniyeli akamba: "Nazareti? Udaniza kuwa Nazareti cilawirira kinu cema?"

Filipi akamba: "Njo ummone!" ⁴⁷ Insa paammonire Nataniyeli akija, akamba, akimwamba iye: "Eyo ája-yo ndi mulziraeli wakweli, saari njanja!" ⁴⁸ Nataniyeli akindairi: "Kunijiwa ndepi?"

Insa akinjibu, akamba: "Filipi saanamba kukwita, omi nukuwona panviri wa nfigu."

* 1:33 "Kukoza na Roho Takatifu" mana ake Roho-yo kumwijala nfifulu. [‡] 1:34 "Mwana

wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa.

[§] 1:42

⁴⁹ Basi Nataniyeli akimwambira: “Mwanlimu*, uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu! Uwe ndi Nfalume wawenye wa Iziraeli!”⁵⁰ Insa akindairi, akamba: “Kukubali kwa kuwa omi namba nukuwona tangu uri panviri wa nfigu? Basi, ukuja kuwona vinu vikulu-vikulu vyakupunda evil”⁵¹ Insa akizidi kusema tena: “Nukwambirani kweli kuwa mukuja kuwona bingu íri wanzu, na malaika wa Mwenyezimungu wakikwera, wengine wakisuka†, wakintumika Binadamu wa Binguni.”

2

Alama yakwanza yolota vyaári Insa: maji atadusa vinyu

¹ Suku yatatu, kaya ya Kanaa porovinsiya ya Galileya, ikitendiwa sherehe ya harusi. Na ákiwapo nopo mamaye Insa.² Insa neye kárifiwa pamoja na wanafunzi wake.³ Paisire vinyu, mamaye kamwambira mwanawewe javi: “Epa, vinyu aipo, isal!”⁴ Iye akinjibu: “Mama, mbana munambira javyo? Wakati wangu wakutenda vinu-vyo aunafika!”⁵ Noparepare, mamaye ire akiweta wamaudumu, akiwambira: “Iye caasaka kukwambirani noco, tendani noco.”

⁶ Sambi, íturiwa karibu nopare mivulo sita ya mawe, kila nvulo ukingira maji kiyasi ca lituru miya. Mivulo-yo wakitúmira Mayahudi wakati wa kutawada wawe swafi.⁷ Insa akiwambira maudumu ware javi: “Eyi mivulo-ji ijazani maji.” Newo wakijaza mpaka pakanywa.⁸ Ikisa akiwambira: “Sambi, tekani aba, mukampe amiri wa jambo-ri.” Ewo wakiteka, wakuka wakimpa.

⁹ Amiri wa jambo ire akiyeza maji átatadiwi vinyu are, fala ejewe kawatekire maji are. (Ila maudumu ware wakijiwa konta ndi watekire.) Noparepare, amiri wa jambo ire akitumiza kumwita mwénye harusi,¹⁰ akimwambira: “Wanu piya wa-zowerera kwanza kuudumu vinyu ngema, ikisa wakinywa pakulu ndi paiudumiwa

† 1:51 Ona Mwanzo 28:12. Kamba Mwenyezimungu asowera javi ka javi na Yankubu julu ya malaika, novyo-novyoní Mwenyezimungu asowera javi-ka-javi na Insa. *

* 2:14 Evi vikuna nluwani mwa wanu Sawari-Mayahudi nNyumba Takatifu.

† 2:14 Ikisakikiana kukakanya nzuruku nNyumba Takatifu konta wanu wakisakula kutumira nzuruku kuwauza manyama ipate wawatendere kafara. † 2:16 Mana ake: Insa epa akisowera kuhusu mahala páturiwe kuntukuza Mwenyezimungu wanu Sawari-Mayahudi. Ona Zagariya 14:21. § 2:17 Ona Zaburi 69:9. * 2:21 Maria ake ndi kuwa wamulaya, fala suku ya tatu afufuka. Kwa javyo ndi kulamusua upya nyumba ya mwiri wake. † 2:22 Zaburi 69:9 kambiriwa aya 2:17 julu.

vinyu sairevy-a-yi. Fala umwe mutula vinyu ngema mpaka sambi-pa!”

¹¹ Insa katenda eyi alama ya maajuya akwanza-ya kaya ya Kanaa porovinsiya ya Galileya. Kwa javyo ndi yvolute utukufu wake, ndimana wanafunzi wake wakinkubali.¹² Bandi ya evi, Insa akilongozana na mamaye, wanduze, pamoja na wanafunzi wake, wakiteremukira kaya ya Kafarnaumu, wakikala noko fala awekare suku nyingi.

Insa aswafi Nyumba Takatifu

¹³ Suku ya Pashukwa íkiwa karibu-karibu, suku ya sherehe ya Mayahudi, ndimana Insa kákwerwa Yerusalem. ¹⁴ Akiwasingana wanu nluwani nNyumba Takatifu* wakiúzanya ng'ombe, makondoo, na mapomba, na wengine wekáre mmameza wakikakanya mizuruku†.¹⁵ Iye akitwala nzizi akipikisa nkajju, akiwatuwisa wanu piya nluwani mure, pamoja na makondoo na ng'ombe. Mizuruku ya wanu wakikakanya ware akefya coro-coro-coro, na meza zawo akipindula pindu-pindupindu.¹⁶ Akiwambira wanu wakiúzanya mapomba ware javi: “Umwe, evi vinu-viaya lavyani-pa! Nyumba ya Baba-ysi mutwakalija kutenda bazari‡?”

¹⁷ Wanafunzi wake ware wakumbukira vyaandikiwe Mandiko Matakatifu§ kuwa javi: “Wivu wautendera Nyumba yako uwa kamba moto vyaunoca.”¹⁸ Sambi, Mayahudi wandairi, wamba: “Uwe uri na mamulaka yakutenda evi vinu-vi, ukolota alamani?”¹⁹ Insa akiwajibu, akamba: “Dangulani Nyumba Takatifu-ji, kwa muda wa suku natu nilamusá!”²⁰ Kwa javyo Mayahudi wakinjibu: “Eyi Nyumba-ji ijengiwa myaka arubaini na sita. Uwe kwa muda wa suku natu basi ulamusaja?”²¹ Fala iye akamba mwiri wake mwanyewe.*²² Ndimana, paafufuke ka wafwi, wanafunzi wake wakumbukira kuwa iye kásema novi,

* 2:17 Ona Zaburi 69:9. * 2:21 Maria

† 2:22

basi wakikubali Mandiko Matakatifutu pamoja na usemi waasowere Insa.

Insa akwijiwa mawazo a wanu piya

²³ Insa paakiwa Yerusalem kusherehe ya Pashukwa, wanu wengi wankubali iye[‡], kwa kuwona alama za maajuza zaakitendanga iye. ²⁴ Fala Insa mwanyewe ewo aawakubalire, konta piya wanu akiwejiwa. ²⁵ Aakinsakula munu wakumwámbira ewo cawawaza, konta iye akijiwa sana-sana mawazo a mwanadamu.

3

Insa asowera na Nikodemu kuhusu mainsha mapya

¹ Ákiwapo mwananlume mmoja Nfarizeu ákitiwa Nikodemu, iye ndi ákiwa nlongozi mmoja wa Mayahudi*. ² Kwa suku moja usiku, koka ka Insa, akimwambira: “Mwanlimu, tikwijiwa kuwa uwe kuwa mwanlimu kuperekwiwa na Mwenyezimungu. Kamana aapo akidiri kutenda alama za maajuza zautenda-zi ikiwa munu-yo áari upande wa Mwenyezimungu.” ³ Insa akinjibu akimwambira javi: “Nukwambira kweli-kwelini kuwa ikiwa munu aapongoriwe mara yapiri†, awona futi ufalume wa Mwenyezimungu.” ⁴ Nikodemu akindairi: “Munu ari nkulu, aludira kupongoriwa mwaja? Vikidirika kulidira mmatumbo mwa mamaye apongoriwe tena?” ⁵ Insa akinjibu: “Nukwambira kweli kuwa munu sáapongoriwe kwa maji na kwa Roho wa Mwenyezimungu, iye engira muufalume wa Mwenyezimungu.” ⁶ Apongóriwe na mwiri ndi mwiri, na apongóriwe na Roho wa Mwenyezimungu ndi roho.

⁷ Uwe usishange vyanukwambire kuwa ibidi mupongoriwe mara yapiri. ⁸ Mepo ivungira kaisaka konse, na shauti yake usikira, fala awijiwa ndeyi kailawirira wala kayukirira. Ndi namuna moja noyo munu wakupongóriwa julu ya Roho wa Mwenyezimungu‡. ⁹ Nikodemu akindairi, akamba: “Vinu kamba-vyo viwaja?” ¹⁰ Insa akinjibu akimwambira javi: “Uwe kuwa mwaniimu nkulu wa walzraeli. Evi vinu vi-

‡ 2:23 Kigeregu: “Wanu wengi wakubali zina rake.” *

† 3:3 Kigeregu: au “aapongoriwe binguni”. ‡ 3:8

mwanyewe. * 3:14 Ona Isabu 21:9. † 3:15 Mana ake: Insa epa akiramba iye mwanyewe paasaka kuja kulamusiwa pansalaba. ‡ 3:18 Kigeregu: “aaminire zina ra Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu”.

aavikwerera sababuni? ¹¹ Nukwambira kweli kuwa vyatijiwa tikwereza, na vyatiwonire tankulavya ushahidi, fala ushahidi wetu umwe amukubali. ¹² Ikiwa nukwambiranu vinu vikuna mulumwengu-mu amunikubali, futi nukukwambiranu vyabinguni mukubalija? ¹³ Aapo akweríre kuka binguni sairi Binadamu wa Binguni§ esíke kulawa binguni. ¹⁴ Kamba Musa vyanlamuse nyoka nlanga*, na visakikana novyo kulamusiwa Binadamu, ¹⁵ ipate kila mwenyé kumwamini onse apate mainsha a milele.[†] ¹⁶ Kamana Mwenyezimungu kawapenda wanu mulumwengu javi: kawagabizi Mwanawé mmoja noyo tu basi, ipate kila mwenyé kumwamini asipoteye nifululu fala awe na mainsha a milele.

¹⁷ Konta Mwenyezimungu aampereke Mwanawé mulumwengu-mu kuwalamula hukumu wanu, ila kampereka ipate wanu wapate kuvuka julu yake iye. ¹⁸ Amwámini aalumuriwa hukumu, ila saamwámini kesa kulamuriwa hukumu futi, konta aamini caari Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu‡. ¹⁹ Na javi ndi namuna vyakujire kulamuriwa hukumu, kwa kuwa ija nuru mulumwengu-mu, fala wanu wapenda pakulu kisi koliko nuru konta vitendo vyawo vya ubaya. ²⁰ Kamana kila munu aténda vitendo vya ubaya inkima nuru, na aaja pairi nuru, ipate visiwoneke vitendo vyake. ²¹ Fala ire aténda vitendo vyakweli akuja pairi nuru, ipate wanu wawone kuwa vitendo vyake kankutenda julu ya Mwenyezimungu.”

Yahaya mwenyé Koza akwamba kuwa Insa ndi bora

²² Bandi ya evi, Insa pamoja na wanafunzi wake wakija inti ya Yudeya. Akikalawo nokure, akozanga wanu. ²³ Yahaya novyo akozanga wanu Ainoni karibu ya Salemu, konta noko ákiwapo maji mengi. Wálkjanga wanu, wakoziwa. ²⁴ Epo Yahaya saanamba kufungiwa nkalaboshu.

²⁵ Sambi, wanafunzi wa Yahaya na Yahudi mmoja wakanza kukaidiyana kuhusu kutawada. ²⁶ Ewo wakija ka Yahaya,

* 3:1 Nikodemu ákiwa nlongozi, nkati ya Baraza ya Milandu.

§ 3:13 Insa epa akiramba iye Ona novyo Yahaya 1:13.

3:14 Ona Isabu 21:9. † 3:15 Mana ake: Insa epa akiramba iye mwanyewe paasaka kuja kulamusiwa

wakimwambira: "Mwanlimu, ire waúkiwa nawo ng'ambu nyengine ya muto wa Yordani, noire waukfílavya ushahidi wake ire, iye kankoza wanu, na piya wanu wankuka kwake iye!"²⁷ Yahaya akijibu, akamba: "Hapana munu apáta kinu sesusirini kulawa binguni."²⁸ Anta nomwe-mwe muwa mashahidi wangu yyanambire omi: 'Omi siri Almasihi, ila ndi niperikiwe kábula ya kuja iye.'²⁹ Ári na mwari-harusi ndi mwenye-harusi, fala rafiki wa mwenye-harusi ndi arípo epa, na anzikíra akwu radi pakulu kwa sababu ya shauti ya mwenye-harusi. Kwa javyo, radi yangu itímu.³⁰ Lazima iye awe bora pakulu, ubora wangu upunguke."

Alawíre binguni atipa mainsha meema

³¹ Yahaya akizidi kusema, akamba: "Alawíre julu binguni ndi bora koliko piya. Munu wa mulumwengu-muwa mulumwengu nomu, na asowera kiulumwengu. Alawíre binguni ndi bora koliko piya." ³² Asikíre na awoníre eyvo kankulavya ushahidi, fala hapana akubali ushahidi wake. ³³ Novyo-sivyo, mwenyé kukubali ushahidi wake akwakikisha kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli. ³⁴ Konta aperékiwe na Mwenyezimungu asowera usemi wa Mwenyezimungu, kamana iye akumpa Roho bila kipimo. ³⁵ Baba ampenda Mwanawe na piya vinu kangabizi mmakono mwake. ³⁶ Ankubali Mwanawe onse kanawo mainsha a milele. Fala saansikiriza Mwanawe onse aapata mainsha, ila nyongo ya Mwenyezimungu ikuwa julu yake iye."

4

Insa asowera na mwanamuka wa Samariya

¹ Mwenye Insa, pejiwe kuwa Mafarizeu wásikira kuwa iye kankoza wanu wengi na ákiwa nawo wanafunzi zaida ya Yahaya,² (ingawa Insa mwanyewe siakoza, ila wakoza ndi wanafunzi wake),³ iye akilawa Yudeya, akiludira tena Galileya. ⁴ Ikimbidi apite Samariya. ⁵ Basi, akija ire mpaka kaya moja ya Samariya yakwitiwa Sikari, karibu na uweru Yankubu wampere mwanawe Yusufu. ⁶ Noparepare úkiwepo nrímbu waasimbire Yankubu. Ndimana, Insa kwa

kuwa kasokera na safari yake, akikala pannrimbu nopare. Nowo wakati-wo íkiwa karibu ya aduhuri.

⁷ Noparepare, akija mwanamuka mmoja nSamariya kuteka maji. Insa akimwambira: "Nunu, nimereni maji ninywe."⁸ (Epo iri wanafunzi wake woka kaya ulu kuuza cakurya.) ⁹ Mwanamuka nSamariya ire akinjibu: "Umwe muwa Yahudi, omi niwa nSamariya. Munilebelaja maji a kunywa?" (Akisema javyo kamana Mayahudi na waSamariya awakipatana.) ¹⁰ Insa akinjibu, akimwambira javi: "Kamba ukijiwa uwezo wa Mwenyezimungu, na ari kukulebelaja maji a kunywa-yo, uwe ndi ukisaka kunkelabela, na iye nanga kakupa maji a mainsha ako."¹¹ Iye akimwambira: "Mwenye, umwe amuna ndoo, na nrímbu-wu wica pakulu. Sambi maji akunipa mainsha-yo, musaka kupata ndepi?" ¹² Ewu nrímbu-wu katipa babu yetu Yankubu. Wákinywanga iye na wanawe pamoa na mifuwo yake. Sambi, uwe kunzaidi iye?"¹³ Insa akinjibu, akamba: "Eya maji-ya anywa onse iludira kunkola nyotwa tena."¹⁴ Fala munu akinywa maji animpa omi, ainludira futi kunkola nyotwa kwa milele. Kwasa javyo, maji animpa omi, kwake iye antadukira kuwa nviriro wakububuka mainsha a milele."¹⁵ Mwanamuka ire akimwambira: "Mwenye, nimere noyo maji-yo ipate isinikore nyotwa tena, wala nisije epa tena kuteka maji!"¹⁶ Insa akimwambira: "Uka ukamwite nlumako, muje onse."¹⁷ Mwanamuka ire akinjibu, akamba: "Omi sina nlume."

Insa akimwitikizira: "Kusowera sana kwamba: 'Omi sina nlume'.¹⁸ Kwa kuwa úkiwa nawo walume watanu. Na nlume waúri nawo sambi-yo siyo nlumako. Epo kusowera kweli yako!"¹⁹ Mwanamuka ire akimwambira Insa: "Mwenye, omi niwona kuwa uwe kuwa nabii!"²⁰ WaSamariya wababu zetu, pawakabudu ndi nowu mwango-wu. Fala umwe Mayahudi mukwamba kuwa mahala wanu pawajuzi kwabudu ndi Yerusalemu."²¹ Insa akimwambira: "Nunu, namini omi vyankwambira-vi: ukuja kufika wakati wakuwa ewu mwango-wu wala Yerusalemu amuja kumwabudu Baba.

§ 3:29 Mana ake: Insa ndi mwenye harusi, mwari harusi ndi wenye kumwamini Insa, na rafiki wa mwenye harusi ndi Yahaya mwenyé Koza.

²² Umwe waSamariya mumwabudu nlungu samumwijiwa. Ila ofwe Mayahudi Nlungu watimwábudu timwijiwa, konta kuvushiwa kulawa ka Mayahudi. ²³ Fala wakati wankufika, na kweli epa ufika futi, ware wamwábudu ka ukweli wamwabudu Baba kwa roho, wakifulata ukweli. Kamana Baba nowo ndi wawasakula wamwabúdu iye. ²⁴ Mwenyezimungu ndi roho. Basi wenye kuntuza iye wajuzi wantukuze kwo roho, wakifulata ukweli.” ²⁵ Mwanamuka ire akilawa akamba: “Omi nukwijiwa kuwa Almasihí akuja. Na akija, atambira vinu piya.” ²⁶ Basi Insa akisema: “Omi-pa ndi noyo-noyoni, omi niri kusowera nawe-mi.”

²⁷ Kwa noure wakati ure, wanafunzi wa Insa wakiludi, washanga kunsingana Insa akipakanira na mwanamuka ire. Falakini anta mmoja andairire: “Usakulani-pa?” wala “Mbaná kwankusowera naye?” ²⁸ Ikisa, mwanamuka ire akasa nkanfú wake ure nopare, akiludira ukaya, akuka akiwerezwa wanu: ²⁹ “Tukeni mukammone munu anifafanurile piya vyanitendire. Fala noire si Almasihí?” ³⁰ Basi wanu ware wakilawa nkaya mure, wakuka mpaka kaakiwa Insa kure.

³¹ Paalawire mwanamuka ire, wanafunzi ware wakinlebelá Insa: “Mwanlimu, iryani ciwa conse-ci.” ³² Fala iye kawambira: “Omi nirya cakurya umwe samwijiwa.” ³³ Kwa javyo, wanafunzi ware wanza kudairiyana watupu: “Fala aapo ajire nawo cakurya akimpa?” ³⁴ Insa akiwambira: “Cakurya cangu omi ndi kutenda vyaasaka Mwenyezimungu anipereke, na kutimiza canitumiwe kutenda. ³⁵ Umwe musoweranga javi: ‘Ibaki tena myezi mine kufika wakati wa mavuno’, sinovsky? Fala omi nukwambirani: fungulani maso, munang’ani ze mamasamba-mo konta mbeyu piya zitokota, zisaka kuvuniwa.* ³⁶ Mwenyé kuvuna kapata nshahara wake futi, na akusánya visumo apata mainsha a milele. Kwa namuna-yi, nyvari pamoja na nrími piya watanderana radi. ³⁷ Konta ewu usowezi-wu wakweli: ‘Mmoja ndi avýála na mwengine ndi avúna.’ ³⁸ Omi nukuperekani umwe muvune camutowire kukola kazi. Wengine wanza eyi kazi-yi, umwe mwankufaika ewo caanzire kutenda.”

* 4:35 Akiwamba wanu wákiwa tayari kwingira mainsha mapya kunfulata iye.

³⁹ WaSamariya wengi wakikálanga kaya ulu ire wankubali Insa julu ya ushahidi wereze mwanamuka ure akamba javi: “Iye kanifafanurira omi piya vyanitendire!”

⁴⁰ WaSamariya pawajire, wakintafadali kuwa wekare nawo. Basi Insa akikalá nawo suku mbiri. ⁴¹ Na wengi wawenye tena wankubali Insa julu ya usesi wake iye mwanyewe. ⁴² Ewo mwanamuka ire wakimwambira javi: “Ataminiire kwa sababu vyausowere uwe basi, kamana nofwe wanyewe tinsikira. Epa tijiba kuwa eyu kweli-kwelini ndi Nvushi wa mulumwengu-mu.”

⁴³ Bandi ya suku mbiri zekare zire, Insa akilawa akiludira Galileya. ⁴⁴ (Kusema kweli, Insa mwanyewe kálavya ushahidi wakuwa aapo nabii anta mmoja wakwinshimiwa kwawo.) ⁴⁵ Paafikire Galileya, waGalileya wampokerera sana-sana, kamana wâwona piya vyaatendire Yerusalem pasherehe ya Pashukwa. Kamana ewo novyo woka noko.

Alama yapiri yolota vyaári Insa: amponesa mwana wa nkolakazi maalumu

⁴⁶ Sambi, Insa akiludira tena Kanaa porovinsiya ya Galileya, kaya yaâtaduse maji akitenda vinyu. Kaya nyengine, Kafarnaumu, ákiwapo nkolakazi maalumu wa nfalume, mwanawé ákiwa nlwere. ⁴⁷ Nkolakazi ire, paasikire kuwa Insa kalawa Yudeya kafika Galileya, akipita akin-sakula. Nakummona akintafadali pakulu pawenye akamba: “Tuke ukamponese mwanangu, iye kawa karibu kufwa!” ⁴⁸ Insa akimwambira javi: “Ikiwa amuwonire alama na maajuza, amushubutu futi kukubali.” ⁴⁹ Nkolakazi ire akijibu: “Mwenye, tuke onse sambi-pa, mwanangu saanamba kufwa.” ⁵⁰ Insa akimwambira: “Uka, mwanawo-yo apona!” Mwananlume ire akikubali usowezí wa Insa ure, akiludira kwawo.

⁵¹ Munjira paakteremukira kwawo, akisimanana na watumisi wake wakimwinza, wakimwambira wakamba: “Mwanenu kapona, kawa hai!” ⁵² Iye kawadairi: “Mwanangu kapona wakatini?”

Ewo wakinjibu: “Ijana, ‘uma ora’, homa ndi paimpitire.” ⁵³ Wawa ire kejiwa kuwa kweli-kwelini mwanawé kapona noure wakati wambiriwe na Insa ure akamba javi: “Mwanawo kapona!” Kwa

javyo, iye pamoja na wajamaa zake piya wakimwamini Insa.⁵⁴ Na eyi iwa ndi mara yapiri Insa yaatendire alama ya matajabisa paalawire Yudeya akija Galileya.

5

Alama yata tu yolota vyáári Insa: am-ponesa kitewe

¹ Bandi ya evi, rikiwapo jambo ra Mayahudi, Insa akikwera akuka Yerusalemu. ² Sambi, Yerusalemu nokurekure, karibu ya nryango wakwitiwa “Nryango wa Makondoo”, íkiwapo tanki nkiebraniya wakita “Betizata”, noyo íkiwa na vitololo-vito, ³ Nkati ya evyo vitololovo, wákiwapo wanu wengi walwere: wanu sawawona na wakuremala na vitewe.

⁴* ⁵ Nopo ákiwapo mwananlume mmoja kálwala myaka talatini na minane. ⁶ Insa paammonire aritandikire pansi, na kwa kwiija kuwa ákiwapo kure myaka mingi yawenye, kandairi: “Usaka upone?”

⁷ Nlwere ire akinjib: “Mwenye, maji-ya paaguburiwa, sina anta munu wakunauni kuningiza ntanki-mu. Panikenkeza kwingira ponse, mwengine arefyia omi san-inamba.” ⁸ Insa akimwambira: “Lamuka! Sukula nanga yako-yo, wenende!” ⁹ Kwa mpunde noure, mwananlume ire akipona, akitwala nanga yake ire, akenenda mwanyewe gidi-gidi-gidi.

Suku yaakunire eya maajuza-ya íkiwa sabadu[†]. ¹⁰ Ndimana walongozi wa Mayahudi wakimwambira mwananlume aponesiwe ire: “Uwe, rero suku ya sabadu! Siyo shariya kusukula nanga yako-yo.”

¹¹ Fala iye akiwajib: “Mwananlume aniponese omi ndi vyaanambre, iye kanambira: ‘Sukula nanga yako-yo, wenende.’ ” ¹² Ewo wakindairi: “Noyo ak-wambire: ‘Sukula nanga yako wenende-yo’, nani?” ¹³ Mwananlume aponesiwe ire aamwijiwe mununi, kamana Insa kalainika, kamana noparepare wákiwapo wanu wengi wawenye. ¹⁴ Airini Insa akisimanana naye tena noire munu ire kuluwani ra Nyumba Takatifu, akimwambira: “Wona, uwe kupona! Usikore tena dambi ipate cisukukune kinu cakofya pakulu!”

* 5:4 Eyi aya-yi aipo nkati ya mandiko andikiwe sana-sana. awakijuji kukola kazi. † 5:9 Sabadu íkiwa suku takatifu ya Mayahudi wanu haki ya Mwenyezimungu kutenda kazi daima.

¹⁵ Ikisa akilawa mwananlume ire, akanza kuwambira walongozi wa Mayahudi: “Insa ndi aniponese.” ¹⁶ Ndimana Mayahudi wakanza kunlumbata Insa kwa kuwa kâtenda evi vinu-vi suku ya sabadu. ¹⁷ Fala Insa akiwajib, akamba: “Mpaka rero Baba wangu daima-zi kankukola kazi, nnomi novyo nankukola kazi‡.”

¹⁸ Insa, kwa sababu ya kwamba javire, walongozi wa Mayahudi warimbisa mpango wakunsakula wamulaye. Aiwere kwa sababu ya kutupa shariya ya suku ya sabadu noyo tu basi. Ciwakimire pakulu ndi kwa iye kâmba Mwenyezimungu ndi wawaye-wawayeni. Kwa namuna-yi, akiritula kuwa sawa-sawa na Mwenyezimungu.

Mwenyezimungu mammulaka ake akumpa mwanawé Insa

¹⁹ Insa akikola kuwajibu akamba: “Omi nukwambirani kweli kuwa Mwana aatenda kinu cakuwaza mwanyewe ila atenda caammonire wawaye akitenda. Kamana Baba caatenda conse, Mwana neye atenda noco.

²⁰ Kweli, Baba ampenda Mwanawé na piya vinu vyaatenda, amolotera. Visitoshe, vinu vikulu-vikulu vya matajabisa vyakupunda evi akuja kumolotera ipate piya-mwe mutajabu. ²¹ Kamba Baba vyawalámusa wafwi kuwapa mainsha, Mwanawé novyo akumpa mainsha waansaka onse. ²² Kusema kweli, Baba aanlamula munu, ila kulamula piya kangabizi Mwanawé, ²³ ipate wanu piya wansifu Mwanawé kamba vyawansifu Baba. Ire akatála kunsifu Mwanawé, novyo kankukatala kunsifu Baba ampereke iye.

²⁴ Omi nukwambirani kweli: asikíriza usemi wangu onse na amwáminni anipereke omi, kanawo mainsha a milele. Iye oka kulamuriwa, ila katupa kifo, kengira futi mmainsha a milele.

²⁵ Omi nukwambirani kweli kuwa ukuja kufika wakati, na ufika futi, wafwi wakuja kusikira shauti ya Mwana wa Mwenyezimungu, na wája kusikira-wo wainshi. ²⁶ Kamana, kamba Baba vyaári nawo mainsha iye mwanyewe, iye novyo kampa mainsha Mwanawé awe nawo iye mwanyewe. ²⁷ Na kampa Mwanawé

† 5:9 Sabadu íkiwa suku takatifu ya Mayahudi wanu haki ya Mwenyezimungu kutenda kazi daima.

mamulaka a kulamula konta iye ndi Binadamu wa Binguni.

²⁸ Musitajabu kukuna kinu kamba-ci, kamana ufika wakati wakuwa piya wari mmakaburi wasikira shauti yake, ²⁹ na wakuja kulawa. Watendire meema wafufuriwa wawe na mainsha, na watendire mabayá wafufuriwa wakahukumiwe.”

Ushahidi kuhusu Insa

³⁰ “Omi sitenda kinu mwanyewe. Nilamula kamba vyanisikira. Kulamula kwangu ndi ka shariya, konta sitenda vyanisaka omi, ila vyaasaka ire anipereke omi.

³¹ Nikilavya ushahidi kuhusu omi mwanyewe, ushahidi wangu auna faida. ³² Fala kawapo mwengine alávyá ushahidi kuhusu caniri omi, Nukwijiwa kuwa ushahidi walavya kuhusu omi-wo ndi kweli. ³³ Umwe muwaperekwa wanu ka Yahaya kukudairani, na iye kalavya ushahidi kuhusu ukweli. ³⁴ Kweli, omi sipokerera ushahidi wa wanadamu, ila evi vinu-vi nukwambiraní ipate muvushiwe.

³⁵ Yahaya-yo ákiwaka kamba mwenge vyauwaka ukimwarika. Umwe nlangaza wake mutendera radi muda aba tu basi.

³⁶ Fala ushahidi wangu nkulu koliko wa Yahaya, kamana vinu Baba vyanamurire kutenda, novyo-novyoní ndi vyanitenda, vikolota ushahidi kuwa niperekwa na Baba. ³⁷ Baba anipereke omi, neye-neyení alavyanga ushahidi kuhusu omi. Shauti yake tangu amunamba kunsikira, wala umbo wake amunammona. ³⁸ Ussemi wake auri pamoa nomwe kamana amunkubali wamperekere iye. ³⁹ Mandiko Matakatifu mutunza sana-sana konta mudaniza kuwa nkati yawo mupata mainsha a milele. Noyo Mandiko-yo alavya ushahidi kuhusu omi! ⁴⁰ Fala narero, amusaka kuja kwangu omi kupata mainsha.

⁴¹ Sipokerera kutukuziwa ka wanadamu.

⁴² Fala nukwijiwa namuna yenu, kuwa nkati yenu amuna pendo ra Mwenyezimungu.

⁴³ Omi njia mulumwengu-mu kwa zina ra Baba wangu, fala amunipokerere. Ila akija mwengine wakulavya ushahidi wake mwanyewe, iye mumpokerera. ⁴⁴ Umwe íri mupokerera kusifiyana watupu, amuyerera kupata kusifiwa na Nlungu mmoja tu basi, mukubalija?

⁴⁵ Musidanizire kuwa nukuka kukwerezani ka Baba. Kawapo wakuka

kukwerezani umwe ka Baba, ndi Musa, wamuntumaini umwe. ⁴⁶ Munankubali Musa, nnomi nanga munikubali, kamana kandika kuhusu omi. ⁴⁷ Fala ikiwa vyaandike Musa amukubali, futi usemi wangu mukubalija?”

6

Alama yaane yolota vyaári Insa: akuvwisa cakurya ciwatosha wanu

¹ Bandi ya evi, Insa kalawa, kaloka ng'ambu nyengine ya Tanda ra Galileya, zina rengine ra tanda-ro Tiberiya. ² Wanu wengi wakinfulata konta wâwona alama zake za maajuba zakuwaponesa walwere.

³ Insa akikwera pamwango, akikala nopo na wanafunzi wake. ⁴ Pashukwa, suku ya sherehe ya Mayahudi, íkiwa karibu.

⁵ Insa kwefya maso, kawona kundi ra wanu wengi wakija karibu yake, ndimana akindairi Filipi: “Cakurya cakuwatosha ewa wanu-wa tisaka kuuza ndepi?” ⁶ Kandairi javyo kwa kunyerera tu basi, kamana caakisaka kutenda, akijiwa mwanyewe.

⁷ Filipi akinjibu: “Jarajara miyateni za parata aziuza mikate yakuwatosha, anta kila munu apate kipande kimoja-kimoja.”

⁸ Mwanafunzi wake mmoja wakwitiwa Andere, nyenyeeye Ansumani Peduru, akamba: “Ona, kawapo-pa nnemba mmoja ári nawo mikate mitanu ya tirigu na inswi mbiri. Fala viwatoshwa wanu wengi kamba-wa?” ¹⁰ Insa akiwambira wanafunzi wake ware javi: “Wambireni wanu-wo wekare.” Nopare mahala pare íkiwapo minyani mingi, basi piya ware wakikala bunga-bunga-bunga. Jumula ya wanu ware kuwalangala wanawalume tu basi wákiwa alufu ntanu. ¹¹ Basi Insa akitwala mikate ire, akinshukuru Mwenyezimungu, ikisa akanza kuwatongera wanu wekare ware. Inswi zire novyo akiwatongera, wakipata kamba vyawakisaka. ¹² Bandi ya kwikuta piya wanu ware, Insa akiwambira wanafunzi wake ware, akamba: “Vipande vibakire-vyo, lokoterani pamoa tuke, anta kipande kimoja cisipoteye.” ¹³ Basi ewo wakilokotera vipande vya mikate mitanu vyawátafune wanu vikibaki vire, vikijala vikalala kumi na viwiri. ¹⁴ Wanu ware, pawawonire alama yaatendire Insa ire, wakamba: “Kweli-kwelini, nabii akirindiriwa kuja mulumwengu-mu ndi

noyul!”¹⁵ Insa kejiwa kuwa wákiwa tayari kuja kunkola makunje, wantawaze kuwa nfalume. Ndimana akilawa tena yeka yake, akiludira kumwango.

Alama yatanu yolota vyáári Insa: akwennenda julu ya maji

¹⁶ Paifikire jironi, wanafunzi wa Insa wakiteremukira kutanda.¹⁷ Wakingira mungalawa, wakilokera Kafarnaumu. Juwa riswa kunja kwinukala pi, na Insa akiwa saanamba kuja pawákiwa pare.¹⁸ Ntanda mure mutimbuka kwa kuwa ikivunga mepo nydingi ti-ti-ti.¹⁹ Wanafunzi ware, pawakivuta magasiya kitambo ca kilometuru ntanu au sita, noparepare wammona Insa akiija akenenda julu ya maji, akifika karibu ya ngalawa ire! Ewo wakisusuka!²⁰ Fala Insa akiwambira: “Ndumi! Musope kinu!”²¹ Basi, wakisaka kumpokerera mungalawa mure. Kwa mpunde noure, wawona wári nlufuko kaya yawakuka ire.

Insa ndi nkate wa mainsha

²² Subuu yake, wanu wabakire ng'ambu nyengine ya tanda ire, wawona kuwa ibaki ngalawa moja tu basi. Ewo wejiwa kuwa mungalawa mure Insa eengire nawo pamoja na wanafunzi ware engire nawo, walawa yeka yawo.²³ Mahala pawátafunue wanu mikate bandi ya Insa kushukuru pare, karibu pake zikija ngalawa nyengine za Tiberiya.²⁴ Wanu ware, pawejije kuwa Insa na wanafunzi wake awapo pare, wakingira mmangalawa mwawo, wakuka Kafarnaumu kunsakula Insa.

²⁵ Pawansingane ng'ambu nyengine ya ntanda ire, wakindairi: “Mwanlimú, epa kufika rini?”²⁶ Insa akiwajibu, akamba: “Omi nukwambirani kweli kuwa munisakula siyo kwa kuwa muwona alama mojawapo, ila kwa kuwa mutafuna mikate mwikuta.”²⁷ Musikore kazi kwa anzima ya cakurya camwéfyá kunundu, ila shugulikirani cakurya cukupani mainsha a milele, caakupani Binadamu wa Binguni. Kamana ndi noyo-noyoní apewe na Mwenyezimungu Baba alama yakwakikisha.”²⁸ Ikisa wanu ware wakindairi: “Tikitenda kazi za Mwenyezimungu, tíjuzi titende kinani?”²⁹ Insa akiwajibu,

akamba: “Kazi za Mwenyezimungu ndi javi: munkubali waampereke iye.”³⁰ Kwa javyo, wandairi: “Alama yautenda tiwone tukukubali, kinani? Kwankutenda kinani?³¹ Babu zetu wárya nlanga mikate yakwitiwa maná. Kamba vyavyändikiwe mMandiko*: ‘Iye mikate ya mbinguni kawapa warye.’”³² Insa akiwambira tena: “Nukwambirani kweli kuwa akupereni mikate ya mbinguni siyo Musa. Ila Baba wangu ndi akupani mikate yakweli ya mbinguni.³³ Kamana cakurya ca Mwenyezimungu ndi ire esuke binguni, awápa mainsha wanu wa mulumwengu.”³⁴ Wamwambira: “Mwenye, noyo mikate-yo, tipe daima!”³⁵ Insa akiwambira: “Omi ndi cakurya ca mainsha. Ája kwangu omi, ainkola njala tena. Munu anikubali, ainkola nyotwa tena.³⁶ Fala omi nukwambirani kuwa muniwona, novyosivyo amukubali.³⁷ Piya wanigabizire Baba wakuja kunifulata, na ája kwangu onse, simwefya panja.³⁸ Kamana nisuka kulawa binguni sijire kutenda vyanisaka omi mwanyewe ila vyasaka anipereké omi.³⁹ Vyaasaka ire anipereké omi ndi javi: kuwa piya waanipere iye, wasipoteye anta mmoja, suku ya mwinsho niwafufure.⁴⁰ Kamana vyaasaka Baba wangu ndi kuwa ammóna Mwana, akinkubali iye, akuwa na mainsha a milele. Suku ya mwinsho nomi ninfulula awe hai kwa milele.”

⁴¹ Ndimana Mayahudi wamojawapo† wakanza kunduguda konta kásema javi: “Omi ndi nkate wisuke binguni.”⁴² Ewo wakamba: “Eyu sinoyu Insa, mwana wa Yusufu, wawaye na mamaye nikamba timwijija? Sambi akwamba, ‘Nisuka kulawa binguni’, namunani?”⁴³ Insa akiwajibu: “Asani kuduguda watupu!

⁴⁴ Aapo munu ája kwangu omi bila kuvutiwa na Baba anipereké omi. Noyo munu- yo ninfulula suku ya mwinsho.⁴⁵ Nabii mmoja‡ kândika javi: ‘Piya wakuja kufundiwa na Mwenyezimungu.’ Ndi kweli kuwa piya wenye kunsikiriza Baba na warifunda kwake, wakuja kwangu omi.⁴⁶ Kusema kweli, aapo munu ammonire Baba sairí ire alawire ka Mwenyezimungu, ndi ammonire Baba.⁴⁷ Omi nukwambirani kweli kuwa mwenyé kwamini kanawo

* 6:31 Ona Zaburi 78:24, 105:40. † 6:41 “Mayahudi wamojawapo” mana ake epa ndi ware wabishána na Insa.

‡ 6:45 Ona Izaya 54:13.

mainsha a milele. ⁴⁸ Omi ndi nkate wa mainsha. ⁴⁹ Wababu zenu wârya manâ nlanga, wafwa nfululu. ⁵⁰ Eyi ndi mikate isuke mbinguni ipate munu asaka kuwa onse akirya, asifwe. ⁵¹ Nomi-nomini ndi mikate ya mainsha isuke mbinguni. Munu mmojawapo akirya noyi mikate-ysi, ainshi milele. Mikate yanukupani wanu wa mulumwengu kuwa mupate mainsha ndi mwiri wangu-wu.”

⁵² Ndimana Mayahudi wakanza kukaidiyana watupu, wakamba: “Eyu munu-yu vyataipa mwiri wake tikirya, namunani?” ⁵³ Kwa javyo, Insa akiwambira: “Omi nukwambiraní kweli: ikiwa amurire mwiri wa Binadamu wa Binguni wala amunywere damu yake[§], amuwa na mainsha nkati yenu. ⁵⁴ Mwenyé kurya mwiri wangu na kunywa damu yangu kanawo mainsha a milele, omi ninfulula suku ya mwinsho. ⁵⁵ Kamana mwiri wangu ndi mikate yakweli, damu yangu ndi kinywaji cakweli. ⁵⁶ Mwenyé kurya mwiri wangu na kunywa damu yangu, iye alungana nami, nnomi nilungana naye. ⁵⁷ Kamba Baba vyáári hai anipereké omi, nomi niwa hai kwa ajili ya Baba, ndi novyo anírya omi,akuwa na uhai julu yangu omi. ⁵⁸ Sambi, eyi ndi mikate isuke mbinguni. Siyo kamba mikate yawarire wababu zenu ikisa wakifwa. Ila ire árya eyi mikate-ysi onse akuwa na mainsha a milele.”

⁵⁹ Vinu-vi ndi vyasaowere paakiwafunda wanu nsinagoga* ya Kafarnaumu.

Wanafunzi wajibu usemi wa Insa

⁶⁰ Wanafunzi wake wengi, pawasikire usemi ure, wakamba: “Kusikira ewu usemi-wu urigariga. Epa, asikíre vyam-bire-vi, nani?” ⁶¹ Insa kejiwa mwanyewe kuwa wanafunzi wake wankuduguda kuhusu vyasaowere vire, ndimana akiwambira javi: “Usemi wangu-wu ukutipusani? ⁶² Ndimana, futi ikiwa mummona Binadamu akikwera kuludira kaákiwa mida? ⁶³ Ampa munu mainsha ndi Roho, mwiri aufái kinu. Usemi wanukwambirení umwe ndi roho na ndi mainsha. ⁶⁴ Fala katí yenu wawapo wamojawapo sawakubali.” (Insa kasowera javyo kamana kawejija tangu mida sawakubali, na kamwijijiwa

nani ája kunzungunka kumpereká ka maaduwi.) ⁶⁵ Iye akizidi kuwambira akamba: “Ndimana, nukwambiraní kuwa aapo munu ája kwangu omi iye saamuriwe na Baba.” ⁶⁶ Kwa sababu ya kusowera javyo, wanafunzi wake wengi wakilidira nyuma, awanfulate iye tena. ⁶⁷ Ndimana Insa akiwadairi mawalii kumi na wawiri ware: “Nomwe novyo, musaka muke vyenu?” ⁶⁸ Ansumani Peduru akinjibu: “Mwenye, tikuksi ka nani? Uwe ndi úri nawo masemo wakuwapa wanu mainsha a milele. ⁶⁹ Ofwe sambi tukwamini, tikwiwi kuwa uwe ndi Ntakatifu wa Mwenyezimungu.” ⁷⁰ Insa akiwajibu: “Umwe kumi na wawiri-mwe, nikamba omi ndi nukutondorení? Fala katí yenu alawirira mmoja akuwa shetwaní!” ⁷¹ Iye akimwamba Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti. Kamana Yuda, ingawa ákiwa munkonjo wa ware kumi na wawiri ware, fala kanzungunka.

7

Insa paSherehe ya Vitala

¹ Bandi ya vire, Insa akenenda Galileya. Asasikire tena kwenenda makaya a Yudeya korita wakulungwa wa Mayahudi wakin-sakula wamulaye. ² Ífika karibu suku ya jambo ra Mayahudi rakwitiwa Sherehe ya Vitala. ³ Ndimana wanduze Insa ware wamwambira: “Lawa-pa, uka Yudeya, ipate wanafunzi wako newo novyo wakawone maaжуza a utendanga-yo. ⁴ Kamana munu akisaka kwijiwikana, aajuzi kufisa vitendo vyake vyatenda. Ukitenda vinu-vi, rolete baina.” ⁵ Wasema javi konta wanduze Insa awakinkubali. ⁶ Insa akiwambira: “Wakati wangu aunafika, ila wakati wenu umwe-po daima uwa tayari. ⁷ Wanu wa mulumwengu-mu umwe awakwinani, ila omi wanina, kwa sababu nilavya ushahidi kuwa vitendo vyawo vyâ ubaya. ⁸ Umwe kwerani muke kusherehe. Omi suka kusherehe-ko konta wakati wangu aunafika nfú-lulu.” ⁹ Nakuwambira javire, iye akibaki Galileya nokure.

¹⁰ Bandi ya wanduze ware kukwera kuka kusherehe kure, neye novyo akikwera akuka. Ila okire baina, kóka kwa kuri-fisafisa. ¹¹ Ndimana Mayahudi wakinsakula pasherehe pare, wakamba: “Ari, iye

[§] 6:53 Mana ake: ikiwa amumpokerere Insa na kazi yake. Mayahudi.

* 6:59 “Sinagoga” mana ake ndi nyumba ya duwa ya

noyo kawa ndepi?”¹² Noparepare wanu wengi wateta kuhusu Insa. Wengine wakamba: “Iye munu mwema” fala wengine wakamba: “Syo munu mwema, kankuwatesa wanu.”¹³ Fala awerepo munu wakusowera baina kuhusu iye konta wakiwopa wakulungwa wa Mayahudi.

Kufunda ka Insa kulawa ka Mwenyezimungu

¹⁴ Kati-kati ya suku za sherehe ire, Insa akikwera kuNyumba Takatifu, akanza kuwafunda wanu.¹⁵ Kwa javyo, Mayahudi wakitajabu wakamba: “Eyu mwananlume-yu kwijiwa evi vinu-vi piya saafundiwe namunani?”¹⁶ Insa akiwajibu, akamba: “Kufunda kanifunda siko kwangu omi, ila ndi kufunda ka ire aniperekere omi.”¹⁷ Munu mmojawapo akisaka atende vyaasaka Mwenyezimungu, basi akwijiwa kuwa eku kufunda-ku ka Mwenyezimungu au nankusowera kwa mamulaka angu mwanyewe.¹⁸ Asowéra kwa mamulaka ake mwanyewe asakula kurisifu mwanyewe. Fala ire asakúla kuwa wanu wansifu amperekere iye onse, akupo kukosa kweli kwake, iye ndi mwenyé ukweli.

¹⁹ Musa kakupani Taureti yakufulata, sinoyyo? Fala piya-mwe aapo aténda vyaasaka Taureti. Musakula kunulaya sababuni?”²⁰ Junudi ya wanu ire ikijib: “Uwe kuwa na shetwani! Asakula kukuulaya nani?”²¹ Insa akiwajibu, akamba: “Omi nitenda maajuza mamaja na piya-mwe mushanga vyanitendire.”²² Novyo-sivyo, Musa kakupani tabiya ya itani. (Kusema kweli, eyi tabiya-yi sianzire, wanza wababu zenu.) Umwe mwana nlume muntaya itani anta iwe suku ya sabadu.*²³ Onani, dalili ndi suku ya sabadu mwananlume yaataiwa itani isifufike shuruti ya Musa. Ndimana, munikimwira kwa kumponesa munu mwiri nifululu suku ya sabadu sababuni?²⁴ Musilamure kwa kunang'anizana kumaso, ila lamulani kwa shariya.”

Wanu wakaidiyana kuwa Insa Almasihi

²⁵ Kwa javyo, wanu wamojawapo wa Yerusalem wakamba: “Mwananlume wawári kunsakula kumulaya-yu, sinoyu-yu?”²⁶ Mmoneni, iye kankusowera baina wala awamwambira kinu! Itakuwa

wakulungwa wamwijiwa ka ukweli kuwa iye Almasihi?²⁷ Fala ofwe eyu tikwijiwa kwavo. Paasaka kuja Almasihi, aapo ája kumwijiwa kwavo!”²⁸ Kwa javyo Insa, paakiwafunda wanu nNyumba Takatifu, kasowera na shauti ulu, akamba: “Umwemunijiwa? Anta kwetu mukwijiwa? Fala omi sijire epa kwa kusaka omi mwanyewe. Ila aniperekere omi ndi mwenyé ukweli, iye umwe amumwijiwa.”²⁹ Fala omi nimwijiwa konta nilawa upande wake, iye ndi aniperekere.”³⁰ Basi ewo wayererakunfunga, fala aapo ankorire nkono, konta wakati wake úkiwa saunaifika.³¹ Novyo-sivyo, wanu wengi ware wankubali, wakamba: “Akija Almasihi, atakutenda alama ulu-ulu zakupunda zaatenda eyu mwananlume-yu?”

Insa akwamba kuwa akuka vyake

³² Mafarizeu wawasikira wanu wakiteta nowu mwaha-wu kuhusu Insa. Ndimana, ewo pamoja na wakulungwa wa dini wawapereka minduna wakanfunge.

³³ Noparepare Insa akamba: “Nanawo suku aba futi namwe, ikisa nukuka ka ire aniperekere.”³⁴ Mukuja kunisakula fala amuja kunipata. Mahala kanisaka kuwa omi, umwe amukidiri kuja.”³⁵ Wakulungwa wa Mayahudi wakanza kudairiyana watupu: “Noyu mwananlume-yu, ndepi kaasaka kuka ofwe tikisokerera kummona? Apurda makaya etu akuka inti za Sawari-Mayahudi, akawafunde wanu Sawari-Mayahudi?

³⁶ Paasowera, ‘Mukuja kunisakula fala amuja kunipata’, mana ake kinani? Na ‘Mahala kaniri omi, umwe amukidiri kuja’, manani?”

Insa awapa wanu maji a mainsha

³⁷ Suku ya mwinsho ya sherehe, suku iwere ulu, Insa kémira, akisowera na shauti ulu-ulu, akamba: “Ikiwa kawapo wakunkóla nyotwa, aje kwangu omi, anywe.”³⁸ Mwenyé kunikubali omi, kamba vyaasema Mandiko Matakatifu, ‘Nroho yake ibubuka miviriro ya maji a mainsha.’³⁹ Iye akamba javi kuhusu Roho wa Mwenyezimungu, kwa ware wenye kunkubali iye waja kumpokerera. Kamana nowo wakati-wo, Roho Takatifu ákiwa saanamba kuwesukira, konta Insa ákiwa saanamba kutukuziwa.

* 7:22 Shariya isema kuwa kisimana ajuzi engiziwe itani suku ya nane bandi yakupongoriwa.

Wanu wawanyika kwa sababu ya usemi wa Insa

⁴⁰ Wanu wengine pajunudi ya wanu pare, pawasikire ewu usemi-wu, wakamba: “Kweli-kwelini, eyu mwananlume-yu ndi nabii watikinrindira!” ⁴¹ Wengine wakamba: “Eyu ndi Almasihi.” Fala wengine wadairi: “Almasihi atakulawirira Galileya? ⁴² Mandiko Matakatifu[†] akwamba kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi, sinovo? Akwamba kuwa akuja kupongoriwa inti Betlehemu kwaho Daudi, sikheli?” ⁴³ Kwa javyo, kukilawirira kwawanyikana wanu ware kwa sababu ya Insa. ⁴⁴ Noparepare wengine wakisakula wanfunge, fala aawerepo wakolosa nkono wake kunkola.

⁴⁵ Ikisa minduna waludira ka wakulungwa wa dini pamoja na Mafarizeu. Wakulungwa wawadairi minduna ware: “Umwe amujire nawo mwananlume ire sababuni?”

⁴⁶ Ware minduna ware wakamba: “Vyaasowere iye tangu anamba kusowera munu javire!” ⁴⁷ Basi, Mafarizeu ware wakiwajibu: “Mwaja? Nomwe novyo mutesiwa? ⁴⁸ Anta mmoja nkati ya wakulungwa ankubalire? Nfarizeu mmoja ankubalire?

⁴⁹ Ewu umati-wu awijiwa shariya za Musa! Ewo walaniwa!” ⁵⁰ Nfarizeu mmoja npare wakwitiwa Nikodemu, ásimanane na Insa kwa suku zipitire, iye akiwambira javi:

⁵¹ “Shariya yetu isema kuwa atijuzi kunlamula munu satinamba kunsikira ushahidi wake, tikijiwa caakosire.” ⁵² Ewo wakijibu: “Epa sambi, nowe novyo kuwa nGalileya? Unafyoma nanga kuwonerera kuwa nabii mmojawapo wakulawa Galileya aukijuzi kunrindira.” ⁵³ # [Basi wakitawanyikana, kila mmoja akuka kwake.

8

¹ Fala Insa akuka kuMwango wa Mizituni.

Mwanamuka mmoja afungiwa kwa sababu ya uzinzi

² Alufajiri, Insa akiludira nNyumba Takatifu. Wanu piya wákija naye, iye akitaka nawo, akikola kuwafunda. ³ Wanlimu wa shariya pamoja na Mafarizeu waja nawo mwanamuka ásinganiwe akizinga. Nakufika, wakimwimisa mbere ya wanu,

⁴ wakindairi Insa: “Mwanlimu, eyu mwana-muka-yu kakoriwa akizinga. ⁵ Kwa shariya yetu ofwe, Musa kâtamuru wanu kamba ewa tiapanje na mawe. Sambi uwe, ukwamba mwaja?” ⁶ Wakindairi javi wamyerere ipate wammonerere ukosa mmojawapo. Insa akinama, akanza kuremba pansi na cala. ⁷ Ikisa, kwa kuwa wakizidi kundairi-dairi, iye akitamuka, akiwambira: “Pamuri-pa, munu saanakola dambi tangu, noyo anze kulokota riwe ampanje.” ⁸ Mara tena akinama, akitidi kuremba pansi pare. ⁹ Fala ware pawasikire javire, wakilawa mmoja-mmoja, ino-ino-ino-bila nccoro. Wanzire kulawa ndi wazee. Insa wakimwasa nopare, na mwanamuka ire emire novire mbere yake. ¹⁰ Iye akitamuka, akindairi: “Nunu, ewo wandepi? Aabakire-pa anta mmoja wakusaka kuku-laumu?” ¹¹ Akinjibu: “Mwenye, aapo-pa munu anta mmoja.” Na Insa akimwambira: “Nomi novyo sukulamula hukumu. Uka vyako, usikore dambi tena.”]

Mamulaka apewe Insa na Mwenyezimungu

¹² Sambi, Insa akikola kusowera mara nyengine tena na wanu, akiwambira: “Omi ndi nuru ya mulumwengu-mu. Mwenyé kunifulata omi aashubutu kwenenda nkisi, ila apata nuru yakumpa mainsha.”

¹³ Kwa javyo, Mafarizeu wakimwambira: “Epa sambi, uwe kwankulavya ushahidi wako uwe mwanyewe, fala ushahidi wako-wo siwo bora wakutumainiwa!”

¹⁴ Insa akiwajibu, akamba: “Ingawa nilavya ushahidi wangu omi mwanyewe, fala ushahidi wangu wakweli. Kamana mahala kanilawire na mahala kanuka nukwijiwa.

¹⁵ Umwe mulamula namuna ya kibinadamu. Omi sinlamula munu. ¹⁶ Anta panilamula, kulamula kwangu ka shariya kamana omi silamula yeku yangu, nilamula pamoja na Baba aniperekere omi. ¹⁷ Anta nkati ya shariya yenu* yandikiwa kuwa, ikiwa mashahidi wawiri wasema kinu kimoja noyo, cawamba-co cakweli. ¹⁸ Omi nilavya ushahidi wangu omi mwanyewe. Baba aniperekere-yo alavya novyo ushahidi wangu omi.” ¹⁹ Kwa javyo, wakindairi: “Wawayo uwe kawa ndepi?”

[†] 7:42 Ona Mika 5:2. [#] 7:53 Mandiko a mida azipo ezi aya-zi 7:53 mpaka 8:11. ^{*} 8:17 “Shariya yenu” ndi Taureti.

Insa akijibu: "Umwe amunijiwa omi caniri na amumwijiwa Baba wangu. Munanijiwa, nanga mumwijiwa novyo Baba wangu."²⁰ Insa kasowera evi piya-vi ári nNyumba Takatifu akifunda. Iye ákiwa pansana paikikalanga kashoti ya swadaka ya Mwenyezimungu. Fala aapo anfungire, konta úkiwa saunafiga wakati wake.

Insa ndi Mwenye alawire mbinguni

²¹ Kwa mara nyengine tena, Insa akiwambira: "Omi nukuka vyangu, umwe mukuja kunisakula, fala mukufwa na dambi zenu[†]. Umwe amufika kanuka omi."

²² Ndimana Mayahudi wakambirana: "Iye akwamba kuwa ofwe atifika kooka iye-po. Iye vyamba-vi asaka kurulaya?"²³ Insa akiwambira, akamba: "Umwe mulawa pansi-pa fala omi nilawa julu mbinguni. Umwe muwa wanu wa mulumwengu nomu, omi siri wa mulumwengu-mu."²⁴ Omi nukukwambirani kuwa mukufwa na dambi zenu, konta ikiwa amukubali kuwa omi ndi noyo-noyon[‡], mukuja kufwa na dambi zenu."²⁵ Kwa javyo, ewo wakinjibu: "Uwe kuwa nani?"

Insa akiwajibu: "Omi ndi noyo wanukwambireni tangu mwanzo."²⁶ Viwapo vinu vingi vyawenye vyaniári nawo vyakukuhusuni umwe kukwambirani, na kukulamulani. Fala anipéreke omi ndi mwenyé ukweli. Vyaninsikire iye ndi vyanukwambirani mulumwengu-mu."

²⁷ Ewo awereriwe kuwa Insa akisowera kuhusu Baba.²⁸ Kwa javyo, Insa akiwambira: "Umwe pamusaka kumwimisa pamsalaba Binadamu wa Binguni, basi ndi pamusaka kwijiwa omi caniri. Mukwijiwa kuwa omi Binadamu, na sitenda kinu kwa mamulaka yangu, ila nisowera vyani-fundire Baba tu basi."²⁹ Anipéreke-yo kawa pamoja nomi. Iye aanasire yeka, kamana omi daima nitendanga vyakumwajibu iye."

³⁰ Wanu wengi pawansikire Insa akisowera javyo, wakinkubali.

Mwana wa Iburahima na mwana wa Ibilisi

³¹ Kwa javyo, Insa akiwambira Mayahudi wankubalire ware: "Umwe, ikiwa mutenda vyanukwambireni, kweli-kwelini mukuba wanafunzi wangu."³² Umwe mukuja kwijiwa ukweli, na ukweli-wo nowo

[†] 8:21 Mana ake: amuswamiiwe kwa kutowa kutubiya. niwa." Ona Kulawa 3:14.

umwe ukunusuruni."³³ Ewo wakinjibu: "Ofwe tiwa ujukulu wa Iburahima, tangu atinamba kuwa watwana wa munu. Kutisowerera kuwa tisakula kunusuriwa sababuni?"³⁴ Insa akiwajibu: "Nukwambirani kweli kuwa piya wenye kukola dambi wakuwa watwana wa dambi noyo.

³⁵ Ntwana aana pake kwa milele, fala mwana wa pakaya kanawo pake kwa milele.

³⁶ Ndimana ikiwa Mwana akukunusuruni, kweli-kwelini munusurika.³⁷ Omi nukwi-jiwa kuwa muwa ujukulu wa Iburahima. Novyo-sivyo, musaka munulaye, konta usemi wangu amutula mmyoyo mwenu.

³⁸ Omi nisowera vyanimmonire Baba wangu, umwe mutenda vyamunsikire wawa yenu."³⁹ Ewo wakinjibu, wakamba: "Ofwe wawa yetu Iburahima."

Insa akiwambira: "Umwe, munawa wana wa Iburahima, nanga mufulata vyaákitendanga Iburahima."⁴⁰ Fala umwe musaka munulaye, omi níri kukwambirani ukweli waninsikire Mwenyezimungu. Iburahima atendire javyo.⁴¹ Umwe mwankutenda vitendo vya wawa yenu."

Ewo wakimwambira: "Ofwe atiri wana wa zinaa, tanawo wawa mmoja tu basi, Mwenyezimungu!"⁴² Insa akiwambira: "Inawa Mwenyezimungu Baba wenu, umwe nanga munipenda omi, konta omi nilawa ka Mwenyezimungu, niwa epa. Sirjisire omi mwanyewe, ila iye ndi anipereke.

⁴³ Umwe amwereriwa vyanukwambirani-vi, sababuni? Ndi kwa kuwa avikwajibuni kufulata usemi wangu.⁴⁴ Umwe wawa yenu ndi Ibilisi, na umwe vikwajibuni kutenda vimwajibu wawa yenu. Iye tangu mwanzo kisomi, enendera njira ya ukweli, konta ukweli wawenye aana. Ibilisi paalongopa, atenda vitendo vya tabiya yake, kamana iye nlongo, ndi wawa wa walongo.⁴⁵ Fala omi, kwa kuwa nukwambirani kweli, umwe amunikubali.

⁴⁶ Pamuri-po, nani akidiri kwakikisha kuwa nanawo dambi? Ikiwa nankukwambirani ukweli, umwe amunikubali sababuni?⁴⁷ Ari ka Mwenyezimungu onse, asikiriza caasema Mwenyezimungu. Sababu umwe amusikiriza ndi kwa kuwa ámuri ka Mwenyezimungu."

Insa ndi mwenyé kuwepo tangu mwanzo

[‡] 8:24 Epa Insa katumira zina ra Mwenyezimungu, "Omi

⁴⁸ Mayahudi wakinjibu, wakamba: “Atina haki yakukwambira kuwa uwe kuwa nSamariya, na kwanawo shetwani?” ⁴⁹ Insa akijibu: “Omi sina shetwani ila ninsifu Baba wangu, umwe amunisifu. ⁵⁰ Wala omi sisakula kuritkuza omi mwanyewe. Kawapo mwengine asakula kutukuziwa kwangu omi, iye ndi mwenyé kulámula.

⁵¹ Omi nukwambirani kweli: munu akifulata usemi wangu, kwa milele aayeza kifo.”

⁵² Mayahudi wakimwambira javi: “Sambi tikijiwa kuwa uwe kwanawo shetwani! Iburahima kafwa na minabii wafwa, fala uwe ukwamba, ‘Munu akifulata usemi wangu, kwa milele aayeza kifo.’” ⁵³ Uwe auri bora wakunzaidi baba wetu Iburahima afwire? Minabii novyo wafwa. Sambi uwe uritula kuwa nani?” ⁵⁴ Insa akijibu: “Ikiwa omi niritikuza mwanyewe, utukufu wangu aufai kinu. Anitíkuza omi ndi Baba, noyo wamwámba kuwa ndi Mwenyezimungu wenu-yo. ⁵⁵ Fala umwe iye amumwijiwa, ila omi nimwijija. Omi nikamba simwijiwa, nukuwa nlongo kamba umwe. Falakini omi kweli-kwelini nimwijija, na usemi wake nifulata. ⁵⁶ Baba wenu Iburahima kafurahi konta kejiwa kuwa nukuja. Iye kawona na kawa radi.” ⁵⁷ Kwa kusema javyo, Mayahudi ware wakimwambira javi: “Uwe aunatimu myaka amusini. Iburahima-yo kúmmona?”

⁵⁸ Insa akiwajibu: “Omi nukwambirani kweli: kábula yakupongoriwa Iburahima, omi niwapo.” ⁵⁹ Basi wakilokota mawe kusaka kumpanja, fala Insa akirifisa, akilawa nNyumba Takatifu mure.

9

Alama yasita yolete vyáári Insa: amponesa munu sawona

¹ Insa paakipita, kammona munu sawona tangu kupongoriwa kwake. ² Wanafunzi wake wakindairi: “Mwanlimu, mwananlume-yu kapongoriwa sawona kwa sababu ya dambi zake au za wawaze?” ³ Insa akiwajibu: “Eyu kutowa kuwona kuno siyo kwa sababu ya dambi zake wala za wawaze, ila ipate julu yake viwoneke vyataenda Mwenyezimungu. ⁴ Ofwe tijuza tikore kazi za ire anitumire nsana nowu. Ukuja usiku sauqidirika kukoriwa kazi. ⁵ Paniri-pomulumwengu-pa, omi ndi nuru ya mulumwengu-mu.” ⁶ Nakwisa kusema javire,

* 9:6 Kigeregu: “akintawaza”.

akisunira pansi, akivulula nsanga ure na mata, akimpaka* mwananlume ire mmaso, ⁷ akimwambira javi: “Uka, ukataye kumaso tanki ulu ya Siloamu.” (Zina ra Siloamu mana ake “kaperekiwa”.) Basi, mwananlume ire akuka, akitaya kumaso, akiludira ukaya wakuwona wawenye ngwee.

⁸ Kwa javyo, majirani wake wákimonanga vyáákiwa, pamoja na wanu wákimonanga akipita akilebelia zimola, wakamba: “Eyu sinoyu-yu mwananlume ákikalanga akilebelia zimola-yu?” ⁹ Wanu wengine wakamba: “Aye, ndi noyu.” Fala wengine wakamba: “Siye! Eyu kalandana naye tu basi.” Iye akizidi kwamba: “Ndi nomi.” ¹⁰ Kwa javyo, ewo wakindairi: “Sambi, maso ako-yo afunguka mwaja? Uwonaja?” ¹¹ Iye akijibu: “Mwananlume wakwitiwa Insa ndi avulure nsanga na mata akinipaka mmaso-mu, akinambira javi: ‘Uka ukataye kumaso Siloamu.’ Nomi nukuka, nikowa, nikanza kuwona!” ¹² Ewo wakindairi: “Noyo mwananlume-yo kawa ndepi?”

Iye akijibu: “Sijiwa.”

¹³ Ikisa ewo wakintwala mwananlume saákiwona ire, wakuka naye ka Mafarizeu.

¹⁴ Kusema kweli, suku Insa yaávulure nsanga na mata, akimponesa mwananlume saakiwona ire, íkiwa suku ya sabadu.

¹⁵ Kwa javyo, Mafarizeu ware newo novyo wakindairi tena namuna vyaponesiwe awone. Iye akiwambira: “Iye kavulula nsanga na mata, akinipaka mmaso-mu, ikisa nikitya kumaso, nikanza kuwona ngwee.”

¹⁶ Mafarizeu wamojawapo wakamba: “Eyu munu-yu aaperekwiwe na Mwenyezimungu, kamana aafulata shariya ya sabadu.” Fala wengine wadairi: “Munu mmadambu atendaja maajuza kamba-ya?” Noparepare wakawanyana.

¹⁷ Ndimana Mafarizeu ware wakindairi saakiwona ire mara nyengine tena: “Kwa kuwa kakufungula maso ako, kuhusu iye waambani?”

Iye akijibu: “Iye nabii.”

¹⁸ Wakulungwa wa Mayahudi ware awakinkubali kuwa aakiwona tangu kupongoriwa kwake, akiludira kuwona, mpaka wakiwetisa wawaze mwananlume aponesiwe ire. ¹⁹ Nakufika wawaze, ewo

wakiwadairi: "Eyu mwanenu wamwamba kapongoriwa sawona-yu? Epa sambi kanza kuwona mwaja?"²⁰ Wawaze ware wakijibu, wakamba: "Tikwijiwa kuwa eyu mwanetu, na kâpongoriwa sawona."²¹ Fala vyenende akanza kuwona atijiwa, wala atimwijiwa munu mmojawapo amponese. Iye munu nzima wawenye, ndairini mwanyewe, akisaka akujibuni!"²² (Wawaze ware wasowera javire kwa sababu yakuwopa wakulungwa wa Mayahudi, kamana wakulungwa ware wâsikizana kuwa wantuwise ndaraja ya nsinagoga munu mmojawapo asâka kuwambira wenzive kuwa Insa Almasihi.)²³ Ndimana wawaze ware wajibu javi: "Iye munu nzima, ndairini mwanyewe!"

²⁴ Kwa javyo, mara yapiri ewo wakimwita mwananlume saakiwona ire, wakimwambira: "Kwa kutukuziwa Mwenyezimungu, sema kweli yako! Ofwe tikwijiwa kuwa eyo munu-yo mmadambi."

²⁵ Akijibu: "Kamba iye mmadambi omi sijiwa. Canijiwe omi kinu kimoja: ingawa sîkiwona, fala sambi nankuwona!"²⁶ Ewo wakindairi: "Iye kakutenda kinani? Kakuponesa mwaja?"²⁷ Iye akiwajibu: "Omi nûkwambirani futi, fala umwe amusikire. Musaka kusikira tena sababuni? Nomwe novyo musaka muwe wanafunzi wake?"²⁸

Ewo wakintukana cwaa, wakamba: "Epa, uwe kuwa mwanafunzi wake, fala ofwe tiwa wanafunzi wa Musa!"²⁹ Ofwe catijiwe ndi kuwa Mwenyezimungu kasowera julu ya Musa, fala kuhusu eyu, atimwijiwa anta upande waalawirire!"³⁰ Mwananlume ire akiwajibu, akamba: "Mama! Mbana vishangisa! Umwe amwijiwa kalawirira, fala iye omi kaniponesa."³¹ Tikwijiwa kuwa Mwenyezimungu aawasikiriza wamâdambi, fala awasikiriza wenye kumwishimu, watimiza vyasaaka iye.

³² Tangu mwanzo wa ulumwengu, hapana manziro kasikirkana kuwa munu mmojawapo kamponesa munu waâkupongoriwa sawona.³³ Inawa eyu munu-yu aajire kulla ka Mwenyezimungu, aangari kutenda kinu kamba-ci."³⁴ Ewo wakinjibu: "Uwe kuwa mmadambi nfululu! Sambi, uyerera kutifunda ofwe mwaja?" Noparepare wakintuwisa wakinlavira panja ya sinagoga

[†] 9:38 Atina uhakika aya 38 na 39 kuwa ziwapo mmandiko matanzi. ^{*} 10:9 Kigeregu: "Akwingira, alawa, na apata cakurya."

ire.

³⁵ Insa paasikire kuwa wantuwisira panja, akinsingana mwananlume ire, akindairi: "Uwe, unkubali Binadamu wa Binguni?"³⁶ Mwananlume ire akijibu, akamba: "Noyo nani, Mwenye? Nambire, ipate ninkubali!"³⁷ Insa akimwambira: "Uwe kummona, ndi noyu-noyuni wauri kusowera naye sambi-pa-yu!"³⁸ †[Iye akamba: "Mwenye, nukwaminil!" Nayé akimwabudu.³⁹ Insa akimwambira:] "Omi njia mulumwengu-mu niwalamure wanu. Nija ipate vipofu wawone, na wawona wawe vipofu."⁴⁰ Mafarizeu wengine waâkiwa nawo karibu iye wansikire akisowera javire, wakindairi: "Epa, ikuwa ofwe novyo tiwa vipofu, nikamba?"⁴¹ Insa akiwajibu: "Inawa umwe muwa vipofu, amungari kuwa na wamâdambi! Fala kwa kuwa mukwamba 'Tiwona', salani na madambi yenu."

10

Insa ndi Nryango na Nsunga mwema

¹ Insa kazidi kusowera, akamba: "Omi nukwambirani kweli. Akwéra sereka ya makondoo onse, kwasa kupita panryango, noyo-noyonu mwivi na nnyang'anyi.

² Fala apita panryango onse, ndi nsunga wa makondoo. ³ Kwake iye nakola wa panryango wa sereka ndi afungúla nryango. Makondoo wamanyira shauti yake. Aweta makondoo mazina awo, newo awasungira panja. ⁴ Bandi yakuwalavira piya panja, iye alongorera. Makondoo wanfulata konta wamanyira shauti yake.

⁵ Munu sawamwijiwa awanfulata ila wantira, konta awamanyira shauti za wanu sawawejiwa."⁶ Insa wanu ware kawasowerera eci kinyume-ci, fala ewo awererewe mana ake vyawambiriwe vire.

⁷ Kwa javyo, Insa akiwambira tena: "Nukwambirani kweli. Omi ndi nryango ka makondoo. ⁸ Piya walongorere kâbula ya omi wevi na wanyang'anyi, na makondoo awasikirize. ⁹ Omi ndi nryango. Anipita akingira julu yangu omi onse, avushiwa. Kanawo mahala pakutumaini.* ¹⁰ Mwivi

* 10:9 Kigeregu: "Akwingira, alawa, na apata

aaja sairi kuja kwiwa, kuulaya na kudan-gula. Omi ni ja ipate wawe na mainsha, wawe nawo pakulu pawenye.”

¹¹ Insa akizidi kusowera, akamba: “Omi niwa Nsunga mwema. Nsunga mwema apereka mainsha ake afwe kwa ajili ya makondoo wake. ¹² Nsunga wakupokeresiwa, nsunga-yo makondoo siwakewakeni. Iye siyo nsunga wa kweli. Ndimana, akimmona mmwinzi akija, atuwa, awasa makondoo. Basi mmwinzi anduru kondoo mmoja, wengine watawanyikana. ¹³ Kwa kuwa nsunga wakupokeresiwa awashugu-likira makondoo. ¹⁴ Omi niwa Nsunga mwema. Niwejiwa makondoo wangu, newo omi wanijiwa, ¹⁵ kamba Baba vyaniyiwa, nomi nimwijiwa Baba. Omi nipereka mainsha angu nifwe kwa ajili ya makondoo wangu. ¹⁶ Nanawo makondoo wengine sawapo eci kitundu-ci, newo novyo nijuzi niwalongoze. Ewo wakuja kusikira shauti yangu. Kwa javyo, uwapo nfuwo moja na nsunga mmoja. ¹⁷ Baba anipenda kwa kuwa nipereka mainsha angu nifwe, niludire kutwala tena. ¹⁸ Hapana alávyä mainsha angu, ila omi niripereka mwanyewe nifwe. Nanawo mamulaka a kupereka, na nanawo mamulaka a kupewa kupokerera tena. Ndi vyanilaiziwa na Baba wangu.”

¹⁹ Kwa mara nyengine tena, kukilawirira kwawanyana nkati ya Mayahudi kwa sababu ya nowu usemi-wu. ²⁰ Wengi wakamba: “Iye kapatiwa na shetwani, kangami! Noyu musikiriza sababuni?”

²¹ Wengine wakamba: “Usemi-wu siwo wa munu wakumilikwa na shetwani. Shetwani amponesa munu sawona?”

Insa na Baba kinu kimoja

²² Nowo wakati-wo, Yerusalemu ritendiwa Jambo ra Nyumba Takatifu[†]. Úkiwa wakati wa baridi. ²³ Insa akipita akenenda nlupenu ra Nyumba Takatifu, lupenu-ro rikitwa “Lupenu ra Selemani”.

²⁴ Mayahudi wakijumana wakinzunguriza wakindairi: “Uwe kwankutangaisha mpaka rini? Tambire kweli kamba uwe kuwa Almasihii, au aurii?” ²⁵ Insa akiwajibu: “Omi nûkwambirani futi fala amusaka kukubali. Kazi zanitenda omi kwa zina ra Baba zikolota ushahidi caniri omi. ²⁶ Fala umwe

amukubali konta ámuri makondoo wangu.

²⁷ Makondoo wangu wasikira shauti yangu. Omi niwejiwa, newo wanifulata. ²⁸ Omi niwapa mainsha a milele, awapoteya tena. Hapana akidíri kunipokonyola mmakono mwangu. ²⁹ Baba wangu anipére ewo ndi bora pakulu kupunda piya. Hapana akidíri kumpokonyola Baba mmakono mwake.”

³⁰ Omi na Baba tiwa kinu kimoja.

³¹ Mayahudi mara nyengine tena wakilokota mawe wampanje. ³² Insa akiwambira:

“Omi nukoloterani kazi nyingi ngema za Baba. Kazi mojawapo yamusaka kunipanjira ndi yepi?” ³³ Mayahudi

wakinjibu: “Atisaka kukupanja kwa sababu ya meema yautendire, ila kwa namuna zako zakukufuru! Konta uwe kuwa mwanadamu, fala uritula kuwa Mwenyezimungu!” ³⁴ Insa akiwajibu:

“Yandikiwa nkati ya shariya yenu[‡] kuwa Mwenyezimungu kâmba javi: ‘Umwe muwa milungu.’ Sikweli?

³⁵ Iye kaweta ‘milungu’ ware wapokerere habari za Mwenyezimungu, (na Mandiko aapinduka). ³⁶ Kwa javyo, ire atawáziwe na Baba, akiperekiwa mulumwengu-mu, mwamba kuwa iye kankukufuru kwa sababu nukwamba: ‘Niwa Mwana wa Mwenyezimungu’. Mwaja? ³⁷ Ikiwa sitenda kazi za Baba, musinikubali. ³⁸ Fala ikiwa nankutenda kazi za Baba, anta musinikubali omi-pa, kubalini kwa kazi zanitenda, ipate mwijiwe na mwereriwe sana-sana kuwa nilungana na Baba na Baba kalungana nami.”

³⁹ Kwa mara nyengine tena wayerera kungufa, fala iye akiwapolonyoka mmakono mwawo. ⁴⁰ Iye akuka vyake tena, akiloka muto wa Yordani, akuka mpaka mahala paânzire Yahaya koza, akikala no pare.

⁴¹ Wanu wengi wawenye wakija kwake iye, wakamba: “Yahaya aatendire alama anta mamoja, fala piya vyambire kuhusu eyu mwanaanlume-yu vyakweli!” ⁴² Basi nokurekure, wanu wengi wawenye wankubali Insa.

[†] 10:22 Jambo-ri anzima yake ikiwa kukumbukira suku yakunshukuru ka Mwenyezimungu kuhusu Nyumba Takatifu nyipya. [‡] 10:34 Ona Zaburi 82:6.

¹ Ákiwapo mwananlume mmoja wakitiwa Lazaru ákiwa nlwvere. Iye kwawo kúkiwa Betaniya, kaya yawákkikalanga Mariyamu na Marta nduye. ² Mariyamu noire âmmiminiresheru Mwenye, ânfutire mmaulu na nywiri zake ire, nlumbuwe wakwitiwa Lazaru ndi ákiwa nlwvere. ³ Basi walumbuze ware watumiza kumwambira Insa: "Mwenye, waupenda uwe-yo kuno umpta ulwere." ⁴ Fala Insa paasikire javire, akamba: "Ewo ulwere-wo mwinsho wake siyo kufwa ila wolote utukufu wa Mwenyezimungu. Julu ya ulwere-wo atukuzive Mwana wa Mwenyezimungu."

⁵ Sambi, Insa akiwapenda pakulu sana Marta na nduye pamoja na nlumbawo Lazaru. ⁶ Kwa javyo, paasikire habari yakuwa Lazaru nlwvere, Insa akitaka tena suku mbiri kaákiwa nokure. ⁷ Ikisa akiwambira wanafunzi wake: "Tukeni tilidire tena Yudeya." ⁸ Wanafunzi ware wakimwambira: "We! Mwanlimu! Mayahudi suku mbiri-nozizi noko wákisaka kukupanja na mawe, sambi uludira kuka tena noko mwaja?" ⁹ Insa akiwijibu: "Kutwa iwa nawo ora kumi na mbiri, sikheli? Mwenyé kwenenda nsana aakwakula, konta awona nuru íri kumwarika mulumwengu-mu. ¹⁰ Fala mwenyé kwenenda usiku aakwakula konta aana nuru." ¹¹ Bandi yakusowera evyo vinu-vyo, akiwambira: "Rafiki yetu Lazaru kalala, fala omi nukuka nikanlamuse." ¹² Wanafunzi wake wakinjibu: "Mwenye, ikiwa kankulala basi, anusurika." ¹³ Kusema kweli, usowezi wa Insa ure ukisema kuwa Lazaru kafwa, fala wanafunzi wake ware wakidaniza kuwa asowera kuhusu kulala usingizi tu basi. ¹⁴ Ndimana, Insa akiwambira baina, akamba: "Lazaru kafwa. ¹⁵ Fala kwa ajili yenu umwe, niwa radi kuwa eko kaári-ko atiri pamoja, ipate mwamini. Ila epa, tukeni tikammone." ¹⁶ Basi Tamimu (atapiriwe zina ra "Masa") akiwambira wanafunzi wenziwe: "Tukeni novyo, tikafwe naye pamoja."

¹⁷ Insa paafikire, kasingana maiti a Lazaru azikiwe njonga, zipitire suku nne tangu kuzikiwa kwake. ¹⁸ Betaniya kúkiwa karibu ya Yerusalem, kitambo ca kilometuru natu. ¹⁹ Mayahudi wengi waja ka Mariyamu na Marta kuwani matanga a nlumbawo.

* 11:33 Kwa tabiya yawo, wákiwa na utungu wakirira mbere ya wanu.

²⁰ Kwa javyo Marta, paasikire kuwa Insa kankuja, akilawa kuka kummwinza, fala Mariyamu kabaki ukaya. ²¹ Marta, paasimanane na Insa, kamwambira: "Mwenye, unawepo, nlumbwangu angari kufwa. ²² Fala omi nukwijiwa kuwa caulebelia conseka Mwenyezimungu, iye akupa." ²³ Insa akimwambira: "Nlumbuwo-yo afufuka hai." ²⁴ Marta akinjibu: "Omi nukwijiwa kuwa iye afufuka hai pawaja kufufuka wanu suku ya mwinsho wa ulumwengu." ²⁵ Insa akimwambira: "Omi ndi kufufuka kawenye na mainsha. Anta munu-yo afwe, akinikubali omi, ainshi. ²⁶ Wenyepiya kuinshi kuno wakinikubali omi, kweli-kwelini awafwa tena. Uwe ukubali javyo?" ²⁷ Iye akinjibu: "Aye Mwenye, omi nikubali kuwa uwe ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu, ire ája mulumwengu-mu."

²⁸ Marta, bandi ya kwamba javire, akuka akintetera nduye Mariyamu. Akimwambira kiriziu: "Mwanlimu ire kawapo, kankukwita!" ²⁹ Mariyamu nakusikira javire, akilamuka upesi-upesi, akuka wakawonane na Insa.

³⁰ Epo Insa ákiwa saanamba kufika nkaya mure, ákiwa nopare pawasimanane na Marta pare. ³¹ Kwa javyo, Mayahudi wakinyamaza Mariyamu nnyumba mure ware, pawammonire iye akilamuka, akilawa upesi-upesi, wakinfulata. Ewo wakidaniza kuwa kankuka kukaburi kurira. ³² Mariyamu nakufika paákiwa Insa pare, nakummona, akingwirira mmaulu akamba: "Mwenye, unawepo nlumbwangu angari kufwa." ³³ Insa nakummona Mariyamu akirira, na Mayahudi wákimperekira ware newo novyo wakirira*, iye akikafilikapakulu nkati ya roho yake, akiwawonera utungu, ³⁴ akamba: "Maiti-yo mutula ndepi?"

Ewo wakimwambira: "Mwenye, tuke ukawone." ³⁵ Insa akimpakatika masozi pakata-pakata-pakata. ³⁶ Kwa javyo, Mayahudi wakanza kwambiranawatupu: "Mmoneni namuna vyakimpenda!" ³⁷ Fala wengine wakambiranawatupu: "Níkamba noyu-yu ndi amponese munu sawona ire. Epa itakuwa angari kutenda kinu kimojawapo Lazaru asifwe?"

³⁸Ikisa Insa kwa mara nyengine tena ak-iuzunika, akuka mpaka kukaburi. Noro kaburi-ro ríkiwapo jonga, na ríkiwapo riwe ríkulu riziwiriwa panryango. ³⁹Insa akiwatura wanu wamojawapo nopare: "Lavyani riwe-ri."

Marta, nunuye marehemu ire, akimwambira: "Mwenye, iye anuha kitutí pé, konta tangu akizikiwa rero saku nne."

⁴⁰Insa akimwambira: "Omi sukwambire kuwa ukinamini, ukuja kuwona utukufu wa Mwenyezimungu?" ⁴¹Basi, wakipiringisira panja riwe rire. Insa akinang'aniza julu binguni, akamba: "Baba, nukushukuru konta kunisikira. ⁴²Omi nukwijijiwa kuwa daima unisikira, fala kwa sababu ya wanu wengi wári epa-wa nisowera, ipate wakubali kuwa uwe ndi unipereke."

⁴³Bandi yakusowera javire, Insa akiwuwa pakulu, akita: "Lazaru! Lawira panja-pa!"

⁴⁴Áfwire ire akilawira panja, akafiniwe na vipande vyá kafani mmaulu na mmakono, pamoja na kafani yaavaziwe kumaso. Insa akiwambira: "Mpambureni, mumwase oke!"

Mpango wa kumulaya Insa

⁴⁵Ndimana, Mayahudi wengi wájire ka Mariyamu, wawona vinu vyaatendire Insa vire, newo wakinkubali. ⁴⁶Fala wengine ware woka ka Mafarizeu, wawereza vyaaku-nishe Insa vire. ⁴⁷Kwa javyo wakulungwa wa dini na Mafarizeu ware wakijumana Baraza ya Milandu†, wakidairi:

"Epa titende mwaja? Kamana mwanan-lume-yu kankutenda alama nyingi za maa-juza!" ⁴⁸Tikimwasa akizidi kutenda javi, piya wanu wankubali. Mwinsho, waRoma wadangula Nyumba yetu Takatifu na wat-ifija inti yetu-yl!" ⁴⁹Fala mmoja wawo wakwitiwaya Kayafa, nowo mwaka-wo ndi ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini, akiwambira: "Umwe amweririwa kinu cisaka kuwa conse! ⁵⁰Amuwona kuwa ndi vyema kwenu umwe kufwa munu mmoja kwa faida ya wanu, koliko kudanguka inti nzima?" ⁵¹Kayafa vyaasowere vire aáki-danizira, fala kwa kuwa noure mwaka ure ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini, iye kabushuru kuwa Insa akufwa kwa faida ya kabilia ya Mayahudi. ⁵²Visitoshé, aafwa kwa

faida ya Mayahudi tu basi fala ipate awajumulanise piya wana wa Mwenyezimungu watawanyikane, wawe kinu kimoja. ⁵³Basi, mwanzo wa noire suku ire, wakulungwa wa Mayahudi watenda mpango wakumulaya Insa. ⁵⁴Ndimana Insa aákenenda akiri-wonessa na Mayahudi, ila kalawa akukirira upande mmoja karibu ya langa, kaya yak-witiwa Efraimu. Akikala noko pamoja na wanafunzi wake.

⁵⁵Sambi, suku ya Pashukwa ya Mayahudi íkiwa karibu. Wanu wengi walawa nozire inti zire, wakikwera wakuka Yerusalemu ipate wakaswafiwe kábula ya Pashukwa.

⁵⁶Ewo wakinsakula Insa, wakidairiyana watupu wákiwepo nNyumba Takatifu mure: "Muwonaja? Iye aaja kusherehe kuno?" ⁵⁷Kusema kweli, wakulungwa wa dini pamoja na Mafarizeu wáwatuma wanu, wakiwambira javi: "Munu mmojawapo ak-ijíwa paari Insa, aje atambire tikanfungé."

12

Mariyamu kolota pendo rake ka Insa

¹Suku sita kábula ya sherehe yak-witiwa Pashukwa, Insa akija Betaniya kaákikalanga Lazaru, noire mwananlume afufuriwe na Insa ka wafwi ire. ²Kwa javyo wantengezera Insa cakurya maalumu. Marta akiwaldumu, Lazaru neye ákiwa pamoja na wanu wekare warinamire pansi nawo Insa wakirya ware. ³Basi, Mariyamu akitwala numba ya nusu lituru ya sheru mmoja gali sana ya maluwa maalumu a kunuwira. Sheru ire akimmiminira Insa mmaulu na akinfuta mmaulu na nywiri zake. Nnyumba mure piya mukinuwira sheru dindeee. ⁴Fala Yuda Shikariyoti, ákiwa mmoja wawo nkati ya wanafunzi wa Insa, (mwinshoni ajire akinzungunuka, akimpereka ka maaduwí), iye akamba: ⁵"Eyi sheru-yi caitowire kuzanyiwa, isabu ya jarajara miya natu* wakipewa masikini. Sababuni?" ⁶Iye cimwambise javyo, aiwere sababu ya kuwashugulikira masikini, ila kwa kuwa ákiwa mwivi. Iye ndi ákiwa amiri wakusunga nzuruku wa wanafunzi wenziwe, na wakati mwengine ákiwanga akitendera mashuguli ake. ⁷Insa akijibú: "Mwaseni, caatendire-co ndi kutengeza ka

† 11:47 "Baraza" mana ake kipinga maalumu ca wakulungwa wa Mayahudi. * 12:5 Jarajara miya natu ukiwa nshahara wakupokera munu mwaka nzima.

mazishi angu. ⁸ Daima-zi masikini muwa pamoja nawo, falakini omi amuwa nami daima.”

Mpango wa kumulaya Lazaru

⁹ Mayahudi wengi pawejewe kuwa Insa kawa kure, wakilawa wakuka noko. Ewo awokire kummona Insa basi, fala woka kummona novyo Lazaru, ire âfufuriwe na Insa ka wafwi. ¹⁰ Kwa javyo, wakulungwa wa dini wakitenda mpango na Lazaru ire novyo wamulaye, ¹¹ konta kwa sababu ya maaжуza ankunire Lazaru, Mayahudi wengi waki-lawa ndaraja mwawo wakinkubali Insa.

Wanu wantukuza Insa pengira Yerusalemu

¹² Subuu yake, wanu wengi wâjire kusherehe ya Pashukwa, wasikira kuwa Insa kankuja Yerusalemu. ¹³ Kwa javyo, wakisinja makuti a mitende, wakisukula, waki-lawa, wakipita wakimmwinza, kuno wakibya kilulu lu-lu-lu wakamba:

“Hozana! Heri ári kuja kwa zina ra Mola, nfalume wa Izraeli!”

¹⁴ Insa akingsanga kaburu katoto, akimpanda. Evi vikuna kamba vyayândikiwe:

¹⁵ “Usope, mwana wa Ziyoni†.

Onani, nfalume wenu kankuja, ampandire kaburu katoto!”

¹⁶ Pavikunire evi vinu-vi, wanafunzi ware awereriwe mana ake. Fala bandi ya Insa kutwariwa kukisiwa binguni, ewo wakumbukira kuwa evi vinu-vi vyaândikiwa kuhusu iye, na novyonoyoni ndi vyaawankunishe iye. ¹⁷ Wanu wâkiwa pamoja na Insa pawakimwita Lazaru kukaburi, akinfula ka wafwi, ewo wakizidi kulavya ushahidi kuhusu iye. ¹⁸ Wanu wengi wasikira kuwa iye ndi âtendire ire alama ire, ndimana walawa kuka kummona Insa. ¹⁹ Kwa javyo, Mafarizeu wakambirana watupu: “Epa, atiri kukidiri kutenda kinu tena. Onani ulumwengu nzima-wu wankufulata neye!”

Wanu Sawari-Mayahudi wamojawapo wanskula Insa

²⁰ Sambi, nkati ya ware wanu wokire kutukuza sherehe ya Pashukwa, wâkiwapo Sawari-Mayahudi wamojawapo. ²¹ Ewo wakimukira Filipi wa Betisaida ya Galileya,

† 12:15 “Mwana wa Ziyoni” mana ake wanu wa Yerusalemu.

§ 12:31 “Nfalume wa mulumwengu-mu” ndi Ibilisi.

wakinlebelia javi: “Mwenye, tisakula tiwonane naye Insa.” ²² Filipi akuka akimwambira Andere vyawalebele vire, wo-wawiri wakuka wakimwambira Insa.

²³ Insa akiwajibu, akamba: “Epa ufika wakati wakutukuziwa‡ Binadamu wa Binguni. ²⁴ Nukwambirani kweli, mbeyu ikitowa kufifiriwa pansi ikifwa, ikuwa mbeyu mmoja noyo. Fala ikififiriwa ikifwa, ikupa visumo vingi vyawenye. ²⁵ Mwenyé kupenda mainsha ake, apoteza mainsha-yo. Munu saapenda mainsha ake mulumwengu-mu, mainsha-yo ariturira milele. ²⁶ Ikiwa munu mmojawapo asaka kunitumika, ájuzi anifulate omi. Mahala paniwa omi, ntumisi wangu akuwa nopo. Mwenyé kunitumika onse, na Baba wangu neye ansifu.”

Insa kereza kuhusu kufwa kwake

²⁷ Insa akizidi kuwambira: “Epa sambi roho yangu iuzunika, nambe mwaja? Nambe: ‘Baba, ninusuru ewu wakati-wu?’ Noci ndi canijirire ewu wakati-wu. ²⁸ Baba, olota utukfu wa zina rako!”

Noparepare isikirikana shauti mbinguni ikamba javi: “Omi nîtukuza, na nizidi kutukuza tena.” ²⁹ Wanu wâkiwapo nopare ware, pawasikire noire shauti ire, wengine wakamba: “Eko kuditidima!” Wengine wakamba: “Eyo laika kasowera naye.” ³⁰ Insa akiwambira: “Eyi shauti-yi aisikirikane kwa faida yangu, ila kwa faida yenu. ³¹ Epa sambi ufika wakati wakulamuriwa ulumwengu-wu. Nfalume wa mulumwengu-mu§ akwefyeriwa panja sambi-pa. ³² Omi, panisaka kulamusiwa* pansalaba julu ya ardhi, niwavuta wanu piye waje kwangu.” ³³ Iye kasowera javyo kolota namuna ya kifo cikija kunsingana.

³⁴ Wanu ware wakinjibu: “Shariya zetu zisema kuwa Almasihai ainshi milewe. Uwe ukwamba kuwa Binadamu ibidi alamusiwe pansalaba. Mwaja? Noyo Binadamu-yo nani?” ³⁵ Insa akiwajibu: “Kwa wakati ntoto, iwapo nuru kati yenu. Enendani pamuri na nuru nopa, ipate kisi cisukutawareni. Ire enénda pakisi onse ejija koka. ³⁶ Pamuri na nuru-pa, aminini nuru-yo nopa, ipate mulawirire kuwa wana wa nuru.” Insa pesire kusowera javire, akilawa akuka akirifisa.

‡ 12:23 Akuja kutukuziwa julu ya kufwa kwake.

* 12:32 “Kulamusiwa” julu ya kugomezeriwa.

Mayahudi wengi awankubali Insa

³⁷ Ingawa akitenda alama nyinyi mbere yawo, fala ewo wankuzidi kutowa kunkubali. ³⁸ Vikuna ipate vitimiziwe vyaasemire nabii Izaya[†] akamba javi:

“Mola, akabalire habari zetu nani?
Uwezo wa Mola[‡] kafafanuririwa nani?”

³⁹ Kwa javyo, ewo awakidiri kukubali, kama na Izaya kerezia mahala pengine[§]:

⁴⁰ “Ewo wafungiwa maso awo ipate wasi-wone,
watenziwa myoyo yawo kuwa migumu
ipate wasereriwe.
Siwere javyo,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa” amba ndi Mola.

⁴¹ Izaya^{*} kasowera javyo konta kawona utukufu wa Insa na kasowera kuhusu iye.

⁴² Novyo-sivyo, ingawa walawirira wakulungwa wa Mayahudi wengi wakunkubali Insa. Fala awakisema baina kwa kuwa wakilwopa Mafarizeu wasiawutuwise ndaraja ra sinagoga. ⁴³ Kusema kweli, wakipendeleya kusifiwa na wanadamu koliko kusifiwa na Mwenyezimungu.

Insa kaja kuwavusha wanu

⁴⁴ Ikiisa Insa akisowera pakulu-pakulu, akamba: “Anikubali omi onse, asinikubali omi basi, na anikubali novyo aniperekere omi-jo. ⁴⁵ Aniwóna omi onse, ammonia novyo aniperekere omi. ⁴⁶ Omi njia kuwa nuru ya mulumwengu-mu ipate piya anikubali onse asikare nkisi. ⁴⁷ Ikiwa munu mmajawapo kasikira habari zangu, akitowa kufulata, omi sinlamula. Kamana omi sijire mulumwengu-mu kuwalamula wanu, ila njia kuwavusha. ⁴⁸ Anikátala onse akitowa kupokerera usemi wangu, kawapo mwenyé kunlamula iye. Usemi wanisowere, nowo ndi usaka kunlamula suku ya Kiyama.

⁴⁹ Kamana omi sisowere kwa mamulaka angu mwanyewe, ila Baba aniperekere ndi anamuru canamba na canereza. ⁵⁰ Na omi

[†] 12:38 Ona Izaya 53:1. [‡] 12:38 Kigeregu: “makono a Mola”. [§] 12:39 Ona Izaya 6:10. ^{*} 12:41 Ona Izaya 6:1-3.

* 13:4 “Nkuno” ndi nfano wa ntvana. [†] 13:8 Itibidi tikubali cire caatitendere Insa (kufwa kwake pansalabu) ikiwa tisaka tiwe wanafunzi wake. [‡] 13:14 Insa akwamba kuwa ewo wajuzi wahudumiyane munu na mwensiwe kwa kurinyenyekeya, na kila mmoja ajuzi novyo awe tayari kufwa kwa ajili ya mwensiwe. Ona 15:13.

nukwijiwa kuwa ámuri yake ndi itipa mainsha a’ milele. Basi, Baba canambira omi, noco ndi canisowera.”

13

Insa awosa maulu wanafunzi wake

¹ Kábula kufika suku ya sherehe ya Pashukwa, Insa ákijiwa kuwa uwa karibu wakati wakwasa ulumwengu-wu kuka ka Baba wake. Iye káwapenda wanafunzi mulumwengu-mu, na kawapenda mpaka mwinsho. ² Usiku paakiryu, ibilisi kágilibu futi moyo wa Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti, kummwazira Insa kunzungunuka. ³ Insa ákijiwa kuwa Baba wake vinu piya kangabizi mmakono mwake. Ákijiwa kuwa kalawa ka Mwenyezimungu, na aludira ka Mwenyezimungu noko.

⁴ Ndimana pawakiryu pare akilamuka, akivila anzu yake, akitwala nkumi, akirizingiriza nkiuno*, akimiminira maji mbasiya, akanza kuwosa maulu wanafunzi wake, akiwfuta na nkumi warizingirizure.

⁵ Kwa javyo, akinfika Ansumani Peduru, akindairi: “Mwenye, maulu angu munosa?” ⁶ Insa akinjibu, akamba: “Uwe eci canukutenda-ci awererwa sambi-pa, ila airini ukuja kwereriwa.” ⁷ Peduru akinjibu: “Iii! Anta suku moja umwe amunosa omi maulu!”

Insa akinjibu: “Kamba sukositre, basi aúri mwanafunzi wangu.” ⁸ Ndimana, Ansumani Peduru akinlebelu akamba: “Kwa javyo, Mwenye, musinose maulu basi, nose novyo mmakono na nkiswa.” ⁹ Insa akinjibu: “Owire onse acibakire kinu cengine aye swafi ila ose maulu tu basi. Umwe piya muwa swafi, ila mmoja aari swafi.” ¹⁰ Kamana akimwijiwa munu asaka kunzungunuka, ndimana akamba: “Amuri swafi piya.”

¹¹ Pesire kuwosa maulu awo, akitwala anzu yake akivala, akikala, akiwadairi: “Umwe canukutendireni sambi-pa-ci, mwijiwa mana ake? ¹² Umwe munita ‘Mwanlimu’ na ‘Mwenye’. Muwa nawo shariya konta ndi caniri. ¹³ Basi, ikiwa

[†] 12:38 Ona Izaya 53:1. [‡] 12:38 Kigeregu: “makono a Mola”. [§] 12:39 Ona Izaya 6:10. ^{*} 12:41 Ona Izaya 6:1-3.

* 13:4 “Nkuno” ndi nfano wa ntvana. [†] 13:8 Itibidi tikubali cire caatitendere Insa (kufwa kwake pansalabu) ikiwa tisaka tiwe wanafunzi wake. [‡] 13:14 Insa akwamba kuwa ewo wajuzi wahudumiyane munu na mwensiwe kwa kurinyenyekeya, na kila mmoja ajuzi novyo awe tayari kufwa kwa ajili ya mwensiwe. Ona 15:13.

omi niwa Mwanlimu na Mwenye wenu, nukoseni maulu, na umwe noyo mujuzi mosane maulu watupu.[‡] ¹⁵ Kamana omi nukoloterani nfano. Kamba vyantidire omi, na umwe mutende novyo. ¹⁶ Omi nukwambirani kweli. Hapana ntumisi anta mmoja wakumpunda ubora mwenye wake, wala hapana ntume wakumpunda antumire iye. ¹⁷ Ikiwa mukwijija kuwa ndi javyo, na mukifulata novyo-novyon, heri kwenu umwe!

¹⁸ Vyanisema-vi sukwambani piya-mwe. Omi niwejija sana-sana waniwatondore. Fala Mandiko[§] ajuzi kutimiziwa vyaamba: ‘Munu atafune nkate wangu kanipindukira*.’ ¹⁹ Evi nukwambirani sambi-pa savinamba kukuna, ipate pavija kukuna, mukubali kuwa omi nanawo zina ra Mwenyezimungu[†]. ²⁰ Nukwambirani kweli kuwa ampokérera wanimpereka onse, kanipokerera omi, na novyo anipokérera omi onse kampokerera aniperekere omi.”

Insa akwijija savinakuna kuwa aperekewa ka maaduwi

²¹ Bandi ya kwisa kusowera javire, Insa ikikafiliika pakulu roho yake, akitangaza baina, akamba: “Omi nukwambirani kweli kuwa umwe mmojawapo anizungunuka.” ²² Wanafunzi wake ware wanza kunang'anizana watupu, awakereriwa munu waári kumwamba. ²³ Upande wa Insa kamwikala mwanafunzi wake mmoja waakimpenda pakulu, kenamira upande wa Insa. ²⁴ Kwa javyo, Ansumani Peduru akintendera alama andairi Insa mununi waari kumwamba. ²⁵ Basi mwanafunzi ire akimwinamira pakifuwa Insa, akindairi: “Mwenye, ndi wepi-pa?” ²⁶ Insa akijibu: “Ndi noyo wanisaka kutwala nkate nikiteweza munsuzi nikimpa.” Basi akimeya nkate, akitoweza munsuzi, akimpa Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti. ²⁷ Bandi yakupokerera nkate ure, Shetwani akimwingira. Sambi Insa akimwambira: “Causaka kutenda conse, tenda upesi.” ²⁸ Fala wensiwe wékare nawo pameza ware anta mmoja ereriwe caamwambire javire. ²⁹ Kwa kuwa Yuda ndi ákiwa amiri wa nzuruku wa wanafunzi, wengine wakidaniza kuwa Insa kantuma Yuda

kuka kuuza vinu visakikana pasherehe, au kantuma akawape masikini kinu kimojawapo. ³⁰ Yuda nakupokerera nkate ure, kwa mpunde noure akilawa. Nepo úkiwa usiku.

Insa awapa wanafunzi wake ámuri nyipyä

³¹ Bandi yakulawa Yuda, Insa akamba: “Epa sambi katukuziwa Binadamu wa Binguini. Na julu yake, Mwenyezimungu apata kutukuziwa. ³² Ikiwa Mwenyezimungu katukuziwa julu yake, Mwenyezimungu novyo antukuza[‡], na antukuza kwa mpunde noure. ³³ Wanangu, omi niwa pamoa namwe suku aba futi. Umwe mukuja kunisakula, fala nukwambirani kamba vyaniwambire Mayahudi: ‘Kanuka omi, umwe amufika.[§]’ ³⁴ Nankukupani ámuri nyipyä: pendanani, munu na mwensiwe. Kwa namuna kamba omi vyanukupendireni, nomwe novyo mupendane, munu na mwensiwe. ³⁵ Basi umwe, mukipendana, kweli ikuwa muwa wanafunzi wangu wakwijiwakan na wanu piya.” ³⁶ Ansumani Peduru kandairi Insa: “Mwenye, ukuka ndepi?” Insa akinjibu: “Kanuka-ko, umwe-po amunifulata sambi-pa, fala airini munifulata.” ³⁷ Peduru akindairi: “Mwenye, canitowa kukufulata sambi-pa kinani? Omi niwa tayari kuperekwa mainsha angu kwa sababu yako!” ³⁸ Insa akinjibu: “Mainsha ako uperekwa kwa sababu yangu omi? Nukwambira kweli kuwa awika kokoriko saunikanire mara natu.”

14

Insa ndi njira, ukweli, na mainsha

¹ Insa kawambira wanafunzi wake: “Musiuzeunike mmyoyo yenu! Mwaminini Mwenyezimungu na munamini nomi novyo. ² Ka Baba awápo mamburo mengi awenye. Singari, nukwambirani kuwa nukuka kukutafitiranu mamburo. ³ Ikiwa nuka nukukutafitiranu mamburo, niludi, nukuja kukutwalani ipate panuka kwikalá omi, nomwe mukekare nopo. ⁴ Umwe mukwijiwa njira ya mahala kanuka-ko.” ⁵ Tamimu kandairi: “Mwenye, ofwe atijiwa kauka. Sambi, tikwijija njira ya mahala kauka-ko mwaja?” ⁶ Insa akinjibu javi:

[§] 13:18 Ona Zaburi 41:9. * 13:18 Kigeregu: “kalamusa kinying’unyu cake”, mana ake “nténda meema maripo ake moto”. [†] 13:19 Kigeregu: “mukubali kuwa ‘Omi ndiye’. Eri ndi zina ra Mwenyezimungu.” [‡] 13:32 “Antukuza” mana ake epa akolota utukufu wake. [§] 13:33 Ona 7:33-34.

"Omi ndi njira, ukweli, na mainsha. Aapo aja ka Baba sairi julu yangu omi. ⁷ Ikiwa munijiwa omi, mukuja kumwijiwa novyo Baba. Mwanzo wa sambi-pa, mumwijiwa na mummona."

⁸ Filipi akimwambira Insa: "Mwenye, tolotere Baba wawenye-yo tu, vititosha."

⁹ Insa akiwajibu: "Filipi, omi niwa pamoja namwe suku nyangi zawenye. Aunijiwa? Aniwónire onse kammona Baba. Sambi mwambaja: 'Tolotere Baba'? ¹⁰ Amwamini kuwa nilungana na Baba, na Baba kalungana nami? Usemi wanukwambirani-wu, sisowera kwa mamulaka angu mwanyewe. Ila Baba ari nkati ya omi, ndi anitendesa kazi zake. ¹¹ Kubalini kuwa omi nilungana na Baba, na Baba kalungana nami. Kwasa javyo, kubalini kwa sababu ya kazi zanitenda zawenye. ¹² Nukwambirani kweli kuwa mwenyé kunikubali omi onse, atenda novyo piya vyanitenda omi. Kusema kweli, atenda vyakupunda evi, konta omi nankuka ka Baba. ¹³ Camulebelia kwa zina rangu conse, nukutenderani nocu ipate Baba atukuziwe julu ya Mwana.

¹⁴ Mukinilebelia* kinu kimojawapo kwa zina rangu, omi nukutenderani."

Tamaa ya Roho Takatifu

¹⁵ Insa akizidi kusowera: "Mukinipenda, mufulata ámuri zangu. ¹⁶ Nomi nukuja kuntebelia Baba, na iye akwisisiranı M mashauri mwengine, muwe naye daima milele. ¹⁷ Iye ndi Roho ya ukweli. Roho-yo wanu wa mulumwengu-mu awakidiri kumpokerera, konta awammona wala awamwijiwa. Umwe mumwijiwa konta kawa pamoja nomwe na akuwa nnomwe.

¹⁸ Omi sukwasani kamba wana wa yatima, nukuja kwenu umwe. ¹⁹ Ubaki wakati aba, wanu wa mulumwengu-mu awaniwona tena, ila umwe omi muniwona. Kwa kuwa omi nankunshi, nomwe novyo mukuja kuinshi. ²⁰ Noyo suku-yo ndi yamusaka kwijiwa kuwa omi nilungana na Baba, umwe mulungana nomi, na omi nilungana nomwe. ²¹ Ejíwa ámuri zangu kuno akifulata ndi anipenda omi. Anipénda omi apendiwa na Baba wangu, nomi novyo nimpenda, nirifanula mbere

* 14:14 Au: "Mukilebelia".

† 14:30 "Mwenyé kutawala ulumwengu-wu" ndi ibilisi.

yake." ²² Yuda (sairi ire Yuda Shikariyoti ire) akidairi akamba: "Mwenye, utifafanurira ofwe tu basi, uwasa wanu wa mulumwengu, mwaja?" ²³ Insa akinjibu akamba: "Anipénda onse afulata usemi wangu. Noyo munu-yo Baba wangu ampenda. Nomi na Baba timwisukira, tiinshi naye pamoja. ²⁴ Sanipenda omi onse afulata usemi wangu. Usemi wamunisikira siwo wangu omi, ila wa Baba aniperekere omi.

²⁵ Vyanisowera-vi nukwambirani pati-wanga onse omi nnomwe. ²⁶ Fala M mashauri, Roho Takatifu, asaka kuperekiwa na Baba kwa zina rangu, iye akuja kukufundani vinu piya, akukumbusirani vinu piya vyanukwambireni.

²⁷ Nukwasirani salama. Salama yangu nukupani umwe. Sukupani kamba ulumwengu vyauropa munu salama. Musifazaike mmyoyo mwenu wala musope kinu. ²⁸ Umwe musikira vyanukwambireni kuwa nukuka, ikisa nukuja kwenu umwe. Munanipenda, nanga muwa radi pakulu, konta nankuka ka Baba, kamana iye bora pakulu kanizaidi omi. ²⁹ Epa sambi, nukwambirani evi savinamba kukuna, ipate vikija vikikuna, muje mukubali.

³⁰ Wala sisowera namwe tena vinu vingi, konta mwenyé kutawala ulumwengu-wu[†] kankuja. Iye aana uwezo mmojawapo julu yangu, ³¹ fala nitenda kamba vyanamurire Baba, ipate wanu wa mulumwengu-mu wejiwe kuwa omi nimpenda Baba. Basi epa lamukani, tuke vyetu."

15

Insa ndi nzabibu wakweli

¹ Insa kaamba: "Omi niwa nzabibu wakweli, na Baba wangu ndi nrimi. ² Piya vitambi vyangu savípa, iye alavya. Piya vitambi vyakupa, iye asinja vyakumiliya ipate vizidi kuupa sana. ³ Epa sambi, umwe muwa swafi, kwa sababu ya usemi wanukwambireni. ⁴ Lunganani nami, na omi nilungana namwe. Kamba kitambi vyacitowa kupa wanyewe sacilungane na muti, na umwe ndi novyo. Ikiwa amulgane nomi, amupa. ⁵ Omi ndi nzabibu, umwe muwa vitambi. Ire alungána nami na omi nilungana naye, munu-yo akupa visumo vingi, kamana bila omi

amukidiri kutenda kinu. ⁶ Ikiwa munu aalungane nami, iye akwefiwa kunundu kamba kitambi, akumiliya. Ikisa vitambi vikusanyiwa, vikwefiwa pamoto, vilungula. ⁷ Umwe mukikala nkati yangu na mukitula usemi wangu, mulebela camusaka conse, cikukuna noco. ⁸ Kwa namuna-*yi* Baba wangu atukuziwa, julu ya umwe visumo vingi vipa. Kwa javyo, mukwakikisha kuwa mukuwa wanafunzi wangu. ⁹Kamba vyaanitendire Baba wangu, na omi ndi vyanukupendireni novyo. Ikalani na pendo rangu. ¹⁰Mukifulata ámuri zangu, mukwikala nkati ya pendo rangu, kamba omi vyanifulata ámuri za Baba wangu, nikikala nkati ya pendo rake. ¹¹Evi vinu-*vi* nukwambirani ipate radi yangu iwe nkati yenu, na radi yenu-*yo* itimu nfululu.

¹² Eyi ndi ámuri yangu: mupendane munu na mwensiwe kamba vyanukupendireni. ¹³Aapo munu wakuwa nawo pendo pakulu koliko wakupereka mainsha ake kwa ajili ya marafiki zake. ¹⁴Umwemukitenda vyanukwamuruni omi, mukuwa marafiki zangu. ¹⁵Sukwitanu tena watumisi, konta ntumisi ejifa caatenda mwenye wake. Ila, nukwitanu marafiki zangu, kamana piya vyaanambira Baba wangu, nomwe nukwambirani. ¹⁶Umwemunitondore omi, ila omi ndi nukutondoreni umwe. Nukuperekani muke muwe kamba vitambi vyakupa visumo, na visumo vyenu vikare daima, ipate camunlebela Baba conse, kwa zina rangu, iye akupeni. ¹⁷Eci ndi canukwamruni: mupendane munu na mwensiwe.”

Kwina ka wanu wa mulumwengu

¹⁸ “Wanu wa mulumwengu wakukwinani, ijiwani kuwa wanu wanza kunina omi. ¹⁹Munawa wa mulumwengu-mu, wanu wa mulumwengu-mu nanga wakupendani kamba wenziwaho. Fala kwa kuwa amuri wa mulumwengu-mu ila nukutondolani mulumwengu, ndimana wakwinani. ²⁰Kumbukiranu vyanukwambireni: aapo ntumisi anta mmoja bora koliko mwenye wake. Ikiwa wankunilumbata omi, nomwe novyo wakulumbatani. Ikiwa wafulata vyanufunda omi, wafulata novyo vyamufunda umwe. ²¹Evyo vitendo-vyo ewo wakutendani kwa ajili ya zina rangu, konta

awamwijiwa anipereke omi. ²²Inawa sijire nikiwambira, awangari kuwa na dambi. Fala sambi ewo awana namuna yakujubu kuhusu dambi zavo. ²³Anína omi onse, na Baba wangu amwina novyo. ²⁴Ikiwa mbere yawo sitendire vinu vyakutajabisa vyakuwa tangu anáteda munu mwengine, ewo awangari kuwa na dambi. Fala sambi-pa ewo wawona vyanitendire, novyo-sivyo warina omi pamoja na Baba wangu. ²⁵Falakini evi vikijuzi vikune ipate vitimiziwe vyaándikiwe nkati ya shariya* yawo javi:

‘Waniwinda bila sababu.’

²⁶ Fala paasaka kuja kwenu M mashauri, wanisaka kukuperekani kulawa ka Baba, Roho ya ukweli† kulawa ka Baba, iye akuja kulavya ushahidi kuhusu caniri omi. ²⁷Nomwe novyo, lavyani ushahidi konta mukiwa nomi tangu mwanzo.”

16

¹ “Omi piya-*vi* nukwambirani ipate musije kunitipuka. ²Umwemukujia kutuwisiwa mmasinagoga. Kwa ukweli, ukuja kufika wakati wakuwa mwenyé kukuulayani adanizira kuwa kankuntumika Mwenyezimungu. ³Wakaja kutenda javyo konta awamwijiwe Baba wala omi awanijiwa. ⁴Fala omi nukwambirani piya-*vi* ipate wakanza kulawirira, mukumbukire kuwa ndi noci cákítambiranga.”

Kazi ya Roho Takatifu

Insa akizidi kusema, akamba: “Umwemamwanzire kunifulata, vinu-*vi* suk-wambireni konta omi níkiwa nomwe. ⁵Fala epa sambi nankuka ka ire anipéreke omi. Kati yenu aapo anta mmoja-pa wakunidairi: ‘Kwankuka ndepi?’ ⁶Fala kwa kuwa nukwambirani javi, myoyo yenu ijala uzumi. ⁷Novyo-sivyo nukwambirani kweli, vyema kwenu umwe nilawe. Kamana, ikiwa sukire, Wakukusaidiyani aakwisukiranu. Ila omi nukuka vyangu, iye nukuperekani. ⁸Iye paasaka kwisuka, akuja kuwakubalisa wanu wa mulumwengu kuhusu ukweli wa mambo a dambi, na a shariya, na a hukumu: ⁹kuhusu dambi konta awanikubali omi; ¹⁰kuhusu shariya konta omi nukuka ka Baba*, umwe amuniwona

* 15:25 Ona Zaburi 35:19, 69:4. † 15:26 Ona 14:17. kwuwanu wa mulumwengu awanlamure kwa shariya.

* 16:10 Kwa kuwa Insa akuka ka Baba wake binguni, ikolota

tena;¹¹ na kuhusu kuhukumu konta ataware mulumwengu-mu, iye kesa kuhukumiwa futi.

¹² Nanawo tena vingi vyakukwambirani, fala kwa sambi-pa amuhitamili kusikiriza.

¹³ Ila Roho wa ukweli paasaka kwisuka, iye akuja kukulongozani mwereriwe ukweli piya. Iye aaaja kusowera kwa mamulaka ake mwanyewe, ila vyaja kusikira, akuja kusowera, na kukwerezani viru vija kukuna. ¹⁴ Iye omi akuja kunitukuza, kamana akuja kupokerera cangu omi, akukwerezani umwe. ¹⁵ Piya vyaaari nawo Baba, vyangu omi. Ndimana namba kuwa Roho Takatifu akuja kupokerera cangu omi, akukwerezani umwe.”

Uzuni wa wanafunzi utaduka sherehe

¹⁶ Ikisa Insa akamba: “Kwa muda ntoto javi, amuniwona tena. Ikisa kwa muda ntoto[†], muniwona tena.” ¹⁷ Wanafunzi wake wengine wakanza kudairiyana watupu: “Noci catambira-ci kinani? ‘Kwa muda ntoto amuniwona, ikisa kwa muda ntoto, muniwona tena’ na ‘Kwa kuwa nankuka ka Baba’, mana ake kinani?” ¹⁸ Kwa javyo, wakamba: “Pambre ‘muda ntoto’ mana ake kinani? Atijiwa caamba!” ¹⁹ Insa kejiba kuwa ewo wasaka wandairi, ndimana akiwambira: “Umwemwankudairiyana watupu konta namba: ‘Kwa muda ntoto amuniwona, ikisa kwa muda ntoto muniwona tena.’ Sinovsky?

²⁰ Nukwambirani kweli, mukuja kurira na kurishuku, fala wanu mulumwengu-mu wakuwa radi. Umwe muuzunika, fala kuuzunika kwenu kukuja kuwa radi yenu.

²¹ Mwanamuka akiwa kulupenu auzunika konta ufika wakati wake wakutabika. Fala akimpongola mwanawе, aakumbukira tena tabu zakunire zire. Akuwa radi, kwa sababu kampongola mwana mulumwengu-mu.

²² Ndi kamba umwe novyo: epa sambi muwa nawo uzuni, fala nukuja kukuwonani tena, na mukuja kuwa radi pakulu mmyoyo mwenu. Noyo radi-yo, aakidiri munu kukulavyani. ²³ Noyo suku-yo, aisakikana kundairi kinu. Omi nukwambirani kweli kuwa piya vyamunlebelia Baba kwa zina rangu, iye akupani. ²⁴ Mpaka sambi-pa, amunamba kunlebelia anta kinu kwa zina

rangu. Lebelani mupata, ipate radi yenu itimu nfululu.

²⁵ Omi evi vinu-vi nukwambirani kwa mifano. Kwa suku karibu, nukwasa kukwambirani namuna-yo, ila nukwambirani baina kuhusu Baba. ²⁶ Noyo suku-yo, mukuja kunlebelia kwa zina rangu. Sukwambirani kuwa nisaka kukulebelelani ka Baba kwa fadili yenu, ²⁷ kamana Baba mwanyewe akupendani, kwa kuwa munipenda na mukubali kuwa omi nilawa ka Mwenyezimungu. ²⁸ Omi nilawa ka Baba, njia mulumwengu-mu. Sambi-pa, nukwasa ulumwengu-wu, niludira ka Baba.”

²⁹ Wanafunzi wake wakimwambira: “Epa sambi kwankutambira baina, auri kutambira kwa mifano. ³⁰ Sambi tukwijiwa

kuwa vinu piya ukwijiwa, aunsakula munu kukudairi kinu. Kwa javyo, ofwe tukwamini kuwa uwe kulawa ka Mwenyezimungu.” ³¹ Insa akiwajibu: “Epa sambi mwankwamini? ³² Sikirizani! Ikuja kufika suku, na epa ifika futi, piya-mwe mukuja kutawanyiwa, kila mmoja kwake-kwake, munasa yeka yangu. Fala omi siri yeka, konta Baba kawa pamoja nami. ³³ Evi vinu-vi nukwambirani ipate, kwa kuwa mulungana nomi, muwe na salama. Mulumwengu-mu muwa nawo mashaka, fala rimbisani myoyo yenu. Omi nishinda mulumwengu-mu!”

17

Insa atenda duwa

Insa aritendera duwa

¹ Insa, pesire kusowera javire, aki-nang'aniza julu, akamba:

“Baba, ufika wakati. Olota utukufu wa Mwanawo ipate Mwanawo akutukuze uwe,² kwa kuwa kungabizi iye mamulaka julu ya wanu piya, awape mainsha a milele kwa ware piya waungabizire. ³ Mainsha a milele ndi-ya javi: wakwijiwe uwe, Nlungu mmoja tu basi wa ukweli, na wamwijiwe ire waumpereke, Insa Almasihi. ⁴ Omi nukutukaza mulumwengu-mu, nitimiza kazi za-unamuire kutenda. ⁵ Basi Baba, pauri nopo, nitukuze na utukufu wanifwere nawo pamoja nawe kabula ya kumba duniya.”

Insa awatendera duwa wanafunzi wake

⁶ Insa kazidi kutenda duwa, akamba:

[†] 16:16 Mana ake: (1) bandi ya suku natu bandi ya Insa kufufuriwa ka wafwi, (2) suku ya Pentekoshiti (bandi ya suku 53), au (3) suku ya kuludi Insa.

"Wanu wa mulumwengu-mu waunigabizire omi, niwolotera kweli-kwelini uwe cauri. Ewo wákiwa wako, ukinigabizi omi, na ewo wankufulata usemi wako. ⁷ Epa sambi ewo wakwijiwa kuwa piya vyau-nipere vilawa mmakono mwako. ⁸ Kamana habari zaunambire omi, niwambira, newo wapokerera. Ewo walawirira kwijijiwa kwa ukweli kuwa nilawa kwako, wakubali kuwa uwe ndi uniperekere omi. ⁹ Omi niwalebelela duwa ewo. Siwalebelela wanu wengine mulumwengu-mu, ila ware waunigabizire konta ewo ndi wako. ¹⁰ Vyangu omi piya, vyako uwe, na vyako, vyangu omi. Ndimana nitukuziwa julu yowo. ¹¹ Omi siri wa mulumwengu ilala ewo wawa mulumwengu-mu, omi nankuja kwako uwe. Baba ntakatifu, wasunge kwa zina rako waunipere omi-wa, ipate wawe na niya mmoja, kamba ofwe vyatíri na niya mmoja. ¹² Paníkiwa pamoja newo, omi ewo nikwasunga kwa zina rako raunipere omi. Omi niwasunga, na anta mmoja aapoteye saíri ire* ândikiriwe kupoteya. Evi vikuna ipate vitimu vyândikiwe mMandiko Matakatifu†. ¹³ Fala sambi, nankuja kwako uwe. Paniri mulumwengu-mu, niwambira javi ipate radi ya níri nawo ewo itimu nfululu. ¹⁴ Omi niwerezza wanafunzi wangu usemi wako. Wanu wa mulumwengu wawena, konta wanafunzi-wo siwo wa mulumwengu-mu kamba omi novyo vyani towire kuwa wa mulumwengu-mu. ¹⁵ Omi sukulebelia kuwa ewo uwalayye mulumwengu-mu, fala nukulebelia uwakengere mmakono mwa Mbaya‡.

¹⁶ Ewo siwo wa mulumwengu, kamba omi novyo vyani towire kuwa wa mulumwengu-mu. ¹⁷ Julu ya ukweli wa usemi wako, uwaterenze utakatifu kukutumika. ¹⁸ Kamba uwe vyau-niperekere omi mulumwengu, nomi ndi vyani waperekere mulumwengu. ¹⁹ Kwa faida yaho, omi nirigabizi mmakono mwako kukutumika, ipate newo novyo warigabizi mmakono mwako kukutumika, julu ya ukweli."

Insa awatendera duwa piya wenye kunfukata

²⁰ Insa akizidi kutenda duwa, akamba:

"Omi siwalebelela duwa ewo-po tu basi, fala niwalebelela novyo ware wája kunamini kwa sababu ya usemi wawo. ²¹ Niwalebelela ipate piya wawe nawo umoja, kamba uwe Baba vyaulungane nomi, na omi vyani lungane nave, newo novyo walunganenofwe ipate wanu wa mulumwengu-mu wakubali kuwa uwe ndi uniperekere. ²² Utukufu waunipere omi ndi utukufu waniwapere ewo, ipate wawe na umoja kamba ofwe vyatíri na umoja, ²³ omi nilungana nawo na uwe kulungana nami. Niwalebelela javyo ipate ewo wawe na umoja nfululu munu na mwensiwe, wanu wa mulumwengu-mu wejiwe kuwa uwe ndi uniperekere, na wejiwe kuwa uwapenda wafulati wangu kamba vyau-nipenda omi. ²⁴ Baba, ware waunigabizire omi, nisaka mahala paniwa omi, newo wawe nopo pamoja nomi, wawone utukufu wangu waunigabizire, konta uwe kunipenda saunomba duniya. ²⁵ Baba mwenyé shariya, ingawa wanu mulumwengu-mu awakwijiwa, fala omi nikwijiwa, na ewo wakwijiwa kuwa uwe ndi uniperekere. ²⁶ Omi nîwejiwisa zina rako na nizidi kuwejiwisa, ipate pendo raunipendire omi riwe nkati yaho, na omi niwe nkati yaho."

18

Kufungiwa ka Insa

¹ Bandi yakusowera javire, Insa akilawa pamoja na wanafunzi wake, akiloka nrati wa Kedorini, akuka ng'ambu nyengine kaškiwapo bushtani. Insa na wanafunzi wake wakingira nomure. ² Sambi Yuda, airini ajire akinzungunuka akimperekera Insa, akijiwa mahala pare, konta Insa na wanafunzi wake wâkjumananga nopare. ³ Kwa javyo, Yuda akilongoza kipinga kimoya ca masurudadu pamoja na minduna waperékiwe na wakulungwa wa dini na Mafarizeu, akuka pubushtani nopare. Ewo wakisukula myenge na kandiyero pamoja na sulaha. ⁴ Insa, kwa kuwa akijiwa piya visaka kukuna, wanjirire ware akilawa akiwadairi: "Mwankusakula nani?" ⁵ Ewo wakinjibui: "Insa nNazareti."

* 17:12 "Ire" mana ake epa ndi Yuda Ishikariyoti. † 17:12 Ona Zaburi 41:9. ‡ 17:15 "Mbaya" ndi Ibilisi.

Insa akiwambira: "Ndumi." Sambi Yuda, airini ajire akinzungunuka Insa, ákiwapo nopare. ⁶ Paawámbire "Ndumi", ewo waludira kinyumanyuma, wakigwa pansi pi-pi-pi. ⁷ Kwa javyo, Insa akiwadairi tena upya: "Mwankunsakula nani?"

Ewo wakamba: "Insa nNazareti." ⁸ Insa akijibu: "Omi nukwambirani kuwa ndumi. Ikiwa mwankunisakula omi, ewa waseni woke vyawo." ⁹ Insa kasowera javire ipate utimiziwe usemi wasowere iye akamba: "Wanu waunipere kuwasunga-wa awanamba kunipoteya anta mmoja." ¹⁰ Ansumani Peduru ákiwa nawo upanga, akisolola, akinduru ntumisi wa nkulu wa wakulungwa wa dini, kansinja sikiro ra nkono nriro. (Noyo ntumisi-yo zina rake akitiwa Malukuzi.) ¹¹ Basi Insa akimwambira Peduru: "Upanga wako-wo tula paúkiwa! Udaniza kuwa omi síri tayari kutabika nipate kutimiza vyasaka Baba wangu?**"

¹² Ikisa masurudadu na nkulungwa wawo pamoja na minduna waperékiwe na Mayahudi ware wakinkola Insa, wakinfunga. ¹³ Kwanza wakinlongoza mpaka ka Anasi nkewewe Kayafa. Nowo mwaka-wo Kayafa ndi aware nkulu wa wakulungwa wa dini. ¹⁴ Kayafa-yo ndi ânzire kuwambira wakulungwa wa Mayahudi kuwa: "Vyema kufwa munu mmoja kwa faida ya wanu wengi."

Kukana ka Peduru

¹⁵ Ansumani Peduru akinfulata Insa. Mwanafunzi mwengine akinfulata novyo. Kwa kuwa mwanafunzi ire akijiwiwa na nkulu wa wakulungwa wa dini, iye akingira pamoja na Insa mpaka paluwanja ra nyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini ire. ¹⁶ Fala Peduru kabaki panja, karibu ya nryango. Kwa javyo, mwanafunzi mwengine akijiwiwa na nkulu wa wakulungwa wa dini ire akuka akisowera na mwari amiri wa panryango, akimpitisa Peduru. ¹⁷ Mwari ire panryango pare akindairi Peduru: "Uwe novyo áuri mwanafunzi wa eyu mwananlume-yu?" Iye akamba: "Iii, siíri!" ¹⁸ Wakati-wo ikizizima baridi pakulu futi, ndimana watumisi ware pamoja na minduna wâwesa moto wakizunguriza kota wemire. Basi, Peduru

neye novyo ákiwapo nopare kemira pamoja newo akota moto.

Nkulu wa wakulungwa wa dini andairi Insa

¹⁹ Wakati mmoja nowo, nkulu wa wakulungwa wa dini akindairi Insa kuhusu wanafunzi wake na kuhusu kufunda kwake.

²⁰ Insa akinjibu: "Omi níkiwambiranga bila kuwafisa wanu wa ulumwengu-wu. Daima-zi níkiwafundanga mmasinagoga pamoja na nNyumba Takatifu mwawaki-jumana Mayahudi piya. Anta suku moja sisowere kinu ca siri. ²¹ Basi, munidairi sababuni? Wadairini wanu wânisikire, ewo ndi wejija canambire." ²² Insa pesire kwamba javire, nduna ákiwa karibu naye akimwibya kuno akamba: "Arri! Uwe unjibu javyo nkulu wa wakulungwa wa dini?" ²³ Insa akinjibu: "Ikiwa nisowera caputu, lavya ushahidi wa kinu canisowera caputu. Fala ikiwa nisowera sana, kunibya sababuni?" ²⁴ Basi, Anasi akamuru kuwa Insa afungiwe makono novire, aperekwiwe ka Kayafa nkulu wa wakulungwa wa dini ire.

Peduru ankana Insa tena

²⁵ Basi sambi, Ansumani Peduru pakota moto pare, wanu wengine wakindairi: "Uwe kuwa kundi ra wanafunzi wake, aúri?"

Iye akikana, akamba: "Omi siíri!"

²⁶ Ntumisi mmoja wa nkulu wa walongozi wa dini ákiwa nopare. Iye ákiwa jamaa wa mwananlume ásinjiwe sikiro na Peduru ire. Iye akimwambira Peduru, akamba: "Omi nukuwona úri na Insa kubushtani, sinowe?" ²⁷ Basi, mara nyengine tena, Peduru akikana. Kwa mpunde noure, galu akiwika.

Insa mbere ya Pilatu

²⁸ Pakucere subuu namapema, wakint-wala Insa nnyumba mwa Kayafa, wakuka naye kunyumba ya kifalume yaákkikalangga guvinadoru. Fala awengire nnyumba mure konta awakisaka kuringiza haramu, kwa kuwa wakisaka kurya cakurya ca sherehe ya Pashukwa. ²⁹ Ndimana, Pilatu akilawira panja, akamba: "Kinu kibaya camummwene akitenda eyu mwanan-lume-yu ndi cepi?" ³⁰ Ewo wakinjibu, wakimwambira javi: "Inawa eyuaatendire kitendo kibaya, ofwe atingari kuja naye

* 18:11 Kigeregu: "Sinywa kikombe canimpa Baba?"

kwako.”³¹ Pilatu akiwajibu: “Basi, ntwareni umwe-po, munlamure kamba vyaisaka shariya yenu.”

Mayahudi wakinjibu: “Ofwe atina mamulaka a kumulaya munu.”³² Evi vikuna ipate vitimiziwe vyaasemire Insa kuhusu namuna vyaaja kufwa.

Insa aritula kuwa nfalume

³³ Sambi, Pilatu akingira tena nnyumba ya kifalume ire, akimwita Insa, akindairi: “Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?”

³⁴ Insa akijibu: “Vyaunidairi-vi uwe ndi úri kuwaza, au wawapo wakwambire kinu kimojawapo kuhusu omi?”³⁵ Pilatu akijibu: “Udania kuwa omi niwa Yahudi?

Wanigabízire mmakono mwangu uwe-po ndi wanu wako nowo pamoja na waklungwa wa dini. Uwe kukosa kinani?”

³⁶ Insa akamba: “Ufalume wangu siwo wa ewu ulumwengu-wu. Inawa ufalume wangu wa ewu ulumwengu-wu, watumisi wangu nanga watenda vita, wasinipereke mmakono mwa Mayahudi. Fala ufalume wangu siwo wa ulumwengu-wu-pa.”

³⁷ Ikisa Pilatu akindairi: “Sambi, epa kuwa nfalume?”

Insa akijibu: “Uwe ndi úri kwamba kuwa niwa nfalume. Omi nipongoriwa na nija mulumwengu-mu ipate nilavye ushahidi kuhusu ukweli. Piya wenye ukweli waskiriza canamba omi.”³⁸ Pilatu akindairi: “Ukweli kinani?”

Pilatu, nakwisa kwamba javire, akilawira panja tena upya, akuka ka Mayahudi, akiwambira: “Eyu simonerera anta kosa rimojawapo.”³⁹ Fala kwa tabiya yenu ndi kuwa, wakati wa Pashukwa, ninfungulanga nfungwa mmoja. Sambi, musaka nukufungurireni nfalume wa Mayahudi?”⁴⁰ Wakikola kunyangula tena, wakamba: “Iii, usitifungurire iye! Nfungure Barabal!” Ona, Baraba-yo ákiwa kisomi.

19

Insa agomezeriwa

¹ Ikisa Pilatu akintwala Insa, akamuru acapiwe viboko. ² Masurudadu wakitwala mpombwe, wakitenda kamba lemba, wakinaza nkiswa. Wakinvaza novyo kapa ra

rangi ra njambaláu.³ Wakinjira wakunshupa javi: “Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!” Wakikola kumwefya malatuma. ⁴ Mara nyengine tena, Pilatu aki-lawira panja, akiwambira Mayahudi: “Sikirizani, omi nukuja naye epa mbere yenu, ipate mwijiwe kuwa simmonire kuwa na kosa rimojawapo.”⁵ Kwa javyo, Insa wakija naye panja pare, avaziwe lemba ra miwa na kapa ra rangi ya njambaláu rire. Pilatu akiwambira: “Mwananlume-yo ndiyu!”

⁶ Wakulungwa wa dini pamoja na minduna nakummona, wakanza kuntambira kuno wakamba: “Ngomezerenil! Ngomezereni!”

Pilatu akiwajibu: “Ntwareni umwe-po, mungomezere. Simonire kuwa na kosa rimojawapo.”⁷ Mayahudi wakinjibu wakamba: “Tanawo shariya, na noyo shariya-yo isema kuwa iye ajuzi aulaiwe, konta aritula kuwa Mwana wa Mwenyezimungu.”⁸ Pilatu nakusikira usowezi ure, ukimwingira wofi pakulu.⁹ Iye akingira tena nnyumba ya kifalume, akindairi Insa: “Uwe kwenu ndepi?” Fala Insa aanjibile kinu.¹⁰ Ndimana Pilatu akimwambira: “Ukatala kusowera nami? Awijiwa kuwa omi nanawo mamulaka a kukufungula, na nanawo mamulaka a kukugomezera pansalaba?”¹¹ Insa akijibu: “Uwe aungari kuwa nawo mamulaka julu yangu omi sawisusiriwe na Mwenyezimungu. Ndimana anigabizire mmakono mwako ndi akorire dambi pakulu.”

¹² Mwanzo wa noure wakati ure, Pilatu akisakula namuna yakunfungula, fala Mayahudi wakizidi kuntambira: “Uwe ukinfungula eyo mwananlume-yo, awua rafiki wa Kaisari. Kila munu aritula kuwa nfalume abishana na Kaisari.”¹³ Kwa javyo, Pilatu paasikire javire, akinlavira panja Insa ire, akikala kitu ca nfalume wakulumula shariya, mahala pakujengiwa sana-sana na mawe pakwitiwa “Pansi pajengiwe na Mawe”. (Kwa luga ya kiebraniya, mahala pare pakwitiwa “Gabata”.)¹⁴ Ikituwirira kiyasi ca aduhuri, suku wanu yawakiritegeza subuu yake wapitise Pashukwa*. Pilatu akiwambira Mayahudi: “Mmoneni nfalume wenu-yu!”¹⁵ Ewo

* 19:14 Eyo ikiwa suku na wakati maalumu yawasinjiwe makondoo nluwani ra Nyumba Takatifu. Ikolota kuwa Insa akiwa Kondoo wa Mwenyezimungu.

wakikuwa: “Nlavyeni-po! Nlavyeni-po! Ngomezeren!”

Pilatu akiwadairi: “Musaka ningomezere nfalume wenu-yu?”

Wakulungwa wa dini wakijibu: “Atina nfalume mwengine tena, nfalume wetu Kaisari tu basi!”¹⁶ Basi, Pilatu akiwagabizi Insa mmakono mwawo wakangomezere wanyewe. Kwa javyo, ewo wakintwala Insa ire.

¹⁷ Iye asukure mwanyewe nsalaba wake, akilawa akuka mahala pakwitiwa “Kongolo ra kiswa” (kwa luga ya kiebraniya pakwitiwa “Gologota.”)

¹⁸ Ndi mahala pawangomezere nopo. Wawagomezera novyo wanu wawiri: mmoja kuno, mmoja kuno, Insa wakintula kati.

¹⁹ Pilatu akitumiza kutengeziwa kibawo cakwandiwiwa cikigomezeriwa pansalaba pare julu, kibawo-co candikiwa javi: “INSA NNAZARETI, NFALUME WA MAYAHUDI.”²⁰ Mayahudi wengi wawenye wafyoma kibawo caandikiwe-co, kamana paagomezeriwe Insa pákiwa karibu ya kaya.

Noco kibawo-co caandikiwa luga za kiaramaiku, kiroma, pamoja na kigeregu.

²¹ Wakulungwa wa dini wa Mayahudi wakimwambira Pilatu: “Usandike ‘Nfalume wa Mayahudi’, ila andika kuwa mwananlume-yu akisema javi: ‘Omi niwa nfalume wa Mayahudi.’”²² Pilatu akijibu: “Canandike noco, nandika.”

²³ Masurudadu ware, pawangomezere Insa pansalaba, wakintwala nguwo zake, wakawanyirana mafungu mane, fungu rimoja kila surudadu. Na anzu yake wakintongana novyo. Fala kwa kuwa anzu-yo íkiwa nkuto wawenye saisoniwe,

²⁴ ewo wakambirana watupu: “Tisipapure. Tukeni titende kura, tiwone waisaka kungwirira.” Evi vikuna ipate atimu Mandiko[†] asema javi: “Nguwo yangu wawanyirana watuputupu, anzu yangu watendera kura.” Javyo, masurudadu ware ndi vyawakunishe.

²⁵ Karibu ya nsalaba paagomezeriwe Insa pare, ákiwapo mamaye Insa, nduye mamaye, Mariyamu muka wa Keleopa, pamoja na Mariyamu wa Magadala.

[†] 19:24 Ona Zaburi 22:18. [‡] 19:28 “Mandiko Matakatifu” epa ndi Zaburi 22:15 au Zaburi 69:21. ^{*} 19:29 Wakati wa Nyumba Takatifu Yerusalem, “isopo” íkiwa alama ya uvushi. 34:20.

²⁶ Insa, paawawónire mamaye na mwanafunzi waakimpenda pakulu wari karibu naye, akimwambira mamaye ire javi: “Mama, sambi mwanawo ndiyo.”²⁷ Ikisa akimwambira mwanafunzi ire: “Ona, sambi mamayo ndiyo.” Mwanzo wa noure wakati ure, mwanafunzi ire akimpokerera kunyumba yake.

Kufwa ka Insa

²⁸ Bandi ya evyo, Insa, kwa kwijiwa kuwa piya vyakijizi kutenda vitimiziwa, akamba javi: “Inikola nyotwa!” (Piya vikuna ipate atimiziwe Mandiko Matakatifu[‡].)²⁹ Noparepare íturiwa numba yakwijala ya vinyu yakusanganyiwa na maji. Basi wakintwala shiponja, wakilovya nvinyu mure, wakisomeka mmuti wakwitiwa isopo[§], wakintula kukanya.

³⁰ Basi, paapokerere vinagiri ire, Insa akamba: “Piya nitimiza!” Ikisa akinamisa kiswa, akiperekwa roho yake.

Insa asomiwa na nkuki

³¹ Noyo suku-yo íkiwa suku yakuritengeza kwa suku takatifu ya sabadu. Wakulungwa wa Mayahudi avikiwijibju maiti are kwikalwa pansalaba nopare mpaka sabadu, kwa kuwa sabadu-yo íkiwa suku ulu. Ndimana, wakinlebelwa Pilatu awamuru wawavunje maulu wanu wágomezeriwe pansalaba ware, wawalavye pare.

³² Basi, masurudadu wakuka wakinvunja maulu munu wakwanza ire, ikisa wakintenda novire mwengine ire, ware wágomezeriwe na Insa ware.

³³ Fala pawanfikire Insa, wammona kuwa iye kafwa futi, ndimana awanunjire maulu.

³⁴ Kwasa javire, surudadu mmoja na nkuki wake, akinsoma Insa mumbavu.

Kwa mpunde noure, akanza kulawa damu na maji.

³⁵ Áwonire onse kálavira ushahidi,

na ushahidi waálavire uwa wakweli.

Iye akwijiwa kuwa kankusema kweli, ipate umwe mukubali.

³⁶ Kamana evi vinu-vi vikuna ipate atimu Mandiko Matakatifu^{*} vyasema kuwa:

“Kongolo rake anta rimoja arija kuvunjiwa.”

³⁷ Na uwapo nsitari mwengine wa Mandiko Matakatifu ukwamba:

[§] 19:36 Kulawa 12:46; Isabu 9:12. Ona novyo Zaburi

"Wanu wakuja kunnang'aniza wawan-somire-yo."

Kuzikiwa ka Insa

³⁸ Bandi ya evi, Yusufu wa kaya ya Arimataya, kanlebelia Pilatu alavye maiti a Insa. Yusufu ákinfulata Insa fala kisiiri-siiri, konta ákiwopa wakulungwa wa Mayahudi. Pilatu akimpa rihusa, ndimana Yusufu akija akilavya maiti a Insa are.

³⁹ Sambi Nikodemus, òkire mida kummona Insa usiku ire, neye novyo akija. Kasukula mafuta akunuwira a miti yakusanganyiwa, kiyasi ca kilu talatini. ⁴⁰ Basi, ewa wanawalume wawiri-wa watwala maiti a Insa are, wakikafini munkuto wa kafani ya linyu, wakisasanyira mafuta ya kunuwira are. Eyi ndi íkiwa tabiya ya Mayahudi yakutafiti maiti kábula ya kuzika. ⁴¹ Sambi, mahala paagomezeriwe Insa pare íkiwepo karibu bushtani. Mbushtani-mo ríkiwpo kaburi ripyä, ríkiwa saanazikiwa munu.

⁴² Basi, kwa kuwa íkiwa suku yakuritengeza Mayahudi kwa suku takatifu ya sabadu, na kwa kuwa kaburi rire ríkiwa karibu, maiti a Insa are wakitula nomure.

20

Insa afufuka ka wafwi

¹ Suku ya mwanzo wa sumana, Jumapiri, Mariyamu wa Magadala akipwesera namapema kukaburi, kunja kwinukare pi. Nakufika, kasingana riwe ripiringisiriwa panja ya kaburi. ² Kwa jayyo, akipita akituwa mpaka ka Ansumani Peduru na mwanafunzi mwengine, ire ákipendiwanga pakulu na Insa ire, akiwambira: "Watwala maiti a Mwenye nkaburi mure, atijawa pawaturire!" ³ Ndimana Peduru pamoa na mwanafunzi mwengine ire wakilawa, wakuka kukaburi nokure. ⁴ Wo-wawiri wakipita wakituwa pamoa, fala mwensiwe ire akituwa pakulu, akimpunda Peduru, ákiwa iye ntanzi kufika. ⁵ Nakufika kenama, kawona kafani nkati mure, wala engire. ⁶ Ikisa Ansumani Peduru akinfulata nyuma yake ire. Nakufika akingira nkaburi mure, akiwona kafani ire pansi nopare, ⁷ pamoa na lemba ráakongiwe Insa nkiswa. Lemba rire ariwere pamoa na kafani yaâkafiniwe ire, ríkiwa upande mwengine rakushokotiwa novire. ⁸ Ikisa mwanafunzi

mwengine ânzire kufika ire, neye novyo akingira nomure. Iye nakuwona, akamini.

⁹ Kwa nowo wakati-wo, ewo wákiwa sawanamba kwereriwa Mandiko* vyaaamba kuwa iye ibidi afufuriwe ka wafwi.

¹⁰ Ikisa, wanafunzi ware wakiludira ukaya.

Insa anlawirira Mariyamu wa Magadala

¹¹ Fala Mariyamu kemira panja ya kaburi, akirira. Kuno akirira, kazungunuka kanang'aniza nkaburi mure, ¹² kawawona malaika wawiri wekare. Ewo wawala mavazi melupa, wekala paâturiwe maiti pawenye nopo, mmoja kekala kukiswa, wapiri kumaulu. ¹³ Ewo wakindairi: "Nunu, uriran?"

Iye akijibu: "Watwala maiti a Mwenye wangu, sijiwa kawaturire." ¹⁴ Bandi yaku-sowera javire, iye akizungunuka, kammona Insa emire, fala iye aammanyire. ¹⁵ Insa akindairi: "Nunu, uriran? Kwankunsakula nani?"

Mariyamu akidaniza kuwa munu ire akikaza bushtani, ndimana akamba: "Mwenye, ikiwa ndi mutwarire maiti-ya-mu, nambiren pamuturire, omi nikatware." ¹⁶ Insa akimwambira: "Mariyamu!" Mwanamuka ire akizungunuka, akimwambira nkiebraniya: "Raboni!" (Mana ake: "Mwanlimu"). ¹⁷ Insa akimwambira: "Usinikumbure, kamana sinamba kukwera kuka ka Baba. Ila uka mpaka ka wanduzangu[†], ukawambire kuwa nikwera kuka ka Baba wangu, nomwe novyo Baba wenu, ka Nlungu wangu, nomwe novyo Nlungu wenu."

¹⁸ Basi, Mariyamu wa Magadala akuka akiwerezza wanafunzi ware akamba: "Umwe, nimmona Mwenye!" Na akiwerezza vyaaambiriwe vire.

Insa awalawirira wanafunzi wake Yerusalem

¹⁹ Kwa noire suku ya Jumapiri‡ ire lulemba, wanafunzi wajumulana. Warifungira miryangi ti kamana wawopa wakulungwa wa Mayahudi. Kwa mpunde noure, Insa akingira akimira kati-kati yayo, akiwambira: "Salama iwe namwe!" ²⁰ Bandi yakwamba javire, kawolotera mmakono na mumbavu. Ikisa wanafunzi ware wákiwa

* 20:9 Kufafanula ka Insa ndi kusoweriwe nZaburi 16:10 na nlzaya 53:10-12, Ona novyo Inusu 1:17. † 20:17 Mana ake ndi wanafunzi. ‡ 20:19 Kigeregu: "suku yakwanza ya sumana".

radi pakulu sana kwa kummona Mwenye.
²¹ Insa akiwambira tena: "Salama iwe namwe! Namuna mmoja noyo kamba Baba vyaanipereke, omi novyo nukuperekani umwe." ²² Nakwisa kwamba javire, akiawesezera akiwambira: "Mpokerereni Roho Takatifu. ²³ Mukwaswamii wanu dambi zavo, newo waswamiiwa. Mukitowa kuwaswamii, newo awaswamiiwa."

Insa na Tamimu

²⁴ Tamimu (zina rake rengine wakwitiwa "Masa") mwanafunzi mmoja nkati ya kumi na wawiri ware, iye âwereco paâjire Insa.
²⁵ Kwa javyo, wanafunzi wengine ware ndi wakimwambira: "Ofwe timmona Mwenye!" Fala iye akiwambira: "Kamba siwonire vilaso nya misumari mmakono mwake, na kamba sinkumbure javi na cala cangu mwâkigomezeriwa, na kamba simpamire mumbavu na makono angu, sisubutu kukubali."

²⁶ Airini bandi ya suku nane, wanafunzi wakijumulana tena nnyumba, na Tamimu ire ákiwapo munkonjo nomo. Miryangó wâfungiria ti-ti-ti, fala Insa kengira, akimira kati-kati yawo, akamba: "Salama iwe namwe!" ²⁷ Ikisa akimwambira Tamimu: "Njo naco kuno cala cako-co, uwone canja cangu. Nipame mumbavu-mu na nkono wako. Asa kudanizira-ko, kubali!" ²⁸ Tamimu akinjibu: "Mwenye wangu, Nlungu wangu!" ²⁹ Insa akimwambira: "Uwe ukubali kwa kuwa kuniwona? Heri ka ware sawaniwona fala wangari kukubali."

³⁰ Kusema kweli, Insa akitendanga alama nyengine mbere ya wanafunzi sazandikiwe nkitalbu-mu, ³¹ fala evi vyandikiwa ipate mukubali kuwa Insa ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu. Na kwa kunkubali iye, mupata mainsha julu ya mamulaka a zina rake.

21

Insa awalawirira wanafunzi wake Galileya

¹ Bandi ya evi vinu-vi, Insa kawalawirira tena upya wanafunzi wake lufuko ra Tanda ra Tiberiya. Vikuna javi: ² Wekala pamoa Ansumani Peduru, Tamimu (wakwitiwa "Masa"), Nataniyeli wa Kanaa ya Galileya, wana wa Zebedeyu, pamoa na wanafunzi wengine wawiri. ³ Ansumani Peduru akiwambira wenziwe ware: "Nankuka ku-vuwa."

Ewo wakamba: "Ofwe tukufulata tikakwavye." Wakilawa wakiripakira mungalawa wakuka. Wavuwa usiku nzima, awapatire kinu.

⁴ Pakucere subuu, Insa ákiwa nlufuko, fala wanafunzi ware awakimmanyira. ⁵ Insa akiwadaira: "Wanangu, amumpatire inswi anta mmoja?"

Ewo wakijibu: "Iii, atipatire kinu." ⁶ Iye akiwambira: "Tayani nyavu-zo upande wa nkono nriro-wo, mupata." Basi, wakitenda novire, awakidirire kuvuta nyavu zire, konta zikoreka inswi nyangi futi. ⁷ Kwa javyo, mwanafunzi ákipendiwa pakulu na Insa ire akimwambira Peduru: "Ire Mwenye!" Ansumani Peduru paasikire kuwa ákiwa Mwenye, akivala nguwo zake sana-sana (konta kâvala nguwo za mwani), akirefyia mbahari. ⁸ Wanafunzi wengine ware wakinfulata na ngalawa ire, wakipita wakivuta nyavu zire na inswi tapa-tapa, kamana awawere baidi na lufuko, wákiwa kyiasi ca pima miya.

⁹ Nakwisuka mungalawa mure, wasingana makala a moto na inswi pajulu. Íkiwapo novyo mikate. ¹⁰ Insa akiwambira: "Njoni nazo inswi aba zamuvuwire sambipa-zo." ¹¹ Kwa javyo, Ansumani Peduru akingira mungalawa mure, aktivitura nyavu zire kungulu. Zikoreka inswi ulu-ulu, kwisabu piya zíkiwa inswi miya na amusini na natu. Ingawa zikoreka inswi nyangi, fala nyavu zire azipapuke. ¹² Insa akiwambira: "Njoni murye." Aalawirire anta mwanafunzi mmojawapo wakutwakali kundairi: "Uwe nani?" Wakijija kuwa ndi Mwenye wawenye. ¹³ Insa akija akitwala nkate ure, akiwapa. Na inswi zire novyo akiwapa. ¹⁴ Bandi ya kufufuriwa ka wafwi, Insa akiwalawirira mara ka mara wanafunzi wake, eyi ndi íwere mara yatatu.

Insa na Peduru

¹⁵ Nakwisa kurya, Insa akindairi Ansumani Peduru: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda pakulu kuwapunda ewa piya-wa?"

Iye akijibu: "Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Warise makondoo wangu watoto-wa." ¹⁶ Mara yapiri Insa akindairi: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda?"

Iye akijibu: "Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Wasunge makondoo wangu." ¹⁷ Mara yatatu Insa akindairi: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda?"

Peduru akikimiwa konta kândairi mara ya natu, "Unipenda?" Basi akinjibu: "Mwenye, uwe ukwijiwa piya vinu. Ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Warise makondoo wangu. ¹⁸ Nukwambira kweli: paukiwa nnemba, ukivala nguwo zako, ukuka kaukisaka konse. Fala pausaka kuluvala, ukolosa makono ako, munu mwengine akuvaza nguwo, akukisa kautowa kusaka."

¹⁹ (Insa kasowera javire ipate amwambire Peduru namuna vyaaaja kufwa kuno akin-sifu Mwenyezimungu.) Bandi yakusowera javire, iye akimwambira: "Nifulate!"

Insa na mwanafunzi waakimpenda pakulu
²⁰ Peduru kazungunuka, kammona nyuma kure mwanafunzi mmoja akipendiwa pakulu na Insa. Eyu ndi ire mwanafunzi ârinamire upande wa mumbavu wa Insa pawekare piya wakirya, âdairire javi: "Mwenye, asaka kukuzungunuka ndi wepi?" ²¹ Peduru pammonire mwanafunzi ire, akindairi Insa: "Mwenye, sambi eyu mwananlume-yu, cisaka kunkuna kinani?" ²² Insa akijibu: "Nikisaka kuwa ainshi mpaka niludi, uwe cukuyeri kinani? Uwe nifulate tu basi!" ²³ Eya masowerero-ya enera katì ya wanafunzi, ewo wereriwa kuwa mwanafunzi ire aafwa. Fala Insa aambire kuwa aafwa, ila kaamba: "Nikisaka iye ainshi mpaka niludi, uwe cukuyeri kinani?"

²⁴ Eyu ndi mwanafunzi alavya ushahidi wa vinu-vi, na ndi noyu andike evi vinu-vi. Tukwijiwa kuwa ushahidi wake-wo wak-weli.

²⁵ Na viwapo vinu vingi vyengine tena vyaatendire Insa. Inawa vinu-vyo vyandikiwa kimoja-kimoja, niwona kuwa duniya isiwepo ando yakutula vitabu vikisaka kwandikiwa-vyo.

Vitendo vya Roho Takatifu

Mwanzo

Eci kitabu-ci cilunga hadisi ya wafulati wa Insa, mwanzo wa wakati waludire kuka mbinguni. Julu ya Roho Ntakatifu, wanafunzi wakidiru kwereza Habari Ngema mwanzo wa Yerusalemu mpaka Yudeya, Samariya na piya ulumwengu. Pakwanza, Peduru akiwerezanga Injili Mayahudi. Ikisa wanu sawari Mayahudi wakisakula kunflata Insa, na Paulu akiwerezanga Injili ewo julu ya safari nydingi zawenye inti baidibaidi.

Kitabu ca “Vitendo” cukolota namuna mawali vyawokise mbere kazi ya Insa Almasihi. Cilunga na vitabu vyengine vya Injili. Kitabu ca “Vitendo” candikiwa na Luka, na kandika novyo hadisi kuhusu mainsha a Insa. Candikiwa kiyasi myaka 62 mpaka 64 bandi ya Almasihi.

Tamaa ya kuja Roho Takatifu

¹ Mwenye Teyofilu, kwa kitabu cangu cakwanza canandike kuhusu Insa piya vyaaanzire kutenda na kufunda, ² mpaka suku yaakweziwe mbinguni bandi ya kuwamuru mawali wake wâwatondore, julu ya Roho Takatifu. ³ Bandi ya tabuzake, Insa ákirolotanga mbere yawo, julu ya kutenda vinu vingi vyawenye vyakuwakikisha kuwa iye kawa hai. Kawalawirira muda wa suku arubaini, na akisowera nawo kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. ⁴ Paajumane nawo, kawalaizira javi: “Musilawe Yerusalemu, murindire tamaa ya Baba yamunisikire omi. ⁵ Kwa kuwa kweli Yahaya koza* na maji, fala umwe suku karibu mukuja koziwa na Roho Takatifu†.”

⁶ Sambi, ewo pawajumulane, wanza kundai, wakamba: “Mwenye, nowo wakati-wo ndi pausaka kuludisiriwa ufalume Izraeli?” ⁷ Iye akiwajibu: “Visukuyerini kwijienda suku wala wakati waaturire Baba nkati ya mamulaka ake mwanyewe. ⁸ Fala paasaka kukwingiranî

* 1:5 Wakati-wo wakoza kwa munu kutiwira mmajji. [†] kati ya mainsha. [‡] 1:13 Wazeloti cikiwa kipinga ca siyasa ca Mayahudi wakusudije kuwashinda waRoma.

“Mwana wa Yakobu” au “nduye Yakobu”. ^{*} 1:20 Ona Zaburi 69:25; 109:8.

Roho Takatifu, mupewa uwezo na mukuba mashahidi wangu, mwanzo wa Yerusalemu na Yudeya piya pamoja na Samariya na mpaka kaisirize duniya.”

⁹ Pesire kwamba javire, akikweziwa wakinang'aniza javi, na wingu rikinfinika. ¹⁰ Pawakinang'aniza julu rungu-rungu novire wakimmona iye akikweziwa, mpunde noure walawirira wanu wawiri na mavazi melupa vú, ¹¹ wakiwadairi: “Umwé, wanu waGalileya, mbana munang'aniza julu rungu-rungu? Noyu Insa wamumonire akikweziwa mbere yenu akuka binguni, iye aludi kamba vyamummwene akuka binguni novyo.”

¹² Ikisa wanafunzi ware wakilawa pamwango pare, wakiludira Yerusalemu. Mwango-wo ukitiwa Mizaituni, uwa karibu na Yerusalemu, kitambo ca kilometuru moja. ¹³ Pawafikire Yerusalemu kure, wakikwera mpaka julu pansana nyumba yawarindire: Peduru, Yahaya, Yakobu, Andere, Filipi, Tamimu, Bartolomeu, Matwaya, Yakobu mwana wa Alufe, Ansumani Zeloti‡ pamoja na Yuda mwana wa Yakobu§. ¹⁴ Piya ware wákjumananga wakitenda duwa pamoja na wanawaka, Mariyamu mamaye Insa, na wanduze Insa.

Munu mwengine atondoriwa awe walii

¹⁵ Nozire suku zire, Peduru akimira kati ya wenziwe ware, jumula ya wanu wákiwa kiyasi ca miya na shirini, ¹⁶ akisema: “Jamma zangu, ajuzi atimiziwe Mandiko vyaâ-sowera Roho Takatifu mbere julu ya Daudi kuhusu Yuda, noyu awalongoze wanadamu wanfunge Insa.

¹⁷ Yuda ákiwa nkati ya kipinga cetu, ákipata fungu ra eyi kazi-yi.” ¹⁸(Na maripo apatire bila shariya, nzuruku wake uziwa uweru. Noparepare akisomoka akigwirira pansi, mwiri wake ukilumuka kati-kati, utumbo ukisololokera panja. ¹⁹ Vikunire vire, wanu wa Yerusalemu piya wakipata kwijiwa, kwa javyo, kwa luga yawo uweru ure ukitiwa “Akeldama”, mana ake “uweru wa damu”.)

²⁰ Peduru akizidi kusowera, akambla javi: “Kamana kitabu ca Zaburi* caândikiwa javi:

1:5 “Koziwa” mana ake ndi kwijaziwa nfululu Roho Takatifu [§] 1:13

“Mwana wa Yakobu” au “nduye Yakobu”. ^{*} 1:20 Ona Zaburi 69:25; 109:8.

'Nyumba yake isamiwe, asiwepo wak-wikala.'

Ikisa tena cikwamba:

'Munu mwengine ekare kiti cake.'

²¹ Kwa javyo, tijuzi tintondore mwanan-lume mmojawapo âwere nafwe wakati piya watiinshire na Mwenye Insa, ²² tangu paanzire koza Yahaya mpaka suku yaat-wariwe Insa binguni, ipate awe shahidi pamoja nofwe wa kufufuka kwake."

²³ Basi, wakiwatondola wanu wawiri: Matiya, na Yusufu akitiwa Barisaba akijiwiana kwa zina ra Zushutu[†]. ²⁴ Ikisa wakilebela duwa, wakamba: "Mwenye, uwe ndi wijiwa myoyo ya piya-wa. Basi, katyi ya ewa wawiri-wa, tolotere wauntondere mmojawapo, ²⁵ ipate tikore naye kazi za uwali, zaasire Yuda akuka mahala pake paanjuzire iye mwanyewe." ²⁶ Basi wakitenda kura, ikingwirira Matiya. Javyo iye akisanganyiwa na mawalii kumi na mmoja ware.

2

Kwisuka ka Roho Takatifu

¹ Paifikire suku ya sherehe ya Pentekoshiti, piya wakijumulana. ² Kwa mpunde noure, ikisikirikana shauti kulawa binguni, kamba vyaivuma mepo nyingi kanguvu. We! Mepo ijala nnyumba mwawekare mure fo! ³ Na vikilawirira vinu vyakulanda malulimi a moto akawanyika, akiwesukira kila mmoja. ⁴ Piya ikiwejala Roho Takatifu, wakanza kusowera luga nyengine, kwa uwezo wa Roho Takatifu.

Kushanga ka wanu

⁵ Yerusalemu wâkiwapo Mayahudi, wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu, wakilawirira kila inti za ulumwengu. ⁶ Paasikirikane namalove wa shauti za wanu, wanu wajire ware wakijumulana nopare. Wakifazaika kwa kuwa kila mmoja akisikira kwa luga yake yaapongoreriwe.

⁷ Ewo washanga na watajabu, wakamba: "Paa, namunani? Wanu-wa piya wa-Galileya, sinovsky? ⁸ Sambi, iwa mwaja? Ofwe kwa kila mmoja asikiraja kwa luga yake yaapongoreriwe? ⁹ Ofwe tiwa wanu wa inti za Pariti, Medi, Elamu, Mezopotamiya, Yudeya, Kapadokiya, Pontu, Aziya, ¹⁰ Furuiji, Panfiliya, Miswiri, upande wa

[†] 1:23 "Zushutu" mana ake "shariya". * 2:17 Ona Yoweli 2:28-32.

Libiya karibu ya kaya ya Kireni, pamoja na wayeni wakulawa Roma. ¹¹ Mayahudi na wengine wakubali dini ya kiyahudi, wengine walawa Kereta, na wengine walawa Arabiya. Piya-fwe tisikira kwa kila moja luga yake, ewo wakisowera vinu vikulu vyaajabu vyaakunishe Mwenyez-imungu. Mwaja?" ¹² Piya washanga na watajabu, wakidairiyana watupu: "Noci kinu-ci, mana ake kinani?" ¹³ Fala wengine wakiwakejeli, wakamba: "Ware warewa!"

Utuba wa Peduru suku ya Pentekoshiti

¹⁴ Peduru akilamuka pamoja na mawalii kumi na moja ware, na kwa shauti ulu akamba: "Umwe Mayahudi na piya muri kwikalala Yerusalemu, vijiwikane kwenu. Tengani masikiro-jo musikire canisowera. ¹⁵ Ewa wanu-wa awarewire, kamba umwe vyamuri kudanizira kamana eyi novi ora, ingari namapema! ¹⁶ Kwasa javyo, evi ndi vire visemiwe julu ya nabii Yowell:

¹⁷* Mwenyezimungu kasema javi*:

Vikuja kukuna suku za mwinsho, Roho yangu niwatawanyira wanu piya mroho zavo. Wanenu, waka na walume, wakuja kubushuru, wanemba wakuja kuwa na ruhuya ya mawoni, na wakulungwa wakuja kulota.

¹⁸ Kweli-kwelini, watwana wangu, waka na walume, nozo suku-zo Roho yangu niwatawanyira, newo wakuja kubushuru.

¹⁹ Nikolota mambo a matajabisa julu binguni, na pansi muardhi nikolota alama: ya damu, ya moto, na ya mawingu a rosi ra kwinukala pi!

²⁰ Juwa rikwinukala pi na mwezi ukuwa mweundu pyu kamba damu, kâbula sainafika suku ulu yakutukuziwa Mwenye.

²¹ Na itakuwa kila mwenyé kutaja zina ra Mwenye Insa, avushiwa."

²² Peduru akizidi kusowera, akamba: "Umwe walziraeli, sikirizani ewu usowezi-wu: Insa nNazareti ákiwa

mwananlume akitishiwe na Mwenyezimungu mbere yenu, kwa maajuzu, matajabisa, na alama zaakunishe Mwenyezimungu julu yake kati yenu umwe, kamba vyamwijiwe.²³ Eyu munu-yu, kwa sababu ya mpango kamili wakusudiye Mwenyezimungu na wijiwifu wake tangu mida, kaperekwa mmakono mwa wanu sawana shariya wangomezera pansalaba. Iye mumulaya.²⁴ Fala Mwenyezimungu kansisimusa na kanlavya malwazo a kifo, konta eco acikidiri kunfunga iye.²⁵ Kamana Daudi[†] kâsema kuhusu iye:

'Daima nimmona Mola mbere yangu.
Kawa upande wa nkono nriro wangu,
ndimana sitikinyika.

²⁶ Kwa javyo, moyo wangu uwa radi lulimi rangu rifurahi,

visitoshe mwiri wangu untumaini,

²⁷ kamana awasa roho yangu kuka Kuzimu, aumwasa Ntakatifu wako kuvunda nkaburi.

²⁸ Unolotera njira za mainsha.

Utakunjaza radi kwa kuwa pamoja nami.'

²⁹ Jamaa zangu, vyema nukwambireni bila kukufisani kuhusu wawa yetu nkulu Daudi. Kweli, iye kafwa, kazikiwa, na kaburi rake riwa pamoja nafwe mpaka rero-vi.³⁰ Iye ákiwa nabii. Iye ákijiwa kuwa Mwenyezimungu kânlapira[‡] kuwa, nkati ya ujukulu wake, mmojawapo akuja kwikalala kitu cake ca ufalume.³¹ Ndimana Daudi kâsowera kuhusu kufufuka ka Almasihi, sakunamba kukuna.[§] Iye kaamba kuwa aasiwe Kuzimu wala mwiri wake auvundire.

³² Insa ambiwa-yu Mwenyezimungu kantufula. Ofwe piya tiwa mashahidi kuwa kweli.³³ Kwa kuwa iye kâkweziwa, kekaziwa upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, na kâpokerera tamaa ya Roho Takatifu ka Baba, iye katimiminira evi vyamuri kuwona-vi na vyamuri kusikira-vi.

³⁴ Kamana Daudi aapandire binguni, fala iye kâsema* javi:

'Mola kamwambira Mwenye wangu:

Ikala nkono nriro wangu,

³⁵ mpaka niwatende maaduwu wako wawe sini, kamba gogo rakwirika maulu ako.'

* 2:25 Ona Zaburi 16:8-11. ‡ 2:30 Ona 2 Samuweli 7:12-13; Zaburi 132:11. § 2:31 Ona Zaburi 16:10. * 2:34 Ona Zaburi 110:1. † 2:39 "Piya wari baidi naye" ndi Sawari-Mayahudi.

³⁶ Ndimana walziraeli piya wejiwe sana-sana kuwa noyu Insa wamûgomezere pansalaba-yu, Mwenyezimungu kantula kuwa Mwenye na kantula kuwa Almasihi."

³⁷ Wanu ware pawasikire javire, vikiwalwaza mmyoyo mwawo, wakindairi Peduru pamoja na mawali wengine ware: "Jamaa zangu, epa titende mwaja?"

³⁸ Peduru akiwajibu: "Tubiyani, na kila mmoja oziwe kwa zina ra Insa Almasihi, ipate dambi zenu ziswamiiwe. Na umwe mupokerera tamaa ya Roho Takatifu.³⁹ Kamana eyi tamaa-yi yenu umwe, pamoja na wanetu, na piya wari baidi naye[†], kwa piya wenye kwitiwa na Mola, Nlungu wetu."

⁴⁰ Kwasa javyo, iye ákilavyanga ushahidi na usowezi mwinci wawenye na akiwarimbisa myoyo, akamba: "Muvushiwe nkati ya eci kizazi kibaya-ci."⁴¹ Basi, wakubalire usowezi wake, woziva noparepare. Na kwa noire suku ire, isabu ya wenye kunfulata Insa yongezeka kiyasi ca wanu alufu natu.

Umoja wa wenye kwamini

⁴² Ewo watengemana kufulata kufunda ka mawali wane, kuno wakiinshi na umoja wakupendana, wakitenda Jambo ra Kum-bukumbu, na wakilebela duwa pamoja.

⁴³ Mawali wane wâkitenda mambo a matajabisa na alama nydingi, ndimana wanu piya uwengira wofi.⁴⁴ Piya wamwaminire Insa wâkiwa pamoja na vinu vyawo wakitumira ka upamoja.⁴⁵ Wâkiuzanya ankiba za mali awo na vinu vyawâkiwa nawo, wakawanyirana kwa kila munu na aja yake.

⁴⁶ Suku daima wâkitengemana kwa moyo mmoja paluwanja ra Nyumba Takatifu. Na nyumba anta nyumba wakitongerana Jambo ra Kumbukumbu na furaha, ka moyo radi.⁴⁷ Wakintukuza Mwenyezimungu, na wakisifiwa na wanu piya. Basi, kila suku Mwenye akongeza isabu ya ware wakija kuvushiu.

3

Kuponesiwa ka munu wakuremala

¹ Nakisa, wakati wa kutenda duwa, Peduru na Yahaya wakikwera nNyumba Takatifu.² Na ákiwapo mwananlume

* 2:25 Ona Zaburi 16:8-11. ‡ 2:30 Ona 2 Samuweli 7:12-13; Zaburi 132:11. § 2:31 Ona Zaburi 16:10. * 2:34

Ona Zaburi 110:1. † 2:39 "Piya wari baidi naye" ndi Sawari-Mayahudi.

mmoja wakuremala kipongorero. Ák-isukuriwanga, ákituriwa panryango wa Nyumba Takatifu pakitiwa “Nryango Mwema” akiwalebela zimola wanu wackingira nluwanri ra Nyumba Takatifu mure. ³ Nakuwawona Peduru na Yahaya wari karibu yakwingira nNyumba Takatifu mure, iye akiwalebela wammere zimola. ⁴ Peduru akinang'aniza rungurungu, pamoja na Yahaya, ikisa akamba: “Tinang'anize!” ⁵ Basi, iye akiwanang'aniza sana-sana, ákiwa na tamaa yakupokerera kinu kwawo. ⁶ Fala Peduru akamba: “Omi sina parata wala oru, fala caniri naco, nukupa. Kwa zina ra Insa nnazareti, lamuka enenda!” ⁷ Nakunkola nkono nriro, akinlamusa. Kwa mpunde noure, maulu ake mmaluwata, akipata nguvu. ⁸ Upesi-upesi akimiria, akanza kwenenda. Akingira nawo nNyumba Takatifu mure, akenenda, akidaruka, akintukuza Mwenyezimungu.

⁹Basi wanu piya wammonna akenenda ak-intukuza Mwenyezimungu, ¹⁰na wamanyira kuwa ndi noire ákkalanga paNryango Mwema wa Nyumba Takatifu, ákilebelanga zimola ire. ¹¹Ndimana washanga na viwatikinisa vinkunire iye vire, manshala!

Utuba wa Peduru nNyumba Takatifu

¹¹Mwananlume aponesiwe ire, paankorire Peduru na Yahaya, wanu piya wakiwatuirira ewo kapamoja mahala pakitiwi “Lupenu ra Selemani”, wakittajabu pakulu futi. ¹²Peduru nakuwona javire, akiwambira wanu ware: “Walziraeli wenzangu, mbena vyukushangishani kuwona evi? Mbana mutilavira maso ofwe kamba ndi timwenendese iye kwa uwezo wetu au ibada yetu? ¹³Nlungu wa Iburahima na wa Izaki na wa Yankubu, Nlungu wa babu zetu, kantuza ntumisi wake, Insa. Noyo-noyonu umwe wamumperekе aulaiwe na wamunkatare mbere ya Pilatu, ingawa kalangela kungfungula. ¹⁴Fala umwe munkatala Ntakatifu, Mwenyé shariya, munlebela akufungurireni kisomi, ¹⁵na mumulaya mwenyé kuwa nviriro wa uhai. Ila Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi, na kwa eco, ofwe tiwa mashahidi.

¹⁶Kweli, kwa kutumaini zina rake, eyu mwananlume wamummonna na wamumwijiwa-yu, iwa kwa noro zina-ro ndi rimpatisse nguvu. Kwamini kwake kuja julu ya Insa ndi cimponese nfululu mbere yenu.

¹⁷Basi sambi, jamaa zangu, omi nukwi-jiwa kuwa mûtenda kwa kutikina, kamba vyawâtenda novyo mafalume wenu. ¹⁸Fala iwa novyo-novyoni Mwenyezimungu vyâ-sowere tangu mida julu ya minabii piya, kuwa Almasihi wake ajuzi atabike, ndi vyatimitize namuna-yo. ¹⁹Basi, tubiyani muludi, ipate madambi enu aswamiie, ²⁰na mupate wakati wakupumuzika kwa kuwa muwa pamoja na Mola, na iye akugabizini Almasihi Insa wamutuririwe tangu mida. ²¹Iye ibidi ekare binguni mpaka wakati wakuludira vinu piya upya, kamba vyasowere Mwenyezimungu tangu mida julu ya minabii watakatifu. ²²Kusema kweli, Musa kâsema javi:

‘Mola Mwenyezimungu akuzushirani kati ya rikolo renu,
nabii mmoja kamba omi.

Iye nsikirizeni piya caasaka kukwambirani conse.

²³Na munu saansikiriza onse noyo nabii-yo, apoteziwa ndaraja ra umati.’

²⁴Minabii wengine piya novyo, tangu Samuweli mpaka ware wajire nyuma yake, wereza viri kukuna ezi suku-zzi. ²⁵Umwe ndi ujukulu wa minabii na wa miyadi yakupatana yaturire Mwenyezimungu na wababu zenu, kâmwambira Iburahima javi: ‘Julu ya ujukulu wako, zijanlii piya kabilo ziri mulumwengu-mu.’ ²⁶Ndimana Mwenyezimungu, paanfufure ntumisi wake Insa, kakuperekerani kwanza ipate akujanlieni ajili ya kukutanusani, kila mmoja ase kukola dambi.’

4

Peduru na Yahaya mbere ya Baraza ya Milandu

¹Peduru na Yahaya, pawakisowera na wanu ware, wakiwalawirira walongozi wengine wa dini, nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu, pamoja na Masaduseu wengine. ²Ewa wakifazaika pakulu futi konta mawalii ware wakiwafunda wanu na wakiwerezza kuwa kuwapo kufufuka ka kifo, julu ya Insa. ³Ndimana wawakola wakiwafunga, wakiwataya nkabalabosha mpaka subuu, konta juwa riswa.

⁴Fala wengi wâsikire usowezi-wo wakubali. Isabu ya wanawalume wankubalire wakifika kiyasi ca alufu ntanu.

⁵ Iwa pakucere subuu, mafalume wawo, pamoa na wazee na wanlimu wa shariya wakijumana Yerusalem. ⁶ Ákiwapo novyo Anasi, nkulu wa wakulungwa wa dini, Kayafa, Yahaya, Alishandere, na piya wengine wawere jamaa za nkulu wa wakulungwa wa dini. ^{*} ⁷ Wakitumiza kuweta Peduru na Yahaya, wakiwemisa kati yaho, wakanza kuwadairi: “Mupata uwezoni au kwa zina ra nani vyamutendire-vi?”

⁸ Basi, Peduru wakumwiala Roho Takatifu, akiwajibu: “Umwe mafalume wenyi inti pamoa na wazee, ⁹ ikiwa rero mwankutidairi kuhusu meema atendiwe kitewe-yu na musakula mwijiwe nani amponese, ¹⁰ bakini mukijiwa umwe pamoa na piya wanu wa Izraeli, kuwa eyu mwananlume ári mbere yenu-yu kapona nfululu kwa zina ra Insa nNazareti, Almasihi. Noire wamungomezere pansalaba ire, Mwenyezimungu akinfufula ka wafwi. ¹¹ Insa ndi ire asemiwe mMandiko Matakatifu paamba javi:

‘Riwe ramukatare umwe wajengi, mwinsho ndi riwe rikulu rifaire kujengera pamembe.’

¹² Kweli, hapana kuvuka julu ya mwengine tena, kamana aripo zina rengine sini ya binguni, rapewe mwanadamu, wakuwa ibidi ativushe ofwe.’

¹³ Sambi, wakulungwa ware, pawawa-wonire kurimba moyo Peduru na Yahaya, na paweqiwe kuwa wákiwa wanu sawafyomire na sawasilimuke, ewo washanga na wawamanyira kuwa wakenendanga na Insa. ¹⁴ Fala pawammonire mwananlume aponesiwe ire ari pamoa nawo, awakidirire kufungula kanya julu yaho.

¹⁵ Basi sambi, wakiwamuru walawe nnyumba ya Baraza ya Milandu ire, ewo wakibaki wakikaidiyana watupu, ¹⁶ wakamba: “Tiwatende mwaja nowa wanu-wa? Kamana wanu piya wa Yerusalem wakwijija kuwa eya maajuza-ya ewo ndi watendire, na ofwe atina vyakukaniza. ¹⁷ Epa, kwa kusakula habari-zi zisisikirikane ka wanu piya, tijuzi tiwatishe wasisowere na munu ásaka kuwa onse tena kuhusu noro zina-ro.” ¹⁸ Basi, wakitumiza kuweta tena, wakiwamuru

kuwa wasisowere na wasifunde tena kwa zina ra Insa.

¹⁹ Falakini Peduru pamoa na Yahaya wakijibu, wakiwambira javi: “Lamulani umwe wanyewe. Cakweli ndi cepi mbere ya Mwenyezimungu? Tkusikirizeni umwe au Mwenyezimungu? ²⁰ Konta ofwe aitibidi kunyamala, tijuzi pakulu tisowere baina catiwonire na catisikire.” ²¹ Basi, wakulungwa ware wakigira kuwopepesa tena, mwinsho wakiwafungula wakiwasa. Awawonire shariya ya kuwahukumu, konta piya wanu wakintukuzza Mwenyezimungu kwa vinu víkunire vire. ²² Kamana, ire mwananlume ankunire maaжуza akuponesiwa ire, ákiwa na umuri wa kupunda myaka arubaini.

Peduru na Yahaya na wenyi kwamini wajumana kulebela duwa

²³ Peduru na Yahaya pawafunguriwe, wakiludira ka wenziwalo ware, wakiwerezza piya vyawâmbiriwe na wakulungwa wa dini pamoa na wazee. ²⁴ Ewo nakusikira, wakilebela duwa pamoa ka Mwenyezimungu, wakamba: “Mola Nkulu, uwe ndi umbire bingu, ardhi, bahari, pamoa na viyumbe piya viri nkati yake.

²⁵ Uwe kusowera kwa Roho Takatifu julu ya babu yetu Daudi[†], ntumisi wako, ukamba: ‘Mbanan Sawari-Mayahudi wankubishana na Mola?’

Mbanan wanu wankupanga vinu savina kazi?

²⁶ Mafalume wa mulumwengu wankuritengeza, wenyi mamulaka wajumana, wabishane na Mola pamoa na Waantawaze[‡] iye.’

²⁷ Kweli, eyi kaya ulu-yi, Herodi na Pontiyyu Pilatu wajumana na Sawari-Mayahudi pamoa na wanu wa Izraeli, kubishana na Insa, ntumisi wako takatifu wauntawaze.

²⁸ Ewo wajumana watende piya vyaupan-gire tangu mida kuwa vijuzi víkune. Kupanga javyo kwa sababu ya uwezo wako na kamba vyausakire. ²⁹ Basi sambi, Mola, ona kutisha kwawo, walavye wofí nfululu watumisi wako wereze habari zako. ³⁰ Tenda

* 4:6 Anasi, nkweve Kayafa ákiwa na mamulaka pakulu koliko Kayafa. Kayafa wakati-wo ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini. Anasi ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini suku za nyuma. † 4:25 Ona Zaburi 2:1-2. ‡ 4:26 “Waantawaze” ndi Almasihi.

javyo kuno ukolosa nkono wako ipate up-onese, na tenda alama na matajabisa kwa zina ra Insa, ntumisi wako takatifu.”

³¹ Pawesire kulebela duwa, mahala pawajumane pare patenda kitikansi. Piya aki-wengira Roho Takatifu, wakanza kwerezehabari za Mwenyezimungu bila wofi.

³² Kwa nkono wa ware waminire ware, piya wákiwa na mawazo mamaja na nafsimoja. Áwereco anta munu mmoja wakkwamba kuwa evi vinu-vi vyangu omi, ila piya vinu vyawákiwa nawo, víkiwa vyawo.

³³ Kwa uwezo nkulu, mawalii wákilavya ushahidi wa kufufula ka Mwenye Insa. Na rehema nydingi íkiwesukira wanu ware piya.

³⁴ Kamana noure nkono wa wenye kwamini ure, áwereco wakusakula kinu, kutowa kupta. Wákiwa na masamba au manyumba onse wakiuzanya, nzuruku ure wákijanga,

³⁵ wákiwagabizi mawalii mmakono mwawo, newo wákiwatongeranga wanu, kwa kila mmoja ákipata caasakula.

³⁶ Ákiwapo mwananlume akitiwa Yusufu, wa rikolo ra kinya Lawi, kápóngoriwa kisirwa ca Kiporo. Mawalii wántapira zina ra Barinaba, mana ake “mwenyé kutaya niya”. ³⁷ Kwa kuwa Yusufu ire ákiwa nawo ngwamba, iye kauzanya, ikisa nzuruku akija nawo, akiwagabizi mawalii mmakono mwawo.

5

Ulongo wa Ananiya na nkawake Safira

¹ Ákiwapo mwananlume mmoja akitiwa Ananiya. Iye na nkawake Safira wôzanya amana yaho, ² fala Ananiya, kasikizana na nkawake, nzuruku ure fungu rimoja akiriturira pambari, mwengine akiwagabizi mmakono mawalii.

³ Sambi, Peduru akindairi: “Ananiya, sababuni kumwasa ibilisi kukidiri moyo wako kontesa Roho Takatifu, kulavya nzuruku mwengine kuriturira pambari?

⁴ Kábula saunauzanya, kanzi-yo aiwera yako? Na bandi ya kuzanya, nzuruku-wo auwere wako? Sambi, kinani cukuwazise mmoyo mwako kutenda javyo? Uwe aulongope ka wanadamu, kulongopa ka Mwenyezimungu!”

⁵ Ananiya, paasikire ewu usowezi-wu, akiwga râ, wakufwa wawenye. Na piya

wasikire vîkunire vire uwapatâ wofi pakulu futi. ⁶ Noparepare, wakija wanemba wakin-twala, wakinkafini, wakinsukula wakuka wakin-zika.

⁷ Bandi ya ora natu, akilawirira nkawake. Iye aákijiwa cinkunire nlumake. ⁸ Peduru akindairi: “Nganambire, ewu ndi nzuruku wamuzanye amana yenu?” Iye akijibu: “Aye, ndi nowu.” ⁹ Peduru akimwambira: “Sababuni uwe na nlumako kusikizana kuntenya Roho wa Mwenyezimungu? Basi, wanemba wanzikire nlumako ndi ware panryango pare. Nowe novyo wákusukula.” ¹⁰ Kwa mpunde noure, akingwira Peduru mmaulu râ, wakufwa wawenye. Wanemba ware pawengire wansingana wakufwa. Noparepare wakinsukula, wakuka wakin-zika upande wa nlumake. ¹¹ Basi, wanu wa jamati*, na ware wasikire eyi habari-yi ware, piya uwapatâ wofi pakulu pawenye.

Alama na matajabisa a mawalii

¹² Alama na matajabisa mengi akikuna kati ya wanu, julu ya makono a mawalii. Newo piya wákiwa Lupenu ra Selemani na niya mmoja. ¹³ Wanu wengine awakitwakali kuringiza nowo nkono wawo-wo, fala wakiwasifu. ¹⁴ Kwa kila mara, nkono wa ware wákimwamini Mwenye ukizidi kongezeka, waka na walurne wengi.

¹⁵ Kwa javyo, wanu wakija nawo walwere nvnanda na mmashila panja pare, ipate akipita Peduru, nanga kinviri cake ciwafinike walwere wamojawapo. ¹⁶ Wanu wengine tena wa kaya jirani za Yerusalem wakija nawo walwere na wamízuka. Na piya ware wakiponesiwa.

Kulumbatiwa ka mawalii

¹⁷ Basi, nkulu wa wakulungwa wa dini, na piya wawawere nawo pamoja kati ya nkorojo wa Masaduseu, ukiwengira wiyanâ.

¹⁸ Ndimana wakiwafunga mawalii ware, wakiwataya nkabaloshu ya wafungwa piya.

¹⁹ Fala usiku, laika wa Mola kafungula miryango ya kalaboshu ire, akiwalavira panja, akiwambira: ²⁰ “Ukani kuNyumba Takatifu, mukawereze wanu habari piya kuhusu eya mainsha-ya.” ²¹ Ewo nakusikira javire, pakucere wakuka wakingira

* 5:11 “Jamati” mana ake ndi nkono wa wenye kunfulata Insa.

nNyumba Takatifu, wakanza kuwafunda wanu.

Sambi, nkulu wa wakulungwa wa dini akifika pamoja na ware waákiwa nawo. Ewo wakiwarifu wanu wa Baraza ya Milandu pamoja na wazee piya wa wana wa Iziraeli. Ikisa wakiwatuma minduna kukalaboshu kure ipate wakaje nawo mawalii ware.²² Fala minduna ware, pawafikire kukalaboshu kure, awawasingane. Basi wakiludi, wakija, wakijibu:²³ “Katukire kure tisingana miryango ya kalaboshu ifungiwe ti, na maamiri wekare panryango nopo. Fala patifungure, nkati atinsingane anta munu mmoja.”

²⁴ Nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu na wakulungwa wa dini, paswikire javire, wafazaika mama! Vikuna-vi ndi vyepi?²⁵ Kwa mpunde noure, akifika munu mmoja akiwambira: “Onani! Wanawalume wamuwataire nkalaboshu mure ware, wemira nNyumba Takatifu, wankuwafunda wanu!”²⁶ Basi, nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu, akuka pamoja na minduna kuwatwala mawalii ware. Fala wawatwala bila kuwatendera nguvu, konta wakiwopa wanu kuwapanja na mawe.

²⁷ Pawawafikise kuBaraza ya Milandu, wakimisiwa mbere. Nkulu wa wakulungwa wa dini akiwadairi,²⁸ akamba: “Ofwe atukukatazeni kufunda kuhusu eri zina-ri, fala kweli-kwelini umwe mwankwijaza kila upande wa Yerusalem kufunda kwenu, na musaka mutipatise lawama na damu ya noyu munu-yu!”²⁹ Peduru na mawalii wenziwe wakijibu: “Tíjuzi tinsikirize Mwenyezimungu koliko wanadamu.³⁰ Nluntu wa babu zetu kanfufula Insa wamúmulaye mukingomezera pansalaba.³¹ Fala noyu, Mwenyezimungu kanlamusa upande wake wa nkono nriro awe Nlongozi na Nvushi, ipate iye Mwenyezimungu walziraeli awatubise na awaswamii dambi zawo.³² Ofwe tiwa mashahidi wa evi vinu-vi, na shahidi mwengine ndi Roho Takatifu. Iye ndi Roho Mwenyezimungu wawapa piya wenye kunsikiriza iye.”

³³ Wanu ware, paswikire javire, wakimiwa pakulu futi, wakisaka wawolaye.

³⁴ Falakini munkonjo wa Baraza ya Milandu mure, mwanlimu mmoja wa Taureti, Nfarizeu wakwitiwa Gamaliyeli,

wakwinshimiwa na wanu piya, akamuru kuwa wanawalume ware walaviriwe panja wakati aba. Ikisa, akiwambira,³⁵ akamba: “Wenzangu walziraeli, moremoreni na ewa wanu-wa. Wazani sana-sana vyamuka kuwatenda-vyo.”³⁶ Suku za nyuma, kálawirira mwananlume mmoja wakwitiwa Tehuda, akiritula kuwa munu bora. Iye káwapata wanu kiyasi ca miya nne. Fala mwinsho kálaiwa, na wanu wakinfulata ware wakitawanyikana piya, nkonjo ure ukifujika.³⁷ Airini, suku zakwandikiwa marikolo, akija akilawirira Yuda, nGalileya. Iye novyo kákidiri kuwapata wanu wengi wawenye wakunfulata, fala neye novyo kólaiwa, na wakinfulata piya wátawanyikana.³⁸ Basi, nukulebelani javi: ritanuseni na ewa wanu-wa, waseni woke kwa salama, konta ikiwa ewu mpango-wu ulawa ka munu, ufujika.³⁹ Falakini ikiwa ulawa ka Mwenyezimungu, umwe amukidiri kufuja, musije kuwoniba kamba mubishana na Mwenyezimungu.”

Na ewo wakikubali vyaaambire Gamaliyeli vire.⁴⁰ Sambi wakiweta mawalii, wakiwacipa, wakiwakataza kuwa wasisowere tena zina ra Insa rire, na wakiwfungula.⁴¹ Kwa javyo, mawalii ware nnyumba ya Baraza ya Milandu mure walawa na moyo radi, konta Mwenyezimungu kawatula ubora wakejeliwe kwa sababu ya zina ra Insa.

⁴² Na daima-zi, nNyumba Takatifu na mwawákipita mmamanyumba, awakasa kufunda na kwereza kuwa Insa Almasihi.

6

Watondoriwa wanu saba wakuwavya mawalii

¹ Kwa nozire suku zire, pawazidire kongezeka wanafunzi wa Insa, íkiwapo dugudugu nkati ya Mayahudi wakusowera kigeregu na ware wakusowera kiebraniya. Ware wakisowera kigeregu wakiduguda kuwa manankweli waho awanang'aniziba sana pacitongiwa cakurya kila suku.

² Ndimana mawalii kumi na wawiri wawajumanisa piya wanafunzi wa Insa, wakiwambira: “Sivyo vyema ofwe kwasa kufunda usemi wa Mwenyezimungu, kupita tikhudumu mmameza.”³ Kwa javyo, katyi ya wanduzetu-wa, watondoreni wanu saba wakuwa nawo ushahidi wakuwejala Roho Takatifu na fahamu ipate tiwagabizi

eyi kazi-yi. ⁴ Ila ofwe tishugulikire kulebela duwa na kufunda usemi wa Mwenyezimungu.”

⁵ Piya ware uwajibu usowezi ure. Wak-intondola Shitefanu, wakolota kwamini pakulu na wakumwijala Roho Takatifu. Wakiwatondola tena Filipi, Porokoro, Nikanori, Timoni, Parmena, pamoja na Nikolayu wa Antiyokiya, akubalire dini ya kiyahudi. ⁶ Wanu ware wakolotia mbere ya mawali, wakilebeleliwa duwa, na wakituriwa makono.

⁷ Basi sambi usemi wa Mwenyezimungu ukenera. Isabu ya wanafunzi Yerusalem ikongezeka pakulu, na walongozi wa dini wengi wakisikiriza ka kwamini.

Kufungiwa ka Shitefanu

⁸ Shitefanu, kwa kumwijala rehema na uwezo, ákitendanga matajabisa makulu-makulu na alama mbere ya wanu. ⁹ Fala wakizuka wanu wamojawapo wa sinagoga ikitiwa “Ya wenye uhuru”. Wákiwa Mayahudi wa Kireni na Aleshandriya, na wengine wa Kilikiya na Aziya. Ewo wakanza kukaidiyana na Shitefanu. ¹⁰ Falakini ewo awakikidiri kunshinda wijiwifu tele-tele pamoja na Roho vikinsoweresa.

¹¹ Ikisa wawaripa wanu wengine wambe javi: “Tinsikira akikufuru ka Musa pamoja na Mwenyezimungu.”

¹² Wakiwashongezeru wanu ware, wazee, na wanlimu wa shariya. Nakunfika karibu Shitefanu, wakinkola, wakinlongoza kuBaraza ya Milandu ya Mayahudi.

¹³ Noparepare, wakiwemisa mashahidi walongo wakisema: “Eyu mwananlume-yu aasa kukufurira mahala takatifu-pa pamoja na Taureti. ¹⁴ Konta tinsikira akisema kuwa Insa nNazareti-jo adangula mahala-pa na apindula tabiya zaatasire Musa.” ¹⁵ Na piya wanu wekare paBaraza ya Milandu ire, nakunang'aniza rungu-rungu, wammona uso wake ure kuwa kamba wa laika.

7

Kurikotola ka Shitefanu pamilandu

¹ Sambi, nkulu wa wakulungwa wa dini kandairi Shitefanu: “Uwe, kweli-kwelini ndi novyo?” ²Iye akijibu: “Jamaa zangu, wanduzangu pamoja na wawawa, sikirizani! Mwenyezimungu ntukufu kâmwisukira wawa yetu Iburahima paákiwa Mezopotamiya, saanasamira

kwikalala Harani, ³ kâmwambira javi: ‘Lawa inti yako, wase jamaa zako, uke inti yanisaka kukolotera yonse.’ ⁴ Ikisa, Iburahima akilawa inti ya waKaldayo, akuka akiinshi Harani. Nokurekure, bandi ya kufwa wawaye, Mwenyezimungu kansamisira Iburahima eyi inti yamuri kwikalala umwe sambi-yi. ⁵Mwenyezimungu ampere Iburahima kuriti, anta mahala pakutula mulu. Novyo-sivyo, iye kâmpa tamaa ya kumpa inti-yi iye iwe yakeyakeni pamoja na ujukulu wake, ingawa áwere nawo mwana. ⁶ Mwenyezimungu akamba kuwa ujukulu wake wakuja kuwa wamalamboni wakwikala inti ya wanu wengine, wawe watwana, watabishiwe kwa muda wa myaka miya nne. ⁷ Tena Mwenyezimungu akamba: ‘Inti yawasaka kutendiwa utwana-jo, niwahukumu. Ikisa, bandi ya evyo, wasama, wakuja kunituku omi epa mahala-pa.’ ⁸Mwinsho akimpa miyadi ya kupatana julu ya itani. Kwa javyo, paampongore Izaki, akintaya itani suku yanane yawenye. Izaki akimpongola Yankubu, na Yankubu akiwpongola wanawe kumi na wawiri, wababu zetu wakulu.

⁹ Wababu zetu wakulu ware wantendera fitina nduyawo Yusufu, wamuzanya akuka inti ya Miswiri. Fala Mwenyezimungu ákiwa pamoja neye. ¹⁰Iye akinlavaya tafauti zake piya, akimpa fadili na wijiwifu mbere ya Firyaua, nfalume wa Miswiri. Ndimana Firyaua akintawaza kuwa waziri wake Miswiri, na akingabizi nyumba yake ya kifalume.

¹¹ Ikisa ikija njala inti ya Miswiri na Kanaa piya, ikiwataya wanu mashaka makulu futi. Anta babu zetu awakipata cakurya. ¹² Fala Yakobu, paasikire kuwa Miswiri iwapo tirigu, kawatuma wanawе, wababu zetu, safari yakwanza. ¹³ Pawokire safari yapiri, Yusufu karijiwisa mbere ya wanyenyeze, na Firyaua akipata kuwejiwa jamaa zake Yusufu. ¹⁴ Yusufu akitumiza kumwita Yakobu wawaye na jamaa zake piya, isabu ya wanu sabini na watanu. ¹⁵ Basi Yakobu akiteremukira Miswiri, nokurekure akifwa pamoja na wababu zetu. ¹⁶ Airini, maiti awo aperékiwa Sikemi, kawazikiwe kaburi râuzire Iburahima kwa isabu ya parata na wakinya Emori Sikemi kure.

¹⁷ Wakati paufikire karibu, Mwenyez-

imungu katimiza tamaa yaâmpere Iburahima, kabilia yetu Miswiri ikizidi kongezeka pakulu.¹⁸ Sambi Miswiri kure katawala nfalume mwengine sakimwijiwa Yusufu.¹⁹ Eyu kawatenvya jamaa zetu, kawatabisha babu zetu julu ya kuwalazimisha wawase panja wasimana watoto wasiinshi.

²⁰ Kwa nowo wakati-wo ndi waapongoriwe Musa. Iye ákiwa mwema sana. Kareriwa myezi mitatu nnyumba ya wawaze,²¹ na paasiwe toto ire, mwana wa Firyauta akinlokota, akinrera kamba mwanawae.²² Musa kafundiwa wijiwitu piya wa Miswiri, na kawa mwenyé nguvu wa masemo na vitendo.

²³ Musa, paafikire hirimu ya myaka arubaini, akiwaza kuka kuwawona jamaa zake, walziraeli.²⁴ Paammonire mulziraeli mmoja akitabishiwa, iye akimwingirira, akiriripira kwa ire akitabishiwa ire, akinnduru mMiswiri ire.²⁵ Musa akiwaza kuwa wanduze walziraeli wakwererira kuwa Mwenyezimungu awanusuru julu yake iye, fala awereriwe.²⁶ Subuu yake akiwalawirira walziraeli wamojawapo wakumana. Akiyerera kuwapatanisa, akiwambira: ‘He! Umwe muwa munu na nduye, mbena musausana watupu?’²⁷

Fala munu akintabisha mwensiwe ire, akintanuka Musa, akimwambira: ‘Uwe, akutawaze kuwa nkulungwa wetu waaku-tilamula nani?’²⁸ Usaka unulaye novyo kamba vyaumulaye ijana mMiswiri ire?

²⁹ Nakusikira javire, Musa akitira, akukuna inti ya Midiyani kamba mmalamboni. Nokurekure akiwapongola wana wawiri.

³⁰ Ipita myaka arubaini, ari nlanga ra mwango wa Sinayi, kamwisukira laika na malulimi a moto, akikorera pafukuto.

³¹ Musa akishanga kwa ruhuya imwisukire ire, nakusengereza karibu awone sana, ikinjira shauti ya Mola, ikamba:³² ‘Omi ndi Nlungu wa kinya babuzo: Nlungu wa Iburahima, wa Izaki, na wa Yankubu.’ Musa akanza kutetema, anta kunang'aniza aakishubutu.³³ Mola akimwambira: ‘Vula viratu vya mmaauli mwako-vyo, konta mahala pauri-po patakatifu.³⁴ Niwonanga mashaka makulu awatabishiwa wanu wangu wari Miswiri, nisikiranga kiriro cawo. Ndimana nisuka niwafungure.

Sikiriza sana-sana! Nankukutuma uludire Miswiri.’

³⁵ Noyo Musa wawânkatare-yo, ewo pawandaireire javi: ‘Nani akutawaze kuwa nkulungwa na mwenyé kulamula?’, noyo noyoni, Mwenyezimungu kamperekwa kuwa nkulungwa na nvushi, julu ya laika âmwisukire pafukuto ire.³⁶ Na noyo noyoni ndi awalavire wanu Miswiri, pesire kitudenda matajabisa na alama inti ya Miswiri, Bahari Nyelundu, na nlanga, muda wa myaka arubaini.³⁷ Noyo noyoni ndi Musa awambire walziraeli javi: ‘Mwenyezimungu anzusha nkati ya wanu wake nabii wenu kamba vyanizushire omi.’³⁸ Noyu ndi ire ákiwa pamoja nawo walziraeli wajumane nlanga. Iye ndi aware shikarakanzi kati ya laika na kinya babu zetu kumwango wa Sinayi kure. Iye ndi apokerere usemi hai, akitipa ofwe.

³⁹ Fala wababu zetu awasakire kunsikiriza Musa, wankatala. Mmyoyo yaho, wakisaka kuludira Miswiri,⁴⁰ wakimwambira Aruna*: ‘Titendere maswanamu wakutilongoza. Kamana Musa atilavire Miswiri-yo, atijiba cinkunire.’⁴¹ Newo wakin-tenda swanamu, nfano wa ng’ombe ntoto. Ikisa, wakin-tendera kafara swanamu ire, na wakin-sherekerka pakulu kinu cawan-tendire na makono awo.⁴² Basi, Mwenyezimungu akiwatanuka, akiwasa wakambudu vyumbiwe binguni kamba vyavyândikiwe nkibabu ca minabii†, cisema javi:

‘Onani, walziraeli! Nlanga, muda wa myaka arubaini, munilavira omi kafara yenu na swadaka?’⁴³ He! Kwasa kuttenda javyo, musukula ema ya Moleki‡, na nondwa ya swanamu Rafani, mifano yamutendire wanyewe mupate kwambudu. Sikwelii?

Ndimana nukutuwisirani baidi kupunda Babiloniya.’

⁴⁴ Wababu zetu wâkiwa nawo nlanga Ema ya Ushahidi, ijengiwa kamba Mwenyezimungu vyamwamurire Musa kujenga, kwa kufulata nfano waawonire.⁴⁵ Wababu zetu wapokerera noire Ema ire, na wasukula pawalawire na Yoshwa kuriti inti-ji. Mwenyezimungu yaawatuwisiire mataifa mengine mbere ya wababu zetu. Na Ema ire ikibaki nokure mpaka wakati wa Daudi.

* 7:40 Aruna ákiwa nduye Musa. † 7:42 Ona Amosi 5:25-27. ‡ 7:43 Moleki ákiwa nlungu saári wakweli wa wakanaa.

⁴⁶ Iye karehemwi na Mwenyezimungu, kanlebelia nafasi ya kuwatatafitira walziraeli mamburo awo[§]. ⁴⁷ Falakini, ajire akijenga nyumba-yo ndi Selemani. ⁴⁸ Ka ukweli, Mwenye Nkulu ekala nyumba zakujenga wanadamu. Kamba vyereze nabii mmoja*, akamba javi: ⁴⁹ ‘Binguni ndi kitu cangu, ardhi ndi yanirika maulu angu. Ndi nyumbani yamusaka kunijengela? (amba ndi Mola).

Au mahalani panisaka kupumula?
⁵⁰ Sumi na nkono wangu mwanyewe nitendire piya vinu-vi?’”

⁵¹ Shitefanu mwinsho akamba javi: “Umwe muwa wabishi, amukeketiwe myoyo yenu na murimba masikiro†. Daima munkatala Roho Takatifu, kamba vyawakinkatalanga wababu zenu.⁵² Nabiini salumbatiwe na babu zenu? Ewo wawolaya mitume wákerezanga mida habari ya kwisuka ka Mwenyé shariya‡. Sambi, na umwe ndi novyo: munzungunuka, mumulaya iye. ⁵³ Nomwe-nomweni ndi mupokerere shariya ilawire ijire na malaika. Novyo-sivyo, umwe amutumire noyo shariya-yo.”

Vyaafwire Shitefanu

⁵⁴ Wakulungwa ware, pawasikire usowezi-wu, ukiwasoma mmyoyo mwawo, wakintafunira meno. ⁵⁵ Fala iye kamwijala Roho Takatifu, kanang'aniza binguni, kawona nuru ya utukufu wa Mwenyezimungu, na kammona Insa emire upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu. ⁵⁶ Neye akisema: “Onani! Nankuwona binguni wanzu, na Binadamu wa Binguni kemira upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu!”

⁵⁷ Fala nakukuwa pakulu, wakiziwa masikiro, wakimwirukira piya kwa niya mmoja. ⁵⁸ Wakintuwisira panja ya kaya ulu ire, kuno wakinpanja na mawe. Mashahidi wakinvula nguwo zake zaâvarire wakingabizi mmakono nnemba wakwitiwa Saulu.

⁵⁹ Ewo wakizidi kumwefya mawe, kuno Shitefanu akilebelia duwa, akamba: “Mwenye Insa, pokerera roho yangu.”

§ 7:46 Kigeregu: “nyumba ya Yakobu”. * 7:48 Ona Izaya 66:1-2. † 7:51 Kigeregu: “Amutaiwe itani myoyo yenu na masikiro enu”, mana ake awasaka kusikiriza habari za Mwenyezimungu. ‡ 7:52 “Mwenyé shariya” mana ake Insa Almasihi. * 8:1 “Jamati” mana ake kundi ra wanu wakunfulata Insa Almasihi.

⁶⁰ Ikisa akikokora, akifula uto, akamba: “Mola, usiwahukumu kwa eyi dambi-yi!” Pesire kusema javire, akifwa.

8

¹ Na Saulu kakubali kuulaiwa ka Shitefanu.

Saulu akwanza kuwalumbata wenyekwamini

Noire suku ire, jamati* Yerusalem akanza kuwapata mashaka a kulumbatiwa pakulu. Piya wakitawanyikana inti za Yudeya na Samariya, ila mawalii awatirire Yerusalem kure. ² Wanu mamuminu wanzika Shitefanu na wanririra pakulu futi. ³Fala Saulu akifuja jamati ire, akingira nyumba anta nyumba, akiwasukuma waka na walume, akiwatayisa nkalaboshu.

Filipi akwereza Habari Ngema Samariya

⁴ Sambi, watawanyikane ware wapita wakereza Habari Ngema. ⁵ Filipi neye akiteremukira kaya moja ya Samariya, nokurekure akiwereza wanu kuhusu Almasihi. ⁶ Wanu wengi wakinsikiriza sana-sana Filipi vyaakisowera, wakinsikiriza kwa niya mmoja kuno wakiwona alama zaakitenda. ⁷ Kamana wanu wengi wakupatiwa na mashetwani, wakisomoka kuno wakituwiwa mashetwani ware. Na vitewe pamoa na wakútumbela wengi wakiponesiwa. ⁸Kwa javyo, nkaya mure ikiwapo radi pakulu futi.

⁹ Nokure, akiinshi mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani, mida ákitenda vitendo vya usawi, ákiwatabajisanga waSamariya. Iye akiritula ubora. ¹⁰ Piya wenyé kaya ire kwanza ntoto mpaka nkulu wakinsikiriza, wakamba: “Eyu munu-yu kanawo uwezo wa Mwenyezimungu, kanawo uwezo Nkulu.” ¹¹Ewo wakinsikiriza konta suku nyngi zawenye ákiwatabajisa na vitendo vya usawi. ¹²Fala pawankubalire Filipi vyaakereza kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu na zina ra Insa Almasihi, wakanza koziwa, waka kamba walume. ¹³Anta na Ansumani novyo iye mwanyewe kakubali. Bandi ya koziwa, ákenendanga na Filipi. Iye, kwa kuwona alama na

matajabisa makulu ákitendanga are, akitajabu.

¹⁴ Mawalii Yerusalem, pawsikire kuwa waSamariya wakubali usemi wa Mwenyezimungu, wakiwapereka noko Peduru na Yahaya. ¹⁵ Pawafikire, wawalebelela duwa ipate wampokerere Roho Takatifu. ¹⁶ Konta noure wakati ure, ákiwa saanamwisukira munu anta mmoja. Ila ewo woziwa kwa zina ra Mwenye Insa tu basi. ¹⁷ Basi, wakiwatula makono, newo wakimpokerera Roho Takatifu.

¹⁸ Ansumani, paawonire kuwa wankupewa Roho Takatifu julu ya kuturiwa makono na mawalii ware, neye akiwameria nzuruku, akamba: ¹⁹ “Nnomi novyo nipeni noyo mamulaka-yo, ipate wanintulta makono onse, ampokerere Roho Takatifu.” ²⁰ Fala Peduru akimwambira: “Upoteya uwe pamoja na nzuruku wako-wo mwanyewe! Kuwaza kuwa ruhuya ya Mwenyezimungu ipatikana kwa nzuruku?” ²¹ Uwe auna fungu wala upande kati ya eyi kazi-ji kamana moyo wako auri sana imbere ya Mwenyezimungu! ²² Basi, tubiya mabaya ako-jo, unlebele Mola, dalili akuswamii caulanglele mmoyo mwako-co. ²³ Kamana niwona kuwa kwanawo nyongo ya wiyanapakulu, na kuwa nkati ya kifungo ca ubaya.” ²⁴ Ansumani akiwajibu, akamba: “Umwe-po nilebeleli ka Mola ipate cisinikune kimojawapo vyamusowere-vyo.”

²⁵ Peduru na Yahaya, pawsire kulavya ushahidi na kwereza usemi wa Mola, wakiludira Yerusalem. Pawakiludi, wakerereza Habari Ngema makaya mengi a waSamariya.

²⁶ Ikisa, laika wa Mola akisowera na Filipi, akamba: “Lawa uke upande wa suheli, utware njira ya kuteremukira Yerusalem ukukirira Gaza.” Noyo njira-jo yalanga. ²⁷ Basi Filipi akilawa akuka. Paakuka akismanana naye mwananlume cande wa Etiyopiya, ákiwa ntumisi nkulu wa Kandasi[†], Rainya wa Etiyopiya. Noyo mwananlume-jo ndi agabiziwe piya kazi za mizuruku. Iye kóka Yerusalem kuntukuzza Mwenyezimungu. ²⁸ Paásimanane nawo-po ákiludira kwavo. Kekala munkukuta mwake, akifyoma

kitabu ca nabii Izaya. ²⁹ Roho Takatifu kamwambira Filipi: “Sengereza karibu ya nkukuta ure pare, ukasikire nowe.” ³⁰ Filipi akituwa akisengereza pankukuta pare, akinsikira nTiyopiya ire akifyoma kitabu ca nabii Izaya. Filipi akindairi: “Mwaja? Camufyoma-ci, mwankwereriwa?” ³¹ Amiri ire akinjibu: “Nererija saneleweshiwe?” Kwa javire, iye akimwambira Filipi, akamba: “Kwera munkukuta-mu, tikare onse.”

³² Usowezi takatifu‡ wawenye waákifyoma ndiwi, ukwamba javi:

“Iye ákiwa kamba kondoo wakuka kusinjiwa,
kamba mwana wa kondoo vyanyamala ndu,
ka mwenye kunsinja mabururu ake,
novyo-novyonu neye aambure kanya
yake.”

³³ Kwa kurinyenyekyea kwake, wantuwa shariya.

Hapana asaka kusowera kuhusu kizazi cake konta uhai wake ulaviwa mu-lumwengu-mu.”

³⁴ Amiri ire akindairi Filipi: “Nukule-bela, evi vyaamba nabii-vi kankumwamba nani? Kankuramba mwanyewe au munu mwengine mmojawapo?” ³⁵ Basi Filipi akanza kusowera, na mwanzo wa noya Mandiko Takatifu-ya, akimwerezza habari ya Insa.

³⁶ Pawakuka munjira, wakisingana maji. Amiri ire akamba: “Are pare maji! Cikataza omi koziva kinani?” ³⁷ § ³⁸ Basi, amiri ire akimisisa nkukuta ure, wakisuka wo-wowiri, wakingira mmaji, Filipi ire akimoza noparepare. ³⁹ Pawalawire mmaji mure, Roho wa Mola akiinlainisa Filipi, na amiri ire awere wakummona tena. Basi, akitwala njira akuka vyake ka moyo radi! ⁴⁰ Filipi akiwoniwa Azoto, akipita akerezza Habari Ngema kaya ulu-ulu zire piya mpaka akifika Kaisariya.

9

Insa amwita Saulu anfulate

¹ Saulu akizidi kutisha na mawazo a kuwolaya wanafunzi wa Mwenye Insa. Akimukira nkulu wa wakulungwa wa dini, ² kunlebelwa waraka ya kuka Damashiku

† 8:27 “Kandasi” mana ake “Rainya”. ‡ 8:32 Ona Izaya 53:7-8. § 8:37 Mandiko mengine a mida eyi aya-ya aipo. [Filipi akinjibu: “Ukamini ka moyo wako piya, acipo cikataza.” Na iye akinjibu: “Nukwamini kuwa Insa Almasili Mwana wa Mwenyezimungu.”]

akolote mmasinagoga, ipate akiwasingana walume au waka wenyenye kufulata Njira ya Insa, awafunge, oke nawo Yerusalem.³ Fala iye paakuka vikinkuna ari karibu ya Damashiku, kwa gafula ikinzunguriza nuru ya kulawa binguni. ⁴ Noparepare akigwa, akisikira shauti ikimwambira: “Saulu, Saulu, mbanan unilumbata?” ⁵ Iye akidairi: “Uwe nani, Mwenye?”

Shauti ire ikinjibu: “Omi Insa waunlumbatanga-yo. ⁶ Fala lamuka, uke ire kaya ire, eko ukwambiriwa caukujuzi kutenda.”

⁷ Wanawalume walongozane naye Saulu ware, wakimira wakinayamala, wakisikira shauti fala awakimmona munu wawenye. Mashala! ⁸ Saulu akilamuka pansi pare, na ingawa maso ake kafungulà, fala aákivona kinu. Ndimana, ewo wakinkola nkono, wakimukisa Damashiku. ⁹ Iye kekala suku natu saawona. Nozo suku-zo, aataire pakanya cakurya wala maji.

¹⁰ Damashiku kure ákiwapo mwanafunzi mmoja wakittiwa Ananiya, imwisukira ruhuya ya Mwenye Insa, shauti ikimwita: “Ananiya!” Iye akijibu: “Labeka, Mwenye.”

¹¹ Mwenye Insa akimwambira: “Ritengeze, uke barabara yakittiwa Koloka. Ukafile nyumba ya Yuda, ukandairishe mwananlume wa Tarusu wakittiwa Saulu. Ka ukweli, iye kankulebela duwa. ¹² Imwisukira ruhuya, neye kammona mwananlume wakittiwa Ananiya akingira akintula makono, akinlebelela aludire kuwona.”

¹³ Ananiya akijibu: “Mwenye, niwasikiranga wanu wengi wawenye wakisowera kuhusu noyo mwananlume-yo na ubaya mwangi iye awatendanga wanu wako watakatifu Yerusalem-ko. ¹⁴ Na epa iye kanawo mamilaka a wakulungwa wa dini a kuwafunga piya wenyenye kwambudu zina rako.” ¹⁵ Fala Mwenye kamwambira: “Uka, konta noyo mwananlume-yo nintondola nintumire awereze zina rangu Sawari-Mayahudi, mafalume, pamoja na walzraeli. ¹⁶ Omi mwanyewe nimolotera Saulu mashaka akija kunkuna kwa ajili yangu.”

¹⁷ Basi Ananiya akuka, akingira nyumba ire, akintula makono, akamba: “Nduyangu Saulu, Mwenye kanitura kwako, Insa mwanyewe akulawifire munjira-yo, ipate

uludire kuwona na akwijare Roho Takatifu.” ¹⁸ Kwa mpunde noure, vigwa vinu mmaso mwa Saulu vyakulanda mamba a inswi. Kweli, iye akiludira kuwona. Basi, akilamuka akuka akoziwa. ¹⁹ Pesire kurya, akipata nguvu.

Saulu Damashiku

Saulu akikala Damashiku nokure pamoja na wanafunzi wa Insa kwa muda wa suku aba. ²⁰ Kwa wakati noure, akuka mmasinagoga a Mayahudi, akanza kwerezza kuhusu Insa, kuwa iye ndi Mwana wa Mwenyezimungu. ²¹ Piya wakinsikira, wakitajabu, wakamba: “Sinoyu mwananlume akiwalumbata wambudu zina ra Insa Yerusalem kure-yu? Sicinjisire epa noco, awafunge, awapereke ka walongozi wa dini?” ²² Fala Saulu kila mara akizidi kwijaziwa uwezo. Iye akiwatikinisa Mayahudi wakikala Damashiku kwa kuwejiwisa kuwa Insa ndi Almasihi.

²³ Zipita suku nyangi zawenye, ²⁴ Mayahudi wakisikizana kumulaya, fala iye kawejiwirira mipango yaho. Ikisa tena, Mayahudi wakisonderanga mmiryango ya kaya, usiku na nsana, ipate wammone Saulu wamulaye. ²⁵ Ndimana, wanafunzi wake wakintwala usiku, wakimpeneza pakitololo ca kipama, wakinteremusa.*

²⁶ Saulu paafikire Yerusalem, kayerera kusanganyika na wanafunzi wa Insa. Fala piya ware wakimopa, awakamini kuwa iye kweli-kwelini mwanafunzi. ²⁷ Fala Barinaba akintwala, akimpereka ka mawali. Akiwerezza namuna Saulu vyaâmonire Mwenye Insa munjira, âkisowera naye. Na kawerezza novyo namuna vyêreze kuhusu Mwenye Insa bila wofi Damashiku. ²⁸ Kwa javyo, Saulu akenenda nawo pamoja Yerusalem, ákiwa na uhuru wa kwingira na kulawa kati yaho, ákiwerezza kuhusu Insa bila wofi. ²⁹ Iye ákisoweranga na ákikaidiyana nawo Mayahudi wakusowera kigeregu, fala ewo wakisakula namuna ya kumulaya. ³⁰ Pawasikire, wanduze wenyenye kwamini wakintwala Saulu, wakuka naye Kaisariya, nokurekure wakimpereka Tarusu.

³¹ Kwa javyo, jamati inti za Yudeya, Galileya, na Samariya zíkiwa nawo usalama na zikirimba. Zíkirijenga na inshima za

* 9:25 Ona 2 waKorintiyu 11:33.

Mola na kwa nguvu za Roho Takatifu, zik-izidi kongezeka.

Kuponesiwa ka Aineya

³² Peduru ákenendanga kila upande, koka novyo kuwawona watakatifu wakikalala Lida. ³³ Noko akisimanana na mwananlume mmoja wakwitiwa Aineya, ákiwa kitewe, mainsha ake ákiwa a pakinanda muda wa myaka minane. ³⁴ Peduru akimwambira: "Aineya, Insa Almasihi akuponesa! Lamuka, tandika kinanda cako." Neye, kwa mpunde noure, akilamuka. ³⁵ Wanu piya wa makaya a Lida pamoja na a Saroni wammona, newo wamwamini Mwenye Insa.

Kuziribusiwa ka Tabita

³⁶ Kaya ulu ya Yafa ákiwapo mwanafunzi mmoja wakimwita Tabita. (Zina nkigeregu akitiwa Dorka.) Noyo mwanaumaka-yo ákitendanga vitendo vyema na ákilavyanga zaka. ³⁷ Kwa nozire suku zire, kalwala, ikisa akifwa. Bandi ya kumosa, maiti wakitula kukisusi kugorofa. ³⁸ Kwa kuwa Yafa kúkiwa karibu na Lida, wanafunzi pawasikire kuwa Peduru kawa Lida, wamperekera wanawalume wawiri kuntafadali javi: "Njo kwetu kuno, usikawe."

³⁹ Kwa javyo, Peduru akilawa, akilon-gozana nawo. Nakufika, wakimpereka kugorofa nkisusi. Piya manankweli wakimira karibu ya Peduru, kuno wakirira na waki-molotera anzu na ngupo zaákisonanga Dorka ári hai. ⁴⁰ Peduru wanu ware piya akiwalavira panja, akikokora, akilebela duwa. Ikisa akizungunuka, akinnang'aniza maiti ire, akamba: "Tabita, lamuka!" Iye akifungula maso ake, nakummona Peduru, akikala. Mama! ⁴¹ Peduru akinkola nkono, akinlamusa, akimwimisa. Ikisa akiweta wenye kwamini ware pamoja na manankweli, akiwolotera nkolu wawenye dodola.

⁴² Wanu piya wa kaya ulu ya Yafa ire wakisikira habari zikunire zire, na wengi wakinkubali Mwenye Insa. ⁴³ Na Peduru kainshi suku nyangi zawenye Yafa kure nnyumba ya mwenye Ansumani. Ansumani-yo kazi yake fkiwa nsuwa-sambala.

Koronelyu amwisukira laika

¹ Ákiwapo Kaisariya mwananlume mmoja ákitiwa Koronelyu, ákiwa nfalume wa kundi ra masurudadu rikitiba "Kundi ra Italiya". ² Iye akimwajibu mambo a Mwenyezimungu, na akimopa Mwenyezimungu, iye pamoja na jamaa zake piya. Iye ákilavyanga zaka pakulu, na daima ákilebelanga duwa ka Mwenyezimungu. ³ Kwa suku moja, wakati wa alhanswiri, imwisukira ruhuza, kammona sana-sana laika wa Mwenyezimungu akinjira akimwita: "Koronelyu!" ⁴ We! Akibaki akinnang'aniza laika ire rungu-rungu, wakushanga wawenye, akindairi: "Kinani mwenye?"

Laika ire akinjibu: "Duwa yako pamoja na zaka yaulavyanga ifika ka Mwenyezimungu akumbukire tamaa zake. ⁵ Epa sambi, waperekere wanawalume woke mpaka Yafa, wakantware mwananlume wakwitiwa Ansumani, atapiriwe zina ra Peduru. ⁶ Eyu munu-yu kafikira ka mwananlume wakwitiwa Ansumani, nsuwa-sambala. Nyumba yake iwa nanyenje ya mwani."

⁷ Nakulainika laika waakisowera naye ire, iye akiweta watumisi wake wawiri na surudadu mmoja muminu kati ya ware wákiwa pakazi yake. ⁸ Akikola kuwerezia piya, akitumuta kuka Yafa.

Peduru imwisukira ruhuza

⁹ Subuu yake, ewo pawakenenda munjira karibu ya Yafa, Peduru akikwera pajulu ya nyumba kulebela duwa. Íkiwa kiyasi ca aduhuri. ¹⁰ Ikkinkola njala, akisakula kurya. Pawakipika cakurya, ikimwisukira ruhuza. ¹¹ Kawona bingu iri wanzu, cikija kinu cakulanda ngupo ulu ifungiwe malunsa ómane, ikiteremusiriwa pansi.

¹² Nkati-mo wákiwapo kila namuna ya manyama wa maulu mane na wadudu wakurikweta pansi pamoja na nyuni za julu. ¹³ Basi iye akisikira shauti, ikamba: "Lamuka Peduru, sinja, urye." ¹⁴ Peduru akamba: "Sishubutu, Mwenye! Kamana tangu sinarya kinyafu wala caharamu."

¹⁵ Kwa mara nyengine tena, shauti ire ikimwambira javi: "Usite haramu kinu caahalalische Mwenyezimungu." ¹⁶ Evi vikuna mara natu. Kwa mpunde noure, ngupo ire ikilidisiriwa binguni.

¹⁷ Peduru, paakishanga kuhusu mana a ruhuya imwisukire ire, wanu watumiwe na Koroneliyu ware wêmira panryango, wakidairi nyumba ya Ansumani. ¹⁸ Wakita, wakidairi: “Mwananlume wakwitiwa Ansumani Peduru kafikira nomu?” ¹⁹ Peduru paakiwa mana a ruhuya ire, Roho Takatifu akimwambira javi: “Ona, wanu watatu wajire-wo wakusakula. ²⁰ Basi, lamuka wisuke, ulongozane nawo, usiwe na dana, konta omi ndi niwatumire.” ²¹ Kwa javyo, Peduru akisuka, akiwambira wanu ware: “Omi ndi munu wawenye wamûri kunsakula-yo, epa cikujisireni kinani?” ²² Ewo wakinjibu: “Ofwe katituma Koroneliyu, nfalume wa kundi ra masurudadu. Iye mwenyé shariya, amopa Mwenyezimungu, na Mayahudi piya wansifu pakulu sana. Iye kamuriwa na laika takatifu atumize kukwita uke kwake, ipate akakusikire usowezi wako.” ²³ Basi Peduru akiwakaribisha wakingira, wakifikira nopare. Subuu yake iye akilawa, akilongozana nawo, pamoja na wenziwe wamojawapo wa Yafa wakimpereka.

²⁴ Subuu yake, akifika Kaisariya, na Koroneliyu neye kekala ákiwarindira. Iye kâwalarika jamaa zake na marafiki zake wa pamoyo. ²⁵ Sambi, Peduru pengire, Koroneliyu nakummona, akingwirira mmaulu kuntukuza. ²⁶ Fala Peduru akinlamusa, akimwambira: “Imira! Omi novyo niwa mwanadamu!” ²⁷ Peduru nakusowera naye, kengira pansana, kawasingana wanu wengi wajumana, ²⁸ akikola kuwambira: “Umwemukwijiwa kuwa Yahudi aajuzi kusanganyika au kuwandikana naye munu Saari-Yahudi. Fala Mwenyezimungu kanifahamisha munu nisimwite nnyafu wala haramu. ²⁹ Ndimana panitiwe, njia epa ka moyo radi. Kwa javyo, munitira kinani?”

³⁰ Koroneliyu akinjibu: “Bandi ya suku nne, nowu wakati wa alhanswiri-wu, nikilebelu duwa nnyumba mwangu-mu. Kwa mpunde nimmona munu kemira mbere yangu, kavala mavazi melupa akumensa-mensa, ³¹ akinambira: ‘Koroneliyu, isikiriwa duwa yako-yo pamoja na zaka yaulavyanga-yo vyankukumbukiriwa mbere ya Mwenyezimungu.’ ³² Kwa javyo, ntume munu Yafa akantware Ansumani atapiriwe zina ra Peduru. Iye kafikira

nyumba ya Ansumani, nsuwaaji sambala, akwikala nanyenje ya mwani.” ³³ Ndimana, nitumiza kukwita upesi-upesi, na uwe kutenda sana kuja. Epa sambi piya tijumana nopa mbere ya Mwenyezimungu kusikira piya vyaakwamurire Mola.”

Peduru awereza Habari Ngema Sawari-Mayahudi

³⁴ Basi, Peduru akanza kusowera, akamba: “Ka ukweli, nereriwa kuwa Mwenyezimungu wanu piya awatafati sawa-sawa. ³⁵ Wanu wa kabilo mojawapo wakumópa na wakuténda shariya, iye awapokerera. ³⁶ Mukwijiwa habari Mwenyezimungu zwaperekere walziraeli, kupata kuwerez usaalamu julu ya Insa Almasih. Iye ndi Mwenye wa wanu piya. ³⁷ Umwe mukwijiwa vinu vikunire inti ya Yudeya piya, mwanzo wa Galileya, bandi ya koza kakerezanga Yahaya. ³⁸ Mukwijiwa kuhusu Insa nNazareti namuna Mwenyezimungu vyaantawaze kwa Roho Takatifu na vyaampere uwezo. Mukwijiwa kuwa iye kenenda kila upande, akiwatenda wanu vyema, na akiwaponesa piya wenyé kutabishiwa na mashetwani konta Mwenyezimungu ákiwa pamoja naye.

³⁹ Ofwe tiwa mashahidi wa piya vyaatendire Insa, inti za Mayahudi na Yerusalem. Ikisa tena ewo wamûlaya, wangomezera pamuti. ⁴⁰ Fala suka ya tatu, Mwenyezimungu munu-yu kanfulula na kamolota baina awoniwe, ⁴¹ siyo kuwa wammona wanu piya, ila kawoniwa na mashahidi watondoriwe mida na Mwenyezimungu, ofwe tirire na tinywere naye, bandi ya iye kufufuka ka wafwi. ⁴² Iye katilaizira tiwerezee wanu, tilavye ushahidi kuwa iye ndi ire atomoriwe na Mwenyezimungu awe mwenyé kuwalamula wari hai na wafwire. ⁴³ Piya minabii walavya ushahidi kuhusu noyu, wamba kuwa piya wenyé kumwamini onse wapata kuswamiwa madambí, kwa zina rake.”

Sawari-Mayahudi awesukira Roho Takatifu

⁴⁴ Peduru kuno akisowera novire, Roho Takatifu akiwesukira piya wanu wakisikira usowezi ware. ⁴⁵ Mayahudi makamiliflu wampereke Peduru ware, watajabu pakulu sana konta Roho Takatifu kawamiminira*

* 10:45 Mana ake: Roho Takatifu kawejala wanu ware, kawapa uwezo upya.

novyo wanu Sawari-Mayahudi.⁴⁶ Kamana wawasikira wakisowera luga sazijiwiana, kuno wakinsifu Mwenyezimungu. Ikisa Peduru akijibu,⁴⁷ akamba: “Ewa wanu-wa wampokerera Roho Takatifu kamba ofwe. Akataza maji koziwa ewo nani?”⁴⁸ Ikisa Peduru akamuru wakozive kwa zina ra Insa Almasihi. Mwinsho, wakinlebelia Peduru wekare naye muda wa suku aba.

11

Peduru akwereza jamati ya Yerusalem habari zikunire

¹ Sambi, mawali na wenyewe kwamini inti ya Yudeya piya wasikira kuwa wanu Sawari-Mayahudi wakubali usemi wa Mwenyezimungu.² Peduru, paafikire Yerusalem, akisutumiwa na wenziwe ware wataiwe itani ware.³ Ewo wakamba: “Uwe kwingira nyumba ya wanu sawatasiwe itani, ikisa tena kurya nawo pamoja!”⁴ Fala Peduru akanza kuwambira vyavifulatane, akamba:⁵ “Omi nikiwa kaya ulu ya Yafa nikiilebela duwa. Noparepare, inisukira ruhuya. Niwona kinu karibu yangu cakulanda nguwo ulu ikilawa binguni, yakuwa na malunsa mane ikinitelemukira panikiwa pare.⁶ Panikinang’aniza sana, nkati mwake niyawona manyama wa maulu mane, nyama za nundu, wadudu wakurikweta pansi, pamoja na nyuni za julu.⁷ Ikisa nisikira novyo shauti ikinambira: ‘Lamuka Peduru, usinje, urye!’⁸ Nikilawa omi nikijibu: ‘Sishubutu, Mwenye! Sinarya kinu kinyafu wala ca haramu.’⁹ Shauti ya mbinguni ire ikinambira tena javi: ‘Usite haramu kinu caahalalise Mwenyezimungu.’¹⁰ Evi vinikuna mara natu, ikisa nguwo ire ikiludisirwa binguni.

¹¹ Kwa mpunde noure, wanawalume watatu wakija mpaka nyumba yanifikire ire. Ewo wakilawa Kaisariya wâtumiwa kwangu omi.¹² Roho wa Mwenyezimungu kanambira nilawe nuke na wanu ware, nisiwe na wasi-wasi nawo ingawa siwo Mayahudi. Tikilongozana na wanduzangu sita ware. Nakufika tikingira nyumba ya ire atumire ire.¹³ Basi iye akanza kutereza namuna vyammonire laika

pakaya pake, emire akamba: ‘Watume wanu Yafa wakantware Ansumani Peduru.¹⁴ Iye akwambira usowezi wakukuvusha uwe pamoja na jamaa zako.’¹⁵ Pananzire ku-sowera nawo, akiwesukira Roho Takatifu, kamba vyaaanzire kutisukira ofwe.¹⁶ Na nikumbikira vyaasemire Mwenye Insa kuwa: ‘Ndi kweli kuwa Yahaya koza na maji, fala umwe mukuja koziwa na Roho Takatifu’.¹⁷ Sambi, ikiwa Mwenyezimungu kawapa wanu ware uwezo mmoja kamba vyatipere ofwe novyo, patimwaminire Mwenye Insa Almasihi, omi ndi nani wakubishana na Mwenyezimungu.”

¹⁸ Ewo pawasikire usowezi-wu wakitenge-mana, wakintkuza Mwenyezimungu, wakamba: “Wanu Sawari-Mayahudi newo novyo Mwenyezimungu kawapa kutubiya[†], wapate mainsha a milele.”

Jamati ya Antiyokiya

¹⁹ Wenye kwamini watawanyikana kwa sababu ya kulumbatiwa kulawiriire bandi ya kufwa Shitefanu. Wengine wakuka inti ya Foinikiya, wengine Kiporo, na wengine Antiyokiya. Wakipita wakereza habari ya Insa, ila wakiwerezza Mayahudi tu basi.²⁰ Fala wengine wa Kiporo na wa Kireni woka mpaka Antiyokiya, nokurekure wakisowera novyo na wanu Sawari-Mayahudi, wakiwerezza kuhusu Mwenye Insa.²¹ Na uwezo wa Mola[‡] úkiwa pamoja newo. Wanu wengi wakinkubali Mwenye Insa.

²² Habari-zi zisikirikana jamati ya Yerusalem, newo wakintuma Barinaba oke Antiyokiya.

²³ Barinaba paafikire nakuwona neema ya Mwenyezimungu kawa radi, na kawarimbisa myoyo piya ware walungane na Mwenye wawe na niya ya mmoyo.²⁴ Kamana Barinaba ákiwa munu mwema, wakumwijala Roho Takatifu na waminifu. Na wakongezeka wanu wengi wawenye upande wa Mwenye Insa.

²⁵ Ikisa Barinaba akilawa akuka Tarusu kupita akinsakula Saulu.²⁶ Nakunsingana, akinsakula mpaka Antiyokiya. Wakiju-mana nokurekure mwaka nzima pamoja na jamati ya Antiyokiya, mwawákiwafunda wanu wengi wawenye. Na Antiyokiya kure,

* 11:16 “Koziwa na Roho Takatifu” mana ake ndi kwijaziva na Roho Takatifu. † 11:18 “Kutubiya” epa mana ake ndi “nafasi ya kutubiya”. ‡ 11:21 Kigeregu: “nkono wa Mola,” mana ake “uwezo wa Mola”.

wanafunzi ndi kawanzire kwitiwa “wafulati wa Insa”.

²⁷ Kwa nozire suku zire, minabii wengine wâlawa Yerusalem wakuka Antiyokiya.

²⁸ Katika kundi rawo, munu mmoja waktiwa Agabu akilamuka, na kwa uwezo wa Roho Takatifu akiwambira: “Ikuja njala ulu futi ulumwengu nzima-wu.” (Eyo njala-yo kweli-kwelini ikija ikilawirira wakati wa Klaudiyu§.)

²⁹ Basi wanafunzi wakinuwiya kuwasaidiya wenziwawo wakiinshingi Yudeya, kila mmoja kacanga cawere nawo.

³⁰ Newo wakitenda novire, wakipereka ka walongozi wa jamati mmakono mwa Barinaba pamoya na Saulu.

12

Wenye kwamini walumbatiwa

¹ Kwa nowo wakti-wo, nfalume Herodi akitumiza kuwatabisha wanu wamojawapo wa jamati kwa kutumira makono awo. ² Iye kamulaya na upanga Yakobu nduye Yahaya.

³ Pawonire kuwa Mayahudi viwajibu, Peduru novyo akindunga. (Eyo vikuna wakati wa jambo ra Mayahudi ra “Mikate saina furumento”). ⁴ Nakunkola akintaya nkalaboshu, akingabizi mmakono mwa vipinga vine nya masurudadu wane-wane wakipitisana. Mpango wake úkiwa olotiwe mbere ya wanu bandi ya suku ya Pashukwa.

⁵ Kwa javyo, Peduru akifungiwa nkalaboshu, kuno jamati ikinlebelela duwa mpunde-mpunde ka Mwenyezimungu.

Kufunguriwa ka Peduru

⁶ Ifikire karibu Herodi kumolota Peduru mbere ya wanu, noire suku ire usiku wake Peduru kâlala katiki-ya masurudadu wawiri, afungiwe na alucema kuno na kuno. Wâkiwepo masurudadu wengine wêkala panryango wa kalaboshu ire.

⁷ Mpunde noure akimwisukira laika wa Mola, nkalaboshu mure ikitjala nuru mukilangala vu! Laika akintikinya weya Peduru akinlamusa, akimwambira javi: “Lamuka upesi!” Unyolo ure ukinvurika makono mure ukigwa, iyai! ⁸ Laika ire akimwambira javi: “Vala ukanda na viratu vyako.” Peduru akitenda novire. Laika ire akamba tena: “Vala koti rako mmaweya-mo, unifulate.” ⁹ Iye akilawa akinfulata, sejwa kuwa vyakweli

vyakikunisha laika ire, akitula kamba ári kulota. ¹⁰ Ewo, bandi yakumpunda surudadu wakwanza na wapiri, wakifika panryango wa cuma wakulawira nkaya. Ukipunguka wanyewe, newo wakilawa, wakidanira mbarabara. Kwa mpunde noure, laika ire aklainika.

¹¹ Noure wakati ure, Peduru akifahamu vikunire vire, akamba: “Sambi ndi pani-jive kweli-kwelini kuwa Mola kampereka laika wake, kaninusuru mmakono mwa Herodi na piya vyawalangele kunitenda Mayahudi.”

Peduru akwereza kufunguriwa kwake

¹² Paakiwaza javire, Peduru akifika kwavo Mariyamu, mamaye Yahaya ákitiwanga kwa zina rengine Maruku. Noko ndi kawajumane wanu wengi wakinlebelela duwa.

¹³ Peduru nakufika, akibya nryango wa kubalakâu. Ntumisi wakwitiwa Roza akilamuka akuka kwitika hodi iklombiwa ire. ¹⁴ Paamanyire kuwa shauti ya Peduru, akitenda radi pakulu sana, akasa kufungula nryango, akituwirira pansana, akerezza akamba: “Umwe! Peduru ndi ari kuolumba hodi.” ¹⁵ Fala ewo wamwambira, wamba: “Uwe kunamaya.” Fala iye akakikisha kanguvu: “Kwelil!” Sambi ewo wakinjibu: “Siyo iye, laika wake.” ¹⁶ Basi sambi, Peduru akizidi kwibiya nryango ure kim-kim-kim! Mwinsho, pawafungure wammaona Peduru, mama! Wakitajabu pakulu futi! ¹⁷ Iye akivatendera alama na makono ipate wanyamare. Sambi, akikola kuwerezza namuna Mola vyaanlavire nkalaboshu. Ikisa akiwambira: “Ezi habari-zi mwerezeni Yakobu na wajamaa wengine.” Nakulawa, akuka upande mwengine.

¹⁸ Pakucere subuu, masurudadu wanza kufazaika pakulu sana. Awakijiwa cinkunire Peduru. ¹⁹ Herodi akitumiza asakuriwe Peduru. Paatowire kuwoneka, akiwadairi masurudadu ware, na akamuru wolaiwe. Mwinsho, Herodi akilawa Yudeya, akuka akikala Kaisari suku aba.

Kifo ca nfalume Herodi

²⁰ Sambi, Herodi kakimiyanu nawo pakulu wanu wa Tiru na wa Sidoni. Basi ewo wakijumana wakuka wakisowera naye. Ewo wanza kufika Balashitu, nkolakazi maalumu wa nyumba ya nfalume awasaidiye. Ikisa wakinlebelia Herodi

wapatane naye kwa usalama konta ewo inti ya Herodi nokure ndi kawakukanga wakipata vyakurya.²¹ Suku Herodi yaâtûrire kusowera na wanu ware, iye kavala mavazi a kifalume, akikala pakiti cake, akanza kuwapa habari mbere yawo.²² Basi wanu wakibya kilulu. Lu-lu-lu! Wakamba: "Eyo asowera-yo nlungu, siyo mwanadamu!"²³ Kwa noure mpunde ure, laika wa Mola akimwibya Herodi, konta aampere utukufu Mwenyezimungu! Ndimana, Herodi akifwa, akiriwa na nvunyo.

²⁴ Sambi, usemi wa Mwenye ukereziwa, na inti ire piya ukizidi kwenera.²⁵ Barinaba na Saulu, pawatimize kazi zavo, wakiludira Yerusalem kure, wânsukula Yahaya wakwitiwa Maruku.

13

Roho Takatifu awatondola Barinaba na Saulu

¹ Nkati ya jamati ya Antiyokiya, wâkiwapo minabii na wanlimu*. Katya ewo, wâkiwapo Barinaba, Ansumani (zina rengine akitiya "Mwerufi"), Lukiyu nkireni, Manaheni (rafiki yake nfalume Herodi tangu usimana wawo) pamoja na Saulu.² Suku moja, pawâkitenda ibada ya Mwenye pamoja na kufunga, Roho Takatifu kawambira javi: "Walavyeni sambi-pa Barinaba na Saulu wawe wangu omi, watende kazi maalumu yaniwetire."³ Basi, pawesire kufunga na kutenda duwa, wawatula makono ikisa wakilayana nawo wakuka.

Safari yakwanza ya Saulu kwereza Habari Ngema

Barinaba na Saulu kisirwa ca Kiporo

⁴ Kwa javyo, Barinaba na Saulu, kwa kuperekira na Roho Takatifu, wakilawa wakukirira Selukiya. Nokurekure wakiripakira, wakuka na batela mpaka Kiporo.⁵ Nakufika Salamina, wakanza kwereza usemi wa Mwenyezimungu mmasinagoga a Mayahudi. Wâkiwa pamoja na Yahaya akiwasadiya.

⁶ Wenenda kisirwa ca Kiporo piya mpaka wafika Pafu. Nokurekure wansingana Yahudi mmoja wakwitiwa Bar-Insa. Iye ákiwa nabii nlongo na nsawi.⁷ Iye ákiwa

pamoja na nfalume wa kisirwa cire wakwitiwa Seruju Paulu, mwananlume mwerevu. Eyu akiwarifu Barinaba na Saulu konta akisaka kusikira usemi wa Mwenyezimungu.⁸ Falakini Elimu (ndi vyaktiwa nkigeregu) noire nsawi ire, akibishana nawo Barinaba na Saulu. Akinkenekeza nfalume anzungunuse kwamini.

⁹ Fala Saulu, kwa zina rengine wawakimwita Paulu, kamwijala Roho Takatifu, akinnang'aniza nsawi ire rungurungu, akimwambira javi:¹⁰ "Uwe kuwa mwana wa Ibilisi! Ukwijala ulongo na vitendo vya ubaya. Kuwa aduwî wa shariya piya. Ukwasa rini kuzungunusa njira za kweli za Mwenye Insa?¹¹ Epa sambi, nkono wa Mwenye ubishana nowe. Ukuwa kipofu, kwa muda mojawapo auja kuwona juwa." Kwa mpunde noure, Elimu kumaso kukimwinukala pi. Akizungunkuzungunuka kunsakula munu ankore nkono, ankongoje.¹² Basi nfalume ire nakuwona vikunire vire, kamini, na katajabu mafundiro a Mwenye.

Paulu na Barinaba wakwerezza Habari Ngema inti ya Pisidiya

¹³ Paulu na wensiwe wakilawa Pafu, wakiloka, wakuka Perga ya Panfiliya. Nokurekure, Yahaya akiwasa, akiludira Yerusalem.¹⁴ Ewo wakizidi kusafiri, wakilawa Perga, wakuka mpaka Antiyokiya, inti ya Pisidiya. Suku ya sabadu wakingira nsinagoga, wakikala.¹⁵ Ikisa zikifyomiwa shariya za Musa na mandiko a minabii wengine-po. Nakisa wakulungwa wa sinagoga wakiwakaribisha Paulu na Barinaba, wakiwambira: "Wanduzangu, ári na usowezi wakuwahurumiya wanu-wa onse, ereze."¹⁶ Sambi, Paulu akilamuka, akolosa nkono, akisema: "Wenzangu walziraeli na umwe muri kumopa Mwenyezimungu: sikirizani sana-sana."¹⁷ Nlungu wa umati walziraeli-wu kawatondola babu zetu na kawatula ubora pawâkikalanga kiyenî inti ya Miswiri. Kwa nkono wake wa uwezo, kawalamusa kawalavya noyo inti-yo.¹⁸ Iye pawâkiwa nlanga kawavumirira kiyasi ca myaka arubaini.¹⁹ Na bandi ya kuptoteza kabilâ saba inti ya Kanaa, iye kawapa wanu wake kuriti inti yawo,²⁰ kiyasi ca

* 13:1 Minabii wakereza Habari Ngema na wanlimu wakiwfunda wanu kuhusu Mandiko.

myaka miya nne na amusini[†]. Ikisa akiwagabizi mafalume wanguvu mpaka paataware nabii Samuweli.²¹ Basi sambi, wanu ware wâlebelwa wapewe nfalume, na Mwenyezimungu akiwapa Saulu, mwana wa Kishi, mwananlume mmoja wa rikolo ra Benjami. Iye kamiliki myaka arubaini.²² Nakunlavya Saulu, akintawaza Daudi kuwa nfalume wawo. Kuhusu Daudi, Mwenyezimungu kalavya ushahidi, kaamba javi:

‘Nimmonererwa Daudi, mwana wa Yese. Iye nomi moyo wetu mmoja, iye ndi ája kutimiza nafsi yangu piya.’

²³ Kati ya ujukulu wa noyu Daudi-yu, Mwenyezimungu kawaperekera walziraeli Nvushi, Insa, kamba iye vyâwapere tamaa[‡]. ²⁴ Kâbula ya kuja Insa, Yahaya kâwerezwa futi wanu piya wa Izraeli kuwa watubiye dambi zowo, woziwe.²⁵ Karibu ya kumariza kazi zake, Yahaya kawambira wanu javi: ‘Umwe mudaniza kuwa omi niwa nani? Omi siri Almasihi, ila iye akuju bandi ya omi, na noyo-yo anta omi siri bora kufungula mizizi ya viratu vyake.’”

²⁶ Paulu akizidi kusowera: “Jamaa zangu, ujukulu wa Iburahima na umwe muri kumopa Mwenyezimungu, ijiwani kuwa usemi wakutivusha tiperekewiwa nôfwe.²⁷ Kamana wanu wa Yerusalemu pamoja na wenye mammulaka awamwijiwe Insa wala aweiwiwe vyawâkifundanga minabii vyawakifyomanga kila sabadu. Pawanhukumire kifo, watimiza novyonoyoni.²⁸ Ingawa awapatire sababu mmojawapo ya kunhukumu Insa kifo, fala wanlebelwa Pilatu kuwa aulaiwe.²⁹ Na pawesire kutimiza piya vyavýândikiwe kuhusu iye, wanlavya pansalaba[§], wanzika nkaburi.³⁰ Falakini Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi.³¹ Suku nyangi zawenye, kawalawirira ware wampereke kulawa Galileya kuja Yerusalemu. Na nowo sambi-pa ndi mashahidi wake mbere ya wanu wa Izraeli.

³² Nofwe tankukwerezani Habari Ngema kuwa tamaa yawâpewe wababu zetu,³³ noyo tamaa-yo Mwenyezimungu katimiza kwetu

[†] 13:20 Myaka miya nne pawâkiwa Miswiri (ona Mwanzo 15:13), na myaka arubaini pawâkiwa nlanga, pamoja na myaka kumi tangu kwingira Kanaa mpaka inti-yo payawanyiriwe marikolo (ona Yoshwa 14). [‡] 13:23 Ona Izaya 9:2-7, 12:2-6, 53. [§] 13:29 Kigeregu: “muti”. * 13:33 Ona Zaburi 2:7. [†] 13:34 Ona Izaya 55:3. [‡] 13:35 Ona Zaburi 16:10. [§] 13:36 Kiebraniya: “kalala”. * 13:37 “ire” epa ndi Insa. [†] 13:40 Ona Habakuki 1:5.

ofwe, ujukulu wawo, kwa kunfufula Insa. Kamba vyavyandikiwe nZaburi yapiri^{*}:

‘Uwe kuwa mwanango, mwanzo wa rero omi niwa wawayo.’

³⁴ Ndi ntamana kuhusu habari ya kufufuka ka Insa, Mwenyezimungu kakikisha kuwa mwiri wake aushubutu kuvunda. Iye kasema javi[†]:

‘Nukutenderani mambo takatifu kwa tamaa kamili zanîmpere Daudi.’

³⁵ Ndimana mahala pengine[‡] iye kaamba javi:

‘Uwe Ntakatifu wako aumwasa kuvunda nkaburi.’”

³⁶ Paulu kasema tena: “Kusema kweli, Daudi kafwa[§] bandi ya kutumika vyanuwiye Mwenyezimungu kati ya kizazi cake. Nakisa iye kazikiwa pawazikiwe wababuze, na kavunda.³⁷ Fala mwiri wa ire^{*} afufuriwe na Mwenyezimungu, aavundire.³⁸ Kwa javyo, jamaa zangu, ijiwani kuwa julu ya noyu-yu, mwankwerezwa habari ya kuswamitiwa madambi enu. Julu yake iye, piya wenye kumwamini wavushiwa.³⁹ Kusema kweli, ewo awavushiwa julu ya shariya ya Musa.⁴⁰ Basi, more-moreni visukukuneni kamba vyawandike minabii[†], wakamba:

⁴¹ “Onani umwe, wenye kukejeli! Mususuka, na mupoteya, konta suku ndi suku nukutenderani kinu, umwe amushubutu kukubali, anta pawepo munu wakukwerezani.”

⁴² Pawalawire Paulu na Barinaba, wanu ware wakiwatafadali, wakamba: “Sabadu ija-yo, musikose kutereza tena nowu usowezi-wu.”⁴³ Pawesire kutawanyikana pasinagoga pare, Mayahudi wengi pamoja na wanu wengine waminire dini ya kiyahudi, wanfulata Paulu na Barinaba. Ewo wakisowera nawo, wakiwataya niya

iwazidise kuwa nkati ya rehema ya Mwenyezimungu.

Paulu awereza habari wanu Sawari-Mayahudi

⁴⁴ Paifikire sabadu nyengine ire, aâbakire munu, wanu wengi nkaya mure wajumana kusikira habari za Mwenyezimungu.

⁴⁵ Mayahudi, pawawawonire wanu kuwa wengi, wanza kuwatendera wiyana, wakinkaidi Paulu kuno wakikufuru.

⁴⁶ Fala Paulu na Barinaba, kwanguvu wakiwambira: “Iwa lazima usemi wa Mwenyezimungu kwanza mwambiriwe umwe, Falakini kwa kuwa mukatala na mukolota kuwa amujuzi kuwa na mainsha a milele[‡], basi, tilawa tuka kuwereza wanu Sawari-Mayahudi. ⁴⁷ Kamana Mola ndi vyaatamurire javyo[§].

‘Omi nukutula kuwa nlangaza wa Sawari-Mayahudi,
ipate wanu ulumwengu nzima-wu wavushiwe.’”

⁴⁸ Sawari-Mayahudi, pawasikire habari zire, watenda radi na watukuza usemi wa Mwenyezimungu. Basi wakubalire ndi ware watondoriwe wawe na mainsha a milele. ⁴⁹ Na usemi wa Mola ukerezewa inti ire piya.

⁵⁰ Fala Mayahudi wakiwashongezera wanawaka mamuminu wa vyewo vikulu-vikulu pamoja na walume wakwinshimika wa nkaya mure, wakanza kuwabugudi Paulu na Barinaba, wakiwatuwisira panja ya mipaka yaho. ⁵¹ Basi, mawalii ware wakiripumuna vunvu mmaulu mwawo*, wakuka Ikoniyu. ⁵² Na wanafunzi ikiwejala radi pakulu futi pamoja na Roho Takatifu.

14

Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Ikoniyu

¹Kaya ya Ikoniyu, Paulu pamoja na Barinaba woka wengira nsinagoga ya Mayahudi, wasowera kwa namuna yakuwa wanu wengi Mayahudi na ware Sawari-Mayahudi

[‡] 13:46 Au: “kwa kuwa mukatala na murilamula kuwa amuna haki yakupokerera mainsha a milele”. Paulu epa kasowera kinyume. Kusema kweli, Mayahudi ware wakiwaza kuwa ewo tu basi ndi wâkiwa na haki yapokerera mainsha a milele. Visitshe, Sawari-Mayahudi awâkiwa na eyo haki-yo. Novyo-sivyo Paulu kasowera kuwa siyo ukwelvi. Wari na haki yakupokera mainsha a milele ndi ware wamwamini Insa. [§] 13:47 Ona Izaya 496. * 13:51 Kupumuna vunvu ndi alama ya kuwasutumu. ^{*} 14:14 Kupapula mavazi ikiwa alama ya kukimiwa.

wakamini. ² Fala Mayahudi sawakamini ware wawashongezera na wakimwisa roho za ware Sawari-Mayahudi ipate wakimiyane nawo wanduzawo waminire ware. ³ Kwa javyo, Paulu na Barinaba wekala nokure suku nyangi zawenye. Ewo wâkisoweranga habari ya Mwenye Insa bila kropereza, na wakilavya ushahidi kuhusu usemi wa neema yake. Na Insa akwakikisha usemi-wo, kwa kuwajanliya alama na matajabisa awakitenda julu ya makono awo. ⁴ Wanu nkaya mure wakawanyika bandi mbiri: wengine wakiwapendeleya Mayahudi, wengine wakiwapendeleya mawalii. ⁵ Basi, Sawari-Mayahudi wamojawapo na Mayahudi pamoja na wakulungwa wawo, wakanza kuwatabisha na kuwapanja na mawe. ⁶ Ndimana, Paulu na Barinaba paweiwiwe, wakitirira Lishitera na Deribi, makaya a inti za Likawoniya, na inti nyengine jirani. ⁷Nokurekure wakerezanga Habari Ngema.

Mawalii wereza Habari Ngema Lishitera na Deribi

⁸ Lishitera ákiwapo munu mmoja kitewe wa kipongorero, tangu ákiwa saanamba kwenenda. ⁹ Noire kitewe ire kansikira Paulu akisowera. Paulu akinang'aniza rungu-rungu, akiwona kuwa akwamini kuponesiwa, ¹⁰ ndimana akimwambira na shauti ulu-ulu: “Lamuka, wimire sana-sana!” Kitewe ire akitupa, akanza kwenenda-nenda.

¹¹ Wanu pawawonire vyaatendire Paulu vire, wakanza kutamba kwa luga ya Likawoniya, wakipaza wakamba: “Milungu itisukira, nfano wa wanadamu!” ¹²Barinaba wakimwita nlungu Zeyu, na Paulu wakimwita nlungu Herimeyuu, konta Paulu ndi akisowera. ¹³ Nlongozi wa dini ya Zeyu ákiwa karibu ya kaya ire, kwa javyo akija mpaka panryango pare, kaja navo ng'ombe na maluwa. Iye na junudi ya wanu ware wakisaka kutenda kafara ya manyama.

¹⁴ Fala mawalii Barinaba na Paulu, pawasikire, wapapula mavazi awo*, wawatuwirira wanu ware, wakiwambira na

shauti ulu-ulu, wakamba: ¹⁵ “Wanduzangu! Eci camutenda-ci kinani? Ofwe tiwa wanadamu kamba nomwe! Tiwa epa tukwerezensi ipate mwase evi vinu savina mana-vi, muludire upande wa Nlungu hai ombire bingu, ardihi, bahari, pamoja na piya viripo nkati yake. ¹⁶ Vizazi viritire, Mwenyezimungu kâsa mataifa piya wafulate njira zaho wanyewe. ¹⁷ Fala aasire kolota ushahidi wake kuhusu vitendo vyake vyema vyaatendanga. Iye apereka nvula kulawa binguni na mavuno a kila mbeyu na mirongo yake, akupani cakurya camusaka, na akwijaza radi myoyo yenu.” ¹⁸ Ingawa mawali ware wasema javire, fala wâkiwa nawo tafauti yakuwakataza kutenda kafara yayo.

¹⁹ Ikisa, wakija Mayahudi wamjawapo kulawa Antiyokiya na Ikoniyu. Wakiwashetwani wanu ware, wakikola kumpanja Paulu na mawe, na wakinkwek-wetera panja ya kaya ire, wakidaniza kuwa kafwa. ²⁰ Fala wanafunzi pawanzungurize Paulu, iye kalamuka, kengira tena nkaya nomure. Subuu yake, Paulu na Barinaba woka Deribi.

Paulu na Barinaba waludira Antiyokiya inti ya Siriya

²¹ Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Deribi, na bandi ya kuwapata wanafunzi wengi, waludira tena Lishitera, Ikoniyu, na Antiyokiya. ²² Wakipita wakiwarimbisa myoyo wanafunzi, na wakiwataya nguvu wabaki wakamini. Wakiwahurumiya javi: “Piya tiri kuwamini tijuzi tikune mashaka mengi tingire muufalume wa Mwenyezimungu.” ²³ Mawali ware wakipita kila jamati, wakiwatondola wakulungwa wa jamati zire. Bandi yakule-bela duwa na kufunga, ewo wakingabizi Mola wawamwaminire.

²⁴ Ikisa wapita inti ya Pisidiya, mpaka wakifika inti ya Panfiliya. ²⁵ Bandi yakuwereza wanu wa Perga usemi wa Mwenyezimungu, wakuka Ataliya. ²⁶ Ikisa wakiripakira mbatela wakuka Antiyokiya. Noko ndi kawâlebeleliwe duwa wapate rehema ya Mwenyezimungu watende kazi yawatimize. ²⁷ Pawafikire Antiyokiya kure, wakiwajumanisa wenye jamati, wakanza kuwambira piya vyaakunishe

Mwenyezimungu julu yaho, na wakiwambira Mwenyezimungu vyawafungurire miryango wanu Sawari-Mayahudi newo wamini. ²⁸ Basi, wekala noko na wanafunzi ware suku nyingi zawenye.

15

Mwaha wa itani

¹ Sambi, wamojawapo wakilawa Yudeya wakuka Antiyokiya, wakiwafunda wenye kwamini javi: “Umwe, ikiwa amutaiwe itani kamba vyaisema tabiya ya Musa, amuvushishiwa.” ² Paulu na Barinaba wakanza kubishana na kukaaidiyana nawo wanu ware pakulu. Basi, vikilamuriwa kuwa wo-wowiri walawe na wanu wamojawapo woke Yerusalem, ukasoweriwe ewu mwaha-wu na mawali pamoja na wakulungwa wa jamati. ³ Kwa javyo, wakisafiriziwa na jamati, wakipita Foinikiya na Samariya, wakereza sana piya viwakunire wanu Sawari-Mayahudi vyawamwaminire Mwenyezimungu. Habari zire ziwafuraisha pakulu sana piya wenye kwamini ware.

⁴ Pawafikire Yerusalem, ewo wapokereriwa sana-sana na jamati na mawali pamoja na wakulungwa. Ewo wakiwambira vyaakunishe Mwenyezimungu julu yaho.

⁵ Fala Mayahudi wengine, wenye kwamini wâkiwa nkonoj wa Mafariezu, walamuka, wakamba: “Lazima wataiwe itani na walazimishiwe kufulata shariya za Taureti.”

⁶ Mawali na wakulungwa ware waki-jumana kushauriyana noure mwaha ure. ⁷ Pawesire kukaaidiyana pakulu, Peduru akilamuka akiwambira javi: “Jamaa! Umwe mukwijiwa kuwa tangu mida, Mwenyezimungu kanitondola kati yenu ipate Sawari-Mayahudi wasikire julu yangu Habari Ngema na wakubali.

⁸ Mwenyezimungu, Mwenyeé kwijiwa myoyo piya, kakikisha kuwa awakubali Sawari-Mayahudi julu ya kuwapa newo novyo Roho Takatifu, kamba vyatipere ofwe. ⁹ Iye asiyanise kinu kati yetu ofwe newo, kawaswafi myoyo yaho julu ya kwamini. ¹⁰ Kwa javyo, mbena mumyerera Mwenyezimungu? Wanafunzi muwatika mizigo yakuwa wababu zetu awakidirire wala ofwe atikidiri, sababuni? ¹¹ Kwasa javyo, ofwe-pa tukwamini kuwa tivushiwa

julu ya rehema ya Mwenye Insa, kamba vyawavushiwe ewo novyo.”

¹² Kundi ra wanu ware piya wanyamala vii. Wakiwasikiriza Barinaba na Paulu wakereza kuhusu alama na matajabisa atendire Mwenyezimungu julu yavo kati ya ware Sawari-Mayahudi. ¹³ Pawesire kusowera, Yakobu akijibu, akamba: “Jamaa, nisikirizeni omi. ¹⁴ Ansumani* kankutereza namuna Mwenyezimungu vyaaanzire kutunza mataifa ipate kati yavo awatondore wanu wawe upande wa zina rake. ¹⁵ Evi ndi sawa-sawa kamba masemo a minabii, vyaamba javi:

¹⁶ ‘Bandi ya evyo, omi niludi.

Nyumba[†] ya Daudi igwire-yo nijenga tena upya.

Vipama vibomoke-vyo nilamus, nijenga tena upya,

¹⁷ ipate wanu wabakire wansakure Mola, na Sawari-Mayahudi piya
wakuwa zina rangu ritajiwa julu yavo,
newo novyo wansakure.

Javi ndi vyaasowere Mola aténda vinu-vi

¹⁸ vinu vijiwikane tangu mida.”

¹⁹ Yakobu akizidi kusowera, akamba: “Ndimana omi niwona kuwa tisiwatabishe Sawari-Mayahudi wari kuja ka Mwenyezimungu-wa. ²⁰ Vitosha kuwandikira kuwambira wakatare vyakutenderiwa kafara maswanamu, pamoja na nyama zakupotiwa, wasinywe damu, na wasiwe na lukware. ²¹ Kamana tangu-tangu vizazi vya mida, kila kaya wawapo ware wereza shariya za Musa, zifyomiwanga mmasinagoga kila sabadu.”

Kuhusu kulangiwa ka wenyе kwamini Sawari-Mayahudi

²² Ikisa, mawalii, wakulungwa, pamoja na wanu piya wa jamati wawona kuwa vyema wawatondore wanawalume wamojawapo kati yavo wawaperek Antiyokiya, woke na Paulu pamoja na Barinaba. Na wakiton-doriwa Yuda (atapiriwe zina rengine Baris-aba) na Sila, wawere wakulungwa wa jamati ire. ²³ Ewo wakandika waraka na makono awo wakamba javi:

“Ofwe mawalii na wakulungwa, pamoja na wanduzenu, tukuperekera salamu wenyе kwamini Samuri-Mayahudi, muri

* 15:14 Ansumani ndi zina rengine ra Peduru. † 15:16 Kigeregu: “ema”. ‡ 15:34 Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Fala Sila kawona kuwa vyema kwikalaka nokure.]

kuinshi Antiyokiya, Siriya na Kilikiya.

²⁴ Kwa kuwa tisikira kuwa wanawalume wamojawapo munkonjo mwetu-mu, wataya tafauti myoyo yenu, (ingawa atiwapere mamulaka akutenda javyo), ²⁵ tiwona kuwa vyema (kwa kuwa tisikizana kwa niya moja) tiwatondore maámiri, tiwatumte kwenu umwe. Ewo tankuwaperek pamoja na wapendani wetu Barinaba na Paulu, ²⁶ wanu watula hatari mbere ya mainsha awo, kwa ajili ya zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi. ²⁷ Kwa javyo, tiwaperek Yuda na Sila, ewo wanyewe wakwambirani novyo novyon. ²⁸ Kamana tiwaza kuwa vyema upande wa Roho Takatifu pamoja nofwe kuwa hapana tena nzigo nkulu wakukulazimishani, saviri novi visakikana-vi: ²⁹ Mukatare vyakutenderiwa kafara maswanamu, pamoja na nyama zakupotiwa, musinywe damu na musiwe na lukware. Mukinarira piya-vi, mutenda vyema. Salamu zenu nydingi sana.”

³⁰ Sambi, watondoriwe ware wakilaya, wakisukira Antiyokiya. Nakufika kure, wakiwajumanisa wenyе kwamini ware, wakiwagabizi waraka ire. ³¹ Ewo pawesire kufyoma waraka ire, masemo are awataya radi pakulu sana. ³² Yuda na Sila, kwa kuwa wákiwa minabii, wakereza masemo mengi a kuwahurumiya wenyе kwamini, kuwataya nguvu roho zawo. ³³ Bandi yakwikala nokure suku aba, wakilayana nawo wenyе kwamini kwa salama, wakiwaperek kawatumiwe kure. ³⁴ ‡ ³⁵ Ila Paulu na Barinaba wakibaki Antiyokiya. Ewo, pamoja na wanu wengine wengi wawenye, wakifunda na wakereza usemi wa Mwenye Insa.

Paulu na Barinaba watipukana

³⁶ Bandi ya kupita muda wa suku aba, Paulu kamwambira Barinaba: “Tuke tiludire tena tipite tikiyawona jamaa zetu piya wa makaya atipitire tikereza Habari Ngema za Mwenye. Tikawawone vyawari kwenenda.” ³⁷ Barinaba vikimwajibu amwarifu Yahaya ákitiwa kwa zina rengine Maruku woke onse. ³⁸ Fala Paulu kawona kuwa ewo-po awajuzi kunsukula, konta káwatira pawakiwa Panfiliya, kazi sainesa.

³⁹ Basi, wakikola kubishana watupu pakulu

futi mpaka wakisapukana kila mmoja. Barinaba akintwala Maruku, wakilocera Kiporo.⁴⁰ Paulu akintondola Sila, akilawa naye wakuka vyawo, bandi ya wenyé kwamini kuwalebelela duwa wapate rehema za Mola.⁴¹ Iye akipita Siriya na Kilikiya, akiwataya nguvu jamaa wa jamati.

16

Safari yapiri ya Paulu

Timotiyu alungana nawo Paulu na Sila

¹ Paulu kafika makaya a Deribi na Lishitera. Noko ákiwapo mwanafunzi mmoja akitiwa Timotiyu, mwana wa mwanamuka Yahudi mwenyé kwamini, ila wawaye ákiwa nGeregu.² Wenyé kwamini wa Lishitera na ikoniyu wakilavyanga ushahidi wakunsifu Timotiyu.³ Paulu akisaka ansukure Timotiyu-yu ndimana akintaisa itani konta Mayahudi wákikalanga upande wa kaya ire wakijiwa kuwa wawaye aawere Yahudi.⁴ Pawákipitanga mmakaya makulu mure, wakereza shuruti zawanuwiye mawalii pamoja na wakulungwa wa Yerusalem ipate watimize.⁵ Kwa javyo, jamati zikitaiwa nguvu nkati ya kwamini, na zíkongezeka kila suku.

Paulu akwitiwa kuka Makedoniya

⁶ Paulu na Sila wakipita makaya a Furuiya na Galata. Roho Takatifu aáwasire kwereza habari za Mwenyezimungu Aziya.⁷ Pawafikire mpaka wa Misiya, wakenekeza kwingira Bitaniya fala Roho ya Insa aiwamurire kuka.⁸ Basi, wakitambala Misiya, wakuka Torowa.⁹ Usiku, Paulu ikimwisukira ruhuya, kammona munu wa Makedoniya emire, akintafadali akamba: "Uje Makedoniya, utavyel!"¹⁰ Bandi ya Paulu kuwona javire, kwa mpunde noure, tishugulika kulawa kuka Makedoniya. Tiwona kuwa Mwenyezimungu ndi atitire kuka noko, tikawereze Habari Ngema.

¹¹ Basi, tikivuta nanga tikiripakira Torowa, tikuka tanga rimoja mpaka Samotaraki. Subuu yake tikingiza Neyapoli.¹² Ikisa tikuka mpaka Filipi, kaya ulu ya porovinsiya ya Makedoniya, tikala suku aba. Noyo kaya-yo itawariwa na waRoma.

¹³ Sabadu tikipita panryango wa kaya ire tikilawira panja, tikuka nanyenje ya muto,

patikidanzira kuwa mahala pawatendanga ibada. Tikikala, tikanza kupakanira na wanawaka wajumane nopare.¹⁴ Kati yawo, ákiwapo mwanaamuka mmoja wakuntukua Mwenyezimungu, wakwitiwa Lidiya, kwawo Tiyatira. Iye ákiuzanya nguwo maalumu za rangi ya njambaláu. Iye akitisikira, na Mola kanfungula moyo wake kutumaini vyaakamba Paulu vire.¹⁵ Nakwisa koziwa iye pamoja na jamaa zake, katitafadali, akamba javi: "Ikiwa mwankuniwona kuwa kamilifu mbere ya Mola, tukeni kwangu, mukekare." Akanza kutikenenekezera.

Paulu na Sila wafungiwa

¹⁶ Sambi, patikuka mahala pakulebelia duwa, noparepare katilawirira mwari mmoja wakumilikiwa na jini* akilauzanga sengere. Ákipatanga faida ya nzuruku mwinci akiwapa watwa wake.¹⁷ Mwari ire akinfulata Paulu pamojanofwe kuno akikuwa, akamba: "Ewa wanawalume-wa watumwa wa Mwenyezimungu Nkul! Ewo wankukwerezani njira ya kuvushiwai!"

¹⁸ Ákikuwanga suku nyangi zawenye. Basi Paulu akikimiwa, akinzungunukira, akin-sowerera na jini ire, akamba: "Uwe jini, nukwamuru kwa zina ra Insa Almasihi, nlawe munu-yu!" Mpunde noure, jini ire akinlawa.

¹⁹ Watwawe ware, pawawonire kuwa iwesira tamaa ya faida yawo ire, wakinkola Paulu na Sila, wakiwavuta mpaka paluwanja, mbere ya mafalume.

²⁰ Pawakiwaperek ka wenyé kulamula, wakamba: "Ewa wanu-wa Mayahudi, wankuwadanganya wanu wa nkaya-mu!"

²¹ Wankwerezza tabiya saziri halali kwetu ofwe kupokerera wala kufulata, kwa kuwa tiwa waRoma."²² Basi wanu wakilamuka kaupamoja wakiwokira, na wenyé kulamula wakiwavula nguwo zawo kanguvu, wakamuru wacapiwe na bakora.

²³ Pewesire kuwacapa pakulu pawenye, ewo wakiwataya nkalaboshu na wakinlaizira amiri wa nkalaboshu awasunge sana.²⁴ Iye, nakupokerera eyi ámuri-yi, akiwataya nkisusi, akiwafunga maulu na unyolo akiwafungira pagogo.

²⁵ Usiku kati-kati, Paulu na Sila wakilebelia duwa, kuno wakimba nyimbo za kunsifu

* 16:16 Kigeregu: "shetwani wa nyonga".

Mwenyezimungu. Wafungwa wenziwawo wakiwasikiriza.²⁶ Kwa mpunde noure, ardh yanxa kutetema pakulu, aluserusu ya kalaboshu ikibomoka, miryango piya iki-funguka, na unyolo piya ukiwavurika.

²⁷ Amiri wa nkalaboshu paalamuke na paawonire miryango ya kalaboshu ire iri wanzu, akivuta upanga kusaka kurulaya, konta akidaniza kuwa wafungwa ware watira.²⁸ Fala Paulu akinkuwira, akamba: "Usirulaye! Ofwe piya tiwapo nomu!"

²⁹ Basi amiri ire akitisa kandiyera, akituwa akingira nkalaboshu mure kuno akitetema, akigwa mbere ya Paulu na Sila.³⁰ Ikisa aki-walavira panja, akiwadairi: "Mamwenye, kupata kuvushiwa, njuzi nitende kinani?"

³¹ Ewo wakinjibu: "Mwamini Mwenye Insa, uvuka uwe pamoja na jamaa zako."³² Basi wakimwereza usemi wa Mwenyezimungu amiri ire pamoja na piya wakiinshi nawo pakaya pake.³³ Iye usiku-usiku noure, akiwatwala Paulu na Sila, akiwosa vijaraa vyawo. Ikisa, kwa mpunde noure, akoziwa iye pamoja na jamaa zake piya.³⁴ Ikisa, akiwatwala akuka nawo kwake, akiwapa cakurya. Iye pamoja na jamaa zake piya watenda radi pakulu sana, kwa kuwa wamwamini Mwenyezimungu.

³⁵ Pakucere subuu, wenye kulamula wawatuma masupai wawambira javi: "Kawafungureni wanawalume ware."

³⁶ Basi amiri wa kalaboshu ire akimwambira Paulu ewu usemi-wu javi: "Wenye kulamula watumiza nukufungureni, basi lawani, muke kwa salama."³⁷ Fala Paulu akiwajibu: "Ofwe waticapa mbere ya wanu, sawatilamure vijuzi, ingawa nofwe tiwa waRoma! Ikisa watitaya nkalaboshu, sambi wasaka watituwise kisiiri-siiri? Javyo sivyo!

Basi, waje kuno mafalume-wo wanyewe, watifungure-mu!"³⁸ Masupai ware wakuka wakiwambira habari zire wenye kulamula. Pawejiwe kuwa ewa waRoma, wasusuka.³⁹ Ewo wakija, wakiwatafadali, ikisa wakiwafungula, wakiwalebelia walawe nkaya mure.

⁴⁰ Pawalawire nkalaboshu mure, ewo woka mpaka nyumba ya Lidiya. Nokurekure wakiwonana na wenye kwamini. Bandi ya kuwataya niya, wakilawa wakuka vyawo.

¹ Paulu na Sila, bandi ya kuita Anfipoli na Ampoloniya, wafika Tesalonika. Noko ikiwapo sinagoga ya Mayahudi.

² Paulu sabadu natu akuka kusinagoga noko, kamba vyaiwera tabiya yake. Iye akanza kowolotera uhakika wa Mandiko Matakatifu.³ Iye akifunula akiwelewesha sana kuwa Almasihi akiujuz atabike, ikisa afufuke ka wafwi. Tena akiwambira: "Eyu Insa wanukwambirani umwe-yu ndi Almasihi."⁴ Basi Mayahudi wengine wakiwakubalisa, wakingira nkonjo wa Paulu na Sila. Novyo, Sawari-Mayahudi wengi wawenye wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu pamoja na wanawaka wengi mabora wakisanganyika nawo.

⁵ Fala Mayahudi wakiwatendera wiyan, wawajumanisa wanawalume wabaya sawana rai, wakiwomanisa nkaya mure. Ikisa wakibisha nyumba ya Yasoni, wakiwakula Paulu na Sila ipate wawaperekwa mbere ya wanu ware.⁶ Fala kwa kuwa awawasingane, ewo wakinvuta Yasoni na wenye kwamini wengine, wakiwaperekwa ka mafalume wa kaya ire, kuno wakikuwa javi: "Wapindulanga ulumwengu ware ndiwa-pa."⁷ Yasoni kawapa malazi kwake. Ewa piya-wa vyawatenda-vi wankutupa shariya za Kaisari, konta wankwamba kuwa kawapo nfalume mwengine wakwitiwa Insa.⁸ Wanu ware pamoja na mafalume wa nkaya mure, pawasikire vinu-vi, wakifazaika.⁹ Nakupokerera ushuru wa Yasoni pamoja na weniwe, mafalume ware wakiwafungula.

Wanu wengi wawenye Bereya wâkubali utuba wa Paulu

¹⁰ Kwa mpunde noure usiku ure, wenye kwamini ware wawatwala wo-wawiri Paulu na Sila wawaperekwa Bereya. Nakufika kure, wakuka sinagoga ya Mayahudi.¹¹ Mayahudi wa Bereya werevuka koliko wanu wa Tesa-lonika, kwa kuwa wapokerera habari zire ka moyo radi pakulu. Daima wâkify-oma sana Mandiko Matakatifu ipate wawone kuwa vyawakambiriwa na Paulu vire vyakweli.¹² Kwa javyo, wengi kati yaho wakamini. Wâkiwa wanawaka mabora wa Sawari-Mayahudi pamoja na wanawalume wengi wawenye.

¹³ Fala Mayahudi wa Tesalonika, pawejiwe kuwa Paulu kankwerezza novyo habari za Mwenyezimungu Bereya, newo novyo

wakuka noko, wakiwataya wanu shonge, wakiwafazaisa.¹⁴ Ndimana kwa mpunde noure, wenye kwamini ware wampereka Paulu mwani kukisiko, fala Sila na Timotiyu wakibaki Bereya nokure.¹⁵ Wampéreke Paulu ware wanifikisa mpaka Atena. Bandi ya kulaiziwa habari na Paulu zakuka kumwambira Sila na Timotiyu kuwa woke upesi-upesi noko, ewo wakilawa.

Paulu asowera na wanu wa Atena

¹⁶ Paulu, paakiwarinda Sila na Timotiyu Atena kure, kakafilika kwa kuwona nkaya mure kwijala maswanamu.¹⁷ Ndimana nsinagogga akiwolotera uhakika Mayahudi pamoja na Sawari-Mayahudi wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu. Na suku daima ákisoweranga na wanu mbazari.¹⁸ Wanlimu wengine wakwijiwiana kuwa wataalamu Waepikureyu na Washitoyiku wakikaidiyana naye novyo. Wengine wakamba: "Munu njinga-yu kankusaka kwamba kinani?" Wengine wakamba: "Kawa kamba munu wakupita akerezza milungu ya inti za wamalamboni." Wakamba javire konta iye akiwereza habari kuhusu Insa na kufufuka kwake.

¹⁹ Basi, wakinkola, wakimpereka kukundi rakwitiwa Aeropagu, wakindairi: "Habari nyipyä zaufunda-zi zakinani?"²⁰ Kamana vinu vyauri kutambira-vi vyankutishangisa. Ofwe tisaka tijiwe, mana ake kinani?"²¹ Kusema kweli, piya wanu wa Atena na wanu wa inti nyengine wákkikalanga nokure, awakishugulika na kinu cengine, saíri kupakanira habari za sambi.

²² Basi, Paulu akimira kati-kati ya Aeropagu, akamba: "Umwe wanu wa Atena, niwona kuwa, kwa namuna piya, muwa wenye dini.²³ Kamana panikipita nizungunku niwawona maswanamu milungu yenu yamatukuzanga. Ninsingana novyo swanamu mmoja wakwandikiwa javi: 'Ka nlungu sejiwikana.' Basi sambi, nlungu wamumwabudu-yu bila kumwijiwa, ndi noyo-noyoní waniri kukwerezani omi.

²⁴ Nlungu ombire ulumwengu-wu na piya viripo nkati yake, eyu ndi Mwenye wa bingu na ardhi. Iye ekala nyumba takatifu zakujengiwa na makono a wanu.²⁵ Iye aasakula kuudumiwa na makono

a wanadamu, konta iye acipo casakula. Kweli, iye ndi awapa uhai piya wanu na kupumuzika na vinu piya.²⁶ Iye komba, kwa kiyumbe mmoja, kila kabilia ya wanu wekare piya duniya-yi. Na iye katula wakati na mpaka wakwikala,²⁷ ipate wansakure Mwenyezimungu, ikiwa dalili wengine kwa kumpamapama wansingane. Kusema kweli, iye aari baidinofwe kila mmoja.²⁸ Kamba vyaasemire munu mmoja, akamba:

'Iye ndi atitenza tikiinshi, tikenenda na tikiwepo.'

Wenye mashairi wenu novyo wamojawapo wamba:

'Ofwe piya tiwa viyumbe vyake.'

²⁹ Kwa kuwa ofwe tiwa viyumbiya Mwenyezimungu, avitifái tisiwaze kuwa Nlungu alandanisiwa na oru wala parata wala riwe, nfano wakuwajiwa na kutendiwa na fundi mwanadamu mmojawapo.³⁰ Wakati wanu wawakintinka, Mwenyezimungu avikimmweri. Fala epa sambi, kankuwatuma wanu piya kila mahala watubiyé.³¹ Konta katula suku yakuwalamula wanu ulumwengu piya na shariya, julu ya Munu wantondore. Na iye kawakikisha wanu piya kinu-ci julu ya kunfufula iye ka wafwi."

³² Sambi, pawasikire kuhusu kufufuka ka wafwi, wanu wengine wakinshupa, wengine wamba: "Kuhusu ewu mwaha-wu, tisaka tukusikire uwe novyo tena."

³³ Basi, Paulu akilawa kati yayo, akuka vyake.³⁴ Fala wanu wengine wanlunga nkono Paulu, wakubali. Kati yayo ákiwapo Diyoniziyu wa kundi ra Aeropagu, mwanamuka mmoja wakwitiwa Damari, na wengine-po tena.

18

Paulu afika Korintiyu

¹ Bandi ya piya vire, Paulu akilawa Atena, akuka Korintiyu.² Paafikire Korintiyu kure, kansingana Yahudi mmoja wakwitiwa Akila, kápongoriwa Pontu. Akila na nkawake Pirisila wájá kulawa Italiya kwa suku aba, konta nfalume Kalaudiyu kámuru kuwa Mayahudi piya walawe Roma kure. Paulu koka kwawo kuwawona,³ na kwa kuwa kazi yayo íkiwa mmoja, iye akiinshi nopare wakikola kazi pamoa, kazi ya kusona ema.

⁴ Kila sabadu, iye akiwolotera ukweli kusinagogga, akiyerera kuwavuta Mayahudi na Sawari-Mayahudi.

⁵ Sila na Timotiyu, pawateremuke ku-lawa Makedoniya, Paulu kashugulika na Habari Ngema, akilavya ushahidi mbere ya Mayahudi kuwa Insa ndi Almasihi. ⁶ Fala pawakintukana na wakinowerera kufuru, iye akisasanya nguwo zake*, akiwambira: “Damu yenu iwe julu yenu. Omi sina lawama nkati yenu. Mwanzo wa sambi-pa, nukuka ka wanu Sawari-Mayahudi.”

⁷ Nakulawa pare, akuka akingira nyumba ya mwananlume mmoja wakwitiwa Titu Zushutu, munu mmoja ákintukuzanga Mwenyezimungu. Nyumba yake ilunganana na sinagoga. ⁸ Kirispu, amiri wa sinagoga ire, pamoja na jamaa zake piya, wâmwamini Mwenye Insa. Na wanu wengi wa Korintiyu pawasikire, newo novyo wakamini na wakoziwa.

⁹ Suku moja usiku, Paulu imwisukira ruhuya. Mwenye akimwambira, akamba javi: “Usope! Zidi kwereza, usinyamare, ¹⁰ kwa kuwa omi niwa pamoja nawe. Aapo atenda vita nnowe kukutenda kinu kibaya, konta nanawo wanu wengi wawenye eyi kaya-yi.” ¹¹ Basi, iye kekala mwaka mmoja na nusu, akiwafunda usemi wa Mwenyezimungu.

¹² Fala Galiyu paákiwa nfalume wa Akaya, wakilawa Mayahudi kwa niya mmoja wakikola kubishana na Paulu, ewo wamperekwa kuNyumba ya Milandu, ¹³ wakamba: “Eyu mwananlume-yu kankuwahimu wanu wantukuze Mwenyezimungu kwa namuna sairi ya shariya.”

¹⁴ Paulu ári tayari kusowera, Galiyu kawambira Mayahudi ware kamba: “Inawa mwanawo makosa mamojiwapo au anakanisha vinu vyakofya, nanga inilazimu nukusikirizeni vyamunereza-vi. ¹⁵ Fala, kwa kuwa ndi mwaha wa kukaidiyana kuhusu masemo na mazina na vinu nya shariya zenu, lamulanani watupu. Omi sisaka kuwa mwenyé kulamula vinu kambavyo.” ¹⁶ Na akiwatuwisa nNyumba ya Milandu mure. ¹⁷ Ikisa, wanu ware piya wakinkola Soshiteni, amiri wa sinagoga ire, newo wakanza kumwibya nopare mbere

* 18:6 Kusasanya nguwo íkiwa alama yakuwakatarira wanu ware.

ya Nyumba ya Milandu ire. Fala Galiyu avikimmweri kinu.

Paulu aludira Antiyokiya

¹⁸ Paulu kekala suku nyingi zawenye Korintiyu. Ikisa akilayana na wanduze wa jamati, akingira mbatela, akiloka akuka Siriya, koka pamoja na Pirisila na Akila. Kaya ya Kenkereya, kâmyola nywiri zake ipate atimize nadiri yake. ¹⁹ Paulu akifika Efezu, akiwasa Pirisila na Akila. Iye mwanyewe akuka akingira nsinagogga, akanza kuwolotera uhakika Mayahudi nomure. ²⁰ Ewo wanlebelia ekare nawo tena muda aba, fala Paulu akamba anta. ²¹ Novyo-sivyo, paawalaire akiwambira: “Mwenyezimungu akinjanliya, nukuja tena kwenu umwe.” Akilawa Efezu, akilokera ng’ambu nyengine.

²² Pesuke Kaisariya, akikwera Yerusalem, akidairiyana nawo habari wenye jamati. Ikisa, akiteremukira Antiyokiya. ²³ Bandi ya kwikaloka nukore suku aba, akilawa akuka vyake. Akipita makaya a Galata na Furuiya, kupita akiwahurumiya wanafunzi piya.

Safari yatatu ya Paulu

Kusaidiya ka Apolu

²⁴ Sambi, ákiwapo Yahudi mmoja wa Ale-shandriya wakwitiwa Apolu, akifika Efezu. Iye akerezza sana-sana, akijiwa pakulu Mandiko Matakatifu. ²⁵ Iye kafundiwa sana njira ya Mwenye. Akisowera na juhudu kuno akifunda na ukweli habari ya Insa, ingawa akijiwa koza kaakifundanga Yahaya tu basi. ²⁶ Iye akanza kusowera nsinagogga bila wofi. Pawasikire, Pirisila na Akila wakintwala, wakanfunde pakulu sana njira ya Mwenyezimungu.

²⁷ Na Apolu, paakiwaza kulokera Akaya, wenye kwamini wakimuhurumiya, waki-wandikira wanafunzi wa noko kuwalebelia wampokerere sana. Apolu paafikire Akaya, kawasaidiya pakulu sana ware waminire julu ya rehema. ²⁸ Iye akiwakidiri baina Mayahudi kwa uwexo, na kwakikisha julu ya Mandiko kuwa Almasihi ndi Insa.

¹ Apolu paakiwa Korintiyu, Paulu akipita makaya a nrima, akifika mpaka Efezu. Nokurekure, akiwasingana wamojawapo wenyewe kumwamini Insa, ² akiwadairi: "Umwe pamukubalire, kakwisukirani Roho Takatifu?" Ewo wakinjibu: "Ofwe wala atijiwa kuwa kawapo Roho Takatifu!" ³ Paulu akiwadairi tena: "Sambi, umwe moziwa kinamunani?"

Ewo wakinjibu: "Kwa namuna ya koza Yahaya." ⁴ Basi Paulu akiwambira: "Koza kakoza Yahaya kukiwa ka kutubiywa wanu. Iye kâwambira wanu kuwa wajuzi wamwamini eyo asaka kuja nyuma yake, akimwamba Insa." ⁵ Bandi yakusikira javire, ewo wakoziba kwa zina ra Mwenye Insa. ⁶ Na Paulu, paawaturire makono, kawesukira Roho Takatifu, wakanza kusowera luga sazijiwiana na kubushuru. ⁷ Ewo piya wâkiwa kiyasi ca wanawalume kumi na wawiri.

Paulu awafunda wanu myaka miwiri

⁸ Paulu akukanga nsinagoga, akisowera bila wofi muda wa myezi mitatu. Ákisisoweranga nawo, kusakula kuwahimu kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. ⁹Fala wengine wâkiwa wabishi, awakikubali, na wakisowera caputu mbere ya wanu kuhusu Njira ya Insa*, ndimana Paulu akiwatanuka. Kwasa javyo, suku daima-zi, iye ákijumananga na wanafunzi pansana nkulu, mahala paakifundanga mwanan-lume wakwitiwa Turanu. Iye akisoweranga nawo, akiwolotera uhakika. ¹⁰Eci cikikuna muda wa myaka miwiri mpaka wanu piya wa Aziya, Mayahudi na Sawari-Mayahudi ware, wasikira habari kuhusu Mwenye Insa.

Efezu Mwenyezimungu atenda maajuza julu ya Paulu

¹¹ Mwenyezimungu, julu ya mmakono mwa Paulu, akitenda maajuza akupunda kiyasi. ¹²Ifika mpaka kutwariwa lemba na anzu yake wakiponeseriwa walwere julu ya kukumbula, kweli newo wakipona na mashetwani wakiwalawa.

¹³Sambi, Mayahudi wasawi wamojawapo wâkipitanga kaya anta kaya, wâkiyerer-

kulebelia kwa zina ra Mwenye Insa wawatu-wise mashetwani walwere. Ewo wâki-wambira mashetwani javi: "Nukutuwisa kwa zina ra Insa, noyo waari kuntangaza Paulu-yo." ¹⁴ Wamojawapo wâkitendanga javyo-wo wâkiwa wana saba wa Yahudi mmoja wakwitiwa Sikeva. Iye ákiwa nkulungwa wa dini. ¹⁵ Shetwani kawajibu javi: "Insa nimwijija, Paulu ninfahamu. Fala umwe wanani?" ¹⁶ Ikisa, mwanganlume ákiwa na mashetwani ire ákiwerukira wanu ware, akiwakidiri mpaka akiwashinda. Basi, piya wakilawa nnyumba mure, wakipita wakituwa diki na vijaraa.

¹⁷Vikunire-vi wejiwa piya wakikala Efezu, Mayahudi na Sawari-Mayahudi. Piya ware wakanza kopa pakulu, na zina ra Mwenye Insa rikitukuziwa pakulu. ¹⁸Wengi wâmwaminire wakija, wakereza baina vitendo vyawo vibaya vyawatendanga. ¹⁹Wengi wâkitendanga vitendo nya usawi ware, wakikusanya mabuku awo wakoca pamoto mbere ya piya wanu. Wesabu kadiri yawo jumula ya mabuku awocire, akifika alufu amusini za jarajara za parata. ²⁰Kwa javyo, usemi wa Mwenye ukizidi kwenera na úkiwa na nguvu.

Vurumâi ulu Efezu

²¹ Bandi ya vire vikunire vire, Paulu, kwa kulongoziwa na Roho Takatifu, kanuyiwa apite Makedoniya na Akaya, oke mpaka Yerusalem. Iye akamba: "Bandi yakuka Yerusalem, inilazimu nuke novyo Roma." ²²Basi, akiwatuma Makedoniya wasimana wake wawiri, Timotiyu na Erashitu. Iye akibaki kwa muda wa suku aba Aziya nokure.

²³Noure wakati ure, ikilawirira vurumâi ulu futi, kwa sababu ya Njira ya Insa.

²⁴Ákiwapo urivi mmoja akitiwa Demetiriyu, ákitendanga vifure vitoto nya parata nya nfano wa nyumba ya Aritema†. Kwa eyi kazi-zi, wâkipatiranga faida ya nzuruku mwingsi wawenyewe. ²⁵Iye akiwajumanisa mafundi wâkitendanga noire kazi ire, akiwambira:

"Wenzangu, umwe mukwijiwa kuwa ofwe tankutajiri kwa noyi kazi-zi.

²⁶Mwankusikira na mwankuwona vyatenda Paulu-vi, aari kutenda Efezu nopa basi, kankutenda kiyasi ca Aziya piya. Iye

* 19:9 "Njira ya Insa" isowera namuna nyipya ya kuinshi, kwa kufulata usemi wa Insa na nfano wake. † 19:24 Wanu wa Efezu wakimwabudu Aritema. Aritema akiwa swanamu muka.

kankuwakubalisa wanu wengi wawenye, akiwazungunusa, kwa kuwambira kuwa maswanamu wakuwajiwa na binadamu siyo milungu ya kweli.²⁷ Kwa javyo, kazi yetu aija kuwa nawo faida tena. Vikopesa wanu awaja kutukuzza tena nyumba ya nlungu nkulu Aritema, na ulaviwa utukufu wake, waari kutukuziwa na piya wanu wa Aziya na duniya nzima.”

²⁸ Pawasikire, ewo wakimiwa pakulu futi, wakanza kukuwa wakamba: “Asifiwe Aritema, nkulu wa waEfezu!”²⁹ Umani ure wenera kaya ire piya. Wanu nkono njima wakutuwirira nteni mwawajumane wanu wa kaya ire. Wankola Gayu na Arishitariku, waMakedoniya, weniwi Paulu.³⁰ Paulu, paakisaka engire nkati ya kundi ra wanu ware, wanafunzi awamwasire.³¹ Na mafalume wamojawapo wa Aziya kure, wawere marafiki wa Paulu, wamperekera novyo habari yakunlebelaa asishubutu kuka kuteni kawajumane wanu kure.

³²Wajumane ware, wengine wakamba eci, wengine wakamba cengine. Pabanja pare pákiwa ngorofsi, wengi awakijiwa sababu iwajumanise pare.³³ Wamojawapo kati ya wanu ware wakimolota Alishandere kuwa ndi ari na cakusowera. Ndimana Mayahudi wakinsukumira mbere ya wanu ware. Basi, Alishandere akiwatendera alama[#] na nkono kuwapoza, konta akisaka awambire wanu ware kuwa ewa awana makosa.³⁴ Fala wanu pawejive kuwa Alishandere ire Yahudi, piya wakikuwa kapomoja, wakamba kinu kimoja nocu kiyasi ca ora mbiri: “Asifiwe Aritema wa waEfezu!”

³⁵ Mwandiki wa kaya ire, nakwisa kuwanyamaza wanu ware, akiwambira javi: “Wanu wa Efezu, nani atikina kuwa Efezu ndi kaya amiri yakwikaza nyumba ya nlungu nkulu Aritema, pamoja na riwe takatifu rigwire binguni?³⁶ Aapo akaidi kinu-ci, basi epa nyamalani, musitende kinu samuwazire sana-sana!³⁷ Kamana ewa wanu wamujire nawo-wa awavunjire nyumba ya nlungu wala awansowerere kufuru nlungu wetu.³⁸ Kwa javyo, ikiwa Demetiriyu na wakolakazi wenziwe wasaka kusema makosa a munu mmojawapo, iwapo nafasi yakuperek ka wenyen kula-

mula. Nyumba za kulamula ziwa wanu, wakereze noko.³⁹ Ikiwa wasakula kinu cengine, cakujuzi kulamuriwa kunyumba ya milandu yawasimanananga suku maalumu.⁴⁰ Kamana vititisira ajali rero kwa kulongoperiwa kulavya vurumäi-yi. Kweli, aipo shariya mmojawapo ya ewu umani-wu, ofwe atina namuna yakujibu.”⁴¹ Nakuwambira evi vinu-vi akifunga banja ire.

20

Paulu akuka tena kuwona Makedoniya na Geresiya

¹ Paisire vurumäi ire, Paulu akitumiza kuweta wanafunzi. Bandi ya kuwataya niya, iye akilayana nawo, akilawa akuka Makedoniya.² Bandi yakupita mahala mwaapitire, ákiwataya niya wenyen kwamini, mwinsho akuka porovinsiya ya Geresiya.³ Kainshi nokure myezi mitatu. Ikisa, bandi ya kuwa tayari kulokera Siriya, kejiba kuwa Mayahudi wankuntendera mpango wakumulaya. Ndimana akinuviya kuludira Makedoniya.⁴ Wâmpereke Paulu wákiwa Sapaturu mwana wa Piru, kwavo Bereya, Arishitariku na Sekundu wo-wawiri-wa waTesonika, Gayu nDeribi, Timotiyu, pamoja na Tikiku na Torofimu, ewa wawiri-wa wa Aziya.⁵ Ewa wanu-wa wâlongorera, wakitirindira Torowa.⁶ Bandi yakwisa sherehe ya Pashukwa, tikiripakira kisiko ca Filipi, tenenda safari ya muda wa suku ntanu, tikifika Torowa kawákiwa kure. Tikala sumana nzima nokure.

Paulu anziripusa nnemba

⁷ Suku ya mwanzo wa sumana, tikare tijumane pajambo ra Kumbukumbu tikiryia mikate. Paulu akikola kusowera nawo wenyen kwamini. Kwa kuwa ákiwa na mpango wakulawa subuu yake, iye akizidi kuwerezza mpaka usiku kati-kati.⁸ Sambi, zíkiwapo kandiyero nyingi zikikorera pansana pajulu ya gorofa patijumane pare.⁹ Nnemba mmoja wakwitiwa Eutiku kékala pajanelia. Noparepare akisokera pakulu, ukimpata usingizi mwingsi vutu, kwa kuwa Paulu akisowera pakulu. Usingizi ukinkidiri, akisomoka akigwa râ mahala baidi, gorofa ya tatu. Akitekiwa wakufwa wawenye.¹⁰ Basi Paulu neye akisuka,

[#] 19:33 “Alama” epa ndi alama ya kuwalebelaa wanyamare.

akimwinyamira patumbo, akimpatika, akamba: "Musiuzunike, eyu angari nawo uhai!"¹¹ Ikisa Paulu akiludira tena pansana kugorofa nokure, akimeya nkate, akitafuna pamoja na wenyewe kwamini ware. Bandi ya kupakanira nawo mpaka alufajiri, Paulu akilawa, akuka vyake.¹² Noparepare nnemba ire wakimpereka kwavo ári nkomu dodola. Ewo wakiludi wari radi pakulu sana.

Paulu alawa Torowa akuka Miletu

¹³ Sambi ofwe tikilongorera mbatela, tikisafiri mpaka pafungu kaya ya Asu, konta noko iwa tikampokerere Paulu. Ndi vyatfsikizane javyo kamana niya yake fkiwa kupita ya nrima.¹⁴ Paulu patisimanane kaya ya Asu, tikimpokerera akingira mbatela, tikisafiri mpaka Mitulen. ¹⁵ Basi tikilawa pare, mpaka subuu yake tikifika sawa-sawa na Kiyu. Tenenda kutwa nzima tikifika Samu, na mpaka subuu yake tena tikifika Miletu. ¹⁶ Paulu kánuwiya asipoteze wakati Aziya, konta ákiwa na upesi ikimbidi afike Yerusalem sainafika suku ulu ya Pentekoshiti.

Paulu awalaya wakulungwa wa jamati ya Efezu

¹⁷ Sambi Miletu kure, Paulu akintuma munu Efezu kuwarifu wakulungwa wa jamati waje wawonane naye. ¹⁸ Pawajire, Paulu Kawambira javi: "Umwé mukwijiwa vyaviwere tangu mwanzo panifikire Aziya kuwa suku daima tikiwa onse."¹⁹ Daima nintumika Mwenye na unyenyeketu na masozi, pamoja na kuyererwa na tabu zawanikunishe Mayahudi vyawakinitabisha. ²⁰ Panukukwerezangani Habari Ngema, kukufundani wanzu-wanzu nikipita nyumba anta nyumba, omi hapana canasire kukwambirani upande wa vinu vya faida.²¹ Nikilavya ushahidi kuwerezwa Mayahudi na Sawari-Mayahudi, kuwa wajuzi watubiye na wamwamini Insa, Mwenye wetu.

²² Epa sambi, kamba nfungwa wa Roho Takatifu, ndi yyaniri kuka Yerusalem, si-jija cuka kunikuna. ²³ Ila Roho Takatifu caanijiwise ndi kuwa kaya ulu-ulu piya kal-abosha nu kulumbatiwa piya vinirindira omi. ²⁴ Falakini omi mainsha angu siyo faida kwangu omi. Kikulu kwangu omi nitimize

kazi yanipere Mwenye Insa, ipate nilavye ushahidi kuhusu rehema ya Mwenyezimungu nkati ya Habari Ngema.

²⁵ Epa sambi, omi nukwijija kuwa umwe piya wanipitire nukukwerezani ufalume wa Mwenyezimungu-mwe, amuwona tena uso wangu. ²⁶ Ndimana, kwa suku ya rero-yi, nilavya ushahidi kuwa sina kosa ka wenyewe kwasika kati yenu umwe piya,²⁷ kamana omi saasire kukwerezani ngano piya za upande wa Mwenyezimungu.

²⁸ Kwa javyo, ritunzeni umwe wanyewe pamoja na piya wenye kwamini, kwa kuwa Roho Takatifu ndi ikuturireni umwe kuwa maamiri. Muwe wasunga wa jamati ya Mwenyezimungu, jamati yaapatre julu ya damu ya Mwanaw. ²⁹ Nukwijija kuwa nikilawa-pa, wakwingira wanu kusakula kudangula jamati-yi. Ewo wakuja kulanda miwinzi yakutonya vyaiwaduru makondoo. ³⁰ Na nkati yenu nomwe-mwe, walawirira wamojawapo wakufunda ngano za ulongo, kusakula kuwatesa wanafunzi wawafulate ewo. ³¹ Kwa javyo, rinang'anizireni. Daima mukumbukire kuwa, muda wa myaka mitatu usiku na nsana, omi sasire kunkumbusa kila mmoja, kuno nikirira.

³² Sambi, nukugabizini mmakono mwa Mwenyezimungu na kwa usemi wa rehemma zake, zíri na uwezo wakurimbisa roho zenu, mwinsho mupewa irati yawatuririwe watakatifi piya.

³³ Sajibiwe na kinu ca munu: wala parata wala oru wala nguwo. ³⁴ Anta umwe wanyewe mukwijiwa kuwa nikola kazi na makono angu mwanyewe ipate omi na wenzangu tipate catisakula. ³⁵ Kwa namuna-zi piya, nukoloterani kuwa julu ya kukola kazi nyingi javi, itibidi kuwavya wenyewe tafauti zowo. Kumbukirani usoweki wa Mwenye Insa paasemire javi: 'Vyema pakulu kumera zaida kumeriwa.'

Paulu alayana na marafiki zake

³⁶ Pesire kwamba javire, Paulu akikokora pamoja na wenyewe kwamini ware piya, wakilebela duwa. ³⁷ Piya akiwetika masozi babu-bu-bu, wakimwirukira Paulu pasingo, wakimpa beju*. ³⁸ Ewo wauzunika pakulu

* ^{20:37} Nkati ya kabilia ire, kupana beju ikiwa namuna ya kulayana munu na rafiki yake, alama ya kupendana.

futi, kwa kuwa kâwambira javi: “Amuwona uso wangu tena.” Ikisa wakinsafiriza mpaka kubatela.

21

Paulu akuka Yerusalemu

¹ Patisire kulayana nawo wenye kwamini ware, tikisafiri na batela moja ka moja mpaka tikifika Kosi. Subuu yake tikitaya nanga kisiko ca Rodi. Nakupunda pare, tikuka mpaka Patara. ² Patisingane batela rakuka Foinikiya, tikiripakira tikuka mbere ya safari yetu. ³ Tipita karibu ya Kiporo, tasa upande wa nkono sonto, tikuka mpaka Siriya. Tisoza kisiko ca Tiru, tiksuka konta batela rire rikipakula vinu nopare. ⁴ Noyo kaya-yo, tiwasingana wenye kwamini wamojawapo, tikkala nawo sumana mmoja. Ewo, wakamuriwa kwa uwezo wa Roho Takatifu, wakimwambira Paulu kuwa asuke Yerusalemu. ⁵ Wakati watimirarize suku zetu, tikilawa tikuka na safari yetu. Wenye kwamini piya pamoja na waka wawo na wana wawo, wakitisafiriza mpaka mwinsho ya kaya ire. Basi, nakufika mwani tikikokora, tикиnlebelia Mwenyezimungu. ⁶ Noparepare tikelayana, ikisa tikingira mbatela, ewo wakiludira kukaya.

⁷ Mwinsho ya safari yetu ya Tiru, tiki-fika Tolemayi. Noparepare tikidairiyana nawo habari wenye kwamini, tikkala nawo kutwa nzima. ⁸ Subuu yake, tikilawa tiki-fika Kaisariya, tikuka kunyumba ya Filipi, mwenyé kwereza Habari Ngema za Insa, tikkala naye. Iye ákiwa nkati ya nkondo wa wanu saba wâtondoriwe Yerusalemu watumike shuguli za nzuruku wa jamati. ⁹ Iye ákiwa na wana wane wári sawalombiwe, newo wákiwa minabii.

¹⁰ Kwa kuwa tikawa Kaisariya kure suku nydingi zawenye, akija nabii mmoja ku-lawa Yudeya, zina rake Agabu. ¹¹ Akifika karibu yetu, akitwala sinturâu† ya Paulu, akirifunga mmakono na mmaulu, akamba: “Roho Takatifu ikwamba kuwa mwanyewe ukanda-wu akifika Yerusalemu, Mayahudi wanfunga novi-vi javi, ikisa wamperekwa mmakono mwa wanu Sawari-Mayahudi.”

¹² Patisikire javire, ofwe na wenye kwamini wengine wa nokure, tintafadali Paulu kuwa asikwere kuka Yerusalemu. ¹³ Paulu akijibu:

* 21:8 Ona 6:1-8. † 21:11 “Sinturâu” mana ake “ukanda”.

“Umwe camurira kinani? Mbana mwankunivunja nguvu mmoyo mwangu sababuni? Kamana omi sikufungiwa basi, anta paiwa nukuka kufwa Yerusalemu, omi niwa tayari novyo kwa sababu ya Mwenye Insa.” ¹⁴ Kwa kuwa atinkidirire kunkubalisa kuwa asuke, tikimwasia ikisa tikamba: “Vikune vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu.”

¹⁵ Bandi ya suku aba javi-pa na bandi yakuritengeza, tikikwera tikuka Yerusalemu. ¹⁶ Wanafunzi wamojawapo wa Kaisariya watiperekwa, wakija nawo mpaka nnyumba ya mwananlume wakwitiwa Mnasoni kwavo Kiporo, mwanafunzi wa mida watifikire kwake. ¹⁷ Patifikire Yerusalemu, wenye kwamini watipokerera ka moyo radi pakulu futi.

Safari ya ane ya Paulu

¹⁸ Subuu yake, Paulu akilawa pamojanofwe, tikuka mpaka ka Yakobu kummona. Piya wakulungwa wa jamati wajumana noko. ¹⁹ Paulu, bandi yakudairiyana nawo habari, akiwerezia kimoja-kimoja Mwenyezimungu vyaa-wakunishe wanu Sawari-Mayahudi julu yake iye. ²⁰ Wasikire ware wakintakuza Mwenyezimungu, ikisa wakimwambira Paulu wakamba: “Epa nduyetu ngatunza, Mayahudi alufu ka maalufu wankwamini, fala novyosivyo wangari wakifulata nfululu Taureti. ²¹ Ewo wambiriwa kuhusu uwe-po, kuwa kwankupita ukiwafunda Mayahudi wekala mmakaya mwa wanu Sawari-Mayahudi wasifulate Taureti, wasiwayate itani wana walo wala wasenendere tabiya zetu.

²² Sambi titende mwaja? Epa, ewo kweli-kwelinji watakusikira kuwa uwe kuja. ²³ Fadari tenda vyatisaka kukwambira-vi: nkati ya ofwe-pa, wawapo wanawalume wane wasaka walavye nadiri yawo yawaturire ka Mwenyezimungu. ²⁴ Watware wikare nawo pajambo rawo ra ibada ya kuswafiwa, na uwaripire wamyoriwe nywiri. Jayvo wanu-wa-pa piya watakwihiwa kuwa ulongo vyawari kukusowerera-vyo, wakwamba kwankufulata na kwankutimiza Taureti.

²⁵ Kuhusu Sawari-Mayahudi wamwaminire Insa ware, ofwe tiwandikira futi waraka tiwamuru javi: ‘Musirye vyakutenderiwa kafara milungu ya maswanamu, wala

musinywe damu, wala vyakupotiwa, wala musiwe na lukware.’”

Paulu afungiwa nNyumba Takatifu

²⁶ Kwa javyo, Paulu akiwatwala wanawalume ware, na subuu yake, bandi ya kuswafiwa pamoja newo, iye akingira nawo nNyumba Takatifu. Iye koka kuwambira baina kutimiziwa ka suku zakuswafifa zire, na kafara inlazimire kulavya kila mmoja.

²⁷ Karibu ya kutimu zire suku saba, Mayahudi wamojawapo wa Aziya nakummona Paulu nNyumba Takatifu mure, wakiwashongezera wanu piya, wakinkola.

²⁸ Ewo wakikuwa wakamba: “Walziraeli, tangupireni! Eyu ndi mwananlume abishana na wanu wetu, na shariya yetu, pamoja na mahala-pa[‡]. Kankupita akiwafunda wanu kila upande. Kwasa javyo, kawengiza Nnyumba-mu wanu Sawari Mayahudi, kataya haramu mahala patakatifu-pa.” ²⁹ (Ewo ciwambise javyo ndi kuwa wammona nkaya mure ári na Torofimu, muEfezu. Basi wakidaniza kuwa Paulu ndi amwingize nNyumba Takatifu.)

³⁰ Kaya ire piya ikijala girita, wanu piya wakija wakituwa wengi-wengi. Wakinkola Paulu, wakinsukumira panja ya Nyumba Takatifu. Kwa mpunde noure, wakifunga miryango yawo ti! ³¹ Pawakiwazisana namuna zakumuulaya Paulu, nkulungwa wa masurudadu wa waRoma akipata habari kuwa Yerusalemu piya ilawa girita.

³² Kwa mpunde noure, iye akiwatwala masurudadu pamoja na wakulungwa wawo, akisika akituwirira nokure. Ewo, pawammonire nkulungwa ire akija pamoja na masurudadu, wakasa kumwibya Paulu.

³³ Nkulungwa ire na kufika karibu, akinkola Paulu, akitumiza afungiwe na unyolo miwiri, ikisa akindairi: “Eyu munu-yu nani? Na kakosa kinani?” ³⁴ Wanu ware wakanza kunyangula, wengine wakamba eci, wengine wakamba cengine. Nkulungwa ire aapatire kwijiwa sana cikunire kwa sababu ya ngigiri ure kuwa mwinci. Basi akiwamuru masurudadu wantware Paulu wakantaye nfurtaleza.

³⁵ Pawafikire pashikada ya kwingirira nkati, masurudadu iwabidi wankore mmaweya wankweze, konta wanu wakitenda ngigiri pakulu. ³⁶ Kusema kweli, wanu wengi wakija

[‡] 21:28 “Mahala-pa” ndi Nyumba Takatifu.

nyuma wakikuwa wakamba: “Mulayeni, mulayeni!”

Utuba wa Paulu

³⁷ Masurudadu warai tayari kuntaya Paulu mufurtaleza, iye kandairi nkulungwa ire: “Iwapo nafasi ya kukwambira kinu?”

Nkulungwa ire akinjibu: “Uwe usowera kigeregu? ³⁸ Uwe sinowe-we mMiswiri sukumbiri nozi-zi usalamure mageshi ukiwatwala visomi alufu nne ukiwalongoza kulanga-we?” ³⁹ Paulu akinjibu: “Omi ndi kweli niwa Yahudi, nipongoriwa Tarusu iri Kilikiya, niwa munu wa inti bora. Tafadali nipe riusa nisowere na wanu-wa.”

⁴⁰ Kwa kuwa nkulungwa ire kampa riusa, Paulu akimira pashikada na akilamusua nkono, alama ya kuwanyamaza wanu ware. Pawanyamare, akanza kusowera kiebraniya, akamba javi:

22

¹ “Umwe jamaa zangu, wanduzangu pamoja na wawáwa! Sambi kwa kurikengera kwangu, nisikirizeni canisaka kukwambiraní-ci.” ² Pawansikire akisowera kiebraniya, wakizidi kutegemana wansikire. Basi Paulu akikola kuwambira javi:

³ “Omi niwa Yahudi, nipongoriwa Tarusu ya Kilikiya, fala nireriwa nkaya nomu, mmakono mwa Gamaliyeli. Nireriwa vyakurigariga futi kamba shariya yawá-kifulatanga wababu zetu. Daima nisakula namuna yakuntumika Mwenyezimungu ka moyo wangu piya, kamba vyamuri kutenda piya-mwe rero. ⁴ Omi nikiwalumbatanga wanu wákifulatanga noyi Njira ya Insa-yi mpaka kuwolaya. Niwafunga na niwataya nkalaboshu, walume pamoja na waka, ⁵ kamba novyo nkulu wa wakulungwa wa dini, na piya Baraza ya Milandu vyawalavya ushahidi kuhusu omi. Visitoshe nipokerera waraka zaho zawawaperekere Mayahudi wakikalanga Damashiku. Eko nuka nikiwakola wafulati wa Insa, nikiwafunga, nikija nawo Yerusalemu kuno wahukumiwe.”

⁶ Vinikuna javi: “Nukuka na safari yangu karibu ya Damashiku, kiyasi ca aduhuri, gafula niwona kinu cakulangala vú, cikilawa binguni cikinizinguriza piya-mi.

⁷ Noparepare nikigirira pansi, nikisikira

shauti ikinambira: ‘Saulu, Saulu, mbana unilumbata?’⁸ Omi nikidairi: ‘Uwe nani, Mwenye?’

Shauti ire ikinambira: ‘Omi Insa nNazareti wauri kunlumbata-yo.’⁹ Wenzangu wanilongozane nawo wákiwa upande mwengine, wawona sana-sana nlangaza ure, fala shauti ikinisoweza ire awereriwe.¹⁰ Basi omi nikidairi: ‘Mwenye! Nitende mwaja?’

Mwenye Insa akijibu: ‘Lamuka, uke Damashiku. Noko ukuka kwambiriwa piya vinu vyawamuriwe kutenda.’¹¹ Kwa kuwa sikiwona kwa sababu ya nlangaza ure kuniseka-seka mmaso, nikikoriwa nkono mpaka Damashiku.

¹² Noko ákiwapo mwananlume wak-witiwa Ananiya, iye ákiwa munu wakumwajibu vinu vya Mwenyezimungu, ákifulatanga Taureti pakulu sana, na piya Mayahudi wa Damashiku wakinsifu.

¹³ Iye akija akinifika karibu, akinambira akamba: ‘Nduyangu Saulu, ludira kuwona tena.’ Kweli na omi, kwa mpunde noure nakwinusa uso, nanza kuwona tena.

¹⁴ Basi Ananiya akinambira: ‘Nlungu wa wababu zetu kakutondola uwe wijiwe nafsi yake, ummone Mwenyé shariya, na unsikire mwanyewe akisowera na kanywa yake.¹⁵ Konta uwe ukuba shahidi wake mbere ya wanu piya, kuwerezza vyausikire na vyauwonire.¹⁶ Epa sambi mbana kwankukawa? Lamuka ukoziwe, uswafiwe dambi zako, ukitaja zina rake.’

¹⁷ Paulu akisema tena javi: “Wakati waniludire Yerusalem, panikilebelu duwa nNyumba Takatifu, inisukira ruhuza.

¹⁸ Nimmona Mwenye Insa, iye akinambira javi: ‘Lawa upesi Yerusalem konta ewa wanu-wa awakubali causema kuhusu omi.’

¹⁹ Nikijibu: ‘Mwenye, ewo wakwijiwa sana-sana kuwa omi nkípitanga mmasinagoga nkíwiwafunga na nkíwebiya wanu wakukwamini.²⁰ Na wanu pawâkimulaya Shitefanu akerezângâ habari zako, nomi novyo nkíwapo nopo, nilunga nkono mwana kitendo-co. Wanu wakimulaya-wo omi ndi nisukire nguwo zawo.’²¹ Fala Mwenye akinambira: ‘Lawa uke, konta omi nukutuma baidi, ka wanu Sawari-Mayahudi.’

²² Wanu ware wakinsikiriza Paulu mpaka usowezi wake wa mwinsho. Noparepare

ewo wakanza kukuwa kwa shauti ulu: “Eyu aulaiwe! Asiinshi tena-pa!”²³ Wakikuwa, wakipapula nguwo zawo kuno wakilavya vunvu,²⁴ ndimana nkulungwa wa masurudadu akiwamuru wantaye Paulu nfurtaleza. Ikisa akiwambira wamwibiye mpaka aseme wanu ware cawakinkuira javire.²⁵ Wakati wawakinfunga Paulu, iye kandairi nfalume wa kundi ra masurudadu ákiwa karibu yake javi: “Iwapo shariya yakumwibiya munu wakuwa na haki ya muRoma sanalamuriwa?”²⁶ Nfalume wa kundi ra masurudadu, paasikire javire, akuka akimwambira nkulungwa wa masurudadu: “Epa usaka kutendaja? Eyu mwananlume-yu muRoma!”²⁷ Nkulungwa wa masurudadu ire akinifika karibu Paulu, akindairi: “Kweli uwe kuwa muRoma?” Paulu akinjibu: “Aye, niwa muRoma.”²⁸ Nkulungwa wa masurudadu ire akamba: “Nomi nipoteza nzuruku mwwingi futi niwe muRoma.” Paulu akinjibu: “Basi, omi niwa muRoma wakupon-goreriwa.”²⁹ Kwa impuride noure, wanu wawere tayari kumwibiya ware wakin-tanka. Nkulungwa wa masurudadu ire, pejiwe kuwa Paulu muRoma, umwingira wofi konta kâmuwa afungiwe na unyolo.

Paulu arikengera mbere ya wakulungwa wa Mayahudi

³⁰ Subuu yake, nkulungwa wa masurudadu, kwa kusakula kwijiwa kweli-kwelini Paulu caawakosere Mayahudi, akinfungula unyolo ure. Ikisa akamuru wajumane wakulungwa wa dini na Baraza ya Milandu, akitumiza kutwariwa Paulu, aki-molota mbere yawo.

23

¹ Paulu, nakunang'aniza rungu-rungu mbere ya Baraza ya Milandu ire, akamba: “Jamaa zangu, nankuinshi saunisusuka moyo mbere ya Mwenyezimungu mpaka rero.”² Ananiya, nkulu wa wakulungwa wa dini, akiwamuru wakíwa karibu na Paulu ire wamwibiye kukanywa.³ Kwa javyo, Paulu akimwambira Ananiya: “Mwenyezimungu akuja kukuhukumu, eko kusitawi ka panja basi! Kwikala-po unilamure vyaisaka shariya, sambi uwambiraja wanu kunibiya bila shariya?”⁴ Wakíwa karibu na Paulu ire, wakimwambira: “Uwe! Nkulu wa wakulungwa wa dini ya Mwenyezimungu kwankuntukana?”

⁵ Paulu akijibu: "Jamaa zangu, sikijiwa kuwa iye nkulu wa wakulungwa wa dini. Kamana yandikiwa: 'Nfalume wa inti yenu usintukane.' "

⁶ Paulu, kwa kuwa kējiwa kuwa Baraza ya Milandu ire iwa cama ca Mafarizeu na wengine ca Masaduseu, akiwambira pakulu-pakulu mBaraza mure: "Jamaa zangu, omi níwa Nfarizeu, ujukulu wa Mafarizeu. Kwa kuwa nanawo tamaa ya kuwa wafwi wakuja kufufuka, nankurindira kula-muriwa."

⁷ Iye nakwisa kwamba javire, Mafarizeu na Masaduseu wakanza kuka-diyana, wenyé kulamula wakawanyana makundi mawiri. ⁸(Kamana Masaduseu awákikubali kuwa wafwi wafufuka, wala kuwa malaika wawapo, wala awakikubali kuwa roho ziwapo. Falakini Mafarizeu piya vyo vitatu-vyo wákikubali.) ⁹Ikisa, ikilawirira girita ulu futi. Wandiki wa kundi ra Mafarizeu wakilamuka, wakikaidi kanguvu, wakamba: "Atimmonererá kosa rimojawapo munu-yu. Itakuwa kasowera na roho mojawapo au laika, nani ejifa?" ¹⁰Kukaidiyana kure kukizidi kofya mpaka nkulungwa wa masurudadu kengira kumopereza Paulu asije kupanguriwa kipande-kipande. Ndimana akiwatuma masurudadu wanlavye pare kanguvu, wanludisire kufurtaleza.

¹¹ Suku yapiri usiku, Mwenye Insa akimwisukira Paulu, akimwambira: "Usiwe na wof! Kulavya ushahidi wangu epa Yerusalem, na ibidi uke Roma ukalavye ushahidi novyo."

Mpango wa kumulaya Paulu

¹² Subuu yake, Mayahudi wamojawapo wakijumana, wakiwaza mpango wakulumbata Paulu. Walapira kuwa awarya wala awanywa sawamulaye Paulu. ¹³ Wákiwa zaida ya wanu arubaini wawazire nowo mpango-wo. ¹⁴ Ewo wakiwafika karibu wakulungwa wa dini pamoja na wazee, wakiwambira: "Ofwe tilapira kuwa atiryia kinu mpaka timulaye Paulu. ¹⁵Epa sambi, umwe pamoja na Baraza ya Milandu, mwambireni nkulungwa wa masurudadu atumize waje naye kwenu umwe, kamba musaka kundai sana-sana mwaha wake. Na ofwe, saanafika karibu, tikuwa tarayi kumulaya."

¹⁶ Fala mwana wa nlumbuwe Paulu, nakusikira mpango mbaya ure, akinyemera akingira nfurtaleza mure, akintetera Paulu. ¹⁷ Paulu akimwita nfalume mmoja wa kundi ra masurudadu, akimwambira: "Ntware nnemba-yu umpereke ka nkulungwa wa masurudadu, ciwapo casaka kuka kumwambira." ¹⁸ Kwa javyo iye akimpereka nnemba ire ka nkulungwa wawo masurudadu, akamba: "Nfungwa Paulu kanita, akinilebelia nimpereke nnemba-yu kwako kuno. Kanambira kuwa kanawo kinu kimojawapo caasaka kumwambira."

¹⁹ Nkulungwa wa masurudadu ire akinkola nkono nnemba ire, akuka naye kunyenje, akindairi: "Kinani causaka kunambira?" ²⁰Iye akijibu: "Mafalume wa Mayahudi wasikizana makeshamungu wakulebele umpereke Paulu kuBaraza ya Milandu, watende kamba wasaka kundai rairidairi kuhusu mwaha wake. ²¹Uwe wasukukidiri, konta ewo, wawa zaida ya wanu arubaini, wasaka kurifisa wanrindire Paulu wamuulaye. Piya walapa kuwa awarya wala awanywa mpaka wamulaye. Ewo wawa tarayi kutenda javyo wakirindira uwape majibu." ²²Basi nkulungwa ire akinlaizira javi: "Usimwambire munu mwengine vyauambire-vi." Ikisa akimwambira nnemba ire: "Uka vyako."

Paulu aperekwa ka guvinadoru Felishi

²³ Nkulungwa wa masurudadu ire akiweta mafalume wawiri wa kundi ra masurudadu, akiwambira: "Watengezeni masurudadu miyateni, wacamakavalu sabini, na wamikuki miyateni, woke Kaisariya. Muwe tayari, mulawe rero-vi, novi ora ya usiku. ²⁴Ntengezeni novyo kavalu ampare Paulu na munsunge sana-sana munfikise ka guvinadoru Felishi." ²⁵Na kamperekera waraka yakusema javi:

²⁶ "Omi Kalaudiyu Luziya, nukwandikira mwinshimiwa, guvinadoru Felishi. Nukuperekera salamu. ²⁷ Mayahudi kuno wanfunga mwananlume-yu, wasaka kumulaya, fala nuka noko na masurudadu wangu kunvusha, panijiwe kuwa muRoma. ²⁸ Omi nikisakula nijiwe sana-sana sababu yakosire, ndimana nikimpereka ka wakulungwa wa Mayahudi, Baraza ya Milandu. ²⁹ Epa nijiwa kuwa ewo

wanlongopera kuwa aakifulata shariya zawo. Aakosire kinu cakuwa afungiwa au kuulaiwa.³⁰ Panambiriwe kuwa Mayahudi wamojawapo wampangira mabaya akusaka kumulaya, ndi paniwazire kukuperekera kwa mpunde nowu. Na ware wammonerere ukosa, niwambira waje noko wereze mbere yako.”

³¹ Kwa javyo masurudadu, kwa ámuri yawapewe na nkulungwa wawo, wakinntwala Paulu usiku-usiku mpaka Antipatiriy. ³² Subuu yake, wacamakavalu wakizidi na safari yawo pamoja na Paulu, kuno masurudadu wakiludira kufurtaleza. ³³ Nakufika Kaisariya, waraka ire wakimpa guvinadoru, na wakimolota Paulu ire. ³⁴ Nakufyoma waraka ire, ikisa akindairi Paulu: “Kwenu ndepi?” Paajibiwe kuwa kwawo Kilikiya,³⁵ akimwambira: “Nakisa nukusikira, nukuja kulamula pawasaka kuja wakulongopere-wo.” Basi noparepare akamuru akafungiriwe kunyumba ya kifalume yaâjengire Herodi.

24

Paulu mbere ya guvinadoru Felishi

¹ Bandi ya suku ntanu, Ananiya nkulu wa wakulungwa wa dini, na wazee wamojawapo, pamoja na mwenyé kupendeleya shariya wakwitiwa Teratulu. Ewa wamwereze guvinadoru makosa a Paulu. ² Wakati wetiwe Paulu akifika, Teratulu akanza kwereza makosa a Paulu, akamba javi:

“Mwenshimiwa Felishi! Kwa sababu yako uwe, tankuinshi kwa salama na mainsha meema julu ya wijiwifo wa ulongozi wako, na vinu vingi vyawenye viri kulamusiwa wafarijike wenyenye inti-^{yi}. ³ Tukwakikisha na tishukuru pakulu pawenye kwa piya vyautendanga kila wakati na kila mahala. ⁴ Basi tenda fadili kwa wema wako, usikirize sana-sana vyatiska kukwereza-vi bila kupoteza wakati mwinci. ⁵ Eyu munu-yu timmonerera kuwa ndanganyifu na nsabwanyizi nkati ya Mayahudi piya mulumwengu-mu. Visitoshe, iye ndi nkulungwa wa kundi ra waNazareti. ⁶ Mpaka kafika kuyererera kufezeyi Nyumba Takatifu, fala tikinkola tikinfunga. ⁷* ⁸ Uwe mwanyewe ukindairi

ukwijjiwa kutunza ukweli kwa makosa atimmonerere.” ⁹ Mayahudi newo wajumana kwakikisha vyakilongoperiwa vire kuwa vyakweli.

¹⁰ Guvinadoru Felishi ire kantendera alama Paulu anze kusowera, basi Paulu akamba:

“Omi nukwijjiwa kuwa myaka mingi yawenye utilamulanga shariya noyi inti-^{yi}. Ndimana nirikotola mbere yako kwa kutumaini. ¹¹ Kamba vyawijiwe mwanyewe, ukisaka ndairi asaka kuwa onse, epa rero suku ya kumi na mbiri tangu nikikwera Yerusalem kuka kuntukuzza Mwenyezimungu. ¹² Mayahudi awanisingane nikaidiyana naye munu nNyumba Takatifu, wala awanisingane nikiwomanisa wanu nsinagoga wala mahala paasaka kuwa ponse nkaya mure. ¹³ Ikisa tena, ewo awakikisha kuwa vyakweli vyawasema kuwa nikosa-vi.

¹⁴ Ila canitikiza kutenda kinu kimoja. Nifulata kundi ra Njira ya Insa, fala ewo wakwamba kuwa kundi ra walongo. Omi nintumika Mwenyezimungu wawantukuze wababu zetu. Nukwamini piya vyaaandikiye nTaureti na vyawandike minabii. ¹⁵ Omi nirindira na nitumaini ka Mwenyezimungu kamba vyawantumaini ewo novyo, kuwa wenyenye shariya na ware sawana shariya wakujia kufufuka. ¹⁶ Ndimana daima vina-jibu moyo wangu usisusuke mbere ya Mwenyezimungu pamoja na wanu piya.

¹⁷ Bandi ya myaka mingi yawenye, niludira inti yangu nilayye zaka na nitende kafara. ¹⁸ Panikitenda javyo, nakwisa jambo ra kuswafi, waniwona nNyumba Takatifu, nemo siwere kaumu ya wanu, wala siwadimbwanye. ¹⁹ Falakini nomo, wakiwapo Mayahudi wamojawapo wa Aziya. Ewo ndi wajuzi kuja mbere yako, wereze makosa angu ikiwa wawonerera kinu kimojawapo julu yangu omi. ²⁰ Kuwaswa ewo, ewa wari epa-wa, wereze kamba waniwonerera kosa panimisiwe mbere ya Baraza ya kulamula. ²¹ Ila canifahamu omi, panikiwa kati yawo nitenda kinu kimoja. Omi nisema na shauti ulu-ulu, namba: ‘Umwe rero munilamula, kwa sababu nukwamini kuwa wafwi wafufuka.’”

* 24:7 Aya-^{yi} aipo mmandiko mengi meema. [Fala paajire Luziya, nkulungwa wa masurudadu, katipokera mmakono mwetu kwa nguvu zake.]

²² Felishi, kwa kuwa iye mwanyewe akijiwa sana-sana Njira ya Insa ire, akifuja kulamula kure akamba: "Epa, silamula. Mpaka aje Lisiya ndi panisaka kulamula."

²³ Noparepare akimwambira nfalume wa masurududu, akamba: "Kanture Paulu nkalaboshu, ila umpe nafasi aba, asikazike na marafiki zake wakija kunsaidiya, usiwakataze."

Felishi na nkawake wansikiriza Paulu

²⁴ Bandi yakupita suku nyungi zawenye, Felishi pamoja na nkawake Durusira, Yahudi, watumiza kumwita Paulu. Iye akivereza kuhusu kumwaniini Insa Almasihii, ewo wakisikira. ²⁵ Paulu paakolota uhakika kuhusu mambo a shariya, vyaakidiru munukukaidi moyo wake, na kuhusu suku ya Kiyama cisaka kuja, Felishi akisusuka, akijibu akamba: "Epa lawa kwanza. Nkipata nafasi suku nyengine, nukwitisa!"

²⁶ Felishi akirindira kuwa Paulu akumpaciwa conse[†], ndimana akimwita akisowera naye mpunde-mpunde. ²⁷ Paitimire myaka miwiri, Poritiyu Feshitu akitawaziwa kuwa guvinadoru kiti ca Felishi. Kwa kuwa Felishi akiwapendeleya Mayahudi, Felishi paalawire kamwasa Paulu nkalaboshu nomure.

25

Paulu alebela akalamuriwe na Kaisari

¹ Feshitu, paafikire porovinsiya ire, bandi ya suku natu akilawa Kaisariya kure, akikwera akuka Yerusalem. ² Nakufika, wakulungwa wa dini pamoja na wakulungwa wa Mayahudi wakimpatisa habari kuhusu makosa a Paulu. Wakinlebelia, ³ awatendere fadili amwitise Paulu aje Yerusalem kure, ewo wakiritegeza wamwikarie munjira wamulaye. ⁴ Fala Feshitu akiwijibu javi:

"Paulu ajuzi arinde kwanza Kaisariya, anta omi mwanyewe nukuka noko suku karibu.

⁵ Basi, ikiwa iye katenda kinu kimojawapo cakunyata, wakulungwa wenu wanifulate wakaseme caakosire."

⁶ Feshitu kekala nawo Yerusalem kure kiyasi ca suku nane wala aziwandire suku kumi, ikisa akisuka akuka Kaisariya. Subuu yake pekare kiti cake kati ya wenye kulamula, akitumiza kumwita Paulu. ⁷ Paafikire Paulu, Mayahudi wajire

kulawa Yerusalem ware wakinzunguriza, wakanza kumbunira vitendo vingi vyawenye vyakofya, fala vitendo-vyo awakikidiri kwakikisha. ⁸ Sambi, Paulu kwa kurikotola, akamba: "Omi sikosere shariya ya Mayahudi wala shariya ya Nyumba Takatifu, wala shariya ya Kaisari." ⁹ Basi Feshitu, kwa kuwapendeleya Mayahudi, kandairi Paulu: "Usaka uke Yerusalem mwaha-wu nikakulamure noko?" ¹⁰ Fala Paulu akijibu, akamba: "Epa nimira mbere ya wenye kulamula wa Kaisari, mahala panijuji kulamuriwa. Mayahudi siwatendire kinu ca ubaya anta kimoja, kamba vyawijiwe. ¹¹ Ikiwa kweli-kwelini nitupa shariya mojawapo yakujuzi kuhukumiwa kifo, sikatala kufwa. Fala ikiwa vyawanisowerera-vi sivyo vyakweli, aapo wakujuzi kuniperekwa mmakono mwawo. Basi, nilebela ka Kaisari^{*} akanilamure!"

¹² Basi, Feshitu akisowera na wamashauri wake, ikisa akinjibu Paulu: "Kulebela ka Kaisari, epa ukuka ka Kaisari noko!"

Feshitu asowera na nfalume Agiripa kuhusu Paulu

¹³ Basi, bandi ya wingi wa suku, wakija Kaisariya kuwonana na Feshitu nfalume wakwitiwa Agiripa na nlumbuwe Berenika.

¹⁴ Kwa kuwa wékala noparepare suku aba, Feshitu akimweraza nfalume ire habari za Paulu, akamba: "Kawapo-pa mwananlume mmoja kasiwa na Felishi, kawa nkalaboshu kafingwa. ¹⁵ Panukire Yerusalem, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi wanereza makosa ake na wanilebelia nimhukumu noyo mwananlume-yo. ¹⁶ Omi niwambira kuwa siyo tabiya ya waRoma kumhukumu mwenyé ukosa saari mbere ya wenye kukosiwa, ipate apewe nafasi ya kujibu vyaalongoperiwe.

¹⁷ Ndimana wakati wawajire kuno, sisakire kupoteza wakati. Pakucere subuu, nikala kiti cangu cakulamula shariya, na nikitimiza kutwariwa mwananlume-yo. ¹⁸ Kuhusu iye, pawalamuke wenye kunlongopera ware, acipo cawasemire vyanikidanizira omi kuwa katenda kinu kibaya. ¹⁹ Ila wàmmonerera tafauti mmojawapo kuhusu dini yayo, na kuhusu munu mmoja wakwitiwa Insa, afwire fala Paulu akwamba kawapo hai. ²⁰ Kwa kuwa

[†] 24:26 Kigeregu: "nzuruku". * 25:11 Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa waRoma.

omi sereriwa kukaidiyana kwawo kuhusu mwaha-wu, ndimana nindairi kamba asaka kuka Yerusalemu akalamuriwe nokomwaha-wu.²¹ Fala Paulu, kwa kuwa kalebela ekare akisungiwa novire ipate alamuriwe kwa shariya na nfalume nkulu wa Roma, namuru namba: ‘Nsungeni, mpaka panisaka kumperekaka Kaisari.’”

²² Ikisa nfalume Agiripa ire akimwambira Feshitu: “Omi vikinajibu ninsikire mwanyewe noyo mwananlume-yo.”

Feshitu akinjibu: “Unsikira make-shamungu.”

Paulu mbere ya nfalume Agiripa na nlum-buwe Berenika

²³ Kwa javyo, subuu yake Agiripa na Berenika wakifika na fahari zavo, wakeningira pansana nkulu pamoja na wakulungwa wakulu wa masurudadu na wanu wengine mabora wa noire kaya ire. Ikisa Feshitu akitumiza, wakija nawo Paulu.²⁴ Feshitu akamba: “Nfalume Agiripa na piya mamwenye muripo epa pamoja nofwe, mwankumona eyu mwananlume-yu wawari kunilebela Mayahudi piya wankaya-mu, na wa Yerusalemu, kuno wakilalamika kuwa iye asiinski tena-yu.

²⁵ Fala omi simmonerere kinu camana caatendire cakujuzi iye kuulaiwa. Na kwa kuwa kalebela akalamuriwe na nfalume nkulu wa Roma, namuru kumperekaka.²⁶ Fala omi sina kinu maalumu cakumwandikira nfalume nkulu-yo kuhusu iye. Ndimana nija naye epa mbere yenu, pakulu-pakulu mbere yako uwe, nfalume Agiripa, ipate ikiwa mwaha wake wikaririwa, nipate cakwandika.²⁷ Kamana aviswii kumperekaka nfungwa bila kwereza sana-sana makosaake.”

26

¹ Agiripa kamwambira Paulu: “Aya, nukupa riusa ya kusowera kwa ajili yako.”

Paulu akolosa nkono, akanza kurikotola, akamba:

² “Nfalume Agiripa, kuhusu piya vinu vyanilongoperiwa na Mayahudi, niwa radi kuwa mbere yako rero kurikotola.

³ Visitoshe, niwa radi kwa kuwa ukwijiwa piya kuhusu tabiya na tafauti za Mayahudi. Ndimana nukulebela uhitamili kunisikirizara canisaka kusowera-ci.

⁴ Mainsha angu tangu mwanzo wa unemba wangu, kati ya kabilia yangu

na Yerusalemu, wakwijiwa sana-sana piya Mayahudi.⁵ Ewo wanijiwa tangu mida, wakisaka kwakikisha kuwa, kwa kufulata shuruti za kaumua ya dini yetu, niinshi kamba Nfarizeu.⁶ Epa sambi, kwa kuwa nirindira tamaa ya Mwenyezimungu yaawapere wababu zetu, niwa epa nankulamuriwa.⁷ Neyo ndi tamaa moja noyo irindiriwa na marikolo etu kumi na mawiri, kuntumika na niya Mwenyezimungu usiku na nsana. Ndi kuhusu noyo tamaa-yo, nfalume wangu, kuwa nankulongoperiwa na Mayahudi.⁸ Umwe muwaza kuwa virigariga Mwenyezimungu kuwafufula wafwi, sababuni?

⁹ Anta na nomimi novyo, nîwona kuwa inibidi kutenda vinu vingi vyakubishana na zina ra Insa nNazareti.¹⁰ Ndi vyanikunishe novyo Yerusalemu. Panikipewa mamulaka na wakulungwa wa dini, wengi kati ya watakatifu, nikiwataya nkalaboshu nikiwafunga. Na pawakiulaiwa, omi nikipendeleya.¹¹ Masinagoga mengi, mara nydingi zawenye, niwatubisa, niwashurutisa kuku-furu. Niwashupa na niwalumbata anta na inti nyengine za baidi.”

¹² Kwa kuwa wanipa mamulaka na uwezo wa wakulungwa wa dini, noyi niya-yi ndi initenzire kuka Damashiku.¹³ Nfalume wangu, úkiwa wakati wa aduri, munjira niwona nuru binguni. Nuru-yo yakuzaidi juwa, ikinuru nanyenje yangu na piya wanisafirire nawo.¹⁴ Noparepare piyafwe nakugwira pansi, nisikira shauti ikisowera kiebraniya, ikamba: “Saulu, Saulu! Sababuni kunilumbata? Wase kubishana na wema wako!”¹⁵ Nomi nikidairi: “Uwe nani, Mwenye?”

Mwenye akinjibu: “Omi Insa, noyo wauri kunlumbata-yo!¹⁶ Lamuka, wimire na maulu ako. Kamana noci ndi canukulawire ipate nukuture kuwa ntumisi na ushahidi wangu, wa evi vinu vyanukolotere-vi na vyanisaka kukolotera mbere.¹⁷ Nukuvusha kati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi, ka wanu waniri kukutuma,¹⁸ ipate uwafungure maso awo, walidi kukisi waje kunlangaza, na uwavushe kati ya uwezo wa Ibilisi waje ka Mwenyezimungu. Kwa javyo, waswamiiwa dambi zaho na wapokerera irati yayo kati ya wanu watakatifwe julu ya kunamini omi.

¹⁹ Kwa javyo, nfalume wangu Agiripa, aabishire ruhuya ya binguni. ²⁰ Nanza kuwereza wanu wa Damashiku, waYerusalem, inti za Yudeya, pamoja na Sawari-Mayahudi. Piya-wo niwerezwa watubiye, waludire upande wa Mwenyezimungu, watende vitendo vyakolota kutubiya kwavo. ²¹ Kwa sababu ya novi vinu-vi, Mayahudi wakinikola niri nNyumba Takatifu, wakisakula kunulaya. ²² Basi, kwa kuwa nipata kunusuriwa na Mwenyezimungu, niwapo mpaka rero nankulavya ushahidi ka ntoto na nkulu, bila kongeza vinu, vyawasemire minabii pamoja na Musa kuwa vikuja kukuna. ²³ Nankulavya ushahidi kuwa ikibidi Almasihi atabike, awe ntanzi kufufuka kati ya wafwi, ipate habari ya nuru yereziwe ka Mayahudi na wanu Sawari-Mayahudi.”

²⁴ Paulu, paakisowera javi akirikotola, Feshitu akikuwa na shauti ulu-ulu: “Uwe Paulu kubanga! Kufyoma pakulu kukubangisa na kukubadili!” ²⁵ Fala Paulu akijibu: “Mwenshimiwa Feshitu, omi sibangire, ila nankusema usemi wa kweli na wa ankili kamili. ²⁶ Kamana nfalume wangu akwijijiwa sana-sana vinu-vi piya. Ndimana nikidiri kusowera mbere ya nfalume wangu bila wofi. Nanawo uhakika kuwa hapana kinu cakunfisa iye. Kusema kweli, avikunire mahala pakufisika. ²⁷ Nfalume wangu Agiripa, uwakubali minabii? Nukwijijiwa kuwa uwakubali!” ²⁸ Basi Agiripa kamwambira Paulu: “Kwa wakati ntoto javi, unitenza kuwa nfulati wa Insa?” ²⁹ Paulu akijibu akamba: “Ninlebelia Mwenyezimungu kwa wakati ntoto au nkulu, suwe basi fala na piya warì kunisikira rero wawe novyo caniri-ci, ila sawafungiwe nevi vyuma-vil!”

³⁰ Ikisa wakilamuka nfalume Agiripa, guvinadoru, Berenika, na piya ware wákiwa pamoja nawo. ³¹ Pawalawire, wakambiranwa watupu, wakamba: “Eyu mwananlume-yu aatendire kinu cakujuzi kuulaiwa wala cakujuzi kufungiwa.” ³² Basi, Agiripa akimwambira Feshitu: “Mwananlume-yu nanga kafunguriwa sambi-pa paiwa álebele kulamuriwa na Kaisari!”

* 27:9 Wâfunga kukumbukira suku ya kuswamiiwa madambi.

Paulu asafiri na tafauti kuka Roma
¹ Payamuriwe kuwa tijuzi tisafiri tuke Italiya, Paulu na wafungwa wengine akigabiziwa Juliyu, nkulungwa wa masurudadu maalumu wa Kaisari. ²Tikingira mbatela ra mwananlume wakwitiwa Adiramitu, batela siro rikuka visiko vya Aziya. Kwa javyo tikilawa, tikisafiri na mwenye wakwitiwa Arishitariku, mMakedoniya kwavo Tesononika.

³ Subuu yake, tikifika Sidoni. Juliyu kantafiti Paulu sana, kampa riusa kuka ka marafiki zake ipate apewe vyakkisakula.

⁴ Noparepare tikuka mbere na safari yetu mpaka sini ya kisirwa ca Kiporo, kwa kuwa úkiwa mbisho. ⁵ Nakutupula bahari ya Kiliikiya na Panfiliya, tikifika Mira, kaya ya Lisiya. ⁶Pakisiko pare, nfalume wa kundi ra masurudadu kasingana batela ra Aleshan-driya, rikuka Italiya. Akitipakirisa nomo. ⁷Tenenda more-more suku nyngi zawenye, na kwa tafauti nyngi, tikifika karibu ya Nidu. Na, kwa kuwa úkiwa mbisho, tikisafiri mpaka sini ya Kereta, tikipunda ransi ya Salamona. ⁸Na tafauti nyngi zawenye, nanyenje-nanyenje tikifika mahala pamoja pakwitiwa “Kisiko Cema”, karibu na nopo lkiwepo kaya yakwitiwa Laseya.

⁹ Kwa kuwa zípita suku nyngi zawenye (kusema kweli, úpita wakati wakufunga Mayahudi*), ndimana zíkiwapo tafauti zakofya kati ya safari. Kwa javyo, Paulu akiwakumbusa, akiwambira javi:

¹⁰ “Jamaa, nankuwona kuwa iwapo hasara na kupoteyiwa kwingi, aipoteya mizigo na batela-ri basi, na mainsha etu novyo.”

¹¹ Fala nfalume wa kundi ra masurudadu ire kasikiriza vyaaambiriwe na nawoda pamoja na mwanyewe batela ire, koliko kunsikiriza Paulu vyaaasowere. ¹² Pakisiko pare apawerepo mahala pema pakwikala wakati wa baridi. Ndimana wanu wengi wâwaza kuwa tikkijuji titweke tuke na safari yetu, tiyerere kufika kaya ya Foinikiya, ipate tikekare noko wakati wa baridi. Foinikiya kisiko ca Kereta, cikala sana, cíkiwa na upande wakukashikazi na wakukusi.

Mepo nyngi ivuma mbahari

¹³ Kanza kuvuma kusi aba-abu, wanawalume ware wakidaniza kuwa haja yayo watimiza, wakivuta nanga wakilawa, wakitambala na lufuko ra Kereta. ¹⁴ Falakini, kwa mpunde sinkulu, akanza kuvuma ulani mwingi, akilawirira na kisirwa. ¹⁵ Ulani ire kavuma batela rikanza kubengwa. Kwa kuwa akukidirika kubisha, tikasa batela rire, rikiveverusiwa na mepo. ¹⁶ Tikisafiri kuno tikiribanza na kisirwa kitoto cakwitiwa Kauda. Ingawa na mashaka, fala tikidiri kukweza kiboti ca batela rire. ¹⁷ Nakukweza wakifungira mbatela na mizizi yakurimba. Ikisa wakopereza kupwerera mmavula a lufuko ra Libiya. Basi wakitula matanga, wakasa batela rire rikiveveruka na mepo.

¹⁸ Kwa kuwa maluwimbi akitibya pakulu-pakulu, subuu yake wakanza kwefya mizigo mbahari. ¹⁹ Suku yatusu, na makono awo wanyewe, vyombo vya mbatela mure wakanza kwefya mmaji. ²⁰ Anta juwa wala nondwa avikiwoneka suku nyangi zawenyi, na rikitismalamukira gaibu, mwinsho ikitilawa tamaa piya ya kuvuka.

²¹ Kwa kuwa wanu wekala wakati mwingi sawarya, ndimana Paulu kemira kati-kati, akiwambira: ‘Ikibidi, jamaa zangu, munisikirize omi noparepare, musilawie Kereta kure, kukengera eyi hasara-zi na kupoteyiwa kuno. ²² Fala sambi, nukupani ankili musiuzunike, kamana aakupoteyani munu, ila rukupoteyani batela-ri basi.

²³ Kamana ijana usiku kanisukira laika wa Mwenyezimungu, Nlungu wangu wanimwabudu omi. ²⁴ Laika-yo kanambira: ‘Paulu, usope! Ikukubidi wimisiwe mbere ya Kaisari. Ona, Mwenyezimungu kakugabizi mainsha a piya waauri kusafiri nawo-wa, ewo wanusurika.’ ²⁵ Ndimana jamaa zangu, muwe radi. Kamana nintumaini Mwenyezimungu kuwa vikuwa novyo kamba vyanganibiriwe. ²⁶ Fala itibidi tipakwerere kisirwa kimojawapo.’

²⁷ Paufikire usiku suku yakumi na nne, paakitipata makucukuku kuno na kuno bahari ya Mediteraneyi, kiyasi ca usiku kati-kati, mambahariya wa fahamu kuwa tiwa karibu na nrima. ²⁸ Sambi, wakefya kipimo ca maji, wakiwona kuwa awa meturu shirini. Wakisengereza mbere, wakefya tena kipimo cire, wawona awa meturu kumi na ntanu. ²⁹ Ewo wakopereza batela

rire kuveverusiriwa pamwamba. Ndimana wakitaya nanga nne, ikisa wakilebelu duwa kuce. ³⁰ Mabahariya wakisakula kutira mbatela mure. Ndimana wesusira kiboti mmaji, wakiritenza kamba woka kutaya nanga ya mbere mbatela mure. ³¹ Kwa javyo, Paulu akimwambira nkulungwa na masurudadu wake: ‘Ikiwa mambahariya-wa awekala mbatela-mu, basi amuvuka.’ ³² Ikisa, masurudadu wakitupula mizizi yawafungire kiboti ire, wakasa cikig-wirira mmaji cubuu.

³³ Pakucere, Paulu akiwatafadali piya warye cakurya, akiwambira javi: ‘Epa zankutimu sumana mbiri mukirindira kuno mufungire samunaluma luzuki. ³⁴ Ndimana nankukwambiranu iryani cakurya, kamana mukirya ndi salama yenu. Konta anta nywiri mmoja nkiswa mwake aapo waisaka kumpoteya.’ ³⁵ Nakwamba javire, akitwala nkate, akishukuru ka Mwenyezimungu mbere ya wanu piya, ikisa akimeya nkate, akanza kutafuna. ³⁶ Piya ware ikiwengira niya, newo novyo piya wakanza kurya. ³⁷ Jumula ya wanu mbatela mure piya tikiwa miyateni na sabini na sita. ³⁸ Pawaire wakikuta, wakiveusa batela rire kwa kutwala saku za tirigu wakipakurira mbahari.

Batela ripwerera pavula

³⁹ Pakucere, awamanyire nrima. Fala wawona muto wakwingira nkati na lufuko. Basi wakiwaza kuka kupwereza batela rire nopare. ⁴⁰ Mabahariya ware wakifungula mizizi ya nanga, wakasa mmaji, kuno wakifungula mizizi ya shukani ya batela rire. Ikisa wakitweka tanga rikingira mepo, wakilongoza kulufuko. ⁴¹ Fala batela rire rikuka rikipwerera pavula. Ripwerera mbere arikenenda, nyuma rikibiwa na maluwimbi. ⁴² Mpango wa masurudadu ware wâwaza wawolaye wafungwa ipate wasije kowera kuwatira. ⁴³ Fala nfalume wa kundi ra masurudadu akisaka kunvusha Paulu, ndimana akiwakataza cawalangele cire. Akiwamuru javi: ‘Wejiwa kowera onse, wanze kurefya mbahari, woke kungulu.’ ⁴⁴ Wengine woke na mbawo au kinu kimojawapo ca mbatela mure. Javi ndi vyaviwere piya tikivuka salama kungulu.

28

Vinkunire Paulu Melita

¹ Patisire kuvuka salama, tijiwa kuwa kisirwa cire cikwitiwa Melita. ² Wenyeka yema pakulu futi. Watiwesera moto mwingu wakitaribisha kota kwa kuwa ikinya nvula na ikizizima baridi.

³ Paulu akilokota viwanzu, akitaya pamoto. Mpunde noure, kwa ntukuta wa moto ure, akilawa nyoka nviwanzu mure, akiluma cala Paulu. ⁴ Wenyeka yema ware, pawammonire nyoka ire angamire ncalo cake, wakanza kwambiranwa watupu: "Kweli-kwelini eyu mwananlume-yu kisomi. Ingawa kakidiri kuvuka mbahari fala shariya aimwasa kuinshi tena." ⁵ Fala nyoka ire akinsasanyira pamoto, iye aalumire anta mahala. ⁶ Wanu ware wakidanizira kuwa avimba au akufwa gafula mpunde noure. Fala upita wakati mwingu wawenye, wammona kuwa acinkunire kinu, wapindula mawazo, wamba: "Eyu nlungu!"

⁷ Karibu nopalarepare, ákiwapo masamba a nkulungwa wa kisirwa cire, mwene yemoja wakwitiwa Pubiliyu. Iye katipokerera sana-sana, tikiwa wayeni wake muda wa suku natu. ⁸ Wawaye Pubiliyu ákiwa na homa na akipulugari damu, ákilala pakinanda. Paulu akuka akimmona, akin-tula nkono, nakunlebelela duwa, nlwere ire akipona. ⁹ Bandi yakunkuna javire, piya wakiwóna kulwaza nkisirwa mure wakija ka Paulu akiwponesa. ¹⁰ Nowo watinshimu pakulu futi, na wakati watikilawa kuka, wenye kaya watipa piya catikisakula.

Safari yakulawa Melita kuka Roma

¹¹ Bandi ya myezi mitatu, tikiripakira mbatela rengine rakulawa Aleshandriya. Batela-ro ríkiwa Melita wakati wa kinja, mbere ricapariwa alama "Milungu ya masa". ¹² Tikenenda, tikifika Sirakusa, tikisuka tikikalaka noko suku natu. ¹³ Ndi katilawire, tikuka tikifika kaya ya Reziyu. Subuu yake akanza kuvuma kusi, basi tenenda suku mbiri, tikifika kisiko ca Potiyoli. ¹⁴ Pakisiko pare, tiwasanga wanduzetu wakitlebelo tikare nawo sumana yemoja. Javi ndi vyatenende, tikifika mpaka Roma.

* 28:25 Ona Izaya 6:9,10.

¹⁵ Wanduzetu wa Roma, pawejewe kuwa tankuka kwavo, wakija kutiwinza. Wengine tisimanana "Kumangisha a Apiyu" na wengine mahala pakwitiwa "Manyumba matatu a wayeni". Paulu, pawawonire wanu ware, akinshukuru Mwenyezimungu, akizidi kuwa na nguvu.

Paulu asimanana na Mayahudi wa Roma

¹⁶ Patifikire Roma, Paulu kapewa riusa kufikira nyumba yake yeka na surudadu mmoja basi wakunsunga.

¹⁷ Iwa zipita suku natu, Paulu akitumiza kuwarifu wakulungwa wa Mayahudi wa Roma akanza kujumana nawo. Pawajumane, akiwambira: "Wanduzangu, omi sitendire kinu cakuwakosera wanu wetu, wala situpire tabiya ya wababu zetu. Fala Yerusalemu niperekiwa mmakono mwa waRoma kamba nfungwa. ¹⁸ Ewo wanidairi na wakisaka kunifungula, kwa kuwa kosa rimojawapo rakujuzi kunihukumu kifo awaniwonere. ¹⁹ Fala Mayahudi kwa kuwa wakinikaidi, ndimana inibidi kulebela nuke ka Kaisari, ingawa sina kinu kimojawapo cakuwasema cakubishana na wanu wa kwetu. ²⁰ Ndimana nukwitanu munang'anize muwone na tipakanire. Kwa sababu ya tamaa ya walziraeli, epa nifungiwa na unyolo wa cuma-wu."

²¹ Basi ewo wakinwambira javi: "Ofwe kuhusu uwe atipokerere waraka anta moja yakulawa Yudeya, wala aajire nduyetu mmojawapo na habari kuhusu ewu mwaha-wu, wakukusowerera kinu kibaya. ²² Fala ofwe vikitajibu tukusikire na kanya yako cawaza, konta tukwijwa kuwa kipinga cauri-ci kila mahala cikaidiwa."

²³ Basi, wakisikizana wakitura suku. Noyo suku-jo, wanu wengi wawenye waja ka Paulu. Mwanzo wa subuu mpaka jironi, iye akiwambira ushahidi kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, akiyerera kuwakubalisa kuhusu Insa, kwa kutumira Taureti na mandiko a minabii wengine. ²⁴ Wengine wakikubalisa kwa vyawakereziwa vire, fala wengine awakikubali. ²⁵ Wakikaidiyana watupu. Sawanamba kulawa, Paulu akiwambira kinu cengine, akamba: "Roho Takatifu ákiwa na shariya yakusowera na babu zenu julu ya nabii Izaya*, paambire javi:

²⁶ ‘Uka ka ewa wanu-wa, ukawambire javi:
 Musikira na masikiro fala amwereriwa anta
 aba,
 nakunang'aniza munang'aniza fala amu-
 wona anta aba.

²⁷ Konta myoyo ya wanu-wa migumu.

Masikiro awo aasikira sana,
 maso awo afunga.
 Siwere javyo,
 maso awo nanga awona,
 masikiro awo nanga asikira,
 myoyo yawo nanga wereriwa,
 ewo nanga waludi waja kwangu,
 nomi nanga niwaponesa’ ” amba ndi Mola.

²⁸ Paulu akizidi kusowera akamba: “Basi,
 ijiwani kuwa eku ndi kuvuka Mwenyez-
 imungu kawaperekere Sawari-Mayahudi;
 na ewo wakuja kusikiriza.” ²⁹ †

³⁰ Paulu kekala myaka miwiri noire
 nyumba yake yaâlugariwe ire. Nomo,
 akiwapokerera piya wanu wakija kum-
 mona. ³¹ Iye akereza habari ya ufalume
 wa Mwenyezimungu, na akifunda kuhusu
 Mwenye Insa Almasihi, akisowera bila wofi
 wala aakikataziwa na munu.

† ^{28:29} Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Paulu pesire kusowera javi, Mayahudi wakilamuka wakuka vyawo, wakipita wakikaidiyana watupu pakulu pawenye.]

Waraka ya Paulu ka waRoma

Mwanzo

Eci kitabu-ci ndi kikulu pakulu na ndi kitabu maalumu pakulu nkati ya waraka za Paulu. Kusudi yake ndi javi: kwereza Injili namuna vyairi nawo uwezo wa Mwenyezimungu wa kuwavusha piya Mayahudi na Sawari Mayahudi. Injili itolotera kuwa haki yetu yakuwa na Mwenyezimungu ilawa ka Mwenyezimungu. Paulu akolota kwanza kuwa piya-fwe tiwa wamádambí na tisakula kuvushiwa. Fala aikidirika kurivusha ofwe wanyewe. Tisakula kutejemera cire Insa caatitendere ofwe.

Ikisa Paulu arishuku kuwa wengi nkati ya rikolo rake, Mayahudi, wakiwa sawanamba kwamini Injili, ndimana walaviwa ndaraja ra mainsha a milele. Mwinsho, iye akwereza namuna Injili vyajuzi kumiliki mainsha etu.

Iye kawandikira eyi waraka-*yi* wanu wa jamati ya Roma kiyasi ca mwaka wa 57 bandi ya Almasihi.

Salamu

¹ Omi Paulu, ntumisi wa Almasihi Insa, etiwe awe walii, wapambari wa kwereza Habari Ngema ya Mwenyezimungu. ² Eyi habari-*yi* Mwenyezimungu kálavya tamaa mida julu ya minabii wake mMandiko Matakatifu. ³ Habari-*yi* ſkiwa kuhusu Mwanawé. Upande wa kibinadamu, iye kapongoriwa nkati ya rikolo ra Daudi.

⁴ Upande wa roho yake, ákiwa takatifu, iye aturíwe na uwezo kuwa Mwana wa Mwenyezimungu kwa kufufuka ka wafwi. Iye ndi Insa Almasihi, Mwenye wetu. ⁵ Julu yake iye ndi patipokerere rehema na uwali ipate tiwete wanu wa mataifa piya wamwamini iye, wanfulate, kwa faida ya zina rake. ⁶ Umwe novyo muwa kati ya wanu mwitiwe kuwa wa Insa Almasihi.

⁷ Kwa piya umwe muri Roma, wenye kupendiwa na Mwenyezimungu, mwitiwe muwe watakatifu, rehema na usalama viwe namwe kulawa ka Mwenyezimungu Baba wetu na ka Insa Almasihi, Mwenye wetu.

*Paulu kumwajibu kuka kuwawona
waRoma*

⁸ Cakwanza, ninshukuru Nlungu wangu, julu ya Insa Almasihi, kwa umwe piya, konta kwamini kwenu kwankwerezia ulumwengu-wu piya. ⁹ Shahidi wangu ndi Mwenyezimungu, waniri kuntumika na roho yangu julu ya kwereza Habari Ngema ya Mwanawé, kuwa panilebelanga duwa, nukukutajani nfululu moja. ¹⁰ Nilebela kuwa, kwa kufulata vyaasaka Mwenyezimungu, nipate nafasi ya kuja kwenu umwe. ¹¹ Konta vinajibu pakulu futi nije nukuwoneni, ipate nukugabizini uwezo maalumu mmojawapo wakwisusiriwa na Roho, ipate murimbisiwe. ¹² Caniri kwamba ndi-ci: tirimbisane myoyo nkati ya kwamini kwetu kumoja, kwenu umwe na kwangu omi. ¹³ Wanduzangu, vinajibu mwijiwe kuwa nipanga mara nydingi zawenye kuja kukuwonani, fala mpaka sambi-pa sinapata nafasi. Vinajibu niwatenze wanu wamojawapo wamwamini na wanfulate Insa, kati yenu umwe na novyo kati ya wanu wengine Sawari-Mayahudi. ¹⁴ Kusema kweli, vinilazimu kuwasaidiya wanu wa tabiya yetu na wanu wa tabiya nyengine, wanu wakusilimuka na wanu sawasilimuke. ¹⁵ Ntamana, niwa radi kuja kwenu mwikalá Roma-mwe kukwerezani Habari Ngema.

¹⁶ Kusema kweli, siwona haya kwa eyi Habari Ngema-*yi* konta ndi uwezo wa Mwenyezimungu kuwavusha piya wenye kumwamini, mwanzo wa Yahudi mpaka Saari-Yahudi. ¹⁷ Kamana ukamilifu wa Mwenyezimungu* ufanuriwa nkati ya Habari Ngema, namuna za kwamini mwanzo mpaka mwinsho. Kamba vyavyandikiwe: "Kamilifu áinshi julu ya kwamini."

Wabaya walamuriwa hukumu

¹⁸ Ifafanuriwa nyongo ya Mwenyezimungu binguni julu ya piya kutowa kuwepo ka dini na kukosa ukamilifu ka wanu, julu ya kutowa ukamilifu-ko, ndi kuwatenza wanu kufuja ukweli. ¹⁹ Kamana ukweli kuhusu Mwenyezimungu ufanuriwa kati yawo, kwa kuwa Mwenyezimungu kawafafanurira. ²⁰ Tangu kumbiwa ulumwengu, namuna zake saziwoneka,

* 1:17 "Ukamilifu wa Mwenyezimungu" mana ake, namuna iye vyawatenza wanu kupatana naye.

kwa nfano uwezo wake sauna mwinsho na unlungu wake, vyeleweka na viji-wikana sana-sana julu ya vinu vyaatenda Mwenyezimungu. Basi ewo awana shariya yakolota.²¹ Kamana ingawa wamwijiwa Mwenyezimungu, fala awantukuze kamba Nlungu wawo wala awanshukurire. Kwasa javyo, wanza kufikiri mawazo saana mana, na myoyo yaho iwazizima, ikingíziwa nkisi.²² Waritula kuwa wejiwifu kumbe mazozo.²³ Wasa kumwambudu Mwenyezimungu saabadinika, wapindula wambudu maswanamu a wanu wakubadilika, a nyuni, a wadudu pamoja na a manyoka.

²⁴ Ntamana, Mwenyezimungu kawasa watende viwájibu myoyo yaho, vitendo vya ucafú, watebeni miri yaho wanyewe.²⁵ Iye awatenda javyo konta wapindula ukweli wa Mwenyezimungu wafulata ulongo. Novyo, wamwabudu na wantumika kiyumbe, wasa kumwambudu Mwenye kumba wawenye. Iye ájuzi asifiwe milele! Aamina.

²⁶ Ntamana, Mwenyezimungu kâwasa watende vitendo vyawo vyakuwajibu vyakuwatenza aibu. Anta na wanawaka wapindula namuna yawajuzi kuloriwa na walume wawo, wanza kulolana wanawaka watupu.²⁷ Namuna mmoja noyo, walume wasa kuwalola sana waka wawo, yanza kuwalunguza myoyo kwajibiwa pakulu na walume wenziwawo. Walume watupu watenda vitendo vya aibu, ntamana nkati yaho hukumu iwajuzire kwa makosa awo waritabisha wanyewe.

²⁸ Kwa kuwa awolote kumwijiwa Mwenyezimungu, iye kawasa na ankili zavo za ubaya, watende vitendo sawajuzi kutenda.²⁹ Myoyo yaho ijala udainfu wa kila namuna, kusiyana masemo, ulwaziwa moyo, na ubaya. Kusema kweli, uwejala nfululu wiyanu, ukakatima, vivu, ulongo, na uzuda. Walawirira kuwa wasemisemi,³⁰ wanu wakuwasowerera caputu wenziwawo, wamwina Mwenyezimungu, majauri, wakuritenza, wakuridái, wakubuni vinu vibaya, na wakubishana na wawa zavo.³¹ Ewo awana ankili, awana kwamini, awampenda munu, na awana utungu.³² Ewo wakwijiwa sana-sana shariya za Mwenyezimungu, kuwa wanu watenda novi vitendo-vi wajuzi waulaiwe. Evi vitendo-vi awatenda tu basi fala wawetikizira wengine watenda.

2

Walamuriwa hukumu wenyé kuwalamula wenziwawo

¹Ntamana auswamiiwa, uwe mwenyé kulaumu. Kamana unlaumu munu mwengine, kumbe kwankuriaumu mwanyewe. Konta uwe kwankutenda vitendo vimoja novyo vyaulamu-vyo.² Tukwijiwa kuwa Mwenyezimungu, paabishana na wanu watenda vinu-vi, hukumu yake ifulata shariya.³ Tunza javi, uwe munu mmojawapo, uwalaumu watenda vitendo nnowe ukitenda novyo, udaniza kuwa utakunyema hukumu ya Mwenyezimungu?

⁴ Au kwankukejeli utajiri wa wema wa Mwenyezimungu, na kuvumirira kwake, pamoja na imani yake? Awijija kuwa wema wa Mwenyezimungu ukulongoza upate kutubiya?⁵ Fala uwe, kwa sababu ya ugumu wa moyo wako pamoja na ubishi, kwankurongeza nyongo ikupate uwe mwanyewe suku yakwisuka nyongo, na suku yakolotiwa hukumu ya haki ya Mwenyezimungu.

⁶ Iye mwenyé kunludisira kila mmoja kwa kitendo caatendire:⁷ upande mmoja, wasakúla utukufu, inshima, na uzima julu ya kutenda vinu vyema-vyema kwa kuvumirira, Mwenyezimungu awapa mainsha a milele.⁸ Upande mwengine wafitini na awafulata ukweli, wafuláta kukosa haki, Mwenyezimungu akimiyana nawo na nyongo pakulu.⁹ Zije tabu na shida kwa kila mwanadamu aténda ubaya, mwanzo wa Mayahudi na novyo Sawari-Mayahudi,¹⁰ ila uje utukufu, inshima, pamoja na usalama kwa kila mwanadamu aténda meema, mwanzo wa Mayahudi na novyo Sawari-Mayahudi.¹¹ Kamana akupo kusiyana ka wanu mbere ya Mwenyezimungu.¹² Wakorire dambi sawana shariya, newo novyo sawana mpaka wa shariya wapoteya. Ila wakorire dambi wari na shariya, shariya noyo iwahukumu.

Walamuriwa hukumu Mayahudi

¹³ Kamana sikuwa wasikíra shariya kuwa ndi makamilifu mbere ya Mwenyezimungu ila ware waja kwakikishiwa ndi waténda vyaisaka shariya.¹⁴ Kamana wanu Sawari-Mayahudi sawana shariya, wakitenda vyaisaka shariya kwa kipongorero, ingawa awana shariya, wakolota kuwa wakwijiwa

wanyewe shariya ya cema na kibaya.

¹⁵ Ewo wakolota kuwa shuruti ya shariya yandikiwa mmyoyo yawo. Fahamu zavo pamoja na ankili zavo zilavya ushahidi. Wakati mwengine ziwalaumu, wakati mwengine ziwegirira, suku ya Kiyama. ¹⁶ Suku-yo, kwa kufulata utuba wangu, Mwenyezimungu julu ya Almasihi Insa alamula siiri za wanu.

¹⁷ Ona, uwe uritula kuwa Yahudi, utejemera shariya, na uridai kuwa munu maalumu mbere ya Mwenyezimungu.

¹⁸ Ukwamba kuwa ukwijiwa vyaasaka iye, na vikwajibu vinu bora vyaufundiwe kati ya shariya. ¹⁹ Ukuwa na uhakika kuwa uwakorera nkongojo vipofo, na kuwa nuru ka wanu wenenda pakisi, ²⁰ uwalongoza wenyе kutikina, kuwa mwanlimu wa wanemba, na kuwa nazo namuna za wijiwifu na ukweli nkati ya shariya.

²¹ Uwe uwafunda wanu wengine, kutowa kurifunda mwanyewe sababuni? Uwe ukwerezza kuwa munu aajuzi kwiwa, uwe wiwaja? ²² Ukwamba munu asizinge, sambi, uwe uzingaja? Ukwamba kuwa ayukwajibu milungu ya ulongo, sambi, upitaja ukiiwa mmayumba a dini? ²³ Uwe úridai kwijiwa shariya, fala aufulata noyo shariya-yo, kwankunkejeli Mwenyezimungu, sinovsky?

²⁴ Kamana Mandiko akwamba javi:
“Zina ra Mwenyezimungu riwankukejeliwa na wanu Sawari-Mayahudi kwa sababu zenu umwe.”

²⁵ Kusema kweli, itani yanawo faida ukitimiza shariya. Fala ikiwa kuwa nvunji wa shariya, ukuwa kamba sawingire itani.

²⁶ Ikiwa wanu sawengire itani ndi wafulata shariya, awaturiwa nowo kamba wanu wengire itani? ²⁷ Ntamana wanu sawengire itani watimiza shariya, ewo wakalaumu kwa kuwa kwanawo shariya yakwandikiwa yawenye na kwingira itani, fala aufulata shariya. ²⁸ Kamana iye siyo Yahudi wa vitendo vya panja tu basi. Itani sakinu, ila kitendo ca panja ca mmmwiri tu basi.

²⁹ Fala iye Yahudi* nkati ya roho yake, na itani ndi yengiziwe mmoyo julu ya Roho wa Mwenyezimungu, siyo julu ya shariya yakwandikiwa. Iye swifa zake sizo za wanadamu ila za Mwenyezimungu.

* 2:29 “Yahudi” epa mana ake “swifa”. * 3:4 Ona Zaburi 51:4. † 3:10 Ona Zaburi 14:1-3. ‡ 3:13 Ona Zaburi 5:9. § 3:13 Ona Zaburi 140:3.

3

¹ Epa, faida yakuwa Yahudi ndi yepi? Au nkati ya itani, cipatikana kinani?

² Aye, ziwapo faida nydingi. Faida ya kwanza ndi kuwa Mayahudi wagabiziwa usemi wa Mwenyezimungu mwanyewe.

³ Iwaja? Mayahudi wamojawapo wakitowa kwamini, kutowa kauli kwavo, Mwenyezimungu afuja kauli yake? ⁴ Isiwe javyo, ila ingawa kila mwanaadamu nlongo, fala Mwenyezimungu ndi mwényé ukweli. Kamana mMandiko* vyandikiwa javi:

“Wakikishiwe nkati ya usemi wako, ushinde pauja kulamuriwa.”

⁵ Fala ikiwa kutowa kukamilika kwetu kukolota ukamilifu wa Mwenyezimungu, tambani tena? Tikwamba Mwenyezimungu sikamilifu paatihukumu na nyongo yake? (Nisowera kamba vyawasowera wanadamu.) ⁶ Kusema kweli, sivyo! Ikiwa javyo, Mwenyezimungu ulumwengu-wu alamulaja? ⁷ Fala ikiwa ulongo wangu ukolota pakulu ukweli wake ipate iye atukuziwe pakulu, nihukumiriwani kamba mmadambi? ⁸ Mbana atamba (kamba wanu wengine vyawabuni kuwa tikwamba):

“Titende vitendo vibaya ipate vije vitendo vyema, sinovsky?” Kuhukumiwa kwavo ka haki.

Walumuriwa hukumu wanu piya

⁹ Kinani tena? Itakuwa ofwe Mayahudi tiwa bora pakulu koliko wengine? Anta! Tibainisha futi kuwa wanu piya, Mayahudi pamoja na Sawari-Mayahudi, wamilikiwa na dambi. ¹⁰ Mandiko Matakatifu† akwamba:

“Aapo munu kamilifu, anta mmoja.

¹¹ Aapo anta munu mmoja wakwereriwa sana.

Aapo munu antaja Mwenyezimungu.

¹² Piya wanu wanloza minyongo, waridanganya awafai kinu.

Aapo atenda meema, aapo anta mmoja.

¹³ Paulo pawo pawa kamba kaburi ra kuwa wanzu.‡

Kwa malulimi awo walongopa.

- Mivumbu yawo flawa sumu ya nyoka wako-fya.[§]
- ¹⁴ Viwejala pakanywa pawo lana na usowezi wa kuwawa.*
- ¹⁵ Maulu awo akwenenda upesi kusuja damu.[†]
- ¹⁶ Menenzi awo auwaribifu na ausikini.
- ¹⁷ Awejiwa njira ya usalama.[‡]
- ¹⁸ Mmaso mwawo awamopa Mwenyezimungu anta aba.[§]

¹⁹ Sambi, tukwijiwa kuwa piya vyaisema shariya wakwambiriwa ware wenendera shariya ipate kanywa zazo zinyamare, na piya wanu mulumwengu-mu wajuzu kunjibu Mwenyezimungu. ²⁰ Kamana kwa vitendo nya shariya aapo munu anta mmoja aja kwakikishiwa mbere ya Mwenyezimungu. Kamana shariya ndi intenza munu kwijiwa kuwa kanawo madambi.

Almasihi atwala hukumu zetu

²¹ Fala sambi, ukamilifu wa Mwenyezimungu* ubainisha namuna nyengine sairi ya kufulata shariya (ingawa shariya pamoja na mandiko a minabii vilavya ushahidi kuhusu ukamilifu-wo). ²² Ukamilifu wa Mwenyezimungu uwa julu ya kauli ya Insa Almasihi, kwa piya wenye kumwamini. Kati ya wanu akupo kusiyana, ²³ konta wanu piya wakola dambi na uwapunguka utukufu wa Mwenyezimungu. ²⁴ Wanu piya wakikishiwa kwa rehema yake bila maripo, julu ya komboriwa na Insa Almasihi. ²⁵ Mwenyezimungu wantondore kuwa awe kafara yakupatanisa julu ya damu yake ka ware wenye kuntumaini, iwa ipate olote ukamilifu wake. Mida, kwa sababu ya imani yake, iye akitowa kuhukumu madambi a munu akorire. ²⁶ Epa sambi, Mwenyezimungu kantondola Insa kuwa kafara yakupatanisa ipate wakati-wu olote ukamilifu wake, kuwa iye ndi mwenye shariya na wakumwakikisha ire antumaini Insa.

²⁷ Kwa javyo, tiridai sababuni? Kuridai akupo. Kwa shariyani? Kwa shariya ya vitendo? Anta, kwa sababu ya kwamini.

²⁸ Konta tijija kuwa munu apatana na

Mwenyezimungu julu ya kumwamini Insa, siyo julu ya kutimiza shariya. ²⁹ Mwenyezimungu Nlungu wa Mayahudi tu basi? Nkamba Nlungu wa wanu Sawari-Mayahudi novyo? Ndi kweli, wawo na Sawari-Mayahudi newo novyo! ³⁰ Kamana Nlungu ndi mmoja, na iye antenza munu kupatana naye julu ya kumwamini, awe Yahudi au Saari-Yahudi. ³¹ Kwa javyo tifuja shariya kwa sababu ya kwamini? Kusema kweli, anta! Ila na shariya, neyo tukwakikisha.

4

Nfano wa kwamini wa Iburahima

¹ Kwa javyo, kuhusu Iburahima, wawa wa mataifa etu kibinadamu, iye kapata kinani?

² Kamana ikiwa kakikishiwa julu ya vitendo vyake, kanawo haki ya kuridai, ila aawa nawo haki-yo mbere ya Mwenyezimungu!

³ Kamana Mandiko akwamba javi:

“Iburahima kamwamini Mwenyezimungu, ntamana Mwenyezimungu kamwisabu kuwa kamilifu.”

⁴ Sambi, nshahara waapokera nkolakazi siyo zawadi ila deni. ⁵ Na munu saatumaini kazi yaatenda ila antumaini ire amwakikisha mbaya, kwamini kwake ndi kuntenza iye awe kamilifu. ⁶ Kwa namuna moja noyo, Daudi kuhusu heri ya munu wakuwa Mwenyezimungu ankubali kuwa kamilifu bila kwisabu vitendo vyaatire,* kaamba:

⁷ “Heri wenye kuswamiiwa makosa awo, ware wafutiwe madambi awo!

⁸ Aye, heri munu wakuwa Mwenye aaisabu dambi zake!”

⁹ Sambi, noyi heri-zi itakuwa ya wenye kwingira itani tu basi, au na ya wanu sawengire newo novyo? Kamana tikwamba kuwa Iburahima kesabiwa kuwa kamilifu kwa sababu ya kwamini kwake.

¹⁰ Kesabiwa rini? Iwa esire kutaiwa itani, au saanamba? Iwa saanamba, ila saanataiwa itani! ¹¹ Kusema kweli, iye kapokerera alama ya itani, iwe kipaji cakuwa mwenye haki kwa sababu ya kwamini kwake, na

* 3:14 Ona Zaburi 10:7. † 3:15 Ona Izaya 59:7. ‡ 3:17 Ona Izaya 59:8.

Ukamilifu wa Mwenyezimungu ndi namuna yake yakulamula haki. *

§ 3:18 Ona Zaburi 36:1. * 3:21

* 4:6 Ona Zaburi 32:1-2.

evyo vikuna saanataiwa itani. Vikuna javyo, ipate awe wawa wa wanu piya wamwamini Mwenyezimungu sawengire itani, na ware wesabiwe kuwa makamilifu.

¹² Na iye ndi wawa wa ware wengire itani, fala siwengire itani tu basi ila newo novyo waru kulondoza kwamini ka babu yetu Iburahima kábula saanataiwa itani.

¹³ Kamana aiwere kwa kufulata shariya kuwa ndi citenzire Iburahima pamoja na ujukulu wake kupokerera tamaa ya kuwa akúja kuriti ulumwengu-wu, ila kwa sababu ákiwa mwenyé haki julu ya kwamini kwake.

¹⁴ Kwa kuwa, ikiwa wafulati shariya ndi wariti, basi kwamini akufái na tamaa ifujika.

¹⁵ Kamana shariya ikuja na nyongo, fala mahala saipo shariya, kukosa akupo.

¹⁶ Ndi ntamana, tamaa ikuja julu ya kwamini ipate iwe julu ya rehema, na kuhusu tamaa-yo, piya ujukulu wa Iburahima wawe na uhakika. Siware wafulata shariya basi, fala na wari na kwamini ka Iburahima, wawa yetu piya-fwe. ¹⁷ Kamba vyavyandikiwe:

“Omi nukutula kuwa wawa wa kabila nyungi.”

Iburahima kantumaini Mwenyezimungu, ire awápa mainsha wafwi, na mwenyé kumba savikiwepo. ¹⁸ Ingawa upande wa kibinadamu aikiwepo tamaa, novyo-sivyo katumaini na tamaa kuwa álawirira kuwa wawa wa kabila nyungi zawenye, kamba vyaisemiwe[†]: “Ujukulu wako ukuja kuwa mwingu.” ¹⁹ Iburahima aasokeziwe nkati ya kwamini kwake, ingawa akirinang'aniza mwiri wake wísa (kwa kuwa hirimu yake ūkiwa kiyasi ca myaka miya), na tumbo ra Sara rífunga. ²⁰ Novyo-sivyo, iye aasire niya ya kutumaini tamaa ya Mwenyezimungu ila karimbisiwa na kwamini kwake kuno akinsifu Mwenyezimungu, ²¹ konta ákiwa na hakika piya kuwa Mwenyezimungu tamaa yaalavire, ákiwa nawo uwezo wakutimiza novyo. ²² Ntamana, Iburahima “kesabiwa kuwa kamilifu”. ²³ Usemi ukwamba “kesabiwa kuwa kamilifu”, aamwamba iye tu basi, ²⁴ ila wandikiwa novyo kwa faida yetu ofwe, tija kwisabiwa kuwa wenye ukamilifu kamana tintumaini ire anfufure Insa ka wafwi, Mwenye wetu. ²⁵ Insa-yu aperekwiwe kufwa kwa sababu ya madambi etu, na afufuriwe ipate takikishiwe.

[†] 4:18 Ona Mwanzo 15:5.

5

Salama julu ya kuntumaini Mwenyezimungu

¹ Kwa kuwa takikishiwa julu ya kwamini kwetu, tanawo salama na Mwenyezimungu julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. ² Julu ya kuntumaini Insa, tanawo uwezo wakupata rehema yatiri nawo-yi. Kusema kweli, tifurahi kwa kuwa tirindira kuwona utukufu wa Mwenyezimungu.

³ Visitoshe, tifurahi novyo pazitipata tabu, konta tukwijiwa kuwa tabu zitifunda kuhitamili. ⁴ Ikisa tena, kuhitamili kutitaya namuna yakusakikana, na namuna yakusakikana ititaya tamaa. ⁵ Na eyi tamaa-yi aititenza aibu, konta pendo ra Mwenyezimungu rijala mmyoyo mwetu julu ya Roho Takatifu watipewe ofwe.

⁶ Kamana ingawa tiveya, paufikire wakati wake, Almasihi kafwa kwa ajili ya makafiri.

⁷ Kusema kweli, munu kufwa kwa ajili ya mwenyé ukamilifu, virigariga pakulu. Dalili, munu ákidiri kufwa kwa ajili ya ntenda-mema. ⁸ Fala Mwenyezimungu kolota pendo rake kwetu ofwe, kamana Almasihi kafwa kwa ajili yetu ofwe patikiwa wamádambi. ⁹ Ntamana, kwa kuwa takikishiwa na Mwenyezimungu julu ya damu ya Almasihi, kuzidi pakulu iye akuja kutivusha nkati ya nyongo ya Mwenyezimungu. ¹⁰ Kamana, kwa kuwa tipatanisiwa naye julu ya kifo ca Almasihi patikiwa maaduwi wake, vizidi futi patipatanisiwe-pa, tikuja kuvushiwa julu ya mainsha ake. ¹¹ Visitoshe, tifurahi novyo ka Mwenyezimungu julu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu, konta julu yake, tipatanisiwa.

Adamu na Almasihi

¹² Kwa javyo, julu ya munu mmoja ingira dambi mulumwengu-mu, na kwa javyo cingira kifo novyo. Ikisa kifo ciwapata wanu piya, konta piya wakola dambi. ¹³ Kusema kweli, sainamba kuwepo shariya, dambi ikiwapo mulumwengu-mu. Fala, kwa kuwa aiwerero shariya, dambi-yo aikiwalangiwa.

¹⁴ Novyo-sivyo, kifo citawala wanu piya tangu wakati wa Adamu mpaka wakati wa Musa, anta na ware sawakorire dambi kamba vyaatupire kauli Adamu. Adamu

nfano wa namuna mmojawapo wa munu akirindiriwa kuja*.

¹⁵ Fala kitendo ca neema ca Insa aciri kamba ukosa wa Adamu. Kamana kwa kukosa munu mmoja[†] wafwa wanu wengi. Fala kwa rehema ya Mwenyezimungu na ya munu mmoja Insa Almasihi yolotiwe julu ya meema yake, wengezeka wanu wengi wakujanliwa. ¹⁶ Novyo, kuwapo kusiyana kuwonekana nkati ya neema na dambi ya munu mmoja. Konta kulaumiwa kufulata ukosa mmoja ujire na hukumu, fala neema yesusiriwe munu ifuláta makosa mengi ajire na uhakika. ¹⁷ Kamana, ikiwa kukosa ka munu mmoja, kifo citawala kwa sababu ya noyo munu-yo, kuzidi pakulu ware wapokerere rehema pakulu-pakulu na neema ya uhakika, ewo wakuja kutawala nkati ya mainsha julu ya munu mmoja, noyo Insa Almasihi-yo.

¹⁸ Sambi, kamba ukosa wa munu mmoja vyaujire na hukumu ka wanu piya, ndi sawa-sawa novyo kitendo kimoja ca kukamilika cikuja na uhakika pamoja na mainsha ka wanu piya. ¹⁹ Kamana, kamba ubishi wa munu mmoja vyawaturiwe wengi kuwa wenye ukosa, ndi sawa-sawa novyo kwa kusikiriza ka munu mmoja, wengi wakuja kuturiwa kuwa wenye ukamilifu. ²⁰ Shariya ija ipate yolote sana-sana ukosa wa kutupa shariya. Fala paizidire dambi, izidi kwijala rehema, ²¹ ipate, kamba vyaitaware dambi nkati ya kifo, na rehema novyo itaware, itipe ukamilifu mbere ya Mwenyezimungu, tipate mainsha a milele julu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.

6

Mwinsho wa uwezo wa dambi

¹ Sambi, tambe mwaja? Tibaki tikiinshi nkati ya dambi, ipate rehema yongezeke? ² Anta! Ofwe tifwire dambi, tizidija kuiンshi na dambi tena? ³ Au mutikina kuwa piya-fwe toziwa tilungane na Insa Almasihi, toziwa tilungane novyo na kifo cake? ⁴ Kamana tizikiwa pamoja naye julu ya kutoza nkifo cake ipate, kamba vyafufuriwe Almasihi nkifo julu ya utukufu wa Baba, na ofwe novyo tiinshi kwa namuna nyipya.

* 5:14 "Munu akirindiriwa kuja" ndi Almasihi. † 5:15 "Munu mmoja" ndi Adamu.

⁵ Konta ikiwa tilungana naye nkati ya kifo cake, ndi sawa-sawa novyo nkati ya kufufuriwa kwake,nofwe tifufuriwa. ⁶ Tijiwe javi, kuwa umunu wetu watfikiwa mida ugomezeriwa pansalaba pamoja neye ipate ufufijke mwiri wetu wa dambi, tisiwe tena watwana wa dambi. ⁷ Kamana mmojawapo afwire onse namuna-yo, komboriwa nkati ya uwezo wa dambi. ⁸ Na ikiwa tifwa na Almasihi, tukwamini kuwa novyo tiinshi naye. ⁹ Tukwijiwa kuwa Almasihi kafufuriwa nkifo, ntamana aafwa tena, kifo acinkidiri tena. ¹⁰ Paafwire, kafwa kwa sababu ya dambi, ntamana uwezo wa dambi ushindiwa kwa miele. Na sambi, nkati ya uhai wake, kankuinshi vyavimwajibu Mwenyezimungu. ¹¹ Kwa javyo, nnomwe novyo ritureni wanyewe kamba mufwire, uwezo wa dambi ushindiwe, fala kwa kuwa mulungana na Almasihi Insa, mwankuinshi vyavimwajibu Mwenyezimungu.

¹² Kwa javyo, musase dambi kutawala mwiri wenu kusikiriza wájibu wenu wa vitendo vibaya. ¹³ Musiperekere vifingo vya mwiri wenu kudambi, kutenda vinu savina shariya. Ila, riperekeni umwe ka Mwenyezimungu kamba wanu wakulawa nkifo ipate muinshi ka ukweli. Riperekeni vifingo vya mwiri wenu kuwa combo ca kutenda shariya ka Mwenyezimungu. ¹⁴ Kamana dambi aikukidirini, konta amutawariwa na shariya, muinshi julu ya rehema ya Mwenyezimungu.

Uhuru wakuntumika Mwenyezimungu

¹⁵ Mana ake kinani? Tikore dambi kwa kuwa atiri sini yakumilikiwa na shariya ila timilikiwa na rehema? Anta!

¹⁶ Amwijija kuwa mukiriperekera ka munu kuntumika na mukinsikiriza kamba watwana, muwa watwana wamuntumika mukinsikiriza noyo? Anta iwe musikiriza dambi mwinsho ija na kifo, anta iwe munsikiriza Mwenyezimungu, mwinsho ája na uhakika. ¹⁷ Fala shukuruni ka Mwenyezimungu! Ingawa mida mükiwa watwana wa dambi, fala sambi musikiriza kwa myoyo yenu ngano zamugabiziwe.

¹⁸ Basi, momboriwa mmakono mwa dambi, mulawirira kuwa watwana wa njira ya uhakika. ¹⁹ Omi nisowera kwa kutumira nfano wa kibinadamu konta ankili zenu

aba. Umwe mida muperekva vifingo vyenu kuwa watwana wa ucafú na udainfu pakulu. Epa sambi, riperekva vifingo vyenu viwe watwana wa njira ya haki ipate muwe watakatifu.

²⁰ Pamúkiwa watwana wa dambi, mûkiwa na uhuru amukifulata njira ya haki.

²¹ Faidani yamupatire nowo wakati-wo? Mukitenda vitendo vyamuriwonera haya kutenda sambi-pa, na mwinsho yawo novyo vitendo-vyo ndi kifo! ²² Fala sambi, kwa kuwa momboriwa nkati ya uwezo wa dambi, mulawirira kuwa watwana wa Mwenyezimungu, mupata faida yenu ya kuwa watakatifu, na mwinsho ndi mainsha a milele. ²³ Konta nshahara wa dambi ndi kifo, fala kitendo ca neema ya Mwenyezimungu ndi mainsha a milele julu ya Almasihi Insa, Mwenye wetu.

7

Amuwa tena wafungwa wa shariya

¹ Niwasowerera wejiwa shariya. Mutikina wanduzangu, kuwa shariya yanawo uwezo julu ya munu ari hai tu basi? ² Kwa nfano, mwanamuka wakulombiwa, alungana naye nlumake nkati ya shariya. Fala ikiwa nlume-yo kafwa, mwanamuka akuwa na uhuru wa noyi shariya ya ndowa-yi. ³ Ndi ntamana, akilombiwa na nlume mwengine nlumake ari hai, iye akwitiwa nzinzi. Fala nlumake akifwa, iye akuwa na uhuru nkati ya shariya, na akilombiwa na nlume mwengine, aawa nzinzi.

⁴ Basi, wanduzangu, paufwire mwiri wa Almasihi, nomwe novyo mufwira shariya, ipate muwe wa mwengine, ire afufuriwe nkifo, mutendere Mwenyezimungu vitendo vyema. ⁵ Kamana patikwa na hali ya kibinadamu, shariya fkisalamula wájibu mbaya mmwiri ipate tikore dambi, na mwinsho yawo ndi kifo. ⁶ Fala sambi tomboriwa nkati ya shariya konta tifwira cire citifungire, ipate titumike sairi kwa namuna ya mida ya shariya yandikiwe, ila kwa namuna nyipya ya Roho.

Shariya ya Mwenyezimungu ifafanula madambi etu

⁷ Sambi, tkwamba kinani? Shariya ndi dambi? Anta, sivyo-javyo! Kusema kweli, singari kwijiwa dambi sairi julu ya shariya. Singari kwijiwa kuperereza

saisemire shariya kuwa: "Usiperereze".

⁸ Fala dambi ítwala nafasi julu ya ámuri-yo inisalamurira kila namuna yakuperereza. Kamana, inatowa kuwepo shariya, dambi aingari kuwa na uwezo. ⁹ Wakati-wo omi nikinshingi bila shariya, fala panijiwe ámuri, dambi yanza kuwepo julu yangu omi, nomi nikifwa. ¹⁰ Basi ámuri ikijuzi kuja nawo mainsha kwangu, falakini injisira kifo. ¹¹ Kamana dambi itumira nafasi julu ya ámuri-yo initesa, basi ámuri-yo inulaya.

¹² Kwa javyo, shariya kinu takatifu, na ámuri kinu takatifu, kamilifu, na cema.

¹³ Basi, kinu cema cinisalamurira kifo? Kusema kweli, sivyo! Ila dambi itumira kinu cema kunisalamurira kifo, ipate dambi iwoneke sana-sana kuwa dambi, na julu ya ámuri izidi kuwa mbaya pakulu.

Vita na dambi

¹⁴ Tikwijija kuwa shariya ndi ya Roho, fala omi niwa kibinadamu, epa niuzanyiwa niwa ntwana wa kutumikira dambi.

¹⁵ Kamana vyanyitenda sereriwa: vitendo vyanyisaka kutenda, sitenda, na vitendo vyakunikima, novyo ndi vyanyitenda.

¹⁶ Canitowa kusaka kutenda, nitenda, ntamana omi nikwitikizira kuwa shariya ngema. ¹⁷ Fala sambi, sumi mwanyewe niri kutenda ila dambi iri nkati yangu.

¹⁸ Nukwijija kuwa hapana kinu cema cisaka kuwa conse kati ya hali ya kibinadamu. Kweli, nanawo wájibu wakutenda cema, fala wájibu-wo sitenda. ¹⁹ Konta meema anisaka kutenda sitenda, fala ubaya sanisaka kutenda, nankuzidi kutenda.

²⁰ Basi, omi nikitenda kinu sanisakula kutenda, mana ake ndi kuwa sumi nitenda, ila dambi iri nkati yangu ndi itenda.

²¹ Kwa javyo, nankuwona kuwa ndi kamba shariya: panisakula kutenda meema, kitendo kibaya ciwa mbere yangu. ²² Kamana inajibu shariya ya Mwenyezimungu nkati ya mmoyo mwangu, ²³ fala nankuwona uwezo wa shariya nyengine iri nvifingo vyangu. Ewo uwezo-wo ubishana na shariya ya ankili zangu, initenza kuwa nfungwa wa uwezo wa dambi iri nvifingo vyangu. ²⁴ Mama! Omi ndi mununi wakuwa na uzuni-mi! Nani anivusha nkati ya ewu mwiri uniperekva kukifo-wu? ²⁵ He! Ninshukuru Mwenyezimungu kwa sababu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Basi normimi, upande mmoja kwa ankili zangu, nitumika uwezo wa shariya ya Mwenyezimungu. Kwa upande mwengine, kwa mwiri wangu, nitumika uwezo wa dambi.

8

Mainsha a kunfulata Roho wa Mwenyezimungu

¹ Kwa javyo, hapana hukumu ka wanu walungane na Almasihi Insa. ² Kamana uwezo wa shariya ya Roho wa mainsha nkati ya Almasihi Insa ukombola

nkati ya uwezo^{*} wa dambi na wa kifo.

³ Kinu cakurigariga pakulu upande wa shariya kwa sababu ya kuveya ka hali ya kibinadamu, kinu-co Mwenyezimungu katenda pamperekere Mwanawewe mwanyewe, na mwiri wakulandana na wa binadamu wa madambi[†]. Na kuhusu dambi, Mwenyezimungu kahukumu dambi ya binadamu, ‘ipate shuruti kamili ya shariya itimiziwe kwetu ofwe, ofwe atifulata wájibu mbaya watipongoreriwe fala tinfulata Roho wa Mwenyezimungu. ⁵ Kamana

ware waínshi na wájibu wa kibinadamu[‡] washugulikira vitendo nya kibinadamu, fala waínshi na Roho washugulikira vinu vyakumwajibu Roho wa Mwenyezimungu. ⁶ Namuna zakuwaza za kibinadamu kifo, ila kunshugulikira Roho Takatifu ndi mainsha na usalama. ⁷ Kamana namuna zakuwaza za kibinadamu zibishana na Mwenyezimungu, konta azifulata shariya za Mwenyezimungu, kusema kweli azikidiri kufulata. ⁸ Wanu wari nkati ya hali ya kibinadamu awakidiri kutenda vyakumwajibu Mwenyezimungu.

⁹ Falakini umwe amuri nkati ya hali ya kibinadamu ila mwankulongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu, ikiwa kweli-kwelini Roho wa Mwenyezimungu muwa naye mmyoyo mwenu. Mmojawapo ikiwa aana Roho wa Almasihi mmoyo mwake, siyo wake iye. ¹⁰ Ila ikiwa Almasihi kawa mmyoyo mwenu, ingawa mwiri wenu ufwa kwa sababu ya dambi, fala Roho wa Mwenyezimungu akupani mainsha kwa kuwa mwakikishiwa. ¹¹ Ikiwa Roho wa Mwenyezimungu anfufure Insa ka

wafwi kawa mmyoyo mwenu, noyo akuja kukupani mainsha mwiri wenu wakufwa, julu ya Roho yake iripo mmyoyo mwenu.

¹² Basi, wanduzangu, ofwe tidáiwa, fala sikibinadamu, tisiinshi kibinadamu.

¹³ Kamana ikiwa muinshi kibinadamu, mwinsho wenu mukufwa. Fala ikiwa mukulaya vitendo nya kimwiri, julu ya uwezo wa Roho Takatifu, mukuja kuinshi.

¹⁴ Kamana piya walóngóziwa na Roho wa Mwenyezimungu, ewo wana wa Mwenyezimungu. ¹⁵ Kamana amupokerere roho yakukutenzani kuwa watwana muludire kutetema kamba mida, ila mumpokerera Roho Takatifu akutendani kuwa wana wa Mwenyezimungu, ntamana titamuka kwita “Abba, Baba”. ¹⁶ Kusema kweli, Roho Takatifu mwanyewe alavya ushahidi pamoa na roho zetu kuwa tiwa wana wa Mwenyezimungu. ¹⁷ Na kwa kuwa tiwa wanawe, tanawo novyo haki ya kuriti: upande mmoja, tanawo haki kuriti ka Mwenyezimungu. Upande mwengine, tanawo haki ya kuriti pamoa na Almasihi, kamana titiktabika naye, tukuja kutukuziwa novyo pamoa naye.

Tamaa ya furaha ya mbere

¹⁸ Basi sambi, niwalanga kuwa tabu zetu za ewu wakati-wu azijuzi kuringanisiwa na utukufu usaka kuja watija koloteriwa ofwe. ¹⁹ Kamana viyumbe

piya wankurindira na hamu pakulu wakati wawaja kufafanuririwa wana wa Mwenyezimungu. ²⁰ Konta viyumbe piya vituriwe vyaufwabure, avitenda kinu kwa nafsi yawo ila kwa kusaka ka ire aturire. Iye katenda javyo kwa tamaa

²¹ yakuwa viyumbe vikuwa komboriwa, visiwi tena vitwana vyakuvunda, viwe na uhuru nkati ya utukufu wa wana wa Mwenyezimungu. ²² Kamana tikwijiwa kuwa viyumbe piya viwankurama na viwankutabika na malwazo a kupongola mpaka sambi-pa. ²³ Na sivyo viyumbe basi. Ofwe wanyewe vyatiwa nawo Roho Takatifu kamba visumo vyakwanza,nofwe novyo wanyewe tankurama patiwarindira na hamu pakulu tilawirire kuwa wanawe, mwiri wetu womboriwe nfululu. ²⁴ Kamana tivushiwa nkati ya kutumaini tamaa-yo.

* 8:2 Kigeregu: “uwezo” weta “shariya”. † 8:3 Ila iye, Insa, aakosa. ‡ 8:5 Wájibu wa kibinadamu ndi wájibu mbaya waperekwa munu mwiri wake au kifingo cake kutenda kitendo kimojawapo.

Ona, kinu cakuwoneka sico ca tamaa. Kinu ciri kuwoneka, munu awaja na tamaa?

²⁵ Falakini kinu satiwona, eco ndi catiwa na tamaa, tirindira ka kuvumirira.

²⁶ Sawa-sawa novyo, patisokera Roho Takatifu atisaidiya. Kamana attinéjiwa vytatijuji kutenda duwa, fala Roho Takatifu mwanyewe átilebelela ka Mwenyezimungu kwa namuna saikidirika kwereza. ²⁷ Na ire atúnza ciri nkati ya roho piya[§] ak-wijija caawaza Roho Takatifu, konta iye áwalebelela watakatifu kamba vyasaaka Mwenyezimungu.

²⁸ Ofwe tukwijiwa kuwa, ka wenyen kumpenda Mwenyezimungu, piya vinu-vi vikwenendera kuwema ka ware wetiwe watimize mpango wake. ²⁹ Konta wawéjiwe tangu mwanzo iye káwatondola wanlande Mwanawe ipate Mwanawe awe ntanzi katy ya wanduze wengi wawenye. ³⁰ Ware watondoriwe tangu mwanzo, Mwenyezimungu kaweta. Ware wawetire, iye kawakikisha, na ware wawakikisha, iye kawawanyira utukufu wake.

Hapana cakukidiri kutitanusa nkati ya pendo ra Mwenyezimungu

³¹ Kwa javyo, tambani kuhusu vinu-vi? Ikiwa Mwenyezimungu kawa upande wetu, akidiri kutilumbata nani?

³² Mwenyezimungu aatituwire Mwanawe wawenye, ila kanlavya kuwa kafara kwa faida yetu ofwe piya. Kwa javyo, namunani vyaatowa kutipa neye novyo piya vinu?

³³ Ware watondoriwe na Mwenyezimungu, ari na haki yakuawonerera makosa nani? Mwenyezimungu ndi mwenyé kumwakikisha munu. ³⁴ Mwenyé kuhukumu nani? Almasihi Insa ndi afwire, visitoshe kafufuriwa ka wafwi, na iye kekala upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, novyo iye ndi atilebelela. ³⁵ Atitanusa nani nkati ya pendo ra Almasihi? Kutabika, tafauti, kulumbatiwa, njala, diki, hatari au upanga?

³⁶ Anta! Kamba vyandikiwe*:

“Kwa sababu zako uwe, tikulaiwa suku-zipiya,
titafitiwa kamba makondoo vyawokisiwa
kusinjiwa.”

§ 8:27 “Ire atúnza ciri nkati ya roho piya” ndi Mwenyezimungu. *

³⁷ Fala nkati ya piya-vi, ofwe tiwazaidi washindi wakulu, julu ya ire atipendire ofwe. ³⁸ Kamana omi nanawo hakika kuwa wala kifo wala uhai, wala malaika wala wenyen mamulaka, wala mashuguli yetu a rero wala a makeso, wala wenyen uwewo, ³⁹ wala viripo julu au sini, wala kiyumbe cengine kimojawapo, acikidiri kutitanusa nkati ya pendo ra Mwenyezimungu, rolole julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi.

9

Utungu wa Mwenyezimungu

¹ Kwa kuwa nilungana na Almasihi, nisowera kweli, silongopa. Fahamu yangu julu ya Roho Takatifu ilavya ushahidi pamoja nomi. ² Nisowera kweli panisowera kuwa mmoyo mwangu unijala uzuni nkulu na kulwaziwa sakuna mwinsho. ³ Kamana vinilwaza mpaka vikinajibu nilaniwe ndaraja ra Almasihi kwa ajili ya wanduzangu, ware wa kabilo yetu moja, ⁴ niwamba walzraeli. Ewo waturiwa kuwa wana wa Mwenyezimungu, wawona utukufu wake, wapokerera miyadi yakupatana, wagabiziwa Taureti, wapewa nafasi ya kumwabudu, na wapokerera tamaa zake. ⁵ Nkati yaho wákiwa wababu zaho, na mmoja waho nkabila yaho ndi Almasihi, Nlungu ari julu ya mambo piya. Iye Almasihi asifiwe milele! Aamina.

⁶ Sambi, sikuwa usemi wa Mwenyezimungu ukosa. Kamana sikuwa piya ware wa Izraeli kibinadamu, walzraeli wakweli, ⁷ wala sikuwa piya wa rikolo ra Iburahima ujukulu wake. Konta Mandiko akwamba: “Wajukuluwo zina rawo ndi riwalangija julu ya Izaki.” ⁸ Kinu-ci mana ake ndi kuwa wana wapongoriwe kibinadamu siwo wana wa Mwenyezimungu ila wana wapongoriwe kamba vyaalavire tamaa ndi wawalangiwa kuwa ujukulu. ⁹ Konta tamaa isema javi:

“Kwa muda wa mwaka mmoja nukuja, na Sara ampongola mwana mmoja nlume.”

¹⁰ Visitoshe, Rebeka cinkuna kinu kimoja paawemite wanawe na nlume mmoja, Izaki baba wetu. ¹¹ Anta wanawe sawanapongoriwa, wala sawanatenda cema wala kibaya, Mwenyezimungu kanton-dola mwana mmoja ipate vyalangele

* 8:36 Ona Zaburi 44:22.

Mwenyezimungu kuhusu kutondola kwake kwendeleye, siyo kwa vitendo fala awepo wakwita,¹² iye kambiriwa javi: "Mwana ntanzi akuja kuntumika wa mwinsho."

¹³ Kamba vyavyandikiwe mMandiko: "Yankubu nimpenda, Ezau nimwina*."

¹⁴ Sambi tambe mwaja? Mwenyezimungu aana shariya? Anta siyo javyol¹⁵ Kamana kamwambira Musa javi:¹⁶

"Nintendera huruma waninsaka onse, nimmonera utungu anajibu onse."

¹⁶ Kwa javyo, avikuna kamba vyatisaka au vyatitenda ila vikuna kwa uwezo wa mwenyé kutendera huruma, Mwenyezimungu tu basi.¹⁷ Javi ndi vyaaasowere Mwenyezimungu mMandiko Matakatifu, akimwambira nfalume wa Miswiri: "Ndi noco canukuturire kuwa nfalume ipate julu ya uwe nolote uwezo wangu,

na zina rangu rijiwikane ulumwengu nzima-wu piya."

¹⁸ Kwa javyo, iye antendera huruma waansaka, na antula kuwa ngumu waansaka.

¹⁹ Umwe nanga munidairi javi: "Sababuni iye kuwapa wanu ukosa? Kamana akidíri kubishana na vyasaaka iye nani?"²⁰ Fala uwe binadamu, kuwa nani wakunsutumu Mwenyezimungu? Kiyungu cakufiyangiwa cindairi afiyange kwamba: "Sababuni kunifiyanga javi?"²¹ Munu wakufiyanga, akitwala utope akifiyanga nrungi wapambari, na utope mmoja nowo akifiyanga nrungi mwengine wakutumiriwa pakaya, aana mamulaka a kutenda javyo?²² Sikuwa Mwenyezimungu ásaka kolota kukimiwa kwake na kwijiwisa uwezo wake? Ntamana iye ketamili na imani pakulu miringi yejaze nyongo yake, yaatengeze kwaribowi,²³ ipate ejewise novyo utajiri wa utukufu wake ka miringi yejaze huruma zake, yaatengeze mida kupokerera utukufu wake.²⁴ Miringi-yo ndufwe titondoriwe na Mwenyezimungu. Atitondoriwe nkati ya Mayahudi tu basi, fala nkati ya Sawari-Mayahudi newo novyo.²⁵ Kamba Mwenyezimungu vyambire julu ya nabii Ozeya‡, akamba javi:

* 9:13 "Nimwina" epa mana ake "omi ninkatala". † 9:15 Ona Kulawa 33:19. ‡ 9:25 Ona Ozeya 1:10. § 9:27 Ona Izaya 10:22-23. * 9:29 Kigeregu: "mbeyu". † 9:33 Ona Izaya 8:14; 28:16.

"Yerusalem". § 9:33 "Riwe risaka kugawwisa" mana ake Mwenye Insa.

"Niweta wanu sawari wangu, wawe wanu wangu; niweta sawari wapendani wangu, wawe wapendani wangu."

²⁶ Novyo:

"Na vikuja kukuna mahala pawâmbiriwe javi: 'Umwé amuri umati wangu', mahala-po ewo wakuja kwitiwa 'wana wa Mwenyezimungu hai.'

²⁷ Izaya nneye kankukuwa kuhusu Izraeli, akwamba§:

"Ingawa ujukulu wa Izraeli mwinci kamba misanga ya mwani, fala aba javi ndi waja kuvushiwa."

²⁸ Konta kulamula kwake muardhi, Mola aakawisa na atimiza nfululu.²⁹ Kamba tangu mida vyaâsemire Izaya, akamba:

"Inawa Mola, Mwenyé Uwezo, aâtasire ujukulu * anta aba, nanga tiwa kamba Sodoma, nanga tilanda Gomora."

Izraeli na Habari Ngema

³⁰ Sambi, kuhusu novi vinu-vi, tikwamba kinani? Tikwamba kuwa Sawari-Mayahudi awakisakula ukamilifu, wakipata, fala vikuna julu ya kuntumaini Mwenyezimungu.³¹ Upande mwengine, Mayahudi wakisakula ukamilifu julu ya kufulata shariya, fala awapatire.³² Konta ya kinani? Konta namuna zaho azikiwa julu ya kwamini ila zikiwa julu ya vitendo vyawo. Wakwakula riwe rakukwakuriwa,³³ kamba vyayandikiwe†:

"Ona, nankutula Ziyoni‡ riwe rawaja kukwakula, riwe risaka kuwagwisa.§ Mwenyé kuntumaini iye, aaja kuriwonera haya."

10

¹ Wanduzangu, vinajibu pakulu mmoyo mwangu na niwanlebelela ka Mwenyezimungu Mayahudi wawushiwe.² Omi niwa shahidi kuhusu ewo kuwa wanawo hamu pakulu na Mwenyezimungu, fala novyo hamu-yo airi nkati ya kumwiwiya.

³ Kamana aweiwa ukamilifu ulawa ka Mwenyezimungu, ila wasakula kubainisha ukamilifu wawo wanyewe. Kwa javyo,

* 9:13 "Nimwina" epa mana ake "omi ninkatala". † 9:25 Ona Ozeya 1:10. § 9:27 Ona Kulawa 33:19. ‡ 9:25 Ona Ozeya 1:10. ‡ 9:33 Ona Izaya 8:14; 28:16.

"Yerusalem". § 9:33 "Riwe risaka kugawwisa" mana ake Mwenye Insa.

awasaka kupokerera ukamilifu wakulawa ka Mwenyezimungu. ⁴ Kamana Almasihi ndi kusudi ya shariya, impa ukamilifu kila mwenyé kumwamini.

Wanu piya wanawo nafasi ya kuvushiwa

⁵ Musa kandika kuhusu ukamilifu ulawa julu ya kufulata shariya. Kaamba javi: "Mwenyé kufulata ámuri za shariya, áinshi julu yake." ⁶ Fala ukamilifu julu ya kumwamini Mwenyezimungu ukwamba: "Usambe mmoyo mwako: 'Asáka kukwera mbinguni nani?" Kwambajavo, Almasihi umwisusa. ⁷ "Wala: 'Asáka kwisukira maha la ka wafwi nani?" Konta eco Almasihi kunlamusa ka wafwi. ⁸ Musa kankwamba kinani? Iye akwamba javi:

"Usemi uwa karibu yako, nkanywa mwako na mmoyo mwako." (Mana ake ndi usemi watitangaza, kuwa tijuzi timwamini Mwenyezimungu.)

⁹ Kamana ukitowera na kanya yako kuwa Insa ndi Mwenye, na ukamini mmoyo mwako kuwa Mwenyezimungu kanfufula nkifo, ukuja kuvushiwa. ¹⁰ Kamana mmoyo munu akamini, apata kwakikishiwa. Julu ya kusema na kanya yake, apata kuvushiwa.

¹¹ Konta Mandiko akwamba javi: "Munu asáka kuwa onse akimwamini Mwenyezimungu, aimpara aibu."

¹² Akupo kusiyana nkati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi. Mwenye mmoja ndi Mwenye wa wanu piya, na iye ndi mwenyé utajiri ka piya wenye kunlebeli. ¹³ Kamana "Munu asaka kuwa onse anlélba Mwenye akuja kuvushiwa."

¹⁴ Fala wanu wanlebelaja sawanamba kumwamini? Na wamwaminija sawanasikira akitamburiwa? Na wasikiraja sawerepo munu wakuwerezza Habari Ngema? ¹⁵ Na wanu wokaja kwerezza sawaperekwi? Kamba vyandikiwe Mandiko Matakatifu:

"Namuna vyasitawire maulu a ware wapita wakerezza Habari Ngema."

¹⁶ Fala siyo kuwa Mayahudi piya wafulata Habari Ngema. Kamana Izaya kasema javi: "Mola, amíni habari zetu nani?"

¹⁷ Basi, kwamini kukuja na kusikira Habari Ngema, na kusikira Habari-yo ikuja nkati ya kwerezza kuhusu Almasihi.

¹⁸ Fala nukwamba, Mayahudi piya awasikire? Kusema kweli, wasikira. Mandiko awenye akwamba*: "Shauti zawi zenera ardhi piya, usemi wawo ufika mpaka mwinsho wa ulumwengu."

¹⁹ Nukwamba, itakuwa wanu wa Izraeli awererewe? Aye, wereriwa. Cakwanza, julu ya Musa†, Mwenyezimungu kaamba javi: "Omi nukushongani muwatendere wiyyana wanu sawari wa taifa.

Julu ya taifa watikinifu, nukukimwisani."

²⁰ Julu ya Izaya‡, Mwenyezimungu karikomarisa, kaamba javi: "Nisinganiriwa na wanu sawakinisakula, nirolota ka wanu sawakinidairi."

²¹ Fala ka Izraeli, Mwenyezimungu kaamba javi: "Suku daima-zi nikolosa makono angu kwawo ewo, fala ewo awanisikiriza, wanikaidi."

11

Mwenyezimungu awakatala walizraeli piya

¹ Sambi, omi nídairi: Mwenyezimungu wanu wake kawakatala? Anta! Omi mwanyewe niwa mulziraeli, ujukulu wa Iburahima, na wa rikolo ra Benjami.

² Mwenyezimungu aawakatare wanu wake wawatondore tangu mwanzo. Au amukumbukira vyamba Mandiko Matakatifu kuhusu Aliysi, namuna vyylanalamikira Mwenyezimungu kuhusu wanu wa Izraeli?

³ Iye kaamba javi: "Mola, ewo minabii wako wawolaya, mauralu ako a kafara wadangula. Ila wanasa omi tu basi yeka yangu, na wanisakula nomi novyo wanulaye."

⁴ Mukumbukira majibu a Mwenyezimungu mbere yake? Akwamba:

"Niriturira omi mwanyewe wanu alufu saba sawankokorere Baal!"

⁵ Na wakati wa rero-wu ndi novyo, ribaki kundi ra wanu aba futi, watondoriwe kwa rehema ya Mwenyezimungu.

⁶ Kutondoriwa-ko kuwa julu ya rehema, aiwere kwa sababu ya vitendo vyawo wanu-wo. Kamana rehema yakupatikana julu ya vitendo siyo rehema.

* 10:18 Ona Zaburi 19:4.

† 10:19 Ona Kumbukumbu 32:21.

‡ 10:20 Ona Izaya 65:1.

⁷ Sambi tambe, mwaja? Cawakisakula Mayahudi, kinu-co awapatire. Ila wanu watondoriwe ndi wapatire. Wengine-wo wataiwa myoyo migumu. ⁸ Kamba vyambo Mandiko*:

“Mwenyezimungu kawapa roho ya usingizi, maso sawona, na masikiro sasikira, mpaka rero-vi.”

⁹ Daudi neye novyo kasema javi†:

“Sherehe ya vyakurya vyawo iwe nambo na kiruzi,
cakuwakwakurisa awe ndi maripo awo.
¹⁰ Kuwenukare kumaso wasiwone,
iwatchume miyongo yawo suku piya-zi.”

Kuvushiwa ka wanu Sawari-Mayahudi

¹¹ Kwa javyo, nidaire tena: Mayahudi wak-wakula, wagwe milele? Sivyo javyo! Ila kwa kuwa ewo wakosa, kuvushiwa kuja kwa ajili ya wanu Sawari-Mayahudi, kuwatayeye wivu Mayahudi. ¹² Basi, ikiwa ukosa wawo uwapetenza wanu mulumwengu-mu kupata utajiri, na kupunguka kwavo ndi utajiri wa Sawari-Mayahudi, utajiri nkulu pakulu ulawirira Mayahudi pawsaka kuludira ka Mwenyezimungu.

¹³ Epa nankukwambiranu umwe, Samuri-Mayahudi. Kwa kuwa omi niwa walii wa wanu Sawari-Mayahudi, nintukuza Mwenyezimungu kwa kazi yanipere. ¹⁴ Konta, kwa namuna mojawapo, nisaka niwashonge wanu wa kabilia yangu wawe na wivu, niwavushe wamojawapo. ¹⁵ Kamana, ikiwa kutuwisiwa kwavo ndi sababu ya wanu wa mulumwengu-mu kupatana na Mwenyezimungu, vikuja kukuna mwaja wakikubaliwa? Ndi kamba kuludisiriwa uhai bandi ya kufwa, sinovsky? ¹⁶ Ikiwa mikate yakwanza kociwa takatifu, na ibakire neyo takatifu. Na ikiwa nzipe wa muti takatifu, na vitambi nevyo takatifu.‡

¹⁷ Ikiwa visinjiwa vitambi vimojawapo vya muti§, na uwe kitambi ca nzaituni wa nnundu cikilunganisiwa nawo, cisan-ganyika na mizipe ya nzaituni mwema, cipata unoni wake*, ¹⁸ basi usiridai julu

* 11:8 Ona Kumbukumbu 29:4. † 11:9 Ona Zaburi 69:22-23.

ya vitambi visinjiwe vire. Ukiridai, kumbukira kuwa uwe siwitamili nzipe-wo, ila nzipe-wo ndi ukwitamili uwe. ¹⁹ Dalili ukwamba: “Visinjiwa vitambi ipate nilunganisiwe omi.” ²⁰ Vyema, ila kumbukira kuwa vitambi-vyo visinjiwa kwa sababu yaktowata kumwamini Mwenyezimungu. Na uwe koloka kwa sababu ya kwamini. Usiwaze kuridai, ila wopesiwe. ²¹ Kamana Mwenyezimungu, ikiwa aasire vitambi kaanuni, futi uwe, aatakukwasa.

²² Kwa javyo, tunza wema na ukali wa Mwenyezimungu: upande mmoja, iye nkali ka ware wagwire, upande mwengine, iye akutenda meema, ukizidi kuinshi nkati ya wema wake. Ukasa, nnowe novyo ukuja kusinjiwa. ²³ Mayahudi novyo, wakilidira kumwamini Mwenyezimungu, ewo walunganisiwa. Kamana Mwenyezimungu kanawo uwezo wakuwaludisira kuwalunganisa. ²⁴ Kamana uwe ndi kamba kitambi cakusinjiwa munzaituni kaanuni wa nnundu, cilunganisiwe munzaituni wakuyariwa ingawa sico kaanuni. Futi vitambi kaanuni vilunganisiwe munzaituni wawo wawenye?

Huruma ya Mwenyezimungu ka wanu piya

²⁵ Wanduzangu, vinajibu musitikine eyi siiri ya kweli-yi ipate musiwaze kuwa mwa wejiwifu pakulu. Eyi siiri-yi ndi kuwa Mayahudi wamojawapo myoyo yawo ilawirira kuwa migumu mpaka isabu ya wanu Sawari-Mayahudi Mwenyezimungu waapangire kuvushiwa, wavushiwe. ²⁶ Kwa javyo, piya Izraeli ikuja kuvushiwa, kamba vyavyandikiwe†:

“Nvushi akuja kulawa Ziyoni‡,
akuja kulavya ubaya wa waIzraeli§.

²⁷ Na eyi ndi miyadi yaniwaturire ewo,
panija kuwalavya madambi awo.”

²⁸ Upande mmoja, kuhusu Habari Ngema, ewo maaduwi wa Mwenyezimungu kwa faida yenu. Fala, kwa kuwa Mwenyezimungu kawatondola, ewo wapendiwa pakulu kwa sababu ya tamaa yawâpewe wababu zaho. ²⁹ Kamana Mwenyezimungu

‡ 11:16 Mana ake: Kwa kuwa Ibrahima pamoja na wababu zetu wengine wâkiwa wanu wa Mwenyezimungu, wana wawo newo novyo wakuja kuwa wa Mwenyezimungu.

§ 11:17 Mana ake: Mayahudi wamojawapo wakilaviwa. zaalavire tamaa Mwenyezimungu akinlaizira Ibrahima pamoja na wanawe.

† 11:26 Ona Izaya 27:9; 59:20-21.

‡ 11:26 “Ziyoni” mana ake “Yerusalem”. § 11:26 Kigeregu: “Yankubu”.

aapindula mawazo ake kuhusu wanu wawatondola na uwezo maalumu awajanliya.³⁰ Mida umwe amukinsikirizanga Mwenyezimungu, fala sambi-pa moloteriwa huruma kwa sababu ya ubishi wawo.³¹ Kwa namuna moja novyo, Mayahudi sambi-pa awansikiriza Mwenyezimungu ipate kwa sababu ya huruma yamoloteriwe, newo novyo sambi-pa woloteriwe huruma.³² Basi, kwa sababu ya ubishi wa wanu piya, Mwenyezimungu awatula kamba wafungwa ipate awolotere wanu piya huruma yake.

³³ He, namuna vyauri nkulu utajiri wa Mwenyezimungu! Na vyaziri nydingi fahamu zake na wijiwifu wake! Nani afafánula vyalaamula iye? Nani erériba mipango yake?³⁴ Kamba vyasema Mandiko*:

“Nani ejíwa ankili za Mola?

Nani akidiri kurlanga iye?

³⁵ Mununi ampere kinu Mwenyezimungu kwa kuwa ajuzi kuripiwa?”

³⁶ Konta piya viflawa kwake iye, julu yake iye, na kwa faida yake iye. Mwenyezimungu apewe utukufu wa milele! Aamina.

12

Mainsha a kustumika Mwenyezimungu

¹ Kwa javyo, wanduzangu, kwa sababu ya huruma ya Mwenyezimungu, nukutafadalini mwiri wenu-wo mupereke nfululu ka Mwenyezimungu, uwe kfafra hai na takatifu, kamba vyavimwajibu iye. Eyi ndi ibada yako ya kweli.² Musiinshi vyawainshi wanu wa mulumwengu-mu, ila mwaseni Mwenyezimungu akupindurenii ankili zenu muwe na mawazo mapya. Tendani javyo ipate mwijiwe vyasaaka Mwenyezimungu, vyema, vyakwajibisa, na vyakukamilika.

³ Kamana, kwa sababu ya rehema yanipewe, nukulaizirani umwe kila mmoja: musiriwone pakulu kupunda camuri-co. Ila kila mmoja awaze kunyenyekaya mwanyewe kwa namuna ya kwamini Mwenyezimungu vyaaantongera kila mmoja.⁴ Kamana kamba mwiri mmoja vyauri nawo vifingo vingi, fala vifingo-vyo piya avitenda kazi moja,⁵ ndi sawa-sawa

nofwe: tiwa wengi, fala kwa kuwa tilungana na Almasihi, tiwa mwiri mmoja, na kila mmoja kifingo ka mwensiwe.

⁶ Mwenyezimungu, julu ya rehema yake, katipa neema ya uwezo jisijisi. Apéwe uwezo wakubushuru, atende kwa kufulata kiyasi ca kwamini kwake.⁷ Apéwe uwezo wakutumika, atumike. Ikiwa wakufunda, afunde.⁸ Apéwe uwezo wakuwarimbisa myoyo wensiwe, basi awarimbise myyo. Apéwe uwezo wakumera, amere asiwe na coyo. Apéwe uwezo wakuwalongoza wensiwe, awalongoze kwa juhudji. Apéwe uwezo wakuwaloteriwa wanu huruma, atende kwa radi.

Shuruti za wenyé kwamini

⁹ Kupenda kwenu kuwe ka kweli. Ubaya ukukimeni, rimbisanii kutenda meema.¹⁰ Pendanani munu na mwensiwe kwa pendo ra unduyu, na mwinshimiyane kwa juhudji.¹¹ Tenderani juhudji kazi, musiwe wafuko. Ntumikeni Mwenye kwa roho ya kukulunguzani.¹² Nkati ya tamaa, furahini. Nkati ya tabu, vumiriranii. Na nkati ya duwa, zidini kulebela.¹³ Wasaidiyeni wenyé kwamini. Na wayeni wapokerereni na jitiyadi.

¹⁴ Wanu wakulumbatani, nlebeleni Mwenyezimungu awabariki. Lebelani wajanliiwe, musiwalani.¹⁵ Wenzenu waru kufurahi, furahini nawo. Wenzenu waru kurira, rirani nawo.¹⁶ Munu na mwensiwe, mutafitiyane kwa namuna moja noyo. Musiriture ubora, ila pamulongoziwa murinyenyekye. Musiriwone kuwa wejiwifu umwe wanyewe!

¹⁷ Musiripirirane na munu awa onse, ubaya ka ubaya. Tendani wanu vyawawona piya kuwa vyema.¹⁸ Camukidiri umwe wanyewe, tenderani juhudji muinshi salama na wanu piya.¹⁹ Wapendani wangu, musishupane watupu ila mwasireni nyongo Mwenyezimungu atende shariya.

Konta yandikiwa javi*:

“Omi ndi mwenyé maripo a ubaya. Omi ndi njija kuripa, amba ndi Mola.”

²⁰ Fala,
“Aduwi wako, ikinkola njala, mpe cakurya. Ikinkola nyotwa, mpe maji. Ukitenda javyo,

* 11:34 Ona Izaya 40:13.

* 12:19 Ona Kumbukumbu 32:35.

† 12:20 Ona Usowezi 25:21-22.

aduwi wako kuntula makala a moto pa-tumela,
alamya kuntenza aya.”[†]

²¹Usishindiwe na ubaya, ila shinda ubaya na meema.

13

Kusikiriza mamulaka

¹Kila munu ariture kusikiriza mamulaka a mafalume, konta aangari kuwepo mamulaka a ufalume bila Mwenyezimungu. Piya wenyemamulaka, iye ndi awaturire. ²Basi, wanu wakukatala mamulaka a ufalume wawankubishana na kauli ya Mwenyezimungu. Na ware wabishana naye, wakuja kuhukumiwa.

³Kusema kweli, mafalume awawataya wofi waténda meema, ila wawataya wofi, waténda ubaya. Úkisaka usiwope wenyemamulaka? Basi, tenda meema, ukuja kusifiwa nawo. ⁴Kamana mwenyémamulaka antumikira Mwenyezimungu kwa wema wako uwe. Fala, ukitenda ubaya, ukuwa mofi, konta iye aakusukurira bakora* bure-bureni. Kamana iye ndi ntumisi wa Mwenyezimungu wakunshupa na wakunlavira nyongo aténda ubaya. ⁵Ntamana, ibidi kuwasikiriza wenyemamulaka, siyo kwa kunyaema nyongo ya Mwenyezimungu tu basi, fala novyo ipate fahamu zako zitengemané.

⁶Kwa namuna moja novyo waripeni nsoko, konta ewo watumisi wa Mwenyezimungu, washugulikira kazi-yo suku daima.

⁷Nripeni kila mmoja camujuzi kunripa; nripeni nsoko munu wamujuzi kunripa nsoko, mpeni ncango munu wamujuzi kumpa ncango, mopeni wamujuzi kumopa, na nsifuni ire wamujuzi kunsifu.

Kutimiza shariya julu ya kuwapenda wenzenu

⁸Musiwiiriwe anta kinu, sairi kupendana, konta ampénda munu mwengine, atimiza piya ámuri ziri nkati ya shariya. ⁹Kamana ámuri-zo zikwamba, “Usizinge”, “Usilayé”, “Usiwe”, “Usiperereze”, na ámuri vyaziri piya, zijumulanisiwa kwa ámuri mmoja tu basi: “Mpende mwensiwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe.” ¹⁰Munu ampénda mwensiwe aantenda ubaya. Kwa javyo, kuwa na pendo ndi kutimiza shariya.

* ^{13:4} Kigeregu: “upanga, alama ya kuulaya”.

¹¹Visitoshe, mukijiwa enzi zatiri-zi, kuwa ufika futi wakati wakusisimuka. Kamana epa sambi kuvuka kwetu kuwa karibu pakulu koliko patanzire kunkubali Insa.

¹²Usiku wankupita, kuca kuwa karibu. Basi, tase vitendo vya kisi, ila tivare sulaha za panlangaza. ¹³Tiinshi kwa namuna ngema kamba wanu wari kuinshi nsana juwa riki-wala. Musipite mmajambo a kurewiwa pakulu, wala musirewe. Musizinge, wala musitende kitendo kimojawapo ca ceje. Musumane, wala musiwatendere wiyanawenzenu. ¹⁴Kwasa evyo, rikengereni na kuwapo ka Mwenye Insa Almasihi. Musisakure kurinafusi wájibu wenu mbaya wa kibinadamu.

14

Musiwalaumu wenzenu

¹Sawana nguvu nkati ya kwamini, wapokerereni, wala musiwakaidi mawazo awo. ²Munu mmojawapo akwamini kuwa kanawo haki ya kurya kila namuna ya cakurya, fala wakwamíni aba akurya unde na masamba tu basi. ³Munu árya cakurya kimojawapo asikejeli cakurya saarya. Na saarya cakurya kimojawapo, asinlaumu munu wakurya piya vinu, konta Mwenyezimungu kawapokerera nowo wanu-wo. ⁴Uwe nani wakusaka kunlaumu ntumisi wa munu mwengine? Ntumisi-yo akuja koloka au kwinama mbere ya mwenye wake. Kweli, iye akuja koloka konta Mwenye Insa akidiri kumolosa.

⁵Munu mmojawapo awaza kuwa iwapo suku bora pakulu koliko suku nyengine, fala munu mwengine atula kuwa suku piya sawa-sawa. Sikirizani, kila munu oloke na mawoni ake. ⁶Atúla kuwa iwapo suku maalumu atenda novyo ansifu Mwenye. Na árya vyakurya piya, akurya ka kunsifu Mwenye, konta anshukuru Mwenyezimungu. Na sawarya, newo novyo watenda javyo ajili ya kunsifu Mwenye, na wanshukuru Mwenyezimungu. ⁷Kamana kati yetu aapo munu ainshi kwa nafsi yake mwanyewe, wala aapo afwa kwa nafsi yake mwanyewe. ⁸Ikiwa tankuinshi, tiinshi kunsifu Mwenye. Ikiwa tukufwa, tukufwa kunsifu Mwenye. Kwa javyo, anta tiinshi au tifwe, tiwa wa Mwenye. ⁹Kamana kwa sababu ya nocu, Almasihi káfwa na kaludira

kuinshi, ipate awe Mwenye wa wafwi na wari hai.

¹⁰ Sambi, uwe, konta ya kinani kunlaumu nduyo? Na uwe, sababuni kunkejeli nduyo? Kamana ofwe piya tukuja kujibu mbere ya Mwenyezimungu tilamuriwe. ¹¹ Konta vyandikiwa*:

“Kamba kweli-kwelini niwapo, amba ndi Mola,
wanu piya wakuja kukokora mbere yangu omi,
na kila lulimi rikuja kwakikisha kuwa omi ndi Mwenyezimungu!”

¹² Kwa javyo, ofwe kila mmoja akuja kujibu mwanyewe mbere ya Mwenyezimungu.

Wenzenu musiwakorese dambi

¹³ Ndimana, tisilaumiyane tena. Kwasa javyo, kila mmoja alamure asintende mwenzive kinu cakunkosesa au cakunkoresa dambi. ¹⁴ Omi nukwijiwa, visitoshe

nukwakikishiwa na Mwenye Insa, kuwa acipo cakuriharamisha wanyewe. Fala, ikiwa munu awaza kimojawapo kuwa haramu, kweli-kwelini cikuwa haramu kwake. ¹⁵ Kamana, ikiwa nduyo abugudika kwa sababu ya cakurya caúrya, auri kumpenda. Usase cakurya cako kuntenza kwasika munu wakuwa, kwa ajili yake, Almasihi kâfwa. ¹⁶ Basi, musiwase wanu kusowerera caputu kitendo cenu cema.

¹⁷ Kamana ufalume wa Mwenyezimungu siwo kurya wala kunywa, ila ndi ukamilifu na salama pamoja na radi kati ya Roho Takatifu. ¹⁸ Antumíka Almasihi kwa namuna-yi, iye akwajibisa ka Mwenyezimungu na akubaliwa na wanadamu. ¹⁹ Basi, tukeni tisakure vinu vyakutipa usalama, na vyakujengana.

²⁰ Isiwe kwa sababu ya cakurya úfuja kazi ya Mwenyezimungu. Kweli-kwelini vinu piya halali kurya, fala cinyáta ndi munu kurya kinu cakunkosesa. ²¹ Vyema kutowa kurya nyama au kunywa vinyu au kutenda kitendo kimojawapo cakuntenza nduyo kunkosesa. ²² Kwamini kauri nawo, zidi kuwa nawo mwanyewe mbere ya Mwenyezimungu. Heri ire saarihukumu mwanyewe kwa kinu caari kuyeza. ²³ Fala, munu árya akidanizira, ahukumiwa, konta

aarya ka kwamini. Basi, kila citendiwa bila kwamini ndi dambi.

15

Tenda vyakujibu wenziwo

¹ Ofwe tiri na nguvu tijuzi tihitamili kuvuya ka ware sawana nguvu. Tisenendere vyakutajibu ofwe wanyewe. ² Ofwe kila mmoja atende vyakumwajibu mwenziwe kwa wema, apate kunjenga. ³ Kamana anta Almasihi aatendire vyakumwajibu iye mwanyewe. Ila kamba vyavyandikiwe*:

“Matukano awakutukana uwe, anigwirira omi.”

⁴ Piya vyaandikiwe tangu mida, vyandikiwa vitifunde, ipate julu ya imani na kurimbisia myoyo vyatipewe mMandiko, tiwe na tamaa. ⁵ Mwenyezimungu, mwenyé imani na mwenye kurimbisa moyo, akupeni mawazo mamaoja pamunfulata Almasihi Insa, ⁶ ipate kwa shauti moja muntukuze Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. ⁷ Basi sambi, kamba Almasihi vyakukaribisheni, nomwe karibishanani ipate atukuziwe Mwenyezimungu.

Piya mataifa akuja kuntukuza Mwenyezimungu

⁸ Omi nukwambirani kuwa Almasihi kâja awe ntumisi wa Mayahudi[†], olete kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli, atimize tamaa zaawapere wababu zawo. ⁹ Almasihi kâja novyo kuwolotera huruma Sawari-Mayahudi ipate wantukuze Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe‡:

“Ntamana nukuja kukushukuru kati ya wanu Sawari-Mayahudi,
nukuja kwimba kusifu zina rakol!”

¹⁰ Akamba tena§:

“Furahini umwe, wanu Samuri-Mayahudi, pamoja na umati wake.”

¹¹ Na tena javi*:

“Ntukuzeni Mola, piya Samuri-Mayahudi, wantukuze wanu wa mataifa piya!”

¹² Tena nabii Izaya[†] kaamba:

“Ukuja kuwepo nzipe wa rikolo ra Yesé‡, iye alamuka awataware Sawari-Mayahudi.

* 14:11 Ona Izaya 45:23. * 15:3 Ona Zaburi 69:9.

† 15:8 Kigeregu: “(wanu wa) itami”. ‡ 15:9 Ona Zaburi

§ 15:10 Ona Kumbukumbu 32:43. * 15:11 Ona Zaburi 117:1.

“Nzipe wa rikolo ra Yesé” mana ake Insa Almasihi.

† 15:12 Ona Izaya 11:10. ‡ 15:12

Iye Sawari-Mayahudi ndi wawaja kuwa na tamaa naye.”

¹³ Basi sambi, Mwenyezimungu atípa tamaa akwijazeni radi pamoja na usalama piya, julu ya kumwamini iye, ipate tamaa yenu izidi kukula daima, kwa uwezo wa Roho Takatifu.

Kazi yaagabiziwe Paulu

¹⁴ Wanduzangu, omi mwanyewe nanawo uhakika kuhusu umwe, kuwa ukwjalani wema pamoja na wijiwifu piya, na mukidiri kulangana. ¹⁵ Kwa sababu ya rehema zaanipere Mwenyezimungu, nukwandikirani kwa hakika kuhusu vimojawapo ipate nukukumbuseni. ¹⁶ Nipewa rehema-zo niwe shikarakanzi wa Insa Almasihi, ka wanu Sawari-Mayahudi. Nituriwa kuwa ntumisi maalumu wakwerezza habari ya Mwenyezimungu kamba nlongozi wa dini ipate Sawari-Mayahudi wawe kafara yakwajibisa ka Mwenyezimungu, wakuswafiwa na Roho Takatifu. ¹⁷ Basi, kwa kuwa nilungana na Almasihi Insa, omi niridai nkati ya kazi yangu yakutumika Mwenyezimungu.

¹⁸ Sitwakali kusowera kinu sairi cire caatendire Almasihi julu yangu omi kuwatwala wanu Sawari-Mayahudi wansikirize Mwenyezimungu. Evi vikuna julu ya usemi wangu na vitendo vyangu, ¹⁹ julu ya uwezo wa alama na maajuza, atendiwe na uwezo wa Roho Takatifu. Kwa javyo, nereza nfululu Habari Ngema za Almasihi, mwanzo wa Yerusalem mpaka inti ya Ilíriko. ²⁰ Kweli-kwelini, anzima yangu daima íkiwa yakwerezza Habari Ngema mahala mwaritowire kusikirika zina ra Almasihi, ipate nisijenge julu ya aluserusu zijengiwe na wanu wengine. ²¹ Ila kamba vyandankiwe[§]:

“Wanu sawambiriwe habari zake, wakuja kuwona.

Wanu sawanasikira kuhusu iye, wakuja kweleriwa!”

Paulu akuka kuwona Roma

²² Ndimana, mara nydingi zawenye sikipata nafasi ya kuja kukuwonani. ²³ Epa sambi, kwa kuwa sina mahala tena pakutenda kazi ezi inti-zi, na kwa kuwa tangu mida nilangela kuja kukuwonani, ²⁴ nanawo tamaa yakupita kwenu nukuwoneni, panisaka kuka Shipanya. Tikisa kutenda

radi ya kuwonana wakati aba, vikinajibu munipereke Shipanya-ko. ²⁵ Fala sambi-pa nankuka Yerusalem, nikawaudumu wenyе kwamini. ²⁶ Konta wafulati wa Insa Makedoniya na Akaya wawazisana vyema wacange wwaperekere wakosofu wenyе kwamini wa Yerusalem. ²⁷ Wawaza vyema kutenda javyo. Kweli-kwelini, ewo Sawari-Mayahudi wákiwu na deni na nowo wanu wa Yerusalem-wo. Basi, kwa kuwa ewo Sawari-Mayahudi wafaiwa na mambo a kiroho a Mayahudi, newo iwabidi wawahudumu kwa vinu vyawari nawo. ²⁸ Kwa javyo, nikimariza shuguli-yi, nikiwagabizi sana ewu nsada-wu*, nílawu nukuka Shipanya, na noyo safari-yo, ndi yanija kukuwonani. ²⁹ Nukwijiwa kuwa nikija, julu yangu omi Almasihi akujanliyani nifululu.

³⁰ Wanduzangu, kwa kuwa tintumaini Mwenye Insa Almasihi, na kwa sababu ya pendo ratipewe na Roho Takatifu, nukutafadalini mutende vita pamoja nomi julu yakunilebelela ka Mwenyezimungu, ³¹ ipate anivushe mmakono mwa wabishi wari Yudeya. Munilebelele duwa novyo ipate kazi yangu yanuka kutenda Yerusalem ikakubaliwe na wenyе kwamini. ³² Basi, Mwenyezimungu anjaniliye, nije kwenu kwa radi, na nipate kupumuzika pamoja nomwe. ³³ Mwenyezimungu mwenyé usalama awe pamoja nomwe piya. Aamina.

16

Salamu

¹ Omi nukulaizirani kuhusu nlumbwetu Foibe, ari kutumika njamati ya Kenkereya, ² ipate mumpokerere vyema kwa zina ra Mwenye, kamba vyawajuzi kutenda wenyе kwamini. Munsaidiye vinu piya vyaaaja kusakula kwenu umwe, kamana kawa-saidiya wanu wengi wawenye, anta nomi kanisaidiya.

³ Salamu zaho Pirisila na Akila, ewo watenda kazi pamoja nomi kuntumika Almasihi Insa. ⁴ Kusema kweli, ewo watwakali mainsha awo wanyewe ipate wanivushe omi. Omi niwashukuru, na sumi basi, anta na jamati piya za wanu Sawari-Mayahudi ziwashukuru. ⁵ Salamu zaho

§ 15:21 Ona Izaya 52:15. * 15:28 Kigeregu: “nikiwataya tarimbo ya eci kisumo-ci.”

novyo wenye kwamini wasimanananga nnyumba mwawo.

Salamu zake mpendani wangu, Epayinetu. Iye ndi aware nfulati ntanzi wa Almasihi* mporovinsiya ya Aziya.

⁶ Salamu zake Mariyamu, akorire kazi pakulu kwa faida yenu umwe. ⁷ Salamu zaho Andoroniku pamoja na Juniya, jamaa zangu wa kwetu kumoja, wákiwa wenzangu nkalaboshu. Ewo wakwinshimiwa pakulu pawenye nkati ya mawali. Ewo wankubali Almasihi omi saninamba kunkubali.

⁸ Salamu zake Ampiliyat, mpendani wangu nkulu nkati ya mainsha yetu upande wa Mwenye Insa. ⁹ Salamu zake Urubanu, mwenzetu nkati ya kuntumika Almasihi, pamoja na mpendani wangu, Sitaku.

¹⁰ Salamu zake Apele, olote kwaminika mbere ya wafulati wa Almasihi. Na salamu

zaho jamaa wa Arishitobulu. ¹¹ Salamu zake Herodiyanajamaa yangu, pamoja na wenye kwamini jamaa zake Narikisi. ¹² Salamu

zaho Turufena pamoja na Turufosa wantumikanga Mwenye, na mpendani wangu Perisi, akorire kazi pakulu kwa Mwenye. ¹³ Salamu zake Rufo atondoriwe na Mwenye awe wake. Na salamu zake mamaye Rufo, wanintendire kuwa mama. ¹⁴ Salamu zaho Asunkiritu, Feligoni, Herimeyu, Potoroba, Herima, pamoja na piya wafulati wa Insa wari pamoja nomwe.

¹⁵ Niwaperekera salamu novyo ka Filologu, Juliya, Nereya na nunuye, Olumpa, pamoja na piya wenye kwamini wari pamoja nawo. ¹⁶ Musalimiyane kwa alama takatifu yakolota pendo ra Insa†. Piya jamati za Almasihi wakuperekera salamu.

Vyakulaiza

¹⁷ Sambi, wanduzangu, nukutafadalini muwatunze wawatenza wanu kwawanyana na kuwadanganya nkati ya inlimu yamurifundire umwe, watanukeni. ¹⁸ Kamana wanu kamba ewo awantumika Mwenye wetu, Almasihi, ila waritumika ewo wanyewe. Julu ya kusowera usowezi mwema nkijanja, wawatesa wanu sawana ankili. ¹⁹ Wanu piya wakwijiwa kuwa umwe munsikiriza Mwenye Insa. Kwa javyo, niwa radi kwa sababu zenu umwe. Novyo-sivyo,

* 16:5 Kigeregu: "kisumu cakwanza". † 16:16 Alama ya Mayahudi yakolota pendo ndi kupana "beju". ‡ 16:24 Mandiko maalumu mengi aana eyi aya-yi. [Rehema ya Mwenye wetu Insa Almasihi iwe pamoja namwe piya. Aamina.]

vinajibu muwe wejiwifu mufulate wema, fala mutikine kutenda vitendo vibaya.

²⁰ Mwenyezimungu, Mwenyé usalama, kwa mpunde nowo, ansapa ibilisi mmaulu mwenu. Rehema ya Mwenye wetu, Insa, iwe pamoja namwe.

²¹ Timotiyu, mwenzangu wa kazi, akuperekera salamu. Jamaa zangu wa kwetu kumoja, Lukiyu, Yasoni, pamoja na Sosipateri, newo novyo wakuperekera salamu.

²² Omi Teritiyu, niri kwandika eyi waraka-yi, nukuperekera salamu kwa zina ra Mwenye Insa.

²³ Gayu, wanifikire nnyumba mwake, iye apereka salamu pamoja na jamati ijumananga nnyumba mwake. Erashitu, mwenyé kupokerera nzuruku wa kaya ulu, neye novyo akuperekera salamu, pamoja na nduyetu Kwaratu. ²⁴‡

Mwenyezimungu atukuziwe

²⁵ Basi, atukuziwe Mwenyezimungu! Iye akidiri kukwakikishani nkati ya kwamini kwenu, kwa namuna vyaisema Habari Ngema yangu na vyereze Insa Almasihi. Iye akoloseni kwa kufulata siiri ifisiwe tangu mwanzo fala sambi ifafanúriwa.

²⁶ Siiri-jo ifafanúriwa julu ya mandiko a minabii, ikwijiwikana ka khabila piya, kwa kufulata vyaalazimishe Mwenyezimungu wa milele, ipate wantumaini na wanfulate.

²⁷ Mwenyezimungu ndi Mwenyé wijiwifu mmoja tu basi. Iye, julu ya Insa Almasihi, atukuziwe kwa milele! Aamina.

Waraka 1 ya Paulu ka waKorintiyu

Mwanzo

Kaya ya Korintiyu ikishugulikira mambo a biyashara nowo wakati-wo. Ndimana, vijala pakulu vitendo nya lukware, wivi, pamoja na mawazo akusiyana na dini. Paulu kâtula jamati Korintiyu, na noyo jamati-yo izowerera evi vitendo-vi. Kukiwapo kwawanyana pakulu nkati ya jamati. Ndimana, Paulu akiwalebela wenyewe kwamini wawe pamoja na wataye nguvu kazi ya Mwenye.

Sura ya 13 ikwereza faida ya kuden-dana munu na mwensiwe, julu ya piya kila kimôja.

Paulu kandika eyi waraka-*yi* Efezu mwaka wa 55 bandi ya Almasihi.

Salamu

¹ Omi Paulu, nitondoriwa niwe walii wa Almasihi Insa kamba vyasaka Mwenyezimungu. Omi na nduyetu Soshiteni ² tukwandikirani eyi waraka-*yi* umwe wa jamati ya Mwenyezimungu mwikalala Korintiyu, muswafîwe julu ya Almasihi Insa. Umwe mwitiwa watakatifu pamoja na piya wanu wa kila upande wari kwita zina ra Insa Almasihi, Mwenye wetu. Iye ndi Mwenye wawo na wetu. ³ Mwenyezimungu, Baba wetu, pamoja na Mwenye wetu, Insa Almasihi, wakujanliyeni rehema na salama.

Kushukuru

⁴ Ninshukuru daima Mwenyezimungu kwa rehema yake yakujanliyeni julu ya Almasihi Insa. ⁵ Kamana mutajiriwa kwa vinu piya julu ya iye, kwa piya usowezini na piya wijiwifu, ⁶ konta ushahidi kwetu kuhusu Almasihi ukolosiwa kati yenu umwe. ⁷ Kwa javyo, ayukutowanî neema ya uwezo isaka kuwa yonse, kuno mukirindira kufafanula ka Mwenye wetu, Insa Almasihi. ⁸ Iye novyo akusaidiyani koloka mpaka mwinsho, bila kusutumiwa makosa, suku ulu paasaka kuludi Mwenye wetu, Insa Almasihi. ⁹ Mwenyezimungu mwaminifu. Julu yake, mukwitiwa muinshi ka umoja na Mwanawee, Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Kwawanyana njamati

* 1:12 Kigeregu: "Sefa".

¹⁰ Nukulebelani wanduzangu, kwa zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, ipate muwe nawo mawazo mamoa, kusiwepo kwawanyana kati yenu, ila mulungane, ankili zenu ziwe moja, na mawoni enu awe mamoa. ¹¹ Wanduzangu, jamaa zake Kolowi wanipa habari zenu, kuwa kati yenu uwapo umani. ¹² Nukwamba kuwa kila mmoja akwamba "Omi ninfulata Paulu", mwengine "Omi ninfulata Apolu", mwengine "Omi ninfulata Peduru*", na mwengine "Omi ninfulata Almasihi". ¹³ Itakuwa Almasihi-yo kawanyika? Itakuwa mwenyé kufwa kwa ajili yenu pansalaba nikiwa omi Paulu? Au wamojawapo kati yenu woziva kwa zina ra Paulu? ¹⁴ Nishukuru kuwa nkati yenu simozire munu anta mmoja, ila nimoza Kirispu na Gayu, ¹⁵ ipate asiwepo munu wakwamba kuwa moziwa kwa zina rangu. ¹⁶ (Nikumbukira kuwa niwoza novyo jamaa zake Eshitefanu, fala sikumbukira kuwa nimoza munu mwengine tena.) ¹⁷ Konta Almasihi aanitumire kupita nikiza wanu, ila kwereza Habari Ngema, sanitumira usowezi wa wijiwifu, ipate nisilavye faida ya uwezo wa kifo ca Almasihi pansalaba.

Mana a nsalaba wa Almasihi

¹⁸ Kamana habari za kifo ca Almasihi pansalaba ndi habari za uzozo ka warikwasika. Fala kwetu ofwe tiri kuvushiwa, ezi ndi habari za uwezo wa Mwenyezimungu. ¹⁹ Kamana kamba vyavayandikiwe: "Nifuja wijiwifu wa wejiwifu, na kwereriwa ka werevu, nikatala!"

²⁰ Wandepi wejiwifu? Wandepi wanlimu wa shariya? Wandepi wakuwajibu kukaidi vinu nya ezi enzi-zi? Mwenyezimungu wijiwifu wa mulumwengu-mu aaturire uzozo?

²¹ Kamana, nkati ya wijiwifu wa Mwenyezimungu, wanu awakidirire kumwijiwa julu ya wijiwifu wawo. Kwasa javyo, Mwenyezimungu kalamula, julu ya uzozo watiri kwereza, kuwavusha wenyewe kumwamini. ²² Mayahudi wasaka wawone alama, Sawari-Mayahudi wasakula wijiwifu, ²³ fala ofwe tintangaza Almasihi agomezeriwe. Habari-zi ka Mayahudi matukano, na ka Sawari-Mayahudi uzozo.

²⁴ Novyo-sivyo, kwa ware wetiwe na Mwenyezimungu, Mayahudi na Sawari-Mayahudi, Almasihi ndi uwezo nkulu

wa Mwenyezimungu na ndi wijiwifu wa Mwenyezimungu.²⁵ Konta uzozo wa Mwenyezimungu ndi wijiwifu nkulu koliko wijiwifu wa wanadamu, na kuveya ka Mwenyezimungu ndi nguvu ulu koliko nguvu za wanadamu.

²⁶ Wanduzangu, kumbukirani vyamukiwa pamwitie: amuwere wengi wejiwifu kamba vyawawaza wanu mulumwengu. Wengi amuwere wenye uwazo, wala wengi amuwere mabora.²⁷ Fala Mwenyezimungu katondola vya uzozo vya mulumwengu-mu, ipate wejiwifu awatenze aya. Na Mwenyezimungu katondola savina nguvu, ipate atenze aya vya nguvu.²⁸ Mwenyezimungu katondola vyakurinyenyekeya mulumwengu-mu na vyakukejeliwa, vinu savifai, ipate vyakufai afuje.²⁹ Kwa javyo, asiwepo wa kuridai mbere ya Mwenyezimungu.³⁰ Iye ndi nviriro wa mainsha enu mupatana na Almasihi Insa. Mwenyezimungu antenza Almasihi awe wijiwifu wetu, ukamiliflu wetu, uswafi wetu, na komboka kwetu.³¹ Kwa javyo, kamba vyavyandikiwe: "Mwenye kuridai, ajuzi aridai kwa sababu ya Mwenye."

2

Habari kuhusu Almasihi agomezeriwe pansalaba

¹ Wanduzangu, omi panijire kukwerezani siiri ya Mwenyezimungu, situmire usowezi wakurigariga wala wa wijiwifu.² Kamana ninuviya kuwa, kati yenu, sifunda kinu cengine ila Insa Almasihi na kufwa kwake pansalaba.³ Nikiwa namwe kamba munu wakuveya, wakunijala wofi, nikitetema pakulu.⁴ Utuba wangu na namuna zangu zakufunda, aziwera za masemo a kutikinisa na a werevu, ila za kolota uwezo wa Roho wa Mwenyezimungu,⁵ ipate umwe musitumaini werevu wa wanadamu, ila mutumaini uwezo wa Mwenyezimungu.

Wijiwifu wa Mwenyezimungu

⁶ Novyo-sivyo, tisowera na wijiwifu patiwa na waminifu. Fala wijiwifu-wosiwa wa mulumwengu-mu, wala wa mafalume wa mulumwengu-mu, wakuwa suku karibu wapoteya.⁷ Wijiwifu wa Mwenyezimungu watisowera-wu uwa kamba siiri yakufisiwa, ipangiwa na

Mwenyezimungu tangu mida, kwa utukufu wetu ofwe.⁸ Ewu wijiwifu-wu aapo nfalume mmojawapo mulumwengu-mu wakumwerera. Unawerera, awangari kungomezera pansalaba Mwenye wetu ntukufu.⁹ Kamba vyavyandikiwe*: "Anta riso arinawona, wala sikiro ari-nasikira na mmoyo mwa mwanadamu avinengira, mambo Mwenyezimungu awatengezere wenye kumpenda."

¹⁰ Noya mambo-ya, Mwenyezimungu katolotera ofwe julu ya Roho wake. Roho-yo atunza mambo piya, mpaka siiri ulu za Mwenyezimungu.¹¹ Kamana nani ejija mambo a munu, sairi roho ya munu-yo iri nkati yake? Namuna moja novyo, aapo ejija mambo a Mwenyezimungu sairi Roho wa Mwenyezimungu.¹² Na ofwe atimpokerera roho ya mulumwengu-mu, ila Roho wakulawa ka Mwenyezimungu, ipate ti-jiwe mambo atipere bure Mwenyezimungu.

¹³ Panukwambiranii eya mambo-ya, sisowera masemo akufundiwa na wijiwifu wa kibinadamu, ila nisowera masemo akufundiwa na Roho wa Mwenyezimungu. Ni-fafanula ukweli wa Roho mbere ya wenye kuwa nawo Roho wa Mwenyezimungu.

¹⁴ Falakini munu saana Roho wa Mwenyezimungu aapokerera mambo akuja na Roho-yu. Kwake iye uzozo, aakidiri kufahamu, konta eya mambo-ya akweleweka julu ya Roho wa Mwenyezimungu.¹⁵ Ire ari na Roho Takatifu akwelewa mambo-ya piya, fala eleweshiwa na munu asaka kuwa onse. Kamba vyaaamba Mandiko:

¹⁶ "Nani aakidiri kufahamu ankili za Mwenye? Nani aakidiri kunlanga?" Fala ofwe tanawo ankili za Almasihi.

3

Kwawanyana njamati

¹ Wanduzangu, sikidiri kusowera namwe kamba wanu wakumilikiwa na Roho wa Mwenyezimungu, ila nisowera namwe kamba wanu wa kibinadamu, wasimana upande wa Almasihi.² Nukupani maziwa kunywa, sukupereni cakurya cakukamata, konta wakati-wo amukiwa na uwezo. Na mpaka sambi-pa amuna uwezo,³ konta mungari kumilikiwa na wájibu

* 2:9 Ona Izaya 64:4.

wa kibinadamu. Kwa kuwa mwanku-tenderana wiyana na mwankukaidiyanu, amolota kuwa mwankuinshi kibinadamu na mufulata namuna za wanu wa mulumwengu-mu? ⁴ Kamana munu mmojawapo paamba: "Omi ninfulata Paulu", na mwengine akwamba: "Omi ninfulata Apolu", amuwa wanu wa mulumwengu-mu?

⁵ Apolu-yo kawa kinani? Na Paulu-yo kawa kinani? Ewo watumisi wakuwa umwe mwamini julu yawo. Ofwe kila mmoja atumika kazi yaapewe na Mwenye.

⁶ Omi nivyala, Apolu katairira maji, fala Mwenyezimungu ndi akurise. ⁷ Kwa javyo, siyo bora avyála wala atairíra maji; ila bora ndi ire akurisa mbeyu, Mwenyezimungu. ⁸ Avyála na atairira maji wasawa-sawa. Kila mmoja apokerera thawabu yake kwa kadiri ya kazi yake mwanyewe. ⁹ Kamana ofwe pamoja tankunkorera kazi Mwenyezimungu. Umwe ndi masamba aríma Mwenyezimungu.

Novyo, umwe ndi majengo yaajenga Mwenyezimungu. ¹⁰ Mwenyezimungu kanipa rehema ulu kuwa fundi mwijiwifu wakujenga, ntamana njenga aluserusu, mwengine ajénga julu yake. Kila mmoja atunze namuna vyakujenga julu ya aluserusu-yo. ¹¹ Konta aipo aluserusu nyengine munu yaakidiri kutula sairi ire isire kuturiwa. Aluserusu-yo ndi Insa Almasihi. ¹² Wengine, pakujenga julu ya aluserusu, watumira oru, parata, mawe akung'anira, mbawo, minyani, au makuti.

¹³ Fala suku ya Kiyama, kazi yaakorire kila munu ikuja kuwoneka. Kamana noyo suku-yo, ifafanuriwa na moto. Namuna ya kazi ya kila munu, moto-wo ndi uja kupima.

¹⁴ Kipama caajengire munu-co cikikala, munu-yo apata thawabu. ¹⁵ Fala kipama-co cikilungula, munu-yo apata hasara. Novyosivyo, iye akuja kuvushiwa, fala akuwa kamba munu wakunusurika pamoto.

¹⁶ Amwijija kuwa muwa nyumba takatifu ya Mwenyezimungu, na Roho wa Mwenyezimungu kekala nkati yenu?

¹⁷ Ikiwa munu mmojawapo anyausa nyumba takatifu ya Mwenyezimungu, na iye Mwenyezimungu andangula. Kamana

nyumba ya Mwenyezimungu takatifu, na nyumba yawenye ndumwe!

¹⁸ Asiwepo wakuritesa mwanyewe! Ikiwa mmojawapo kati yenu ariwona kuwa mwiji-wifu mulumwengu-mu, ariture kuwa zozo, ipate awe mwijiwifu. ¹⁹ Konta werevu wa mulumwengu-mu kinu ca uzozo mbere ya Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe*: "Munu aritula kuwa mwerevu, nkati ya ujanja wake, Mwenyezimungu ankoresa."

²⁰ Yandikiwa† tena javi:

"Mwenye akwijiwa mawazo a werevu, akwijiwa kuwa aafái kinu."

²¹ Basi sambi, asiwepo wakuridai kuhusu munu mmojawapo. Kusema kweli, piya vyenu umwe: ²² Paulu, Apolu, Peduru‡, ulumwengu-wu, mainsha na kifo, viripo na víja kuwepo, piya vyenu umwe, ²³ na umwe wa Almasihi, na Almasihi wa Mwenyezimungu.

4

Kazi ya mawali

¹ Basi sambi, titurení kamba watumisi wa Almasihi, na maamiri wa mipango ya siiri za Mwenyezimungu. ² Sambi, munu agabiziwe kuwa amiri isakikana awe mwamini. ³ Kwangu omi, avinieri kunilamula umwe au tiribunali ya wanadamu. Anta omi mwanyewe sirilamula. ⁴ Siwonerera kosa mmoyo mwangu, fala eco acinakikisha. Anilámula ndi Mwenye Insa. ⁵ Basi, musiwalamure wanu saunafiga wakati maalumu, waaja kulamula Mwenye. Iye akúja kumwarika piya virifisire pakisi, na cailangle myoyo ya wanu afisula. Ikisa kila munu akuja kupokerera swifa ka Mwenyezimungu.

⁶ Wanduzangu, nisowera kuhusu omi na Apolu uwé nfano wa kukusaidiyanu, ipate julu yetu murifunde mana a usemi wandikiwe javi: "Musipundise vyavyandikiwe." Mukirifunda, amuja kuridai kwa kumpendeleya mmoja koliko mwenziwe. ⁷ Nani akutula ubora koliko wenziwo? Kinani cawuri nawo cawutowire kupewa? Basi ukipewa, sababuni kuridai kamba saupewe?

⁸ Epo mwikuta! Mutajiri futi! Aye, mutawala bila ofwe kukusaidiyanu! Vinajibu

* 3:19 Ona Aiuba 5:13. † 3:20 Ona Zaburi 94:11.

‡ 3:22 Kigeregu: "Sefa".

mutaware ka ukweli ipate ofwe nnomwe titaware! ⁹ Konta niwona kuwa ofwe mawalii Mwenyezimungu katitula kuwa wanu wa nyuma, kamba wafungwa wa vita wakuhukumiwa kifo. Tituriwa kamba mis-ezo yakusekesa mulumwengu-mu, mbere ya malaika pamoja na wanu. ¹⁰ Ofwe tizozoka ka Almasihi, umwe mwawejiwifu ka Almasihi! Ofwe tiveya, umwe muwa nawo nguvu! Mukwinshimiwa, ofwe ati-inshimiwa. ¹¹ Mpaka sambi-pa, itikola njala na nyotwa, tivala mapindi, tikwibi-iwa, na atina mekazi maalumu. ¹² Tisokera kukola kazi na makono etu wanyewe. Patitukaniwa, tiwabariki. Patilumbatiwa, tivimirira. ¹³ Patisowereriwa caputu, tijibu satina nyongo. Tiwoniwa kamba vizolo vya mulumwengu-mu. Mpaka sambi-pa, tiwa takataka nkati ya vinu piya.

¹⁴ Siri kukwandikirani javi kukutenzani haya, ila kamba wanangu wanukupendani, kwa kukudumanii. ¹⁵ Anta paiwa kuwa mwanawo alufu ka maalufu wakukufundi kuhusu Almasihi, muwa nawo Baba mmoja tu basi. Kamana julu ya Almasihi Insa, panukwerezensi Habari Ngema, omi niwa wawa yenu. ¹⁶ Basi nukutafadalini, nifulatizeni omi. ¹⁷ Kwa sababu ya javyo, nukuperekelerani Timotiyu. Eyo mwanangu mpendani wangu, ndi kamilifu ka Mwenye. Iye akúja kukukumbusani namuna vyani-inshi nkati ya Almasihi Insa, vyanifunda kila jamati. ¹⁸ Sambi, kwa kuwa nikawa kuja kukuwonani, wamojawapo kati yenu wankuridáí pakulu. ¹⁹ Fala omi nikuja suku karibu, akisaka Mwenye. Basi, nikuja kuwawona ewo wanu wakuridáí-wo kamba wanawo usowezi basi au wanawo uwezo. ²⁰ Ntufume wa Mwenyezimungu siwo mwaha wa usowezi ila uwezo. ²¹ Sambi, umwe muhitari mwaja? Musaka nije na nkwaju nukucapeni, au nije na pendo pamoja na roho ya umuminu?

5

Lukware njamati

¹ Kweli-kwelini, nambiriwa kuwa kati yenu riwapo lukware, na lukware ribaya pakulu, anta saritendiwa na makafiri! Nambiriwa kuwa kawapo munu njamati ari

kuzinga na muka wa wawaye. ² Na umwe mwankuridáí. Mbana amusikitika? Mbana amuntuwisa kati yenu eyo munu ari kutenda javyo-yo? ³ Siri pamoja namwe javi-ka-javi, fala niwa pamoja namwe nroho. Kamba vyanikisaka kuwa pamoja namwe, ninlamula futi ire atendire kitendo-co. ⁴ Pamujumane kwa zina ra Mwenye wetu Insa, na roho yangu iwa eko pamoja na uwezo wa Mwenye wetu Insa uwa nomwe, ⁵ mperekeni eyo munu-yo mmakono mwa ibilisi. Tendani javyo ipate mainsha ake a kibinadamu afujike, roho yake ivushiwe suku ya kuludi Mwenye.

⁶ Kuridáí kwenu siko kwema. Amwijiwa kuwa furumento aba ufu mwingi ilovodarisa?* ⁷ Basi, efyani kunundu furumento† ya mida-yo ipate muwe ufu wakukandiwa mupya, konta kweli-kwelini amusan-ganyike na dambi.‡ Kamana kalaviwa kafara futi Kondoo wetu wa Pashukwa, Almasihi. ⁸ Kwa javyo, tukeni tisherekeye jambo-ri fala siyo na furumento ya mida, wala sairi na furumento ya udainfu na ubaya. Ila tisherekeye na mikate bila furumento ya kuwa swafi na ya ukweli.

⁹ Núkwandikirani nkati ya waraka yangu kuwa wasukuyerini wenye kutenda lukware. ¹⁰ Fala omi siwamba wanu wa lukware mulumwengu-mu, wala sawashukuru, wevi, wala wenye kwambudu maswanamu. Inawa niwamba ewo, nanga vikulazimuni mwase ulumwengu-wu. ¹¹ Fala sambi nankukwandikirani kuwa wasukuyerini wenye kuritenza kuwa wafulati wa Insa na iri hali ndi wenye lukware, sawashukuru, wenye kwambudu maswanamu, watesi, warevi, au wevi. Nowo wala musirye nawo. ¹² Sina haki yakuwalamula sawari njamati, sinovsky? Umwe amuwalamula wari njamati, novyo? ¹³ Falakini sawari njamati-wo, Mwenyezimungu akuja kuwalamula. Kamba vyaamba Mandiko: “Mbaya kati yenu, ntuwiseni.”

6

Namuna ya kulamula tafauti

¹ Ikiwa umwe mmojawapo kankumana na nfulati wa Insa mwensiwe, atwakalija

* 5:6 Mana ake: Ikiwa munu mmoja tu basi akasiwa akizidi kukola dambi, azipita suku nytingi wanu piya wakwingira noyo hali-yo. † 5:7 “Furumento” mana ake dambi. ‡ 5:7 Mana ake: Ntuwiseni munu mbaya-yo nkundi mwenu-mo ipate muwe takatifu.

kuka kulamuriwa na wanu sawanfulata Insa, kwasa kuka kulamuriwa na wenyē kwamini? ² Amwijiwa kuwa wenyē kwamini wakúja kulamula mulumwengu-mu? Ikiwa ulumwengu-wu ulamuriwa nomwe-po, amukidiri kulamula myaha mitoto-mitoto?

³ Amwijiwa kuwa ofwe tikuja kuwalamula malaika? Futi myaha ya eya mainsha-ya!

⁴ Mukiwasakula wanu wa kukulamulani myaha ya eya mainsha-ya, muwasakurirani wanu sawari kinu njamati? ⁵ Nukwambirani javyo aibu kwenu. Ukiwepo nländu kati ya wenyē kwamini, aapo anta munu mmoja kati yenu umwe ari na ankili ya kulamula?

⁶ Kwasa javyo, nduyenu akuka kutiribunali

kunkashari mwenziziwe, akalamuriwe na

wanu sawamini, sababuni?

⁷ Kusema kweli, kati yenu cukukisani kutiribunali-co, mukolota kubonya. Sifadali mukoseriwe? Sifadali munyang'anyiwe? ⁸ Kwasa javyo, muwakosera na muwanyang'anya, anta na wanduzenu wawenye.

⁹ Mutikina kuwa wamádambi awariti ufalume wa Mwenyezimungu? Musitesiwe! Wenyē lukware, wala wenyē kwambudu maswanamu, wazinzi, ware walolana walume watupu au waka watupu, ¹⁰ wala wevi, wanu sawashukuru, warevi, watesi, wala walongo, piya-wa awariti ufalume wa Mwenyezimungu. ¹¹ Umwe wamojawapo mítikitendanga novi vitendo-vi, fala epa sambi madambi enu aswafiwa. Mutakatifiwa* na mwakikishiwa, julu ya zina ra Mwenye Insa Almasihi pamoja na Roho wa Mwenyezimungu wetu.

Mwiri utumiriwe kwa kuntukuza Mwenyezimungu

¹² Dalili uwe ukwamba: "Kwangu omi, piya halali." Fala siyo kuwa piya vyema kwako. Ndi kweli, kwangu omi piya halali fala siri ntwana wa kinu. ¹³ Uwe ukwamba: "Cakurya citaiwa ntumbokulu, na tumbokulu ndi rakutaiwa cakurya." Ndi kweli, fala Mwenyezimungu akuja kudang-gula vyo viwiri. Mwiri autumiriwa kwa vitendo vya lukware, ila utumiriwa kuntu-mika Mwenye, na Mwenye asunga mwiri. ¹⁴ Mwenyezimungu anfufure Mwenye, na ofwe novyo akúja kutifufula, julu ya uwezo wake. ¹⁵ Amwijiwa kuwa mwiri wenu ndi

vifingo vya mwiri wa Almasihi? Sambi, utwalaja vifingo vya Almasihi kulawirira kuwa vifingo vya reba? Sivyo anta aba!

¹⁶ Amwijiwa kuwa munu alungana na reba, wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja? Kamana Mandikó† akwamba:

"Wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja."

¹⁷ Fala ire alungane na Mwenye, wo-wawiri wakuwa roho mmoja. ¹⁸ Asani lukware-ro! Dambi nyengine iwapo saakola munu na mwiri, fala aténda lukware, akola dambi na mmwiri wake mwanyewe. ¹⁹ Amwijiwa kuwa mwiri wenu-wo ndi nyumba takatifu ya Roho Takatifu ari mmojo mwenu? Roho-yo kesuswa na Mwenyezimungu. Umwe amurimiliki wanyewe, ²⁰ kamana muuwiwa na beyi. Basi, munsifu Mwenyezimungu na mwiri wenu.

7

Ngano za ndowa

¹ Sambi, kuhusu mwaha wamunandikire: aye, ndi vyema mwananlume kwikalala saanlola mwanamuka. ² Fala, kwa sababu ya hatari ya lukware, kila mwananlume awe na nkawake, na kila mwanamuka awe na nlumake.

³ Nlume nkawake nnyumba asinkatare, na kwa namuna mmoja noyo, mwanamuka aajuzi kunkatala nlumake. ⁴ Mwanamuka aana mamulaka julu ya mwiri wake, ila angabizi nlumake, na kwa namuna mmoja, nlume aana mamulaka julu ya mwiri wake, ila angabizi nkawake.

⁵ Basi, musikiririshane, sairi kwa kusikizana, kwa muda aba, mupate nafasi ya kutenda duwa. Ikisa muludire mainsha enu, ipate ibilisi asukushetwanini, kwa kutowa kukidiri kumiliki mwiri wenu.

⁶ Vyanukwambiranivi mawoni angu, siyo shuruti. ⁷ Vikinajibu kuwa piya-mwe muinshi samulombire, kamba omi. Fala kila munu kanawo mwanyewe uwezo maalumu wa Mwenyezimungu:

mmoja kawa nawo uwezo wa kulomba, na mwengine kawa nawo uwezo wakutowa kulomba.

⁸ Sambi, niwambira sawalombire na sawalobiwe pamoa na manankweli, kuwa ndi vyema kwikalala yeka kamba omi.

⁹ Fala kamba awana uwezo wakuritunza, walombe au walombiwe. Vyema kulomba

* 6:11 "Mutakatifiwa" mana ake "kuturiwa kuntu-mika Mwenyezimungu tu basi".

† 6:16 Ona Mwanzo 2:24.

au kulombiwa koliko kufwa mweke wa wájibu.

¹⁰ Ka ware walombiwe, nanawo ámuri, si yangu omi, iláwa ka Mwenye: mwanamuka aajuzi kunlawira nlumake. ¹¹ Fala ikiwa muka-yo kanlawira, ekare saalombiwe au apembeziwe na nlumake. Na nlume ndi novyo, nkawake aajuzi kumwasa.

¹² Na ka wanu wengine niwambira, siyo shuruti za Mwenye: nduyetu, akiwa nawo muka saamini, na muka-yo akikubali kwikala naye, asimwase. ¹³ Na mwana-muka akilombiwa na nlume saamini, na nlumake-yo akikubali kwikala naye, asintuwise nlumake-yo. ¹⁴ Kamana nlume saamini, julu ya nkawake wa kwamini, aturiwa upande wa Mwenyezimungu, na mwanamuka saamini, julu ya nlumake wa kwamini, aturiwa upande wa Mwenyezimungu. Siwere javyo, wana waho nanga wawa waharamu, fala kweli-kwelini, wawalangiwa upande wa Mwenyezimungu.

¹⁵ Fala munu saamini, akisaka kumwasa mwensiwe, amwase. Nfufati wa Insa ailazimu ndowa kuntenda utwana, kamana Mwenyezimungu kakwitani mwikare ka usalama. ¹⁶ Uwe muka, ukwijiwa sana-sana kuwa nlumako aunvusha? Na uwe nlume, ukwijiwa sana-sana kuwa nkawako aunvusha?

Uhuru ulawa ka Almasihi

¹⁷ Kila munu ainshi kamba Mwenye vyaamwamurire, vyaampere uwezo maalumu. Kamba vyaapangire Mwenyezimungu, enende javyo. Javi ndi vyanaiaizira jamati-zí piya. ¹⁸ Munu petiwe, engire itani? Iye asilavye alama ya itani. Munu petiwe, sengire itani? Iye asingire itani. ¹⁹ Kwingira itani sico kinu, kutowa kwingira itani sico kinu. Kinu bora ndi kufulata ámuri za Mwenyezimungu. ²⁰ Kila mmoja ekare na hali yaakiwa noyo petiwe. ²¹ Pawitiwe, úkiwa ntswana? Usiwe na wasi-wasi. Fala ukiwa na nafasi yakuwa na uhuru, nafasi-yo tumira. ²² Ire etiwe na Mwenye ari ntswana, ndi mwenye uhuru mbere ya Mwenye. Kwa namuna mmoja novyo, ire etiwe ari na uhuru, ntswana wa Almasihi. ²³ Muuziwa na beyi gali futi. Musilawirire kuwa watwana wa wanu. ²⁴ Basi, wanduzangu, kila munu hali yake yaakiwa petiwe, mbere ya Mwenyezimungu ekare na hali noyo.

Kulomba au kutowa kulomba

²⁵ Sambi kuhusu wári, sina ámuri ya Mwenye, fala nukupani mawoni angu kwa kuwa, julu ya huruma za Mwenye, nolotiwa kuwa mwaminifu. ²⁶ Kwa sababu ya mashuguli a wakati watiri-wu, niwona kuwa vyema munu kwikalala vyaaari novyo.

²⁷ Kulomba? Usisakure kumwasa nkawako. Aulombire? Usinsakure muka. ²⁸ Fala ukilomba, usikore dambi. Na muka, akilawa harusi, asikore dambi. Fala ware walombane wakuja kuwa nawo tafauti za mainsha a mulumwengu-mu. Nomi nisaka nukukengereni nozo tafauti-zo.

²⁹ Wanduzangu, canisaka kukwambiranu ndi javi: wakati ubakire mulumwengu-mu aba. Ndi ntamana, walume walombire wajuji wawe kamba sawalombire. ³⁰ Wari kusisimira, wawe kamba sawasisimira. Wari radi wawe kamba sawari radi, wenyé kuuza wawe kamba sawana kinu mmakono mwawo, ³¹ na ware watumira vinu vya mulumwengu-mu, wawe kamba sawatumira. Konta namuna vyauri ulumwengu-wu ukuja kupita.

³² Vinajibu umwe musishugulike. Kilumelanga ashugulika na mambo a Mwenye, namuna za kumwajibu Mwenye.

³³ Fala nlume wakulomba ashugulikira mambo a mulumwengu-mu, namuna za kumwajibu nkawake. ³⁴ Kweli, nlume-yo akwawanyika, avutiva kuno na kuno.

Muka saalombiwe na mwari washugulikira mambo a Mwenye, ipate wawe takatifu mmmwiri mwawo pamoja na roho zowo. Fala muka wakulombiwa ashugulikira mambo a ulumwengu-wu, namuna za kumwajibu nlumake. ³⁵ Nukwambiranu javi kwa vyema vyenu. Sisaka kukwinikirani kiruzi, ila nísaka kuwa muinshi kwa namuna ngema, mukintumika Mwenye, musifazaike na mambo mengine.

³⁶ Ikiwa mmojawapo kankuwaza kuwa akwajibiwa pakulu na ncumba wake, neko kwankuntenza caputu, na ikiwa akwajibiwa kanguvu pakulu, ibidi walombane. Caasaka noco, atende, aakola dambi walombane.

³⁷ Fala ikiwa nnemba-yo koloka moyo, aavutiwa na wájibu kanguvu, na kawa nawo mamulaka julu ya nafsi yake, kanuwiya kweli-kwelini ekare saalombire, basi atenda sana. ³⁸ Kwa namuna-yi, mwenye kunlomba ncumba átenda vyema, na saalombire, atenda vyema pakulu.

³⁹Muka alungana na nlumake iri nlumake kawa hai. Fala akifwa nlumake, iye akuwa na uhuru wa kulombiwa tena na nlume amwajibu onse, ikiwa nlume-yo kalungana na Mwenye. ⁴⁰Falakini niwona kuwa muka-yo akuwa radi pakulu akikala na hali yaari noyo. Na niwaza kuwa vyanamba-vi, nilongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu.

8

Kwinshimu ankili za wenzenu

¹Sambi kuhusu swadaka zavalaviriwa maswanamu, tikwijiwa kuwa “piya-fwe tanawo wijiwifu”. Wijiwifu-wu utitenza kuridai, fala pendo rijenga. ²Munu awaza kuwa akwijiwa kinu kimojawapo, kusema kweli, eejija kamba vyakijuji kwijiwa. ³Fala munu ampenda Mwenyezimungu, na iye amwijiwa munu-yo.

⁴Sambi, kuhusu kutafuna nyama yaku-tenderiwa kafara maswanamu, tikwijiwa kweli kuwa maswanamu awana kazi mulumwengu-mu. Aapo nlungu mwengine, Nlungu mmoja tu basi. ⁵Wawapo wetiwa milungu mbinguni au muardhi, kamba vyairipo milungu mingi na mamwenye wengi. ⁶Fala kwetu ofwe, kawapo Nlungu mmoja basi, Baba, ombire vinu piya, na ofwe tiinshi kwa ajili yake. Na kawapo Mwenye mmoja tu basi, Insa Almasihi. Piya vyumbiwa julu yake, na julu yake, ofwe tiinshi.

⁷Fala sikuwa wanu piya wawa nawo wijiwifu-wu. Wengine wawa nawo tabiya ya maswanamu, ntamanan mpaka sambi-pa, wawaza kuwa vyawarywa ndi kafara yakupewa maswanamu. Kwamini kwavo aba, kwa javyo wariwona kuwa awari swafi. ⁸Kusema kweli, cakurya acintenza Mwenyezimungu kutikubali. Tikasa kurya, acitipote ya kinu. Na novyo, tikirya, atipata faida.

⁹Fala more-more ipate uhuru wenu-wo musinkwakurise mwenzenuri na kwamini aba. ¹⁰Mwenziwo wa kwamini aba, akukuwona uwe mwijiwifu, ukirya cakurya nnyumba ya kutukuziwa swanamu, aunshonga neye kurya kafara ya swanamu-yo?

¹¹Kwa javyo, mwenziwo wa kwamini aba akwaribika julu ya wijiwifu wako, ingawa iye nduyo waanfwire Almasihi.

* 9:5 Kigeregu: “Sefa”. † 9:9 Ona Kumbukumbu 25:4.

¹²Pamuwakosera wenzenu na pamupoteka kwamini kwavo aba, mwankukola dambika Almasihi. ¹³Basi sambi, ikiwa caniryia omi cinshonga mwenzangu kukola dambiki, sishubutu kurya tena cakurya-co milele, ipate nisinhonge kukola dambiki.

9

Haki za walii

¹Sina uhuru? Siri walii? Simmonire Insa, Mwenye wetu? Umwe amuri kazi yangu yaninkore Mwenye? ²Ingawa wengine wawaza kuwa siri walii, fala mbere ya umwe niwa walii, kamana alama yakwakikisha kuwa omi niwa walii ndumwe, kwa kuwa mulungana na Mwenye. ³Kurikengera kwangu ka wenye kunilamula ndi javi: ⁴Atina haki ya kurya na kunywa? ⁵Atina haki ya kulongozana nawo waka wetu wa kwamini, kamba vyawatenda mawalii wengine, na wanduze Mwenye pamoja na Peduru*? ⁶Au Barinaba nomi tu basi ndi satina haki yakupata luziki retu njamatii, tikasa kukola kazi panja? ⁷Nani atenda kazi ya usurududu aripa garama zake? Nrimini ataya mise saana haki ya kurya visumo vyake? Nsungani wa mifuwo akataziwa kunywa maziwa a mifuwo yaasunga?

⁸Vyanukwambiran-i vi vilawa na mamulaka a kibinadamu? Au Taureti neyo isema vinu vimoja? ⁹Kamana nTaureti ya Musa† yandikiwa javi:

“Musinkataze ng’ombe kurya paakola kazi yakukukurula mafuluwela.”

Mudaniza kuwa Mwenyezimungu ashugulikira ng’ombe basi? ¹⁰Ayandikiwe novyo kwa ajili yetu? Aye, kamana atimbula mmasamba, átimbula akirindira fungurake, na avúna, ávuna akirindira fungurake. ¹¹Tikivyala mbeyu ngema nroho zenu, atina haki ya kuvuna, kupata luziki mulumwengu-mu? ¹²Ikiwa wengine wawa nawo haki ya kwazimana na kumerana, futi ofwe sikuzidi? Fala ofwe atikitumira novyo haki-yo, ila tititamili piya, ipate tisiziwiye anta aba Habari Ngema ya Almasihi. ¹³Amwijiwa kuwa wakola-kazi wa vinu takatifu, ewo wakurya yya Nyumba Takatifu? Maudumu pauralu wa kafara wapokereranga fungu ra vinu vilaviwanga kafara, sinovsky? ¹⁴Kwa namuna moja noyo,

Mwenye Insa kalaiza kuwa wanu wapita wakereza Habari Ngema, nkati ya Habari noyo wapokerere luziki rawo.

¹⁵ Fala omi sinatumira nozo haki-zo anta aba. Na sandike evi vinu-vi ipate nitumire sambi-pa. Kamana nihitarti nifwe koliko mmojawapo kunilavya kuridai kwangu kwa caniri kutenda-ci.[‡] ¹⁶ Nikereza Habari Ngema, sina sababu ya kuridai. Kusema kweli, omi nilazimishiwa. Utungu kwangu omi nikitowa kwereza Habari Ngema! ¹⁷ Nikereza kwa kusaka kwangu, nirindira thawabu. Fala, ikiwa sikwakusaka kwangu, kazi tu basi yanigabiziwe. ¹⁸ Basi, thawabu yangu ndi yepi? Ndi kuwa, panereza Habari Ngema, nikwerezwa bure bila kutumira haki zangu nkati ya Habari Ngema.

¹⁹ Ingawa nanawo uhuru ka wanu piya, fala ka wanu piya niritula utwana, ipate niwalongoze wanu wengi ka Insa. ²⁰ Paniwa na Mayahudi, nukuwa Yahudi ipate niwalongoze ka Insa Mayahudi. Paniwa na ware wafulata Taureti, nifulata Taureti noyo, ingawa kweli-kwelini silazimishiwa kufulata Taureti-yo. Nítenda javyo ipate niwalongoze ka Insa ware wafulata Taureti-yo. ²¹ Paniwa na wanu sawafulata Taureti, omi nítenda sawa-sawa vyawatenda. Siri kufezeyi shariya za Mwenyezimungu, fala nankutimiza shariya za Almasihi. Nítenda javyo ipate niwalongoze ka Insa wanu sawafulata Taureti. ²² Paniwa na wanu wakuveya, níritula kuveya ipate niwalongoze ka Insa wanu wakuveya. Niripindula namuna nyangi ka wanu piya, ipate wamojawapo niwavushe. ²³ Nítenda piya-vi kwa sababu ya Habari Ngema, ipate nijanliiwe nkati ya tamaa za Habari Ngema-zi.

²⁴ Amwijjiwa kuwa, pamashindano a kuntuwa, piya watuwi wakuwa nkati ya kuntuwa, fala mmoja basi ndi apáta tuzo? Basi, tuwani kwa namuna ya kuwa tuzo-ri mupate. ²⁵ Piya watuwi warimbisa mwiri sana-sana, wakongiwe lemba ra kwikala wakati aba. Fala ofwe tñkola kazi tipate lemba ra milele. ²⁶ Basi, situwa sananzimiya. Siri kamba munu wakurifunda soku, vyebiya guniya ra nsanga sarintendire kinu. ²⁷ Ila nirimbiisa mwiri wangu, nitende utwana,

[‡] 9:15 Paulu kukimwajibu pakulu kukola kazi yakwerezwa Habari Ngema saanlebele munu luziki. ^{*} 10:2 Kigeregu: "wôziwa nkati ya Musa, muwingu na mbahari". [†] 10:7 Ona Kulawa 32:6.

ipate bandi ya kuwerezwa wengine, omi mwanyewe nisikatarawi.

10

Musitukuze maswanamu

¹ Wanduzangu, vinajibu umwe musitikine vinu viwakunire wababu zetu mida. Mwenyezimungu kawalongoza julu ya wingu ríkenendanga mbere yawo, na piya wákiruka kati-kati ya bahari. ² Ewo wakinfulata Musa, walongoziwa na wingu na wapita kati-kati ya bahari*. ³ Piya warya cakurya kimoja ca kiroho, ⁴ na piya wanywa maji a kiroho, kamana wanywa mwala wa kiroho ukiwafulata. Ewo mwala-wo ákiwa Almasihi. ⁵ Fala novyo-sivyo, wanu wengi kati yawo awajibise mbere ya Mwenyezimungu, ndi ntamana makongolo awo atawanyika nlanga.

⁶ Sambi, novyo vinu-vyo vikuna kamba mifano kwetu ofwe, ipate ofwe visita-jibu vinu vibaya kamba vyawatendire ewo. ⁷ Wala musambudu maswanamu, kamba vyawatenda wanu wamojawapo. Konta Mandiko[†] akwamba:

"Wanu wekala kurya na kunywa, ikisa walamuka kuseza."

⁸ Wala musitende lukware kamba wengine vyawatendire lukware. Ntamana kwa suku moja noyo, wagwa wanu alufu shirini na natu. ⁹ Kinu cengine, atijuzi kumyererwa Mwenye, kamba wengine vyawâmyerere, wakiulaiwa na nyoka. ¹⁰ Na musidugude kamba wanu wengine vyawaduguda, wakiulaiwa na Nzulairi. ¹¹ Evi vinu-vi viwakuna wababu zetu, vyandikiwa ipate vitilange, ofwe tiri kuinshi ewu wakati wa mwinsho-wu. ¹² Basi, awáza kuwa kooloka, aritunze sana, asigwe. ¹³ Kuyererwa kumyererwa umwe akusiyane na ka wanu wengine. Mwenyezimungu mwaminifu, aakwasani kuyererwa kushindiwa nguvu zenu. Mukiyererwa, Mwenyezimungu akoloterani njira yakutengezereni ipate mukidiri kuhitamili.

¹⁴ Kwa javyo wapendani wangu, tirani maswanamu. ¹⁵ Nankusowera na wanu werevu, fikirini vyansisowera-vi. ¹⁶ Patikumbukira kifo ca Almasihi, tishukuru kwa kaneka ijanliiwe. Patinywa

* 10:2 Kigeregu:

kaneka-yo, atiri kumerana damu ya Almasihi? Na patimeya nkate, atiri kumerana mwiri wa Almasihi?¹⁷ Kwa kuwa nkate ndi mmoja, mana ake ndi kuwa piya-fwe tiwa mwiri mmoja, kamana piya-fwe tipokerera nkate mmoja nowo.¹⁸ Wawazeni walziraeli upande wa kimwiri: ware watafuna nyama zakulawiwa kafara mwaja? Awari kumerana watupu?¹⁹ Noci mana ake kinani? Nitakwamba kafara ya swanamu kinu ca faida? Au nitakwamba kuwa swanamu kinu ca faida?²⁰ Anta! Canamba ndi kuwa nozo kafara zawalaviriwa mashetwani-zo, aari kulaviriwa Mwenyezimungu. Omi avinajibu umwe kumerana na mashetwani.²¹ Amujuzi kunywera kaneka ya Mwenye, kuno mukinywera kaneka ya shetwani. Amujuzi kurya pameza ya Mwenye, kuno mukirya pameza ya shetwani.²² Au tinshonga Mwenye awe na wivu? Tanawo nguvu za kunzaidi iye?

Olotani inshima ka wenzenu

²³ Dalili munu akwamba: "Vinu piya halali." Fala siyo kuwa vinu piya vifäi. "Vinu piya halali" fala siyo kuwa vinu piya vijenga munu.²⁴ Munu asisakure faida yake mwanyewe, ila asakure faida ya mwensiwe.²⁵ Tendani javi: nyama iuzanyiwa kubazari yonse, iryani. Musitafiti kwijiwa cahalali wala caharamu kwa sababu ya fahamu zenu.²⁶ Kamana kamba vyavyandikiwe:

"Ulumwengu na viripo piya,
mwanyewe ndi Mwenye."

²⁷ Saári mwenye kwamini akukwarifuni, mukisaka, ukani. Piya vyamusaka kuperwa vyonse, iryani. Musitafiti kwijiwa cahalali au caharamu kwa sababu ya fahamu.²⁸ Fala ikiwa munu kakwambirani: "Onani, eyi nyama-yi ilaviriwa kafara maswanamu", basi musirye, ipate musinkosere akwambireni-yo, kwa sababu ya fahamu zake.²⁹ Siyo kwa sababu ya fahamu zenu fala kwa sababu ya fahamu za mwenzenu-yo. Dalili munu áwaza javi: "Konta ya kinani uhuru wangu kwasisiwa na fahamu za mwenzangu?³⁰ Nikishukuru kwa kinu canipokerera, nisutumiriwani kwa kinu canishukuru?"

* 11:8 "Nlume" ndi Adamu.

† 11:8 "Mwanamuka" ndi Hawa.

³¹ Basi, mukirya au mukinywa au camutenda conse, tendani piya kwa kuntuza Mwenyezimungu.³² Inshini namuna ya kuwa amuwakosesa Mayahudi, wala Sawari-Mayahudi, wala jamati ya Mwenyezimungu,³³ kamba omi novyo, kwa namuna piya, vyanajibisa mbere ya wanu piya. Sisakula faida yangu mwanyewe, ila faida ya wanu wengi, ipate wavushiwe.

11

¹ Basi nifulatizeni, kamba omi vyaninfusatiza Almasihi.

Namuna ya kuvala mahala pa duwa

² Nukusuni konta piya vyanuku-fundireni mwankukumbukira, na inlimu yanukugabizireni, mwankufulata. ³ Fala nisaka mwijiwe kuwa kiswa ca kila mwananlume ndi Almasihi, na kiswa ca mwanamuka ndi nlumake, na kiswa ca Almasihi ndi Mwenyezimungu.⁴ Kila nlume wakulebelu duwa au wakubushuru afinike kiswa, akejeli kiswa cake.⁵ Fala mwanamuka wakulebelu duwa au wakubushuru saarifinike lusungi nkiswa akejeli kiswa cake. Ndi sawa-sawa kamba mwanamuka wakumyola nywiri.⁶ Ikiwa mwanamuka aasaka kurifinika lusungi, fidari amyore nywiri zake. Fala ikiwa kumyola nywiri kuntenza haya, basi arifinike lusungi nkiswa.⁷ Nlume aaajuzi kufinika kiswa, kwa kuwa iye ndi nfano na utukufu wa Mwenyezimungu. Fala mwanamuka ndi utukufu wa mwananlume.⁸ Kamana nlume* oombiwe kwa mwanamuka†, ila mwanamuka ndi ombiwe kwa nlume.‡

⁹ Kusema kweli, mwananlume oombiwe kwa ajili ya mwanamuka, ila mwanamuka ndi ombiwe kwa ajili ya nlume.¹⁰ Kwa javyo, mwanamuka ajuzi arifinike nkiswa, iwe alama ya kuwa akubali mamulaka a nlumake, konta malaika wankummona.

¹¹ Novyo-sivyo, nkati ya jamati ya Mwenye, wanawaka awatimu bila wanawalume, na wanawalume awatimu bila wanawaka.¹² Ndi kweli kuwa mwanamuka ntanzi kombiwa na mwiri wa mwananlume, fala tangu nopo, walume piya wawankupongoriwa na wanawaka. Basi, piya vilawa ka Mwenyezimungu.¹³ Umwe wanyewe lamulani: muwona kuwa

11:8 Ona Mwanzo 2:21-23.

vijuzi mwanamuka kunlebelia Mwenyezimungu saarifinike lusungi? ¹⁴ Namuna Mwenyezimungu vyaatumbire aitifunda kuwa mwananlume, zikintambuluka nywiri aibu, sikwel? ¹⁵ Fala mwanaamuka, nywiri zake zikiwa nrefu, sikuridai kwake? Konta nywiri nrefu kapewa zinfinike. ¹⁶ Ikiwa munu asaka kukaidi kuhusu mambo-ya, ejewe kuwa ofwe tanawo tabiya-zi, na ndi tabiya zitumiriwa njamati za Mwenyezimungu.

Jambo ra Kumbukumbu

¹⁷ Sambi, kwa ewu mwaha mwengine-wu, sukusufuni. Kusema kweli, pamujumana, siyo kwa faida ila kwa hasara. ¹⁸ Kinu cakwanza, nankusikira kuwa pamujumana njamati, kuwapo kwawanyana watupu, nomi upande nikubali. ¹⁹ Kamana ilazimu kuwepo kwawanyana kati yenu, ipate wafulati wa Insa wakweli wejiwikane. ²⁰ Umwe pamujumana, wamojawapo awalanda kuwa wawa pakwawanyirana cakurya ca Jambo ra Kumbukumbu. ²¹ Kamana pamurya, kila mmoja akwangu-pisa kurya. Wengine wabaki na njala, wengine walawirira wakurewa. ²² Umwe amuna manyumba akurya na akunywa? Au mwankukejeli jamati ya Mwenyezimungu na mwankuwatenza haya sawana? Musaka nukwambirenii kinani? Nukusufuni? Javyo sukusufuni!

²³ Kamana vyanipokerere ka Mwenye, novyo-novyoni ndi vyanukupani umwe: kuwa usiku waaperekwi Insa ka maaduwi, iye katwala nkate, ²⁴ akinshukuru Mwenyezimungu, akimeya, akamba: "Ewu ndi mwiri wangu, waniperekwa kwa ajili yenu umwe. Tendani novi kwa kunikumbukira." ²⁵ Kwa namuna mmoja noyo, nakwisa kurya, iye katwala kaneka, kaamba: "Eyi kaneka-^{yi} ndi miyadi mipya, yaakikishiwe kwa damu yangu. Kila mara pamutenda eri jambo-ri ponde, tendani novi kwa kunikumbukira." ²⁶ Konta kila mara pamutafuna ewu nkate-wu na pamunywa eyi vinyu-^{yi}, mwankutangaza kifo ca Mwenye, mpaka suku ya kuludi iye.

²⁷ Sambi, munu akitafuna ewu nkate-wu, au akinywa vinyu iri nkikombe ya Mwenye-^{yi}, kwa namuna saiuzu, akorera dambi mwiri pamoja na damu ya Mwenye.

²⁸ Kila munu aritunze mwanyewe, ikisa atafune nkate na kaneka-^{yi} anywe.

²⁹ Kamana munu akitafuna na akinywa saatula kuwa mwiri wa Mwenye, paarya na paanywa arilamula hukumu. ³⁰ Kwa javyo, kati yenu wawapo wengi wepepe na walwala, mpaka wengine wakufwa.

³¹ Fala tikiritunza ofwe wanyewe, atija kupata lawama. ³² Patilaumiwa na Mwenye, tankudumiwa ipate tisilamuriwe hukumu na wanu mulumwengu-mu.

³³ Basi wanduzangu, pamutenda Jambo ra Kumbukumbu, warindeni wenzenu. ³⁴ Ari na njala onse, aryé ukaya, ipate pamujumana, isukwisukireni hukumu.

Kuhusu vinu vyengine, panisaka kuja kukuwonani, nukuja kukwamuruni.

12

Uwezo wakwisisiriwa na Roho Takatifu

¹ Sambi, wanduzangu, kuhusu neema ya uwezo wa Roho Takatifu, nisaka musiwe watikinifi. ² Mukwijawa kuwa, pamukiwa makafiri, kwa namuna mojawapo mukubaliswa, mzungunuswa muwafulata maswanamu sawasowera. ³ Kwa javyo, nisaka mwijiwe kuwa munu wakulongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu ashubutu kwamba: "Alaniwe Insa", na hapana akidiri kwamba "Insa ndi Mwenye*" sairii julu ya Roho Takatifu.

⁴ Uwapo uwezo wakwisisiriwa wakusiyana, fala esusa ndi Roho mmoja.

⁵ Ziwapo namuna zakuntumika zakusiyana, fala tankuntumika Mwenye mmoja.

⁶ Ziwapo namuna zakutenda kazi zakusiyana, fala Mwenyezimungu ndi mmoja atenda kazi piya, julu yetu ofwe piya.

⁷ Kila mmoja kesusiriwa alama ya Roho Takatifu kwa faida ya jamati piya. ⁸ Munu mmoja kesusiriwa julu ya Roho Takatifu, uwezo wa kusowera na werevu. Mwengine kesusiriwa uwezo wa wijiwifu maalumu, na Roho mmoja noyo. ⁹ Mwengine kesusiriwa kwamini maalumu, na Roho mmoja noyo; na mwengine kesusiriwa uwezo wa kuwaponesa walwere, na Roho mmoja noyo.

¹⁰ Mwengine kesusiriwa uwezo wakutenda maaujuza, mwengine uwezo wa kubushuru, mwengine uwezo wa kumanyira Roho wa Mwenyezimungu

* 12:3 "Insa ndi Mwenye" mana ake "atukuziwe Insa".

na roho nyengine. Mwengine kesusiriwa uwezo wa kusowera luga kwa kwisusiriwa na Roho Takatifu, mwengine kesusiriwa uwezo wa kwereza mana a luga-yo.¹¹ Ire aténda piya-vi ndi Roho mmoja basi, antongera uwezo kila mmoja kamba vyaasaka mwanyewe.

Mwiri mmoja na vifingo vingi

¹² Kamana, kamba mwiri vyauri mmoja, fala uwa nawo vifingo vingi, na piya vifingo-vyo ingawa vingi vitenda kuwa mwiri mmoja nowo, ndi sawa-sawa novyo mwiri wa Almasihi.¹³ Kweli-kwelini, piyafwe na Roho mmoja noyo toziwa tiwe mwiri mmoja. Wengine-fwe tiwa Mayahudi, wengine Sawari-Mayahudi, wengine tiwa watwana, wengine walungwana, fala piyafwe tinywesiwa[†] na Roho mmoja noyo.

¹⁴ Ndi kweli, mwiri sico kifingo kimoja basi, ila uwa nawo vifingo vingi vyawenye.¹⁵ Mulu ukamba: "Kwa kuwa siri nkono, siri upande wa mwiri", kweli-kwelini, ungari upande wa mwiri.¹⁶ Na sikiro rikamba: "Kwa kuwa siri riso, siri upande wa mwiri", ringari upande wa mwiri.¹⁷ Mwiri piya-wo unawa riso, nanga kusikira mwaja? Inawa piya sikiro, nanga kunuwiza mwaja?¹⁸ Fala Mwenyezimungu katula vifingo mmmwiri, kila kifingo katula paasakire iye.¹⁹ Mwiri piya inawa kifingo kimoja tu basi, mwiri nanga uwa ndepi?²⁰ Aye, mwiri uwa nawo vifingo vingi vyawenye, fala evyo vitenda kuwa mwiri mmoja.

²¹ Maso aajuzi kwambira nkono kwamba: "Uwe sukusakula." Kiswa acijuzi kusowerera maulu kwamba: "Umwe sukusakulani."²² Kwasa javyo, vifingo vimojawapo mmmwiri vilandire kuwa vyepope pakulu, novyo ndi visakurikana pakulu.²³ Na vire vifingo vyatiwaza kuwa aviinshimiwa ndi vyatikingiza na inshima pakulu. Na vifingo saviwoneka baina ndi vyatitafiti kusunga pakulu.²⁴ Fala viwapo vifingo vyengine savisakula javyo. Mwenyezimungu ndi vyaalunganise mwiri wa binadamu kwa namuna ya kuwa vifingo savinshimiwa, viinshimiwe pakulu.²⁵ Kwa javyo, akupo kwawayika kati ya mmmwiri, ila kifingo cisunge vyenziwe piya kwa namuna mmoja.²⁶ Kifingo kimoja cikitabika,

vifingo piya viwankutabika. Na kifingo kimoja cikisifiwa, vifingo piya vifurahi.

²⁷ Basi, umwe muwa mwiri wa Almasihi, na kila mmoja kifingo ca mwiri.

²⁸ Mwenyezimungu njamati kila mmoja kantula mahala pake:

cakwanza ndi mawali, capiri ndi minabii‡, catatu wanlimu, ikisa wanu wakutenda maajuza, na wari na uwezo wakuponesa, na wari na uwezo wakuwasaidiya wenzi-wawo, na wari na uwezo wakuwalongoza wenzi-wawo, pamoja na wari na uwezo wakusowera luga zakwisisiriwa.

²⁹ Piya-wo mawali? Piya-wo minabii? Piya-wo wanlimu? Piya-wo wanu wakutenda maajuza?³⁰ Piya-wo wawa nawo uwezo wakuponesa? Piya-wo wawa nawo uwezo wakusowera luga zakwisisiriwa? Piya-wo wakidiru kwereza mana awo?³¹ Kwa javyo, vikwajibuni kusakula uwezo maalumu pakulu. Visitoshe, omi nukoloterani njira ngema pakulu pawenye.

13

Pendo ndi bora

¹ Anta nisowere luga zawasowera wanadamu pamoja na za malaika, fala kamba sina pendo, usowezi wangu ukuwa kamba vyaisikirikana ngoma au kuvuma ka cuma.² Ikiwa nanawo uwezo wakubushuru, na kwijiwi siiri piya, na kuwa mwijiwifu wa vinu piya, na niwe nawo kwamini kukulu ka kusamisa mwango, fala kamba sina pendo, siri kinu.³ Anta nilavye vinu vyangu piya niwatongere masikini, na anta panilavye kafara mwiri wangu kuperekia kociwa, fala kamba sina pendo, sifai anta kinu.

⁴ Pendo kuvumirira, ndi kinu cema, siyo kuwa na wivu, usiritenze wala usiridai.

⁵ Pendo siwo unyamangalo, arisakula kurnafusi mwanyewe, aarangupa kukimwisa, na aawalanga mara nyengapi zaakoseriwe.

⁶ Pendo sikufurahira ubaya ila kufurahira ukweli.⁷ Pendo kumiza vibaya piya, kwamini vinu piya, kurindira na tamaa vinu piya, na kuhitamili vinu piya.

† 12:13 "Tinywesiwa" mana ake epa "tijaziwa". ‡ 12:28 Minabii wabushuru habari za Mwenyezimungu.

⁸ Pendo arina mwinsho. Fala anta kubushuru kukwasiwa, anta luga zakwusiwa zikwisa, na anta wijiwifu ukwasiwa. ⁹ Basi vyatijiwa avitimire, na vyatibushuru avitimire, ¹⁰ fala pavisaka kuja vyakukamili, savitimire vikwasiwa. ¹¹ Panikiwa kisimana, nikisoweranga kikisimana, fahamu zangu zikiwa za kikisimana, na nikiwazanga kikisimana. Paniwere munu nzima, nasa vinu nya kikisimana. ¹² Epa sambi tankuwona kamba nkirilolo, atirikuwona baina. Fala kwa suku yake, tukuju kuwona kumaso-kumaso. Kamana sambi-pa nukwi-jiwa sacitimire, fala noyo suku-*yo*, nukwi-jiwa piya, kamba vyaniijiwa na Mwenyezimungu. ¹³ Basi, viripo ndi vinu vitatu-*vi*: kwamini, kutumaini, na pendo. Fala kinu kikulu ndi pendo.

14

Luga zakwisisiriwa na Roho Takatifu

¹ Tendani juhudu mufulate pendo, fala musase kusakula pakulu uwezo wakwisisiriwa na Roho Takatifu, pakulu-pakulu uwezo wa kubushuru. ² Kamana asowéra luga kwa kwisisiriwa aasowera na wanu, ila asowera na Mwenyezimungu. Hapania asikíra, konta asowera mambo a siiri julu ya Roho-*yo*. ³ Fala ire abushúru asowera kwa namuna yakuwajenga, na kuwarimbisa myoyo yawo, na alángá awalavya uzuni. ⁴ Ire asowéra luga kwa kwisisiriwa arijenga mwanyewe, fala ire abushúru, ajenga jamati. ⁵ Basi, vinajibu kuwa piya-mwe musowere luga zakwisisiriwa, fala pakulupakulu vinajibu mubushuru. Kusema kweli, nkulu ndi abushúru koliko asowéra luga kwa kwisisiriwa, sairi kuwa akwerezawa mana ake, ipate jamati ijengiwe.

⁶ Wanduzangu, nikija kwenu nukukusowererani luga zakwisisiriwa, nanga mupata faidani, sairi nukusowerereni na nukufafanureni, au na wijiwifu maalumu, au julu ya kubushuru, au kwa kufunda inlimu? ⁷ Anta na vinu vyakuvuma, kwa nfano furumbáu au kityatyá, ikiwa aisikirika sana shauti ya kinu cibiiwa, cijiwikanaja ciri kwibiiwa? ⁸ Kusema kweli, ikiwa munu ebiya baramanda kwa namuna yakusikirkana sana shauti-*yo*, nani asaka kuritengeza kuka kuvita?

* 14:14 Kigeregu: "visumo". † 14:21 Ona Izaya 28:11-12.

⁹ Víkuna sawa-sawa pamusowera: kamba amusowera usowezi wakweleweka, nani ejiwa camuri kusema? Ndi kamba mulavya mepo tu basi. ¹⁰ Kusema kweli, ziwapo luga nyigi zawenye zakusiyana mulumwengu-mu, fala aipo anta moja saina mana. ¹¹ Novyo-sivyo, sikelewa mana a luga mojawapo, ndi kamba omi myeni ka ire anisowérera, na iye akuwa myeni kwangu omi. ¹² Basi, nomwe ndi novyo. Kwa kuwa musakula na juhudu uwezo wakwisisiriwa na Roho wa Mwenyezimungu, sakulani mupate mwingu jamati ijengiwe.

¹³ Basi sambi, asowéra luga yakwisisiriwa, anlelebele Mwenyezimungu ipate ereze mana ake. ¹⁴ Konta omi, panilebelwa duwa na luga yakwisisiriwa, ikuwa roho yangu ndi iri kutenda duwa, fala ankili yangu aipata faida*. ¹⁵ Sambi, vikuwa mwaja? Nitenda duwa julu ya Roho Takatifu, na nitenda duwa julu ya ankili zangu. Nukwimba julu ya Roho Takatifu, na nukwimba julu ya ankili zangu. ¹⁶ Kwasa javyo, ikiwa utukuza na luga yakwisisiriwa, ntikinifu akisaka kwamba "Aamina" kwa kushukuru kwako, etikiziraja? Konta causema, ereriwa. ¹⁷ Kweli-kwelini uwé kushukuru sana, fala ntikinifu-*yo* apata faida. ¹⁸ Ninshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa nisowera luga zakwisisiriwa kukupundani piya-mwe. ¹⁹ Fala njamatı, vinajibu nisowere masemo matanu kwa ankili zangu ipate wengine niwafunde, koliko kusowera masemo alufu ka maalufu a luga yakwisisiriwa.

²⁰ Wanduzangu, musiwe kamba wasimana nkati ya mawazo enu. Kuhusu ubaya, musiwe na makosa kamba wasimana. Fala kuhusu namuna za kuwaza, muwe kamba wakulungwa. ²¹ NTaureti† yandikiwa javi: "Julu ya malulimi a wanu wengine, julu ya kanywa za wayeni, nisowera na ewa wanu-wa.

Fala novyo-sivyo, awaja kunisikiriza" amba ndi Mwenye.

²² Basi, kusowera luga yakwisisiriwa siyo alama ka wamwamini ila ka sawamwamini, na kubushuru siyo ka sawamwamini ila ka wamwamini. ²³ Kwa javyo, jamati

piya ikijumana na wanu piya wakisowera luga za kwisusiriwa, na wakingira sawamwamini au watikinifu, awamba kuwa muzozoka? ²⁴ Fala ikiwa piya wabushuru, na akingira saamini au ntikinifu, iye akuja kuriwonerer madambi ake, alamuriwa kwa piya vyasikire. ²⁵ Mawazo a siiri a mmoyo mwake akuja kufisuriwa, neye akúja kusujudi, kumwambudu Mwenyezimungu, na kwereza kuwa kweli-kwelini Mwenyezimungu kawa kati yenu.

Namuna zakutukuz ka umoja njamati

²⁶ Sambi wanduzangu, mwaja? Daima pamujumana, munu mmoja kanawo rimbo, mwengine kufunda, mwengine kufafanula, mwengine luga yakwisusiriwa na Roho, na mwengine kufasuli. Piya vitendiwa-vi vyakujenga. ²⁷ Ikiwa mmojawapo asowera luga yakwisusiriwa, waseni wawiri au watatu wasowere, fala wasowere mmojammoja. ²⁸ Na mwasesi mmoja afasuli mana a kila luga. Fala akitowa kuwapo wakufasuli, ewo wanyamare njamati nomo, wasowere wanyewe-ka-wanyewe na wasowere na Mwenyezimungu.

²⁹ Kuhusu minabii, waseni wawiri au watatu wereze, na vyambiwe-vyo, wanu wengine-wo watanze. ³⁰ Fala akiwapo munu mwengine nopo, akisusiriwa habari ya Mwenye, ári kwereza, anyamare. ³¹ Kamana piya-mwe mwanawo nafasi yakubushuru mmoja-mmoja, ipate wanu piya warifunde na warimbisiwe kwamini kwavo. ³² Roho za minabii zimilikiwa newo wanyewe. ³³ Kamana Mwenyezimungu siyo wa umani, ila wa salama.

³⁴ Kamba vyaniilaizire mmajamati piya, wanawaka mmajamati wanyamare. Ewo awasakisawa kusowera, ila warinyeneyek-eye, kamba vyaisema Taureti. ³⁵ Fala wakiwa nawo kinu cakudairi, wakawadairi walume wawo ukaya. Kamana mwanamuka kusowera mbere ya jamati aibu. ³⁶ Au usemi wa Mwenyezimungu ulawa kwenu umwe? Au ufika kwenu umwe tu basi? ³⁷ Akiwapo munu adaníza kuwa nabii au anfulata Roho wa Mwenyezimungu, ejije sana-sana kuwa vyanukwandikirani-vi ndi shuruti ya Mwenye. ³⁸ Fala ikiwa munu aakubali evi vinu-vi, neye aakubaliwa.

* 15:5 Kigeregu: "Sefa", zina rengine ra Peduru.

³⁹ Basi, wanduzangu, sakulani na juhudu uwezo wa kubushuru, na musikataze luga zakwisusiriwa. ⁴⁰ Fala piya-vi tendani kwa namuna ngema bila umani.

15

Kufufuka ka Almasihi

¹ Umwe wanduzangu, nukukumbusani kuhusu Habari Ngema yanukwerezensi, yamupokerere mukibaki nawo, mpaka sambi-pa muloka. ² Julu ya noyi Habari Ngema-yi muvushiwa, ikiwa musukula sana usemi wanukwerezensi, sairi kuwa mwamini bure!

³ Nukugabizini kinu bora pakulu canipokerere, cakuwa, kamba vyavyandikiwe mMandiko, Almasihi kafwa kwa sababu ya madambi etu. ⁴ Na kamba vyavyandikiwe mMandiko, iye kazikiwa, na suku ya tatu, kafufuka. ⁵ Iye kawoniwa na Peduru*, ikisa kawoniwa na mawalii kumi na wawiri. ⁶ Mara nyengine kawoniwa na wenye kwamini, zaida ya miya ntamu pamoja. Wengi kati yaho mpaka sambi-pa wangari hai, fala wengine wafwa. ⁷ Ikisa iye kawoniwa na Yakobu, na airini kawoniwa na mawalii piya. ⁸ Mwinshoni, kawoniwa novyo nomi, kamba toto vyapongoriwa wakati saunafiga.

⁹ Kamana omi ndi walii wa mwinsho katika mawalii. Sijuzi kwitiwa walii konta nkilumbatanga jamati ya Mwenyezimungu. ¹⁰ Fala julu ya rehema ya Mwenyezimungu, niwa javi vyaniri-vi, na rehema zake zaniri nazo omi, sizo za bure. Kusema kweli, nikola kazi pakulu koliko mawalii wengine-wo. Fala sumi mwanyewe nitendire javyo, ila rehema zake ziri nomi.

¹¹ Basi sambi, kamba vyaneze omi au vyawereze mawalii wengine, ezi ndi habari zatereza, habari zamukubalire-zi.

Kufufuka ka wafwi

¹² Sambi, kwa kuwa vyankwereziva kuwa Almasihi kafufuka nkifo, kati yenu wamjawapo wambaja kuwa hapana kufufuka ka wafwi? ¹³ Konta, ikiwa wafwi awaja kufufuka, mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke. ¹⁴ Na ikiwa Almasihi aafufuke, mana ake ikuwa vyatereza vyabure, na kwamini kwenu-ko novyo kabure. ¹⁵ Visitoshe, mana ake ndi kuwa piya-fwe tiwa mashahidi wa

ulongo, konta tankulavya ushahidi kuwa Mwenyezimungu kanfufula Almasihi. Basi, ikiwa wengine vyawamba vyakweli kuwa wafwi awafufuka, mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke.¹⁶ Kamana ikiwa wafwi awaja kufufuka, na Almasihi neye novyo aafufuke.¹⁷ Na ikiwa Almasihi aafufuke, kwamini kwenu akufāi kinu, na umwe mungari nkati ya madambi enu.¹⁸ Visitoshe, ikiwa Almasihi aafufuke, wanu wafwire wakintumaini Almasihi wapoteya.¹⁹ Ikiwa titumaini tamaa za Almasihi kwa eya mainsha-ya tu basi, ofwe tiwa masikini pakulu koliko wanu piya.

²⁰ Fala ukweli ndi kuwa Almasihi kafufuka nkifo! Iye ndi kisumo kitanzu ca wafwi wája kufufuka.²¹ Basi, kwa kuwa julu ya mwananlume cija kifo, na novyo julu ya mwananlume kuja kufufuka ka wafwi.²² Kamana, kwa kuwa wanu piya walungane na Adamu wakufwa, kwa namuna moja noyo, wanu piya walungane na Almasihi wapewa uhai wa milele.²³ Fala kila mmoja afufuriwa kwa wakati wake: kisumo kitanzu cakufufuriwa ndi Almasihi. Airini, paasaka kuludi iye, wáfufuriwa walungane na Almasihi.²⁴ Basi epo ndi mwinsho, Almasihi paagabizi ufalume mmakono mwa Mwenyezimungu Baba wake, bandi yakuwapoteza mafalume piya, wenyewe mamulaka piya, pamoja na wenyewe nguvu.²⁵ Kamana isakikana Almasihi ataware mpaka awashinde maaduwi wake wawe sini ya kumaulu kwake.²⁶ Na aduwi wa mwinsho asaka kufujiwa ndi kifo, kamana vinu piya vishindiwa viwa sini ya kumaulu kwake.²⁷ Fala Mandiko paamba "vinu piya vishindiwa", kusema kweli usemi wa "piya" aawalangiwia Mwenyezimungu, ashindire vinu piya.²⁸ Pavishindiwa sini ya Almasihi vinu piya, iye Mwana novyo ashindira na iye ashínda vinu piya, ipate Mwenyezimungu awe piya nkati ya piya.

²⁹ Sambi, ikiwa wafwi awafufuka, ware woziva kwa ajili ya wafwi, watendaja? Ikiwa wafwi awafufuriwa, sababuni koziwa kwa ajili yayo?³⁰ Kinu cengine, mbana tankurileva mbere ya hatari wakati piya?³¹ Nankuwona kifo karibu yangu suku daima-zi. Eyi ndi kweli, wanduzangu. Ndi kweli novyo kuwa omi niridái kwenu umwe

nkati ya umoja wetu na Insa Almasihi Mwenye wetu.³² Panitendire vita na waEfezu wakiwa kamba manyamangalo, níkitenda kwa tamaa a eya mainsha-ya tu basi? Faidani? Kweli-kwelini, ikiwa akupo kufufuka, kamba vyawamba wanu mulumwengu: "Tukeni tirye na tirewe, konta makeso tikufwa."

³³ Musiteseke! Kamba vyavyandikiwe: "Ukenen na wabaya wákwariblu tabiya ngema."³⁴ Basi, muwe na ankili vyamujuzi! Musikore dambu! Wamojawapo kati yenu awalungane na Mwenyezimungu. Nuk-wambirani kuwa aibu kwenu.

Mwiri ufufuriwa

³⁵ Munu awaza akwamba: "Wafwi vyawaja kufufuriwa namunani? Mwiri waho ukuja kuwa namunani?"³⁶ Nisaka kunjibu munu-yo: Uwe kuwa zozo! Ukiyala mbeyu pansi, mbeyu-yo aiwota sayanzire kufwa.³⁷ Na cauvyala-co acina mwiri uja kuwa, ila mbeyu yakumiliya, iwe ya tirigu au mbeyu isaka kuwa yonse.³⁸ Fala Mwenyezimungu ataya mwiri mbeyu-yo kamba vyasaka, na kila mbeyu na mwiri wake maalumu.³⁹ Umbo piya auri namuna moja: mmoja wa wanadamu, mwengine wa manyama, mwengine wa nyuni, na mwengine wa inswi.⁴⁰ Uwapo novyo umbo wa bingu na umbo wa ardhi. Wema wa umbo wa bingu usiyana na wema wa umbo wa ardhi.⁴¹ Juwa riwa nawo wema wake, mwezi uwa nawo wema mwengine, na nondwa ziwa nawo wema wakusiyana. Ka ukweli, wema wa nondwa moja usiyana na wema wa nondwa nyengine.

⁴² Vikuja kukuna novyo kufufuka ka wafwi. Vyauvyariwa[†], ukufwa na uvunda, fala vyaufufuriwa, aufwa tena.⁴³ Mwiri uvyyariwa bila inshima fala ukifufuriwa ukuwa na utukufu. Uvyariwa uri mwepepe, fala ukifufuriwa ukuwa na nguvu.⁴⁴ Uvyariwa mwiri wa nyama, fala ufufuriwa mwiri wa roho. Ikiwa uwapo mwiri wa nyama, uwapo novyo mwiri wa roho.⁴⁵ Javi ndi vyavyandikiwe[‡]:

"Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa awe munu wa uhai." Fala Adamu wa mwinsho[§] ndi roho atipa uhai.⁴⁶ Siyo kuwa mwanzo vyawisuka ndi

[†] 15:42 "Vyauvyariwa" ndi mwiri. [‡] 15:45 Ona Mwanzo 2:7. [§] 15:45 "Adamu wa mwinsho" ndi Almasihi.

mwiri wa roho ila wisuka mwanzo ndi mwiri wa nyama, airini ukuja mwiri wa roho.⁴⁷ Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa na utope wa ardhi, fala mwananlume wapiri, Almasihi, kalawa mbinguni.

⁴⁸ Kamba Adamu^{*} vyâwere nawo mwiri wa utope, na wanu wa mulumwengu-mu[†] novyo. Na kamba Almasihi[‡] bandi ya kufufuka vyaaari nawo mwiri wa roho, na wanu wa mbinguni, newo wakuka kuwa nawo novyo.⁴⁹ Kamba ofwe vyatinlandire binadamu vyaaari wa utope, kwa namuna mmoja, tikuja kunlanda binadamu wa binguni, Almasihi.

⁵⁰ Wanduzangu, canamba ndi kuwa nyama na damu avikidiri kuriti ufalume wa Mwenyezimungu. Kinu cakuvunda acikidiri kuriti kinu sacivunda.⁵¹ Onani, nukwambirani siiri ya matajabisa: siyo kuwa piya-fwe tikuja kufwa, ila piya-fwe tikuja kupinduriwa,⁵² kwa wakati mmoja basi, kufinya maso na kufunula, wakati waija kwibiiwa baramanda ya mwinsho. Kamana baramanda ikuja kwibiiwa, na wafwi wakuja kufufuriwa na mwiri sauvunda, na ofwe tikuja kupinduriwa.⁵³ Kamana isakikana kuwa cakuvunda civaziwe sacivunda, na cakufwa civaziwe sacifwa.⁵⁴ Pausaka mwiri wakuvunda-wu kuvala mwiri sauvunda, mwiri wakufwa-wu kuvala mwiri saufwa, wakita-wo ukúja kutimiziwa usoweki wandikiwe javi:

⁵⁵ “Kifo cimiziwa na ushindi.
Uwe kifo, kushinda kwako ndi kwepi?
Uwe kifo, kuluma kwako ndi kwepi?”

⁵⁶ Kweli-kwelini, kuluma ka kifo ndi dambi, na nguvu za dambi ndi shariya[§].⁵⁷ Ila tinshukuru Mwenyezimungu, atípa ushindi julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi.⁵⁸ Basi, wanduzangu wapendani wangu, zidini koloka, musitikinyike, daima mukitenda kazi nyngi ka Mwenye Insa, mukijiwa kuwa kazi yamunkorera Mwenye siyo ya bure.

16

Swadaka ya kuwasaidiya wenyewe kwamini wa Yerusalemu

* 15:48 Kigeregu: “binadamu vyaaari wa utope”. † 15:48 Kigeregu: “wanadamu vyawari wa utope”. ‡ 15:48 Kigeregu: “iye vyaaalawire mbinguni”. § 15:56 Citaya nguvu dambi ndi shariya. * 16:1 “Watakatifu” ndi wenyewe kwamini wa Yerusalemu. † 16:2 “Suku yakwanza ya sumana” ndi Jumapiri. ‡ 16:15 Kigeregu: “visumo vitanzi”.

¹ Sambi, kuhusu nzuruku uri kucangiwa waperekere iwe watakatifu*, kamba vyamurire majamati a Galata, nomwe tendani novyo. ² Suku yakwanza ya sumana† ifika yonse, kila munu ature mwanyewe nnyumba nzuruku aba waapatire, ipate panisaka kuja, mwikare wakuritengeza.³ Nikifika, wamusaka kuwatondola onse, niwatuma pamoja na waraka wakapereke nzuruku wa ncango Yerusalemu. ⁴ Na ikifái kuwa nomi novyo nuke, tukuka onse.

Mipango ya kuwawona wenyewe kwamini

⁵ Nukuja kwenu-ko bandi yakupita Makedoniya, kamana nipanga kupita kati ya Makedoniya. ⁶ Dalili nukuja kwikalaa nnomwe wakati mmojawapo, anta wakati wa baridi uta kumisingana noko ipate munisaidiye safari yangu kanisakula kuka konse. ⁷ Omi sisaka kukuwonani na kupunda, ila nitumaini kwikalaa namwe wakati aba, Mwenye akijanliya. ⁸ Falakini nikwikala Efezu nokuno mpaka ritendiwe jambo ra Pentekoshiti. ⁹ Konta iwapo nafasi nyngi yakutenda kazi ngema nokuno, ingawa wawapo wengi wabishana nomi.

Mafunzo a kuwahusu wanu wamojawapo

¹⁰ Timotiyu akifika eko, ntendereni piya ariwone kutafitiwa vyema, kamana kamba vya niri omi, na iye novyo kankutenda kazi ya Mwenye. ¹¹ Kwa jayyo, musimwase munu anta mmoja kunfezeyi. Mwenedeseni salama ipate aludi anisingane, kamana nankunrindira pamoja na wanduzangu wengine.

¹² Sambi, kuhusu nduyetu Apolu, nintafadali aje akuwoneni umwe pamoja na wenyewe kwamini wengine. Fala iye aasaka kuja sambi-pa, ila akiwa na nafasi, akuja.

¹³ Tengemanani, olokane nkati ya kwamini, rimbani myoyo, na komalani.

¹⁴ Piya vyamutenda, tendani na pendo.

¹⁵ Sambi, wanduzangu, nukutafadalini umwe kuhusu Eshitefanu pamoja na jamaa zake. Mukwijija kuwa ewo ndi wawére watanzi wakunfulata Insa[‡] inti ya Akaya, newo warilavya mainsha awo wawatumike watakatifu. ¹⁶ Wasikirizeren iwo pamoja na wengine wari kutumika na kutenda

kazi javyo. ¹⁷ Niwa radi pakulu kuwa wanduzetu wáfika kuno salama Eshitefanu na Furtunatu pamoja na Akayiko. Kamana ewa wanifái pamutowire kuwepo umwe, ¹⁸ konta wanirimbisa moyo pakulu, kamba vyawakutendireni umwe. Kwa javyo, wasikirizeni sana-sana wanu kamba ewo.

¹⁹ Jamati za Aziya zukuperekerani salamu. Akila na Pirisila pamoja na wenyewe kwamini wajumunanga kwawo-wo, newo novyo wakuperekerani salamu nyingi. ²⁰ Wenyewe kwamini piya wakuperekerani salamu. Komazanani nkati ya pendo ra Almasihi, §

²¹ Nukuperekerani salamu za kwandika na nkono wangu, omi Paulu. ²² Ikiwa kawapo munu saampenda Mwenye, eyo munu-yo alaniwe. Maranata !

²³ Rehema ya Mwenye Insa iwe namwe.

²⁴ Nukuperekerani pendo rangu piya-mwe mulungane na Almasihi Insa.

§ 16:20 Kigeregu: "Kukomazana na beju takatifu." * 16:22 "Maranata" nkiaramaiku mana ake: "Njo Mwenye".

Waraka 2 ya Paulu ka waKorintiyu

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka-*yi*, Paulu kasowera shuguli mmojawapo zasowere muwaraka yake ya kwanza na kasowera novyo kuhusu shida za jamati ya Korintiyu. Kafunda namuna ya kuwa iwe na umoja julu ya kazi yake. Maaduwi wa Paulu wakikisha kuwa tabu zikiwakuna ikiwa alama ya kuwa iye akiwa kweli-kwelini walii. Majibu a Paulu kutabika kwake akolota namuna vyakin-tumaini Almasihi, na akolota novyo kuwa Almasihi kanawo nguvu pakulu kurasa iye mwanyewe.

Eyi waraka-*yi* (sura ya 2-5) ikwerezwa kuhusu Habari Ngema, (sura ya 6-7) ikwerezwa mainsha takatifu, (sura ya 8-9) ikwerezwa faida ya kumerana munu na mwenziwe. Paulu kandika eyi waraka-*yi* mwa mmoja bandi ya kwandika waraka yak-wanza mpaka waKorintiyu.

Salamu

¹ Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa kusaka ka Mwenyezimungu. Omi na nduyetu Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-*yi* wanu wa jamati ya Mwenyezimungu ya Korintiyu, pamoja na piya watakatifu wenére piya inti ya Akaya.

² Mwenyezimungu Baba wetu, na Mwenye Insa Almasihi, wakujanliyeni rehema na salama.

Kushukuru kwa sababu ya nsaada wa Mwenyezimungu

³ Piya swifa apewe Mwenyezimungu, Nlungu na Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Iye ndi Baba wa huruma, Nlungu atinyamaza nfululu. ⁴Iye atinyamaza nkati ya tabu zetu piya, ipatenofwe tiwanyamaze wengine wari na tabu, tiwanyamaza na kuyamaza katinyamazi na Mwenyezimungu. ⁵Kamana, kamba vyatintabikira pakulu Almasihi, na ofwe novyo, julu ya Almasihi, tinyamaziwa pakulu. ⁶Basi tik-itabika, ndi faida yenu ipate munyamaziwe na muvushiwe. Tikinyamaziwa, ndi faida yenu: munyamaziwa pamuhitamili tabu moja nozo zatiri kupata ofwe.

⁷Kukutumainini kwetu koloka kwa kuwa

tikwijija kuwa, kamba nomwe muwa nkati ya kutabika kwetu, novyo mukuja kuwa nkati ya kunyamaziwa kwetu.

⁸ Kamana, wanduzangu, avinajibu kuwa mutikine kuhusu kutabika kwetu patikiwa porovinsiya ya Aziya. Kutabika kwetu kûzidi pakulu futi kîzaidi nguvu zetu, tîremeriwa vyakutisha zîtisa tamaa za kuinshi. ⁹Ofwe wanyewe tiwona kuwa tihukumiwa kifo. Fala eci cikuna ipate tisirumaini wanyewe ila tintumaini Mwenyezimungu ari na uwezo wakuwaludisira wafwi uhai. ¹⁰Iye kativusha nkati ya kifo kikulu cakofya, na akuja kutivusha. Iye ndi watintumaini kuwa ázidi kuja kutivusha, ¹¹kuno mwankutisaidiya julu ya kutilebelela duwa. Kwa namuna-*yi*, wengi wakuja kushukuru kwa ajili yetu, kwa neema vyatipewa ofwe julu ya duwa ya wanu wengi.

Paulu apindula mipango yake

¹² Kamana kuridâi kwetu kwakikisha uswafi wa myoyo ndiku: kuwa daima titenda mulumwengu na niya swafi, na ukweli wakulawa ka Mwenyezimungu. Siyo kwa wijiwifi wa kibinadamu ila julu ya rehema ya Mwenyezimungu, ndi vyatiinshi mulumwengu-mu. Wanu piya tîwatenda novyo, pakulu-pakulu umwe. ¹³Kamana atukwandikireni vinu vyengine sairi vinu vyamufyomire na vyamwereriwe. Nirindira kuwa suku moja mukuja kwereriwa nafwe nfululu, ¹⁴kamba sambi-pa vyamwereriwa nafwe aba. Kwa javyo, suku ya kuludi Mwenye Insa, kwa namuna mmoja yakuwa ofwe tikuja kuritenza kwenu umwe, nomwe mukuja kuritenza kwetu ofwe.

¹⁵ Kwa kuwa nanawo uhakika kuhusu eci kinu-ci, ninuwija kwanza nije kwenu ipate nukwaunini mara yapiri. ¹⁶Vînajibu nije nukuwoneni panuka Makedoniya, na mara nyengine tena pakuludi. Kwa javyo, umwe nanga muniperekwa panuka Yudeya. ¹⁷Javi ndi vyânipangire. Kwa javyo itakuwa sin-uwije sana? Au nipanga kamba wanu wa mulumwengu-mu, wâmba eci wakitenda cengine? ¹⁸Iii, kamba Mwenyezimungu kamilifu, usowezi wetu kwenu usiwe "aye" na "iii" kwa wakati mmoja nowo. ¹⁹Konta Mwana wa Mwenyezimungu, Insa Almasihi, wakwerezani umwe Timotiyu, Sila, pamoja nomi, siyo wa

“aye” na “iii”, ila daima ka iye ndi “aye”.²⁰ Kamana piya tamaa za Mwenyezimungu julu ya Insa ndi “aye”, zitimiziwa. Ndimana, julu yake tiktikwamba “Aamina *”, ipate Mwenyezimungu tintukuze.²¹ Na ndi Mwenyezimungu atípa ofwe na akupáni novyo umwe Almasihi ipate awe pondo retu rakutolosa. Iye ndi atitáwaze,²² na katitaya alama maalumu, kuwepo ka Roho Takatifu mmyoyo mwetu, kamba maripo akwanza ipate oloote kuwa ofwe tiwa wanu wake. Kwa javyo, iye atipa tamaa yakutigabizi piya vyapangire kwetu ofwe.

²³ Sambi, omi ninlebelia Mwenyezimungu ikiwa siri kusema kweli anuulaye, kuwa siludira Korintiyu konta ninyema kukusutumuni kanguvu pakulu.²⁴ Avinajibu kukutawalani nkati ya kwamini kwenu. Ila vinajibu kukola kazi pamoja namwe ipate muwe radi pakulu, kamana moloka julu ya kwamini kwenu.

2

¹ Ndimana, omi nilamula javi: nisije kukuwonani tena ikiwa nukutayani uzuni.² Avi, ikiwa omi nukutayani uzuni, nani ásaka kunipa radi sairi umwe wanukutayireni uzuni?³ Nandika evyo vinu-vyo ipate nikija nisitayiwe uzuni na ware wajuji kunipa radi. Kamana nanawo hakika kuwa radi yangu omi ndi yenu umwe piya.⁴ Kamana nukwandikirani kwa kukafílika na tabu pakulu za mmoyo, akinitika masozi mengi. Sikuwa nukukimwiseni, fala ipate mwijiwe kuwa nukupendani pakulu pawenye.

Kuswamiiwa ka mwenyé kukosa

⁵ Akilawirira munu mwengine waku-niuzunisa, aaniuzunisa omi, ila, kwa namuna moja novyo (ingawa sisaka kuzidisa), kakuuzunisani piya-mwe.⁶ Noyo hukumu yamumpere umwe wengi-mwe itosha.⁷ Kwasa javyo, ikulazimuni munswamii na munnyamaze ipate iye isimwise tamaa.⁸ Ndimana, nukutafadalini mumolotere kuwa mungari kumpenda.⁹ Panukwandikireni javyo, iwa ipate nukuyereri, nukuwoneni kamba musikiriza piya vyanukufundani.¹⁰ Camunswamii munu conse, nomi novyo ninswamii. Kamana caniswamii, (ikiwa cakweli caniswamii), niswamii kwa ajili yenu,

* 1:20 “Aamina” mana ake “aye”.

mbere ya Almasihi.¹¹ Titenda javyo ipate tisishindiwe na Ibilisi, konta atitikina mipango yake ya ubaya.

Habari Ngema ipokereriwa vyema

¹² Sambi, panifikire Torowa kwereza Habari Ngema kuhusu Almasihi, nryango nifunguririwa na Mwenye.¹³ Novyosivyo, sipatire pumuzi mmoyo mwangu kwa kutowa kummona nduyangu, Titu. Ndimana, níwalaya, nikilawa nukuka Makedoniya.

Almasihi áshinda

¹⁴ Fala ninshukuru Mwenyezimungu, atilóngiza daima nkati ya mandamano a ushindi wa Almasihi. Kwa javyo julu yetu, awesusira wanu wengine wijiwifo kuhusu iye kamba sheru vyayenera kunuwira kwake kila mahala.¹⁵ Kamana tiwa kamba sheru yakunuwira sana yaalavire Almasihi ka Mwenyezimungu, mbere ya wanu wakúja kuvushiwa na ware wari kwasika.

¹⁶ Ka wanu wája kwasika, tiwa harufu ya maiti, alama ya kifo. Ila ka wanu wakuvushiwa, tiwa harufu ya wenye kuvushiwa sana, alama ya uhai. Nani akidiri kutenda kinu kikulu kamba-ci?¹⁷ Ofwe atiri kamba wengi wengine-wo wereza usemi wa Mwenyezimungu kwa anzima yakupata faida. Kwasa javyo, kwa kuwa tiwa wanu wa kweli, tiperékiwa na Mwenyezimungu, tukwerezwa ukweli kuhusu Almasihi mbere ya Mwenyezimungu.

3

Watumisi wa miyadi mipyä

¹ Tankwanza upya kuritorya ofwe wanyewe? Au ofwe tisakula waraka zakuritorya umwe au umwe musakula za kuritorya ofwe?² Iii! Waraka ya kutorya ndumwe wanyewe, mwandikiwa mmyoyo mwetu, ikwijiwikana na ifyomiwa na wanu piya.³ Umwe mukolota kuwa muwa waraka ya Almasihi, itengeziwe nofwe. Avyandikiwa na kalamu wala wino ila yandikiwa na Roho wa Nlungu hai. Aritwariwe riwe rikiwajiwa nfano wa luwawo rikandikiwa, ila yandikiwa mmyoyo ya wanadamu.

⁴ Julu ya Almasihi, titumaini kuwa eyi ndi kweli mbere ya Mwenyezimungu.⁵ Siyo

kuwa ofwe wanyewe tikitidiri kuwaza kimojawapo kamba cetu, ila kukidiri kwetu kulawa ka Mwenyezimungu. ⁶ Iye ndi atipere uwezo wakukidiri tiwe watumisi wa miyadi yake mipyä. Eyi siyo miyadi ya shariya yakwandikiwa, ila miyadi ya Roho wa Mwenyezimungu. Shariya yakwandikiwa íruwerya kifo, fala Roho Takatifu átipa uhai.

Utukufu wa miyadi mipyä

⁷ Sambi, miyadi isíríza nkifo, miyadi yakukoporiwa arufu mmaluwawo a mawe-yo, vyâenza na utukufu nkulu. Kwa javyo, wanu wa Izraeli awakidirire kunang'aniza uso wa Musa konta kumaso kwake kunuru pakulu. Novyo-sivyo, mwinsho utukufu ure ukilainika. ⁸ Ikiwa kweli, futi miyadi ya Roho Takatifu aiwa nawo utukufu nkulu? ⁹ Kamana, ikiwa miyadi yakuwahukumu wanu ïja na utukufu, futi miyadi itakikisha ofwe aija na utukufu nkulu? ¹⁰ Kusema kweli, kitukufu kitanzi-co, sambi-pa sicutukuziwa tena kwa sababu ya utukufu wa sambi uzidire pakulu-wu. ¹¹ Basi, kwa kuwa miyadi ilainaki ñja na utukufu, futi miyadi itumika milele aiwa nawo utukufu pakulu?

¹² Kwa kuwa tanawo tamaa kamba-yo, titwakali pakulu. ¹³ Atiri kamba Musa, akifinikanga kumaso na lemba, ipate walzraeli wasiwone utukufu ukipunguka. ¹⁴ Na ankili za wanu zíkiwa ngumu. Kamana mpaka rero, pawafyoma miyadi ya mida, pazira íwafinika. Eyi pazira-yi slainika julu ya Almasihi tu basi. ¹⁵ Ndi kweli: mpaka rero, pawafyoma vitabu nya Musa, noyo pazira-yo ndi itenza iwafinika mawazo awo. ¹⁶ Fala munu paaludira ka Mwenye, eyi pazira-yi áfunuriwa. ¹⁷ Basi, Mwenye ndi Roho, na mahala paari Roho wa Mwenye, uwapo uhuru. ¹⁸ Noyo pazira-yo tifunuririwa piya-fwe ipate tinang'anize^{*} kamba nkirilolo utukufu wa Mola.^{*} Ntamana tiwankupinduriwa kila mara na Roho wa Mwenye, tolote kamili vyaari Mwenye, tizidi kolota utukufu wake.

4

Mali nkati ya vyombo nya utope

¹ Sambi, kwa kuwa tanawo eyi kazi-yi julu ya huruma ya Mwenyezimungu, tisase kurimbisa myoyo. ² Fala tikatala vitendo vyakufisiwa vyakutenza aibu. Tikatala kunteza munu na atipindula usemi wa Mwenyezimungu. Ila tisema ukweli baina, ntamana piya wanu wakidiri kwijiwa mmyoyo mwawo namuna yetu mbere ya Mwenyezimungu. ³ Ikiwa habari yetu yatiri kwereza ifisiwa, ifisiwa ka ware wari kupoteya. ⁴ Kuhusu ware sawankubali Insa, Ibilisi nlungu wa mulumwengu-mu kawafinika mawazo awo. Kawatenda javyo ipate wasiwone nlangaza vyairi Habari Ngema kuhusu Almasihi mwenyé utukufu, olóta sawa-sawa vyairi Mwenyezimungu. ⁵ Kamana atiritangaza ofwe wanyewe, ila tintangaza Almasihi Insa kuwa Mwenye wetu, na ofwe watumisi wenu kwa sababu ya Insa. ⁶ Konta kamba Mwenyezimungu vyambire “Nkati ya kisi ikorere nuru”, iye ndi nuru ikorera mmyoyo mwetu, eco ndi citijiwisa utukufu wa Mwenyezimungu, uwoneka mmwiri mwa Insa Almasihi.

⁷ Tanawo eya mali-ya nyombo nya utope, ipate wolotiwe uwezo ntukufu kuwa aulawa kwetu ofwe, úlawa ka Mwenyezimungu. ⁸ Kila upande tšafilika, fala atitemiwa. Tanawo tafauti, fala aitisa tamaa, ⁹ tankulumbatiwa fala atitipukiwe, tigwisiriwa pansi fala hataribiwe. ¹⁰ Daima kifo ca Insa ciwa nlukombe mwetu, ipate mmwiri mwetu mainsha a Insa neyo novyo awoneke. ¹¹ Kamana ofwe patiri hai, suku daima tiwa mbere ya kifo kwa ajili ya Insa, ipate mmiri yetu yakufwa mainsha ake novyo awoneke. ¹² Kwa javyo, kifo cítenda kazi kati yetu, fala mainsha a milele átenda kazi kati yenu umwe.

¹³ Sambi, kwa kuwa tanawo roho moja ya kwamini kamba vyavyandikiwe: “Nimwamini Mwenyezimungu, ndimana nisowera”, ofwe novyo tímwamini ndimana tísowera. ¹⁴ Konta tukwijiwa kuwa noyo anfufure Mwenye wetu Insa, na ofwe novyo akúja kutifula pamoa naye, na pamoa nnomwe akúja kutimisa mbere yake. ¹⁵ Kamana piya-vi vikuna kwa vyema vyenu, ipate izidi rehemba ya Mwenyezimungu ka wanu wengi wawenye, na ewo waje wanshukuru na wantukuze

* 3:18 Paulu asema kuwa wafulati wa Insa wawona utukufu wa Mola pawammona Insa. Insa akolota kamili vyaari Mwenyezimungu.

Mwenyezimungu.

Wájibu wakwikala na Almasihi

¹⁶ Kwa sababu ya javyo, ainatisa niya. Ingawa kuwa mwiri wetu wankuwa mwepepe, roho zetu ziwankurinbiswa suku anta suku. ¹⁷ Kamana ezi tabu notonoto za ewu wakati-wu zítijisira utukufu nkulu wa milele, nkulu pakulu wakupunda tabu zetu. ¹⁸ Basi, tisinang'anize vinu vyakuwoneka, ila tinanganize vinu saviwoneka. Kamana vyakuwoneka vípita, fala saviwoneka nya milele.

5

¹ Kamana tukwijiwa kuwa, pacisaka kudanguriwa kibanda* cetu, kwetu kuno mulumwengu-mu, típata nyumba yakupewa na Mwenyezimungu. Eco acijengiwe na makono a wanadamu, ila ndi nyumba ya milele mbinguni. ² Patiwa nkati ya eci kibanda-ci tankumira, vítajibu pakulu tisamire nyumba yetu ya mbinguni. ³ Kamana, pativaziwa namuna yetu ya binguni, atiriwona kuwa wawaka diki. ⁴ Patiinshi eci kibanda-ci‡, tikumira kwa kuwa tiremériwa. Atisakula kuvuriwa ila vitajibu tivaziwa nfululu, ipate mwiri wetu wakufwa ukakanyiwe na mwiri wa mainsha a milele. ⁵ Ire apangire kuwa evi vitikune ofwe ndi Mwenyezimungu. Iye kaakikisha kuwa eci ndi kweli julu ya kutipa Roho wake.

⁶ Kwa javyo, tírimba myoyo daima. Tukwijiwa kuwa patiinshi nnyumba ya ewu mwiri-wu, tiwa baidi na Mwenye, ⁷ kamana tankuinski siyo julu ya kuwona ila julu ya kwamini. ⁸ Tiwa myoyo radi, tiwona kuwa faradai tase mwiri-wu, tikainshi pamoja na Mwenye. ⁹ Basi, anta tiwe karibu anta tiwe baidi, haja yetu ndi kutenda vyavimwajibu Mwenyezimungu. ¹⁰ Kamana piya-fwe vítilazimu tiwe mbere ya Baraza tilamuriwe na Almasihi, ipate kila mmoja apokerere kwa vyaatendire na mwiri wake, anta atende meema au mabaya.

Tiwa wanu wakwitika zina ra Mwenyezimungu

¹¹ Kwa kuwa tanawo inshima pakulu mbere ya Mwenye, tíwashonga wanu

* 5:1 Kigeregu: "ema". † 5:1 Mana ake ndi kuwa patisaka kufwa, tikasa ewu mwiri-wu, tikuja kupata mwiri wa milele mbinguni. ‡ 5:4 "Kibanda-ci" mana ake mwiri wetu. § 5:16 "Níkidaniza javi" mana ake nikintula kuwa iye binadamu tu basi.

waludire upande wake. Namuna yetu yakwijiwikana na Mwenyezimungu. Nírindira kuwa namuna yetu nomwe novyo mukwijiwa mmyoyo mwenu. ¹² Atiri kurisifu ofwe wanyewe mbere yenu, ila tísaka tukupeni mana a kuridái kwetu. Kwa javyo, muwe nawo jibu ka ware waridái sairi kuwa cire ciri mmoyo, ila kwa sababu ya wema wapanja. ¹³ Kamana tikilawirira kamba wanu wa mava, faida ka Mwenyezimungu. Tikilawirira kuwa wenye ankili zetu, faida kwenu umwe. ¹⁴ Kamana pendo ra Almasihi rítilongoza, konta tíkubali kuwa munu mmoja kafwa kwa faida ya wanu piya. Kwa javyo, wanu piya wafwa. ¹⁵ Na iye kafwa kwa faida ya wanu piya ipate ware waínshi wasiinshi tena vyakuwajibu ewo wanyewe. Kwasa javyo, wájuzi wainshi vyakumwajibu ire afwire na afufuke kwa faida yawo, Almasihi.

¹⁶ Ndimana, tasa kuwalamula wanu kwa namuna ya kibinadamu. Mida kuhusu Almasihi níkindaniza javi§. Fala sambi simmwaza javyo! ¹⁷ Basi munu mmojawapo, akiwa nawo umoja na Almasihi, iye ikuwa kapongoriwa tena upya. Úmida ure upita, kanza upya. ¹⁸ Eya mainsha mapya-ya alawa ka Mwenyezimungu, atitúrire kupatana naye julu ya vire vyaatitdere Almasihi. Na Mwenyezimungu katipa cewo tiwasadiye wanu wapatane naye. ¹⁹ Basi Mwenyezimungu, julu ya Almasihi, kawankuwalanga wanu wapatane naye, saanang'aniza madambi awo. Eyi ndi habari yaatigabizire ofwe, habari yaku-patana. ²⁰ Kwa javyo, tiwa wanu wakwitika zina ra Almasihi, na Mwenyezimungu kawankutituma tisowere namwe. Basi tukulebelani, kwa ajili ya Almasihi: "Ritureni kupatana na Mwenyezimungu!" ²¹ Kwa ajili yetu, Mwenyezimungu kantula Almasihi, wakuwa tangu aakorire dambi, kuwa mmadambi nkulu, ipate julu ya umoja wetu na Almasihi, tilawirire kuwa wanu makamilifu julu ya ukamilifu wa Mwenyezimungu.

6

¹ Sambi, tankukola kazi na Paulu, tukutafadalini musipokerere rehema ya

§ 5:16 "Níkidaniza javi" mana ake nikintula kuwa

Mwenyezimungu kwa namuna saifāi.
²Konta iye akwamba:
 "Pauifikire wakati maalumu, omi
 nukusikira.
 Suku yakuvushiwa, uwe nukusaidiya."
 Onani, epa sambi ndi wakati maalumu, epa
 rero ndi suku yakuvushiwa.

Tafauti za Paulu ndi ushahidi wa kauli yake

³Tisinziyiwe munu na kinu kimojawapo ipate kazi yetu yakutumika isilaumiwe.
⁴Kwasa javyo, kwa piya vyatitenda, tankolota kuwa tankuntumika Mwenyezimungu: tankuhitamili pakulu, titabika, titowiwa, tipita tafauti za piya namuna-zi, tiibwa, ⁵tifungiwa nkalaboshu, watilavira vurumāi, tikola kazi pakulu, tititamili suku nydingi satilala au satírya kinu. ⁶Tolota uswafi wetu, werevu, imani, wema, roho ya utakatifu, pamoja na pendo rakwelii.
⁷Titangaza usowezi wakweli julu ya uwezo wa Mwenyezimungu, kwa kutumira sulaha za shariya upande wa nkono sonto na nkono nriro. ⁸Tintumika Mwenyezimungu wanu wakitisifu, wengine watifezeyi. Wakitisowerera vibaya, wengine vyema. Watita walongo ingawa tanawo ukweli.
⁹Titafitiwa kamba wanu satijiwikana ingawa tikwijiwikana sana-sana. Tiinshi na kifo nlukombe fala ona, tingari kuinshi. Tihukumiwa fala atiulaiwe. ¹⁰Tiuzonika fala daima tiwa radi. Titafitiwa kamba masikini, fala tiwatenza wanu wengi utajiri. Titafitiwa kamba satina kinu, fala tiri nawo vinu piya.*

¹¹Wanduzangu waKorintiyu, tukwambiranii kweli, myoyo yetu tukufungurirani.
¹²Atukufungirani myoyo, ila umwe ndi mutifungira myoyo pakulu ofwe. ¹³Basi, ludisani kwa kadiri yamupewa, nisowera namwe kamba wanangu: "Tifungurireni nfululu myoyo yenu."

Katalani kusanganyika na wanu sawamini

¹⁴Musisanganyike na ware sawankubali Insa. Namunani kinu ca shariya vyaciwa pamoja na sacina shariya? Namunani vyavikidirika kuwa pamoja nuru na kisi?
¹⁵Ndi kupatananii kuripo kati ya Almasihi na Ibilisi†? Au ankubáli Insa namunani vyaalungana na munu saankubali Insa?

¹⁶Umojani uripo kati ya nyumba takatifu

ya Mwenyezimungu na milungu sairi ya ukweli? Kamana ofwe ndi nyumba takatifu ya Nlungu ari hai. Kamba vyambire Mwenyezimungu‡:

"Omi nukwikala kati yaho, na nukwenenda kati yaho.
 Nikuwa Nlungu wawo, ewo wakuwa wanu wangu.

¹⁷Ndimana, lawani kati yaho§, watanukeni (amba ndi Mola), na kinu kicafu musikumbure. Na omi nukupokererani kwa radi.
¹⁸Basi, kwenu umwe nukuwa Baba, na umwe kwango omi mukuwa wanangu walume na waka (amba ndi Mola, Mwenyé uwezo piya)."

7

¹Wapendani wangu, kwa kuwa tanawo ezi tamaa-zi, tukeni tiriswafi wanyewe vitendo piya vya ucafū kati ya mmwiri mwetu au nroho zetu. Titimize kuinshi namuna ya utakatifu wakumwinshimu Mwenyezimungu.

Kutubiya na mainsha mapya kwa kunflata Insa

²Tipokerereni ofwe kati ya myoyo yenu. Hapania munu watindulumire, wala watinlumize, wala watimwiwire julu yakuntesa.
³Sisowera kusakula kukulaumuni. Nukwambiranii tangu mida kuwa umwe muwa mmyoyo mwetu, anta patifwa au patiinshi pamoja. ⁴Nukutumainini pakulu na niridai pakulu kwa sababu zenu umwe. Umwe munirimbisa moyo. Ingawa tanawo tabu nydingi, fala umwe munijaza radi!

⁵Kamana anta patifikire Makedoniya, mwiri wetu aupumure anta suku moja, ila kila upande tikipata tabu: panja tikibishana, na mmyoyo mwetu ukiwepo wofii.

⁶Fala Mwenyezimungu awarimbisa myoyo wanu wakunyenyekeya, noyo ndi atirimbisa myoyo julu ya kuja ka Titu. Siyo kwa sababu ya eco basi, fala tirimbisiwa myoyo novyo patisikire habari zakuwa moyo Titu munrimbisa moyo pakulu. Iye katambira kuwa musakula kuniwona, muwa na uzuni kwa sababu ya vikunire vire, na mwanawo pendo kamili pakulu kwango omi. Basi, omi nizidi kuwa radi pakulu!

* 6:10 Ona 1 waKorintiyu 1:5. † 6:15 Kigeregu: "Beliar". Beliar ndi zina rengine ra Ibilisi. ‡ 6:16 Ona waLawi 26:12. § 6:17 "Yaho" ndi ware awankubali Insa.

⁸ Waraka-yo anta ikuuzuniseni, situbu (ingawa mida nitubu konta niwona kuwa waraka-yo ikuuzunisani wakati aba.) ⁹Epa sambi, omi niwa radi, siyo kwa kuwa muuzunika, ila kuuzunika kwenu-ko kukusalamurirani kutubiya. Kamana muuzunika kwa namuna vyaapangire Mwenyezimungu, ipate musipate hasara kwa sababu ya ofwe. ¹⁰Konta kuuzunika kwa namuna vyasaka Mwenyezimungu kuntenza munu kutubiya ipate avushiwe, ewo uzuni-wo auremera. Fala kuuzunika kwa namuna ya kimulmwengu kumpereka munu kuinfwa. ¹¹Tunzani sana-sana kuuzunika kwa namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu-ko kuja na vitendo vyema-vyema. Kujisa hamu, wájibu wakuwa wanu samuna makosa mbere yetu ofwe, vikukimani vinu vibaya, inshima, hamu ya kuniwona, wájibu wa kutenda ibada, pamoja na ucilili wa kumhukumu munu atendire ubaya! Kwa piya namuna-zi, molota kuwa muwa swafi kuhusu hali-yi. ¹²Basi, vyanukwandikireni siyo kwa faida ya munu atendire ubaya wala atendiwe ubaya, ila nukwandikirani ipate mbere ya Mwenyezimungu moloteriwe hamu yenu yamuri nawo kwetu ofwe.

¹³Kwa javyo, tirimbisiwa myoyo.

Kwasa vyamatirimbise myoyo yetu, tiwa radi pakulu kwa kummona Titu ari radi kwa sababu ya umwe piya kutengemansa roho yake. ¹⁴Niridái pakulu kwenu umwe, siriwonera haya ila viwoneka kuwa vyakweli. Kamba daima vyanukukwambirangani kweli, na sambi vyanimwambire Titu kuhusu umwe, nevyo novyo viwoneka kuwa vyakweli. ¹⁵Iye akwajibwa namwe pakulu paakumbukira namuna vyamunsikirize, vyamumpokerere ka inshima na kunyaeyekeya. ¹⁶Basi, nukuwa radi pakulu konta nanawo hakika piya kwenu umwe.

8

Kumera na moyo radi

¹ Sambi, wanduzangu, nukwambireni kuhusu rehema ya Mwenyezimungu ipewe jamati za Makedoniya. ²Kamana ingawa kuwapata kuyerereriwa na tabu nydingi zawenye, wawa nawo dhiki ulu,

* ^{8:4} "Watakatifu" ndi wenye kwamini wamasikini Yerusalemu.

fala iwejala radi pakulu mpaka radi-yo iwatenza kumera sakuna coyo wala mpaka. ³Nilavya ushahidi kuwa walavya vyawawere navyo na wapundisa, na wakiwapa na moyo radi. ⁴Ewo watitafadali mara nydingi zawenye wapate nafasi ya swifa ya kuwa munkonjo wa ware walavya swadaka ya kuwaperekera watakatifu*. ⁵Watenda zaida vyatikirindira: kwanza waripereka mmakono mwa Mwenye, na kamba vyaiwere nafsi ya Mwenyezimungu, waripereka novyo mmakono mwetu. ⁶Kwa nowu nfano wawatendire wenzenu waMakedoniya-wu, tisaka tinlebele Titu aludire kwenu-ko ipate, kamba vyaaanzire tangu mida, atimize eyi rehema-yi kati yenu umwe novyo. ⁷Umwe, kwa kuwa ukwijalani tele-tele uwezo wa kwamini, usowezi, fahamu, juhudji piya, pamoja na pendo rikulu rakulawa kwetu ofwe, novyo ikwijareni tele-tele noyi rehema-yi.

⁸ Vyanukwambirani-vi sukushurutisani, ila nisaka kuwa juhudji ya wanu wa jamati nyengine ikutzeneni kuwamera wenzenu, mukwakikisha kuwa kupenda kwenu kakweli. ⁹Kamana mukwijiwa rehema ya Mwenye wetu Insa Almasihi, kuwa, kwa faida yenu, ingawa ákiwa tajiri nkulu, karitula kuwa masikini, ipate julu ya usikini wake, mulawirire kuwa matajiri.

¹⁰ Kuhusu mwaha-wu, nukwambirani mawoni angu: ndi vyema kuwa umwe vyamwanzire tangu makejana kutenda, (na siyo kutenda basi, fala na kusaka kusaidiya neko), ¹¹zidini kutenda vitendo vyemavyo mpaka mwinsho, sawa-sawa na hamu ngema noyo, mukicanga camuri nawo. ¹²Ikiwa muwa nawo futi hamu ngema ya kucanga, kuwapa sawa-sawa na camuri nawo ndi vyema, sairi na kinu samuna. ¹³Isiwe wamojawapo wana fusika, umwe mubaki makono-waka, ila ware wari nawo watonge sawa-sawa. ¹⁴Wakati-wu, vingi vyenu viwasaidiya wenzenu wakosofu, ipate wakati mwengine vingi vyawo vikusaidiyyeni. Kwa javyo, hali yenu ikuwa sawa-sawa. ¹⁵Kamba vyayandikiwe†: "Wavunire pakulu awawere na vingi, wavunire aba awatowiwe."

Wanu wakinsaidiya Paulu

† 8:15 Ona Kulawa 16:18.

¹⁶ Ashukuriwe Mwenyezimungu ampere Titu mmoyo niya mmoja ya niri nawo omi kwenu umwe. ¹⁷ Iye ketikiza catinlebele, na kwa kuwa nawo hamu pakulu, kaja kwenu kwa kusaka kwake. ¹⁸ Timpereka pamoja neye nduyetu wakwinshimiwa njamati piya kwa namuna vyayereza Habari Ngema. ¹⁹ Kwasa javyo, eyo nduyetu-yo katondoriwa na majamati kutiperekwa patitenda neema ya kungabizi ncango. Kazi-zi titenda kwa utukufu wa Mwenye, na ipate tolote nafsi yetu ngema. ²⁰ Tisaka tirinyemese asiwepo wakutisutumu kwa namuna vyatiri kulavisa ncango nkulu watigabiziwe ofwe-wu. ²¹ Kamana tukwangaikira vitendo vyema, siyo mbere ya Mwenye basi, fala mbere ya wanu novyo.

²² Timpereka pamoja newo nduyetu, watiwakikishe mara nydingi zawenye kuwa na juhudu kwa vinu vingi. Iye kawa nawo juhudu pakulu sambi-pa, kwa kuwa akutumainini pakulu. ²³ Kuhusu Titu, iye mwenzangu, ákola kazi nomi ya kukusaidiyani umwe. Kuhusu wanduzetu wengine, ewo watumisi wa jamati, wantukuza Almasihi. ²⁴ Basi, mbere ya jamati, olotani kuwa muwapenda, ndimana tanawo shariya ya kuridái kwa sababu yenu umwe.

9

Sababu zakumera na moyo radi

¹ Sambi, kuhusu kuwacangira watakatifu, aisakikana omi kukwandikirani.

² Nukwijija hamu yenu vyanírdái namwe mbere waMakedoniya, nukwamba: "Wenziwe Akaya wákiwa tayari muda wa mwaka mmoja." Na niya yenu iwashonga wanu wengi. ³ Nukuperekerani ewa wanduzangu-wa wakikishe kuwa kuridái kwangu kwenu umwe kusitowe faida kwa namuna-yi. Vinajibu kuwa, kamba vyanambire, muwe tayari. ⁴ Kamana, ikiwa wenzetu wa Makedoniya waja pamoja nomi, na wakukusinganani samuri tayari, omi nanga nikejeliwa, na umwe mukejeliwa pakulu, kwa sababu ya kuridái kwangu. ⁵ Ndimana, niwona kuwa vyema kuwalongoza ewa wanduzetu-wa, ipate watengeze wenu wamulavire

* 9:9 Ona Zaburi 112:9.

† 9:13 Kiyasi ca ware wákiwa Yerusalem wâpokerere nsada wa waKorintiyu.

tamaa. Kwa javyo, kucanga kwenu kuwe ka myoyo radi, kusiwe ka kukenenekezeriwa.

⁶ Kumbukirani javi: avyála aba, avuna aba, na avyála vingi, ávuna vingi. ⁷ Kila mmoja alavye amere ikiwa kanuwiya mwanyewe, bila kurishuku wala kuduguda. Kamana Mwenyezimungu ámpenda munu ámera ka moyo radi. ⁸ Na Mwenyezimungu kanawo uwezo wa kukwijazani neema kwa wingi, ipate daima mupate vyamusakula kwa kila namuna, ipate nomwe muwasaidiye pakulu wenzenu kwa vitendo vyema piya. ⁹ Kamba vyavyandikiwe*: "Katonga umunu-mwema, kawapa masikini,

ukamilifu wake auriwariwa tena."

¹⁰ Ire ámpa mbeyu nrimi, na nkate wakutufuna, iye akuja kumpa na kuvisa mbeyu yenu, na akongeza visumo vya ukamilifu wenu. ¹¹ Ndi kweli, umwe mukuja kupewa utajiri kwa namuna piya ipate nomwe novyo daima mumere vingi. Na kwa sababu ya ncango wenu wawapokerera julu yetu, ewo wanshukuru Mwenyezimungu.

¹² Konta eyi kazi yakulavya ncango-yi aiwasaidiya cawasakula watakatifu tu basi, fala isalamula novyo kushukuriwa pakulu Mwenyezimungu. ¹³ Julu ya eyi kazi, mwakikisha kuwa vyamwereze kuhusu Habari Ngema ya Almasihi mwankutimiza kwa vitendo. Kwa javyo, wanu[†] wantukuza Mwenyezimungu kwa meema yenu, akolota kuwa mulungana newo pamoja na piya wenyewe kwamini. ¹⁴ Na ewo wakulebelelani duwa na hamu pakulu, kwa sababu ya rehema ulu ya Mwenyezimungu nkati yenu. ¹⁵ Ashukuriwe Mwenyezimungu kwa swadaka yake sakidirika kwerezeka.

10

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

¹ Sambi, omi Paulu nukutafadalini kwa namuna ya imani na wema wa Almasihi, (omi nilongoperiwa kuwa niwa mwepepe paniwa pamoja namwe, kumbe niwa ngumu paniwa baidi namwe),

² nukutafadalini kuwa paniwa kuwa pamoja namwe, ainilazimu kuwa ngumu pakulu, kamba vyaniwaza kuwa ndi visakikana mbere ya wamojawapo, wasema

kuwa tiinshi kwa kufulata namuna ya kibinadamu. ³ Ndi kweli kuwa tiinshi kibinadamu, fala sifulata kibinadamu panitenda vita na Ibilisi. ⁴ Kamana sulaha zetu zatitendera vita sizo za kibinadamu, ila zanawo uwezo wa Mwenyezimungu, kushinda kutawala ka Ibilisi na kugwisa mawazo ake. ⁵ Nozi sulaha-zi zanawo uwezo wa kushinda piya mawazo a kuridāi alawírira julu ya kubishana na wijiwifu kuhusu Mwenyezimungu. Novyo, zanawo uwezo wakufunga kila mawazo a binadamu ansikirize Almasihi. ⁶ Pakusaka kutimiziwa kusikiriza kwenu, tukعوا tayari kuwahukumu piya sawansikiriza Mwenyezimungu.

⁷ Nang'anizani ciri mbere ya kumasoz kwenu. Munu mmojawapo, akiwa nawo uhakika kuwa wa Almasihi, akumbukire kuwa kamba iye vyaa riwa wa Almasihi, na ofwe novyo tiwa wa Almasihi. ⁸ Dalili niridāi pakulu kuhusu mamulaka anipewe na Mwenye Insa, wala siriwonera haya. Mamulaka anipewe-ya siyo akukufujani ila nukupeni nguvu katika kwamini kwenu. ⁹ Avinajibu kukopepesani julu ya waraka zangu. ¹⁰ Wanu wamojawapo wakwamba: "Waraka zake ngumu na zishurutisa, fala iye patiwa onse, akuwa mwepepe, na usowezi wake aufai kinu." ¹¹ Wanu wamba javyo-wo wejiwe kuwa, kamba yyanandike julu ya waraka niri baidi, ndi vyantenda sawa-sawa paniwa karibu yenu.

¹² He, atishubutu kuritula kuwa sawa-sawa au kwa namuna moja na ware waritula ubora pakulu! Ewo walandanisana, waripima na vipimo vyawo wanyewe. Basi, awana deretu! ¹³ Fala omi siridāi kupunda mpaka, ila niridāi nkati ya mipaka yaaniturire Mwenyezimungu. Nkati ya noyo mipaka-yo, ndi kazi yanikola nomwe. ¹⁴ Atiridāi pakulu kamba wanu satinafika kwenu umwe, konta tija mpaka inti yenu, kukwerezani Habari Ngema ya Almasihi. ¹⁵ Kwa javyo atiridāi kupunda mpaka, atiridāi na kazi yawatenda wanu wengine. Fala tirindira kuwa, pakuzidire kukula kwamini kwenu, kazi yetu katika yenu ikuja kuwa nyingi pakulu. ¹⁶ Basi, tikidiri kuka kutangaza Habari Ngema

inti nyengine kwasa kwenu kamwikala-ko, ndimana atiridāi na kazi yawesire kutenda wanu wengine. ¹⁷ Kamba vyayandikiwe*: "Munu asaka kuridāi, aridāi na vire vyatenda Mwenye basi." ¹⁸ Kamana mwenyé kukubaliwa siyo munu arisifu mwanyewe, ila ire asifiwa na Mwenye Insa.

11

Paulu abishana na mawalii walongo

¹ Vinajibu munihitamili aba ingawa nilanda munu saana deretu. Tafadali nihitamili! ² Nukuririrani wivu kamba Mwenyezimungu vyakuririrani wivu, konta umwe muwa kamba mwari-harusi kamili waninlombese nlume mmoja basi, Almasihi. ³ Falakini nikopereza kuwa, kamba Hawa vyaa teke na nyoka julu ya ujanja wake, mawazo enu akuja kuteseka, mukwasa njira ya kweli na swafi yakunshugulikira Almasihi. ⁴ Kamana ikiwa kaja munu kukwerezani kuhusu Insa mwengine saari ire watukwerezani, muhitamili. Au ikiwa munu-yo kankusowera kwa kumilikiwa na roho mmojawapo yakusiyana na Roho Takatifu akwisukireni umwe, mumwihitamili. Au ikiwa munu-yo kankusowera habari nyengine yakusiyana na ire yamwisire kukubali, muhitamili. ⁵ Sikirizani, omi niriwona kuwa siri ntoto koliko ewa mawali walanda kuwa bora pakulu-wa! ⁶ Dalili sijiwa kusowera sana, novyo-sivyo nanawo wijiwifu. Kwa namuna-zi piya, vinu piya tukoloterani kuwa ewu ndi ukweli.

⁷ Panirinyenyekye mwanyewe kukusifuni umwe, julu ya kukwerezani Habari Ngema bure, nikola dambi? ⁸ Niwewira jamati nyengine*, nikitwala nshahara ipate nukusaidiyeni umwe. ⁹ Na panikiwa nomwe, parikinitowa luziki, simwandibire munu anta mmoja. Vinu vinitowire wanaunire ndi wanduzetu walawire Makedoniyi. Kwa namuna-yo piya, umwe amuremeriwe nomi, nomi sisakire kukuremeresani. ¹⁰ Ukweli wa Almasihi uwa mmojo mwangu panamba kuwa kuridāi kwangu kanukutumikirani bure akunyamazikana piya inti za Geresiya.

* 10:17 Ona Yeremiya 9:24. Ona novyo 1 waKorintiyu 1:31. * 11:8 Kusema kweli iye awewire, kuwasaidiya kwa kusaka kwake, avikinlazimu. Ntamana Paulu akwamba "niwewira". Iye akisakula kusema kuwa waKorintiyu awakitenda ciwajuzire kutenda.

¹¹ Kwa sababuni? Itakuwa sukupendani? Mwenyezimungu akwijiwa kuwa omi nukupendani pakulu!

¹² Fala omi nizidi kukatala kupokerera luziki renu ipate niwasutumu wanu wakuwajibu kuridai wamba kuwa kazi zavo sawa-sawa na zangu-zi. ¹³ Nowo wanu-wo mawalii walongo, watumisi wakukutesani, waritula kuwa mawalii wa Almasihi. ¹⁴ Fala avinusususal! Anta na Ibilisi wawenye akidiri novyo kuroleta kamba laika wa nuru! ¹⁵ Ndimana, sico kinu cakunishangisha ikiwa watumisi wa Ibilisi newo novyo wáritula kuwa watumisi wa ukamilifu. Fala mwinsho, wakúja kuhukumiwa kadiri ya vitendo vyawo vyawatenda.

Tabu nydingi za Paulu

¹⁶ Mara nyengine tena, musidanize kuwa omi ninlanda munu saana deretu. Fala anta muwaze javyo, nikubalini kamba munu saana deretu nipaye aba cakuridai.

¹⁷ Canisowera nikiridai nitumaini. Sisowera kwa mamulaka a Mwenye Insa, ila níswera kamba munu saana deretu. ¹⁸ Wengi waridai kwa namuna ya kibinadamu, basi nomi nitenda novyo. ¹⁹ Kusema kweli, muwahitamili wanu sawana deretu kwa radi. Mana ake muwa werevu? ²⁰ Kamana wakuténdani utwana-wo, wakupókerani vyamuri navyo piya, wakunyang'ányani, wakufézéyini na wakwefyáni malatuma, muwahitamili. ²¹ Sina nguvu yakutenda javyo! Niswamiini!

Fala ikiwa kawapo munu atwakali kuridai, (epa niludira kusowera kamba munu saana deretu), nomi nitwakali kuridai novyo. ²² Wakwamba kuwa ewo Waebraniya? Nomi novyo! Kwaho ewo Izraeli? Nomi novyo! Ewo wajukulu wa Iburahima? Nomi novyo! ²³ Ewo watumisi wa Almasihi? Omi níntumika Almasihi pakulu. (Nankusowera kamba munu saana deretu.) Níkola kazi pakulu pawenye kuwapunda ewo, nifungiwa mmakalaboshu mara nydingi zawenye kuwapunda ewo, nibiwa mara nydingi zawenye, na nikiwa nkati ya hatari ya kifo mara nydingi zawenye. ²⁴ Nihukumiwa na Mayahudi mara ntanu, wanicapa viboko talatini na

* 12:2 Epa, kusema kweli, Paulu aramba iye mwanyewe. wakiwaza kuwa ziwapo bingu nydingi. Epa Paulu asowera kuhusu kuwepo ka bingu natu, iye katwariwa mpaka bingu ya mwinsho.

kenda. ²⁵ Nikonyoriwa na miti mara natu, wanipanja na mawe mara moja, nitota na ngalawa mara natu, ²⁶ kutwa nzima usiku na nsana nasíke mbahari, na nitenda safari nydingi zawenye kuno nikitabika hatari ya mmyuto, hatari ya wevi, hatari ya wanu wangu Mayahudi, hatari ya wamalamboni, hatari ya mmakaya makulu, hatari ya nlanga, hatari ya bahari, na hatari ya wanu waritula kuwa wafulati wa Insa fala sawari. ²⁷ Nihitamili wakati wanisokere pakulu na wanikilwaziwa pakulu. Suku nydingi sanilala usiku. Suku nydingi zawenye nikifwa njala na nyotwa, na ikipita kutwa nzima sanirire. Inizizima baridi, sikiwa nawo cakurifinika. ²⁸ Na visitoshe, nijuzi kuremeriwa daima-zi kwa sababu ya mashuguli a piya jamati-zi. ²⁹ Ikiwa munu kawankutabika, nomi novyo nankutabika. Munu patesiwa kulawa njira ya kweli, omi nikimiwa pakulu!

³⁰ Basi, ikisakikana omi kuridai, nukuja kuridai kuhusu vinu vyolota kuwa omi niwa mwepepe. ³¹ Mwenyezimungu,

Nlungu na Baba wa Mwenye wetu Insa, Mwenye kusifiwa daima milele, iye akwijiwa kuwa siri kusema ulongo.

³² Panikiwa Damashiku, guvinadoru wa nfalume Areta kawamuru minduna wekare mmiryango ya kaya ipate wanikore.

³³ Fala nitaiwa nkisapo, nikipenyезиwa pakitololo, nikiteremusiriwa panja, javyo ndi vyanikidirire kopolonyoka mmakono mwake.

12

Ruhuya ya Paulu na wepepe wake

¹ Inibidi niridai ingawa kuridai kwangu akuna faida. Niridai kuhusu ruhuya pamoja na vyanoloteriwe na Mwenye Insa. ² Nimwijija mwananlume mmoja*, nfulati wa Almasihi, myaka kumi na mine ipitire kâtwariwa akukisiwa binguni ya mwinsho bora†. Sjiwa kuwa iye nkati ya mmwiri mwake au panja ya mwiri, ila Mwenyezimungu ndi ejixa. ³ Nukwijiwa kuwa mwananlume-yo kâtwariwa, kweli sjiwa nkati ya mmwiri mwake au panja ya mwiri, ila Mwenyezimungu ndi ejixa. ⁴ Iye kâtwariwa akiperekwa peponi, na

† 12:2 Kigeregu: "bingu yatatu". Nowo wakati-wo wanu

noko kasikira vinu nya matajabisa pakulu savikidirika munu kwereza.⁵ Kwa zina ra mmoja noyo-yo niridai, fala sisaka kuridai kwa zina rangu omi mwanyewe, ila niridaira wepepe wangu. "Kusema kweli nikisaka kuridai, siwa munu saana deretu, kamana nisowera kweli. Fala sitenda javyo konta sisaka kuwa munu aniwazire kinu kupunda vyaaniwona au vyaanisikira,⁷ anta nipoherere ruhuza za matajabisa. Fala kwa ajili ya kuniziwiya kuwa nisirtenze, mmwiri mwangu nitaiwa tafauti moja kamba mwiwa, wakuperekwa na Ibilisi, anihukumu mpunde-mpunde. Uperekwa kwa ajili ya kuniziwiya nisirtenze.⁸ Kuhusu eyi tafauti-zi, ninlebelia Mwenye mara natu anilavye.⁹ Fala iye kanijibu: "Ikutosha rehema yangu noyo, kamana nkati ya kuveya kwako, uwezo wangu utimu kukamilika kweli-kwelini." Ndimana, niwa radi niridai kuhusu wepepe wangu, ipate julu yangu omi uwoneke uwezo wa Almasihi.¹⁰ Aye, kwa zina ra Almasihi, niwa radi pakulu na wepepe wangu, matukano, kutowiwa, kulumbatiwa, pamoja na tafauti. Kamana paniriwona kuwa mwepupe ponse, nowo wakati-wo ndi panikomafa.

Mashuguli a wenye kwamini wa Korintiyu

¹¹ Nilawirira kuwa munu saana deretu, fala umwe ndi munilazimishe. Kusema kweli, omi nikijuji nisifiwe nomwe-po, kamana ingawa siri munu bora, sitowa kuwa kinu kati ya ewo wetiwa "mawalii wakulu-wo".¹² Kweli-kwelini, alama ya walii itendiwa kati yenu na imani pakulu, julu ya alama na mambo a matajabisa, pamoja na vitendo nya uwezo.¹³ Camuveyesiwe koliko jamati nyengine kinani? Cisiyane kimoja ca kuwa omi mwanyewe sukuremereseni kwa kunisaidiya. Basi niswamiini ewo ukosa-wo!

¹⁴ Sambi, eyi ndi mara yatatu ya niri tayari kuja kukuwonani. Sukuremeresani, kamana sisakula kinu camuri naco, ila muniyeri ndumwe. Kamana wasimana awajuzi kuwaturira vinu wawa zavo, ila wawawa ndi wajuzi wawaturire vinu wana wavo.¹⁵ Niwa radi kwaribu piya vyanyi navyo, anta kuraribu omi mwanyewe, kwa

faida yenu. Novyo-sivyo, ikiwa nukupendani pakulu, nipendiwa aba?¹⁶ Kwasa javyo, omi siremere kwenu umwe. Novyo-sivyo, wamojawapo kati yenu wadaniwa kuwa niwa njanja, ndimana nankukutesani.¹⁷ Itakuwa nukunyonyani kwa munu mmojawapo kati ya wanu wanukuperekereeni?¹⁸ Ninlebelia Titu aje akuwoneni, na nim-perekwa nduyetu mwengine pamoja naye. Itakuwa Titu-jo kakunyonyani?¹⁹ Sivyatiri omi na Titu na roho yetu simmoja? Na mwendo wetu simmoja?

¹⁹ Dalili muwaza kuwa tankusakula kurikengera mbere yenu. Fala kusema kweli, tukwambirani mbere ya Mwenyez-imungu, vyatitumiwe na Almasihi. Piya vyatukutenderani, wanduzetu wapendani wetu, vyema vyenu umwe.²⁰ Kamana nukopereza panija kukuwonani-po nukusinganani na vitendo savinajibu. Na umwe kuniwona namuna nyengine savikwajibuni. Nukopa kukusinganani mukumana, ukwijareni wiyanana nyongo, na kila munu akiriwazira mwanyewe. Nukopa kukusinganani umwe mukilau-miyana au mukiwateta wenzenu! Nikopa novyo kukusinganani mukirisukula au mukumana.²¹ Omi nukofeleya panija tena-po, Nlungu wangu kuja kunitaya unyenyekevu mbere yenu umwe. Ntamana nukuja kurira ka wengi wakorire dambi mida sawatubiye ucafufu wawo, lukware rawo, na vitendo vibaya vyengine tena vyawatenda.

13

Vyaalaizire Paulu

¹ Eyi ndi mara yatatu yanija kukuwonani umwe.
"Kukosa ka munu kujuzi kwakikishiwe julu ya ushahidi wa wanu wawiri au watatu."^{*}

² Panikiwa noko safari yapiri, niwalaizira sana futi wakikolanga dambi. Sambi-pa panitowire kuwa pamoja nomwe, niwalaizira wakikolanga dambi mida pamoja na piya wanu wengine, kuwa panija tena, siwaswamii.³ Nitenda javyo konta musakula kwakikisha kuwa Almasihi asowera julu yangu omi. Iye aarolota kuwa mwepupe mbere yenu, ila ndi mwenyé

* 13:1 Ona Kumbukumbu 19:15. Ushahidi watatu dalili ndi safari natu za Paulu zokire kuwawona.

uwezo kati yenu. ⁴ Ingawa paafwire pansalaba ákiwa mwepepe, fala sambi-pa kankuinshi julu ya uwezo wa Mwenyezimungu. Kamana nofwe novyo tilungane naye tiwa wepepe, fala tikuja kuinshi naye na uwezo wa Mwenyezimungu, uwezo watitumira patiwa pamoja namwe.

⁵ Ritunzeni umwe wanyewe, muwone kuwa kweli-kwelini muwa wanu wa kwamini. Rakikisheni wanyewe. Amwamini kuwa Insa Almasihi kankuinshi mmyoyo mwenu? Sairi kuwa mukatariwa nfululu. ⁶ Vinajibu mwijiwe kuwa ofwe atikatariwa.

⁷ Tilebela ka Mwenyezimungu kuwa umwe musitende kitendo kibaya anta mmoja. Tilebela javi siyo kwa ajili ya kuwa tisifiwe, ila ipate mutende meema ingawa ilanda kuwa tikatariwa. ⁸ Kamana atishubutu kutenda kinu cakubishana na ukweli, ila cakupendeleya ukweli. ⁹ Kamana anta ofwe tiwe wepepe, tikuwa radi umwe murimbire novyo. Catilebela ndi kuwa murimbise kwamini kwenu. ¹⁰ Basi, evi vinu-vi nankukwandikirani saninafika eko, ipate nikija, nisisowere namwe kan-guvu nakutumira mamulaka anigabizire Mwenye, siyo kuwa akudanguren iila akujengeni.

Salamu za mwinsho

¹¹ Mwinsho, kwaherini wanduzangu. Sakulani kuwa makamilifu, rimbisanani myoyo. Inshiini nkati ya umoja na salama munu na mwensiwe. Mukinshi javyo, Mwenyezimungu Mwenyé pendo na salama akuwa pamoja namwe.

¹² Komazanani nkati ya pendo ra Almasihi. ¹³ Wenyé kwamini piya wakuperek-erani salamu.

¹⁴ Rehema ya Mwenye Insa Almasihi, pendo ra Mwenyezimungu, na umoja wa Roho Takatifu viwe namwe piya.

Waraka ya Paulu ka waGalata

Mwanzo

Paulu eyi waraka-*yi* kawandikira wenyewe kwamini wa jamati inti za Galata (kwitiwa rero Turkiya). Paulu kereza Injili nozi jamati-*zi*, na akisakula kuwakumbusira kuwa wakikishiwa julu ya kuntumaini Insa Almasihi aiwera julu yakufulata shariya.

Paulu akwanza kutunza mamulaka ake kamba walii ona (sura ya 1-2), ikisa afunda kuwa piya warkubali Insa Almasihi, anta wawe au wasiwe Mayahudi, wapata kuvuka kakutimu julu ya Almasihi ona (sura 3-4). Nkati ya sura ya 5-6, Paulu akolota namuna Injili vyajia na rehema yakumwasa munu kuwa na uhuru wa kweli na vyaimwasa munu kuinshi namuna ya utakatifu.

Salamu

¹Omi Paulu, walii, solotiwe na wanadamu wala kwa mamulaka asaka kuwa onse a wanadamu, ila nolotiwa na Insa Almasihi pamoja na Mwenyezimungu Baba, anfufure Insa ka wafwi. ²Omi pamoja na wanduzangu piya wakuno tukuperekera ni salamu umwe, wenyewe kwamini wa mma-jamati a Galata. ³Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Mwenye Insa Almasihi, akujanlyieni rehema na salama. ⁴Insa ndi ire aripereke mwanyewe kwa sababu ya dambi zetu, ipate atinusuru nkati ya eyi tarehe yakunyata ya sambi-*yi*, kamba vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu, Baba wetu. ⁵Mwenyezimungu atukuziwe daima milele. Aamina!

Habari Ngema mmoja tu basi

⁶Nukushangani pakulu futi kamana mukwngupa kuntipuka ire akwitireni kwa rehema ya Almasihi, mwankufulata Habari Ngema nyengine. ⁷Kusema kweli, aipo habari ngema nyengine. Novyo-sivyo, wawapo wengine wankukutangaushani, wasiyansia vibaya Habari Ngema ya Almasihi. ⁸Anta tiwe ofwe au laika mmojawapo wa binguni akukwerezani Habari Ngema yakusiyana na yatukwerezani ofwe-pa, eyo munu-*yo* alaniwe! ⁹Kamba vyaatambire mida, na sambi-pa nukwamba

tena: munu mmojawapo akereza Habari Ngema yakusiyana na yamupokerere umwe, alaniwe!

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

¹⁰Sambi, nisakula kukubaliwa na wanadamu au na Mwenyezimungu? Au nisakula viwajibu wanadamu? Kamba níkisakula viwajibu wanadamu, singari kuwa ntumisi wa Almasihi. ¹¹Kamana, wanduzangu, nisaka mwereriwe kuwa Habari Ngema yanukwerezeni omi siyo ya mawazo a kibinadamu. ¹²Omi sambiriwe na munu asaka kuwa onse wala sifundiwe, ila nifafanuririwa na Insa Almasihi.

¹³Musikira futi kuhusu mainsha angu a mida panikifulata dini ya kiyahudi, kuwa nikiwalumbata pakulu wanu wa jamati ya Mwenyezimungu, anzima yangu ikiwa ya kufuja. ¹⁴Níkishika dini ya kiyahudi pakulu, níwapunda wenzangu wengi wawenye. Nkati ya hirimu moja, níkiwa nawo hamu pakulu yakufulata tabiya za wababu zangu. ¹⁵Fala Mwenyezimungu, kwa rehema yake, kanitondola tangu niri mmatumbo mwa mama na kanita nintumike. Paufikire wakati maalumu wakumwajibu, ¹⁶iye kani-fafanurira Mwanawe ipate niwerezee Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi kuhusu Mwanawe-*yo*. Pavinikunire piya-*vi*, sukire kulebela ankili ka binadamu, ¹⁷wala sukire Yerusalemu kuwonana na wanu wanzire kuwa mawalii omi saninamba kuwa. Ila nuka kimbere inti ya Arabia, ikisa nikiludira Damashiku. ¹⁸Bandi ya myaka mitatu, nikwera nuka mpaka Yerusalemu kummonna Peduru*, nikala naye sumana mbiri. ¹⁹Kumwasa iye, simmonire walii mwengine sairu Yakobu, nduye Mwenye wetu. ²⁰Vyanukwambiran-i-*vi*, mbere ya Mwenyezimungu siri kulongopa!

²¹Ikisa nuka inti za Siriya na Kilikiya. ²²Makundi a wenye kunfulata Almasihi wakikalanga Yudeya wákiwa sawananijiwa munu wawenye-*mi*. ²³Ila wakisikiranga basi ikambiwa: “Ire akitilumbatanga ire, sambi kankwerezza habari ya kwamini yaâkikeneka kufuja mida.” ²⁴Ndimana wakintkuza Mwenyezimungu kwa sababu ya omi.

* 1:18 Kigeregu: “Sefa”.

2

Paulu akubaliwa na mawalii wengine

¹ Bandi ya myaka kumi na mine, nikikwera tena Yerusalem pamoja na Barinaba, ninsukula novyo Titu. ² Nuka kwa kuwa Mwenyezimungu kânfahamisha kwa ruhuwa kuwa nikijuzi nuke. Nisowera pambari na wanu wakwijiwikana kuwa wakulungwa, niwereza Habari Ngema yaniwerezanga wanu Sawari-Mayahudi, ipate nijiwe kuwa kazi yanitenda na yanikitendanga aiwere ya bure. ³ Anta Titu mwenzangu watikiwa pamoja, ingawa aawere Yahudi*, awanshurutise kwingira itani. ⁴ Novyo-sivyo, wâkiwapo wenzetu walongo waringiza kisiiri-siiri kamba manasonde munkonjo mwetu, waperereze uhuru watiri nawo kwa kulungana na Almasihi Insa, wakisaka kutitenda tena utwana. ⁵ Atikubaliyanie vyawasowere anta suku moja, ipate ukweli wa Habari-yo uzidi kuwa nomwe. ⁶ Na nowo wakwijiwikana kuwa wakulungwa wa jamati-wo, awasakire kupindula habari zanikerezanga zire. (Nepo nukwamba aviniyeri cawari nowo wakulungwa-wo, konta Mwenyezimungu aalamula kwa kunnang'aniza munu.)

⁷ Kwasa javyo, ewo wawona kuwa Mwenyezimungu kângabizi omi kuwerezza Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi, kamba vyaâgabiziwe Peduru kuwerezza Mayahudi. ⁸ Konta Mwenyezimungu ampere uwezo Peduru kuwa walii ka wenyetani†, noyo-noyoni ndi anipere uwezo niwe walii ka wanu Sawari-Mayahudi. ⁹ Basi, nakuwona rehema yanipewe omi, Yakobu, Peduru‡ na Yahaya, wâwerc maribwi a jamati, wakitilunga nkono, omi pamoja na Barinaba, alama ya kutitikizira. Watenda javyo ipate ofwe tiwerezze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi, kuno ewo wakiwerezza Mayahudi. ¹⁰ Ila watilaizira kinu kimoja basi, kuwa tiwasunge masikini, neci ndi caniri nawo niya kutenda.

Paulu ansutumu Peduru

* 2:3 Kigeregu: "âwero nGeregu". † 2:8 "Wenye itani" mana ake Mayahudi. ‡ 2:9 Kigeregu: "Sefa", zina rengine ra Peduru. § 2:11 Kigeregu: "Sefa", zina rengine ra Peduru. * 2:14 Kigeregu: "Sefa". † 2:15 Kigeregu: "wamâdambi" konta eyi ndi namuna Mayahudi vyawaweta wanu Sawari-Mayahudi kwa awafulata Shariya za kiyahudi. ‡ 2:16 Ona Zaburi 143:2. § 2:18 Mana ake "ikiwa nisaka kwakikishiwa julu ya kutimiza Shariya".

¹¹ Fala Peduru§, paajire Antiyokiya, nin-sutumu uso ka wajii kwa kuwa vyaatendire kakosa. ¹² Kamana pakwanza kâzowerera kurya nawo wenye kwamini Sawari-Mayahudi. Fala pawafikire wanawalume wamojawapo wâtumiwe na Yakobu, akasa kurya nawo, akiwopa ware wâmbire kuwa wanu Sawari-Mayahudi wajuzi wengire itani. ¹³ Mayahudi wengine waringiza pamoja neye vitendo nya unafiki-vyo, mpaka Barinaba neye novyo katwariwa nkati ya unafiki-wo. ¹⁴ Paniwonire kuwa awafulata kamba vyaushuruti ukweli wa Habari Ngema, nimwambira Peduru* mbere ya wanu ware piya: "Uwe kuwa Yahudi fala kuwa kamba Sauri-Yahudi, aufulata tabiya za kiyahudi. Sambi, uwakenekezeraja Sawari-Mayahudi kufulata tabiya za kiyahudi?"

¹⁵ Ndi kweli ofwe tiwa Mayahudi kwa kipongorero, atiri kamba wanu Sawari-Mayahudi sawafulata tabiya za kiyahudi.†

¹⁶ Novyo-sivyo, tikwijiwa kuwa munu aakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya za kiyahudi, ila apatana naye julu ya kumwamini Almasihi Insa. Ndima nofwe novyo timwamini Almasihi Insa, ipate takikishiwa julu ya kumwamini Almasihi, siyo julu ya vitendo vyakutimiza Shariya-zo. Konta Mandiko‡ akwamba:

"Aapo munu anta mmoja wakwakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya."

¹⁷ Basi, tisakula takikishiwe julu ya kulungana na Almasihi. Novyo-sivyo, tiwoniwa kuwa wamâdambi. Mana ake ikuwa Almasihi atitenza kuwa wamâdambi? Aviwa javyo!

¹⁸ Kamana nikijenga tena upya vyanidangula§, epo kweli nikolota kuwa nikosa. ¹⁹ Kamana kuhusu Shariya, omi niwa kamba mufwi, similikiwa tena na Shariya, ipate niinshi nintumike Mwenyezimungu. ²⁰ Kwa kulungana na Almasihi, nigomezeriwa naye pamoja pansalaba. Basi siinshi omi tena, ila nkati yangu ainshi ndi Almasihi. Mainsha angu a sambi-pa, niinshi julu ya kuntumaini Mwana wa

Mwenyezimungu, anipendire na aripereké mainsha ake kwa ajili yangu.²¹ Sifuju rehema ya Mwenyezimungu, kamana inawa munu akwakikishiwa kwa kutimiza Shariya, basi kifo ca Almasihi acingari kuwa na faida.

3

Shariya au kwamini

¹ Umwe waGálata, mwawajinga! Nsawini akutendireni? Mbere ya kumaso kwenu, muwona kuwa Insa Almasihi kagomez-eriwa pansalaba.² Nambirení kinu ki-mojawapo: Roho Takatifu kakwisukirani mmyoyo mwenu, iwa kwa sababu mutimiza Shariya, au kwa sababu musikira na mutumaini Habari Ngema?³ Javyo mukuwa wajinga? Mwanza mainsha mapya julu ya Roho Takatifu. Sambi, músaka muwe makamilifu julu ya nguvu zenu wanyewe?⁴ Mashaka akupatireni mengi awenye ikuwa akupatani bure? Ikuwa bure kweli?⁵ Mwaja? Ire akupereni Roho na akutenderani maajuza, iwa kwa sababu mutimiza Shariya au kwa kuwa musikira na mutumaini Habari Ngema?

⁶ Kumbukirani kuwa Iburahima “kâmwamini Mwenyezimungu, ntamana iye kesabiwa kuwa kamilifu*”.⁷ Ndimana, ereriwani kuwa wamwamini Mwenyezimungu, ndi “wana wa Iburahima”.⁸ Kwa myaka mingi ipitire, Mandiko ásowera savinamba kukuna kuwa Mwenyezimungu áwakikisha wanu Sawari-Mayahudi julu ya kwamini. Ndimana Iburahima kereziwa Habari Ngema javi: “Julu yako, Sawari-Mayahudi piya† wájanliiwa.”⁹ Basi, piya wenye kutumaini wájanliiwa kamba vyaajanliwe Iburahima atumainire.

¹⁰ Piya ware wamíni kwakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya wárindira kulaniwa, konta vyandikiwa javi‡:

“Munu saafulata na saatimiza piya vyaandikiwe nShariya kalaniwa.”

¹¹ Vikwijikiana kuwa aapo munu wak-wakishiwa mbere ya Mwenyezimungu julu ya vitendo vyakutimiza Shariya. Kamana Mandiko akwamba javi:

* 3:6 Ona Mwanzo 15:6; waRoma 4:22. † 3:8 Kigeregu: “kabilia piya”. ‡ 3:10 Ona Kumbukumbu 27:26. § 3:12 Ona waLawi 18:5. * 3:13 Ona Kumbukumbu 21:23. † 3:19 “Shikarakanzi” ndi Musa. ‡ 3:20 Kigeregu: “Awepo shariya yakukidiri

“Kamilifu áinshi julu ya kwamini.”

¹² Fala kutimiza Shariya kusiyana na kustumaini Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe nShariya§:

“Mwenyé kufulata shuruti ya Shariya ainshi julu ya noyo.”

¹³ Almasihi katinusuru nkati ya lana vyatijuzi kulaniwa kwa kutowa kutimiza Shariya. Katenda javyo kwa kulaniwa iye kwa ajili yetu. Konta vyandikiwa* javi: “Kila munu angíkiwa pamuti kalaniwa.”

¹⁴ Almasihi Insa katenda javyo ipate julu yake, kujanliiwa kapewe tamaa Iburahima kuwafike Sawari-Mayahudi, na tamaa ya Roho Takatifu tipokerere julu ya kwamini.

Shariya ya Musa aifujire tamaa za Iburahima

¹⁵ Wanduzangu, nisaka nukwambireni nfano mmoja wa mainsha a wanadamu: wanu wakipana miyadi, aapo mwenyé mamulaka a kongeza wala kupungula kinu.

¹⁶ Basi, Mwenyezimungu kâmpa tamaa Iburahima pamoja na njukuluwe. Mandiko aasema “ujukulu wake” kamba mwingu, fala ásema “njukuluwe”, mmoja tu basi, ambiwa wawenye ndi Almasihi.¹⁷ Canisaka kukwambiraní ndici: Mwenyezimungu kâtula miyadi. Itumika myaka miya nne na talatini, ikisa ikija Shariya. Basi, Shariya-yo aifujire noyo miyadi-yo ipate isipindure tamaa.¹⁸ Kamana irati, ikiwa ipatiwa julu ya Shariya, aiwa ipatikana julu ya tamaa. Fala Mwenyezimungu kanjanliya Iburahima irati julu ya tamaa.

Anzima ya Shariya

¹⁹ Sambi, Shariya anzima yake ndi yepi? Shariya-yo yengeziwa ipate iwolotere wanu makosa awo. Itumike mpaka kuja ka Almasihi Insa, njukuluwe ambiwe nkati ya tamaa yaapewe Iburahima. Shariya-yo wesusa malaika mmakono mwa shikarakanzi†.²⁰ Fala pakumpa tamaa Iburahima, aasakikane shikarakanzi. Ampere ndi Mwenyezimungu mwanyewe.‡

²¹ Epo, mana ake ikuwa vyaisema Shariya vibishana na tamaa ya Mwenyezimungu? Sivyo javyo! Inawepo shariya yakukidiri

kuwapa wanu mainsha a kweli, basi julu ya kwenendera noyo shariya-yo, wanu nanga wapata ukamilifu. ²² Fala Mandiko awafunga ulumwengu nzima watawariwe na dambi, ipate wamíni piya wapewe tamaa julu ya kuntumaini Insa Almasihi.

²³ Fala saunafiga wakati wa kuntumaini Almasihi, tifungika na Shariya mpaka paifafanuriwe kauli ya kwamini. ²⁴ Kwa namuna-yi, Shariya itirera kutilongoza ka Almasihi, ipate takikishiwe julu ya kwamini kwetu. ²⁵ Fala kwa kuwa kauli ya kwamini ija futi, atireriwa tena na Shariya.

Wana wa Mwenyezimungu

²⁶ Sambi, piya-mwe muwa wana wa Mwenyezimungu julu ya kuntumaini Almasihi Insa. ²⁷ Kusema kweli, moziwe-mwe piya munvala Almasihi. ²⁸ Akupo kusiyana kati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi, wala kati ya watwana na walungwana, wala kati ya waka na walume. Piya-mwe muwa kinu kimoja kwa sababu ya umoja wenu na Almasihi Insa. ²⁹ Na kwa kuwa mulungana na Almasihi, muwa ujukulu wa Iburahima, na kwa javyo, mukuja kuriti kamba vyaisema tamaa.

4

¹ Nukwamba javi: mwana wakuriti mali a wawaye, ari ntoto, atafitiwa kamba ntswana, ingawa mali-yo akuja kuwa ake piya. ² Ari ntoto, mali ake átafitiwa na wanu wari kunrera mpaka wakati waturire wawaye. ³Piya-fwe novyo, patikiwa watoto, tikiwa kamba watwana tikimiliwanga na mashetwani wataware mulumwengu-mu. ⁴ Fala paufikire wakati maalumu waâ-turire Mwenyezimungu, iye kampureka Mwanawe, kapongoriwa na mwanamuka na kamiliika na shuruti za Shariya, ⁵ipate awombore ware wamilikiwa na Shariya, tipate kuwa wanawe wakweli. ⁶Na kwa kuwa muwa wanawe, Mwenyezimungu kesusa Roho ya Mwanawe ari mmoyyo mwetu, atitenza kuntaja "Abba", mana ake "Baba". ⁷Kwa javyo, auri tena ntswana ila kuwa mwana. Na kwa kuwa mwana, ukuja kuriti piya Mwenyezimungu vyaaaja kuwaritisa wanawe.

Ludirani kufulata ukweli

* 4:17 Ewo wásaka wenye kwamini waGálata kufulata Taureti za Mayahudi.

⁸ Mida, samunamwijija Mwenyezimungu, mükiwa watwana wa milungu sairi ya ukweli. ⁹ Fala sambi, kwa kuwa mumwijija Mwenyezimungu, au nambe, kwa kuwa mukwijijiwa na Mwenyezimungu, mbana muludira kuwatumiaka mashetwani sawakufáini kinu? Mbana mísaka kuldura teña upya kuwa watwana wawo? ¹⁰Múfulata shuruti kuhusu suku maalumu, myezi maalumu, mirongo maalumu, pamoa na myaka maalumu. Sababuni? ¹¹Umwe nukoperazani! Epo kazi yanukutendereni, nifumuka bure?

¹² Wanduzangu, nukutafadalini muwe kamba omi, konta omi novyo niwa kamba umwe. Amunamba kunitenda kitendo kibaya. ¹³ Mukwijija kuwa mida, kwa sababu ya malwazo a mwiri, nikiwa nawo nafasi yakukwerezani Habari Ngema. ¹⁴ Na ingawa kuwa mwiri wangu ukupani tafauti, fala amuninyanyate wala amunikatare. Kwasa javyo, munipokerera sana-sana kamba vyamukisaka kumpokerera laika wa Mwenyezimungu au nambe, Almasihi Insa wawenye. ¹⁵ Wakati-wo mûfurahi pakulu sana. Sambi, furaha yenu ikiwa ndepi? Konta nilavya ushahidi wakuwa, mukiwa nawo nafasi ya kunisiaidiya, mükiwa tayari kunisiaidiya pakulu, anta pawai kulavya maso enu kunipa. ¹⁶ Itakuwa nilawirira kuwa aduwí wenu kwa sababu ya kukwambirani kweli?

¹⁷ Ewo wanu-wo wakutenderani juhudí muwe upande wawo*, fala eco sico cema kwenu umwe. Wasaka kútawanya umwe nomi ipate muwatendere juhudí ewo tu basi. ¹⁸Vyema daima muwe na juhudí ikiwa mwankutenda meema, anta nisíwe pamoa nomwe. ¹⁹ Wanangu, nankukutabikirani kamba mwanamuka wamimba vyatabika zikifika suku zakupongola. Nízidi kutabika mpaka namuna za Almasihi ziwoneke nkati yenu. ²⁰ Víkinajibu tiwe pamoa sambi-pa ipate nisowere namwe kwa namuna nyengine, sana! We! Shaka yangu iwa nomwe eko!

Nfano wa Hagari na Sara[†]

²¹ Nambirení, umwe vikwajibuni kumiliika na Shariya: amusikira caisema Shariya-yo? ²² Kamana vyandikiwa kuwa

† 4:20 Ona Mwanzo 16 na 21.

Iburahima ákiwa nawo wana wawiri: mmoja kápongoriwa na njakazi, mwengine na nlungwana.²³ Mwana wa njakazi kápongoriwa kwa mipango ya kibinadamu, fala mwana wa nlungwana kápongoriwa kwa kutimiza tamaa ya Mwenyezimungu.²⁴ Kupongoriwa ka wana wawiri-wa kuwa kamba nfano wa kinyume: ewa waka wakolota miyadi miwiri yaturire Mwenyezimungu upande wa wanu. Ire ampongore mwana kuutwana ndi Hagari, iye kolota miyadi ituriwe mwango wa Sinayi[‡].²⁵ Basi, Hagari kalandana na mwango wa Sinayi inti ya Arabiya na akolota novyo Yerusalemu yakuwoneka, vyairi ntwana wa Shariya pamoja na wanawe Mayahudi.²⁶ Fala Yerusalemu ya binguni siyo ya utwana. Ofwe wenyewe kwamini, eyo ndi mama yetu.

²⁷ Konta vyandikiwa[§] javi:

“Uwe mwanamuka nata, tangu aunapongola,
aunawona malwazo akupongola,
furahi, utambe na radi!
Konta muka saapongore kwa nguvu zake
sambi kanawo wana wengi wawenye koliko
muka ari na nlume.”

²⁸ Wanduzangu, kamba Izaki vyaapongoriwe kwa tamaa, nomwe muwa wana wa tamaa.²⁹ Wakati-wo, mwana apongoriwe kwa mipango ya wanadamu akinlumbata ire apongoriwe julu ya Roho wa Mwenyezimungu. Na noko kulumbatana-ko kungaripo mpaka rero.³⁰ Fala Mandiko Matakatifu akwamba kinani? Akwamba javi*: “Ntuwise njakazi-yo oke vyake pamoja na mwanawе- yo, konta mwana wa njakazi aariti cisaka kuwa conse pamoja na mwana wa nlungwana.”³¹ Basi wanduzangu, ofwe atiri wana wa njakazi†, fala tiwa wana wa nlungwana‡.

5

Almasihi katombola

¹ Almasihi katombola ipate tiwe na uhuru wakwel! Kwa javyo, moloke, musidikike tena nkati ya utwana.

‡ 4:24 Sinayi ndi mahala wanu pawanzire kuwa watwana wa Shariya. § 4:27 Ona Izaya 54:1. * 4:30 Ona Mwanzo 21:10. † 4:31 “Wana wa njakazi” mana ake ware wakumilikiwa na Shariya. # 4:31 Konta tipatana na Mwenyezimungu julu ya kwamini. * 5:2 “Kutaiwa itani” kwa ajili ya kupatana na Mwenyezimungu. † 5:3 Ware wasakula kupatana na Mwenyezimungu julu ya kutaiwa itani. # 5:9 Mana ake ndi kuwa kufunda caputu aba javi kuwadanganya wanu wengi wawenye.

² Onani, sikirizani sana-sana canukwambiranu omi Paulu. Mukiriperekwa kutaiwa itani*, ikuwa Almasihi aakufaini kinu. ³ Niludira tena kukulaiziran: piya wataiwa itani† wadaiwa watimize piya vyaisaka Shariya. ⁴ Kati yenu, umwe musakula kwakikishiwa na Mwenyezimungu julu ya kutimiza Shariya, mutupula umuja wenu na Almasihi, mutula minyongo rehema ya Mwenyezimungu.⁵ Kamana, kwa kulongoziwa na Roho Takatifu na julu ya kwamini kwetu, tankurindira na hamu kupokerera tamaa yauka tiwe makamilifu. ⁶ Konta patilungana na Almasihi Insa, Mwenyezimungu avimmweri kamba tingira itani au atingire. Ila cimmweri ndi kwamini kolotiwa julu ya pendo.

⁷ Umwe mukenendanga sana-sana! Sambi nani akukatazeni kufulata ukweli?⁸ Mwenyezimungu aakutayireni shonge javyo, konta iye ndi akwitireni.⁹ Furumento aba javi ilovodarisa ufu mwingi wawenye![‡] ¹⁰ Fala kwa kuwa tanawo umuja nkati ya Mwenye, omi nitumaini kuwa umwe muwaza kamba omi. Neyo ari kukudanganyani-yo, anta awe vyaawa vyonse, ahukumiwa.

¹¹ Upande wangu omi, wanduzangu, inawa nankwereza kuwa itani isakikana, sababuni omi kulumbatiwa mpaka rero? Epo kwereza kuhusu nsalaba wa Almasihi akungari kunkosera munu.¹² Vinajibu kuwa ware wakufazaisani julu ya kukukenekezerani kusinja mwiri, wawe macande nfululu!

Kulongiziwa na Roho wa Mwenyezimungu

¹³ Wanduzangu, mutondoriwa mupewe uhuru. Fala nowo uhuru-wo, usiwe sososo ya nswamaa wakufulata vitendo vyenu vibaya yya kibinadamu. Kwasa javyo, olotani kupendana kwenu julu ya kuhudimiyana.¹⁴ Kamana piya shuruti za Shariya zitimiziwa julu yakufulata ámuri moja tu basi, yaamba javi: mpende mwensiwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe.¹⁵ Fala

* 4:24 Sinayi ndi mahala wanu pawanzire kuwa watwana wa Shariya. # 4:27 Ona Izaya 54:1. * 4:30 Ona Mwanzo 21:10. † 4:31 “Wana wa njakazi” mana ake ware wakumilikiwa na Shariya. # 4:31 Konta tipatana na Mwenyezimungu julu ya kwamini. * 5:2 “Kutaiwa itani” kwa ajili ya kupatana na Mwenyezimungu. † 5:3 Ware wasakula kupatana na Mwenyezimungu julu ya kutaiwa itani. # 5:9 Mana ake ndi kuwa kufunda caputu aba javi kuwadanganya wanu wengi wawenye.

ikiwa mwankwenenda kamba wanyaman-galo kulumana na kutafunirana meno, more-more musulayane!

Longoziwani na Roho Takatifu

¹⁶ Vyaruukwambirani ndi javi: longoziwani na Roho Takatifu, kwa javyo amutimiza wájibu mbaya wa kibinadamu.

¹⁷ Kamana kibinadamu cibishana na Roho, na Roho abishana na kibinadamu. Vyo viwiri-vi daima viwankubishana ndimana amutenda camukisaka kutenda. ¹⁸ Fala mukilongoziwa na Roho, amumilikiwa tena na Shariya.

¹⁹ Vitendo vyakibinadamu viwoneka baina javi: uzinzi, ucafу, lukware, ²⁰ kwambudu maswanamu, usawi, uwaduwи, umani, wivu, nyongo, fitina, kwasana, kwawanyana, ²¹ wiyana, kurewa, kuseza ka viwi, pamoja na vitendo vyengine vyakulandana na novyo. Nukulaizirani sambi-pa kamba yyanukulaizireni mida: wanu waténda vinu-vyo awengira muulafume wa Mwenyezimungu.

²² Fala kisumu ca Roho Takatifu rilawírira pendo, furaha, salama, imani, umuminu, wema, waminifu, ²³ kurinyenyekuya na kurimiliki. Aipo anta shariya moja ya kuwalaumu wanu wakutenda javyo. ²⁴ Wafulati wa Almasihi Insa wagomezera futi wájibu wawo mbaya pamoja na hamu zawo mbaya za kibinadamu. ²⁵ Ona, tikiinshi julu ya Roho, noyo tinfulate. ²⁶ Basi tisiridai, tisisalamulane, wala tisitenderane wiyana.

6

¹ Wanduzangu, munu akikwakula dambi mmojawapo, umwe muri kulongoziwa na Roho Takatifu, mumwavye aludire njira ngema. Fala tendani kwa kunyenyekuya kuno mukiropereza, ipate musije kuk-wakula dambi mmoja noyo. ² Pokezanani mizigo, kwa javyo mémítima shariya ya Almasihi. ³ Kamana munu akiritula kuwa bora pakulu saari, kankuritesa mwanyewe. ⁴ Fala kila munu atunze vitendo vyake mwanyewe. Kamba vyema, kanawo shariya yakuridai, aaridai kunlandanisa munu mwengine. ⁵ Kamana kila mmoja amiri wa vitendo vyake vyaatenda mwanyewe.

Tendani meema

* 6:16 "Izraeli ya Mwenyezimungu" ndi wanu wa Mwenyezimungu.

⁶ Afundíwa usemi wa Mwenyezimungu onse, vinu vyema vyaaari nawo, alavye ammere mwanlimu wake. ⁷ Musiteseke! Mwenyezimungu aafezeyiwa, kamana kila mmoja caavyála noco, ávuna noco.

⁸ Kamana avyála vinu vyake vya kibinadamu, ávuna uwaribifu. Fala avyála vinu vya Roho Takatifu, ávuna mainsha a milele.

⁹ Ndimana tisisokeziwe kutenda meema, kamana ukuja wakati maalumu, tívuna, usitizizime moyo. ¹⁰ Basi, tikipata nafasi, tiwatende meema wanu piya, fala pakulu-pakulu jamaa setu nkati ya kwamini.

Mawaihwa a mwinsho

¹¹ Nang'anizani arufu ulu-ulu zaniri kukwandikirani na makono angu!

¹² Wásakula kuridai na vinu wawoniwe, wakulazimishani mwingire itani, ipate wasilumbatiwe kwa kwereza kuhusu nsalaba wa Almasihi Insa. ¹³ Kamana anta nowo wataiwa itani-wo awafulata Shariya. Wásaka mutaiwe itani ipate julu ya mwiri wenu waridai. ¹⁴ Fala upande wangu siridai, sairi kwa sababu ya nsalaba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Julu yake, upande wangu ulumwengu ugomezeriwa, na upande wa ulumwengu, nomi novyo nigomezeriwa. ¹⁵ Kamana kwingira itani au kutowa kwingira siyo kinu, ila kinu ndi kuwa kiyumbe mupya. ¹⁶ Piya wari kufulata eyi kauli-yi, salama na huruma viwe kwavo pamoja na piya Izraeli ya Mwenyezimungu*!

¹⁷ Basi mwanzo wa rero, asinitabishe munu tena, konta mwiri wangu uwa nawo vilaso vyakolota kuwa omi niwa wa Insa. ¹⁸ Wanduzangu, Mwenye wetu, Insa Almasihi, akujanliyeni na rehema nroho zenu. Aamina.

Waraka ya Paulu ka waEfezu

Mwanzo

Efezu ikiwa kaya ulu nkati ya ufalume wa waRoma, sambi kukwitiwa Turukiya. Noko cikiwepo kisiko maalumu na akisi-fiwanga nlungu muka wakwitiwa Artema. Paulu kawakumbusa wenyé kwamini wa Efezu kuwa Almasihi kafwa pansalaba atombore na Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi. Sambi iye ka upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, kankutawala ulumwengu. Ikisa kawambira kuwa ewo wapendiwa pakulu na Mwenyezimungu julu ya Insa ndimana wajuzi wainshi vyaaishire iye. Mida, wakiinshingi pakisi, fala sambi wajuzi wainshi panuru na wase nuru yawo imwarike yolute njira ya kweli.

Almasihi kawasanganya Mayahudi na Sawari Mayahudi ipate wabomore kipama ca uaduwí ukiwawanya. Iye kawajumanila ipate wawe nyumba takatifu mahala pakwikala Roho wa Mwenyezimungu. Visitoshe kamba kuwa Nlungu mmoja basi. Ntamana, wenyé kwamini wajuzi wamwase Roho wa Mwenyezimungu awajumanise na Almasihi wekare salama. kwa kuwa rehema ya Mwenyezimungu ndi itivushire.

Eyi waraka-*yi* Paulu ájuzi kwandika paâwere nkalaboshu kaya ya Roma kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi.

Salamu

¹ Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya Mwenyezimungu, niwandikira eyi waraka-*yi* watakatifu wa Efezu*, waminifú walungane na Almasihi Insa.
² Mwenyezimungu Baba wetu, na Insa Almasihi Mwenye wetu, wakuanliyeni rehema na salama.

Kujanliiwa pakulu julu ya Almasihi

³ Asifiwe Nlungu na Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Iye katijanliya julu ya Almasihi na piya vinu vyema vya kiroho vyakulawa mbinguni. ⁴ Katijanliya kwa kutitondola kábula ya kumba ulumwengu,

* 1:1 Mandiko mengine ewu usemi "wa Efezu" aupo.

§ 1:11 "Tiwe irati ya Mwenyezimungu" mana ake "tiwe wanu wake maalumu".

† 1:13 "Umwe" ndi wanu Samuri-Mayahudi.

tilungane na Almasihi tiwe watakatifu na satina ukosa mbere yake. Kwa sababu ya kutipenda,⁵ kaapangire tangu mida kaku-titenda kuwa wanawe, julu ya Insa Almasihi. Javi ndi vimwajibire iye. ⁶ Basi, Mwenyezimungu asifiwe kwa rehema zake ntukufu zaatipere ofwe, julu ya ire[†] waampénda pakulu. ⁷ Kati yake, tipata kom-boriwa julu ya kifo cake[‡], tiswamiiwa dambi zetu kwa utajiri wa rehema zake. ⁸ Kweli, Mwenyezimungu katijaza novyo piya wiwiwu na werevu, ⁹ katifafanurira si-ri yake. Iye vimwajibu tijiwe kuwa mpango wake ukuja kutimiziwa julu ya Almasihi. ¹⁰ Mpango-wo úkiwa javi: ukifika wakati maalumu, Mwenyezimungu akusanya piya viripo mbinguni na muardhi viwe sini ya mammulaka a Almasihi, kiswa cawo.

¹¹ Julu yake, titondoriwa tiwe irati[§] ya Mwenyezimungu. Iye katitondola tangu mida kamba vyapangire, na vinu piya vikuna itimu nafsi yake. ¹² Anzima yake ikiwa ofwe*, tanzire kuntumaini Almasihi, tiinshi ipate tisifu utukufu wake. ¹³ Novyo umwe[†] mulungane na Almasihi, pamusikire usemi wa ukweli, Habari Ngema kuhusu kuvushiwa kwenu, na pamunkubalire Almasihi, Mwenyezimungu kakwisusirani Roho Takatifu waânlavire tamaa kukupani, iwe alama ya kuwa muwa wanu wake. ¹⁴ Kwisuka ka Roho Takatifu kutakikisha mpaka típokerera irati yetu, kuwa Mwenyezimungu akuju kutipa irati-*yo*. Wakati-*wo*, utukufu wake usifiwa!

Kushukuru na duwa

¹⁵ Kwa javyo, kwa kuwa nisikira kuwa mwankuntumaini Mwenye Insa na kuwa muwapenda watakatifu piya, ¹⁶ panitenda duwa ponse, sasa kunshukuru Mwenyezimungu kwenu umwe na kukukumbukirani. ¹⁷ Nínlebelia Mwenyezimungu, Baba ntukufu, Nlungu wa Mwenye wetu, Insa Almasihi, akupeni fahamu na werevu nroho zenu[‡] mukure mukimwijiwa sana Mwenyezimungu. ¹⁸ Nínlebelia Mwenyezimungu akumwarikireni pakulu mmyoyo mwenu, ipate mwereriwe tamaa

† 1:6 "Ire" ndi Almasihi. ‡ 1:7 Kigeregu: "damu yake".

* 1:12 "Ofwe" ndi Mayahudi.

‡ 1:17 Au: "akupeni Roho wa fahamu na werevu".

yakupangireni paamwitiwe muwe wake. Mwereriwe kuwa irati yake[§] kati ya watakatifu ndi utajiri nkulu. ¹⁹ Na mwereriwe novyo uwezo nkulu pakulu waatipa. Uwezo-wo sawa-sawa na ²⁰ uwezo nkulu Mwenyezimungu vyatâumire paan-fufure Almasihi ka wafwi, na paanturire upande wa nkono nriro wake* mbinguni. ²¹ Epa sambi, enzi-zi pamoja na enzi zija mbere, piya wenyewe uwezo mbinguni: wakulungwa, wenyewe mamulaka, viyumbwe vyengine vya nguvu, mamwenye, pamoja na kila cewo, Insa ndi ari julu yawo. ²² Mwenyezimungu katula vinu piya kumaulu ka Insa, na kantula kuwa kiswa ca vinu piya ka jamati. ²³ Jamati-jo ndi mwiri wake, itimiza ushahidi wa Almasihi, na Almasihi atimiza vinu piya.

2

Mainsha mapya julu ya Insa Almasihi

¹ Nomwe, mida mukendena muri maiti hai nroho zenujulu ya madambi na makosa enu. ² Nkati ya nozo dambi-zo, muke-nendanga kamba makafiri*, mukinfulata nfalume wa mashetwani ari julu, Ibilisi. Wanu sawansikiriza Mwenyezimungu, iye ndi roho awalongoza. ³ Ofwe novyo, sati-namba kumwijiwa Mwenyezimungu, piyafwe tikiinshingi tikitimiza wâjibu wetu wa kibinadamu, tikifulata wâjibu mbaya wa mwiri na mawazo. Tíkiwa na kibinadamu cetu kamba vyawari wanu wengine, ndimana mwinsho iwa tihukumiwe na nyongo ya Mwenyezimungu.

⁴Fala Mwenyezimungu katipenda pakulu na kanawo huruma pakulu. ⁵Kwa javyo katipa mainsha mapya, tiwe hai pamoja na Almasihi. Katenda javyo ingawa madambi etu atitenza kwenenda nroho zetu maiti-hai. Kumbukirani kuwa muvushwa julu ya rehema yake. ⁶Kusema kweli, Mwenyezimungu katifufula pamoja na Almasihi Insa, katikaza pamoja naye mbinguni†, na átitenza kulungana naye, ⁷ ipate olete enzi za mbere utajiri nkulu wa rehema yake. Katenda javyo julu ya wema wake kwetu ofwe

tilungane na Almasihi Insa. ⁸ Kamana rehemha ya Mwenyezimungu ndi ikuvushani julu ya kwamini kwenu. Kuvushwa kwenu aiwere kwa vyamutendire, ila zawadi mu-pewa na Mwenyezimungu. ⁹ Aiwere julu ya vitendo vyema, ipate asiwepo munu wa haki yakuridäi. ¹⁰ Kamana Mwenyezimungu ndi atitendire‡, tumbiwa tena upya tilungane na Insa Almasihi, titende vitendo vyema vyaapangire tangu mida kuwa titende.

Marikolo piya ajanliiwa na Mwenyezimungu

¹¹ Kwa javyo, umwe Samuri-Mayahudi wakupongoriwa, Mayahudi wakwitani “wanu sawengire itani”, kwa kuwa ewo wengira itani, (ingawa itani yawo itendiwa na makono a mwanadamu ibadili mwiri basi), musiriware ¹²kuwa mida mûtanusiwa na Almasihi. Kusema kweli, amûkiwa nkati ya kabila ya Izraeli, na amûkiwa nawo fungu kati ya miyadi iwapa wanu tamaa. Mukiinshingi mulumwengu-mu samuna tamaa wala samumwijiwa Mwenyezimungu.

¹³ Fala umwe mulungane na Almasihi Insa, ingawa mûkiwa baidi ya Mwenyezimungu, sambi-pa mujisiwa karibu yake julu ya damu ya Almasihi. ¹⁴ Kamana katijisira salama, kakutenzani Mayahudi na Samuri-Mayahudi kuwa kinu kimoja tu basi. Julu ya mwiri wake, iye kabomola kipama ca uaduwi cukukwawanyani newo. ¹⁵ Iye kafuja ámuri na shuruti za Taureti, ipate awatende Mayahudi na Samuri-Mayahudi walawirire kuwa kabila moja nyipya yakulungana naye, ndimana iwapo salama. ¹⁶ Pansalaba iye kafuja uaduwi nkati ya Mayahudi na umwe Samuri-Mayahudi tiwe mwiri moja, nofwe makundi wo-mawiri, atipatanisa ka Mwenyezimungu. ¹⁷ Almasihi kâja kukwerezani habari ya usalamu umwe mûkiwa baidi naye, na ka ware wâkiwa karibu naye. ¹⁸ Kamana julu yake, makundi wo-mawiri tanawo nafasi yakufika ka Baba julu ya Roho Takatifu mmoja noyo.

¹⁹ Kwa javyo, ámuri tena wayeni wala wanu wakupita tu basi, ila muwa

§ 1:18 “Irati yake” iwamba wanu wa Mwenyezimungu (ona aya 11), au ikwamba tamaa Mwenyezimungu yaawapere wanu wake. * 1:20 “Nkono nriro” ndi mahala pa uwezo na inshima. * 2:2 Kigeregu: “wanu warî mulumwengu-mu”. † 2:6 Au: “mahala mwa kiroho”. ‡ 2:10 Kigeregu: “urembo mwema”.

wenye-kaya pamoja na watakatifu, muwa upande wa ujamaa wa Mwenyezimungu.

²⁰ Ujamaa-wo mujengiwa kamba nyumba: mapondo a aluserusu ndi mawalii na minabii, na riwe maalumu ndi Almasihi Insa mwanyewe. ²¹ Julu yake majengo piya alunganisiwa sana-sana ipate nyumba-yo ikure, iwe nyumba takatifu yakwambudiwa Mwenye. ²² Basi, kwa sababu ya umoja wenu naye, nomwe novyo mujengiwa muwe mahala pamekazi a Roho wa Mwenyezimungu.

3

Sawari-Mayahudi newo novyo wa Mwenyezimungu

¹ Kwa sababu vyaatendire Almasihi Insa, omi Paulu, nifungíwe kwa kuntumika iye kwa ajili yenu umwe Samuri-Mayahudi, nukulebelani duwa*. ² Niwona kuwa musikira kuhusu kazi maalumu Mwenyezimungu yanigabizire omi kwa sababu ya rehema yake. ³ Kamba vyanukwandikireni aba, mpango wa Mwenyezimungu wáafisire, nifafanuririwa.

⁴ Mukifyoma vyanandike-vyo, mukwijiwa vyanereriwe omi kuhusu mpango-wo Mwenyezimungu vyaapangire kuhusu Almasihi. ⁵ Mpango-wo awafafanuririwe wanu wa enzi zipitire, fala sambi-pa, julu ya Roho Takatifu, kawafafanurira mawalii watakatifu na minabii wake. ⁶ Mpango-wo ndi javi: julu ya Habari Ngema, wanu Sawari-Mayahudi walungane na Almasihi Insa waje wariti pamoja na Mayahudi, wawe vifingo vya mwiri mmoja newo, na novyo wapate tamaa moja newo.

⁷ Kwa kwereza Habari Ngema-yi, nilawirira kuwa ntumisi, julu ya rehema maalumu ya Mwenyezimungu yaanigabizire pautendeke uwezo wake kwangu omi. ⁸ Ingawa niwa ntoto pakulu futi nkati ya watakatifu piya, fala rehema-yi nipewa omi, ipate niwerezee wanu Sawari-Mayahudi kuhusu utajiri nkulu sauna kipimo ka Almasihi. ⁹ Novyo mpango úfisiwe tangu mwanzo na Mwenyezimungu, mwenyé kumba vinu piya, nitondorinya nifafanure kutimiziwa kwake. ¹⁰ Nijuzi

nifafanure ipate mwazikala roho, wenye kutawala na wenye mamulaka, wijiwi jisijisi wa Mwenyezimungu, uwoneke julu ya jamati, wijiwikane. ¹¹ Ewu ndi mpango Mwenyezimungu waapangire tangu mwanzo, iwa utimiziwe julu ya Almasihi Insa, Mwenye wetu. ¹² Kwa javyo, ofwe tilungane na Almasihi na tintumaini iye, tanawo hakika na haki yakwingira ka Mwenyezimungu bila wofi. ¹³ Basi, nukulebelani isukwiseni niya kwa sababu ya tabu zangu kwa ajili yenu. Eyi ndi faida yenu!

Duwa yakulebelu uwezo wa kiroho

¹⁴ Sambi, paniwaza kuhusu mpango wa Mwenyezimungu, ndi panikokora mbere ya Baba, ¹⁵ mwenyé kutenza kuwepo kabilat[†] piya mbinguni na muardhi. ¹⁶ Nínlebelu alavye nkati ya utajiri wa utukufu wake, akupeni uwezo julu ya Roho yake ipate mukomare mmoyo mwenu, ¹⁷ Nínlebelu kuwa, julu ya kwamini kwenu, mekazi a Almasihi awe mmyoyo mwenu. Umwe molósiwa na murimbísia[‡] julu ya pendo, ¹⁸ mukidiri kwereriwa, pamoja na watakatifu piya, upana, urefu, ujunda, pamoja na kwika ka pendo rake. ¹⁹ Aye, mwijiwe pendo ra Almasihi, ingawa ripunda kiyasi ariji-wiririwa, ipate zikwijareni nfluluyu namuna piya za Mwenyezimungu.

²⁰ Basi, ire akidíri kutenda, julu ya uwezo wake kwetu ofwe, vinu vyakupunda vyatilebelu au vyatiwaza, atukuziwe!

²¹ Atukuziwe kwa mambo aténda njamat[§] na vyaatenda julu ya Almasihi Insa, kwa enzi piya, milele ka milele! Aamina.

4

Umoja kati ya wafulati wa Insa

¹ Kwa javyo, omi nfungwa kwa sababu yakuntumika Mwenye, nukutafadalini kuwa umwe mwitiwa na Mwenyezimungu muinshi kamba vyawajuzi kuinshi wanu waawéta iye. ² Kwa namuna piya, murinyenyekye, muwe wororo, muhitamili, kwa kuvumirirana nkati ya pendo.

³ Mutende juhudzi piya ipate muzidi kutengermanisa umoja wenu vyaaturire nkati ya eyi aya-yi, falakini usoweriwa aya ya 14, ewu

* 3:1 Usemi wa "nukulebelani duwa" aupo nkigeregu mwaha-wu Paulu pooka nawo mbere ewu mwaha-wu. [†] 3:15 Kigeregu: "jamaa". Paulu asowera kuhusu viyumbwe piya. [‡] 3:17 "Murimbísia" kamba muti na mizipe, au nyumba na aliserusu. [§] 3:21 Ona aya ya 10.

Roho Takatifu, julu ya kirlunga na mizizi ya usalama.⁴ Kamana mwiri mmoja tu basi na Roho mmoja tu basi, kamba vyamwitiwe kati ya tamaa mmoja tu basi mupáta wakati wamwitiwe.⁵ Mwenye mmoja tu basi, tukwamini inlimu moja tu basi, koza kumoja tu basi,⁶ Nlungu mmoja tu basi, Baba wa piya-fwe, ari julu yetu piya-fwe, kawa nkati ya piya-fwe, na kankutenda mambo julu ya piya-fwe.

⁷ Piya-fwe kila mmoja kapewa uwezo maalumu, kwa namuna kamba Almasihi vyaaipimire akitisusira ofwe.⁸ Kwa javyo, Mandiko Matakatifu^{*} akwamba:

“Iye paapandire akuka julu,
kawalongorera wafungwa wengi wawenye
na kawapa vinu vyema wanadamu.”

⁹ Mandiko paamba javi: “iye paapandire”, mana ake kinani? Mana ake ndi kuwa Almasihi kanza kwisuka kuja mulumwengu-mu.¹⁰ Esuke noyo ndi apandire noyo, akuka mpaka mahala paswifa pakulu mbinguni, ipate iye ejare mulumwengu-mu piya mpaka binguni.

¹¹ Noyo apandire-yo[†] ndi awapere wanu wamojawapo uwezo maalumu wakuwa mawalii, wengine kuwa minabii, wengine wawe wenyewe kwereza Habari Ngema, wengine wasunga, na wengine wawafunde wenyewe kwamini.¹² Kazi zaho ewo ndi kuwatengeza sana-sana watakatifu wantumike Mwenyezimungu, ipate warimbise mwiri wa Almasihi mpaka ukomare.¹³ Evyo vikikuna, piya-fwe tifikirire kuwa na umoja nkati ya namuna yetu ya kuntumaini Almasihi na ya kumyerera Mwana wa Mwenyezimungu. Tikuja kuwa wanu wakukomala sana-sana, sawa-sawa na kipimo cakutimu, ipate zitijare nfululu namuna piya za Almasihi.¹⁴ Ndimana tisiwe tena kamba wasimana nkati ya kwamini kwetu, javyo atibengwa na inlimu nyipya kamba ngalawa vyairefya na mepo, atiteseka na wajanja julu ya mipango ya ulongo wawo.¹⁵ Kwasa javyo, tukeni tambirané ukweli nkati ya kupendana ipate tikure, tinlande kwa namuna zake piya ire wakuwa ndi kiswa, Almasihi wawenye.

* 4:8 Ona Zaburi 68:18. Paulu ari kwereza mana ake.

¹⁶ Vifingo vyā mwiri piya, vikilongoziwa neye, vikilungana sana na piya malungo a vipewe, kila kimoja citenda kazi yake na mwiri-wo ukula na úkomala nkati ya pendo.

Mainsha mapya nkati ya Almasihi

¹⁷ Kwa javyo, nukwambirani na nukukenekezerani kwa mamulaka a Mwenye: amujuzi kuinshi tena kamba makafiri, wawaza kwa namuna sazifai kinu.

¹⁸ Ankili zaho ziwa nkisi. Watanukana na mainsha awapewa na Mwenyezimungu, kwa kuwa ewo watikinifu, kwa sababu myoyo yaho migumu.¹⁹ Pawatenda ubaya, awawona haya, ndimana wengira lukware, wafulata kila namuna ya ucafū, na daima wafulata wájibu mbaya.

²⁰ Fala umwe, pamufundiwe njira ya Almasihi, amwambiriwe javyo!

²¹ Musikira kuhusu iye, na mufundiwa ukweli sawa-sawa na vyaafundire Insa.

²² Mufundiwa kuvula umunu wenu wamukiwa nawo mida, wakudanganyiwa julu ya wájibu mbaya wakutenviwa.

²³ Mufundiwa mumwase Mwenyezimungu kupindula mawazo enu,²⁴ na muvare umunu mupya wakunfulatiza Mwenyezimungu, muwe nkati ya ukamilifu wa ukweli pamoja na utakatifu.

²⁵ Ndimana, kwasa ulongo, mwambirané kweli munu na mwensiwe, konta piya-fwe tiwa vifingo vyā mwiri moja.

²⁶ Pamukimiwa, musase nyongo yenu kukutenzani dambi. Na musase kuwasu juwa saikwisirena nyongo yenu.²⁷ Kusema kweli, ibilisi musimpe nafasi.²⁸ Akiwanga onse, asiwe tena. Kwasa javyo, ájuzi akore kazi sana-sana na makono ake ipate awe nawo kinu cakuwamera wakosofu.²⁹ Usemi wakudángula, usilawe pakanywa penu. Kwasa javyo, usemi wenu uwé mwema na wa faida, uwajanliye wanu wakusikirani.

³⁰ Roho Takatifu wa Mwenyezimungu, aturiwe alama yakuwa muwa wanu wa Mwenyezimungu, mpaka suku yakuwombola wanu wake, musintaye uzuni.

³¹ Asani ukakatima piya, kukimiwa, nyongo, kukaidiyana caputu na wenzenu, masemo a kutukana, pamoja na namuna nyengine piya zakutenderana ucaptopu.³² Ila tenderanani wema munu na mwensiwe,

† 4:11 “Noyo apandire-yo” ndi Insa Almasihi.

muwonerane utungu, na muswamijiane kamba Mwenyezimungu, julu ya Almasihi, vyaakuswamiini umwe.

5

¹ Ndimana, kwa kuwa wana wakupéndiwa, nifulatizeni Mwenyezimungu. ² Inshini nkati ya pendo kwa namuna moja noyo kamba Almasihi vyatipendire ofwe. Kariperekia iye mwanyewe kwa ajili yetu, kuwa zawadi na kafara yakunuwira pakulu sana ka Mwenyezimungu.

³ Fala, kamba viwahusu watakatifu, mwase nfululu kutenda lukware, ucafú piya, pamoja na kululuka.* Kusema kweli, musimwase munu kuwa na shariya mojawapo yakusema kuwa evyo vitendo-vyo mwankutenda. ⁴ Na isisikirikane kati yenu hadisi ya kunyata, wala masemo saafái kinu, wala kiseko ca vinu vyakutenza aibu. Vitendo-vyo avukujuzini. Kwasa javyo, masemo enu awe a kushukuru. ⁵ Kamana mukwijiwa kuwa wenyé kutenda lukware, ucafú, au kululuka awariti muufalume wa Almasihi na wa Mwenyezimungu. Kusema kweli, kululuka sawa-sawa na kwambudu milungu sairi ya ukweli.[†] ⁶ Musimwase munu kukutenvyani na masemo saana deretu, kamana novyo vitendo-vyo vikuja na nyongo yakofya ya Mwenyezimungu kwa wanu sawansikiriza. ⁷ Basi, vitendo vyawatenda wanu-wo, musiwalunge nkono!

⁸ Kamana mida roho zenu zíkiwa nkisi, fala sambi, kwa kulungana na Mwenye, ziwa nnuru. Ndimana enendani kamba wanu wakuinshi panuru. ⁹ Konta visumo vya nuru ndi vitendo vyema jisijisi, kamilifu, na vya ukweli.¹⁰ Sakulani kwijija daima vimwajibu Mwenye. ¹¹ Musisanganyike nvitendo savina faida vyawatenda wanu wakenénda nkisi. Kwasa javyo, olotani ubaya wa vitendo-vyo. ¹² Kamana vitendo vyawatendire kwa siiri, anta kwereza vitenza aibu. ¹³ Fala kila kinu cakólotiwa kati ya nuru, ciwoneka, ¹⁴ kamana nuru ndi kinu cakuwónesa. Ndimana ikwambiwa javi:

“Uwe uri kulala, lamuka.
Uwe ufwire, fufuka.
Na Almasihi akumwarikira.”

* 5:3 Ona waKolosayi 3:5. † 5:5 Alulíka ashugulikira caalulíkira noco.

¹⁵ Kwa javyo, more-more namuna zenu za kuinshi. Musiinshi kamba wajinga, ila inshini kamba werevu. ¹⁶ Pamuri nawo nafasi nopa, tumirani nafasi piya kwa namuna ngema, konta ezi suku-zi wawapo wengi waténda ubaya. ¹⁷ Ndimana musizozoke, ila mwereriwe vyasaka Mwenye.

¹⁸ Vinyu musirewe, ikutenzani kufuja mainsha enu. Ila mwijaziwe na Roho Takatifu,

¹⁹ kwimbisana nyimbo za zaburi, utenzi, na kaswaida zakukupani Roho Takatifu. Imbani na ntukuzeni Mwenye na myoyo yenu. ²⁰ Kwa zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, nshukuruni Mwenyezimungu Baba wetu daima kwa piya viri kukuna. ²¹ Kwa kumwinshimu Almasihi, rinyenyekeyeni munu na mwensiwe.

Mainsha nkati ya ndowa

²² Umwe mulombíwe, rinyenyekeyeni ka walume wenu wanyewe kwa namuna vyamurinyenyekeya mbere ya Mwenye.

²³ Kamana nlume ndi kiswa ca muka wakulombiwa, kamba Almasihi vyari kiswa ca jamati. Noyo ndi Nvushi wa jamati-jo, mwiri wake. ²⁴ Kamba jamati yyairinyenyekeya ka Almasihi, kwa namuna mmoja noyo, waka wakulombiwa warinyenyekeye kwa piya ka walume wawo.

²⁵ Umwe walume mutendíre ndowa, kila munu ampende nkawake kamba Almasihi vyapendire jamati, akiriperekia mwanyewe mainsha ake kwa ajili ya jamati-jo. ²⁶ Iye katenda javyo ipate jamati iwe takatifu. Iye awaswafi wanu wake julu ya kuwoza na maji, na julu ya usemi wa Mwenyezimungu.

²⁷ Almasihi vikimwajibu awaswafi javyo, ipate arolotere iye mwanyewe jamati-jo iwe ngema kamba nondwa, bila noda wala makunyare wala ca ucafú kimojawapo, ila iwe takatifu saina ukosa. ²⁸ Kwa namuna mmoja noyo, walume watendíre ndowa, kila mmoja ajuzi ampende nkawake kamba vyapenda mwiri wake mwanyewe. Ampénda nkawake onse kankuripenda iye mwanyewe. ²⁹ Sikirizani, aapo munu wakwína mwiri wake mwanyewe, ila arisa na asunga, sawa-sawa na Insa Almasihi vyasunga jamati. ³⁰ Konta piya-fwe tiwa vifingo vya mwiri wake.

³¹ "Kwa javyo, nlume amwasa wawaye na mamaye alungana na nkawake, wo-wawiri walawirira kuwa mwiri mmoja tu basi." ‡

³² Piya-vi ndi maajuba makulu, kurigariga kwereriwa munu, nankusowera kuhusu Almasihi na jamati. ³³ Novyo-sivyo, umwe kila mmoja ampende nkawake kamba vyaaripenda mwanyewe, na kila mwanamuka amwinshimu nlumake.

6

Wana na wapongozi

¹ Umwe wasimana, wasikirizeni wakupongoren^{*} konta muwa wanu wa Mwenye. Eyi ndi shariya yamujuzi kutenda.

²"Mwinshimu wawayo na mamayo."†

Eyi ndi ámuri yakwanza íri nawo tamaa.

³Na tamaa yaweriye ndiyi:

"Ukiwenshimu wawayo na mamayo, piya vinu vyautenda vikwenendera sana, na úinshi myaka mingi mulumwengu-mu."

⁴ Na umwe wawáwa, musiwashonge wanenu kukimiwa, ila warereni kwa kuwaduma na kuwafunda vyavimwajibu Mwenye.

Watwana na mamwenye

⁵ Umwe watwana, mamwenye wenu wa mulumwengu-mu, wasikirizeni kwa inshima, kwa niya moja kamba vyamunski-iriza Almasihi. ⁶ Sikirizani daima, kuwapo wanyewe au kutowa kuwapo. Musitende kwa kusakula fadili kwawo, au vyakuwajibu wanadamu. Ila, kwa kuwa watwana wa Mwenyezimungu, tendani nafsi yake ka moyo piya. ⁷ Kolani kazi na radi konta, kusema kweli, ámuri kuwakorera wanu, mwankunkorera kazi Mwenye. ⁸ Mukwijiwa kuwa ofwe kila mmoja, anta awe ntswana au nlungwana, akuja kupokerera thawabu ka Mwenye kwa meema yaatendire.

⁹ Umwe mamwenye, kwa namuna mmoja novyo, watafitini sana watwana wenu. Musiwatishire hukumu. Mwijiwe kuwa, kwenu umwe anta na kwawo ewo, Mwenye

‡ 5:31 Ona Mwanzo 2:24. * 6:1 Au: "wakurerani".

na damu". § 6:14 Epa kurifunga ukanda ndi alama ya kuritengeza kutenda vita.

† 6:20 Kigeregu: "embashadori"

kawapo mbinguni, awalamula wanu piya kwa kipimo kimoja nocu.

Kutengeza kwa vita ya kiroho

¹⁰ Mwinsho, kwa kulungana na Mwenye, komalani, kwa uwezo wake nkulu. ¹¹ Valani mavazi akurikengera na pangirani sulaha piya zaakupereni Mwenyezimungu, ipate moloke nkati ya mipango ya ulongo wa Ibilisi. ¹² Kusema kweli, vita yetu atitenda na wanadamu‡, ila na viyumbé sawawoneka: wenyé kutawala, wenyé mamulaka, wenyé nguvu wamiliki nkisi ca ewu wakati-wu, pamoja na wenyé uwezo mbaya wari pazikala roho. ¹³ Basi, risukuzeni sulaha piya zaakupereni Mwenyezimungu, ipate musihindiwe na aduwi mbaya suku yaaja kukushambuliyani yonse. Evi piya-vi muki-tenda, mukoloka. ¹⁴ Kwa javyo, olokane: rifungeni ukanda§ wenu nkiuno wakolota ukweli, valani kikopa ca cuma pakifuwa cakolota ukamilifu. ¹⁵ Na mmaulu valani viratu kolota kuwa muwa tayari kwerezza Injili ya usalama. ¹⁶ Visitoshe, sukulanai daima kinga rakolota kwamini kwenu, ipate muzimise piya moto wa masonga éfyá Ibilisi*. ¹⁷ Rikengereni viswa na gula rakolota kuvushiwa kwenu, na risukuzeni upanga wa Roho Takatifu, ewo ndi usemi wa Mwenyezimungu. ¹⁸ Tendani javyo kuno mukilebela duwa daima kwa namuna jisijisi, kulongoziwa na Roho Takatifu. Basi, musiriziuke na muhitamili daima nkati ya kuwalebelela duwa watakatifu piya. ¹⁹ Nomi novyo nilebeleleni ka Mwenyezimungu, panambula kanywa yangu, anipe usemi wake na uhakika, nipate kwijiwisa ukweli wa Habari Ngema. ²⁰ Kwa Habari Ngema-yo ndi caniwere shikarakanzi† nkifungo, fala nilebeleleni ka Mwenyezimungu nereze Habari Ngema na uhakika kamba vyanijuzi kwerezza.

Salamu za mwinsho

²¹ Nankukuperekani nduyetu mpendedani wetu Tikiku, mwaminifu nkulu nkati ya kazi ya Mwenye Insa, ipate mwijiwe novyo mwaha kuhusu omi na vyaniagenda. Iye kankuja kukwerezani piya.

²² Nankukuperekani kwa eyi anzima-yi,

‡ 6:2 Ona Kulawa 20:12. * 6:12 Kigeregu: "nyama"

* 6:16 Kigeregu: "Nbaya".

ipate mwijiwe habari kuhusu ofwe na iye
akurimbiseni myoyo yenu.

²³ Basi, Mwenyezimungu Baba na
Mwenye Insa Almasihi akujanliyenif‡
salama na pendo nkati ya kwamini.

²⁴ Rehema iwesukire piya wenyewe kumpenda
sakuna mwinsho Mwenye wetu, Insa
Almasihi.

‡ 6:23 Kigeregu: "awajanliya wanduze".

Waraka ya Paulu ka waFilipi

Mwanzo

Eyi waraka-*yi* Paulu kândika ari nkalaboshu Roma kiyasi ca mwaka wa 61 bandi ya Almasihi. Anzima yake ikiwa kuwashukuru wafulati wa Insa wa Filipi konta wânsaidiya, wâmperekera vinu na wânlebelela duwa. Iye ákitumaini kufunguriwa suku karibu, azidi kupita akereza Habari Ngema. Fala ákijiwa novyo kuwa imwikarira ajali ya kuulaiwa.

Paulu kâpita Filipi akereza Habari Ngema na kafungula jamati. (Ona kitabu ca Vittendo sura ya 16.) Sambi kâwalaizira wenye kwamini wawe tarayi kutabika kwa sababu ya kwamini, kamba vyatabike Almasihi na Paulu ndi vyatabike novyo. Paulu kamba ikiwa waFilipi viwakuna novyo, wâjuzi wature kuwa baraka yaho.

Wenye kwamini wamojawapo wa jamati ya Filipi wakiwambira wanu kuwa, ikiwa wasaka kuvushiwa, wâjuzi wafulate shariya za Musa. Fala Paulu aawasire wanu kufunda eyo inlimu-*yo*.

Waraka-*yi* ísowera novyo kuhusu radi yatiri nawo kwa sababu ya Insa. Ingawa Paulu ákiwa nkalaboshu, fala ákiwa radi konta kéjiwa vyakushinda hali isaka kuwa yonse. Iye daima ákiwa radi paakikumbukira meema awakolota wenye kwamini wa Filipi.

Salamu

¹ Paulu na Timotiyu, watumisi wa Almasihi Insa, tankukwandikirani watakatiflu piya wa Filipi, mulungane na Almasihi Insa. Na atiwasa kati yenu wari kukusunganji pamoja na wari kukuhudumuni.

² Mwenyezimungu Baba wetu pamoja na Mwenye Insa Almasihi wakujanliyeni rehemna salama.

Paulu awatendera duwa wenye kwamini

³ Panukukumbukirani ponse, ninshukuru Nlungu wangu daima. ⁴ Na daima panukutenderani duwa ponse, nítenda duwa-*yo* ka moyo radi pakulu pawenye, ⁵ kwa kusanganyika kwenu nkati ya Habari Ngema, tangu suku yamwanzire kukubali

* ^{1:7} Au: "niwa mmyoyo mwenu". † ^{1:11} Kigeregu: "kisumo ca ukamilifu".

mpaka rero. ⁶ Nanawo hakika javyo kuwa Mwenyezimungu, anzíre kukturenderani meema, ázidi mpaka itimiziwe suku ya kuludi Almasihi Insa. ⁷ Niwa nawo shariya yakukuwazani kwa radi konta daima muwa mmoyo mwangu*. Kamana umwe piya muwa wenzangu nkati ya kazi yanigabizire Mwenyezimungu, kwa wema wake. Mulungana pamoja nomi kolota kuwa Habari Ngema yakweli, na mwakikisha inlimu yetu. ⁸ Shahidi wangu ndi Mwenyezimungu, kuwa pendo raniri naro nomwe rilawa mmoyo mwa Almasihi Insa wawenye. ⁹ Na nílebelia javi: kuwa pendo renu rizidi kongezeka pakulu, na muwe nawo wijiwifo wakweli, na kulamula kwenu kukamilikeye, ¹⁰ ipate mwijiwe namuna yakutondola vitendo vya faida pakulu. Kwa javyo, mukuba swafi, amuwa na ukosa suku ya kuludi Almasihi, ¹¹ mainsha enu akwijala vitendo vyema† vyaatenda Insa Almasihi julu yenu, ipate asifiwe na atukuziwe Mwenyezimungu.

Kuinshi kwangu omi ndi Almasihi

¹² Sambi wanduzangu, nísaka mwijiwe kuwa vinu vinikunire-vi visaidiya kweneza Habari Ngema. ¹³ Kwa javyo, piya masurudadu wari kusunga nyumba ulu ya kifalume pamoja na wanu wengine piya, wakwijiwa kuwa omi niwa nkifungo kwa kuwa ntumisi wa Almasihi. ¹⁴ Na wenye kwamini wengi, kwa kuwona namuna zangu zanifungiwe, Mwenye awarimbisa moyo pakulu ipate wereze usemi wa Mwenyezimungu bila wofii.

¹⁵ Ndi kweli kuwa wamojawapo wakwereza kuhusu Almasihi kwa sababu ya kunitendera wiyanana na kunidanizira mabayi, fala wengine wakwereza kwa niya ngema. ¹⁶ Ewo watenda javyo kwa kunipenda omi konta wakubali kuwa nituriwa nolote kuwa Habari Ngema yakweli. ¹⁷ Wengine wakwereza kuhusu Almasihi konta wanitendera wiyanana, awana niya ngema, wawaza kuwa wazidi kuniyalumira tabu paniri nkalaboshu-mu. ¹⁸ Ciduru kinani? Kinu cisakikana ndi kuwa, kwa namuna zikidirika zonse, kwa niya ngema au yakunyata, Habari Ngema ya Almasihi yereziwe. Kwa javyo nukuwa radi.

Na nízidi kuwa radi,¹⁹ konta nukwijiwa kuwa evi vinikunire-vi mwinsho nífun-guriwa[‡] julu ya duwa zenu na piya vyapipewe na Insa Almasihi kwa Roho wake.²⁰ Tamaa yangu omi na cinájibu pakulu ndi kuwa cisíwepo cakunitenza haya, ila daima, kuzidi pakulu sambí-pa, julu ya kuinshi au ya kufwa, nolote baina mmwiri mwangu ukulu wa Almasihi.²¹ Kamana kuinshi kwangu omi ndi Almasihi, na kufwa ndi faida yangu!²² Fala ikiwa julu ya mainsha angu, nikidiri kutenda kazi ya faida pakulu, basi sijíwa canisaka kutondola: kuzidi kuinshi au kuulaiwa?²³ Nankuvutirira njira zombiri: vinajibu pakulu nílawe mulumwengu-mu nikawe na Almasihi, kamana ndi vyema pakulu.²⁴ Fala kuzidi kuinshi mulumwengu-mu ndi cisakikana pakulu nukusaidiyeni umwe.²⁵ Niwa nawo hakika kuhusu kinu-ci, ndimana nukwijiwa kuwa nízidi kuinshi namwe piya nukukusaidiyani nkati ya kwamini kwenu, mupate radi pakulu.²⁶ Panisaka kuja tena kukuwonani, mukuja kuridái pakulu vyakutenederen Almasihi Insa julu yangu omi.

Inshini kamba wanu wa binguni

²⁷ Sambi kinu bora, muinshi kamba wanu wafulata Habari Ngema ya Almasihi ipate, nikija kukuwonani au sanipo, nisikire kuwa moloka kwa roho moja, mwankutenda juhudí na niya mmoja nkati ya inlimu ya Habari Ngema.²⁸ Wengine pawakulumbatani, vinajibu nisikire novyo kuwa mwasa kuwopa. Eyi ndi alama ya kuwa ewo washindíwa, umwe muwashinda, neko kushinda-ko kukuja na Mwenyezimungu.²⁹ Konta umwe mupéwa ubora sairi kwa kunkubali Almasihi tu basi, fala novyo kwa kutabika kwa ajili yake.³⁰ Noko kushindana-ko ndi sawa-sawa vyamuwonire vinikunire omi, nepa sambi ndi kamba vyamuri kunisikira.

2

¹ Novyo-sivyo, ndi kweli kuwa Almasihi akurimbisani myoyo yenu, na pendo rake rukulavyani úzuni. Novyo, piya-mwe mulungana na Roho wa Mwenyezimungu, ndimana mutenderana wema na muwonerana utungu.² Basi, timizani radi yangu julu ya mawazo mamoa, pendo rimoja, nafsi moja, pamoja na niya moja.³ Musitende kinu

[‡] 1:19 Kigeregu: "nivushiwa".

cisaka kuwa conse kwa kuripendeleya wala kwa kuridái, ila tendani kwa kunyenyekya julu ya kuwasifu wenzenu pakulu koliko kurisifu wanyewe.⁴ Visiwe vyakukufaini umwe wanyewe, ila nang'anizani novyo vyakuwfáfi wenzenu.

⁵ Sambi, muwe nawo namuna moja yakuwa kamba vyákiwa nawo Almasihi Insa javi:

⁶ ingawa akiringana na Mwenyezimungu, avimmwerire kutumira kwa faida yake.

⁷ Kwasa javyo, ákiwa tayari kwasa haki zake piya,

karipindula namuna zake karitula utwana, kalawirira nfano wa mwanadamu, kawoniwa kamba munu.

⁸ Karinyenyekya mwanyewe, kansikiriza Mwenyezimungu mpaka kifo, kifo-co ca pansalaba.

⁹ Ndimana, Mwenyezimungu kanlamusa, kantula mahala pakusifiwa pakulu, na kampa cewo bora pakulu.

¹⁰ Katenda javyo ipate viyumbe piya vyabinguni, mulumwengu-mu, na Kuzimu vije vikokore vyambudu zina rake.

¹¹ Malulimi piya akuja kwakikisha kuwa Insa Almasihi ndi Mwenye!

Kwa javyo, Mwenyezimungu Baba atukuziwe.

Ng'anirani muwe nuru kati ya wanu wakuwenukala myoyo

¹² Kwa javyo, wapendani wangu, kamba daima vyamukisikiriza, siyo panikiwa namwe tu basi fala pakulu panitowire kuwapo-pa, tendani juhudí piya mutimize kuvuka kwenu na inshima pamoja na kurinyenyekya.¹³ Kamana Mwenyezimungu ndi akutenzani kukwajibuni vyavimwajibu iye, na ndi akupani uwezo wa kutenda kamba vyasaka iye.

¹⁴ Piya vinu tendani bila kurishuku wala kukaidiyana,¹⁵ ipate musiwe na lawama wala na kinu kumoyo, muwe wana wa Mwenyezimungu samuna noda kati ya kizazi kicafu ca wamádambi. Nkati yaho, ng'anirani kamba nondwa mulumwengu-mu,¹⁶ korerani makono mawiri habari ímpa munu mainsha. Mukitenda javyo, omi nkuwa radi suku ya kuja Almasihi kwa kuwa sitendire ushinda

sauna faida.¹⁷ Fala ikiwa damu ya kifo cangu isanganyika julu ya kafara zenu zamutenda pamuntumaini na pamuntumika Almasihi, omi nukuwa radi na nifurahi namwe.¹⁸ Nnomwe novyo tendani radi, furahini pamoja nomi!

Paulu awapereka wensiwe ka waFilipi

¹⁹ Vinajibu julu ya Mwenye Insa kuwa, suku karibu nukuperekereni Timotiyu, ipate omi novyo niwe radi kwa kusikira habari zenu.²⁰ Kamana Timotiyu tu basi ndi ari na moyo mmoja nomi, ndi ashugúlika namwe kweli-kwelini.²¹ Wengine piya wásakula faida yayo ewo wanyewe, awawaza cimwajibu Almasihi Insa.²² Fala nomwe mukwijija namuna Timotiyu vyolote kuwa munu mwema, na namuna zaakorire kazi pamoja nomi yakwerezza Habari Ngema, kamba mwana vyaansaidiya wawaye.²³ Basi, panisaka kwijija kinu kimojawapo kamba nifunguriwa au sifunguriwa, noyu-yu ndi wanisaka kukuperekereni.²⁴ Nítumaini ka Mwenye Insa kuwa nomi novyo nukuja kukuwonani suku karibu.

²⁵ Omi niwona kuwa ísakiana nukuperekereni novyo Epáforaditu, nduyetu wanikola naye kazi, na waniténda naye vita yakukengera Habari Ngema. Cínitowire conse, iye ndi wamumpere kuja kunipa.²⁶ Iye kanawo hamu pakulu na piya-mwe, na kashugulika konta musikira kuwa iye ákiwa nlwere.²⁷ Ndi kweli kalwala pakulu futi nusura kufwa, fala Mwenyezimungu kammonera utungu, wala ammonere iye basi, nomi novyo kaniwonera utungu ipate nisiwe na uzuni kupunda waniri nawo-wu.²⁸ Ndimana, nízidi kuwa na niya ya kukuperekereni Epáforaditu ipate muwonane naye muwe radi tena, nomi uzuni wangúniswa kwa sababu ya radi zenu.²⁹ Basi, kamba nduyenu ari kunfulata Mwenye, mpokerereni kwa radi zenu piya. Wanu waru kamba iye wainshimuni,³⁰ konta kwa kazi ya Almasihi, karitisira ajali mainsha ake nusura kufwa, ipate atimize kuniisaidiya, nafasi yamutowire kunitendera umwe.

* 3:5 "Omi niwa wa kabilia ya Izraeli" mana ake "niwa Yahudi". † 3:5 "Mafarizeu" kundi rimoja rakufulata shariya pakulu.

3

Wanu namuna zawažuzi kapatana na Mwenyezimungu

¹ Mwinsho wanduzangu, kwa kulungana na Mwenye, furahini. Avinibugudi kulu dira tena kukwandikirani kamba vyanúk-wambirenii konta ndi cukukengerani umwe.

² More-moreni na wanu wakutenda vitendo vibaya, ewo wawa kamba waumbwa, wakenekesa kuwa itani ilazimu.³ Kamana siwo ewo, ofwe ndi tipatire itani yakweli, konta timwabudu Mwenyezimungu kwa Roho yake, atitumaini vitendo vya mwiri, ila tídai kwa kulungana na Almasihi Insa.⁴ Ka ukweli, nanawo shariya kutumaini vitendo vya mwiri. Inawa munu áwaza kuwa kwanawo shariya yakutumaini vitendo vya mwiri, omi nanga nizidi.⁵ Omi nitaiwa itani suku yanane bandi ya kupongoriwa, omi niwa wa kabila ya Izraeli*, rikolo rangu ndi ra Benjami, niwa ujukulu maalumu wa Waebrania. Kuhusu kufulata shariya ya Kiyahudi, omi nkíwa Nfarizeu†. ⁶ Nítenda ibada pakulu mpaka nífika kuwalumbata wenye kwamini. Na kuhusu kutimiza vyaisaka shariya, hapana canitowire kutenda.

⁷ Fala víkiwa na faida kwangu omi mida, sambi-pa nitula kamba vinásike, kwa sababu ya Almasihi.⁸ Visitoshe, nitula vinu piya kamba vinasike kwa kuwa ciri na faida pakulu, ndi kumwijija Almasihi Insa, Mwenye wangu. Kwa sababu yake, vinasike piya, nitula kamba vizolo, ipate nimparte Almasihi,⁹ na niwoniwe kulungana naye. Ukarilifu wangu siyo julu ya kutimiza Taureti, ila julu ya kuntumaini Almasihi tu basi. Ire atipa ukarilifu julu ya kwamini ndi Mwenyezimungu.¹⁰ Ndimana, níjakula kumwijija Almasihi, níjiwe uwezo wa mainsha ake akushinda kifo, nirilunge na tabu zake, na nilandanise kifo cake.¹¹ Kwa namuna ísáka kuwa yonse, nírindira kuwa nukuja kufufuriwa ka wafwi.

Kutuwirira kumpaka

¹² Siyo kuwa nífikirira wala niwa kamilifu, ila nikaza mwendo nikakore, kwa kuwa omi novyo nikoriwa na Almasihi Insa.¹³ Wanduzangu, omi situla kuwa nisa kukola futi, fala nukwenendera kinu

kimoja: sinang'aniza nyuma, nítenda juhudu kurinyulurira mbere, nikapate ciri mbere yangu.¹⁴ Ndimana nkaza mwendo nifikirire anzima ya tuzo rangu. Tuzo-ro ndi kuwa Mwenyezimungu, julu ya Almasihi Insa, aníta binguni.¹⁵ Kati yetu ofwe tikamileke nkati ya kwamini, tiwaze namuna moja noyo. Fala mukiwaza namuna nyengine, Mwenyezimungu akufahamishani.¹⁶ Novyo-sivyo, vyatifa-hamishe Mwenyezimungu, tukeni tifulate novyo.

¹⁷ Wanduzangu, zidini kunifulatiza, na watunzeni wenyé kufulata nfano kamili watukolotereni. ¹⁸ Kamana vyanukwambireni mara nyangi zawenye, nepa sambi nankukwambiraní tena kuno akinipakatika masozi: wawapo wengi waténda kamba maaduwi wa nsalaba wa Almasihi^f. ¹⁹ Mwinsho wawo wakwasika, konta wáshugulika kutimiza wájibu wawo wa ubaya[§]. Waridái na vitendo vyawakijuzi kuriwonera haya, ewo wáwaza vinu nya mulumwengu-mu tu basi. ²⁰ Fala ofwe kwetu mbinguni. Noko ndi katinrindira na hamu kuja Nvushi wetu, Mwenye Insa Almasihi.²¹ Iye akuja kupindula mwiri wetu mwepepe-wu ukuwa ntukufu kamba mwiri wake, julu ya uwezo wake ukidiri kutawala vinu piya.

4

¹ Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, waniri namwe hamu pakulu, furaha yangu na lemba rangu, zidini koloka kwa kulungana na Mwenye, wapendani wangu.

Vyalazire Paulu

² Nukulebelani nunu Adiya na nunu Ilikí, kwa kuntwii Mwenye Insa, muwe na ankili moja. ³ Na uwe, mwenzangu mwaminifu nkulu, nukulebelá uwasaideye ewo wanawaka-wo, kamana watenda kazi na juhudu yakwereza Habari Ngema pamoja nami, na Kelementi, na wensiwe wengine wari nawo mazina andikíwe mbuku ra mainsha*.

⁴ Kwa kulungana na Mwenye, furahini daima. Nukwambiraní tena, furahini!

⁵ Wema wenu wijiwikane ka wanu piya. Kuja ka Mwenye kuwa karibu. ⁶ Musifazaike

[‡] 3:18 Ewo wakatala faida ya kifo ca Almasihi. [§] 3:19 Kigeregu: "nlungu wawo ndi tumbo".

na kinu anta kimoja. Ila cukutowani conse, daima tendani duwa, nlebeleni Mwenyezimungu ejive haja zenu, kuno mukishukuru.⁷ Mukitenda javyo, salama ya Mwenyezimungu izáfdi namuna zetu zakwereriwa, akusungani myoyo yenu na ankili zenu, kwa kuwa mulungana na Almasihi Insa.

⁸ Mwinsho, wanduzangu, tunzani vitendo vyakweli, vyakuinshimika, nya shariya, swafi, vyakwajibisa, vyakutukuziwa, pamoja na piya vinu vyena na vire vyakujuzi kusifiwa.⁹ Vire vyanukufundireni vyamupokerere, na vire vyamunisikire na vyamuniwonire nikitenda, zidini kutenda. Na Mwenyezimungu awápa wanu salama awe pamoja namwe.

Kushukuru ka Paulu

¹⁰ Kwa kulungana na Mwenye, niwa radi pakulu kwa kuwa mwinsho muludira kunipenda. Sikuwa amúkinipendanga, fala amukiwa na nafasi.¹¹ Vyanamba-vi samba kwa kusakula kinu, konta nirifunda niwe radi na caniri nawo noco.¹² Omi nukwijiwa hali yakwisiwa, na nukwijiwa novyo hali yakupata vinu vingi visakikana. Nirifunda namuna ya kuwa radi kila mahala na kila hali: anta nikute au anta inikore njala, nukuwa radi. Kuwa nawo kinu cingi au kutowa kuwa nawo, nukuwa radi.¹³ Nikidiri kutenda vinu piya julu ya ire anipa nguvu.

¹⁴ Novyo-sivyo, mutenda sana kunisiaidiya panikiwa na mashaka.

¹⁵ Na umwe wanyewe waFilipi, mukwijiwa novyo kuwa pananzire kwereza Habari Ngema panilawire Makedoniya, aiwerekop jamati nyengine ya wenzangu yakuniá newo kupokerera ila umwe tu basi.¹⁶ Anta panikiwa inti ya Tesalonika, novyo muniperekera, zaida ya mara moja, nsaada wa vinu vyanikisakula.¹⁷ Siyo kuwa nísakula kumeriwa vinu, fala vinajibu muzidi kongeziwa thawabu zenu.¹⁸ Nipokerera piya vinu, nanawo vingi vyawenye! Viningipa vinu vyamuniperekere na Epáforaditu. Viwa kamba swadaka yakunuwira sana, kafara yakusakikana na yakumwajibu Mwenyezimungu.¹⁹ Na Nlungu wangu akupeni kila kinu camusaka conse, kwa utajiri wake ntukufu julu ya

* 4:3 Ero buku-ro

randikiwa mazina a wanu wari nawo mainsha mapya julu ya Insa Almasihi.

Almasihi Insa. ²⁰ Basi, Mwenyezimungu
Baba wetu atukuziwe kwa daima milele.
Aamina.

Salamu za mwinsho

²¹ Salamu zaho piya watakatifu, walun-gane na Almasihi Insa. Wanduzangu wari nomi, newo novyo wakuperekerani salamu.
²² Wakuperekerani salamu piya watakatifu, kuzidi wanu wakola kazi kunyumba ya Nfalume nkulu Kaisari.

²³ Rehema ya Mwenye Insa Almasihi iwe namwe.

Waraka ya Paulu ka waKolosayi

Mwanzo

Kolosayi ūkiwa kaya maalumu ya Áziya, kúkiwa kitambo ca kilometuru miya na sitini upande wa malawira-juwa wa Efezu. Paulu ákiwa saanafika Kolosayi fala ákiwa radi kusikira kuwa wenyé kwamini wa Kolosayi wankuntumaini Insa kanguvu. Ewo wásikira Habari Ngema zikereziwa na mwenye mmoja wakwitiwa Epáfora akikalanga noko, fala kwa nowo wakati-wo, iye káfungiwa nkaboshu pamoja na Paulu.

Kolosayi, wenyé kwamini wengi wákiwa wanu Sawari-Mayahudi, na kati yawo wamojawapo wazowereziwa inlimu sazifái. Wakidaniza kuwa wájuzi kuwambudu malaika pamoja na viyumbé vyengine saviwoneka ikiwa wasakula kumwambudu Mwenyezimungu. Fala Paulu akisaka kuwa ewo wereriwe kuwa Almasihi kawa pamoja na Mwenyezimungu mbinguni, katawala julu ya piya viyumbé nya uwezo vyakuwoneka na saviwoneka. Ndi ntamana wanu wajuzi wamwabudu Almasihi. Iye ndi nkulu kwa piya wengine, na ndi kiswa ca jamati.

Salamu

¹ Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya Mwenyezimungu, na mwenzangu Timotiyu, tukwandikirani eyi waraka-^{yí}² umwe, wenyé kwamini wa Kolosayi, wanduzetu makamilifu mulungane na Almasihi. Mwenyezimungu Baba wetu akujanliyeni rehema na salama.

Kushukuru ka Paulu

³ Patukulebelelani duwa ponse, daima tinshukuru Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu Insa Almasihi, ⁴konta tisikira kuwa muntumaini Almasihi Insa, na watakatifu piya muwapenda. ⁵ Mutenda javyo kwa tamaa yamutuririwe mbinguni, yamwanzire kusikira julu ya usemi wakweli wa Habari Ngema ⁶ yukufikireni umwe. Eyo Habari-*yo*, kamba vyakula na vyaiwa visumo ulumwengu nzima, na kati yenu novyo iwankukula na iwankupa, tangu

* 1:15 Kwa javyo, ndi nriti wa Baba.

suku yamusikire kuhusu rehema ya Mwenyezimungu, yamwereriwe ka ukweli.

⁷ Eyo murifunda na Epáfora, mwenzetu mpandani wetu, ntumisi kamilifu wa Almasihi kwa ajili yenu. ⁸ Novyo iye katereza kuhusu pendo renu rilawa nRoho Takatifu.

Duwa ka wenyé kwamini

⁹ Kwa javyo, tangu suku yatanzire kusikira, ofwe atinamba kwasa kukule-belelani duwa. Tinlebelia Mwenyezimungu akwijazeni wijiwifu piya na werevu ulawa nRoho mwake, mwereriwe nfululu vyaasaka iye, ¹⁰ipate muinshi kamba vinjuzi kuinshi munu alungána na Mwenye, kwa namuna vyavimwajibu iye. Namuna-*yo* ndi kupa visumo kwa piya vitendo vyenu vyema, na kukula kwenu mukimwijiwa Mwenyezimungu nfululu. ¹¹Tukulebelelani murimbisiwe kwa nguvu piya za uwezo wa utukufu ipate muhitamili daima na imani pamoja na radi, ¹² kuno mukishukuru ka Mwenyezimungu Baba. Iye akukidiriseni kupata fungu ra irati ya watakatifu waru nkati ya nuru. ¹³ Iye ndi atilavire nkati ya uwezo wa kisi, akitisamisa akitingiza muufalume wa Mwanawewe waampenda iye.

¹⁴ Julu ya Mwana-*yo*, tikomboriwa, dambi zetu ziswamiiwa.

Almasihi kawa julu ya viyumbé piya

¹⁵ Almasihi ndi nfano wakuwoneka wa Mwenyezimungu saawoneka, iye ndi ntanzi*, kábula ya kumbiwa viyumbé piya.

¹⁶ Kamana julu ya Almasihi, piya viripo mbinguni na duniya vyumbiwa, vinu vyakuwoneka na saviwoneka, vyakuwa na nguvu ya kiroho au nguvu ya kibinadamu,

vyakutawala au nya mamulaka pakulu. Piya vyumbiwa julu yake, na kwa ajili yake.

¹⁷ Iye kawapo tangu savinombiwa viyumbé piya,

na iye ndi aténza kuwapo vinu piya.

¹⁸ Iye ndi kiswa ca jamati, mwiri wake.

Iye ndi mwanzo, na ntanzi kufufuriwa ka wafwi,

ipate kwa vinu piya, apate mahala patanzi.

¹⁹ Kamana vimwajibu Mwenyezimungu kuwa

namuna zake piya ziwe nkati ya Almasihi.

²⁰ Na vimwajibu novyo viyumbe piya ku-patanisa naye julu ya Almasihi, julu ya damu yake itawanyike pansalaba. Kwa javyo, viyumbe piya, mu-lumwengu-mu au mbinguni, vikare kwa usalama na Mwenyezimungu.

²¹ Nomwe novyo mida müntula minyongo Mwenyezimungu, na mukiwa maaduwi wake julu ya vitendo vibaya vyamuki-wazanga na vyamukitendanga. ²² Fala sambi, julu ya kifo ca mwiri wa Almasihi, Mwenyezimungu katula mupataane naye, ipate muwajise mbere yake wari watakatifu na swafi, sawana lawama. ²³ Fala ibidi muzidi kutumaini, kwamini kwenu kuwe kamba aliserusu ya nyumba yakukomala, saisakikana kukupani tamaa nyengine koliko yamupokerere pamusikire Habari Ngema. Eyi Habari-*yi* wereziwa wanu piya mulumwengu-mu. Noyo yanitumikire omi Paulu.

Paulu atabika kwa sababu ya wenyekwamini

²⁴ Sambi, niwa radi kutabika kwa ajili zenu. Nankutimiza na mwiri wangutabu zibakire zaaktabika Almasihi. Nisaka kutenda javyo kwa ajili ya jamati, mwiri wa Almasihi. ²⁵ Nilawirira kuwa ntumisi ka wenyekwamini, kwa kuwa Mwenyezimungu kanigabizi kazi ya kuk-werezani piya Habari za Mwenyezimungu. ²⁶ Wakati upitire, Mwenyezimungu kâwafisa wanu piya ngano yake fala epa sambi kankuwolotera wanu wake watakatifu. ²⁷ Ka watakatifu-wo, Mwenyezimungu asaka awafafanuire utajiri wa utukufu wa ngano-*yo* mbere ya wanu Sawari-Mayahudi. Eyo ngano-*yo* ndi Almasihi ari myyoyo mwenu, ndimana muwa nawo tamaa yakuvuza vinu nya utukufu visâka kuja.

²⁸ Kwa javyo, tîwerezha habari ya Almasihi. Títumira wijiwifo piya kunlanga na kunkunda kila munu ipate tinjise munu-*yo* mbere ya Mwenyezimungu wakutimu, kulungana na Almasihi. ²⁹ Kwa noyo anzima-*yo*, nítenda juhudzi yakukola kazi na uwezo piya waanipa. Uwezo-*wo* útenda kazi kanguvu nkati yangu.

* 2:11 Itani yakulawa ka Almasihi ulaviwa upande wetuuri nawo wájibu wa vitendo vya madambi. "kwa kuwa amwingire itani ya mwiri". † 2:13 Kigeregu.

2

¹ Kamana nísaka umwe mwijiwe kuwa nankukola kazi kanguvu zangu piya ipate nukusaidiyeni umwe na wenyekwamini wekála Layodikeya, na wengine sawanamba kuniwona uso ka wajii.

² Nankukola kazi javi ipate myoyo yawo irimbisiwe, ilungane julu ya kupendana. Kwa javyo, muwe nawo utajiri wa uhakika wakwelii, ipate mwereriwe nfifulu ngano za Mwenyezimungu, ziri kolotiwa julu ya Almasihi. ³ Kati yake, afisiwa mali piya a wijiwifo na werevu. ⁴ Evi nukwandikirani ipate musitesiwe na munu mmojawapo na masemo a kukugilibuni. ⁵ Kamana ingawa mwiri wangu auri pamoja nomwe, fala moyo wangu uwa noko. Na nukutenderani radi kwa kwijiwa kuwa müpangana vyema, na moloka nkati ya kwamini kwenu mulungana na Almasihi.

Manaa kulungana na Almasihi

⁶ Ndîmana, kwa kuwa munkubali Almasihi Insa awe Mwenye wenu, enendani kwa kulungana naye. ⁷ Tulani mizipe yenu nkati yake, jengani mainsha enu julu yake, kamilikani kwamini kwenu kamba vyamu-fundiwe, na shukuruni pakulu!

⁸ More-more, asukuteseni munu kukwimirani uhuru wenu julu ya namuna zake za mawazo, sazifâi kinu. Eyo mawazo-*yo* aaja na Almasihi, ila alawirira nkati ya tabiya za wanu au mashetwani wataware mulumwengu-mu. ⁹ Musitesiwe konta Almasihi, paakiwapo mulumwengu-mu, mwiri wake zimwikalâ ka kumwijala piya namuna za kiMwenyezimungu. ¹⁰ Nomwe, kwa kuwa mulungana naye, akwijereni mainsha kamili, konta iye ndi kiswa ca piya wari kutawala na wari na mamulaka.

¹¹ Kwa kulungana naye mwingira itani, fala siyo itani yawengiziwe wanu mmwiri, ila itani yakulawa ka Almasihi*. ¹² Almasihi katenda javyo wakati umwe wamoziwe. Iwa kamba muzikiwe pamoja naye na, julu ya kwamini uwezo wa Mwenyezimungu anfufure Almasihi ka wafwi, mufufuke naye novyo. ¹³ Mida, umwe müfwâa nkati ya tabiya zenu za dambi, na kwa kuwa ámuri Mayahudi amufulata Shariya†. Fala sambi, kwa kulungana

na Almasihi, Mwenyezimungu kakupani mainsha mapya. Iye katiswamii piya madambi etu,¹⁴ kafuta waraka yaândikiwe deni yetu ya madambi, ikitilaumu kwa sababu ya kutowa kufulata Taureti. Kweli, paagomezeriwe Insa, waraka-yo Mwenyezimungu kagomezera nopo, ndimana aina nguvu tena.¹⁵ Pansalaba nopo, Almasihi kawashinda wari kutawala na wari na mamulaka, kawalavya nguvu zawo piya. Kawafezeyi mbere ya viyumbe piya, kawalongoza washindiwe nkondo nzima.

¹⁶ Kwa sababu ya piya-vyo, musimwase munu kukulaumuni kuhusu shuruti ya kurya au kunywa, suku maalumu yakuntukuzza Nlungu, sherehe yaku-woneka mwezi mupya, au suku maalumu yakupumula. ¹⁷ Evyo vitendo-vyo piya vîkiwa kinviri ca ukweli mpaka pau-fikire ukweli, na ukweli wawenye ndi Almasihi. ¹⁸ Musimwase munu mmo-jawapo kukulavyani thawabu zenu kwa kukukenekezerani kuwa murinyenyekeye savijuzi au muwambudu malaika. Munu kamba-yo aritula ubora koliko umwe kwa sababu ya kumwisukira ruhuya maalumu, fala aridai bila shariya, mawazo ake a kibinadamu, ¹⁹ kasa kulungana na kiswa cake. Kiswa-co ndi Almasihi alongôza vifingo vya mwiri wake piya, ipate vitayiwe nguvu, vilunganisiwe na malungo pamoja na mizipe, mwiri ukurisiwe na Mwenyezimungu.

More-more na minabii walongo

²⁰ Umwe, kwa kuwa mufwa pamoja na Almasihi, mwanawo uhuru kati ya mashetwani wataware mulumwengu-mu. Sambi, mbana musikiriza shuruti za mulumwengu-mu? Musisikirize shuruti zamba javi: ²¹ "Musikumbure" wala "Musire" wala "Musitumire". ²² Shuruti kamba-zi, piya zihusu vinu vyakutumira vikipita. Ezo ngano na inlimu za wanu. ²³ Wanu walazimisha nozo shuruti-zi wâwalanda wejiwifu. Ewo wâkenikeza wanyewe vitendo vya dini fala dini-yo ndi ya binadamu. Wâkolota kunyenyekaya fala sakuri kakweli, na upande wa dini yawo, wâritabisha mwiri walo wanyewe.

* 3:1 "Nkono nriro" ndi mahala pakusifiwa.

Fala evyo avifâi kinu, avinsaidiya munu kushinda wâjibu wake wa kibinadamu.

3

Namuna nyipya ya kuinshi kulungana na Almasihi

¹ Paafufuke Almasihi, nomwe novyo mufufuka. Ndipairi sakulani vinu vya mbinguni, kaari Almasihi upande wa nkono nriro* wa Mwenyezimungu. ² Musishugulikire vinu vya mulumwengu-mu, ila shugulikirani vinu vya mbinguni. ³ Kamana mufwa, na mulungana na Mwenyezimungu, mainsha enu afisiwa pamoja na Almasihi. ⁴ Almasihi ndi mainsha etu a kweli. Iye paasaka kulawirira tena mulumwengu-mu, nomwe novyo mukuja kulawirira pamoja naye nkati ya utukufu wake.

⁵ Ndimana wâjibu wenu wa kibinadamu, ulayani: lukware, ucafу, hamu mbaya, wâjibu mbaya, na coyo, konta coyo sawa-sawa na kuwambudu maswanamu.

⁶ Kwa sababu ya novyo, ikuju nyongo yakofya ya Mwenyezimungu. ⁷ Mida noyo nyongo-yo yanza kukwambatani, konta mukitenda novyo vitendo-vyo.

⁸ Fala sambi umwe, asani evyo vitendo-vyo piya: kukimiwa, nyongo, ubaya, kukufuru, pamoja na kusowera caputu. ⁹ Musitesane konta amuri camukiwa mida, amutenda tena tabiya zamukitendanga.

¹⁰ Ila lawirirani kuwa wanu wapywa, wakupinduriwa upya kila mara ipate muwe nawo wijiwifu nfululu munlande iye akumbireni. ¹¹ Wakati-wo, avimmweri tena Yahudi wala Saari-Yahudi, ataiwe itani wala satayiwe, nshenzi wala asilimuke, ntwwana wala nlungwana. Ila Almasihi tu ndi vinu piya, na iye ainshi nkati ya wanu wake piya.

¹² Umwe ndi mutondoriwe na Mwenyezimungu, watakatifu, na wenye kupendiwa. Ndimana ritayeni moyo wa huruma, wema, kurinyenyekaya, wororo, na wakuvumirira.

¹³ Hitamiliyanani munu na mwensiwe. Ikiwa mmojawapo kakosiwa, swami-ilyanani. Kamba Mwenye vyakuswamii-rene umwe, nnomwe novyo swamiini. ¹⁴ Kinu bora koliko piya-vyo ndi kupendana, konta kupendana ndi lundo kamilifu ra kulungana. ¹⁵ Asani salama yaakupani Almasihi

ikulongozeni nkati ya roho zenu konta kwa salama mwitiwa muwe mwiri mmoja. Na muwe wanu wakushukuru.¹⁶ Habari kuhusu Almasihi, ikwijareni pakulu ipate mufundane na mudumane kwa wijiwifu piya. Mukinsifu Mwenyezimungu na shukurani mmyoyo mwenu, julu ya nyimbo za zaburi, kaswaida, na nyimbo zakuja na Roho wa Mwenyezimungu.¹⁷ Basi, piya vyamutenda au vyamwamba, tendani kwa zina ra Mwenye Insa, kuno mukinshukuru Mwenyezimungu Baba wetu kwa piya vyaatitendere Almasihi.

Namuna za kuinshi pakaya

¹⁸ Umwe waka mulombiwe, kila mmoja ansikirize nlumake konta evi ndi vyawajuzi kutenda wafulati wa Mwenye.¹⁹ Umwe walume mulombire, kila mmoja ampende nkawake sana-sana, asiwepo wakuntabisha nkawake.

²⁰ Umwe wana, wasikirizeni kwa kila namuna wawa zenu, konta javyo ndi vyamwajibu Mwenye Insa.²¹ Umwe wawawa, musiwandibu wanenu daima ipate wasiuzunike.

²² Umwe watwana, wasikirizeni kwa kila namuna mamwenye wa mulumwengu-mu. Daima, kuwapo wanyewe au kutowa kuwapo, kolani kazi sana. Musitende kamba wasakula kutenda vyakuwajibu wanadamu basi, ila na myoyo ya ukweli, riturenii kuwa watumisi wakumwinshimu Mwenye Insa.²³ Kwa piya vyamutenda vyonse, musiture kuwa mwankuntumika binadamu. Ila tendani kanguvu kamba mûri kuntumika Mwenye Insa.²⁴ Kumbukirani kuwa mukuja kupokerera tuzo ya irati ka Mwenye wawenye. Kusema kweli, wamuri kuntumika ndi Mwenye Almasihi.²⁵ Kamana ware waténda vibaya wakuja kuhukumiwa kwa vibaya vyawatendire. Aipo namuna yakusiyana.

4

¹ Umwe mamwenye, kwa kuwa mukijiwa kuwa norme novyo mwanawo Mwenye wenu mbinguni, watafitini sana watwana wenu kwa shariya na haki.

Paulu awalanga wenyewe kwamini

² Zidini kulebelu duwa, mukirang'anizira na mushukuru.³ Nofwe novyo tilebeleleni duwa ipate Mwenyezimungu atifungurire nryango tipite tikereza Habari

yake, mpango kuhusu Almasihi sawejiwa wanu mpaka sambi-pa. Kwa sababu yakupita nikereza, noko ndi canifungiriwe nkalaboshu-mu. ⁴ Basi, lebelani duwa ipate omi nerezusemi-wo sana-sana kamba vyanijuzi kwereza.

⁵ Muwe wejiwifu mbere ya wanu sawamwamini Almasihi. Mukipata atuwa, tumirani kwa namuna ngema.

⁶ Mukipakanira na wanu, mwaha wenu unowe kamba cakurya cakulungiwa munyu. Mwijiwe vyakunjibu kila mmoja.

Salamu za mwino

⁷ Tikiku, nduyetu wakupendiwa, akwerezani hali yangu piya. Iye ntumisi mwaminifu na pamoja nomi antumikanga Mwenye.⁸ Basi ndi canukuperekereni umwe Tikiku-yo ipate mwijiwe hali yetu, na iye akurimbiseni myoyo.⁹ Onezimu, nduyetu mwaminifu, wakupendiwa, ari munkonjo mwenu, iye pamoja na Tikiku vinu piya vikuna kuno wâkwijiwisani.

¹⁰ Arishitariku afungiwe pamoja nomi akuperekerani salamu, pamoja na Maruku nduye Barinaba. Kuhusu Maruku, musikira sana-sana vyatukulaizireni kuwa paâja kukuwonani, mumpokerere vyema.¹¹ Insa (wakwitiwa zina rengine Zushutu), iye novyo akuperekerani salamu. Nkati ya Mayahudi wenyewe kumwamini Almasihi, ewa watatu-wa tu basi ndi wakola kazi nomi yakwerezewa ufalume wa Mwenyezimungu. Ewa ndi wanirimbisa moyo.

¹² Epâfora, antûmika Almasihi Insa, na iye novyo ari kati ya nkondo wenu, akuperekerani salamu. Daima átenda jitilyadi yakukulebelelani duwa, ipate moloke, muwe makamilifu, na muwe na hakika pakulu kuhusu piya nafsi ya Mwenyezimungu.¹³ Nikwakikisha kuwa Epâfora akushugulikirani pakulu umwe pamoja na wanu wari makaya makulu a Layodikeya na Hiyerapori.

¹⁴ Luka, dotoru wetu wakupendiwa, pamoja na Dema wakuperekerani salamu.

¹⁵ Tiwapererekera salamu wanduzetu wa Layodikeya, nlumbwetu Ninfa, pamoja na jamati ya wenyewe kwamini ijumananga nnyumba mwake.

¹⁶ Eyi waraka-yi mukisa kufyoma, waperekereki wenyewe kwamini wa Layodikeya ipate newo novyo wakafyome. Na waraka yaniwaperekere wanduzetu wa

Layodikeya, ikija kwenu, nomwe mufyome.

¹⁷ Na Arikipu mwambireni javi: “Tunza kazi yaugabiziwe na Mwenye Insa utimize.”

¹⁸ Mwinsho, omi Paulu nankukusalimuni ka kukwandikirani na makono angu mwanyewe.

Musiriware kuwa nifungiwa nkalaboshu.

Rehemba iwe nomwe!

Waraka 1 ya Paulu ka waTesonika

Mwanzo

Paulu paakikola kazi pakulu Tesalonika apate mainsha a kutwa, kâfungula noko jamati. Tesalonika fkiwa kaya maalumu ya Geresiya. Wafulati wa Insa wengi wa Tesalonika mida wâkiwabudu maswanamu, wâkiwa sawanamba kwijiwa njira ya Insa. Fala wakimwamini Mwenye Insa, wâkiwa makamilifu, ntamana habari zenera inti ire piya. Dalili eyi ndi waraka yakwanza yaandike nkati ya piya Injili. Eci kitabu-ci candikiwa mwaka 51 bandi ya Almasihi.

Wâkiwapo wanu wamojawapo wanu kubishana na Paulu, ikibidi kuwatira akuka Atena. Fala kampereka rafiki yake nnemba wakwitiwa Timotiyu ipate akawone vyawari kuinshi wenyé kwamini Tesalonika kure. Timotiyu paaludire, kampa Paulu habari ngema futi za pendo na kwamini ka wafulati wa Insa kaya ya Tesalonika.

Zîkiwapo tafauti mmojawapo njamati. Wakazi wengine wênuka konta wakidaniza kuwa Mwenye Insa kawa karibu ya kulu. Wengine wafazaika konta jamaa zawo wâfwa Almasihi saanaludi. Basi Paulu aki-wambira mambo ája kukuna wakati wasaka kuludi Mwenye Insa, na namuna vyawaki-juzi kuinshi mpaka nowo wakati-wo.

Salamu

¹ Omi Paulu na Sila* pamoa na Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-*yi* umwe wanu wa jamati ya Tesalonika, umwe muri upande wa Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa Almasihi. Rehema na salama viwe namwe.

Mifano ya kwamini ka waTesonika

² Daima tinshukuru Mwenyezimungu ka umwe piya. Patitenda duwa, nomwe tukulebelelani. ³ Patisowera na Mwenyezimungu Baba wetu, tiwaza kazi yamukorire kwa kwamini kwenu, tabu yenu nkati ya kuwapenda wenizenu, na namuna zamuri kuhitamili kwa sababu ya tamaa ya Mwenye wetu, Insa Almasihi.

⁴ Kamana umwe, wanduzetu mupendiwe

na Mwenyezimungu, tukwijiwa kuwa iye kakutondolani. ⁵ Tukwijiwa evi konta paifikire Habari Ngema kwenu umwe, aiwere julu ya usovezi tu basi, ila novyo julu ya alama za uwezo waatendire Roho Takatifu pamoa na uhakika piya.

Mukwijiwa tabiya zetu patikiwa pamoa, kwa fadili yenu. ⁶ Basi, umwe mupokerera habari na radi yakuja na Roho Takatifu, ingawa ikujisiran tabu nydingi. Kwa javyo, umwe mufulatiza nfano wetu na nfano wa Mwenye Insa. ⁷ Kwa namuna-*yo*, anta umwe wanyewe mulawirira kuwa nfano mbere ya wenyé kwamini piya wa Makedoniya na wa Akaya. ⁸ Kamana useumi kuhusu Mwenye Insa wankuvuma ulawa kwenu mpaka ka wanu wa kila upande wa Makedoniya na wa Akaya. Kila mahala vyankusikirikana kuwa munwamini Mwenyezimungu, kwa javyo aisakikana ofwe kuwambira kinu. ⁹ Ewo wanyewe wankuzidi kusowera kuhusu namuna ngema pakulu zamutipokerere, na namuna vyamzungunkire ka Mwenyezimungu, mukitipuka milungu ya ulongo ipate muntumike Nlungu hai na wa ukweli. ¹⁰ Na nowo wankusowera namuna vyamurindira na radi pakulu kuja ka Mwana kulawa binguni†. Iye ndi Insa, afufuriwe na Mwenyezimungu ka wafwi, mwenyé kutombola ofwe nkati ya hukumu yakofya isaka kuja.

2

Paulu akumbukira wakati wekare Tesonika

¹ Wanduzetu, mukwijiwa kuwa kuja kwetu ofwe kukuwonani akuwere ka bure. ² Mukwijiwa kuwa titabika na atipata matukano kaya ya Filipi. Novyosivyo, Nlungu wetu katisaidiya kukwerezani bila wofi Habari zake Ngema, ingawa wanu wengi wakibishana nafwe.

³ Vyatukutafadalireni sivyo vya ukosa, wala vya ucafú, wala atiyerere kukutenvanyi.

⁴ Kwasa javyo, kwa kuwa titondoriwa na Mwenyezimungu, tigabiziwe kwerezza Habari Ngema, tisowera kamba mashikarakanzi wake. Anzima yetu siyo yakuwajibu wanadamu ila yakumwajibu Mwenyezimungu, apíma myoyo yetu.

* 1:1 Sila zina rengine Silvanu.

† 1:10 Kuja ka Mwana wa Mwenyezimungu mara yapiri.

⁵ Kamana mukwijiwa kuwa atinamba kuyerera kukutenvyani julu ya kukwambirani vinu vyema-vyema kuhusu umwe. Na atukutafitireni kuwa marafiki zenu ipate mutipe nzuruku. Mwenyezimungu neye shahidi wetu. ⁶ Wala atisakure kusifiwa na munu mmojawapo, atisakure kwenu umwe wala ka munu mwengine, ⁷ ingawa tanawo haki ya kukukenekezerani vinu konta tiwa mawalii wa Almasihi. Fala tikiwa pamoja namwe kwa namuna ngema, kamba ametoto vyawatafiti wanawe. ⁸ Tukupendani pakulu, ntamana tiwa radi, siyo kwa kukwerezani Habari Ngema ya Mwenyezimungu tu basi, ila kukupani novyo mainsha etu awenye, konta mulawirira kuwa wapendani wetu.

⁹ Wanduzetu, amukumbukira vyatikorire kazi pakulu na tabu nyingi zawenye? Tíkikola kazi usiku na nsana ipate, patukuk-werezani Habari Ngema ya Mwenyezimungu, vyatikitumira isiwe garama yenu umwe. ¹⁰ Umwe wanyewe muwa mashahidi wetu, na Mwenyezimungu neye novyo shahidi wetu, kuwa namuna yetu tikiwa takatifu, kamilifui, na bila makosa kwenu umwe wenyen kwamini. ¹¹ Mukwijiwa kuwa kila mmoja kati yenu tintafiti kamba wawa vyawatafiti wanawe wa kuwapongola. ¹² Tukurimbisaní myoyo, tukunyamazani, na tukutafadalini, ipate muinshi kamba vyawajuzi kuinshi wanu walungána na Mwenyezimungu, ire akwitireni muwe upande wa utukufu muufalume wake.

¹³ Ofwe tizidi kunshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa, pamupokerera usemi wa Mwenyezimungu wamusikire kwetu ofwe, mukubali na radi, mwakikisha kuwa auwere usemi wa wanu tu basi ila uwa usemi wa Mwenyezimungu. Kweli-kwelini ndi nowo, uri kukola kazi kwenu umwe wenyen kwamini. ¹⁴ Kamana umwe, wanduzetu, muwalanda ware walungane na Insa Almasihi mmajamatia Mwenyezimungu Yudeya. Konta wákitabika kulumbatiwa na Mayahudi wenziwaho, na umwe novyo mukitabika, kulumbatiwa na wenzenu. ¹⁵ Mayahudi wamojawapo wamulaya Mwenye Insa, wawólaya minabii, na ofwe watituwisa. Ewo awajibisa ka Mwenyezimungu na wawalumbata wanu piya. ¹⁶ Wakenekeza

kutiziwiya tisiwerezee wanu Sawari-Mayahudi wasivushiwe. Kwa javyo, wawankuzidi kongeza madambi awo. Fala mwinsho, iwagwirira hukumu ya Mwenyezimungu.

Paulu kumwajibu kuludira Tesalonika

¹⁷ Kuhusu ofwe, wanduzetu, patasane nomwe kwa suku aba (ingawa myoyo yetu daima iwa pamoja namwe), tikiwa nawo hamu pakulu namwe, vikitajibu pakulu tiwonane uso ka wajii. ¹⁸ Vitajibu pakulu kuja kukuwonani. Nomimi Paulu nikenekeza kuja eko zaida ya mara moja, fala Ibilisi katiziwiya. ¹⁹ Kusema kweli, kinani citipa tamaa na radi? Lemba retu mbere ya Mwenye Insa paasaka kuludi ndi repi? Ndumwe-po! ²⁰ Basi, umwe ndi mutikurisa viswa na ndi mutitenza kuwa radi!

3

Kuzuru ka Timotiyu na vyema vyereze

¹ Ndimana, patikidirire kurinda tena kusikira habari zenu, tinuwiya vyema omi na Sila tikare yeka yetu Atena kuno, ² timpereke Timotiyu aje akuwoneni. Iye ndi nduyetu ari kukola kazi ya Mwenyezimungu pamoja nofwe, ya kwereza Habari Ngema ya Almasihi. Timpereka ipate akoloseni na akurimbiseni myoyo nkati ya kwamini kwenu, ³ ipate asiwepo wakukafflika nezi tabu zamuri kukuna-zi. Kamana mukwijiwa wanyewe kuwa ofwe wafulati wa Insa tijuzi tirindire kutabika. ⁴ Kamana, anta patikiwa onse kwenu-ko, tukwambirani tangu mida kuwa tikuja kulumbatiwa, sawa-sawa kamba vyamwijiwa vikunire. ⁵ Kwa javyo, panitowire kukidiri kurinda habari zenu, nukuperekani Timotiyu aje ejije kuhusu kwamini kwenu. Nukukoperezani kushetwaniwa na mwenyé kuwashetwani wanu*, na kazi zetu azingari kufái kinu.

⁶ Fala epa sambi Timotiyu kaludi, kalawa kwenu-ko kaja kuno. Kaja nawo habari ngema ya kwamini kwenu na pendo renu. Katambira kuwa mwankutikumbukira daima na radi, na mwanawo hamu ya kutiwona, kamba ofwe novyo. ⁷ Basi wanduzetu, ingawa tanawo tafauti nyingi na titabika pakulu, habari za kuwa mwankuzidi kumwamini

* 3:5 Mwenyé kuwashetwani wanu ndi Ibilisi.

Mwenyezimungu zankutirimbisa myoyo.
⁸ Epa sambi, kwa kuwa tikitijiwa kuwa mungari moloke ka Mwenye, javyo tiinshi vyema. ⁹ Basi, tukushukuruni pakulu ka Mwenyezimungu! Ofwe tiwa radi pakulu futi mbere ya Mwenyezimungu kwa sababu zenu umwe! ¹⁰ Usiku na nsana, tinlebelela Mwenyezimungu kwa myoyo yetu piya ipate tije tiwonane uso ka wajii, titimize cukubakireni muzidi kumwamini Mwenyezimungu.

¹¹ Sambi, Mwenyezimungu mwanyewe, Baba wetu, pamoja na Mwenye wetu Insa, watilongoze mpaka kwenu. ¹² Na Mwenye akuriseni na akongezeni pakulu kuperdiana kwenu watupu na ka wanu piya, kamba ofwe vyatukupendani umwe. ¹³ Kwa javyo, pakuludi Mwenye wetu Insa na watakatifu wake piya, iye akoloseni myoyo yenu muwe takatifu, bila baka, mbere ya Mwenyezimungu Baba wetu.

4

Inshini namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

¹ Mwinsho, wanduzetu, tukulebelani na tukutafadalini kwa mamulaka ya Mwenye Insa, inshini kamba vyamujizi kuinshi kwa namuna vyatukufundireni, ipate vimwajibu Mwenyezimungu. Nepa mwankuinshi futi, basi tukutafadilini kuwa muzidi kuinshi javyo pakulu pawenye. ² Mukwihiwa ngano zatukupereni julu ya mamulaka a Mwenye Insa. ³ Kamana vimwajibu Mwenyezimungu ndi kuwa muwe takatifu javyo: murisapuse lukware. ⁴ Kila mmoja atunze mwiri wake awe swafi na enshimiwe. ⁵ Musifulate wájibu mbaya kamba vyawatenda ware sawanshugulikira Mwenyezimungu. ⁶ Musimwiwire nduyueni nfulati wa Insa julu ya kutenda lukware, konta Mwenye ariripira ka wanu watenda javyo, kamba vyatukulaizireni kanguvu tangu-mida. ⁷ Kamana Mwenyezimungu aatitire kutenda ucafu ila katita tiwe watakatifu. ⁸ Basi, munu akatala kufulata shuruti-zi onse aari kunkatarira mwanadamu, ila kawankunkatarira Mwenyezimungu, mwenyé kukwisusiraní Roho wake Takatifu.

⁹ Sambi kuhusu kuperdiana mununa mwensiwe, amusakula kuwa tukwandikireni kinu, kamana Mwenyezimungu mwanyewe kakufundani kuperdiana. ¹⁰ Kweli-kwelini, muwapenda wanduzetu piya wari kuinshi Makedoniya piya. Novyo-sivyo, tukutafadalini wanduzetu muzidi kuwapenda pakulu wanduzenu-wo. ¹¹ Tendani juhudi muinshi salama, musitafiti mashuguli a wanu wengine, na tendani kazi mupate luziki renu, kamba vyatukulaizireni. ¹² Kwa javyo, muinshi vyakujuzi mbere ya wanu sawanfulata Insa, na muinshi samusakula luziki ra munu.

Kuja ka Mwenye Insa

¹³ Epa sambi wanduzetu, vitajibu musitikine kuhusu wenye kwamini wafwire, ipate musiuzunike kamba wanu wengine sawana tamaa. ¹⁴ Kamana, kwa kuwa tikubali kuwa Insa kafwa na kafufuka kankuinshi tena upya, tanawo uhakika kuwa piya wafwire wakintumaini Insa, ewo novyo Mwenyezimungu awajisa wawe pamoja naye. ¹⁵ Kwa usemi wa Mwenye, tukwambirani javi, kuwa ofwe tiri hai pakuludi Mwenye atishubutu kuwonana naye kabula wafwi sawanawonana naye. ¹⁶ Kamana Mwenye akwisuka kulawa binguni, akuja iye mwanyewe paaja kukuwa akilavya ámuri, nkulungwa wa malaika awatuma malaika wengine, na baramanda ya Mwenyezimungu ikwibiiwa pom-poom. Ikisa wafwire wakintumaini Almasihi, ewo wakuwa watanzi kufufuriwa. ¹⁷ Ikisa, ofwe tiri hai mulumwengu-mu, tibakire-fwe, Mwenyezimungu átitwala pamoja na wafwi wafufuriwe ware, ipate tikawonane na Mwenye mmawingu julu. Basi, tikuwa pamoja na Mwenye kwa milele. ¹⁸ Ntamana, kwa ewu usemi-wu, rimbisanani myoyo.

5

¹ Kuhusu namuna na wakati wavisáka kukuna piya-vi, wanduzetu, amusakula kuwa tukwandikireni. ² Konta umwe mukwihiwa sana-sana kuwa suku ya kuludi Mwenye ifíka wanu sawarindira, kamba mwivi vyajaa usiku saarindiriwa. ³ Wakati wanu wawamba javi: "Tankuinshi salama na tanawo cakrikengera", basi kwa mpunde nowo, cíwesukira kinu cakofya

pakulu, kamba malwazo akupongola akutabika mwanamuka wamiimba. Newo awashubutu kutira tabu zisaka kuja-zo.

⁴ Fala umwe, wanduzetu, amwenenda pakisi ca utikinifu, ntamana noyo suku-yo aija kukwisukiraní kamba mwivi. ⁵ Kamana ofwe atiri upande wa usiku wala upande wa kisi. Piya-mwe muwa wana wa nuru, muwa upande wa nsana. ⁶ Basi, tísiriziu ke kulala kamba vyawatenda wanu wengine, ila tiri-nang'anizire na tiropereze. ⁷ Wakati wa kulala na wakati wanu wawapita wakirewa ndi usiku. ⁸ Fala kwa kuwa tiinshi nsana, tiropereze. Tivarire kwamini na penda kamba kinga retu, na nkiswa tivarire kilemba ca tamaa yakuvushiwa kwetu. ⁹ Konta Mwenyezimungu aatitondore atikimwire, ila katitondola tivushiwe julu ya Mwenye Insa Almasihi. ¹⁰ Iye kafwa kwa ajili yetu ipate, tiri hai au tifwire paasaka kuludi Insa, tiinshi tilungane naye. ¹¹ Kwa javyo, tenereranani radi na murimbisanane myoyo, kamba kweli-kwelini vyamuri kutenda.

Mawaidhwa a mwinsho

¹² Wanduzetu, tukulebelani muwain-shimu wari kutenda kazi nyigi kati yenu, wakulongózani upande wa Mwenye, na wakudúmani makosa. ¹³ Wainshimuni na wapendeni kwa nguvu zenu piya, kwa sababu ya kazi yaho.

Sakulani kuinshi salama munu na mwensiwe. ¹⁴ Vinu vyengine, wanduzetu, tukutafadalini muwadume wafuko, warimbiseni myoyo wanu wa kuwesa tamaa, wasungeni sana-sana wanu wa myoyo myepepe, na muhitamili wanu piya. ¹⁵ Nang'anizani kuwa munu asáka kuwa onse asiriripire mabaya ka mabaya. Ila daima fulatani meema munu na mwensiwe, na ka wanu piya. ¹⁶ Furahini daima, ¹⁷ musase kulebela duwa, ¹⁸ na cukusinganani conse, shukuruni ka Mwenyezimungu.

Konta eyi ndi nafsi ya Mwenyezimungu ka umwe mulungane na Almasihi Insa.

¹⁹ Musitende kinu kimojawapo kuziwiya kazi ya Roho Takatifu, ²⁰ wala musikejeli usemi wa minabii. ²¹ Camwambiriwa conse, tunzani sana-sana, cema conse muture mmoyo. ²² Na namuna piya za ubaya zonse, asani.

²³ Sambi, Mwenyezimungu mwenyé kuwapa wanu usalama, akutureni kuwa watakatifu nfululu. Na piya-mwe kila mmoja, roho yake, moyo wake, pamoja na mwiri wake, azidi kutowa kuwa na kosa mpaka suku ya kuludi Mwenye wetu, Insa Almasihi. ²⁴ Akwitani ndi kamilifu, iye atenda vyakupereni tamaa.

²⁵ Wanduzetu, pamulebela duwa, tikumbukireni. ²⁶ Komazanani sana-sana piya wenyé kwamini. ²⁷ Nukwamuruni kwa zina ra Mwenye kuwa eyi waraka-yi wafy-omereni piya wenyé kwamini. ²⁸ Rehema ya Mwenye wetu, Insa Almasihi, iwe pamoja namwe.

Waraka 2 ya Paulu ka waTesonika

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka yawaperekera Paulu waTesonika-yi, iye akwanza kunshukuru Mwenyezimungu konta pendo rawo na kwamini kwavo kukizidi kuka mbere. Zikiwapata tafauti nydingi zawenye fala Paulu kawambira kuwa javyo siyo namuna ya kuwahukumu, ila ndi namuna Mwenyezimungu vyaawayerera wanu kwamini kwavo.

Tesonika-ko akiwapo munu akipitanga akamba kuwa ¹ja waraka ya Paulu ikwamba kuwa Mwenye kaludi futi. Paulu akiwambira kuwa wasiteseke. Paulu kasowera novyo kuhusu hali mbaya iwapatia wanu julu ya ufuko, ntamana kawahimu wanu kuwa wawe na niya ya kukola kazi.

Salamu

¹ Omi Paulu, Sila ^{*}, pamoja na Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wanu wa jamati ya Tesalonika, umwe mulungáne na Mwenyezimungu Baba wetu na Mwenye Insa Almasihi.

² Rehema na salama viwe namwe kulawa ka Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa Almasihi.

Kurimba moyo wakati wa kulumbatiwa

³ Wanduzetu, tijuzi daima tinshukuru Mwenyezimungu kwa umwe piya. Kusema kweli, tanawo shariya ya kutenda javyo, konta kwamini kwenu kila mara kwankukula, na mwankuzidi kupendana pakulu. ⁴ Kwa javyo, patipita mmajamatii mengine a Mwenyezimungu, tiridai kuhusu kuhitamili kwenu na kwamini kwenu, nkati ya piya kulumbatiwa na tabu zamuvumirira.

⁵ Kutabika kwenu kukolota sana-sana kuwa tífindira kulamula ka shariya ya Mwenyezimungu. Kwa sababu ya kutabika kwenu, mukuja kuwalangienda kuwa na haki ya kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. Kweli, mwankutabika kwa ajili ya nowo ufalume-wo. ⁶ Kwa kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé shariya, iye awauzunisa wenye kuuuzunisani, ⁷ na

umwe muri kuuzunisiwa, Mwenyezimungu akupani pumuzi pamoja nofwe, paaja Mwenye Insa kulawa binguni na malaika wake wanguvu. ⁸ Iye akuja nkati ya malulimi a moto, áriripira nfululu ware sawankubali Mwenyezimungu na wanu sawafulata Habari Ngema ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. ⁹ Ewo wakujia kutabika hukumu ya kwaribiba milele, waturiwa baidi ya Mwenye na baidi ya utukufu wa uwezo wake. ¹⁰ Evyo vikuúja kukuna suku Mwenye yaája kupokerera utukufu ka piya watakatufi wake. Piya wankubáli-wo wakuúja kushanga ubora nkulu wa Mwenye. Noyo suku-¹¹yo nomwe novyo mukuja kuwa nkonjo nowo, konta mukubali ushahidi wetu.

¹¹ Kwa anzima-¹²yo, tankuzidi kukutenderani duwa, ipate Nlungu wetu akutenzeni muinshi kamba wanu wawétire iye wajuzi kuinshi. Mana ake, mutimize julu ya uwezo wake piya vyema vyamupangire kutenda, na piya vyema vyamutenda kwa kwamini kwenu. ¹² Tilebela duwa javyo ipate zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, ritukuziwe kwa sababu yenu umwe, na umwe musifwa pamoja naye. Piya-vi víkidirika kwa rehema ya Nlungu wetu na ya Mwenye Insa Almasihi.

2

Vija kukuna saunfika wakati wa kuludi Mwenye Insa

¹ Sambi wanduzetu, tisaka tukwerezensi kuhusu kuludi ka Mwenye wetu Insa Almasihi na kujumana kwetu mbere yake. ² Tukulebelani musifazaike wala musikafileke na ware wapíta wakisema kuwa suku ya Mwenye ifika futi. Musiwakubali anta wambe kuwa wapokerera kubushuru kwetu, kufunda kwetu, au waraka yetu yakwamba javyo. ³ Musirase kukutesani munu kwa namuna isaka kuwa yonse! Konta noyo suku-¹³yo aifika mpaka kulawirire kubishana kukulu na Mwenyezimungu. Na “munu mbishi” akúja kufafanuriwa, ire alamuriwe kuperekiwa motoni. ⁴ Iye abishana na piya milungu ya wanu na piya vyakutukuziwa, aritula kuwa bora pakulu koliko ewo, mpaka atwala cewo ca Mwenyezimungu nNyumba Takatifu, asema kuwa iye ndi Mwenyezimungu.

* 1:1 Sila zina rengine Silvanu.

3

Paulu awalebela wenyewe kwamini watende duwa

¹ Mwinsho wanduzetu, tilebeleleni duwa ipate habari kuhusu Mwenye yangupe kusikirikana na itukuziwe, kamba vyavikunire paifikire kwenu umwe.

² Tilebeleleni novyo ipate tivushiwe mmakono mwa wacaputu na wabaya, konta siwanu piya wamwamirini Mwenyezimungu.

³ Fala kamilifu ndi Mwenye, akupani nguvu na akukengerani mbere ya Ibilisi.

⁴ Mwenye ndi atiténza kukaminini kuwa, vyatukulaizireni, mwankutenda na novyo muzidi kutenda. ⁵ Mwenye akulongozeni roho zenu mumpende Mwenyezimungu na muhitamili kamba vyahitamilire Almasihi.

Kukola kazi lazima

⁶ Sambi wanduzetu, tukulaizirani kwa mamulaka a Mwenye Insa Almasihi, watanukeni wanduzetu wekare bure, sawafulata tabiya zatiwafundire ofwe.

⁷ Kamana umwe mukwijija sana-sana kuwa mujuzi mutifulatize ofwe konta patikiwa onse, atikare bure. ⁸ Wala atirire cakurya ca munu mmojawapo satiripire. Ila titabika na tishugulika usiku na nsana tikikola kazi, ipate musiremeriwe ofwe. ⁹ Siyo kuwa atikiwa nawo haki yakupokerera luziki renu, fala tikisakula tukolotereni nfano mutifulatize. ¹⁰ Anta patikiwa nomwe, tukulaizirani javi: “Saasaka kukola kazi onse, aana haki ya kurya.” ¹¹ Kamana tankusikira kuwa kati yenu umwe, wawapo wamojawapo wekare bure sawakola kazi, ila wápitá wakizudari vinu nya wenziwaho.

¹² Ewo wanu-wo tiwalaizira na tiwarimbisa myoyo, julu ya mamulaka atípa Mwenye Insa Almasihi, kuwa watengemane wakore kazi, wapate luziki rawo wanyewe.

¹³ Na umwe wanduzetu, musisokeziwe kutenda meema. ¹⁴ Ikiwa kawapo munu akatála kufulata shuruti zetu za eyi waraka-yi, mimoloteni na muntanuke ipate awone haya. ¹⁵ Fala musinture kuwa aduwí wenu, ila nsutumuni kamba nduyenu.

Salamu za mwinsho

¹⁶ Mwenye mwanyewe, vyaaari nviriro wa salama, daima akupeni salama yake kwa namuna piya. Mwenye awe pamoa namwe piya.

¹⁷ Sambi, omi Paulu nukuperekerani salamu, nandika na nkono wangu. Eyi ndi

⁵ Amukumbukira kuwa novi ndi vyanúk-wambireni panikiwa nomwe? ⁶ Mukwijija kinu cinkatáza kuja sambi-pa, konta mbishi ire akúja kufafanuriwa ukifika wakati waaturire Mwenyezimungu. ⁷ Kamana ubishi uwankuwatenza wanu ubaya, newo uwapo futi, fala uwapo kisiiri-siiri kwa namuna yakuwa uwoniwe basi na wanu wa Mwenyezimungu. Newo úzidi mpaka aziwíya ubishi-yo alainike. ⁸ Ikisa “munu mbishi” ndi paája kuroloka. Iye ndi ire ája kushindiwa na Mwenye Insa kwa usemi wake tu basi, na akwaribwa kwa nlangaza úja na Mwenye Insa. ⁹ Kuja ka munu mbishi-yu áwoneka julu ya kazi yaatenda Ibilisi, atumira uwezo nkulu atende alama na maaжуza a ulongo. ¹⁰ Akúja kutumira namuna piya za ubaya awatese wanu wafulata njira ya motoni, konta wakatala kukubali ukweli uri na nguvu yakuwawusha. ¹¹ Ntamana, Mwenyezimungu awasa wateseke, newo novyo wakúja kukubali ewu ulongo-wu. ¹² Basi, wakúja kuhukumiwa konta awakubali ukweli, ila viwajibu vitendo savina shariya.

Wafulati wa Insa wajuzi woleke wantu maini Mwenyezimungu

¹³ Fala daima tijuzi tinshukuru Mwenyezimungu kwa sababu zenu, wanduzetu, muri kupendiwa na Mwenye, konta Mwenyezimungu kakutondolani kuwa nkati ya wanu watanzi kuvushia. Mupokerera kuvushia-ku julu ya Roho Takatifu akutenzani kuwa takatifu, na julu ya kwamini ukweli. ¹⁴ Mwenyezimungu kakwitami akuvusheni julu ya Habari Ngema yatipita tikereza, ipate muvuze nkati ya utukufu wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. ¹⁵ Basi sambi wanduzetu, olokane na mukorere makono mawiri vyatukufundireni ofwe wanyewe na nkati ya waraka zetu.

¹⁶ Mwenyezimungu Baba wetu katipenda, na kwa rehemba zake, katinyamaza milele na katipa tamaa kamili. Basi, tinlebla Mwenyezimungu pamoa na Mwenye Insa Almasihi, ¹⁷ wakunyamazeni myoyo yenu, na wakupeni nguvu kwa piya vinu vyemavyema vyamutenda na vyamwamba.

2 waTesonika 3:18

248

alama nkati ya piya waraka zangu kuwa omi
ndi nipereke. ¹⁸Rehema ya Mwenye wetu,
Insa Almasihi, iwe nomwe piya.

2 waTesonika 3:18

Waraka 1 ya Paulu ka Timotiyu

Mwanzo

Poluvare, Paulu kandika waraka natu ipate awavye ware wakijuzi kukisa mbere kazi yake nkati ya jamati. Timotiyu ákiwa mwana wa kiroho wa Paulu. Ákiwa nnembala wa juhudzi pakulu, na kâtondoriwa ipate alongoze jamati ya Efezu.

Paulu kandika eyi waraka-yi kiyasi ca 62-64 bandi ya Almasihi ipate anlange Timotiyu kuhusu mwaha wa kulongoza jamati. Akisowera kuhusu namuna yakujuzi kunsifu Mwenyezimungu, visakikana kuwa nkulungwa wa jamati, ngano kuhusu mafunzo saana deretu, na namuna za kuwatatifi wanu njamati. Na kampa nguvu novyo Timotiyu ipate ainshi kwa namuna ya kuwa nfano ka wenze kwamini wengine.

Salamu

¹ Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa, kwa ámuri ya Mwenyezimungu Nvushi wetu na ka Almasihi Insa, tamaa yetu. ² Nankukwandikira uwe Timotiyu, mwanangu wa kweli nkati ya kwamini. Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Almasihi Insa, Mwenye wetu, wakujanliye rehema na salama, na wakutendere huruma.

Musifulate inlimu saziri za ukweli

³ Kamba vyanukutafadalire panikuka Makedoniya, wikare Efezu noko ipate uwatume wanu wamojawapo wasifunde inlimu nyengine, ⁴ wala wasisikirize hadisi wala kufulatana ka marikolo mengi a wámida, vinu vyakusalamula kukaidiyana sakuna mana, kwasa Mwenyezimungu vyaapangire, vijiwiana ka kwamini. ⁵ Sambi, kukutuma-ku kusudi yake ndi pendo rilawa mmoyo swafi na moyo saususuka na kwamini ka ukweli. ⁶ Evi wanlimu walongo wamojawapo nakubonya wazungunukira masemo saana mana. ⁷ Ewo viwajibu wawe wanlimu wa shariya bila kwereriwa vyawari kwamba wala vinu vyawari kukenekezera.

⁸ Na tiktikiwa kuwa shariya ngema pakulu akitumira munu kwa shariya.

* 1:20 Kuhusu "Himenayo", ona 2 Timotiyu 2:17-18.

†

⁹ Tiktikiwa javi, kuwa shariya awesusiriwe wari na shariya, ila wesusiriwa sawatenda shariya na wabishi, makafiri na wamá-dambi, watafíti vitakatifu kwa namuna mbaya na sawainwishimu Mwenyezimungu, wenze kuwolaya wawa zavo au mama zavo au munu asaka kuwa onse. ¹⁰ Wesusiriwa wanu wa lukware, walume na waka wakulónala watupu, wawaténda utwana wenziwawo, walongo, walapíra vinu vya ulongo, na wengine waténda vinu vyengine-po vyakusiyana na mafunzo meema ¹¹ asemiwe nkati ya Habari Ngema ya utukufu wa Mwenyezimungu, Mwenyé kutukuziwa, yanigabiziwe omi.

Paulu ashukuru huruma za Mwenyezimungu

¹² Nishukuru pakulu ka Almasihi Insa, Mwenye wetu, anipere nguvu kamana kaniwona kuwa mwaminifu, akinitula muutumisi wake, ¹³ ingawa mida nikikufuru, nikiwalumbata wenze kwamini, na níkiwa mmani. Fala niwoneriwa huruma kwa kuwa níkitenda sanamini na nikitikina. ¹⁴ Neema ya Mwenye wetu injala tele-tele, pamoja na kwamini na pendo ka Almasihi Insa.

¹⁵ Mafunzo kamilifu na ajuzi akubaliwe nfululu kuwa Almasihi Insa kâja mulumwengu-mu awavushe wamádambi, na nowa nizidire ndumi, ¹⁶ fala niwoneriwa huruma ipate julu yangu omi Almasihi Insa olate imani pakulu, iwe nfano ka ware wája kunkubali iye wapate mainsha a milele. ¹⁷ Basi, asifiwe nfalume wa enzi piya, Mwenye saafwa na sawoneka, Nlungu mmoja tu basi! Iye ajuzi atukuziwe kwa milele! Aamina.

¹⁸ Uwe-po, mwanangu Timotiyu, eku kukutuma-ku nankukutumaini kamba vyavibushuriwe mida kuhusu uwe, ipate kwa sababu ya javyo, utende vita ngema yakwerezza habari ya Insa, ¹⁹ na uzidi nkati ya kwamini pamoja na moyo saususuka. Wamojawapo nowo moyo saususuka-wo wakatala, kwa javyo wafyajula kwamini kwawo kamba ngalawa ya kufulwa.

²⁰ Nkati ya nowo, wawapo Himenayo* na Alishandere†. Ewo omi niwagabizi

1:20 Kuhusu "Alishandere", ona 2 Timotiyu 4:14-15.

mmakono mwa Ibilisi[‡], wafundiwe ipate wasikufuru[§].

2

Duwa na wanawaka njamati

¹ Sambi, cakwanza kábula ya vinu piya, nukutafadali kuwa wanu watende duwa ka fadili ya wanu piya: walebele vyawasakula, wawalebelele wanu wengine, na washukuru. ² Walebeleleni mafalume na piya wenye mamulaka ipate tiwe nawo mainsha a kutengemana na a usalama, kwa kutenda vyasaaka Mwenyezimungu na kwa kwiinshimiwa. ³ Duwa kamba eyi ndi kinu cema cakusakikana mbere ya Mwenyezimungu Nvushi wetu. ⁴ Iye asaka kuwa piya wanu wavushiwe na walawiriire kuwa wejiwifu wa ukweli. ⁵ Kawapo Nlungu mmoja tu basi, na kawapo mwenyé kupatanisa mmoja tu basi ari na uwezo wa kuwalunganisa wanadamu na Mwenyezimungu, Almasihi Insa, binadamu. ⁶ Iye kariperekwa mwanyewe awe maripo* kwa ajili ya piya wanu. Ewu ndi ushahidi kwa wakati wake. ⁷ Kwa nowu ushahidi-wu, omi nitondoriwa niwe mwerezi na walii (silongopa, nisema kweli), niwe mwanlimu wakufunda kwamini kakweli ka wanu Sawari-Mayahudi.

⁸ Basi, vinajibu kuwa wanawalume walebele duwa, walamuse makono matakatifu†, kila mahala mwawajumana kumwabudu Mwenyezimungu, watende javi bila kukimiwa wala kuka diyana. ⁹ Novyo-novyoni, vinajibu kuwa, pawajumana wenye kwamini, wanawaka warisitawize na mavazi akwinshimika, akuwawaiza bila kuwashonga wenziwaho. Wasirisitawize kupakasa nywiri vyakuzidisa‡, wasirisitawize na oru wala bwara wala nguo gali kuzidisa, ¹⁰ warisitawize kamba wafulati wa Mwenyezimungu kwa vitendo vyema.

¹¹ Mwanamuka paafundiwa, ajuzi anyamare na piya namuna zakurinyenyekeya. ¹² Simwasa mwanamuka kufunda wala kuwa na mamulaka julu ya mwanarlume, fala ajuzi anyamare. ¹³ Ntanzi kumbiwa ndi Adamu, ikisa akumbiwa Hawa. ¹⁴ Âtesiwe

[‡] 1:20 Ona 1 waKorintiyu 5:5. Kusudi yake ndi kuwa watubiye ipate wapokereriwe tena nkati ya jamati. [§] 1:20 Ona waraka-yi 1:13. * 2:6 Ona Maruku 10:45. † 2:8 Ona Zaburi 24:4. ‡ 2:9 Tabiya za nowo wakati-wo, kupakasa nywiri ikiwa alama ya ureba. [§] 2:15 Paulu akiwakaidi wanlimu walongo wakamba kuwa aipo nafasi ya kuvushiwa ikiwa wankulombiwa na wankuwaponcola wana.

na Ibilisi siyo Adamu, ila mwanamuka, neye akikola dambi. ¹⁵ Novyo-sivyo, wanawaka wavushiwa wakitenda viwalazimire, anta pawawapongola wana§, wakizidi kolota kwamini, pendo, na utakatifu, kwa namuna vyavijuzi.

3

Wakulungwa wa njamati

¹ Kamilifu ndi usowezi-wu: munu mmojawapo akisakula kuwa nkulungwa wa jamati, imwájibu kazi ngema. ² Basi, nkulungwa wa jamati ájuzi asiwonereriwe ukosa: awe nlume wa muka mmoja tu basi, aritunze iye mwanyewe, ainshi kwa werevu na kwa namuna yakwinshimiwa na wanu. Awe munu wakumwajibu kufikiriwa na wayeni pakaya pake, na awe na wijiwifu wakufunda. ³ Asiwe nrevi, asiwe mmani, wala asajibiwe caputu na nzuruku, fala awe na imani, na asowere na wanu sana. ⁴ Amiliki pakaya pake mwanyewe sana-sana, wanawe warinyenyekeye, na jamaa piya wainshimiyan. ⁵ Ikiwa munu aakidiri kutawala pakaya pake, futi njamati ya Mwenyezimungu akidirija kusunga? ⁶ Ajuzi kuwa nfulati wa Insa mupya ipate asiridai, asigwirire kuhukumiwa kamba Ibilisi. ⁷ Basi, iye ájuzi alaviriwe ushahidi mwema mbere ya wanu wa nkaya ipate asiwonereriwe ukosa, asikoreke nnambo ya Ibilisi.

Maudumu wa jamati

⁸ Novyo-novyoni, isakikana kuwa maudumu wa jamati wawe wanu wakwinshimika: wasiwe nawo malulimi mawiri, wala wasitubiye urevi, wala wakuwajibu kupata nzuruku sauri wa halali. ⁹ Wajuzi washugulikire ukweli ufanuriwe ka kwamini na moyo swafi. ¹⁰ Basi, ewa novyo kwanza wájuzi wawoniwe. Ikisa waudumu, ikiwa awawonereriwe kosa.

¹¹ Novyo-novyoni, kuhusu wanawaka, isakikana wawe wanu wakwinshimika: wasiwalongopere wenziwaho, wasipundise kiysi vyawatenda, na wawe waminifu wa vinu piya.

¹² Maudumu wa jamati ájuzi awe nlume wa muka mmoja tu basi, na ájuzi awataware sana-sana wanawe pamoja na pakaya pake.

¹³ Wakiudumu vyema, wapata cewo cakwin-shimika, na awaropereza kusowera kuhusu kwamini kwavo kuri kati ya Almasihi Insa.

Vyatitumaini vyakweli

¹⁴ Ewu usemi-wu nukwandikira, ingawa nitumaini kuwa nawe kwa suku karibu.

¹⁵ Nukwandikira ipate nikikawa, wijiwe namuna vyawajuzi kwenenda jamaa wa Mwenyezimungu. Jamaa-yo ndi jamati ya Nlungu hai. Kamba mwamba na maribwi vyaarimbisa nyumba, novyo-novyonji jamati-yo irimbisa ukweli.

¹⁶ Ndi kinu kikulu, hapana dana, siiri ifafanuri ka wenye kwamini. Siiri-yo ndi kuhusu Almasihi Insa, isemiwa javi:

“Karolota kwa mwiri
kakikishiwa na Roho,
kawoniwa na malaika,
katangaziwa mumataifa,
katumainiwa mulumwengu-mu,
katwariwa muutukufu.”

4

Kulaizira kuhusu wanlimu sawari wakweli

¹ Sambi, Roho wa Mwenyezimungu atambira bila kutifisa kuwa ewu wakati wa mwinsho-wu, wálawirira wamojawapo wakwasa kwamini. Ewo wafulata roho sazina ukweli na inlimu yakushongezeriwa na mashetwani. ² Watenda javyo julu ya unafiki wa wanu walongo, myoyo yawo saiwasusuka yociwe na cuma ca moto.

³ Ewo wáwakataza wanu kulomba na wasirye vyakurya vimojawapo, ingawa Mwenyezimungu ndi ombire vyakuryavyo. Iye vimwajibu kuwa wenye kwamini, wejiwifo wa ukweli, warye kwa shukurani.

⁴ Kweli, kila kiyumbe ca Mwenyezimungu halali, acipo kinu cijuzi kukatariwa, ila cipokereriwa na shukurani, ⁵ konta cihalishiwa julu ya usemi wa Mwenyezimungu pamoja na duwa.

Namuna yaajuzi kuinshi nkulungwa wa jamati

⁶ Vyanukwambira-vi ukiwambira wenziwo wenye kwamini, ukuwa maudumu wa Almasihi Insa mwema, urisiwa julu ya usemi wa kwamini na inlimu ngema yauri

kufulata uwe-yo. ⁷ Fala ezo hadisi za kunya na sazina faida-zo, ukatare. Urizowereze mwanyewe kutenda ibada. ⁸ Ingawa kurololola kwanawo faida aba, fala kutenda ibada kwanawo faida pakulu konta kutipa tamaa ya mainsha a sambi-pa na mainsha a mbere. ⁹ Ewu usowezi-wu kamilifu na újuzi ukubaliwe nfululu. ¹⁰ Ndi ntamana tikola kazi pakulu na titenda juhudzi, konta tamaa yetu iwa ka Nlungu hai. Iye ndi Nvushi wa wanu piya, pakulu-pakulu wenye kustumaini iye.

¹¹ Evi vinu-vi vyanukwambire-vi, amuru, na ufunde. ¹² Usimwase awaonse kufezezi unemba wako. Ila ka wenye kwamini, uwé nfano mwema, kati ya namuna yako yaku-sowera, yakuinshi, yakupenda, yakuntumaini Mwenyezimungu, na ya uswafi wako.

¹³ Mpaka omi nije, vinu-vi shugulikira: kufyoma baina Mandiko, kuwarimbisa myoyo wenye kwamini, na kuwafunda. ¹⁴ Usase uwezo maalumu wawisusiriwe. Kum-bukira kuwa uwezo-wu kupewa julu ya kubushuriwa pawakulturire makono wakulungwa wa jamati. ¹⁵ Vyanukwandikire-vi tunza sana-sana, vinu-vi ufulate. Kwa javyo, kukula kwako kolotiwa baina ka wanu piya. ¹⁶ Risunge sana mwanyewe na usunge vyauri kufunda. Zidi kushugulikira novyo. Ukitenda javyo, urivusha uwe pamoja na wanu wari kukusikira-wo.

5

Namuna za kuinshi na wenziwo wenye kwamini

¹ Nukutafadali nkulungwa usimwinyukire, ila unrimbise moyo kamba wawayo. Wanemba uwarimbise myoyo kamba wandumdo, ² wanawaka wakulungwa uwarimbise myoyo kamba wamamazo, na wári uwarimbise myoyo kamba walumbuzo, kwa uswafi piya.

Manankweli na jamati

³ Kuhusu manankweli, wenshimu ware sawana munu mwengine wakuwasaidiya.

⁴ Fala nankweli mojawapo akiwa nawo wana au ujukulu, ewo wajuzi wanze kutenda ibada na jamaa pakaya pawo, maripo akuwaludisira makolo, kamana eci ndi kinu cema cakusakikana mbere ya Mwenyezimungu.

⁵ Basi, nankweli wakweli, saana munu mwengine wakunsunga, iye tamaa yake

katula ka Mwenyezimungu. Iye ázidi kule-bela na kutenda duwa usiku na nsana. ⁶Fala nankweli ainshi vimwajibu iye mwanyewe, ingawa kawa hai, nkati ya roho kafwa. ⁷Na kuhusu ezi shuruti-zi, wamuru, ipate manankweli na jamaa zawo wasisutumiwe na wenziwalo.

⁸Munu akitowa kuntafiti jamaa yake, kuzidi pakulu pakaya pake, iye kankukatala kwamini kwetu, basi kawapunda wanu sawamini.

⁹Nankweli andikiwe nkati ya kipinga cakusaidiiwa na jamati akiwa munu wa hirimu ya myaka sitini au zaida, akiwa muka álombiwe na nlume mmoja tu basi*, ¹⁰akiwa munu alavyanga ushahidi julu ya vitendo vyema-vyema, akiwa munu awarerire wanawe, akiwa munu akolotanga wema ka wayeni, akiwa munu awatumikiranga wenziwe wenye kwamini ka kurinyenyekya, akiwa munu awasaidiyanga wenye uzuni, na akiwa munu akishugulikiranga piya vitendo vyema.

¹¹Kuhusu manankweli wári, uwakatare nkundi-mo, kamana pawasaka kwasa njira ya Almasihi, viwajibu kulombiwa tena upya. ¹²Wakilombiwa tena upya, wakuja kuhukumiwa kwa kuwa kwamini kakwanza wasa. ¹³Kuno warifunda ufuko, wapipita manyumba. Visitoshe wakuwa watesi na ware wazuda, wakisowera vinu sav-ijuzi kusoweriwa. ¹⁴Basi, kuhusu manankweli wári-wa, vinajibu walombiwe tena upya, wawapongore wana wawo, wamiliki sana pakaya pavo. Kweli, wasimpe mbishanii wetu wakutilamu anta nafasi mmoja.

¹⁵Wamojawapo wazungunuka futi, wankunulata Ibili.

¹⁶Akiwapo mwanamuka mmojawapo njamati ari na jamaa nankweli, ansunge, awe amiri wa nankweli-yo. Iye aajuzi kuremeresa jamati ipate jamati-yi iwasunge manankweli wakweli.

Inshima ka wakulungwa

¹⁷Wakulungwa walongoza jamati sana wajuzi wasifiwe pakulu pawenye, kuzidi watenda juhudii ya kwereza na kufunda.

¹⁸Kwa faida yawo, Mandiko akwamba:

“Ng’ombe asáya mafuluwela,

* 5:9 Au: “ákiwa mwaminifu ka nlumake”. † 5:23 Dalili maji-jo aari swafi.

kanywa yake usinfunge.”

Na Mandiko akwamba novyo tena:

“Nshahara waapokéra nkolakazi, únjuzi.”

¹⁹Nkulungwa mmojawapo wa jamati, ukisisikira kalongoperiwa kinu, usikubali, sazi-lawirire kanywa za mashahidi wawiri au watatu. ²⁰Wakóla dambi, uwasutumu mbere ya wenyé kwamini piya ipate wopewe wengine-wo novyo.

²¹Nankukulaizirani mbere ya Mwenyezimungu na Almasihi Insa pamoja na malaika watondoriwe kuwa fulata vyanukutuma-vi, usinang'anize kumaso, usimpendeleye munu. ²²Pausaka kuntula makono kuntawaza munu awe nlongozi, usitende upesi-upesi. Ukitenda javyo, uringiza madambi ake. Madambi a wanu wengine usiringize, rikengere uwé swafi.

²³Usinyewe tena maji matupu, ila na vinyu neyo tumira aba, kwa sababu ya ntumbokulu rako na malwazo ako mara nyingi zawenye†.

²⁴Kuhusu wanu wamojawapo, madambi awo awoneka baina sawanalamuriwa suku ya Kiyama. Ila kuhusu wengine, madambi awo awafulata, awoneka mpaka suku ya Kiyama. ²⁵Novyo-novyoni, kábula Kiyama víwoneka baina vitendo vyema-vyema. Anta savyanzire kuwoneka, mwinscho avifisika tena.

6

¹ Wari sini ya nzigo wa utwana, mamwenye wawo wawature kuwa ndi wenyé kujuzi kwinshimiwa nfululu ipate zina ra Mwenyezimungu na kufunda kwetu visikufuririwe. ²Na ware wari na mamwenye wenyé kwamini, wasiwafezeyi kwa kuwa nkati ya kwamini munu na nduye. Wajuzi wawatumike pakulu sana kwa kuwa ndi wenyé kwamini wakuwapenda, ware wapokerera faida ya kazi yawo.

Inlimu za ulongo na mali a kweli

Vinu-vi wafunde na warimbise myoyo.

³ Wanu wamojawapo wafunda inlimu nyengine yakusiyana, awakubali usemi mwemba wa Mwenye wetu Insa Almasihi, na awakubali kufunda vyaifulata ibada. ⁴Nowa

wanu-wa kuwéjala kuridái, awereriwa na kinu anta kimoja. Kweli, ewo walwere wa kukaidi, na kuhusu mana a masemo, watendanga ushinda. Vinu-vyo visalamula wiyana, umani, kufuru, dana mbaya sapana shariya,⁵ pamoja na kukaidiyana sakuna mwinsho. Piya-vyo visalamuriwa na wanu wakupombonyoriwa ankili, wakukosa ukweli, wadaniza kuwa ibada namuna ya kupata faida ya malii.

⁶ Kweli-kwelini, iwapo faida ulu ka munu wa ibada akitenda na radi. ⁷ Atijire mulumwengu-mu na kinu, na tikifwa, atisukula anta kinu. ⁸ Basi, tiwe radi, tikiwa nawo cakurya na nguwo. ⁹ Fala wanu wa kuwajibu utajiri wagwirira kushetwaniwa, kukoreka nnambo na wájibu mwinci sauna mana na waajali. Vitendo-vyo viwazamisa wanu mpaka kuwa dhiki na kuwaribu. ¹⁰ Kweli, wájibu wa nzuruku ndi nzipe wa ubaya piya. Nzuruku-wu, wamojawapo, kwa kuwajibu pakulu wapate mwinci, wasika, wasa kwamini, warisoma na malwazo mengi awenye.

Kulaiza ka mwinsho

¹¹ Uwe, mwananlume wa Mwenyezimungu, evyo vinu-vyo, tira! Fulata shariya na tenda ibada, fulata kwamini pamoja na pendo, fulata kuhitamili pamoja na wororo.

¹² Utende ushinda, ushinda mwema wa kwamini. Korera mainsha a milele kwa kuwa ndi cawitiriwe. Kuhusu noya, kulavya ushahidi mwema mbere ya mashahidi wengi. ¹³ Mbere ya Mwenyezimungu, Mwenyé mainsha ka viyumbe piya, na mbere ya Almasihi Insa (noyo Insa-yo kâlavya ushahidi mwema mbere ya Pontiyu Pilatu), ¹⁴ mbere yawo, nankukwamuru javi: fulata ezi shuruti-zi bila baka wala kulaumiwa, mpaka kuludi ka Mwenye wetu, Insa Almasihi. ¹⁵ Mwenyezimungu anludisa wakati wake watondore:

Iye ndi Mwenyezimungu ntukufu,
mmoja tu basi Mwenyé Uwezo,
Nfalume wa mafalume,
Mwenye wa mamwenye.

¹⁶ Mmoja tu basi saafwa milele,
ainshi nmuru saiwandikika.
Aapo ammonire manziro, aapo akidiri
kummona.
Mwenyé utukufu, Mwenyé mamulaka
milele! Aamina.

¹⁷ Matajiri wa sambi-wa, wamuru wasiridái wala wasitumaini nzuruku saukawa kulainika. Ila wawajuzi kuntumaini ndi Mwenyezimungu atipa piya vinu kwa wingi tivuze. ¹⁸ Wamuru watende vyema, wawe matajiri wa vitendo vyema. Wasiwe wa coyo, wawe tayari kuwamera wengine. ¹⁹ Wariturire aliserusu ngema mbere ipate wakapate mainsha a kweli.

²⁰ He, Timotiyu, amana-yo riturire. Usowezi wa makafiri saufái, risapuse. Usowezi wakukaidiyana witiwa wawijiwifu sauri, risapuse. ²¹ Wamojawapo kwa kuwa wafulata nowo usowezi-wo, kwamini wabonya.

Neema iwe pamoja namwe!

Waraka 2 ya Paulu ka Timotiyu

Mwanzo

Eyi ndi waraka ya mwinsho yaandike Paulu myaka 64-68 bandi ya Almasihi. Iye kandika ari nkaboshu mojawapo ya Roma, akirindira kuulaiwa. Ingawa akiwona javi mwinsho wa uhai wake, mwinsho wa kazi yake, pamoja na kukosa ka wengi nkati ya marafiki zake (kwa sababu ya wofi wa kulumbatiwa), iye ákizidi kuntaya nguvu Timotiyu kuhusu kutejemera katiri nawo ka Almasihi. Akisowera kuhusu faida ya mafunzo swafi, atiri nawo mmmandiko, na faida iripo ya kuwafunda wenye kwamini wapya.

Salamu

¹ Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kamba vyasaka Mwenyezimungu, niperekiwe kwereza tamaa ya mainsha atiri nawo kwa kulungana na Almasihi Insa.

² Nukwandikira uwe Timotiyu, mwanangu wanukupenda.

Mwenyezimungu Baba, pamoja na Mwenye wetu, Almasihi Insa, wakujanliye rehema na salama na wakutendere huruma.

Kukengera uswafi wa Habari Ngema

³ Mwenyezimungu wanintumikanga na moyo saunisusuka kamba vyawakin-tukuza wababu zangu, noyo ndi wanin-shukuru. Ninshukuru panukumbukira posne panitenda duwa usiku na nsana. ⁴ Panikumbukira masozi aka, nukuwa na hamu yakukuwona tena inijare radi.

⁵ Nikumbukira kwamini kwako ka ukweli, kanzire wiwiyo Loisi pamoja na mamayo Unisi, na mpaka sambi-pa nanawo uhakika kuwa uwe novyo kwanawo. ⁶ Ntamana, uwezo maalumu waakwisusire Mwenyez-imungu panukuturire makono, nukukum-busa urimbise nowo uwezo-wo. ⁷ Kamana roho yaatipere Mwenyezimungu aititaya wofi, ila ititaya uwezo, pendo, pamoja na nguvu zakuritunza ofwe wanyewe.

⁸ Kwa javyo, usiwonere haya kulavya ushahidi wa Mwenye wetu, wala kuhusu omi nfungwa wake, ila kutabika pamoja nami kwa Habari Ngema, na uwezo wa Mwenyezimungu. ⁹ Mwenyezimungu

ndi ativushire na ndi atitondore tiwe umati wake-wakeni. Eci siyo kwa sababu ya vitendo vyetu, ila kwa kupanga iye mwanyewe, na rehema yake yaatipewe tangu milele julu ya Almasihi Insa. ¹⁰ Rehema-yo tifafanuririwa epa sambili julu ya kulawirira Nvushi wetu, Almasihi Insa. Iye kafuja kifo, na visitoshe, julu ya Habari Ngema, kafafanula baina mainsha a milele. ¹¹ Kwa kwereza na kufunda noyi Habari Ngema-yi, omi nitondoriwa niwe mwerezi na walii na mwanlimu, ¹² ndimana nankutabika novyo. Fala siwona haya, konta nimwijjiwa ire waniri kuntumaini, na nanawo hakika kuwa iye kanawo uwezo wakusunga sana vire vyaanigabizire omi, mpaka suku ya Kiyama.

¹³ Vyaunisikire omi, tula kamba nfano wa inlimu yakweli, ka kuzidi kwamini na kwa pendo ratiri nawo kwa kuwa tilungana na Almasihi Insa. ¹⁴ Na julu ya Roho Takatifu ári nkati yetu ofwe, sunga ankiba ngema vyauagabiziwe.

¹⁵ Kamba vyawijiwa, piya wanu wa Aziya wanitipuka. Munkonjo mwawo, kawapo Figelo na Heromogeni. ¹⁶ Ila Oneziforu anir-imbisanga moyo mara nyangi, na aawona haya ingawa omi niwa nfungwa. Mwenye Insa awolotere huruma iye na jamaa zake.

¹⁷ Iye paafikire Roma, katenda juhudji mpaka kaniwona. ¹⁸ Mwenye Insa amwase Oneziforu-yo atenderiwe huruma na Mola suku ya Kiyama-yo. Ukwijiwa sana-sana namuna vyaaanitumike Efezu.

2

Surudadu kamilifu wa Insa Almasihi

¹ Kwa javyo, uwe mwanangu, rimba moyo julu ya rehema ya Almasihi Insa. ² Na vinu vyausikire julu yangu omi mbere ya mashahidi wengi wawenye, novyo wagabizi wanu wakamilifu wari nawo uwezo wakuwafunda wanu wenginge.

³ Tabika pamoja ofwe kamba surudadu mwema wa Almasihi Insa. ⁴ Atumíka kuwa surudadu aashugulikira na hali ya eya mainsha-ya, ipate vimwajibu ire antondore. ⁵ Na novyo, ikiwa munu kankutenda mashindano na mwenziwe, aatuziwa saafulate shuruti za mashindano. ⁶ Na mwenyé kukola kazi yakurima ájuzi awe ntanzi kupa-fa faida ya kazi yake. ⁷ Ereriwa canamba,

kamana Mwenye Insa ákupa werevu wa vinu piya.

⁸ Kumbukira Insa Almasihi! Iye kafufuriwa ka wafwi, na akiwa ujukulu wa Daudi. Javi ndi vyanezeze Habari Ngema yangu omi. ⁹ Kwa noyo Habari-yo ndi iri kunitabisha, nifungwa na unyolo kamba kisomi. Fala usemi wa Mwenyezimungu aufungiwe. ¹⁰ Ndimana, kwa faida ya ware watondoriwe nihitamili vinu piya, ipate wapate kuvushiwa nkati ya Almasihi Insa pamoja na utukufu wa milele.

¹¹ Wakaminika ndi usemi wamba: "Tikifwa na Insa, tiinshi naye novyo.

¹² Tikihitamili naye, titawala naye novyo, tikinkana, naye novyo atikana.

¹³ Tikintula minyongo, iye azidi kuwa mwaminifu, kamana aakidiru kurikana mwanyewe."

Mukazi wakwajibisa ka Mwenyezimungu

¹⁴ Evi vinu-vi, wenye kwamini waripamoja nawe, wakumbuse. Na mbere ya Mwenyezimungu, wamuru kuwa wase kukaidiyana kuhusu masemo, konta akuna faida, kuwaribu wenye kusikira. ¹⁵ Sakula kuroloka mbere ya Mwenyezimungu kamba munu wakwajibisa, ntumisi sariwonera haya na kazi yake, wakufunda sanasana habari za ukweli. ¹⁶ Fala rinyemese kukaidiyana sakuna mana, sakumwinshimu Mwenyezimungu, konta ukuja kuwalongoza wanu kwasa kumwinshimu tena pakulu. ¹⁷ Visitoshe, kusowera kwavo kukwenera kamba vyawenera ulwere wa kuulaya. Nfano wake ndi kamba vyawakanishe Himenayo na Fileto. ¹⁸ Ewo wasa kufulata njira yakweli, wankupita wakereza kuwa wafwi wesa futi kufufuriwa, wakwangaisha kwamini ka wanu wamojawapo. ¹⁹ Fala aliserusu ya ukweli wa Mwenyezimungu ibaki yoleke. Neyo yandikiwa alama javi: "Mola aweiwa wake." Na yandikiwa tena javi: "Piya wenye kwamba kuwa wawa upande wa Mwenye watire nfululu ubaya."

²⁰ Nyumba mwa tajiri, aviwapo vyombo vya oru na vya parata tu basi, fala vikuwepo vyengine novyo vya mbawo au vya utepe. Vyengine viinshimiwa, vyengine avinshimiwa. ²¹ Basi, munu akiriswafi vinu

vya ubaya vyaniisowere-vi, akuwa kamba combo cakuinshimiwa, akiwa swafi, akuwa tayari kutumiriwa na Mwenye kwa piya kazi zake ngema-ngema.

²² Ritanuse vinu vya unemba vyakuwa, aurikengera, vyakutenza wájibu mbaya. Ila uwe, pamoja na piya wenye kunlebela Mwenye Insa na moyo swafi, sakula shariya, kwamini, pendo, pamoja na salama. ²³ Ritanuse mambo a kukaaidiyana kijinga na saana mana, ukijiwa kuwa mwinsho akumanisa. ²⁴ Ntumisi wa Mwenye Insa ajuzi kupita akitenda umani, ila ajuzi olete wema ka wanu piya, awe na uwezo wakufunda vyema, na olete imani. ²⁵ Ajuzi afunde kwa namuna yakurinyenyekya ka ware wankatala. Dalili Mwenyezimungu awapindula watubiyi, na awapa wijiwifi wa ukweli, ²⁶ waludi wawaze sana, wapolonyoke nnambo ya Ibilisi iwafungire tangu mida ipate watende caasaka iye.

3

Tafauti za suku za mwinsho

¹ Epa sambi, ijiwa kuwa suku za mwinsho, zikuja kulawirira tafauti nydingi zawenye. ² Kamana wanu wakuja

kuripenda wanyewe, wapenda nzuruku, waridái, wawakejeli wenziwawo, wakufuru, awawasikiriza wawa zaho, awashukuru, na watafati vitakatifu kwa namuna mbaya. ³ Ezo suku za mwinsho-zo, wanu awapendana anta na jamaa zaho newo, na awaswamiiyana. Wawalongopera wenziwawo vinu vya ulongo, awaritunza wanyewe, wakakatima, na wakimiyana na meema.

⁴ Ewo wawazungunka wenziwawo, watenda kinu sawawazire sana, waridái pakulu, na viwajibu vinu vya mulumwengu-mu pakulu koliko Mwenyezimungu. ⁵ Tena, wanu wa ezo suku za mwinsho-zo, waritula kamba wanu wa dini, fala wakatala uwezo wa dini yakweli. Wanu kamba ewo, wasapuke.

⁶ Kamana nkati ya ewo ndi ware waringiza mmanyumba, wawatesa wanawaka wa myoyo myepepe. Wanawaka kamba ewo watabishiwa na madambí, wamiliikiwa na wájibu mbaya, ⁷ na daima wafundiwa fala anta suku moja auwerera ukweli. ⁸ Wanlimu wawafunda nowo wanawaka-wo wabishane

* ^{3:8} Yane na Yambere wákiwa minabii walongo vibekibeki; ewo watenda maajuza a ulongo mbere ya Musa na Firynauna.

na ukweli, kamba wanu wakwitiwa Yane na Yambere^{*} vyawabishane na Musa. Ankili zaho zaribika, na kwamini kwavo siko ka ukweli. ⁹Fala nowo wanlimu-wo awendeleya suku nyngi konta wanu piya wakuja kwijija uzozo wawo, kamba vyaviwakunire Yane pamoja na Yambere.

Paulu vyaanlaizira Timotiyu awe kamilifu

¹⁰ Sambi, uwe kufulata sana-sana kufunda kwangu, vitendo vyangu, anzima yangu, kwamini kwangu, kuvumirira kwangu, pendo rangu, kuhitamili kwangu, ¹¹kulumbatiwa kwangu, pamoja na kutabika kwangu kunipatire inti za Antiyokiya, Ikoniyu, na Lishitera. Nilumbatiwa pakulu, fala Mwenye Insa kaninusuru mmakono mwa piya-wo. ¹²Ndi kweli kuwa piya wasaka kunfulata Almasihi Insa kamba vyasaka Mwenyezimungu, ewo wakuja kulumbatiwa. ¹³Ila wabaya na walongo wakwendeleya kutenda ubaya, wawatesa wenziwawo, newo wanyewe watesiwa novyo.

¹⁴ Fala uwe, zidi kutenda vyaufundiwe na vyawakikishiwe, ukiwejiwa ware wakufundire, ¹⁵na ukijiwa kuwa, tanguri ntoto, kurifunda Mandiko Matakatifu, akupa uwezo wakupata fahamu mpaka uvushiiwe, julu ya kuntumaini Almasihi Insa. ¹⁶Mandiko piya alawa ka Mwenyezimungu. Piya afai atifunda ukweli, atolotera vitendo vya makosa nkati ya mainsha etu, atiduma, na atifunda njira ya ukamilifu. ¹⁷Kwa javyo, nfluati wa Mwenyezimungu akamiliike, awe na uwezo wakutenda piya vitendo vyema.

4

Paulu vyaanlaizira Timotiyu atimize kazi yake

¹Sambi, nukutafadali pakulu, mbere ya Mwenyezimungu na mbere ya Almasihi Insa ája kuwalamula wanu hai na wafwi, na kwa sababu ya kulidi kwake kuja kutawala awe nfalume. ²Nukutafadali wereze usemi wa Mwenyezimungu. Uwe tayari, kuwapo nafasi au kutowa kuwapo. Wadume, wasutumu, na warimbise myoyo wanu kwa kuwfunda sana-sana na imani. ³Konta

ukuja kufika wakati wanu wawatowa kuhitamili kusikira inlimu yakweli. Ewo wakuja kufulata viwajibu ewo wanyewe, na wakuja kuwasakula wanlimu wakuwafunda viwajibu kusikira ewo. ⁴Wakuja kukatala ukweli, wafulata masemo saana mana.

⁵Fala uwe, kwa kila hali, tunza cema na kibaya, tabika vya ubaya, kola kazi uwereze Habari Ngema, na timiza cewo cako.

⁶Kamana mainsha angu amiminika futi. Wakati wangu wakwasa duniya uwa karibu. ⁷Nitenda ushinda mwema, nifika mwinscho wa mashindano a kutuwa, nibaki nikamini. ⁸Epa sambi, nitengezeriwa lemba ra shariya, nituririwa na Mwenye Insa, mwenye kulamula shariya suku ulu ya Kiyama. Na aanituirire omi tu basi, fala áwaturira piya wanu warindira na radi kuludi kwake.

Paulu alaizira vyakummusu Timotiyu

⁹Tafadali ririmbiise uje kwangu kuno upesi. ¹⁰Kamana Derna, nakupenda vinu vya mulumwengu-mu, kanitipuka, kalawa koka Tesalonika. Krerike koka Galata, Titu koka Dalmatiya. ¹¹Ila kuno Luka tu basi ndi abakire nomi. Paulawa kuja kuno, uje na Maruku, konta nkati ya kazi yangu, anisaidiya pakulu. ¹²Tikiku nimperekwa Efezu. ¹³Pauja-po, nisukurire kapa rangu ranasire Karupu kaya ya Torowa. Usukure novyo vitabu, kuzidi pakulu yyanandike mmasambala*.

¹⁴Alishandere urivi kanitenda vibaya futi. Mwenye amhukumu kwa vitendo vyaatendire. ¹⁵More-more naye, konta kabishana na vyatimwambire piya.

¹⁶Mara yakwanza yakuwa nirikotola yeka, aaWerepo anta munu mmoja wakunisaidiya, piya wanitipuka. Mwenyezimungu awaswamii! ¹⁷Falakini Mwenye Insa ákiwa upande wangu, kanipa nguvu ipate niwereze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi, piya wasikire. Níkiwa kamba niri nkanywa mwa simba, fala iye kanivusha. ¹⁸Mwenye akuja kunivusha kwa vitendo vibaya piya, na anisukula sana-sana muufalume wake mbinguni. Iye atukuziwe daima milele! Aamina.

Salamu

* ^{4:13} Paulu kandika mmasambala a manyama. Nozo "waraka-zo" zikirimba kupatikana, na zikikala myaka mingi konta zikirimba.

¹⁹ Pirisila na Akila pamoja na wari kuinshi nyumba ya Oneziforu, salamu zawo.

²⁰ Erashitu kabaki Korintiyu, na Torofimu nimwasa Miletu nlwere. ²¹ Ririmbise uje kuno upesi, sainamba kufika mirongo ya baridi. Eubulu, Pude, Linu, Kalaudiya, pamoja na wafulati wa Insa piya, waku-perekera salamu.

²² Mwenye awe pamoja nowe. Rehema iwe pamoja namwe.

Waraka ya Paulu ka Titu

Mwanzo

Paulu kamwandikira eyi waraka-*yi* Titu kwa ajili ya kumpa nguvu paákitabika na wabishani wake makaffiri na wengine njamati wakifunda kuwa iksakikana kutimiza shariya wapate kwakikishiwa. Na tena Paulu kampa Titu ngano kuhusu namuna ya wanu wakijuzi kutondoriwa kuwa wakulungwa wa jamati, na namuna wenye kwamini vyawakijuji kuinshi munu na mwenzive na wengine wari panja ya jamati.

Salamu

¹ Omi Paulu, ntumisi wa Mwenyezimungu na walii wa Insa Almasihi ipate niwasaidiye wanu watondoriwe na Mwenyezimungu wantumaini iye, wejipe nfululu ukweli vyaisaka ibada. ²Ukweli-wu ukuja na kurindira mainsha a milele, alavire tamaa Mwenyezimungu tangu mida, na Mwenyezimungu aalongopa. ³ Paufikire wakati maalumu, usemi wake ufanuriwa julu ya kwereza kwangu kanigabiziwa na Mwenyezimungu Nvushi wetu paanitumire.

⁴ Nukwandikira eyi waraka-*yi* uwe Titu, mwanangu wakweli nkati ya kwamini kwetu kumoja noko.

Mwenyezimungu Baba wetu na Insa Almasihi, Nvushi wetu, wakujanliye rehema na salama.

Namuna yakuwatondola wakulungwa wa jamati*

⁵ Omi nûkwasa kisirwa ca Kereta ipate umarize kazi zibakire noko, na uwature walongozi wa jamati kila kaya. Kumbukira vyanukutumire: ⁶ Nlongozi wa jamati ájuzi ainshi saasutumiwa na shariya, awe nlume wa muka mmoja tu basi, na wanawe wawe wenye kwamini, wasitowe inshima, na wasikire cawambiriwa. ⁷ Isakiana nkulungwa wa walongozi wa jamati ainshi saasutumiwa na shariya, kwa kuwa alongoza kazi ya Mwenyezimungu. Ntamania, asiwe munu wakuridai, wala asiwe munu wakwangupa kukimiwa, wala asiwe

nrevi, wala asiwe mmani, wala asiwe munu wakumwajibu kutumira nzuruku kwa caputu. ⁸ Ila noyo nkulungwa-*yo* ájuzi awapokerere wayeni sana-sana, awe munu wakumwajibu piya vyema, aritunze, awe kamilifu, takatifu, na aridume mwanyewe. ⁹ Ajuzi oloke na usemi kamilifu waafundiwe, ipate awarimbise wanu julu ya inlimu yakweli, na ware wabísha ukweli, awasutumu.

¹⁰ Kusema kweli, wawapo wengi wabfsha, kuzidi pakulu nkati ya “nkonjo wa kuppeleleya itani”. Wakwereza vinu savina mana, na wawatenvya wenziwawo. ¹¹ Ewo wajuzi wanyamaziwe, kwa kuwa wawadanganja jamaa piya, wafunda vinu savi-juji kufunda. Anzima yaho ndi kupata nzuruku, anta iwe kwa namuna za aibu! ¹² Mpaka mmoja wawo, nabii wa Kereta, kaamba javi:

“WaKereta daima walongo,
wawa kamba wanyamangalo wakofya.
Ewo wafuko, wawaza kurya tu basi.”

¹³ Ewu ushahidi-wu ndi wakweli. Kwa javyo, wasutumu kanguvu ipate wawe nkati ya kwamini ka ukweli, ¹⁴ newo wase kusikiriza masemo akubuniwa na Mayahudi, na wase novyo ámuri za ware waturire minyongo ukweli. ¹⁵ Piya vinu swafi ka wanu wari swafi, fala ka wabaya na ware sawantumaini Mwenyezimungu, acipo swafi. Anta mawazo awo na fahamu zawo haramu. ¹⁶ Nowo wanlimu walongo-wo wakwamba kuwa wamwijiwa Mwenyezimungu, fala vitendo vyawo vikolota kuwa awamwijiwa. Ewo wabaya nfululu, awasikiriza, na awakidiri kutenda kitendo cema anta kimoja.

2

Kufunda inlimu yakweli

¹ Fala uwe Titu, wafunde namuna yakufulata inlimu yakweli. ² Wafunde wakulungwa waridume wanyewe, wainshimike, waritunze wanyewe, wakomare kati ya kwamini kwavo, na riwejare pendo na kuhitamili.

³ Wafunde novyo waka wakulungwa wan-shugulikire Mwenyezimungu. Wasipite wakiwasowerera wenziwawo caputu, wala wasiwe watwana wa kirevi. Ila, wafunde namuna ngema, ⁴ wawafunde wanawaka wári kuwapenda walume wawo pamoja na

* 1:4 Ona 1 Timotiyu 3:1-7.

wana wawo,⁵ waritunze wanyewe, wawe swafi, watafati pakaya, wawe na moyo mwema, na wawatwii walume wawo. Kjawyo, awatenza aibu usemi wa Mwenyezimungu.

⁶Namuna moja noyo, walange wanemba wainshi wakiritunza wanyewe.

⁷Uwe mwanyewe, kwa piya-vyo, uwé nfano mbere yaho julu ya vitendo vyema. Na paufunda, tenda bila kudanizira na vyakwinshimika,⁸nakutumira usemi wakweli ipate asiwepo wakukusutumu. Basi, munu asaka kukukaidi onse awona haya, aawa nawo kinu kibaya cawkamba kwetu ofwe.

⁹Wambire watwana wenendere piya cawambiriwa na mamwenye wawo, na wawatdere juhudji viwajibu. Usiwajibu usowezi wakunyata,¹⁰ wala wasiwewire. Kwasa jawyo, warolote kuwa wanu wakwaminika ka ukweli kwa vinu piya, ipate inlimu ya Mwenyezimungu, Nvushi wetu, inshimiwe pakulu.

¹¹Kamana rehema ya Mwenyezimungu iwasukira, ija kuwavusha wanu piya.¹²Julu ya rehema-yo, tifundiwa tase kutowa kutenda ibada pamoja na wájibu wa kibinadamu, ila tiinshi enzi ya rero-¹³yi kwa shariya, tiritunze wanyewe, na tinshugulikire Mwenyezimungu.¹³Kjawyo tirindira suku yakujanlii yatiri nawo tamaa, pausaka kufafanuriwa utukufu wa Nlungu wetu nkulu na Nvushi wetu, Almasihi Insa.¹⁴Iye ndi ariperere kwa ájili yetu ofwe, ipate atombore mabaya piya na atiswafi, atture kuwa wanu wake iye mwanyewe, wakushugulikira nfululu vitendo vyema-vyema.

¹⁵Basi Titu, evi vinu-vi ufunde. Uwarimbise myoyo na uwasutumu, na mamulaka, piya. Usimwase anta munu kukukejeli.

3

Tayari kutenda meema piya

¹Sambi, wambire wanu wawen Shimu mafalume pamoja na wenye mamulaka, wasikirize, wawe tayari kutenda meema piya,²wasintukane munu asaka kuwa onse, warisapuse nkati ya kukaidiyana, wawe na imani, na warinyenyekye mbere ya wanu piya.

³Kamana mida ofwe novyo atíkiwa na deretu, atikisikiriza, títeseka, tikiwa watwana wa wájibu wakunyata jisijisi na vitendo vibaya vikitajibu kutenda. Útijala ucaputu na wiyaná, na tíkinana.⁴Fala pavitisukire wema na pendo rakwaminika ra Mwenyezimungu Nvushi wetu,⁵iye kativusha, siyo kwa sababu ya vitendo vysha riya vyatitendire, ila kwa sababu ya huruma yake. Kativusha patoziwe na patipongoriwe upya julu ya Roho Takatifu.⁶Noyo Roho Takatifu-yo, julu ya Insa Almasihi Nvushi wetu, Mwenyezimungu katusisira kwa wingi.⁷Kwa kuwa tikwakikishiwa julu ya rehema ya Mwenyezimungu, tiwe wariti wa tamaa ya mainsha a milele.⁸Ewu ndi usemi wakwaminika! Ntamana, vinajibu kuwa evi vinu-vi uwe ukenekezere, ipate wanu wari kuntumaini Mwenyezimungu washugulike wazidi kutenda wema. Evi ndi vyema, vyfa ida ka wanu piya.

⁹Fala pawakaidiyana wanu vinu savina deretu, au kuhusu waraka ya mazina a wababu zavo, au kuhusu Taureti, au kwawanyana makundi, murisapuse. Vinuvyo avina faida wala avina mana.¹⁰Munu akukusalamurira umani, mwambire mara moja au mara mbiri, na akizidi kutenda jawyo, mwase.¹¹Ijiwa kuwa munu kamba eyo kataiwa shonge, ázidi kukola dambí. Kweli, karilamula hukumu mwanyewe.

Salamu za mwinsho

¹²Sambi, panisaka kukuperekera Aritema au Tikiku, tenda fadili uje upesi Nikopoli tiwonane, konta nilangela kwikalala noko mirongo ya baridi.¹³Tenda juhudji uwasaidiye nkati ya safari yaho Zena, mwerezishariya, pamoja na Apolu, ipate wawe nawo piya cawasakula conse.¹⁴Na wanu wetu warifunde kushugulikira vitendo vyema, wawavye wenziwawo pawatowiwa na kinu, ipate mainsha awo awe na faida.

¹⁵Wanu wari nomi kuno piya wakuperekera salamu. Tafadali, wape salamu zangu wenye kwamini wakutipenda. Rehema iwe nomwe piya.

Waraka ya Paulu ka Filemoni

Mwanzo

Eyi waraka-*yi* ikwerezwa kuhusu kupembezana kati ya wenye kwamini. Onezimu akiwa ntawana wa mwenye kwamini wakwitiwa Filemoni kaya ya Kolosayi. Vivoneka kuwa Onezimu kamwiwira Filemoni, ndimana akitira. Wakati Paulu waákiwa Roma, Onezimu akiwonana na Paulu akilawirira kuwa mwenye kwamini. Paulu kandika eyi waraka-*yi* kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi na akimpa Onezimu asukure ka Filemoni. Paulu kanlebelia mpokerere Onezimu kamba nduyiye kati ya Almasihi, na kampa tamaa kuwa anripa kwa garama yasaka kutumira yonse Onezimu akijuzi awe pamoa na Filemoni.

¹ Omi Paulu, nfungwa kwa kuwa ntumika Almasihi Insa. Eyi waraka-*yi*, omi pamoa na nduyangu Timotiyu tukuperekera uwe Filemoni, mpendani wetu na ntumisi mwenzetu, ² na jamati ijumulananga kwako-ko, pamoa na nlumbwetu Afiya, na nduyetu Arikipu aténda vita pamoa nafwe yakwerezwa Habari Ngema.

³ Mwenyezimungu Baba wetu, na Mwenye Insa Almasihi, wakujanliyeni rehemna na salama.

⁴ Panilebelia duwa, daima nukukumbukira, ninshukuru Mwenyezimungu kwako uwe, ⁵ kwa kuwa nisikira kuwa uwapenda watakatifu piya, na kwankuntumaini Mwenye Insa. ⁶ Nilebelia duwa kuwa uwe uzidi kuwa pamoa nofwe nkati ya kwamini kwako ipate uje wereriwe sana-sana piya vinu vyema-vyema vyatiwa nawo* kwa kuwa tilungana na Almasihi. ⁷ Nduyangu, nipata radi nyangi na moyo wangu urimba kwa sababu ya pendo rako, konta uwarimbisa myoyo watakatifu.

⁸ Kwa javyo, ingawa nanawo haki julu ya Almasihi yakukwamuru cikulazimire kutenda, ⁹ fala kwa sababu ya pendo retu, nihitari nukulebele. Sambi, omi Paulu, nuluvala na niwa nkifungo novyo kwa sababu ya kustumika Almasihi Insa, ¹⁰ nukutafadali

* 1:6 Au: "vyatikidiri kutenda". † 1:11 Zina ra Onezimu mana ake "aafái kinu". ‡ 1:20 Paulu asezna semo "kufái" konta "Onezimu" mana ake "kufái". § 1:20 Ona aya ya 7.

kuhusu mwanangu Onezimu, vyanilawireire kuwa babuye konta yakunlongoza ka Almasihi nkalaboshu-mu. ¹¹ Mida, iye aakifái† kinu kwako uwe, fala sambi áfái pakulu kwako uwe mpaka kwangu omi novyo. ¹² Onezimu nankunludisa aje kwako. Kusema kweli, iye ndi moyo wangu. ¹³ Vinajibu nikare naye nokuno kanifungiwe kuno kwa sababu ya Habari Ngema, anisaidiye ukosofu wa uwe. ¹⁴ Fala sisaka kutenda anta kinu sairi kwa kusaka kwako uwe. Sisaka kuwa unisaidiye ka kukushurutisa, ila kwa radi yako. ¹⁵ Dalili íwa anzima ya Mwenyezimungu yakuwa Onezimu akutire suku aba, ipate umpokerere uwe naye milele, ¹⁶ siyo kamba ntawana basi, ila novyo kamba nduyetu wakupendiwa. Iye omi nimpenda pakulu, iye kazidi kupendiwa pakulu futi nowe kwa kuwa ntawana na nduyo kati ya Mwenye.

¹⁷ Basi, ukinitula kamba nduyo mwenye kwamini, mpokerere Onezimu kwa namuna mmoja kamba vyaukisaka kunipokerera omi. ¹⁸ Utire pambari, ikiwa kakudulumu au ummwira kinu kimojawapo, deni-*yo* andika zina rangu omi. ¹⁹ Omi Paulu nankwandika na nkono wangu mwanyewe: "Omi nukuripa." Wala sukumbira kuwa mainsha aka a kiroho nukuwira! ²⁰ Kweli nduyangu, kwa kuwa tilungana na Mwenye, vikinajibu unifái‡ javi: unirimbise moyo§ kwa kuwa tinfulata Almasihi! ²¹ Nitumaini kuwa usikiriza, ndimana nukwandikira. Nukwiwi kuwa utenda vyanukulebele, na upundisa!

²² Nukulebelia novyo kuwa unitengezere kisusi kimaja, konta, julu ya duwa zenu, nanawo tamaa kuwa iwapo nafasi nukuwa pamoa namwe.

²³ Epáfora tiwa onse nkalaboshu-mu kwa sababu yakuntumika Almasihi Insa, neye akuperekera salamu. ²⁴ Na wenzangu nkati ya kazi yetu, Maruku, Arishitariku, Dema, pamoa na Luka, ewo wakuperekera salamu.

²⁵ Rehemna ya Mwenye Insa Almasihi iwe pamoa namwe.

Waraka ka Waebraniya

Mwanzo

Eyi waraka-*yi* yandikiwa ipate iwape nguvu wenye kwamini wakati wa tafauti. Ikolota kuwa Insa Almasihi ndi bora pakulu koliko piya wengine, na katenda piya vikisakikana ipate atipereke ka Mwenyezimungu.

Wandikiriwa Mayahudi wakinfulatanga Insa ipate warifunde vinu viripo nkati ya dini yawo (vinu kamba-*vi*: kutenda kafara, walongozi wa dini, na Nyumba Takatifu) na tabiya ya kuinshi mainsha mapya nkati ya kunfulata Insa. Eyi Waraka-*yi* itolotera kuwa Mwenye Insa Almasihi kweli-kwelini ndi nlongozi wa dini wa mana, na ndi awere kafara kamili ilaviwe mara moja basi, kwa daima milele, ipate itombore kifungo ca dambi zetu. Iye kamilifu na atenda vyaasaka Mwenyezimungu. Aasakurikana tena munu mwengine wakutivusha na átipa mainsha a milele.

Mwana wa Mwenyezimungu nkulu pakulu

¹ Mida-na-midada, Mwenyezimungu kásowera na wababu zetu mara nyingi zawenye, kwa namuna nyingi zawenye, julu ya minabii. ² Fala sambi, suku za mwinsho-*zi*, kasowera nofwe julu ya Mwanawe, aturiwe na Mwenyezimungu kuwa mwenyé irati wa vinu piya, na iye ndi ire julu yake Mwenyezimungu ombire vinu piya. ³ Mwana-*yo* ndi nlangaza wa utukufu wa Mwenyezimungu, na atolotera kweli-kwelini vyaari Mwenyezimungu. Vinu piya mulumwengu-mu viwankwikala kwa uwezo wa ámuri zake. Bandi yakutimiza kazi yake yakuswafi madambí, kekala nnkonono-nriro wa Mwenye Nkulu mbinguni, ⁴ kwa kuwa kantula kuwa bora pakulu sana zaida ya malaika, kamba zina raritire rakuwa na mamulaka pakulu zaida ya mazina a malaika.

⁵ Ndi kweli konta Mwenyezimungu tangu aanamwambira laika wake mmojawapo javi*: _____

* 1:5 Ona 2 Samuweli 7:14; Zaburi 2:7. † 1:5 Ona 2 Samuweli 7:14. ‡ 1:6 Ntanzi akiwa nriti wa vinu piya vya wawaye. § 1:6 Ona Kumbukumbu 32:43. * 1:7 Ona Zaburi 104:4. † 1:8 Ona Zaburi 45:6,7. ‡ 1:10 Ona Zaburi 102:25-27.

“Uwe kuwa mwanangu, omi rero nanza kuwa wawayo.”

Na tena, aanamwambira laika mmojawapo javi†:

“Omi nukuja kuwa Baba wako na uwe ukuja kuwa mwanangu.”

⁶ Visitoshe Mwenyezimungu, paawere tayari kumpereká Mwanawe ntanzi‡ mulumwengu-mu, kaamba§:

“Piya malaika wa Mwenyezimungu wamwabudu.”

⁷ Kuhusu malaika kaamba javi*:

“Mwenyezimungu awatenda malaika wawe kamba mepo, watumisi wake wawe kamba malulimi a moto.”

⁸ Fala kuhusu Mwanawe, akwamba javi†:

“Uwe Mwenyezimungu, útawala daima milele.

Úwatawala wanu muufalume wako kwa shariya.

⁹ Kwankupenda ukamilifu na wankukukima ubaya.

Kwa javyo, omi Mwenyezimungu, Nlungu wako, nukumimiranira mafuta a radi pakulu koliko wenziwo piya.”

¹⁰ Mwenyezimungu kamwambira Mwanawe tena‡:

“Mwenye, tangu mwanzo, uwe ndi uturire aluserusu ya duniya, na kwa makono ako kumba bingu piya.

¹¹ Evyo piya-vyo vílainika, fala uwe kuwapo daima.

Avija kufái kinu, kamba nguwo zaku-papuka.

¹² Kamba Zubáu ya mida, ndi vyauja kukunja, kamba munu vyaaluriza nguwo, uwapindula.

Fala uwe ndi nowe wa daima,

* 1:5 Ona 2 Samuweli 7:14; Zaburi 2:7. † 1:5 Ona 2 Samuweli 7:14. ‡ 1:6 Ntanzi akiwa nriti wa vinu piya vya wawaye. § 1:6 Ona Kumbukumbu 32:43. * 1:7 Ona Zaburi 104:4. † 1:8 Ona Zaburi 45:6,7. ‡ 1:10 Ona Zaburi 102:25-27.

kuinshi kwako akuna mwinsho.”

¹³ Mwenyezimungu laikani wamwambire suku moja javi[§]:

“Ikala mahala bora-pa upande wangu wa nkono nriro-wu,
mpaka maaduwi wako niwature kumaulu kwako?”

Malaika-wo wa kinani? ¹⁴ Piya-wo siroho zintumika Mwenyezimungu na awaperekwiwe kuwasaidiya wanu waja kuvushiwa?

2

Nafasi ulu yakuvushiwa

¹ Ndimana, tijuzi titengemane tifulate pakulu vyatisikira ipate tisipoteye.

² Kamana habari zereziwe na malaika zoloka, watúpa shariya onse na wabishi wapata hukumu iwajúzire ³Kwa javyo, futi ofwe ikiwa atiyeriwa tisaka kunusurikaja na kuvushiwa kukulu-ko? Kuvushiwa-ko ndi kwanzire kwereziwa na Mwenye mwanyewe, ikisa wasikire watakikisha kuwa kwei. ⁴Mwenyezimungu neye novyo ázidi kwakikisha kuwa habari-zo zakweli julu ya alama, matajabisa, maajuza a uwezo jisijisi, na julu yakutisira uwezo wa Roho Takatifu, sawa-sawa na vyasaka mwanyewe.

Insa Almasihi áfungula njira tivushiwe

⁵ Mwenyezimungu aawapere malaika uwezo wakutawala ulumwengu mupya* watamba-wu. ⁶Fala mMandiko Matakatifu mamojawapo† kalavya ushahidi javi:

“Yarabi Mwenyezimungu,
binadamu nani wakummwaza?
Binadamu akuyeri kakinani?

⁷Kuntula utoto aba kawa sini ya malaika, kunkonga lemba ra utukufu na inshima,
⁸kutula piya sini ya kumaulu kwake.”

Sambi, payambiwa kuwa “kutula piya sini yake”,
mana ake ndi kuwa acipo anta kimoja saciri sini yake.

§ 1:13 Ona Zaburi 110:1. * 2:5 Ulumwengu mupya ndi namuna nyengine zawaja kuinshi wenye kuvushiwa na Insa.

† 2:6 Zaburi 8:4-6. † 2:12 Ona Zaburi 22:22. § 2:13 Ona Izaya 8:17. * 2:14 Kigeregu: “wanawo nyama na damu”.

Fala sambi-pa wanu atiri kuwawona piya sini yake.

⁹ Ila tankummona iye kuwa, kwa wakati aba, káturiwa utoto koliko malaika. Iye Insa ndi ayerere kifo, julu ya rehemaya Mwenyezimungu, kwa ajili ya wanu piya. Ingawa káturiwa utoto, fala sambi-pa, kwa sababu ya kutabika ka kifo, iye kakongiwa lemba ra utukufu na swifa!

¹⁰Kamana iwapo shariya kuwa Mwenyezimungu, mwenyé vinu piya na mwenyé kumba piya, aje nawo wafulati wengi wawe upande wa utukufu wake. Katenda javyo julu ya kuntenza Insa, awalóngiza wanu kuwavusha, awe kamilifu julu ya kutabika.

¹¹ Kamana ire atakátfi, na ware watakatífiwa, walawirira ka Baba mmoja. Ndimana Insa aawona haya kuweta “wanduzangu”,

¹²kamba vyayambiwe mMandiko‡:

“Níwerezabaina vyautendanga uwe wanduzangu.

Nukwimba nukukusifu mbere ya wanu wako.”

¹³ Mmandiko mengine, iye kaamba javi[§]:

“Omi níntumaini Mwenyezimungu.”

Ikisa kaamba tena:

“Niwa epa, na ware Mwenyezimungu wau-naminire kuwasunga,
ewo wawa kamba wanangu.”

¹⁴ Sambi, ware wetiwe wanawe na Insa, kwa kuwa ewo binadamu*, iye mwanyewe kálawirira kwa namuna moja ipate julu ya kifo cake, anshinde ire ári na uwezo wa kifo, Ibilisi. ¹⁵Kwa namuna-yo, piya wákiwa watwana kwa milele kwa sababu ya kopa kufwa, Insa kawanusuru. ¹⁶Kamana vikwi-jiwikana kuwa aajire kuwasaidiya malaika, ila kája kusaidiya ujukulu wa Iburahima.

¹⁷Ndimana neye akijuzi awe sawa-sawa na wanduze kwa kila namuna, ipate awe nlongozi nkulu wa dini wakuwa ndi mwanyé huruma na mwaminifu. Kwa namuna-yo, antumike Mwenyezimungu, iye mwanyewe awe kafara, ipate madambi a wanu aswami-iwe. ¹⁸Kamana, kwa kuwa katabika julu

ya kushetwaniwa, iye kanawo uwezo wa kuwasaidiya ware wenyekushetwaniwa.

3

Insa ndi nkulu zaida ya Musa

¹Kwa javyo umwe, wanduzangu watakatifu, wenzangu titiwe mbinguni, akuyerini Insa. Iye ndi walii na nlongozi wetu nkulu wa dini yatiri kwereza-*yi*. ²Kamba Musa vyaákiwa mwaminifu na kazi yake nnyumba ya Mwenyezimungu*, na Insa ákiwa mwaminifu ka Mwenyezimungu mwenyé kuntondola. ³Musa kasifiwa, fala Insa kawoniwa kuwa ndi wakujúzi kusifiwa pakulu zaida ya iye, kamba njengi wa nyumba vyaasifiwa pakulu koliko nyumba yawenye. ⁴Kamana kila nyumba ítengезiwa na munu, ila atengéza vinu piya Mwenyezimungu. ⁵Musa ákiwa ntumisi mwaminifu nnyumba ya Mwenyezimungu piya, kalavya ushahidi wa vire víkija kwereziwa mbere. ⁶Fala Insa Almasihi mwaminifu kamba mwana, amiri wa nyumba-*yo*. Na nyumba-*yo* ndufwe, ikíwa tizídi koloka mpaka mwinsho, na hakika na kwamini nkati ya tamaa yatirindira.

Ukosofu wa kutowa kwamini

⁷Kwa javyo, kamba vyaamba Roho Takatifu† javi:

“Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
⁸myoyo yenu musitaye ugumu,
 kamba wababu zenu pawâbishane nami,
 suku yawâniyerere nlanga.
⁹Emo wababu zenu wâniyerera waniwone
 canikisaka kutenda,
 ingawa wâwona vyanisaidiye muda wa
 myaka arubaini.
¹⁰Ndimana nkimiwa na noco kizazi-co,
 nikisowera javi:

‘Daima wankukosa mmyoyo mwawo,
 wakatala kufulata njira zangu.’

¹¹Kamba vyaniflapike paníkimiwe, nikamba:
 ‘Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.’

¹²Wanduzangu, more-more asilawirire munu nkati yenu wakuwa na moyo mbaya wakutowa kwamini, wakulongoza kukatala

kunfulata Nlungu hai. ¹³Kwasa javyo, zidini kurimbisana myoyo kila suku sambi nopa pamwitiwe-pa, ipate asilawirire nkati yenu munu wakutaiwa moyo ngumu, wakuteseka na dambi. ¹⁴Kamana kwamini kwetu katiwere nawo tangu mwanzo, tikizidi koloka mpaka mwinsho, tilawirira kuwa wenziwe Almasihi nkati ya kazi yake. ¹⁵Ndi kamba vyayambie‡:

“Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
 myoyo yenu musitaye ugumu,
 kamba wababu zenu pawâbishane nami.”

¹⁶Epa wasikire shauti ya Mwenyezimungu wakibishana naye ndi wepi? Kusema kweli, sipiya walongoziwe na Musa kulawa Miswiri? ¹⁷Na ware Mwenyezimungu waakimiyane nawo muda wa myaka arubaini ndi wepi? Siware wakorire dambi, wakifwira nlanga nomo? ¹⁸Na paalapire kuwa “awaja kwingira mahala pangu papumuzi”, waakiwamba ndi wepi? Siware watupire kauli zake? ¹⁹Basi, tereriwa kuwa awakidire kwingira kwa sababu ya kutowa kutumaini.

4

¹Kwa kuwa tanawo mpaka sambi-pa tamaa yakwingira mahala pake papumuzi, tiritunze sana-sana ipate asilawirire mmoja wenu wakusokerera kwingira nopo mahala-po. ²Kamana teréziwa Habari Ngema kamba vyawereziwe ewo*, ila ewo cawasikire aciwafaire kinu, kwa kuwatowa umoja wa kwamini cawasikire. ³Basi, ofwe wenyekwamini tingira nopo mahala papumuzi-po, kamba vyaâmbire Mwenyezimungu javi†:

“Kamba vyanilapire nkati ya nyongo yangu:
 ‘Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.’”

Kasowera javyo ingawa kazi yake kâtimiza tangu pawsire kumbiwa ulumwengu. ⁴Kamana kuhusu suku yasaba, nsitari mmoja wa Mandiko‡ ukwamba javi:

* 3:2 “Nnyumba ya Mwenyezimungu” mana ake “nkati ya Mwenyezimungu”. † 3:7 Ona Zaburi 95:7-11. ‡ 3:15 Ona Zaburi 95:7; Waebraniya 3:7. * 4:2 “Ewo” ndi ware wákiwa nlanga. † 4:3 Ona Zaburi 95:11. ‡ 4:4 Ona Mwanzo 2:2.

“Suku yasaba Mwenyezimungu kapumula kwa kutimiza kazi zake piya.”

⁵Usowezi mmoja nowo uwiriziba tena:

“Awashubutu kwingira mahala pangu papumuizi.”

⁶ Kwa kuwa wanzire kwereziwa Habari Ngema awengire kwa kutowa kusikiriza, wengine wapewa nafasi yakwingira nopo mahala papumuizi-po. ⁷ Tukwijiwa kinu kamba-ci konta Mwenyezimungu katula suku nyengine, kaamba kuwa ndi suku ya “rero” pairipo nafasi yakwingira mahala papumuizi-po. Kwa myaka mingi ipitire, Mwenyezimungu kâsowera julu ya Daudi, kamba vyambo futi:

“Rero mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
myoyo yenu musitaye ugumu.”

⁸ Kamana inawa Yoshwa wanu-wo kawalongoza mahala papumuizi, aikibidi Mwenyezimungu kusowera tena, kutula suku nyengine. ⁹ Kwa javyo, kamba Mwenyezimungu vyAAPUMURE suku yasaba pesire kumba ulumwengu, ingaripo nafasi ya wanu wa Mwenyezimungu kupumula. ¹⁰ Kamana mwenyé kwingira mahala papumuizi pa Mwenyezimungu ápumula kazi zake sawa-sawa vyAAPUMURE Mwenyezimungu kazi zake.

¹¹ Basi, mahala papumuizi-po, titende juhudji tingire, ipate asiwepo wakunkuna kamba vyavivakunire mida, wakutowa kwingira kwa sababu ya ubishi.

¹² Kamana usemi wa Mwenyezimungu uwa nawo uhai na nguvu, unoréka pakulu kupunda jambiya yakusinja kuno na kuno. Úpitirira mpaka mmoyo, ukwawanya moyo na roho kamba jambiya vyayawanya nyama na makongolo. Ndimana usemi wa Mwenyezimungu úkidiri kwawanya mawazo meema na mabaya a mmoyo. ¹³ Aapo kiyumbe akidiri kufisa siiri mbere ya Mwenyezimungu. Kwake iye, piya viwa paweru, awona vinu piya na maso ake. Na vitendo vyatitenda tijuzi kunjibu.

§ 4:14 “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nilume, ila kupatana kukulu ka kiroho. * 5:5 Ona Zaburi 2:7. † 5:6 Ona Zaburi 110:4.

Insa atipendeleya mbere ya Mwenyezimungu

¹⁴ Sambi, kwa kuwa tanawo nkulungwa nkulu wa dini atangurire binguni, Insa, Mwana wa Mwenyezimungu[§], tukeni tikore makono mawiri kwamini kwetu katereze. ¹⁵ Kamana nlongozi wetu nkulu wa dini akidiri kutiwonera utungu ufuko wetu, kwa kuwa kashetwaniwa kwa namuna-zi piya kamba vyatishetwaniwa ofwe, ila iye aakorire dambi. ¹⁶ Basi, tukeni na uhakika tiwe karibu na kiti ca Mwenyezimungu, tipate huruma na rehema patisakula kusaidiiwa.

5

¹ Kila nkulu wa wakulungwa wa dini ákitondoriwa nkati ya wanu, akitawaziwa ipate antumike Mwenyezimungu kwa faida ya wanu. Kazi yake ūkiwa yakuperekwa kafara na swadaka ipate wanu wafutiwe madambi awo. ² Watikínifu na sawári makamilifu, iye ákidiri kuwanonera utungu, kwa kuwa iye mwanyewe kaveya.

³ Kwa javyo, ájuzi aperekwa kafara kwa madambi ake iye mwanyewe kamba vyaalavya kafara kwa madambi a wanu wengine. ⁴ Na hapana munu wakuritawaza mwanyewe cewo cakusifiwa-ci, ila akolotiwa na Mwenyezimungu kamba vyavíunkire Aruna.

⁵ Kwa namuna moja noyo, Almasihi aaritawaze iye mwanyewe ubora wakuwa nkulungwa wa dini. Ila Mwenyezimungu kantondola, akimwambira* :

“Uwe kuwa mwanangu,
lero omi nukupongola.”

“Na mahala pengine†, akwamba tena javi:

“Ukuwa nlongozi wa dini wa milele,
kamba vyawere Melkizideki.”

⁷ Insa, mainsha ake mulumwengu-mu, akilebelanga duwa ka Mwenyezimungu, mwenyé uwezo wakunvusha nkati ya kifo. Akilebelanga kwa shauti ulu-ulu kuno akinlawa masozi. Na akisikiriziwa kwa sababu ya kunyenyekeya kwake kutenda

vyaasaka Mwenyezimungu. ⁸ Ingawa ákiwa mwana, karifunda kutwii julu ya tabu zimpatire. ⁹ Na paatimize vinlazimire kutenda, kalawirira kuwa Nvushi wa milele wa piya wenye kunfulata. ¹⁰ Na Mwenyezimungu kantula kuwa nkulu wa wakulungwa wa dini, kwa namuna moja noyo kamba vyákiwa Melkizideki.

Usase kuntumaini Insa Almasihi

¹¹ Kuhusu ewu mwaha-wu[‡], tanawo vinu vingi vyawenye vyakukwerezani. Fala virigariga kukwerezani konta amusaka kweleriwa. ¹² Kamana, ingawa upita wakati mwingi, mujuzi muwe wanlimu, fala mun-sakula munu akufundeni vinu vyakwanza vya habari za Mwenyezimungu. Muwa kamba watoto musakula kujiji maziwa, iri hali mukijuzi murye cakurya cakumatiwa. ¹³ Kamana ajúzi kunywa maziwa onse angari toto, ndi sejiwa cema. ¹⁴ Fala cakurya cakukamatiwa ndi cankulungwa. Kwa njira ya kufundiwa, ewo wanawo ankili yakutondola cema na kibaya.

6

¹ Kwa javyo, tase vyatanzire kurifunda kuhusu Almasihi, tukeni mbere mpaka tififikire vyakurifunda vyakukamilika. Tisijenge tena upya aliserusu zakufulata ngano kamba ezi: cakwaniza, ibidi kutubiya vitendo vyakuja na kifo, na kurimbirira kuntumaini Mwenyezimungu;

² capiri, kufunda kuhusu koza, alama ya kutubiya; catatu, kuntula munu makono; caane, kuwafufula wanu ka wafwi; na catanu, kulamuriya ka milele.

³ Nevyo, Mwenyezimungu akisaka, titenda.

⁴ Kamana ware wasire kunkubali Insa, aapo akidiri kuwaludisira kutubiya tena upya. Ewo mara moja wâpokerera nuru ya Mwenyezimungu, wâyeza thawabu ya binguni, wâpokerera Roho Takatifu pamoa na wenziwaho. ⁵ Wâyerera wema wa usemi wa Mwenyezimungu, na wâyerera vitendo vya uwezo visaka kukuna paaja kutawala Mwenyezimungu. ⁶ Fala novyo-sivyo, wantula minyongo iye! Aapo akidiri kuwaludisira kutubiya tena, konta wankejeli baina

Mwana wa Mwenyezimungu, wangomezera tena mpaka warihukumu.

⁷ Kamana ewo wawa kamba ardhi inywa maji a nvula painya ponse. Ikiwa ardhi-yo iruwerya miti ya kuwafái warimi, ardhi-yo ijanliiwa na Mwenyezimungu. ⁸ Fala ikiwa ardhi-yo iruwerya miti ya miwa na mbiriwiri, saifái na karibu yakulaniwa. Ardhi-yo mwinshoni ikociwa.

⁹ Wapendani wangu, ingawa tisowera javi, titumaini kuwa umwe mwanawo vinu vyema pakulu, vyakuja na ku-vushiwa. ¹⁰ Kamana Mwenyezimungu ndi mwenyé shariyi, akwijija camutenda, na namuna vyamuwapenda wenzenu kwa zina rake, pamuwasakiya watakatifu, na mpaka sambi-pa mungari kutenda novyo. ¹¹ Vitajibu pakulu kuwa umwe-po kila mmoja olete juhudji moja mpaka mwinsho, ipate muwe na uhakika wa tamaa yamurindira na imani. ¹² Nkati ya kwamini kwenu, musiwe wafuko, ila muwafulatize ware wariti tamaa julu ya kutumaini na imani.

Mwenyezimungu atimiza tamaa yake

¹³ Mwenyezimungu, paampere tamaa Iburahima, kârilapira mwanyewe kuwa atimiza tamaa yake, konta aawerepo mwengine wakunzaidi iye. ¹⁴ Iye kaamba*:

“Nilapa ka ukweli kuwa uwe nukujanliya pakulu, nukupa ukujulu mwingi wawenye.”

¹⁵ Ndimana Iburahima, kwa kuwa akirindira na imani, tamaa ire akipata. ¹⁶ Munu paalapa, anlapira munu wakunzaidi álavya ushahidi, na kilapo ciwalavya wanu dana.

¹⁷ Basi, Mwenyezimungu kâsaka kuwa ware waja kuriti tamaa yake wejiwe kuwa aapindula vyasemire, ndimana tamaa-yo iye kalapira. ¹⁸ Kwa javyo, julu ya vinu viwiri[†] savipinduriwa, (na novyo avikidirika Mwenyezimungu kulongopa), ofwe tintuwirire iye tirimbisiwa myoyo tikore makono mawiri tamaa ituriwe mbere yetu. ¹⁹ Eyo tamaa-yo iwa kamba nanga ya ngalawa, ítirimbiisa myoyo isiwe na dana isaka kuwa yonse. Kamana tamaa-yo ípita papazira ya nyumba takatifu ya

[‡] 5:11 “Mwaha-wu” ndi kuwa Almasihi vyawere nkulungwa wa dini kamba vyákiwa Melkizideki.

* 6:14 Ona

Mwanzo 22:17. [†] 6:18 “Vinu viwiri” ndi tamaa yaalavire Mwenyezimungu na kulapa kwake.

mbinguni, ikwingira mahala patukufu paari Mwenyezimungu.²⁰ Kweli, epo ndi pengire Insa, kábula ya ofwe, kwa ajili yetu. Kamba vyawere Melkizideki, neye novyo kalawirira kuwa nkulungwa wa dini wa daima milele.

7

Melkizideki nlongozi wa dini

¹ Noyu Melkizideki-yu ákiwa nfalume wa Salemu, na ákiwa nlongozi wa dini akintumika Mwenyezimungu, Nlungu nkulu pakulu. Iye paakiludi Iburahima kuvita yakuwashinda mafalume, kasi-manana naye, akinjanliya.* ² Iburahima, vinu piya vyâapatire kuvita, kálavya fungu rakumi, akimpa Melkizideki. Zina ra Melkizideki mana ake “nfalume wa shariya”. Kwa kuwa ákiwa nfalume wa Salemu, zina rake rkíwa nawo novyo mana ake “nfalume wa usalama”. ³ Iye aawere nawo wawaye wala mamaye, wala aipo waraka ya mazina a wakinya babuze. Ejiwikane mwaka waapongoriwe wala waafwire. Ndimana akilandanisawa Mwana wa Mwenyezimungu, kawa nlongozi wa dini wa milele.

⁴ Onani, Melkizideki vyawere munu bora pakulu! Anta Iburahima, noyo babu yetu nkulu, kâmpa fungu rakumi kwa vinu vyawapokere maaduwi wake kuvita. ⁵ Na ujukulu wa Lawi, ware wâpewe cewo ca ulongozi wa dini, watumiwe nTaureti kupokerera fungu rakumi ra vinu vyawakipatanga wanu walzraeli, wanduzawo, ingawa newo novyo wákiwa ujukulu wa Iburahima. ⁶ Basi Melkizideki, ingawa aawere wa rikolo ra Lawi, kâpokerera fungu rakumi ra Iburahima, na kânjanliya Iburahima, noyo âpokerere tamaa za Mwenyezimungu-*yo*. ⁷ Hapano atikina kuwa ire ajanliya ndi bora koliko ajanliwa. ⁸ Kwa upande wa walongozi wa dini wa rikolo ra Lawi, wâpokerere fungu rakumi wákiwa wanadamu mwinsho wafwa. Fala upande wa Melkizideki, rípokereriwa na munu ari hai, kamba vyaulaviwe ushahidi kuhusu iye. ⁹ Tanawo shariya ya kwamba anta

* 7:1 Ona Mwanzo 14:17-19. † 7:10 Kusema kweli, nowo wakati-wo Lawi ákiwa saanapongoriwa. isema nani ári na haki yakuwa nlongozi wa dini. § 7:13 Kigeregu: “uralu”. * 7:17 Ona Zaburi 110:4. † 7:21 Ona Zaburi 110:4.

Lawi, akipokereranga fungu rakumi noyo, neye novyo kalavya fungu rakumi julu ya Iburahima,¹⁰ kwa kuwa ákiwa mmwiri mwa Iburahima babuye, paasimanane na Melkizideki.[†]

Nlongozi mwengine wa dini, kamba Melkizideki

¹¹ Sambi, ikisakikana kazi ya walongozi wa dini wa rikolo ra Lawi ipate wanu wa Izraeli wafulate shariya yawâpewe. Ináwa ulongozi-wo utimiza ukamilifu, singari kasakikana nlongozi wa dini wa namuna nyengine kamba Melkizideki, sairi wa namuna ya Aruna wa rikolo ra Lawi. ¹² Paatawaziwa nlongozi mwengine wa dini, flazimu shariya neyo novyo ipinduriwe.[‡] ¹³ Kamana Mwenye wetu, ambíwa mMandiko-mu, aawere wa rikolo ra Lawi, na nkati ya rikolo rake tangu aalawirire mmojawapo wakutumika cewo ca nlongozi wa dini[§]. ¹⁴ Aapo atikina kuwa Mwenye wetu kâlawirira kurikolo ra Yuda. Na kuhusu rikolo-ro, Musa aasowere kinu upande wa nlongozi wa dini.

¹⁵ Sambi tikwereriwa sana: kâlawirira nlongozi wa dini namuna nyengine, wakulandana na Melkizideki. ¹⁶ Iye aalawirire kuwa nlongozi wa dini kwa kufulata shariya na shuruti za kufulatana ka rikolo, ila kwa sababu ya uwezo wa mainsha ake seesa tena. ¹⁷ Kweli, Mandiko Matakatifu* ak-wamba:

“Uwe kuwa nlongozi wa dini wa milele kwa namuna ya Melkizideki.”

¹⁸ Basi shuruti ya mida yasiwa konta aina nguvu na aifái kinu, ¹⁹ kamana Taureti aifikamilisha kinu. Fala sambi-pa Mwenyezimungu katisakurira tamaa ngema pakulu ipate julu yake tiwe pamoja naye.

²⁰ Na eyi tamaa-*yi* yakikishiwa kwa kilapo. Pawakitawaziwa walongozi wa dini wengine, Mwenyezimungu aałapire,²¹ fala paalawirire eyu kuwa nlongozi wa dini, Mwenyezimungu kalapa, kamwambira javi[†]:

7:12 Shariya

7:10 Kusema kweli, nowo wakati-wo Lawi ákiwa saanapongoriwa.

7:11 Ona Zaburi 110:4.

7:21

"Omi Mola nñlapa, sipindula kauli yangu. Ukuwa nlongozi wa dini wa milele."

²² Kwa sababu ya kilapo-co, Insa atipa uhakika kuwa eyi miyadi-yi ndi bora pakulu zaida ya mida.

²³ Visitoshe, mida wákiwapo walongozi wa dini wengi wakorire kazi fala mwinsho wafwa, awakidirire kuzidi kukola kazi.

²⁴ Fala Insa kankuinshi kwa milele, na kazi yake ya ulongozi wa dini saupitisaniwa tena. ²⁵ Kwa javyo, iye kanawo uwezo, sambi-pa mpaka milele, wakuwawusha wanu wóka ka Mwenyezimungu julu yake. Kweli, iye kankuinshi daima-zi kuno akiwalebelela nowo wanu-wo.

²⁶ Basi Insa ndi nkulu wa wakulungwa wa dini wakutitendera piya visakikana vyonse. Iye takatifu, aana dambi anta mmoja wala kinu cakunyata, na katanusisa nkati ya madambi mulumwengu-mu akituriwa mbinguni. ²⁷ Iye aari kamba walongozi wa dini wa mida, wakiperekanga kafara daima-zi, cakwanza wakitenda wapate kufutiwa madambi awo wanyewe, ikisa ka madambi a wenziwaho. Fala ka Insa sjavyo! Iye, paaripereke mwanyewe, kalavya kafara mara moja noyo tu basi kwa daima. ²⁸ Nkati ya Taureti, wanu sawakiwa makamilifu wakitawaziwanga kuwa walongozi wa dini. Fala kauli ya kilapo, cilapiwe bandi ya Taureti, katawaziwa Mwanawé, mwenyé kukamilika daima milele.

8

Insa ndi shikarakanzi wa miyadi yanguvu pakulu

¹ Onani, kinu maalumu catiri kwamba ndi kuwa tanawo nkulungwa nkulu wa dini wa namuna-yo, ekare nkono nrirro wa kiti ca Mwenye Nkulu mbinguni. ² Iye áhudumu vitakatifu nkati ya ema takatifu yakweli, saitengiwe na wanadamu, ila Mola. ³ Kila nkulungwa nkulu wa dini ákitondoriwa apereke swadaka na kafara. Ndimana ikilazimu neye awe nawo kinu kimojawapo cakuperekwa. ⁴ Insa, anawepo mulumwengu-mu, aangari kuwa nlongozi wa dini, konta kuno wawapo walongozi wa dini waperéka kafara na swadaka, kamba vyashurutisa Taureti. ⁵ Kazi za-watenda ewo nfano tu basi au kinviria ca

kazi zitendiwa mbinguni. Kwa sababu ya javyo, Musa paawere tayari kujenga ema ya miyadi ya kupatana, kâmbiriwa na Mwenyezimungu javi: "More-more, utende sawa-sawa kamba nfano vyawolo-teriwe kumwango."

⁶ Fala sambi-pa, Insa kagabiziwa kazi bora pakulu koliko wakulungwa wa dini wa mida, kwa kuwa iye ndi mwenyé kupatana kwa miyadi bora pakulu ya kupatana. Ndi javyo konta miyadi-yo yanawo tamaa bora pakulu. ⁷ Kamana miyadi ya kupatana yakwanza, ínawa ikamilika, aikisakikana kutula miyadi myengine ya kupatana kapiri.

⁸ Fala mMandiko Matakativu*, Mwenyezimungu áwasutumu wanu wake javi:

"Wakati uwa karibu wanija kutula miyadi mipyä ya kupatana,
na wanu wa Iziraeli pamoja na wanu wa rikolo ra Yuda.

⁹ Eyo miyadi mipyä-yo aija kuwa kamba yaniturire mida na wababu zavo, paníwalongoze sana-sana, nikiwalavya Miswiri.

Ewo awafulate kamba vyaijisaka miyadi-yo, ndimana awaniyerire, amba ndi Mola.

¹⁰ Basi, eyo ndi miyadi yaníja kutula na wanu wa Iziraeli bandi ya nozo suku-zo, amba ndi Mola.

Shariya zangu nitula nkati ya mawazo awo, nikwandika mmoyo mwawo.

Omi nukuwa Nlungu wawo,
newo wakuwa wanu wangu.

¹¹ Aashubutu munu kufundana na mwenziwe wala kufundana na nduye, kumwambira: 'Mwijiwe Mola', konta piya-wo wakuja kunijiwa, ntoto kamba nkulu.

¹² Nukuja kuwatendera huruma, kuswamii makosa awo, madambi awo sishubutu kukumbukira tena."

¹³ Mwenyezimungu paambire miyadi mipyä, miyadi yakwanza katula kuwa yuluvala. Na kinu culuvare na cisire ciwa karibu yakwasiwa kutumiriwa.

* 8:8 Ona Yeremiya 31:31-34.

Miyadi mipya kwa damu ya Insa

¹ Sambi, kwa kutimiza miyadi yakwanza, wanu wakijuzi wantukuze Mwenyezimungu kwa kufulata shariya zituriwe. Na wakiwa nawo novyo mahala patakatifu mulumwengu-mu, ²Ema Takatifu ítengiwa. Ikiwa na misana miwiri. Nsana wakwanza wakwingirira úkitiwa "Mahala Patakatifu". Nkati-mo múkiwa kandiyeru, meza, pamoja na mikate takatifu*. ³Noyo ema-yo nkati-mo ilumuriwa na pazira. Nkati ya pazira-yo, nsana mwengine úkitiwa "Mahala Patakatifu Pakulu". ⁴Nopo ndi paukiwa uralu wakupambiwa na oru, na "Kashoti ya Miyadi" upande piya wakupambiwa na oru. Nkashoti-mo cikiwapo kiyungu ca oru citaiwa maná, ngombo ya Aruna yaâsipuse Mwenyezimungu, pamoja na maluwawo mawiri a mawe ândikiwe ámuri za Mwenyezimungu. ⁵Julu ya kashoti-yo, víturiwa nfano viyumbe vya utukufu. Mbawa zawo zakunkunjuka zifinika mahala Mwenyezimungu pakiswamii madambi. Kuhusu novi vinu-vi, aipo nafasi sambí-pa yakwerezwa piya.

⁶ Piya-vi pavitengeziwe sana-sana, walongozi wa dini wakingiranga nsana wakwanza wa ema† wakitenda kazi zawo. ⁷Fala nsana wapiri wa ema‡, nkulu wa wakulungwa wa dini iye tu basi ndi akingira. Visitoshe, akingira kila mwaka mara moja basi, akisukula damu ya kafara akapereka ka Mwenyezimungu, anlebele aswamii madambi ake na madambi awakorire wanu kwa sababu ya kutikina. ⁸Kwa piya-vi, Roho Takatifu átolotera kuwa, fíkiwa ema ya miyadi ya mida ingari kutumika, ilanda kuwa njira ýúka Mahala Patakatifu Pakulu ainafunguriwa. ⁹Piya-vi kinyume, namuna yakutifunda vinu vya faida rero-vi. Mana ake ndi kuwa swadaka na kafara za manyama zikilaviwanga ka Mwenyezimungu zire azikidirire kukamilisha myoyo ya wanu wakilavyanga kafara wawenye-wo. ¹⁰Ezi kafara na swadaka zitendiwa-zi zishugulikira vinu vya mwiri basi, kwa nfano, namuna ya kurya, kunywa, na zakuriswafi. Zitumika

mpaka Mwenyezimungu paasaka kutula namuna nyipyä za kuinshi.

¹¹ Fala Almasihi, paalawirire kuwa nkulu wa wakulungwa wa dini kuwa atipe vyema vyajisire, iye kawa ema bora pakulu na yakukamilika kupunda ikiwepo mulumwengu-mu. Ema-yo aitendiwe na wanadamu, mana ake siyo ya mulumwengu-mu. ¹²Iye, pengire mara moja tu basi kwa milele Mahala Patakatifu Pakulu, aasukure damu ya mbuzi wala ya ng'ombe ila kâsukula damu yake iye mwanyewe, apate kutombola milele. ¹³Mida wanu wacafu miri yaho ikiswafi julu ya kutawanyika damu ya mbuzi au ya ng'ombe, na kúpakiwa rivu ra mwana wa ng'ombe wakociwa. ¹⁴Kwa javyo, futi damu ya Almasihi aizidi kutiswafi? Iye, julu ya Roho wa milele, kariperekwa mwanyewe kawa kafara kamili saina baka ka Mwenyezimungu. Damu yake itiswafi myoyo yetu, tase vitendo vitilongoza kukifo, ipate tintumike Nlungu hai.

¹⁵ Kwa javyo, Insa Almasihi ndi mwényé kupatanisa kwa miyadi mipya, ipate irati ya milele Mwenyezimungu yaawapere tamaa ware watondoriwe wapate. Iwapo eyi nafasi-yi konta madambi awo awakorire wakati wa miyadi ya mida womboriwa na kifo ca Almasihi. ¹⁶Sambi, miyadi yakupatana yaaturire Mwenyezimungu iwa kamba waraka yakuritisa. Upande wa noyi waraka-yi, ikibidi kwakikishiwa mwényé kwandika-yo kuwa kafwa. ¹⁷Kweli, waraka yakuritisa aina faida ikiwa andike-yo angari hai, fala bandi ya kufwa andike, waraka-yo yanawo faida. ¹⁸Ndimana ikibidi kuwa ciwepo kifo kimojawapo ipate miyadi iwe na faida. Anta miyadi yakwanza, noyo aitumike bila kutawanyika damu. ¹⁹Mmiyadi yakwanza, Musa pesire kuwambira wanu piya ámuri ya nTaureti, kâtumira minyani ya husopo yakufungiwa na luzi reundu, kâtwala damu ya ng'ombe na ya mbuzi. Ikisa akisulusa na maji, akisasanyira kitabu ca Taureti pamoja na wanu piya, ²⁰akamba§: "Eyi ndi damu ya miyadi yaaturire Mwenyezimungu kwenu umwe." ²¹Na ema ya miyadi-yo, pamoja na

* 9:2 Mikate takatifu ikilawiwanga swadaka ka Mwenyezimungu. † 9:6 "Nsana wakwanza wa ema" ndi "Mahala Patakatifu". ‡ 9:7 "Nsana wapiri wa ema" ndi "Mahala Patakatifu Pakulu". § 9:20 Ona Kulawa 24:8.

piya vinu vikitumiriwa nkati yakuntukuza Mwenyezimungu, Musa kâsasanyira novyo damu.²² Basi, Taureti ikilazimisha kiyasi ca vinu piya viswafiwe julu ya kutawanyika damu. Na ikiwa damu aitawanyike, akupo kuswamiiwa dambi.

²³ Sambi, ikibidi kuwa vyombo vikitumiriwa kuntuza Mwenyezimungu viswafiwe julu ya namuna-yi. Fala evyo mifano tu basi ya vinu vyakweli viri mbinguni. Ndimana vinu vyakweli mbinguni vishurutisa kafara ya faida bora pakulu. ²⁴ Kamana Almasihi engire Mahala Patakatifu pakutendiwa na makono a wanadamu, engire pakulandaniwa nfano tu basi wa mahala pakweli. Aiwere javyo! Kengira mbinguni kawenye, mbere ya Mwenyezimungu, kutitendera fadili ofwe.

²⁵ Na engire kurilavya kafara mara nyingi, kamba nkulungwa wa dini wa Mayahudi vyakingiranga Mahala Patakatifu Pakulu kila mwaka, na damu sairi yake. ²⁶ Inawa javyo, Almasihi akijuji atabike mara nyingi zawenye tangu kumbiwa ka ulumwengu. Kwasa javyo, epa utimiziwa wakati wa mida, ufika wakati wa sambi-wu, iye kolotiwa kwa kuriperekwa kufwa mara moja tu basi kwa milele, alavye mizigo ya dambi. ²⁷ Piya wanu ituriwa wafwe mara moja tu basi, ikisa waje walamuriwe na Mwenyezimungu. ²⁸ Kwa javyo Almasihi, neye novyo kâriperekwa mara moja kuwa kafara alavye dambi za wanu wengi. Ikisa, aktija kwisuka mulumwengu mara yapiri, fala eyo mara-yo, anzima yake siyo kulavya dambi, ila kuwavusha wanu wari kunrindira iye.

10

¹ Kwa kufulata Taureti, wanu wakisaka kuka karibu ya Mwenyezimungu kuntuza wakilavya kafara daima-zi kila mwaka. Fala Taureti tangu-tangu aiwera na uwezo wa kuwaswafi wanu-wo. ² Ináwa nowo wanu-wo kweli-kwelini waswafiwa nfululu, awangari kurifahamu tena kuwa na madambi, ndimana singari isakikana kuludira tena kutenda kafara, sinovsky? ³ Fala kusema kweli, nozo kafara-zo zankuwatenza wanu kukumbukira dambi

zawo kila mwaka. ⁴ Konta damu ya ng'ombe na ya mbuzi aina uwezo wa kulavya dambi.

⁵ Kwa javyo, Almasihi, pengire mulumwengu-mu, kasema ka Mwenyezimungu*:

“Ausakire kafara wala swadaka, ila kunitengeza mwiri.

⁶ Azukwajibu kafara za nyama wakociwa, wala swadaka ipate uswamii madambi.”

⁷ Ikisa Almasihi kamwambira Mwenyezimungu:

“He Mwenyezimungu, niwa epa kutimiza nafsi yako, kamba vyavyandikiwe kuhusu omi nkitabu ca Mandiko.”

⁸ Basi Almasihi, bandi yakusema:

“Ausakire na azukwajibu kafara za manyama wakociwa, wala swadaka zakulaviwa kupata kuswami-iwa madambi”

(ingawa ezi kafara-zi zilazimishiwa nkati ya Taureti), ⁹ kamwambira Mwenyezimungu: “Niwa epa kutimiza nafsi yako.” Basi, Almasihi kafuja miyadi ya mida[†] katula miyadi yapiri‡. ¹⁰ Kwa noyo nafsi-yo, julu ya swadaka ya mwiri wa Insa Almasihi mara moja kwa milele, ofwe titakatifwiwa.

¹¹ Kila nlongozi wa dini awahudumu Mayahudi kila suku ákikola kazi, ákiperekwa kafara namuna moja noyo mara nyingi zawenye. ¹² Falakini Almasihi kârilavya iye mwanyewe akiriperekwa kuwa kafara kwa mara moja noyo tu basi, kafara-yo ífái milele. Ikisa kekala mahala bora pakulu, upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu. [§] ¹³ Tangu nopo kankurinda mpaka Mwenyezimungu awature maaduwi wake kumaulu kwake.* ¹⁴ Basi iye, kwa kuriperekwa mara moja noyo tu basi, ware waawatenza utakatifu kawatula ukamilifu kwa milele. ¹⁵ Na kinu-ci Roho Takatifu neye katakikisha, kanza kutereza usemi wa Mola asema javi†:

* 10:5 Ona Zaburi 40:6-8. † 10:9 Kafuja miyadi ya mida pamoja na tabiya yakulavya kafara-yo. ‡ 10:9 “Miyadi yapiri” ndi kafara nyipya ya Insa mwanyewe. § 10:12 Ona Zaburi 110:1. * 10:13 Ona Zaburi 110:1. † 10:15 Ona Yeremiya 31:33.

¹⁶ “Bandi ya nozo suku-zo, eyi ndi miyadi yanjáa kuwaturira ewo, amba ndi Mola. Shariya zangu nitula mmyoyo mwawo, nikwandika nkati ya mawazo awo.”

¹⁷ Ikisa kaamba javi‡:

“Madambi awo na makosa awo sishubutu kukumbukira tena.”

¹⁸ Onani, madambi-yo paaswamiiwe, aisakiana tena swadaka nyengine yakufuta.

Tukeni tiwe karibu ya Mwenyezimungu

¹⁹ Sambi, wanduzangu, tanawo uhakika wakwingira Mahala Patakatifu Pakulu julu ya damu ya Insa, ²⁰ njira nyipya ya uhai katifungurira julu ya kupapula pazira paapereke mwiri wake. ²¹ Ndi kweli novyo kuwa tanawo nlongozi wa dini nkulu pakulu, amiri wa nyumba ya Mwenyezimungu mbinguni. ²² Kwa javyo, tukeni tiwe karibu ya Mwenyezimungu na myoyo ya ukweli na kwamini nfululu, tiwe na myoyo yakosiwa fahamu mbaya na miri yetu yakoziba na maji swafi. ²³ Tamaa yatereziwe, tukeni tizidi kutumaini bila dana, konta Mwenyezimungu alavire tamaa mwaminifu.

²⁴ Tukeni tiwaze namuna zakushongana pendo na vitendo vyema. ²⁵ Tisitowe, kamba tabiya za wanu wamojawapo, kuka kujumana na wenzetu kujamatii. Kwasa javyo, tukeni tirimbisane myoyo kila mara, konta mukwijija kuwa suku ya Kiyama iwa karibu.

²⁶ Kamana bandi yakwereriwa ukweli sana-sana na kukubali, tikilangela kuzidi kukola dambi, basi aipo kafara anta moja yakufái kutiswamii madambi. ²⁷ Ila ka wabishi, ciwabakire kinu kimoja basi, kurindira na wofi nkulu hukumu ya Mwenyezimungu na kulungula moto mwangi wakofya. ²⁸ Mida munu akikatala kufulata Taureti yéusiriwe Musa, wakilawirira mashahidi wawiri wakwakikisha kuwa kakosa akihukumiwa kifo, aakiwoneriwa utungu. ²⁹ Fikirini ndi hukumuni ulu iwapata wanu wakunkejeli Mwana wa Mwenyezimungu! Ware sawatula ubora

damu ya Insa yakkakikisha miyadi ya kupatana iswamii dambi yake! Novyo, wakejeli damu ya miyadi itiswafire, na wafezeyi Roho Takatifu atolotera rehemaa! ³⁰ Kamana tikwijiwa kuwa Mwenyezimungu nkati ya Mandiko Matakatifu§ kaamba javi:

“Kuriripira kwangu; omi niriripirira.”

Na mahala pengine mMandiko, yandikiwa javi:

“Mola awalamula wanu wake.”

³¹ Kugwirira makono mwa Nlungu hai ndi kinu cakofya pakulu!

³² Wazani suku zipitire bandi yakupata nuru ya Mwenyezimungu, muhitamili tabu nydingi zawenye. ³³ Umwe kati yenu, wamojawapo watukaniwa pawanu na watabishiwa, na wengine wakisan-ganyika na watabishiwe ware, newo novyo watabika. ³⁴ Mutabika pamoja na wafungwa, na pavitwariwe vinu vyenu piya, muhitamili hasara na furaha, kwa kuwa mukijija kuwa mukuja kupata vyema pakulu vyakuwepo daima. ³⁵ Basi, musase kurimba moyo konta kukujsiranji tuzo rikulu. ³⁶ Kamana mujuzi muhitamili kwa imani mutimize nafsi ya Mwenyezimungu, ipate mupokerere vire vyakupereni tamaa. ³⁷ Konta mMandiko*, Mwenyezimungu akwamba:

“Ubaki wakati aba futi wakuja ire akirindíriwa, aakáwa.

³⁸ Fala kamilifu wangu áinshi julu ya kwamini†.

Saanihitamili, siri radi naye.”

³⁹ Ofwe atiri kamba ware sawahitamili wakupoteya, ila tintumaini Mwenyezimungu, ndimana tívushiwa.

11

Namuna zakuntumaini Mwenyezimungu

¹ Sambi, “kwamini” mana ake ndi kuwa nawo uhakika wakuwa na tamaa ya vinu saviwoneka viri vyakweli. ² Kamana julu ya kwamini, wababu zetu wa mida wajibisa ka Mwenyezimungu.

‡ 10:17 Ona Yeremiya 31:34. § 10:30 Ona Kumbukumbu 32:35-36. * 10:37 Ona Habakuki 2:3. † 10:38 Ona Habakuki 2:4; waRoma 1:17; waGalata 3:11.

³ Julu ya kwamini, tikwereriwa kuwa wasaa umbiwa julu ya usemi wa Mwenyezimungu, vinu vyakuwoneka vyumbiwa na kinu saciwoneka.

⁴ Julu ya kwamini, Abeli kalavya kafara ngema zaida ya Kaini, ndimana kajibisa ka Mwenyezimungu kuwa kamilifu. Mwenyezimungu kolota kuwa kawa radi naye julu yakupokerera kafara yake. Ingawa iye kâfwa, fala julu ya kwamini kwake, angari akisowera.

⁵ Julu ya kwamini, Henoki katwariwa kaperekwiwa mbinguni, iye aafwire. Hapana munu ammonire tena konta Mwenyezimungu kantwala. Kâbula yakutwariwa mulumwengu-mu, kâjibisa ka Mwenyezimungu. ⁶ Aashubutu munu kwajibisa ka Mwenyezimungu bila kuntumaini iye. Konta asakúla kuka upande wa Mwenyezimungu ájuzi atumaini kuwa iye kawapo na awatuza wenyewe kuka upande wake.

⁷ Julu ya kwamini, Nnu kâsikiriza sana-sana paambiriwe na Mwenyezimungu kuhusu vinu savikiwoneka vîkija kukuna mbere. Kwa kumwinshimu Mwenyezimungu, kalunda safina invushire iye pamoja na jamaa zake. Kwa namuna-yo, Nnu kâlamula kuwapa hukumu wanu wa mulumwengu-mu. Novyo, kâriti ukamilifu wakulawirira julu ya kwamini.

⁸ Julu ya kwamini, Iburahima kâsikiriza paamuriwe kusama, kuka inti nyengine yaampere tamaa Mwenyezimungu kuwa akuja kuriti. Kôka ingawa aakijiwa mahala kaakuka.

⁹ Julu ya kwamini, akiinshi kamba malamboni inti yaâmpere tamaa Mwenyezimungu. Iye ákikalanga muema pamoja na Izaki na Yankubu, wenyewe kuriyi sawa-sawa cire caâwpare tamaa Mwenyezimungu.

¹⁰ Iburahima akirindira kwikala kaya ya aliserusu yakukomala, yaapangire na yaajengire Mwenyezimungu mwanyewe.

¹¹ Julu ya kwamini, Iburahima kâpata uwezo wa kumpongola mwana. Ingawa kôluvala pakulu na nkawake Sara aakipongola, kâkidiri konta akitumaini kuwa Mwenyezimungu kamilifu, atimiza tamaa yake. ¹² Kwa javyo, julu ya munu mmoja, noyo ári karibu kufwa, ulawirira ujukulu mwiningi wawenye, kafyala-kafyala kamba

nondwa za mbinguni au kamba misanga ya mwani.

¹³ Julu ya kwamini, ewa wanu-wa piya wafwa wakitumaini, bila kupata kinu cawapewe tamaa, fala mmoyo wakiwona na wakisheherekera baidi, na wakikisha kuwa inti ire aiwera yavo, ila ewo wanu wakupita mulumwengu-mu. ¹⁴ Wakiséma javyo kolota kuwa wankusakula inti yavo wanyewe. ¹⁵ Inawa wakiwaza kuhusu inti yawâlawire, nanga wapata nafasi kulidira noko. ¹⁶ Fala kwasa javyo, ewo wakiwa nawo hamu kufika inti ngema pakulu, inti ya mbinguni. Ndimana Mwenyezimungu aawona haya kwitiwa Nlungu wawo ewo. Kusema kweli, iye kawatengezera kaya yavo.

¹⁷ Julu ya kwamini, Iburahima paay-ereriwe, ákiwa tayari kunlavya mwanawee Izaki awe kafara. Ire waâpewe tamaa, kanleva kuwa kafara mwanawee mmoja noyo tu basi, ¹⁸ ingawa kâmbiriwa mida kuwa: "Julu ya Izaki ndi kauja kulawirira ujukulu wako."

¹⁹ Iburahima kamini kuwa Mwenyezimungu ákiwa na uwezo wakunludisira uhai anta afwe. Na ka ukweli, kinyume, ilanda kam-pokerera afwire futi.

²⁰ Julu ya kwamini, Izaki kâwajanliya kuhusu mambo akija kuwakuna mbere wanawee Yankubu na Ezau.

²¹ Julu ya kwamini, Yankubu, suku aba kâbula yakufwa, kâwajanliya wana wa Yusufu mmoja-mmoja. Neye akimwabudu Mwenyezimungu kuno enyamire nkongojo wake.

²² Julu ya kwamini, Yusufu paawere karibu kufwa, kâkumbukira tamaa yakuwa ujukulu wake ukuja kulawa Miswiri uludira kwavo. Ndimana kâwalaizira wanawee vyawakijuzi kutenda makongo ake.*

²³ Julu ya kwamini, wawaze Musa, bandi yakumpongola mwana wawo, wanfisa kwa muda wa myezi mitatu. Wâmmona toto ire kuwa mwema pakulu na kwa sababu ya kwamini kwavo, awopire shuruti ya nfalume.

²⁴ Julu ya kwamini, Musa paakurire, kâkatala kutukuziwa kamba munu bora pakulu kwa sababu ya kuwa njukuluwe Firyauna nfalume wa Miswiri. ²⁵ Kwake iye kawona kuwa vyema pakulu kutabika

* 11:22 Kâwambira kuwa suku moja walziraeli wakúja kulidira kwavo, ndimana wajuzi wasamise makongolo ake.

na wanu wa Mwenyezimungu koliko kufurahira mambo a dambi kwa muda aba.²⁶ Iye akiwaza kuwa kutabika kwa kufezeyiwa kamba vyaja kutabika Almasih, ndi bora pakulu koliko mali piya a Miswiri. Akiwaza javyo konta akirindira kupata tuzo mbere.

²⁷ Julu ya kwamini, Musa paalawire Miswiri opire kukimiwa ka nfalume. Kahitamili kamba ari kummona ire sawoneka[†].

²⁸ Julu ya kwamini, Musa kâwambira walziraeli wasasanyire damu mmiryango mwawo ipate Mwenyezimungu, paasaka kuntuma Nzulairi kuwolaya wana watanzi wa WaMiswiri, asiwolaye wana watanzi wa walziraeli.

²⁹ Julu ya kwamini, walziraeli wâloka Bahari Nyendumu, wapita kati-kati ya bahari pakukama maji. Fala waMiswiri, pawakenkeze kutenda novire, wazama, wafwa piya.

³⁰ Julu ya kwamini, ukuta wa Yeriko bandi ya kuzunguriziwa muda wa suku saba, ûgwa.

³¹ Julu ya kwamini, reba wakwitiwa Rabhu kâwapa mamburo manasonde wa Izraeli, ndimana aafwire pamoja na ware sawakinsikiriza Mwenyezimungu.

³² Mwaja, musaka nukwambireni kinani tena? Wakati uniwera aba, nanga nukwambirani kuhusu Gidiyoni, Baraki, Samsoni, Yefta, Daudi, Samuweli, pamoja na minabii wengine. ³³ Ewo, kwa kuwa wâmwamini Mwenyezimungu, wâwashinda mafalume wengine, wâtimiza shariya ya Mwenyezimungu, na wâpata Mwenyezimungu vyawapere tamaa. Awawasire masimba kuwaduru,³⁴ wâzimisa moto mwingu wawenye, wakinusurika mmakono mwa ware wakisaka kuwolaya na mapanga. Ingawa wâveya, wâlawirira kuwa na nguvu, wâlawirira kuwa masurudadu wakofya mpaka wâwashinda masurudadu wa inti nyengine.³⁵ Wanawaka wakifwiriwa fala kwa kumwamini Mwenyezimungu wâwapokerera wafwi walo, wafwi-wo waludira uhai.

Wanu wengine, kwa kunfulata Mwenyezimungu, wâkatala kufunguriwa nkalambo, ndimana wêbiwa mpaka kufwa. Watenda javyo ipate waludisiriwe uhai

wapate mainsha meema pakulu.³⁶ Wengine wâtabika na matusi na kukonyoriwa, wengine wâfungiwa na alucema na wâtaiwa nkalambo. ³⁷ Wengine wâkipanjiwa na mawe mpaka kufwa, wengine wâkibaluriwa kati-kati, wengine wâkulaiwa na upanga. Wengine wâkenenda wakisamasama, wakivalanga masambala a kondoo au a mbuzi, newo wâkiwa wakosofu pakulu, wakitabishiwa na wakopepesiwa.³⁸ Wanu-wo ulumwengu-wu auwajuzire. Wâkipayapaya nlanga na mmyango, wakiinshi mmajonga na mmapondo kamba wanu wakutíra.

³⁹ Wanu ware piya, ingawa wâjibisa ka Mwenyezimungu kwa kwamini kwavo, fala novyo-sivyo, awapokerere vyawapewe tamaa.⁴⁰ Evi vikuna konta Mwenyezimungu katipangira kinu cema, kuwa bila ofwe, wasikamilike.

12

Mwenyezimungu ndi Baba wetu

¹ Sambi, kwa kuwa tizunguriziwa na kundi ra mashahidi, tukeni tase piya vitendo vitikataza vyatijuzi kutenda, tase dambi iri kutiziwiriza pakulu. Tukeni tituwirire kwa kuhitamili njira ituriwe mbere yetu ofwe. ² Tukeni tizidi kunnang'aniza Insa, kulongoza kwamini kwetu, tangu mwanzo mpaka mwinsho. Iye kahitamili kutabika pansalaba, aimmwereire aibu, kwa sababu ya radi ituriwe mbere yake. Epa sambi kekala mahala bora upande wa nkono nriro wa kiti ca Mwenyezimungu.

³ Aye, tunzani sana-sana kuhusu iye, kawavumírica pakulu wamâdambi wakin-tendera husuma, ipate musikore, wala isukulaweni niya. ⁴ Kamana vita yenu yakubishana na dambi, amunamba kufika wakati wa kuvumírica mpaka wanu waku-ulyen. ⁵ Kwasa javyo, amukumbukira usowezi urimbisa moyo? Muriwala caak-wambireni Mwenyezimungu konta umwe muwa wanawe? Mandiko Matakatifu* ak-wamba:

“Mwanangu, fikiri sana-sana Mola paakolotera makosa ako.
Iye paakusutumu, usiuzunike.

[†] 11:27 “ire sawoneka” ndi Mwenyezimungu.

* 12:5 Ona Ayuba 5:17; Usowezi 3:11.

⁶ Konta Mola awolotera makosa ware waawapenda.

Piya waawapokerera kuwa wanawe, iye ndi wawasútumu[†].

⁷ Ndimana Mwenyezimungu paakusutumuni, vumirirani. Mwenyezimungu akuwonani kamba wanawe. Na kweli, mwanani sasutumu na wawaye?

⁸ Wasimana piya wásutumiwa. Ndimana, ikiwa aakusutumireni, ilanda kamba mwana wakunsingana, ailanda kamba muwa wanawe wakweli. ⁹ Visitoshe, wawa zetu mulumwengu-mu watisutumu na ataswa kuwasifu. Futi ofwe atinsikiriza Baba wetu wa mbinguni tipate kuinshi vyema?

¹⁰ Wawa zetu mulumwengu-mu watisutumu kwa wakati aba, kwa ngano zavo zawa wona kuwa ngema. Fala Mwenyezimungu atisutumu kwa vyema vyetu wanyewe, ipate tiwe watakatifu tinlande iye. ¹¹ Basi, mulumwengu-mu kila mara patisutumiwa pone, tívona kuwa kitendo cakutipa uzuni, acitifuraisha mmyoyo mwetu. Fala wapatire kusilimuka kwa kusutumiwa na Mwenyezimungu, mwinsho wápata thawabu ya kuinshi kwa ukamilifu na usalama.

¹² Kwa javyo, lamukani muririmbise murolore muwe na nguvu. Rimbisan malundi enu mepepe-wo, musiteteme!

¹³ Enendani njira yakoloka ipate musizidi kuremala, ila mupone.

Musiture minyongo rehema ya Mwenyezimungu

¹⁴ Sakulani namuna za kuinshi kwa usalama na wanu piya na nshugulikireni Mola, konta saanatenda javyo, aakidiri kummona. ¹⁵ Rikengereni musiture minyongo rehema ya Mwenyezimungu. Rikengereni, nkati yenu asilawirire munu wakuwa na sumu kamba utupa, kuwatenza wenzwi wengi kwingira haramu.

¹⁶ Rikengereni nkati yenu asilawirire munu sharati, au kamba vyawere Ezau, saana inshima na vinu takatifu. Iye, kwa kupata finga moja tu basi ya cakurya, kâperekha haki yake ya utanzi kupongoriwa.

¹⁷ Mukwijiwa kuwa mwinsho kadai haki yajanliiwe na wawaye, fala kâkataririwa. Aakidiri kopindula vyaâtendire, ingawa

kasakula haki yake kuno akinlawa masozi mengi.

¹⁸ Umwe ámuri kamba walziraeli wâfikire karibu ya Mwango wa Sinayi ukilawa malulimi a moto. Newo ûfinikiwa kupi na giza, kuno mepo ikivunga thi-thi,

¹⁹ baramanda ikivuma, na shauti ya Mwenyezimungu ikisowera mpaka wakin-tafadali wakamba: “He! Atikidiri kusikira tena usowez i wake!” ²⁰ Ewo awâkidirire kuhitamili ámuri ya Mwenyezimungu ikisema javi[‡]: “Munu au ndudu asaka kukumbula mwango ure onse apanjiwe na mawe mpaka afwe.” ²¹ Víkunire kuMwango wa Sinayi, anta Musa noyo vímopepesa, akamba[§]: “Nankutetema, wof!”

²² Fala umwe mufika karibu ya Mwango wa Ziyoni na Yerusalem ya binguni, kaya ulu yekala Mwenyezimungu hai, mahala kawari malaika laki-ka-malaki.

²³ Mufika kujamati ya wana wakwanza kupongoriwa*, mazina awo andikiwe mbuku paandikiwe mazina a ware wóka mbinguni. Mufika karibu ya Mwenyezimungu, mwenyé kuwalamula wanu piya. Mufika novyo karibu ya roho za wanu wa shariya walawirire sambi kuwa makamilifu.

²⁴ Epa, mufika karibu ya Insa, mwenyé kupatanisa kwa miyadi mipya. Mufika karibu ya damu yake itawanyike, iri na uwezo pakulu zaida ya damu ya Abeli.

²⁵ More-more, musikatare kunsikiriza ári kusowera! Kamana, ikiwa ware wakatare kunsikiriza Musa apereke habari za Mwenyezimungu, awanusurike kuhukumiwa, futi ofwe! Tikuja kuhukumiwa pakulu, tikintula minyongo Mwenyezimungu asowéranofwe binguni! ²⁶ Wakati wa Musa, shauti ya Mwenyezimungu itetemesa ardhi, fala sambi Mwenyezimungu katipa tamaa nkati ya Mandiko javi:

“Nitetemesa inti tena, wala si inti basi, na bingu neyo novyo.”

²⁷ Sambi, usemi wa “tena” utolotera kuwa vinu vyumbiwe vyonse vitetemisiwa na vilainika, ila vibaki ndi vire savitishiwa. ²⁸ Basi, kwa kuwa tipokerera ufalume savitishiwa, tishukuru. Kwa javyo, tintumike Mwenyezimungu kwa namuna zakumwajibu iye, kwa kumwinshimu na

[†] 12:6 Ona Usowez 3:12. [‡] 12:20 Ona Kulawa 19:12-13. [§] 12:21 Ona Kumbukumbu 9:19.

* 12:23 “Wana

wakwanza kupongoriwa” ndi wenye kwamini.

kumopa. ²⁹ Kamana Nlungu wetu kawa kamba moto nkali vyaupoteza.

13

Namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

¹ Kamba munu na nduye, zidini kupendana. ² Musase kuwakaribisha wayeni, konta kwa kutenda javyo, wamojawapo wafikirira kuwapokerera malaika mmanyumba mwawo bila kwijiwa.

³ Watendereni huruma wanu wafungiwe na muwasaidiye, onani kamba mufungiwe nawo pamoja. Watendereni huruma wanu wari kutabika, tulani kamba utabika mwiri wenu pamoja newo. ⁴ Wanu piya wajuzi wainshimu ndowa. Kusema kweli, muka na nlume wenarirane, kamana Mwenyezimungu akúja kuwahukumu wazinzi pamoja na masharati. ⁵ Vinu vyakuuziwa na nzuruku, zidini kutowa kuperereza. Vikutosheni vinu vyamuri nawo, kamana Mwenyezimungu kasema: "Sukwasa futi, wala sukutipuka." ⁶Ndimana na hakika tikwamba javi*:

"Mola ndi anisaádiya, omi sopa kinu. Mwanadamu anitenda kinani cakunyata?"

⁷ Wakumbukirenzi wakulungwa wenu wâkwerezeni habari za Mwenyezimungu. Tunzani vyawainshire na vyawafwire. Wafulatizeri kwamini kwawo. ⁸ Insa Almasihi ndi mmoja noyo, ijana na rero na milele-*yi*. ⁹Musiwasikirize wanu wafunda inlimu nyengine jisijisi wakupotezani njira ya ukweli. Císáka kukupani nguvu mmyoyo myenu siyo shuruti kuhusu camujuzi kurya. Kwa kufulata nozo shuruti-*zo*, tangu hapano munu apatire faida yake. Ila cisaka kukupani nguvu ndi rehema za Mwenyezimungu. ¹⁰ Walongozi wa dini wákitumikanga muEma Takatifu ya Mayahudi awana haki ya kurya vilaviwa kafara yakutuku[†] mahala petu pakwambudu. ¹¹Nkulungwa wa dini mara moja kila mwaka[‡] ákisukulanga damu ya manyama, akiperekwa ka Mwenyezimungu Mahala Patakatifu Pakulu, iwe kafara ya kufuta madambi. Fala mwiri wa nozo

nyama-zo úkociwanga panja ya kaya ulu ire. ¹² Ndimana Insa, kwa ajili ya kuwaswafi wanu madambi julu ya damu yake, neye novyo kâfwa panja ya kaya ulu.

¹³ Basi, tukeni tikawe pamoja naye panja ya kaya ulu-*yi*[§], tiwe tayari kukejeliwa kamba vyaakekeliwe iye. ¹⁴ Kamana mulumwengu-mu, atina kaya ya milele, fala tfrindira kaya yatija kuwa nawo mbere.

¹⁵ Basi, julu ya Insa, daima tilavye kafara ka Mwenyezimungu kwa kuntukuza, kwa kwakikisha zina rake na kanywa zetu. ¹⁶Fala musiriware kutenda meema na kumera, kamana ezo ndi kafara zakumwajibu Mwenyezimungu.

¹⁷ Wasikirizeni wakulungwa wenu kwa kufulata ámuri zavo, kamana ewo washugulikira daima faida zenu, wakijiwa kuwa wajuzi kujibu ka Mwenyezimungu. Waseni watende kazi kwa radi. Musiwa-tenze kwisa moyo, kontajavyo aiwepo faida kwenu umwe.

¹⁸ Musase kutilebelela duwa. Tanawo uhakika kuwa myoyo yetu iwa swafi, konta tísakula kutenda meema kwa kila hali. ¹⁹ Visitoshe, nukulebelani ka moyo wangu piya, munilebelela duwa ipate Mwenyezimungu aniludise niwe pamoja namwe kwa suku karibu.

Duwa ya mwinsho

²⁰ Sambi, Mwenyezimungu mwenyé usalamu, anfufure ka wafwi Mwenye wetu Insa, Nsunga nkulu wa makondoo, julu ya damu yakikisha miyadi ya milele, ²¹nínlebelia akupeni piya vinu vyemavyema mutimize nafsi yake, mukitenda vyavimwajibu iye, julu ya Insa Almasihi. Iye atukuziwe daima milele! Aamina.

Masemo a mwinsho

²² Wanduzangu, nukutafadalini mupok-erere ewu usowezí-wu kwa radi kamana nukwandikirani kwa usemi aba.

²³ Mukwijiwa kuwa nduyetu Timotiyu kafunguriwa nkalaboshu. Iye, akija saninamba kulawa kuja kukuwonani, tikuja onse. ²⁴ Salamu zaho wakulungwa wenu piya pamoja na watakatifu piya. Wanduzetu wa Italiya wakuperekerani salamu.

²⁵ Rehema iwe pamoja namwe piya.

* 13:6 Ona Zaburi 56:4, 11; Zaburi 118:6. † 13:10 Ona aya 15. ‡ 13:11 Usemi wa "mara moja kila mwaka" aupo nkigeregu ila ikweleweka javyo. § 13:13 Mana ake ndi kulawa mahala patikiwa bila tafauti.

Waraka ya Yakobu

Mwanzo

Eyi waraka-*yi* ifunda namuna vyawajuzi kuinshi wenyewe kwamini. Ikwereza novyo kuhitamili, kwamini ka ukweli, na faida ya kutunza lulimi na namuna ya kutumira imani kuriptereka kutenda nafsi ya Mwenyezimungu.

Eyi waraka-*yi* yandikiwa kiyasi ca mwanzo wa mwaka 40-50 bandi ya Almasihi. Andike ndi nduye Insa, wakwitiwa Yakobu.

Salamu

¹ Omi Yakobu, ntumisi wa Mwenyezimungu na wa Mwenye Insa Almasihi. Nankukwandikirani piya wanu wa Mwenyezimungu ulumwengu nzima-wu. Salamu zenu!

Kwamini

² Wanduzangu, pamugwa kwa kuyereriwa namuna mojawapo, tulani kuwa kinu-co furaha pakulu, ³ konta mukwijia kuwa kuyereriwa kati ya kwamini kwenu kukupani nguvu ipate mukidiri kuhitamili. ⁴ Basi, asani kuhitamili kwenu kutimize anzima yake, ipate mulawirire kuwa wenyewe kwamini nfululu wakutimu, acukutowani kitendo cema.

⁵ Mmoja kati yenu, akisakula fahamu, anlebele Mwenyezimungu, awápa wanu piya kwa radi bila kusimbula. Alebela onse, ápewa. ⁶ Alebela ka kwamini, saana dana anta aba javi. Kamana ári na dana ndi kamba luwimbi ra mbahari, vyaritwariwa na mepo, rikefiwa kuno na kuno, gubu-gubu-gubu. ⁷ Munu-yo asiwaze kuwa akuja kupokerera kinu ka Mola, ⁸ konta iye kanawo myoyo miwiri, apita akipayapaya njira zake piya.

Mali akwisa

⁹ Sambi, mwenyé kwamini vyaári kurinyenyekya, awe radi kwa kuwa Mwenyezimungu kankunsifu.

¹⁰ Mwenyé kwamini tajiri awe radi, kwa sababu Mwenyezimungu kankuntaya kurinyenyekya. Kusema kweli, utajiri wake ndi kamba wema wa luwa ra nnyani vyarilainika. ¹¹ Juwa ripanda riwala, nnyani

unyala, luwa rake rikugwa na wema wake ulainika. Sawa-sawa na tajiri. Nkati ya kucuruza kwake, kukuja kulainika.

Mwenyezimungu aashetwani, ila atipa viriu vyema

¹² Heri mwenye kuhitamili paayereriwa. Kamana, bandi yakolotiwa uwaminifu, iye akuja kupokerera lemba ra mainsha a milele, raawapere tamaa Mwenyezimungu wanu wampenda iye. ¹³ Munu paashetwaniwa, asambe: “Mwenyezimungu kankunishetwani.” Konta Mwenyezimungu aashetwaniwa ka ubaya uwa onse wala aanshetwaniwa munu. ¹⁴ Fala kila munu aashetwaniwa na wájibu mbaya kati yake. Ewo wájibu mbaya-wo unvuta undanganye.

¹⁵ Wájibu mbaya-wo ukimitiwa, upongola dambi. Na dambi-*yo* paikula, ikwitisira infwa.

¹⁶ Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, musiteseke! ¹⁷ Piya vyema na vya kukamili ka Baba, ombire piya vimwarikiro víri mbinguni. Iye aabadi-likwa aana kinvíri cakuzungunukazungunuka anta aba. ¹⁸ Mwenyezimungu kanuwija kutipa mainsha mapya julu ya habari zake za ukweli. Basi, kati ya vinu vyumbiwe piya, iye katitondola tiwe kamba visumo vyakwanza.

Kusikira na kutenda

¹⁹ Wanduzangu wapendani wangu, ijiwani javi: kila munu awe mpesi kusikira, asiwe mpesi kusowera, na asangupe kukimiwa, ²⁰ konta kukimiwa akuntenza munu kwakikishiwa na Mwenyezimungu.

²¹ Ndimana, lavyani piya vinu vya ucafua na ubaya pakulu mmyoyo mwenu. Kwa namuna ya kunyenyekya, pokererera mbeyu ya habari ya Mwenyezimungu yakuvyarireni iye, konta eyi habari-*yi* iwa nawo uwezo wa kuvusha mainsha enu.

²² Musiwe wanu wakuritenvya, wakusikira habari ya Mwenyezimungu samufulata. Ila tendani vyaasema Mwenyezimungu. ²³ Munu wakusikiriza habari za Mwenyezimungu saafulata, ndi kamba munu wakuriwona nkirilolo.

²⁴ Kamana áwona vyauri uso wake, fala akasa kirilolo, kwa mpunde nowo ariwala uso wake vyauri. ²⁵ Fala mwenyé kutunza shariya kamili vyaimombola munu

saariwala, saasikira tu basi fala afulata, munu-yo ajanliiwe nkati ya vitendo vyake.

²⁶ Munu akiriwona kuwa ashika dini fala aakidiri kutunza lulimi rake, iye aritenya mwanyewe, dini yake aifai kinu. ²⁷ Dini ngema na swafi mbere ya Mwenyezimungu, Baba wetu, ndi javi: kuwasunga wana wa yatima pamoja na manankweli nkati ya yatauti zawo, na kuritanusa na vitendo vibaya nya mulumwengu.

2

Musiwapendeleye wanu

¹ Wanduzangu, kwa kuwa mwankumwamini Insa Almasihi, Mwenye utukufu, musiwatafiti wanu kwa namuna ya kuwapendeleya. ² Kwa nfano, wakuja wayeni wawiri wakwingira nnyumba mwenu mwa duwa. Mmoja kavala mete za oru na kavala kitajiri, mwengine masikini, kapapukiriwa. ³ Ire avarire kitajiri ire, umwe mumwambira javi: “Karibuni, ikalani-pal!” Ikisa mumwambira masikini ire: “Imira-po!” au “Ikala kumaulu-kol!” ⁴ Mukitenda javyo, mwankuwawanya wanu, sinovsky? Mwankulawirira kuwa wenye kulamula shariya na mawazo mabaya, sikelwi? ⁵ Wanduzangu wapendani wangu, sikirizani sana-sana. Mwenyezimungu kawatondola masikini mulumwengu-mu walawirire kuwa matajiri nkati ya kwamini, sinovsky? Ewo wakuja kuriti ufulume wa Mwenyezimungu waawapere tamaa kuwapa wenye kumpenda, sikelwi? ⁶ Novyo-sivyo, umwe muwakejeli masikini! Fala, mwaja? Matajiri nowo, siwari kukutabishani na kukuvutirani kuBaraza ya milandu? ⁷ Umwe mwitiwa na Mwenyezimungu julu ya zina rema ra Almasihi. Zina-ro wakufurira simatajiri nowo?

⁸ Basi sambi, vyema ikiwa mufulata kweli-kwelini vyaisema shariya* ya ufulume wa Mwenyezimungu, vyayamba javi:

“Mpende mwenzivo kamba vyauripenda uwe mwanyewe.”

⁹ Fala mukiwapendeleya wanu, mwankukola dambi. Taureti ikusutumuni kuwa umwe ndi wakosi. ¹⁰ Mwenye kutimiza Taureti piya, fala akibonya shuruti mmoja, ikuwa kakosa shuruti piya za Taureti. ¹¹ Konta

* 2:8 Ona Matwaya 19:19; waRoma 13:9.

noyo ambire “Usizinge”, kaamba novyo “Usiulaye”. Ndimana, ukimulaya munu anta usizinge, kuwa nkosi wa Taureti piya.

¹² Basi, sowerani na tendani kamba wanu wakuja kulamuriwa na shariya ya kombola.

¹³ Kamana pakulamuriwa suku ya Kiyama, munu saantendera huruma mwenzive, aaja kutenderiwa huruma. Fala huruma ikuwa kushinda hukumu.

Kwamini sakuna vitendo vyema akufai kinu

¹⁴ Wanduzangu, munu kwamba akolota kwamini, fala olota kwa vitendo vyake, faidani? Kwamini kwake tu basi kunvusha?

¹⁵ Ikiwa nduyetu kawa diki na daima cintowa cakurya, ¹⁶ na ikiwa mmoja kati yenu akwamba: “Uka kwa salama! Uwe nawo cakuvala na cakurya” fala aampere kinu caasakula mmwiri mwake, faida ndi yepi? ¹⁷ Kwa namuna mmoja noyo, kwamini bila vitendo vyema, kwamini kawaka-ko akufai kinu.

¹⁸ Munu mmojawapo akwamba: “Uwe ukolota kwamini, omi nikolota vitendo vyema.” Nolotere vyawamini bila kolota vitendo vyema. Nomi nukolotera kwamini kwangu julu ya vitendo vyema vyanitenda. ¹⁹ Uwe ukubali kuwa kawapo Nlungu mmoja basi? Vyema! Fala mashetwani novyo wakubali, na watetema.

²⁰ Uwe binadamu sauna mana! Usaka nukolotere kuwa kwamini bila vitendo vyema akufai kinu, sinovsky? ²¹ Baba wetu Iburahima kakikishiwa kwa sababu ya vitendo vyake, sinovsky? Kakikishiwa paanlavire mwanawie Izaki kuwa kafara. ²² Mwankuwona-po kuwa kwamini kuja na kitido cake cema. Julu ya kitendo-co, kwamini kwake kukamilika. ²³ Javyo ndi vyaatimiziwe Mandiko amba javi:

“Iburahima kâmwamini Mwenyezimungu, ndimana kâwalangienda kuwa mwenyé ukamilifu.”

Na iye ketiwa novyo “rafiki wa Mwenyezimungu”. ²⁴ Muwona kuwa, julu ya vitendo vyake, munu mojawapo akwakikishiwa, siyo julu ya kwamini kwake tu basi. ²⁵ Kwa namuna moja, reba Rahabu kakikishiwa julu ya vitendo vyake, sinovsky? Kawapokerera manasonde wa Izraeli, na kawolotera njira nyengine watira. ²⁶ Basi, kamba mwiri

sauna roho vyaufwa, na kwamini sakuna
vitendo vyema kufwa.

3

Lazima kumilikilu lulimi

¹ Wanduzangu, kati yenu umwe, siwengi waja kuwa wanlimu wa jamati, konta ofwe tíri kufunda-fwe tikuja kulamuriwa ka Mwenyezimungu kwa namuna ngumu.

² Ndi kweli kuwa piya-fwe tikosa pakulu pawenye. Kusema kweli, munu saakosa na lulimi, iye ndi munu kamilifu, akidiri kuitunza mwiri piya. ³ Sambi, titaya vyuma vitoto nkanya wa mwa kavalu ipate atisikirize, timminike mwiri nzima. ⁴ Wazani novyo paketi: ingawa rikulu, risukumiwa na mepo nytinga, fala nawoda kasáka kukisa konse, azungunusa na shukani ritoto javi.

⁵ Na lulimi-ro ndi novyo kifingo ca mwiri kitoto javi, fala riridái vinu vikulu-vikulu.

Onani kamba moto ntoto javi vyawoca nundu ulu yawenye! ⁶ Na lulimi-ro riwa kamba moto*: rituriwa nkati ya vifingo vyetu kamba ulumwengu wa ubaya. Rikidiri kufuja mwiri wako piya. Rikoreza namuna zetu za mainsha, konta lulimi-ro rikoreziwa na moto wa motoni†. ⁷ Kamana wanu wakidiri kufuwa kila kabilia ya manyama, wanyamangalo, nyuni, wadudu wakurikweta pansi pamoja na inswi, ⁸ fala aapo munu akidiri kutunza lulimi rake. Ndi ubaya saukidirika kutunza, wijala sumu ya kuulaya. ⁹ Julu ya lulimi retu, tintukuza Mwenye wetu, Baba, na novyo julu ya noro, tiwalani wanu wakumbiwa kwa nfano wa Mwenyezimungu‡. ¹⁰ Basi, kanywa moja noyo alawa masemo akujanliya na akulani. Wanduzangu, kinu-ci acikijuzi kuwa javyo!

¹¹ Nviriro mmoja aulawa maji mazizi na maji akududurya, sikelwi? ¹² Wanduzangu, nnazi ukupa mapapaya? Mmangera ukupa kazu? Sawa-sawa novyo, nviriro wa maji akududurya aavirira maji mazizi§.

Fahamu za kweli

¹³ Kati yenu, mwenyé fahamu wakwereriwa ndi wepi? Iye olote vyaatenda

* 3:6 Lulimi rilandanisiwa na moto konta ridangula, aapo munu akidiri kumilikilu lulimi rake. † 3:6 Ibilisi. ‡ 3:9 Ona Mwanzo 1:27. Mwenyezimungu kawomba wanu warlande iye mwanyewe, ndimana namuna vyatiwatafiti wanu wengine ndi namuna vyatintafiti Mwenyezimungu mwanyewe. § 3:12 Mana ake ndi kuwa usowezi mwema aulawa mmoyo wakunyata. * 4:2 Ona Matwaya 5:21,22. † 4:5 Namuna nyengine yakwereriwa haya-yi ndi javi: (i) Mwenyezimungu aririra wivu roho zetu mmyoyo mwetu. (ii) Roho zetu na mmyoyo mwetu uwapo wájibu mbaya.

meema, julu ya vitendo vy a kulawa nroho yakunyenyekeya. ¹⁴ Fala mükiwa na wivu mukilwaziwa myoyo, au mükiwa na wájibu mbaya wakupata yeka, musiridái kuwa muwa wenyé fahamu, wala musilongope mbere ya ukweli. ¹⁵ Fahamu kamba eyo siyo ya Mwenyezimungu, ila ya kibinadamu, ailawa ka Roho ya Mwenyezimungu ila ya ushetwani. ¹⁶ Kamana mahala pauri wivu na wájibu wakupata ka yeka, uwapo umani na ubaya wa kila namuna. ¹⁷ Fala fahamu yakulawa ka Mwenyezimungu ndi yakwanza swafi. Na noyi fahamu-yi novyo ndi iri na usalama, wororo, tayari kusikiriza mawoni a munu mwensiwe, ndi ijare huruma na vitendo vyema, aipendeleya, wala siyo ya unafiki. ¹⁸ Wanu wawasaídiya wenzi-wawo wekare salama munu na mwensiwe, wankuvyla mbeyu ya usalama, ndimana wavuna shariya.

4

Fikani karibu ya Mwenyezimungu

¹ Kubishana na umani kati yenu umwe vilawirira ndepi? Cisalamula siwájibu mbaya úri kumana mmyoyo mwenu?

² Cukwajibuni kinu samuna, ndimana mukulaya*. Muwa nawo wivu, fala amupata camusakula, ndimana mutenda umani na vita. Kweli-kwelini, amuna kwa kuwa amulebelia. ³ Na mukilebelia, amupewa, konta mulebelia na niya mbaya. Musakula kupata vinu ipate mutimize wájibu wenu mbaya tu basi.

⁴ Umwe wazinzi! Amwijija kuwa mukiwa marafiki wa vinu vy a mulumwengu-mu, mukuwa maaduwi wa Mwenyezimungu? Basi, ikiwa niya yenu ndi ya urafiki wa vinu vy a mulumwengu, mukuwa maaduwi wa Mwenyezimungu. ⁵ Au muwaza kuwa Mandiko asema bure paamba javi:

“Roho Takatifari mmyoyo mwetu atiririra wivu.”[†]

⁶ Novyo-sivyo, iye atipa rehema pakulu. Kamba vyampa Mandiko:

⁷Wenye kuridāi Mwenyezimungu ashindana nawo,
fala wenye kurinyenyekya awapa rehemba.”

⁷Kwa javyo, tendani vyaasaka Mwenyezimungu. Nshindenibilisi, na iye akutirani.
⁸Ritengezeni muwe karibu ya Mwenyezimungu, na iye akuwa karibu namwe umwe wamádambi, asani kutenda ubaya[‡]. Umwe wanu wa malulimi mawiri, swafini myoyo yenu[§]. ⁹Uzunikaní, tubiyani na rirani. Kiseko cenu-co citaduke kiroiro, radi yenu itaduke uzuni. ¹⁰Basi, rinyenyekyeni imbere ya Mwenye, na iye akuja kukutulaní mahala paswifa.

Musiwalamu wenzenu

¹¹Wanduzangu, musiwalamu wenzenu. Munu ansowérera caputu au anlaúmu nduye, asowerera caputu Taureti, kankulaumu noyo Taureti-yo. Ukialaumu Taureti, auri nfulati wa Taureti ila kuwa mwenyé kulamula. ¹²Kawapo mmojatu basi esuse Taureti, na ári na haki ya kulaumu. Iye ndi ári na uwezo wakuvusha na wakudangula. Basi, uwe kuwa nani wakunlaumu mwenzivo?

Usiritumaini mwanyewe

¹³Sikirizani, umwe mwâmba javi: “Rero au makeso, tikuka mahala kada, tikekare mwaka mmoja noko, tikicuruza tipate nzuruku mwingu.” ¹⁴Cisaka kukukunani umwe makeso, mukwijija? Mainsha enu akuwa mwaja? Kamana muwa kamba nambwe, ikuwepo wakati aba, ikisa aiwepo. ¹⁵Kwajavyo, nanga mwangibiza javi: “Mwenyezimungu akitijanliya, tukuwa hai, titenda kinu-kada au kinu-kada.” ¹⁶Fala umwe muridâi na murisukula. Eyo vitendo-vyo piya vibaya. ¹⁷Basi, munu wakwijija cema caajuzi kutenda fala akitowa kutenda, ndi dambi kwake iye.

5

Vyakuwalaizira matajiri wakuwatabisha wanu wengine

¹Sikirizani umwe matajiri, rirani na rishukuni kwa sababu ya tabu zakofya zija kukupatani. ²Mali enu avunda, na nguwo zenu zitafuniwa na mabarada. ³Oru na parata yenu viwota ange. Ange-yo

[‡] 4:8 Kigeregu: “nawani mmakono”. [§] 4:8 “Swafini myoyo yenu” mana ake mwase mawazo mabaya. Kwa nfano, Yusufu, Yeremiya, Daudi.

ikuja kuwa ushahidi wakukukaidini, ikuja kukapira mwiri wenu kamba moto vyawoca. Suku za mwinsho-zi, muriturira mali mengi aweny. ⁴Fala sikirani! Sikirani kiriro ca wakazi wenu wakivunanga vyakurya vyenu, konta nshahara wawo auwere wa shariya! Kiroiro ca wavuni cinfika Mwenyé Uwezo. ⁵Umwe nkati ya mainsha enu mulumwengu-mu muvuza, mutimiza piya vyakukwajibuni. Múkiwa kamba makondoo vyawarya vyawasaka, wakinenepe, sawejiwa kuwa ndi suku ya kusinjiwa. ⁶Muwahukumu na muwolaya wenye shariya sawabishane namwe.

Kuvumirira nkati ya tabu

⁷Wanduzangu, vumirirani pamurindira kuja ka Mwenye. Nkumbukireni nrimi vyaarindira visumo vya faida pakulu mmasamba, avumirira mpaka kunya nvula ya kinja na nvula ya kusi. ⁸Umwe novyo vumirirani, olosani myoyo yenu, konta kuja ka Mwenye kuwa karibu. ⁹Wanduzangu, musidugudane ipate musihukumiwe. Kusema kweli, Mwenyé kulamula shariya kafika futi panryango. ¹⁰Fulatani nfano wa minabii* wakisoweranga kwa zina ra Mwenye. Ewo wavumirira nkati ya tabu zavo. ¹¹Onani, tiwalanga kuwa wari heri ndi wenye kuhitamili. Umwe musikira kuvumirira ka Ayuba na mwereriwa anzima ya Mwenye upande wake iye, kuwa iye ndi mwenyé huruma na utungu.

¹²Visitoshe, wanduzangu, musilapire bingu wala ardhi wala kinu cisaka kuwa conse. Ikiwa kweli, mwambe “aye”, na ikiwa siyo kweli, mwambe “siyo kweli”. Musilapire ipate musihukumiwe.

Uwezo wa kulebela duwa ka kwamini

¹³Kati yenu, kawapo munu ári kutabika? Akiwapo, alebele duwa. Kawapo munu ári radi? Akiwapo, embe nyimbo za zaburi.

¹⁴Kati yenu, kawapo nlwre? Akiwapo, awete wakulungwa wa jamati, wanlebelele duwa kuno wakimpaka mafuta, kwa zina ra Mwenye. ¹⁵Kulebela duwa ka kwamini kumponesa nlwre-yo, Mwenye anlamusa. Na nlwre-yo, akikola dambi mmojawapo, aswamiawi. ¹⁶Ndimana,erezanani dambi

* 5:10

zenu na lebelelanani duwa ipate mupone-siwe. Duwa ya mwenyé shariya iwa nawo nguvu pakulu, kweli-kwelini ifái.¹⁷ Kwa nfano, Aliyasi ákiwa mwanadamu kamba nofwe, fala paalebele duwa isinye nvula, ainyere tena mulumwengu-mu kwa muda wa myaka mitatu na myezi sita.¹⁸ Ikisa, kalebela duwa tena, nvula yanza kunya, na ardhi iruwerya visumo vyake.

Kuwasaidiya wanduzetu kuludira njira ya ukweli

¹⁹ Wanduzangu, ikiwa mmoja wenu kasa njira ya ukweli, akiwapo munu wakunlud-isira tena upya,²⁰ kumbukirani javi: munu ansaidiya mmadambi kumwasisa njira yake yakukosa, akuja kuvusha mainsha a mmadambi-yo nkifo, na noyo aswamiiwa madambi mengi.

Waraka 1 ya Peduru

Mwanzo

Peduru kawandikira eyi waraka-*yi* wenye kwamini wakafflike kwa sababu ya kulumbatiwa kwa kwamini kwavo. Iye kawataya nguvu ipate woloke, kwa kuwakumbusira nfano wa Almasihi, mali atiri nawo nkati yake, na tamaa yawari nawo wenye kwamini kuwa aludi ipate awatware awaperekere mbinguni.

Habari ya Peduru ndi javi: kuntumaini Mwenye Insa, muwe wenye kunsikiriza anta paiwa kwa kurigariga pakulu, na kuntejemera kwenu kuwe ka tamaa ya Mwenyezimungu ka kuwa mwinsho átombola. Kutabika kulungana upande wa mainsha etu mulumwengu, fala iye awajani-lya mbere ware wantumaini iye.

Peduru kandika eyi waraka-*yi* kiyasi ca mwaka 65 bandi ya Almasihi.

Salamu

¹ Omi Peduru. Niwa walii wa Insa Almasihi, niwandikira eyi waraka-*yi* wanu watondoriwe na Mwenyezimungu, watawanyike porovinsiya za Pontu, Galata, Kapadokiya, Aziya pamoja na Bitaniya.

² Tangu mida anzima ya Mwenyezimungu Baba wetu íkiwa ya kukutondolani, na Roho Takatifu kákutulani kuwa watakatifu, ipate muswafiwe na damu ya Insa Almasihi na munisikirize.

Umwe mongeziwe rehema na salama!

Kuinshi kwa kutumaini tamaa ya Mwenyezimungu

³ Asifiwe Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu Insa Almasihi! Kwa huruma zake nyangi, iye katipa nroho zetu mainsha mapya ipate julu ya kufufuka ka Insa Almasihi ka wafwi, tiwe nawo tamaa ya kuinshi milele, ⁴ na kuriti irati saifujika, saina noda na saipoteya faida yake, ituriwe binguni iwe yenu. ⁵ Umwe, kwa kuwa mumwamini Mwenyezimungu, mukengeriwa na uwezo wake mupate kuvushiwa, kuri tayari kolotiwa suku za mwinsho. ⁶ Kwa javyo, ingawa dalili isakikana muuzunike suku aba kwa kutabika jisijisi, fala tendani radi!

⁷ Eko kutabika-ko kukwakikisha faida ya kwamini kwenu, vyakuri na faida pakulu koliko oru. Oru, ingawa ilainika, iswafiwa na moto. Kwa namuna mmoja noyo, kwamini kwenu kukwakikishiwa ipate kukujisireni swifa, utukufu, na inshima suku yaasaka koolotiwa Insa Almasihi mulumwengu-mu. ⁸ Ingawa iye amummonire, fala mumpenda. Na ámuri kummona, fala mwankumwamini, na mupata radi yakwijaziwa na utukufu, anta munu ejija namuna yakwereza, ⁹ mufurahi konta míupata anzima ya kwamini kwenu, roho zenu zivushiwa.

¹⁰ Kuhusu kuvushiwa-ko, minabii weréze rehema yamuja kupokerera umwe, wasakula na wadairi wereriwe namuna yake. ¹¹ Wakisaka wawonerere mana a cire cawakambiriwa na Roho ya Almasihi nkati yaho, pawakibushuru kuhusu kutabika kaakijuji kuvumirira Almasihi, na utukufu ukija kunfulata. Wakisakula wejiwe wakatinii na nani wavisaaka kunkuna. ¹² Wafafanuririwa kuwa mambo-*yo* aakuna ewo wari hai, ila wakati watiri ofwe-wu! Na sambi-pa noyo habari-*yo* mwereziva umwe, julu ya ware wakukwerezani Habari Ngema, kwa uwezo wa Roho Takatifu aperekewe kulawa binguni. Vija kukunavyo, anta malaika newo viwajibu kutunza wejiwe.

Kuinshi na utakatifu

¹³ Ndimana, tengezani ankili yenu muwe tayari. Risungeni wanyewe, na muzidi kutumaini nfululu tamaa ya rehema zamusaka kupewa, suku yaasaka koolotiwa Insa Almasihi mulumwengu-mu. ¹⁴ Muwe kamba wasimana wasikiriza, musifulate wájibu wenu mbaya wa mida wa ujinga wenu. ¹⁵ Fala kamba Mwenyezimungu akutondoreni vyauri takatifu, nomwe novyo muwe watakatifu kwa piya vinu vyamtenda. ¹⁶ Konta vyandikiwa javi:

“Muwe takatifu konta omi niwa takatifu.” ¹⁷ Pamulebelia duwa, mwankumwita “Baba” ire alamúla sannang’ani za munu caari, ila alamúla kwa vitendo vyayila munu. Kwa javyo, pamwikala mulumwengu-mu kamba wayeni, inshini kwa namuna yakumwingshimu. ¹⁸ Mukwijiwa kuwa momboriwa nkati ya mainsha safai amuritire ka wababu zenu, aiwere julu ya kuripa vinu vyakulainika kamba parata au oru, ¹⁹ ila julu ya

beyi ya faida pakulu, damu ya Almasihi. Iye ákiwa kamba kondoo saana baka wala saabadi like.²⁰ Iye katondoriwa atimize eyi anzima-yi tangu ulumwengu saunombiwa, fala tarehe za mwinsho-zi kolotiwa kwa faida yenu.²¹ Julu yake, umwe mumwamini Mwenyezimungu, anfufure iye nkifo na antukuze, ipate kwamini kwenu na tamaa yenu iwe ka Mwenyezimungu.

²² Sambi, kwa kuwa umwe^{*} muswafiwa julu ya kufulata ukweli, mwankupendana kweli-kwelini. Kwa javyo, zidini ku-pendana kwa niya na ka myoyo swafi.

²³ Mupendane javyo kwa kuwa mupon-goriwa tena upya, siyo julu ya mbeyu yaku-lainika ila kwa mbeyu sailainika, julu ya usemi wa Mwenyezimungu uínshi na uri na ukweli daima.²⁴ Kamba vyavayandikiwe javi: "Wanu piya wawa kamba minyani, ubóra wa munu upunguka upesi kamba

wema wa luwa rakuvalaluka.

Nnyani ukumiliya na luwa rikugwa,

²⁵ fala usemi wa Mola ukwikala milele."

Na nowo usemi-wo ndi Habari Ngema Yamwerezewi umwe.

2

¹ Ndimana, julu ya kwasa piya ubaya na piya ulongo, unafiki, wivu, na kufezeysi ka kila namuna piya,² akwajibuni maziwa^{*} kamili, kamba watoto wakupongoriwa sambi. Kwa javyo múkula sana-sana, na múpata kuvushiwa.³ Mwakikisha futi kuwa Mwenye Insa ndi wema, sinovsky?

Almasihi ndi riwe maalumu

⁴ Almasihi ndi riwe hai, kákatarawi na wanu, fala kanawo faida pakulu mbere ya Mwenyezimungu antondore iye. Pamun-fika karibu yake,⁵ umwe wanyewe muwe kamba mawe hai akujengeriwa nyumba takatifu ya Roho Takatifu ipate muwe walongozi watakatifu wa dini, mupereke kafara za kiroho zakumwajibu Mwenyez-imungu, kwa cire caatendire Insa Almasihi.⁶ Kamana Mandiko akwamba javi:

"Ona, omi nitula riwe rimoja Yerusalem[†], bora sana rítondoriwe kuwa maalumu ra pamembe ya nyumba.

Na mwenyé kwamini noro riwe-ro aashubutu kuwona haya."

* 1:22 Kigeregu: "roho zenu". * 2:2 "Maziwa" epa mana ake inlimu. † 2:6 Kigeregu: "Ziyoni". ‡ 2:7 Riwe-ro rikolota Insa.

⁷ Kwenu umwe wenyé kwamini, ero riwe-ro‡ ra faida pakulu. Fala ka ware sawamini, "Riwe rawakatare wajengi ero rilawirira kuwa riwe maalumu ra pamembe ya nyumba."

⁸ Na: "Ero ndi riwe rakuwakwakurisa wanu wamojawapo, riwe risáka kuwagwisa wanu." Ewo wákakwala konta awasikiriza usemi wa Mwenyezimungu, ewo watuririwa vi-wakune javyo.

⁹ Fala umwe ndi kabilia itondoriwe, ufalume wa walongozi wa dini, taifa takatifu, wanu watondoriwe wawe wa Mwenyezimungu mwanyewe, ipate mwereze wema nkulu wa ire akwitireni mulawé nkisi, mwingire nnuru yake ya matajabisa.

¹⁰ "Mida umwe amuwere umati wa Mwenyezimungu, fala epa sambi muwa umati wa Mwenyez-imungu. Mida amuwonire huruma ya Mwenyez-imungu, fala epa sambi muwona huruma yake."

¹¹ Wapendani wangu, kwa kuwa muwa wayeni wakupita mulumwengu-mu, tanukani wájibu mbaya wa kibinadamu, uténda vita na myoyo yenu-yo.¹² Inshini kwa namuna ngema mbere ya wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu, ingawa wakulongoperani kuwa mwankutenda vibaya, wakúja kuwona meema amutenda, na Mwenyezimungu paaja kulamula mulumwengu-mu, iye wantukuza.

Kwasikirizira wenyé mamulaka

¹³ Kwa ajili ya Mola, wasikirizeni piya wenyé mamulaka wa mulumwengu-mu, Nkulu wa wafalume¹⁴ na wafalume watoto, kawapéreka iye kuwalukumu wabaya na kuwasifu wenyé kutenda meema.¹⁵ Kamana javi ndi vyavimwajibu Mwenyezimungu, kuwa vitendo vyenu vyema-vyema viwanyamaza wajinga sawejiwa cawamba.¹⁶ Inshini nkati ya uhuru wenu. Fala musitumire uhuru-wo kufisa ubaya, ila inshini kamba watumisi wa Mwenyezimungu.¹⁷ Wainshimuni wanu piya, wapendeni wanduzenu wenyé

kwamini, mopeni Mwenyezimungu, na mwinshimuni nfalume nkulu.

Nfano wa tabu za Almasihi

¹⁸ Umwe watumisi, wasikirizeni mamwenye wenu kwa inshima pakulu, sairi ware wenyé imani waténda meema basi, fala na wagumu newo novyo.

¹⁹ Mwenyezimungu akusifuni ikiwa muhitamili kutabishiwa sakujuzi, konta mutabika kwa sababu ya kufulata njira ya Mwenyezimungu. ²⁰ Mukihitamili

pamuhukumiwa kwa sababu ya kutenda dambi, faidani? Fala mukitabika kwa sababu ya kutenda meema na kuhitamili, Mwenyezimungu akusifuni. ²¹ Kamana eco ndi camwitiriwe, konta Almasihi katabika kwa kukpendeleyaní umwe, kakupani nfano ipate mufulata njira zake. ²² "Iye aakorire dambi anta mmoja, wala nkanywa mwake aulawire ulongo."

²³ Pawakintukana, aawajibire na matukano. Paakitabishiwa, aantishire munu, ila akiripereka ka Mwenyezimungu, mwenyé kulamula shariya. ²⁴ Insa iye mwanyewe kahitamili dambi zetu mmwiri mwake pansalaba, ipate tifwire dambi, tiinshi tiwe makamilifu. Julu ya vijaraa vyake, mupata kupona. ²⁵ Mida mukenendanga kamba makondoo wakwasika, fala sambi muludira ka Nsunga wenu, mwenyé kusunga roho zenu.

3

Manunu na mamwenye

¹ Kwa namuna mmoja, umwe manunu, kila mmoja antwii nlumake, anta awe saasikiriza Habari Ngema. Ndimana, aisakikana umwe kwamba kinu, ila kwa namuna yenu ya kuinshi iwatenez kutumaini, ² pawakuwonani mukitenda vitendo vya uswafi na vya inshima.

³ Musishugulikire wema wa panja, kwa nfano: kusamula nywiri sana-sana, au kuvala vifure vya oru au nguwo ngemangema. ⁴ Kwasa javyo, wema wenu ulawe mmyoyo yenu, usiwoneke panja. Ewo wema-wo aulainika, ulawirira mmyoyo ya kurinyenyekeya na kupumuzika, ewu ndi wema uri na faida pakulu mbere ya Mwenyezimungu. ⁵ Kamana mida manunu watakatifu wakintumáini Mwenyezimungu wema-wo wakiriwaiza, julu ya kukubali mamulaka a walume wawo. ⁶ Kamba kwa

nfano, Sara akintwii nlumake Iburahima, akimwita mwenye. Umwe muwa wanawe wakati wamatenda meema, samopa kinu ciwa conse cakofya.

⁷ Na umwe mamwenye ndi novyo. Kila mmoja antafiti nkawake kwa namuna ngema. Ingawa iye kaveya koliko uwe nlume-we, mwinshimu, konta iye kapewa novyo mainsha mapya na Mwenyezimungu. Tendani javyo ipate duwa yenu musiziwiye.

Kuinshi nfano wa Almasihi

⁸ Mwinsho, piya-mwe muwaze kinu kimaja nocu, muwonerane utungu, mupendane, muwe na amo, na munyenyekeyane nkati ya mawazo enu. ⁹ Musiripirirane mabaya ka mabaya, wala matukano ka matukano. Kwasa javyo, wabarikini, kamana eco ndi camwitiriwe, ipate mubarikiwe. ¹⁰ Kamana:

"Asáka kuwa na mainsha meema na kummwera suku ngema, aziwiye lulimi rake risisowere caputu, wala kanya yake isisowere ulongo.

¹¹ Basi, arispuse mabaya, atende meema, akenekeze kwa nguvu zake piya ainshi salama na wenziwe.

¹² Kamana maso a Mola awasunga wanu makamilifu, masikiro ake awa wanu kusikiriza cawale-bela.

Fala uso wa Mola ubishana na wenyé kutenda ubaya."

¹³ Sambi, mukisakula kwa juhudí kutenda meema, nani akukutendani ubaya? ¹⁴ Fala anta paiwa mwankutabika kwa sababu ya kutenda meema, mujanliwa. Basi, musiwope wala musikafili.

¹⁵ Kwasa javyo, mmyoyo mwenu ntoreni kuwa takatifu Almasihi, Mwenye wenu. Na akiwapo munu wakukudairini kuhusu sababu yamuri nawo tamaa, daima muwe tarayi kunjibu. ¹⁶ Fala njibuni kwa namuna ya kurinyenyekeya na inshima, na myoyo yenu isikose mbere ya Mwenyezimungu. Basi, ikiwa wanu wankukusowererani mabaya kuhusu vitendo vyema vyamutenda kwa sababu ya umoja wenu na Almasihi, ewo wáwona haya. ¹⁷ Kamana vyema kutabika kwa sababu ya kutenda meema (ikiwa nafsi ya Mwenyezimungu) koliko kutabika kwa sababu ya kutenda mabaya.

¹⁸ Kamana Almasihi katabika novyo paafwire kwa sababu ya dambi zenu, mara moja noyo tu basi kwa daima. Iye kamilifu, fala kafwa kwa ajili ya ware sawari makamilifu ipate akulongozeni ka Mwenyezimungu. Iye kaula wa mire wake fala kafufuriwa julu ya Roho Takatifu. ¹⁹ Basi, iye akilawa, akipita akereza roho zifungiwe, ²⁰ ware wákiwa wabishi mida, enzi za Nnu. Mwenyezimungu akiwarinda na imani iri Nnu kankulunda safina. Nsafina-mo, wanu nane tu basi ndi wávushishi pesire kupita mwanalukaya wakofya ire. ²¹ Ewo ndi nfano namuna vyaakuvushani Mwenyezimungu. Epa muvushishi julu ya kufufuriwa ka Insa Almasihi, na koza ndi alama ya kutubiya kwenu. Ire ozíwe aalavire naka mmwiri mwake, ila katenda alama yakuwa na fahamu swafi mbere ya Mwenyezimungu. ²² Epa sambi, Insa Almasihi kakwera binguni, kawa upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu*. Noko malaika, wenye mamulaka, pamoja na wenye nguvu iye wajuzi wantwii.

4

Kupinduriwa ka mainsha

¹ Sambi, kwa kuwa Almasihi katabika mwiri wake, nomwe novyo ririmbiseni mawazo mamaja nowo. Kamana atabíka mulumwengu-mu kwa sababu ya kunfulata Insa, kamariza dambi zake. ² Kwa javyo, wakati umbákire mulumwengu-mu, iye aainshi akifulata vitendo vibaya vya kibinadamu, ila átenda vyavimwajibu Mwenyezimungu. ³ Mida wakati mwangi mukipitanga mukitenda kamba vyawatendanga wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu: mutenda vitendo vya lukware, mufulata wájibu mbaya, murya na munywa, pakulu mmajambo mabaya, na mutukuzu milungu ya ulongo, kitendo cakofya. ⁴ Ewo washanga pakulu futi konta sambi amufulata vitendo vibaya vyawatenda ewo, na wakutukanani. ⁵ Fala ewo wájuzi wajibu ka Mwenyezimungu, ire óka kuwalamula wanu piya, wafwire na wari hai. ⁶ Kwa sababu ya javyo, Habari Ngema wereziwa anta na wafwi, ipate wainshi nroho zawo (kamba vyaari

Mwenyezimungu), ingawa mwiri wawo upokerera hukumu yakufwa yawatabika wanu piya.

⁷ Mwinsho wa vinu piya uwa karibu. Ndimana, mujuzi muridume wanyewe na murinang'anizire, ipate mulebele duwa.

⁸ Visitoshe, zidini kupendana, konta pendo rifuta dambi nydingi. ⁹ Mupane malazi bila kudugudana. ¹⁰ Kamba kila mmoja vyaapok-erere uwezo maalumu, atumire sana-sana kuwatumika wenzive, awe ntumisi mwemwa wa uwezo jisijisi wa Mwenyezimungu.

¹¹ Asowéra, asowere usemi waapewa kwereza na Mwenyezimungu. Javyo, kwa piya hali, Mwenyezimungu atukuziwe, julu ya Insa Almasihi. Utukufu na uwezo ndi wake iye daima milele. Aamina.

Kutabika kwa sababu ya kunfulata Insa

¹² Wapendani wangu, paakulawirirani mambo magumu a kuyereriwa, musikafil-ike kamba cukukunireni kinu cakutajabisa.

¹³ Kwasa javyo, kwa kuwa mwankutabika kuntabikira Almasihi, muwe radi, ipate novyo pausaka kufafanuriwa utukufu wake mulumwengu-mu, umwe novyo mufurahi ka radi pakulu. ¹⁴ Ikiwa mutukaniwa kwa sababu ya kunfulata Almasihi, mujanliiwe konta Roho wa utukufu na wa Mwenyezimungu apumula julu yenu.

¹⁵ Fala ikiwa mwankutabika, isiwe kwa sababu ya kuulaya, kwiwa, kutenda ubaya, au kwa kushugulikira mainsha a wanu wengine, ¹⁶ ila ikiwa mwankutabika kwa sababu ya kunfulata Insa, aipo aibu. Kwasa javyo, ntukuzeni Mwenyezimungu, kwa kuwa mukwijiwikana kwa zina rake.

¹⁷ Konta wakati wakulamuriwa wanu uwa karibu, na waja kuwa watanzi kulamuriwa ndi wana* wa Mwenyezimungu. Na ikiwa ofwe wafulati wa Insa tilamuriwa, sambi ware sawakubali Habari Ngema ya Mwenyezimungu, mwinsho wawo ndi wepi? ¹⁸ Na,

“Ikiwa makamilifu virigariga kuvushiwa, sambi wabaya na wamádambi, cíja kuwakuna kinani?”

¹⁹ Basi, ware wari kutabika kwa sababu ya kufulata vimwajibu Mwenyezimungu, waripereke mmakono mwa Mwenyez-imungu mwenye kauli awombire, kuno wakizidi kutenda meema.

* 3:22 “Nkono nriro wa Mwenyezimungu” ndi mahala bora pakulu.

* 4:17 Kigeregu: “jamaa”.

5

Ngano ka walongozi na wanemba njamati

¹ Sambi, omi novyo niwa nlongozi wa jamati kamba umwe, niwa shahidi wakutabika ka Almasihi, na nukعوا upande wa utukufu pausaka kufafanuriwa. Kwa javyo, nkati yenu umwe walongozi nukutafadilini javi: ² Sungani nfuwo wa Mwenyezimungu* uri kati yenu, sairi kwa kuwalazimisha ila ka moyo radi kamba vyaasaka Mwenyezimungu, sairi kwa anzima yakupata faida ila kwa anzima yakweli yakuwasaidiya wanu wengine ³ Musiwalongoze wanu wamugabiziwe kwa namuna ngumu, ila muwe mifano myema kwa wanu wenu wakusungani. ⁴ Basi, akifika Nkulu wa wasunga, Insa Almasihi, mupokerera lemba ra utukufu, sarisa tena kung'anira kwake. ⁵ Kwa namuna mmoja noyo, umwe wanemba, kubalini mamulaka a walongozi wenu. Piya muvare unyenyekevu, konta Mandiko akwamba javi:

“Mwenyezimungu abishana na wanu wakuridai,
fala awarehemu wanu wakurinyenyekeya.”

⁶ Basi rinyenyekeyeni mbere ya uwezo nkulu wa Mwenyezimungu, ipate ka wakati wake maalumu waaturire, aje akusifuni.

⁷ Ngabizini tafauti zenu, konta akusunganani. ⁸ Muwe tayari na murinang'anizire konta aduwi wenu, Ibilisi, kawankukulumbatani nanyenje kamba simba vyatruma, akisakula kunkola munu ankapire.

⁹ Ririmbiseni kubishana naye, moloke na kwamini kwenu, kwa kuwa mukwijiwa kuwa wafulati wengine watawanyike mulumwengu-mu wawankatabika kamba vyamuri kutabika umwe. ¹⁰ Na bandi ya kutabika wakati aba, Nlungu mwenyé rehemaa piya, waakwítani muwe upande wake wa utukufu wa milele julu ya kulungana kwenu na Almasihi, ákukamilíshani, ákwakikishani, ákupani nguvu na ákutengemanisani. ¹¹ Iye ndi mwenyé uwezo piya daima milele! Aamina.

Salamu za mwinsho

¹² Sila†, nduyetu wanintula kuwa na kauli, kankunisaidiya kukwandikirani eyi

* 5:2 Mana ake: wanu wa Mwenyezimungu. † 5:12 Sila zina rengine Silvanu. ‡ 5:13 “Babiloniya” mana ake Roma, au kaya nyengine wenye kwamini wakiinshi kiyeni. § 5:14 Alama ya kolota pendo nkiyahudi ndi “beju”.

waraka noto javi-yi. Nisaka nukurimbiseni myoyo yenu na nukwakikisheni kuwa eyi ndi rehema yakweli ya Mwenyezimungu. Noyi rehema-yi ikoloseni! ¹³ Wenye kwamini Babiloniya‡, watondoriwe pamoa nomwe, wakuperekkerani salamu. Maruku, mwanangu julu ya kwamini, iye novyo akuperekkerani salamu. ¹⁴ Mukomazane kwa alama yakolota pendo§.

Salama iwe pamoa namwe piya mulungane na Almasihi.

Waraka 2 ya Peduru

Mwanzo

Peduru kandika eyi waraka-*yi* nkala-boshu mmojawapo ya Roma, kiyasi ca myaka wa 67-68 bandi ya Almasihi, wakati aba kábula ya kuka kuulaiwa. Akikaidi kufunda sakuna deretu kawakifunda wanu wengine (sura ya 2). Akwamba kuwa Injili ndi kinu catikijuzi kwamini kwa kutumaini.

Sura ya 3, Peduru asowera kuhusu ukweli wa kuludi ka Insa na kulamuriwa ka mwin-sho. Kwa sababu ya noci tikijuzi tiinshi wakati watirindira kuvushiwa kaawapere tamaa wenyewe kwamini.

Salamu

¹ Omi Ansumani Peduru, ntumisi na walii wa Insa Almasihi, eyi waraka-*yi* niwaperek-era piya wapatire kwamini ka faida pakulu kamba ofwe vyataminire. Kwamini-ko tipata julu ya ukamilifu wa Nlungu wetu, Nvushi Insa Almasihi.

² Rehemna salama mongeziwe, julu ya kumwijiwa Mwenyezimungu pamoja na Insa, Mwenye wetu.

Kwitiwa ka wenyewe kwamini

³ Kwa uwezo waari nawo iye kwa kuwa ndi Nlungu, iye katipa piya vyatisakula ipate tiinshi mainsha akumwajibu Mwenyezimungu. Tipata julu ya kumwijiwa ire atfítre kupokerera utukufu wake pamoja na wema wake mwanyewe.

⁴ Kwa namuna-*yi*, Mwenyezimungu katipa tamaa ya faida pakulu na ya matajabisa, ipate julu yaho mulawirire kuwa na namuna za Mwenyezimungu, kuwa mupolonyosiwa uwaribifu wa mulumwengu-mu, ushongiwa julu ya wájibu wa dambi. ⁵ Ndimana, tumirani nguvu zenu piya musanganye kwamini na wema, wema na wijiwifu, ⁶ wijiwifu na kurimiliki, kurimiliki na kuhitamili; kuhitamili na namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu, ⁷ namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu na kupendana, na kupendana musanganye na kuwapenda wanu piya. ⁸ Kamana namuna-*zi*, mukiwa nawo nezo zikizidi kukula kati ya mainsha enu, zukutenzani kuwa wijiwifu wenu wa

kumwijiwa Mwenye Insa Almasihi auwepo bila visumo ila kukuja na faida. ⁹ Kamana ware sawatenda vitendo vya faida-vyo, ewo awawona, uwengira mwiza, wariwala kuwa Mwenyezimungu mida káwaswafi madambi awo.

¹⁰ Ndimana wanduzangu, tumirani nguvu zenu piya mwakikishe kuwa kweli-kwelini mwitiwa na mutondoriwa na Mwenyezimungu. Mukitenda javyo, amushubutu kwasa kwamini kwenu. ¹¹ Kamana kwa namuna-*yo*, uwapo nryango nkulu wakufunguririwa sana ipate mwingire muufalume wa milele wa Insa Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi wetu.

Kutunza Mandiko Matakatifu

¹² Kwa javyo, niya yangu ndi kukukumbusani evi vinu-vi daima, ingawa mukwijiwa futi na mukwakikishiwa nkati ya ukweli wamupokerere. ¹³ Níwaza kuwa njuzi nukukumbuseni, wakati waniripo mulumwengu-mu, ¹⁴ konta, kamba vyaanolotere Mwenye wetu Insa Almasihi, nukwijijiwa kuwa suku karibu eya mainsha-ya nukwasa. ¹⁵ Na nítenda juhudji piya ipate, bandi yakulawa omi mulumwengu-mu, daima evi vinu-vi mukumbukire.

Ushahidi wakolota kuwa Habari Ngema yakweli

¹⁶ Kamana patikerezanga uwezo wa Mwenye wetu, Insa Almasihi, na kuludi kwake, sikuwa tikifulata hadisi ya ujanja, ila tereza ubora wake nkulu kwa kuwa tñwona na maso etu wanyewe. ¹⁷ Kamana iye paapokerere swifa na utukufu ka Mwenyezimungu Baba wake, ofwe tiki-wapo. Paasikire shauti ya utukufu pakulu ya Mwenyezimungu ikamba:

“Eyu ndi Mwanangu wanimpenda pakulu. Niwa radi naye pakulu”,

¹⁸ ofwe wanyewe tisikira eyo shauti-*yo* kulawa mboinguni. Tisikira kamana pamwango takatifu, tñkiwa onse na Insa.

¹⁹ Visitoshe, tanawo uhakika pakulu kwa sababu ya habari zereziwe na minabii. Habari-*zo* vyema mutengemane konta ndi kamba nuru vyaimwarika pamahala pakwinukala. Ikusaidiyani mpaka suku yakuja Almasihi, na nuru yake ikuja kumwarika ngwé mmuyoyo mwenu kamba ng'andu. ²⁰ Kinu bora

pakulu, ijiwani kuwa piya vibushuriwe mMandiko avilawire nkiswa mwa nabii mmojawapo.²¹ Kamana avipo vibushuriwe kwa nafsi ya binadamu, ila Roho Takatifu ndi awalongoze wanadamu kusowera usemi ulawire ka Mwenyezimungu.

2

Wanlimu walongo

¹ Fala mida-po, wákiwapo minabii walongo nkati ya wanu, kamba vyawaja kulawirira wanlimu walongo kati yenu umwe. Ewo wakuja nawo kisiiri-siiri inlimu zakufuja, mpaka wankatala Mwenye kuwombola. Kwa javyo, waritisira upesi kwaribowi. ² Wanu wengi wakuja kufulata namuna zavo za lukware, na kwa sababu zavo, wanu wakuja kusowerera caputu njira yakweli. ³ Ewo wanlimu walongo-wo, kwa kuwa wasaka wapate nzuruku mwingu, wakuja wapate faida kwa usovezi wa ulongo. Fala tangu mida hukumu yaho ilamuriwa, na Mwenyezimungu kawa tayari kuwapoteza.

⁴ Kamana malaika pawakorire dambi, Mwenyezimungu aawasire kupolonyoka, ila kawapereka motoni, akiwasa wafungiwe ngiza mpaka suku ya Kiyama. ⁵ Novyo, aawasire kupolonyoka wanu wa mida paawaperekere mwanalukaya sawamopa Mwenyezimungu mulumwengu-mu. (Ndi kweli kanvusha Nnu, mwenyé kuweréza wanu njira ya shariya, pamoja na wanu saba). ⁶ Na kahukumu novyo makaya makulu a Sodoma na Gomora. Katadusa rivu na kalamula hukumu*. Kolota kaya-zo ziwe nfano wa namuna vyajaja kuwatenda piya wanu ware sawamopa. ⁷ Upande mwengine, Mwenyezimungu kanvusha Loti, mwenyé shariya, katabíka kwa sababu ya vitendo vya ucaputu vya wanu wabaya. ⁸ (Kamana Loti ákiwa munu wa shariya, fala kila suku kazunguriziwa na wabaya. Iye kákafilika pakulu kwa sababu ya vitendo vibaya vyakisisikira na vyakiwona.) ⁹ Basi, ndi kweli kuwa Mola akwijijiwa namuna yakuwavusha nkati ya kuyereriwa ware wamwinshimu, na yakuwaturira hukumu sawana shariya suku ya Kiyama. ¹⁰ Kuzidi

pakulu, akuja kuwahukumu ware wafulata wájibu wawo wa ubaya wa kibinadamu, na wakejeli mamulaka.

Nowo wanlimu wa ulongo-wo waridái na waritenza. Awawenshimu viyumbénya utukufu mbinguni, ila wakufuru.

¹¹ Anta malaika, nowo wari na nguvu pakulu na uwezo kuwapunda nowo, awasowera mbere ya Mwenye, usemi wacaputu wakubishana na novyo viyumbévyo. ¹² Fala ewo wawa kamba wadudu sawawaza kinu, wafulata wájibu wawo wa kibinadamu. Wainshi ipate wakoriwe na waulaiwe. Wakufuru kuhusu mwaha wawatíkina. Basi, kwa namuna vyawaja kupoteziwa wadudu-wo, newo novyo wakuja kupoteziwa kwa uwaribifu wawo wanyewe. ¹³ Ewo watabika na ubaya ndi nshahara wa ubaya wawo. Viwajibu kufulata wájibu wawo mbaya nsana juwa rikiwala. Ewo noda na vilaso†, viwajibu kukutesani‡ kumbe wakuja mmajambo enu a sherehe. ¹⁴ Mmaso mwawo uwejala uzinzi na awatosheka kukola dambi. Viwajibu kuwatesa na kuwakoresa wanu sawakamile, myoyo yaho izowerera wájibu wa vinu. Ewo wanu-wo walaniwa!

¹⁵ Wasapuka njira ngema, wasika. Wafulata njira ya mwananlume wakwitiwa Balamu§, mwana wa Bewori, kumwajibire kupata nzuruku kwa vitendo vibaya. ¹⁶ Balamu kasutumiwa kwa dambi yake mwanyewe. Buru saanasowera, kâsowera na shauti kamba munu, na uzozo wa nabii-yo uziwiwa.

¹⁷ Wanlimu walongo-wo wawa kamba nrímbu sauna maji, au kamba mawingu akiveverusiriwa baidi na mepo*. Ewo Mwenyezimungu kawaturira mamburo awo pagiza, pakwinukala pi†. ¹⁸ Kamana warisifu wanyewe na masemo seleweka. Watumira wájibu mbaya wa kibinadamu ipate wawatese wawakorese ware wakuwa kwa suku aba wáwatira ware wainshi vibaya. ¹⁹ Wawapa tamaa ya uhuru, filihali ewo wanyewe watwana wa tabiya zakudangula. Kamana kinu ciri kunkidiri munu, iye ntwnana wa noco kinu-co. ²⁰ Kamana ndi javi: munu, julu ya kumwijiwa Insa Almasihi,

* 2:6 "Kalamula hukumu" kuwa isiludire kujengiwa tena upya. † 2:13 Ona 3:14. ‡ 2:13 Ona 12. § 2:15 Ona Isabu 22:21-35. * 2:17 Awatenda kamba vyawajuzi kutenda. Ona Yuda 12. † 2:17 Ona Yuda 13.

Mwenye wetu na Nvushi wetu, anusurika na vibaya mulumwengu-mu. Fala ikiwa aringiza tena upya novyo vitendo vibaya-vyo, vikinkidiri, mainsha ake akuwa caputu pakulu kupunda pakwanza.²¹ Fadari munu-yo anatowa kwijija njira ya ukamili, koliko kwijija ikisa kukatala ámuri takatifu yaapewe.²² Munu kamba eyu atimiza usowezi wakweli wamba javi: "Umbwa kaludira kurya matapisi ake mwanyewe." Na atimiza novyo usowezi mwengine wamba: "Nguluwe wakoziwa kaludira kurinyaaula ntopetope."

3

Kuludi ka Mwenye Insa

¹ Wapendani wangu, eyi ndi waraka yapiri yanukwandikirani. Wo-wowiri, nisakula nukulamuseni ankili zenu ngema mukumbukire,² ipate mukumbukire vyawambire mida minabii takatifu, na ámuri za Mwenye wetu, Nvushi, zaalaz-imishe julu ya mawalii wenu.

³ Kinu bora pakulu, mwijiwe kuwa, suku za mwinsho, wakuja kulawirira wanu wamojawapo wakufezeyi ukweli, wafulata piya wájibu wawo wa dambi.⁴ Wakwamba javi: "Insa kakupani tamaa kuwa aludi, nikamba? Sambi, kawa ndepi? Tangu wakati wa babu zetu, mwanzo wa dunia, vinu vingari vikenenda namuna moja noyo!"⁵ Ewo wanuviya kukatala kuwa tangu mida Mwenyezimungu komba bingu, na kwa ámuri yake, iye kawanya dunia na maji, katula ardhi yakumiliya julu ya maji.⁶ Ikisa maji-yo iye katumira kudangula ulumwengu kwa kumpereka mwanalukaya nkulu.⁷ Fala julu ya ámuri moja noyo, bingu na ardhi viripo sambi-pa vituriwa, ipate viteketeziwe na moto wa suku ya Kiyama. Wakati-wo wanu wabaya wakuka kwaribibi nfululu.

⁸ Fala wapendani wangu, musiriware kuwa mbere ya Mwenye, suku moja ndi kamba myaka alifu, na myaka alufu ndi kamba suku moja.⁹ Kusema kweli, Mwenye aakawa kutimiza tamaa zake kamba vyawawaza wanu wengine. Anta, iye akoloterani imani yake, avimwajibu kuwa munu mmojawapo apoteye, ila asaka kuwa wanu piya watubiye.¹⁰ Fala suku

yakuja Mwenye alawirira kamba mwivi. Suku-yo kukuja kuditima pakulu futi, bingu ilainika, na mwezi* piya vikociwa, vilainika. Ardhi pamoa na vitendo vikúna muardhi, piya viwoneka†.

¹¹ Kwa kuwa vinu piya vikuja kupoteziwa javyo, ndi bora pakulu kuinshi namuna takatifu vyakumwajibu Mwenyezimungu, sinovyo?¹² Noyo suku ya Mwenyezimungu-yo, murindire na radi, tendani juhudji ifike upesi. Kwa sababu ya kuja ka noyo suku-yo, bingu ikorera ifujika, na mwezi piya vikuja kociwa visuluka.

¹³ Fala kamba Mwenyezimungu vyaatipere tamaa, tfrindira bingu nyipyä na ardhi nyipyä, mahala mwakutendiwa vinu piya kwa sharija.

¹⁴ Basi wapendani wangu, kwa kuwa evi vinu-vi murindira, rimbani kwa nguvu zenu piya ipate iye akusingenaneni muwe na salama naye, bila noda wala kilaso.¹⁵ Na imani ya Mwenye wetu, tulani kamba nafasi yakupata kuvushiwa. Kinu-ci sawa-sawa na vire nduyetu, mpandani wetu Paulu, kwa kufulata wijiwifu waapewe, vyakwandikireni.

¹⁶ Piya waraka zaandike kuhusu ewu mwaha-wu, zisema kinu kimoja. Ndi kweli kuwa muwaraka-zo, viwapo vinu vimojawapo vyakurigariga kwelewa. Watikínifi na wanu sawakamilike, vinu-vyo wazungunusa wakwereriwa caputu ipate waripoteze, kamba vyawatenda novyo aya nyengine mMandiko Matakatifu.

¹⁷ Ndimana, umwe wapendani wangu, kwa kuwa evyo vinu-vyo mwijiwa futi, rinang'anizireni ipate musitesiwe kwa makosa a wanu sapana shariya, kwasa koloka kwenu.¹⁸ Fala zidini kukula nkati ya rehemna na wijiwifu wa Insa Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi wetu.

Iye apewe utukufu, sambi-pa na kwa milele. Aamina.

* 3:10 Au: "vinu". † 3:10 Au: "vikolotiwa ipate vilamuriwe".

Waraka 1 ya Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-*yi* yandikiwa na Yahaya walii. Yahaya ákiwa mwenziwe pakulu Mwenye Insa wa pamoyo pake. Wandikiriwa wenyenye kunfulata Insa, na ikwerezza sana-sana kuwa kweli-kwelini Mwenyezimungu kari-tenda kuwa mwanadamu julu ya Insa Almasihi. Eku kufunda-ku kukisakikana konta wengine wakifunda kuwa Insa siyo kweli-kwelini mwanadamu na siyo nlungu wa kweli.

Yahaya awona kuwa wenyenye kwamini wa kweli wafulata inlimu ya kweli, wafulata kufunda kajavi na kupendana munu na mwenziwe.

Yahaya kandika eyi waraka-*yi* kaya itíwa rero Turkiya, mwinsho wa sekulu ya kwanza bandi ya Almasihi.

Nsemi wa mainsha

¹ Tukwerezani kuhusu Nsemi wa mainsha, ákiwapo tangu mwanzo. Tínsíkira, tímmona na maso etu, tînshuhudiya, na tînkola na makono etu. ² Noyo mainsha-*yo* olótiwa. Timmona, ntamana tilavya ushahidi, tukwerezani kuwa iye ndi Mwenyé mainsha wa milele, ákiwa na Baba na toloteriya ofwe. ³ Vyafímmónire na vyatínsikire, tukukwerezani umwe novyo ipate nomwe muwe na ujamaa nafwe. Ujamaa wetu uwa na Baba pamoja na Insa Almasihi, Mwanawé. ⁴ Na ezi habari-*zi* tukwandikirani ipate radi yetu* itimiziwe.

Enenda nnuru

⁵ Sambi, eyi ndi habari yatinsikire iye na tukwerezani umwe, kuwa Mwenyezimungu ndi nuru. Nkati yake kisi anta aba acishubutu kuwepo. ⁶ Tikámba kuwa tanawo umoja naye kuno tikenenda pakisi, tilongopa, atiténda ukweli. ⁷ Fala ikiwa tikwenenda panuru, kamba iye vyaaari panuru, tikuwa nawo umoja watupu, na damu ya Insa Mwanawé átiswafi madambi piya.

⁸ Tikámba kuwa atina dambi, tankuritesa, ukweli aupo nkati yetu. ⁹ Fala ikiwa tikweréza dambi zetu, iye mwaminifu na mwenyé shariya, átiswamii madambi

etu, na átiswafi nkati ya vitendo vibaya piya. ¹⁰ Fala tikámba kuwa atinakola dambi, sawa-sawa na kwamba iye nlongo, usemi wake aupo mmoyo mwetu.

2

¹ Wasimana wangu, ezi habari-*zi* nukwandikirani ipate musikore dambi. Fala ikiwa munu mmojawapo akola dambi, tanawo wakutimfrira mbere ya Baba, Insa Almasihi, Nkamilifu. ² Iye ndi kafara iripa kwa madambi etu, na siyo kafara kwa madambi etu basi, fala kwa madambi a wanu wa mulumwengu-mu piya.

³ Na alama itolótera kuwa timwíjíwa iye ndi kuwa tifulata ámuri zake. ⁴ Munu akamba: "Nímwíjíwa" fala safulata ámuri zake, munu-*yo* nlongo, ukweli aupo mmoyo mwake. ⁵ Fala afuláta usemi wake, nkati yake pendo ra Mwenyezimungu riwankukamilika kweli-kwelini. Kitendo colóta kuwa tilungana naye ndici: ⁶ mwenyé kwamba kuwa alungana naye, inlazimu enende kamba vyenende Insa mulumwengu-mu.

Ámuri nyipyá

⁷ Wapendani wangu, ámuri yanukwandikirani-*yi* siyo nyipyá, fala ámuri ya mida, ya tangu mwanzo. Eyi ámuri ya mida ndi habari yamusikire. ⁸ Novyosivyo, vyanukwandikirani-*vi* ámuri nyipyá, vyauri ukweli kwake iye na kwenu umwe, konta kisi caankwisa, nuru yakweli ilangaza futi.

⁹ Munu amba: "Nankwenenda na nuru", iri amwina nduye, narero kankwenenda nkisi. ¹⁰ Ampénda nduye akuwa nnuru, na mmoyo mwake aciwepo cakunkwakurisa.

¹¹ Fala ire amwína nduye abaki nkisi, kankwenenda nkisi, eejiwa kooka konta kisi cimwinúkaza kumaso.

¹² Umwe wasimana wangu, nukwandikirani konta kwa zina rake muswamiiwa madambi enu.

¹³ Umwe wawáwa, nukwandikirani konta mumwijiwa ire akiwapo tangu mwanzo.

Nukwandikirani umwe, wanemba, konta munshinda ibilisi*.

¹⁴ Umwe wasimana wangu, nukwandikirani konta mumwijiwa Baba.

* 1:4 Au: "yenu". * 2:13 Kigeregu: "Mbaya".

Umwe wawáwa, nukwandikirani, konta mumwijiwa ire akiwepo tangu mwanzo.

Umwe wanemba, nukwandikirani konta mukomala, usemi wa Mwenyezimungu ubaki mmoyoyo mwenu,
na munshinda Mbaya†.

Usukwajibuni ulumwengu

¹⁵ Usukwajibuni ulumwengu wala virípo mulumwengu. Íkiwa munu mmojawapo umwajibu ulumwengu, eyo munu-yo aam-penda Baba. ¹⁶ Konta piya virípo mulumwengu-mu, vinú-vi: wájibu wa kimwiri, wájibu wa maso mawoni, na maritenzi a vinu nya mulumwengu-mu, avilawa ka Baba, vilawa mulumwengu nómú. ¹⁷ Ewu ulumwengu-wu pamoja na vitendo vyake vibaya vyakwajibisa, piya vípita. Fala ire aténda nafsi ya Mwenyezimungu áinshi milele.

Musitesiwe

¹⁸ Umwe wasimana, ezi suku za mwinsho. Kamba vyamusikire kuwa akúja aduwi wa Almasihi, sambi wankulawirira maaduwi wa Almasihi wengi wawenye. Ndimana tukwijiwa kuwa ndi suku za mwinsho. ¹⁹ Maaduwi-wo waláwa kati yetu, fala awaware kweli-kwelini wa daraja yetu. Kamana kamba wákiwa wa daraja yetu, nanga wabakinofwe. Falakini ewo watasa ipate vijiwikane kuwa anta mmoja aware wa daraja yetu. ²⁰ Fala umwe, Ntakatifu kakumiminirani Roho Takatifu, na piyamwe mukwijiwa ukweli. ²¹ Sukwandikirani kwa kuwa mítikina ukweli, ila nukwandikirani kwa kuwa mukwijiwa ukweli, na mukwijiwa kuwa nkati ya ukweli aupo ulongo. ²² Nlongo nani? Nlongo ndi ire akaídi kuwa Insa ndi Almasihi. Ire ankána Baba pamoja na Mwanawé, noyo ndi aduwi wa Almasihi. ²³ Piya ankana Mwana onse ndi sawalungana novyo na Baba. Fala mwenyé kumwakikisha Mwana kalungana na Baba novyo.

²⁴ Habari zamusikíre tangu mwanzo, tulani mmoyo. Ikiwa umwe mutula mmoyo habari zamusikíre tangu mwanzo, mukuwa pamoja na Mwana na Baba

novyo. ²⁵ Na tamaa yaatipere Insa ndiyi: mainsha a milele! ²⁶ Nukwandikirani ezi habari-zi kuhusu ware wasakúla kukutesani. ²⁷ Fala umwe-po, Roho Takatifu waakumiminirani Insa-yo mubaki naye daima, ndimana amusakula kufundiwa kinu kimojawapo na munu. Ila Roho Takatifu wamumiminiriwe-yo akufundani vinu piya. Na kwa kuwa kufunda-ko siko ka ulongo, ka kweli, bakini na Insa, kamba vyamufundiwe.

Wana wa Mwenyezimungu

²⁸ Sambi, umwe wasimana wangu, zidini kulungana naye, ipate paasaka kuja, isitipate aibu mbere yake, ila tiwe nawo uhakika. ²⁹ Kamba vyamwijiwa kuwa iye kamilifu, mwijiwe kuwa kila mwenyé kutenda ukamilifu onse, mwana‡ wa Mwenyezimungu.

3

¹ Ngatunzani pendo rikulu Baba raatipa ofwe, mpaka ofwe kupata kwitiwa wana wa Mwenyezimungu! Na kweli-kwelini, ofwe tiwa wanawel! Ndimana wanu mulumwengu-mu awatijiwa, konta iye awamwijiwa. ² Wapendani wangu, sambi tiwa wana wa Mwenyezimungu. Catisaka kuwa acinarolota, fala tukwijiwa kuwa Insa paasaka kuja, tilandana naye, konta tímmona iye vyaari. ³ Na kila mwenyé kutumaini onse tamaa-yi, áriswafi, kamba iye vyaari swafi.

⁴ Akolanga dambi onse kankutupa shariya ya Mwenyezimungu. Dambi ndi kutupa shariya mojawapo. ⁵ Mukwijiwa kuwa iye kája atilavye dambi. Neye aana dambi. ⁶ Kila mwenyé kulungana naye aazidi kukola dambi. Kila mwenyé kuzidi kukola dambi aanamba kummona wala kumwijiwa.

⁷ Umwe wasimana wangu, asukuteseni munu. Aténda ukamilifu ndi kamilifu, kamba iye vyaari kamilifu. ⁸ Aténda tabiya ya kukola dambi wa Ibilisi, konta Ibilisi kazi yake tangu mwanzo ndi dambi. Kwa javyo, Mwana wa Mwenyezimungu* karolota ipate afuje vitendo vya Ibilisi. ⁹ Kila mwenyé kupongoriwa upya na

† 2:14 "Mbaya" mana ake Ibilisi. ‡ 2:29 Kigeregu: "kapongoriwa". * 3:8 "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rímojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aiseema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

Mwenyezimungu onse aatenda tabiya ya kukola dambi, konta mbeyu[†] yake iwa kati yake. Iye aazidi kukola dambi, konta kapongorowi upya na Mwenyezimungu.

¹⁰ Kwa namuna-yi ndi patijiwa kusiyana kuripo nkati ya wana wa Mwenyezimungu na wana wa Ibilisi: saatenda ukamilifu na saampenda nduye onse, neye novyo siyo wa Mwenyezimungu.

Uwé pamoja na Insa, mupendane

¹¹ Habari yamusikire tangu mwanzo ndiyi: tijuzi tipendane. ¹² Tisinlande Kaini âpatiwe na Ibilisi, akimuulaya nduye. Kâmuulaya sababuni? Konta vitendo vyake víkiwa vibaya fala vya nduye víkiwa vya ukamilifu.

¹³ Wanduzangu, wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu wakukwinani, musis-hange. ¹⁴ Ofwe tukwijiwa kuwa tisa kulawa nkati ya kifo, tingíra nkati ya mainsha, konta tiwapenda wanduzetu. Munu saampenda nduye angari nkifo. ¹⁵ Mwenyé kumwina nduye ndi kisomi. Mukwijiwa kuwa aapo kisomi anta mmoja wakuwa nawo mainsha a milele. ¹⁶ Javyo ndi patijiwa mana a pendo: Insa Almasihi kapereká mainsha ake kwa ajili yetu. Ndimana nofwe novyo tijuzi tipereké mainsha etu kwa ajili ya wanduzetu. ¹⁷ Fala ikiwa munu kanawo mali, na kankummona nduye cintowa kinu, fala anfungira wajii, pendo ra Mwenyezimungu akuwa nawo mwaja? ¹⁸ Basi, wasimana wangu, tisimpende munu na masemo a nkanywa tu basi, ila timpende kwa vitendo na ukweli. ¹⁹ Javyo ndi patijiwa kuwa tiwa wanu wa kweli, na mbere ya Mwenyezimungu myoyo yetu itengemana. ²⁰ Kamana myoyo paitalamu ponde, tijiwe kuwa Mwenyezimungu ndi nkulu zaida ya myoyo, iye akwijija vinu piya.

²¹ Wapendani wangu, ikiwa myoyo yetu atilaumu, tanawo uhakika mbere ya Mwenyezimungu. ²² Catinlébelá conse títapa kwake iye, konta tifulata ámuri zake na titenda vimwajibu. ²³ Ámuri yake yawenye ndiyi: kunkubali Mwanawé, Insa Almasihi, na kupendana kamba vyaatamúrire. ²⁴ Mwenyé kufulata ámuri zake, kalungana na Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu kalungana neye. Neci ndi

citijiwisa kuwa iye kalungananofwe: julu ya Roho Takatifu waatipere.

4

More-more na wanlimu walongo

¹ Wapendani wangu, musiwakubali piya wamba wáfundá kwa Roho wa Mwenyezimungu, fala kwanza watunzeni nowo wanu-wo, mwijiwe kuwa wa Mwenyezimungu au siwo. Konta mulumwengu-mu wankulawirira minabii wengi walongo. ² Umwe mumwijiwa Roho wa Mwenyezimungu kwa namuna-yi: piya roho zakwakikisha kuwa Insa Almasihi kaja kibinadamu, wanu-wo wa Mwenyezimungu. ³ Fala piya roho za wanu zinkána Insa, wanu-wo siwo wa Mwenyezimungu. Roho zavo za uaduwí ka Almasihi. Kamba vyamusikire kuwa roho ya aduwí-yo ikúja kulawirira, nepa iwapo futi mulumwengu nomu.

⁴ Wasimana wangu, umwe muwa wa Mwenyezimungu, mwisa kuwashinda maaduwi-wo. Konta arípo nkati yenu* ndi ari na uwezo pakulu koliko ire arípo mulumwengu-mu. ⁵ Ewo wanu wa mulumwengu-mu, ndimana wásowera mambo a mulumwengu, na wanu mulumwengu-mu wásikiriza. ⁶ Ofwe tiwa wanu wa Mwenyezimungu. Amwijiwa Mwenyezimungu onse atisikiriza, fala saari upande wa Mwenyezimungu aatisikiriza. Javyo ndi patijiwa roho ya ukweli na ya ulongo.

Pendo ra Mwenyezimungu

⁷ Wapendani wangu, tipendane, konta kupendana kulawa ka Mwenyezimungu. Apénda ndi mwana wa Mwenyezimungu na ndi amwijiwa Mwenyezimungu.

⁸ Saapenda aamwijiwa Mwenyezimungu konta Mwenyezimungu ndi pendo. ⁹ Javi Mwenyezimungu ndi vylote pendo rake kwetu ofwe: Mwenyezimungu kampereká mulumwengu Mwanawé mmoja tu basi ipate tiinshi julu yake iye. ¹⁰ Pendo ri-woneka javi: siyo kwa kuwa ofwe timpenda Mwenyezimungu, fala kwa kuwa iye ndi atipendire ofwe, kâmpereká Mwanawé awe kafara yakutipatanisa naye kwa madambi etu. ¹¹ Wapendani wangu, kamba

[†] 3:9 Mbeyu ndi namuna ya mainsha mapya. * 4:4 "Arípo nkati yenu" ndi Roho wa Mwenyezimungu.

Mwenyezimungu vyaatipenda, nofwe novyo tijuzi tipendane. ¹² Manziro, aapo ammónire Mwenyezimungu. Tikipendana, Mwenyezimungu alungana nofwe, na pendo rake ritimiziwa kati yetu.

¹³ Tukwijiwa kuwa tikilungana naye na iye alungana nofwe javi: kwa kuwa katipa ofwe Roho wake. ¹⁴ Nofwe timmona na timwakikisha kuwa Baba kampereka Mwanawe awe Nvushi wa mulumwengu-mu. ¹⁵ Mwenyé kwakikisha kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu, Mwenyezimungu kawa nkati yake, na iye kawa nkati ya Mwenyezimungu.

¹⁶ Tukwijiwa na titumaini pendo raatipenda Mwenyezimungu. Mwenyezimungu ndi pendo. Munu asaka kuwa onse ari nkati ya pendo kawa nkati ya Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu kawa nkati yake.

¹⁷ Kwa javyo, pendo ritimiziwa kati yetu, ipate tiwe nawo uhakika suku ya Kiyama. Ndi javyo konta kamba vyaari Almasihi, nofwe tiwa novyo mulumwengu-mu. ¹⁸ Aupo wofi nkati ya pendo, fala pendo kamilifu rikwefya wofi kunundu. Konta wofi úlungana na hukumu, na mofi onse, pendo rake arinamba kukamiliika.

¹⁹ Ofwe típenda konta Mwenyezimungu ndi ntanzi kutipenda. ²⁰ Ikiwa munu kaamba: "Nímpenda Mwenyezimungu", fala amwina nduye, eyo munu-yo nlongo. Avi iye nduye waari kummona aampenda, futi Mwenyezimungu saammona? ²¹ Na tanawo eyi ámuri-yi yaatipa ofwe javi: ampénda Mwenyezimungu, ajuzi ampende nduye novyo.

5

Ushinda julu ya ulumwengu

¹ Piya wenye kunkubali Insa kuwa Almasihi, wana wa Mwenyezimungu, na piya wenye kumpenda Baba, wáwapenda novyo wanawe. ² Tukwijiwa kuwa tiwapenda wana wa Mwenyezimungu javi: tikimpenda Mwenyezimungu na tikifulata ámuri zake. ³ Kamana eyi ndi namuna yolota kuwa timpenda Mwenyezimungu: tifulata ámuri zake. Na ámuri zake sizo zakurigariga. ⁴ Kamana piya wapongoriwe upya na Mwenyezimungu washinda ulumwengu-wu. Newu ndi uwezo

wakushinda ulumwengu-wu: kwamini kwetu. ⁵ Ashínda ulumwengu-wu ndi wepi? Ashínda ndi akubáli kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu.

Ushahidi kuhusu Insa Almasihi

⁶ Insa Almasihi ndi olootiwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu julu ya kooziwa na maji, na julu ya damu itawanyike pansalaba. Iye oolotiwe kwa maji tu basi, ila kolotiwa kwa maji na damu. Roho wa Mwenyezimungu ndi amwakikisha, konta Roho-yo ndi ari na ukweli. ⁷ Viwapo vinu vitatu vilavya ushahidi: ⁸ roho, maji na damu*. Vyo vitatu-vi piya vilavya ushahidi moja. ⁹ Kwa kuwa tikubali ushahidi wa wanadamu, itibidi tikubali ushahidi wa Mwenyezimungu uri na faida pakulu. Kamana ewu ndi ushahidi waalavire Mwenyezimungu kuhusu Mwanawe.

¹⁰ Mwenyé kunkubali Mwana wa Mwenyezimungu kanawo ewo ushahidi-wo mmoyo mwake. Saankubali Mwenyezimungu onse ámmona ulongo, konta aakubali ushahidi waalavire Mwenyezimungu kuhusu Mwanawe. ¹¹ Ushahidi wawenye ndiwi: Mwenyezimungu katipa mainsha a milele, na eyo mainsha-yo ndi kati ya Mwanawe. ¹² Ári nkati ya Mwana kanawo mainsha a milele. Saari nkati ya Mwana wa Mwenyezimungu aana mainsha a milele.

¹³ Evi vinu-vi nukwandikirani umwe munkubálire Mwana wa Mwenyezimungu-mwe, ipate mwijiwe kuwa muwa nawo mainsha a milele. ¹⁴ Uhakika watiri nawo mbere ya Mwenyezimungu ndiwi, kuwa tikinlebelia kinu sawa-sawa vyavimwajibu, iye atisikira. ¹⁵ Visitoshe, tangu patijiwe kuwa catinlébelia conse atisikira, tukwijiwa kuwa vyatinlebelia, tipata.

¹⁶ Munu akimmona nduye akikola dambi saimwitisira kifo, iye anlebele ka Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu akumpa mainsha. Nukwamba kuhusu ware wakóla dambi saiwitisisra kifo. Iwapo dambi yakwitisira kifo, siyo dambi-yo yanisema kuwa walebeleli ka Mwenyezimungu. ¹⁷ Piya vitendo vya ubaya vyonse vya madambi. Ila novyo-sivyo, awapo madambi saamwitisira munu kifo.

¹⁸ Tukwijiwa kuwa kila munu apogoriwe upya na Mwenyezimungu onse

* ^{5:8} Mandiko mengine asema: "Baba, Nsemi, na Roho Takatifu" fala mandiko meema asema "roho, maji, na damu".

aazidi kukola dambi, ila asungiwa na ire apongóriwe na Mwenyezimungu[†], Mbaya[‡] aakidiri kunkumbula.¹⁹ Tukwijiwa kuwa tiwa wa Mwenyezimungu, na ulumwengu nzima-wu umilikiwa na Ibilisi.²⁰ Tukwijiwa novyo kuwa Mwana wa Mwenyezimungu kâja, katipa fahamu ipate timwijiwe mwenyé ukweli. Nofwe tilungana naye Mwenyé ukweli, Mwana wa Mwenyezimungu, Insa Almasihi. Iye ndi Nlungu wakweli na nviriro wa mainsha a milele.²¹ Wasimana wangu, more-more milungu sairi yakweli!

[†] 5:18 “Ire apongóriwe na Mwenyezimungu” ndi Insa. [‡] 5:18 “Mbaya” ndi Ibilisi.

Waraka 2 ya Yahaya

Mwanzo

Walii Yahaya kandika eyi waraka-*yi* mwinsho wa sekulu ya kwanza ipate awakumbuse wenyé kwamini kuhusu inlimu saina deretu yereziwe nkitalu ca waraka yakwanza ya Yahaya. Nkati ya eyi waraka-*yi* iye akumbusa novyo kuwa wenyé kwamini awajuzi kuwafungurira miryango wanlimu walongo wari kufuja kwamini kwavo. Iye akwamba kuwa wanu wakiwa na umaja kuhusu tabiya yakuja na ukomu wa jamati uwepo umója wa ukweli kati yawo.

¹ Omi Yahaya, nlongozi wa jamati, eyi waraka-*yi* nankuwandikira wanu wa jamati itondoriwe na Mwenyezimungu* waniwapenda kweli-kwelini. Sumi basi nukupendani fala piya wenyé kwijiwa ukweli, newo novyo wakupendani, ² konta ukweli uwa nkati yetu sambi-pa, na úzidi kuwa nafwe daima milele.

³ Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Insa Almasihi Mwanawe, watijanliye re-hema na salama na watiwonere utungu, nkati ya ukweli pamoja na pendo.

⁴ Níwa radi pakulu kuwonana na wanu wamojawapo kati ya jamati† yenu wakufulata ukweli, kamba vyaatamurire Mwenyezimungu Baba wetu. ⁵ Sambi nukulebela mama‡, sikuwa eyi ámuri-*yi* nyipyä, ila ndi ámuri yatipokerere tangu mwanzo, kuwa tipendane. ⁶ Na kupendana ndiku, kufulata ámuri za Mwenyezimungu. Kamba vyamusikire tangu mwanzo, ámuri yake ndi-*yi*: mupendane.

⁷ Wawapo wanu wengi wawenye walongo wenera ulumwengu nzima-wu. Ewo awakubali kuwa Insa Almasihi kësuka mulumwengu-mu kamba mwanadamu. Munu afúnda javyo kankuwatenveya wanu, ndi aduwi wa Almasihi. ⁸ Rinang'anizireni cusukupoteyeni camukorere§ kazi pakulu, ila mupokerere thawabu yenu kamili.

⁹ Munu ongéza vyaafundire Almasihi,

aafulata kufunda kwake, munu-*yo* aalunga na Mwenyezimungu. Fala munu afuláta vyaafundire Almasihi, alungana na Baba pamoja na Mwana*. ¹⁰ Akíja munu kwenu akitowa kukufundani inlimu-*yi*, mmanyumba mwenu musimpokerere wala musiyeriwe naye. ¹¹ Kamana munu ayeriwa na munu-*yo* anlunga nkono vitendo vyake vibaya.

¹² Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyanisaka kukwambirani, fala sisaka kukwambirani nkati ya waraka. Kwasa javyo, nitumaini kuja kukuwonani, nisowere namwe uso-ka-wajji, ipate radi yetu itimiziwe.

¹³ Wenye kwamini wa jamati ya kuno†, newo novyo watondoriwa na Mwenyezimungu, wakuperekkerani salamu.

* 1:1 Kigeregu: "mwanamuka atondoriwe na Mwenyezimungu, pamoja na wanawe". † 1:4 Kigeregu: "wana".

‡ 1:5 Kigeregu: "mwanamuka apendiwa". § 1:8 Au: "catikorere". * 1:9 Mwenyezimungu pamoja na Insa.

† 1:13 Kigeregu: "wana wa nlumbowu".

Waraka 3 ya Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-^{yi} Yahaya kamwandikira Gayu, mmojawapo wa jamati zake. Kawa radi kwa sababu kawapokerera nnyumba mwake wanlimu wamojawapo wakerezanga Injili ya kweli. Fala Yahaya kakimiwa kuhusu mwananlume mojawapo saawapokerere wanlimu wakweli, kurisan-ganya neye Yahaya mwanyewe.

Eyi waraka-^{yi} ikolota kuwa kufunda ka ulongo na kwawanyana vikyofya pakulu nkati ya jamati. Kwa kukengera novi, Yahaya awarimbisa myoyo wenye kwamini ipate wapendane munu na mwensiwe, na watanze vyema.

¹ Omi, nkulungwa wa jamati, nankuk-wandikira eyi waraka-^{yi} mpendani wangu Gayu, wanukupenda kwa ukweli.

² Mpendani wangu, ninlebelia Mwenyez-imungu kuwa piya vyukwenendere sana, na uwe nkolu kamba vyauri nkolu nkati ya roho yako. ³ Niwa radi pakulu panisikire ushahidi wa wanduzetu wajire kulawa kwako, kuwa ungari nkati ya ukweli, kwankuzidi kufulata ukweli. ⁴ Cinitenzire radi pakulu ndi kusikira kuwa wanangu wangari wakiinshi wakifulata ukweli.

⁵ Mpendani wangu, pauwasunga wan-duzo wenye kwamini ingawa auwejiwa, kwankutenda vyema. ⁶ Ewo walayva ushahidi mbere ya jamati kuhusu vi-tendo vyako vya pendo vyauwolotere. Kwankutenda vyema kuwasaidiya nkati ya safari zaho kwa namuna zakumwajibu Mwenyezimungu. ⁷ Kamana watenda safari kwa ajili ya zina ra Almasihi, na awakubali kinu ca wanu sawari upande wa Mwenyezimungu. ⁸ Ndimana, ewa wanu-wa ofwe itibidi tiwasaidiye, ipate tiwe wenziwawo nkati ya kazi zaho zakwereza ukweli.

⁹ Nukukwandikirani futi umwe wanu wa jamati kuhusu mwaha-wu, fala Diyoterefi, kwa kuwa aritula kuwa mbere wa wanu piya, aakubali mamulaka angu. ¹⁰ Kwa javyo, nikija, nukuja kumoloterani vitendo vyake vya ubaya vyatisowerera ofwe.

Iye aawa radi kutenda javyo basi, ndi-mana akatala kuwapokerera wanduzetu. Visitoshe, ware wasáka kuwasaidiya, iye awakataza na awatuwisa njamati.

¹¹ Mpendani wangu, usifulatize nfano mbaya-wo, ila fulatiza meema. Aténda meema, wa Mwenyezimungu. Aténda ubaya, aamwijiwa* Mwenyezimungu.

¹² Kuhusu Demetiriyu, wanu piya wansow-erera meema, na ukweli ukolota kuwa iye kankutenda vyema. Kuhusu iye, nofwe novyo timwakikisha, na uwe ukwijiwa kuwa ushahidi wetu wakweli.

¹³ Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyakukwambira, fala sisaka kukwambira nkati ya waraka. ¹⁴ Ila nirindra suku karibu kuwonana nawe, basi tisowera uso-ka-wajii.

¹⁵ Salama iwe nawe! Kuno marafiki waku-perekera salamu. Salamu marafiki zetu, kila mmoja.

* 1:11 Kigeregu: "aammwene".

Waraka ya Yuda

Mwanzo

Yuda akumbusa novyo kuhusu ware wengire wari njamati, fala wangari kupindula namuna ya kwereza Injili. Yuda atumira mifano mimojiwapo ya Miyadi ya Mida yakuwolota ware wakatala mamulaka wakenendera kutenda mambo mabaya.

Dalili Yuda akiwa nduye Yakobu, nduye Insa. Eyi waraka-*yi* yandikiwa kiyasi ca mwaka 69 bandi ya Almasihi.

¹ Omi Yuda, ntumisi wa Insa Almasihi, nduye Yakobu. Eyi waraka-*yi* niwandikira piya wetíwe, wapendíwe na Mwenyezimungu Baba, na wasungiwa na Insa Almasihi. ² Huruma, salama, na pendo viwe namwe kwa wingi.

Hukumu za wanlimu walongo

³ Wapendani wangu, níkiwa nawo juhudí ya kukwandikirani kuhusu kuvuka katiri nawo piya-fwe. Fala sambi niwona kuwa isakikana pakulu nukwandikireni murimbe mukengere ukweli wa kwamini kawagabiziwe mara moja kwa daima watakatifu. ⁴ Kamana wanu wamojawapo sawakubali waringiza kati yenu. (Vyandikiwa tangu mida kuwa wakuja kutenda javyo, ndimana wahukumiwa.) Ewo wakwamba kuwa rehema ya Mwenyezimungu itasa kuinshi na lukware. Visitoshe, ewo wantula minyongo Mwenye wetu, Insa Almasihi, Mwanlimu mmoja tu basi.

⁵ Sambi, nisaka nukukumbusireni, ingawa mukwijijiwa sana-sana, kuwa Mola akuja kuwashukumu wanu sawantumaini iye. Kumbukirani kuwa mida iye ká-wombola umati inti ya Miswiri, fala ikisa kawapoteza sawakintumaini. ⁶ Na malaika watupire mipaka ya mamulaka wanyewe, watipuka mahala mwawo, Mwenyezimungu kawafunga milele nkisi, warinde mpaka suku ya Kiyama. ⁷ Wakumbukireni novyo wanu wa makaya a Sodoma na

* 1:9 Mikayilu akisaka ejije kuwa nani asaka kubaki na mwiri wa Musa. † 1:11 Kaini amulaye nduye. Ona Mwanzo 4:5-8. ‡ 1:11 Ona Isabu 22:5,7; 2 Peduru 2:15. § 1:11 Ona Isabu 16:1-3, 31-35. * 1:12 Ngalawa ikwera ongwa, ipanjika, itota. Au mana ake nkiebraniya dalili “baka mmwiri”. † 1:12 Walavya tamaa yakuwapa wanu vinu vingi vyawenye, fala ewo awampa munu kinu.

Gomora na makaya jirani. Kwa namuna mmoja, wâtendire kila namuna ya lukware, wâfulata wâjibu wawo mbaya. Kwa javyo, ewo wahukumiwa na moto wa milele, kuwa nfano kwetu ofwe.

⁸ Kwa namuna mmoja, wanlimu walongo-wa wamba kuwa ijesukira ruhuya, ndimana wankutenda lukware, wankuwakejeli wenye mamulaka, na wankuwakufurira viyumbe vy a pinguni.

⁹ Fala anta Mikayilu noyo, nkulungwa wa malaika, paakikaidiyana na Ibilisi kuhusu mwiri wa Musa*, iye aanlongopere kwa kukufuru, ila kaamba: “Mola akuhukumu!” ¹⁰ Fala ewa wanu-wa wâkulufurira vinu sawejiwa. Wawa kamba manyama sawana ankili, mwinsho wâpoteziwa konta wâfulata vyawawónanga.

¹¹ Walaniwe ewo! Kamana wanfulatiza Kaini†, na washugulukira kukosa kamba Balamu‡, watenda kinu cisaka kuwa conse wapate faida. Wapoteziwa kamba ware wabishane na Kora§. ¹² Ewa wanu-wa, pawajumana namwe kurya nkati ya pendo ra Mwenye, awawa na inshima, warisunga wanyewe. Ewo maongwa akofya a mbahari.* Ewo mawingu saana nvula, akuveverusiwa na mepo.† Ewo miti saipa visumo mirongo yawo, mizipe yawo ifufuriwa, ndimana wafwa mara mbiri. ¹³ Wawa kamba maluwimbi makulu a mbahari, vyaalavira julu makovu ya aibu yawo. Wawa kamba nondwa zenenda bila ámuri. Mwinsho wawo ndi kisi ca milele.

¹⁴ Kuhusu ewa wanu-wa, Henoki (ujukulu wa Adamu, zipita tarehe saba bandi ya Adamu) kabushuru. Iye kaamba: “Sikirizani, Mola akuja na wanu wake takat- ifu, alufu ka maalufu.

¹⁵ Iye akuja kuwalamula wanu piya. Akuja kuwashukumu wabaya kwa piya vi- tendo vyawo vibaya vyawatendire kwa namuna mbaya, na kwa piya usemi wakofya wakubishana na Mola wasasowere wamádambi wabaya ware.” ¹⁶ Ewa wanlimu walongo-wa daima waduguda na warishuku. Wafulata wâjibu

* 1:9 Mikayilu akisaka ejije kuwa nani asaka kubaki na mwiri wa Musa. † 1:11 Kaini amulaye nduye. Ona Mwanzo 4:5-8. ‡ 1:11 Ona Isabu 22:5,7; 2 Peduru 2:15. § 1:11 Ona Isabu 16:1-3, 31-35. * 1:12 Ngalawa ikwera ongwa,

ipanjika, itota. Au mana ake nkiebraniya dalili “baka mmwiri”. † 1:12 Walavya tamaa yakuwapa wanu vinu vingi vyawenye, fala ewo awampa munu kinu.

mbaya, usaka kuwa onse. Wasowera wakiridäi baina, wawapendeleya wenzi-wawo wapate faida yaho tu basi.

Muwe waminifu

¹⁷ Fala umwe, wapendani wangu, kumbukirani vyawereze mawalii wa Mwenye Insa, Almasihi. ¹⁸ Ewo waamba mida kuwa suku za mwinsho-zi, wawapo wanu wakukejeli, wainshi watimize wájibu wawo mbaya bila ibada. ¹⁹ Ndi nowo wakushongezerani mwawanyike kati yenu. Ewo awainshi na Roho Takatifu, wainshi kibinadamu tu basi. ²⁰ Fala umwe wapendani wangu, zidini kujenga mainsha enu julu ya kwamini kwenu takatifu kukulu, zidini kulebela duwa mulongoziwe na Roho Takatifu. ²¹ Ikalani nkati ya pendo ra Mwenyezimungu, mukirindira huruma ya Mwenye wetu Insa Almasihi, mupate mainsha a milele.

²² Wengine wari na dana ya kwamini, wa-tendereni huruma. ²³ Wengine wavusheni, kwa kuwalavya pamoto. Wengine muwawonere huruma fala roperezeni asukupateni madambi awo. Vikukimeni vitendo vyawo vyolotiya kwa nguwo zazo na mabaka a lukware.

²⁴ Basi sambi, ka noyo ari na uwezo wa kukusungani kugwa, ka noyo oka kukolotani na radi ulu samuna noda mbere ya utukufu wake, ²⁵ ka Mwenyezimungu mmoja noyo tu basi, Nvushi wetu julu ya Insa Almasihi Mwenye wetu, apewe utukufu, ubora, uwezo, pamoja na mamulaka, mwanzo wa mida na midada, sambi-pa, na daima milele! Aamina.

Ufunuri ka Yahaya

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na walii Yahaya paákiwa kisirwa ca Patimu, pepi ya mwani ya Turkiya. Waperekewiwa wenyewe kwamini wa jamati saba zikiwepo Aziya.

Mwanzo wa "Ufunuri" ziwapo waraka saba za Almasihi ka nozo jamati-zo. Nkati ya nozi waraka-zi kuwapo kulaizira, kukaidi, na kurimbisa moyo. Ikisa ziwapo ruhuza nyngi zawerye zitimiziwe kuhusu kulamuriwa ka wabaya. Usowezi-wu wanawo alama nyngi. Jamati yakutabika fala itumaini mwinsho kushinda ka Insa, Nfalume wa Mafalume. Ubishi wa wabaya ufika mwinsho, na ikuja kuwepo bingu nyipya na ulumwengu mupya, Mwenyezimungu paasaka kutawala nfululu mulumwengu-mu.

Yahaya kandika "Ufunuri" kiyasi ca mwaka 95 bandi ya Almasihi.

Mwanzo

¹ Ewu ndi ufunuri wa Insa Almasihi wapewe na Mwenyezimungu kuwolotera watumisi wake vinu viri karibu kukuna. Insa kejwisa ufunuri-wu julu ya kuntuma laika wake kuka kumwambira Yahaya, ntumisi wake. ² Yahaya kalavya ushahidi kwa piya vyawonire: usemi wa Mwenyezimungu na usemi wa Insa Almasihi.

³ Heri afyoma pakulu-pakulu na heri wasikira, masemo a unabii-ya, na vyandikiwe-vyo watula mmoyo, kamana wakati wavija kukuna piya-vi uwa karibu.

Salamu piya jamati

⁴ Omi Yahaya. Eyi waraka-ysi nikwandikira jamati saba za Aziya*.

Mwenyezimungu, Roho Takatifu, na Insa Almasihi wakupeni rehema na salama!

Mwenyezimungu ndi Nlungu wa rero, na wa ijana, na wa makeshamungu.

Roho Takatifu ndi Roho kamili†, mbere ya kiti ca Mwenyezimungu.

* ^{1:4} Wakati-wo Aziya ikiwa zina ra porovinsiya mmoja nkati ya ufalume wa Roma. Rero inti-yo ndi upande wa Turkiya. † ^{1:4} Kigeregu yandikiwa "roho saba", fala isabu yasaba m'Mandiko mana ake "kamili". ^{‡ 1:8} "Alufu na Omega" mana ake "ntanzi na wamwinsho". § ^{1:10} "Suku takatifu" ndi Jumapiri.

⁵ Insa Almasihi ndi shahidi mwaminifu, ndi anzire kufufuka nkifo, na ndi nkulu wa piya mafalume wa mulumwengu-mu.

Piya swifa apewe Almasihi atipenda na atombore nkati ya madambi etu julu ya kutawanya damu yake. ⁶ Iye katitula ofwe tiwe umati wa walongozi wa dini wakuntumika Mwenyezimungu, Baba wake. Iye Almasihi apewe utukufu daima milele! Iye atawala daima milele!

⁷ Sikirizani! Insa akuja na mawingu, na wanu piya wakuja kummona, anta na ware wansomire. Na wanu wa marikolo piya mulumwengu-mu wakuja kunririra. Jayvo ndi vyavija kukuna. Aamina!

⁸ Mola Mwenyezimungu akwamba javi: "Omi ndi Alufa na Omega‡." Iye ndi Nlungu wa rero, wa ijana, na wa makeshamungu, Mwenye uwezo piya.

Ruhuya ya Almasihi

⁹ Omi Yahaya, nduyenu na mwenzenu nkati ya tabu, ufalume, pamoja na kuhitamili, kwa sababu ya umoja wetu wakulungana na Insa. Kwa sababu ya kutangaza habari za Mwenyezimungu na kwereza kuhusu Insa, niperekwa kisirwa cakwitiwa Pátimo. ¹⁰ Suku moja, suku takatifus, Roho wa Mwenyezimungu kanisikira, na nisikira nyuma yangu shauti ulu ikivuma kamba baramanda, ¹¹ ikamba javi: "Vyausaka kuwona-vyo, andika kanshokoto, upereke ezi jamati saba-zi: Efazu, Samuruna, Perigamu, Tiyatira, Saridi, Filadelifiya pamoja na Layodikeya."

¹² Nizungunuka kunang'aniza shauti ikisowera nami ire. Nakuzungunuka, niwona vinara saba vya kandiyera za oru. ¹³ Na kati ya vinara-vyo, ákiwapo munu wa umbo wa mwananlume, ákiwa Binadamu wa Binguni. Kavala anzu nrefu, na karifunga ukanda wa oru pakifuwa.

¹⁴ Kiswa cake na nywiri zake zíkiwa nyelupa vu kamba pamba au bafuta, na maso ake akikorera kamba malulimi a moto.

¹⁵ Maulu ake aking'anira kamba shaba yakwipikiwa pamoto, na shauti yake ikiwa ulu kamba vyavuna maluwimbi makulukaku vyausa mwamba. ¹⁶ Ninkono nriro wake kasukula nondwa saba. Nkanywa

mwake mukilawa upanga wakunoriwa kuno-na-kuno, na uso wake uking'anira kamba nsana kirungu-rungu ca juwa.

¹⁷ Panimmonire, ningwirira mmaulu mwake, nifwa nkukuzimu. Fala iye kanitula nkono nriro, akinambira: "Usope kinu! Omi niwa ntanzi na wa mwinsho,¹⁸ ndi ire ari hai. Nifwa, fala sambi nankuinshi milele. Omi nanawo mamulaka^{*} julu ya kifo na julu ya Kuzimu.¹⁹ Kwa javyo, andika vyauwonire, vyaviri sambi-pa, na vija kukuna bandi ya evi.²⁰ Eya ndi mana a siiri ya nondwa saba zauwonire upande wangu wa nkono nriro, na mana a siiri ya vinara saba vya oru: nondwa saba ndi malaika wa jamati saba, na vinara saba ndi jamati saba-zo."

2

Waraka ziperekwiwa jamati saba

Ka waEfezu, jamati saina pendo

¹ Mwandikire laika wa jamati ya Efezu javi:

Eyi ndi habari ya ire asukure nondwa saba nkono nriro, ire enenda kati ya vinara saba vya oru.

² Nukwijiwa vitendo vyako, kazi yako ngumu na kuhitamili kwako. Nukwijiwa kuwa auwavumirira wabaya, uwatunza wanu waritula kuwa mawalii fala sawari, na uwawonerera kuwa walongo.³ Unitabikira na imani, na aikwisire niya yako kwa sababu ya zina rangu. Kweli, ausokerere,⁴ fala ciwapo kinu kimoja julu yako: aupenda kamba pakwanza. ⁵ Kumbukira vyaukenendanga sana na sambi-pa vyawisirize kugwa. Tubiya uinshi kamba vyaukiinshi pakwanza. Ukitowa kutubiya, nukuja kwako uwe, nilavya uralu wako mahala pauri-po.⁶ Novyo-sivyo, kwanawo kinu kimoja cautenda sana: vikukima pakulu vitendo vya Wanikolayi, nomi novyo vinikima.

⁷ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati. Wája kushinda-wo, niwapa kurya visumo vya Muti wa Uhai, uri mpeponi ya Mwenyezimungu.

Ka waSamuruna, jamati yakulumbatiwa

* 1:18 Kigeregu: "mifungulo". * 2:11 Kigeregu: "kifo capiri".

⁸ Mwandikire laika wa jamati ya Samuru na javi:

Eyi ndi habari ya ire ntanzi na wa mwinsho, ire awfire fala kafufuka kawa hai tena upya.

⁹ Nukwijiwa kuwa kulumbatiwa na kuwa masikini, fala kusema kweli, kuwa tajiri. Nukwijiwa masemo a ulongo vyawamba ware waritula kuwa Mayahudi fala siwo, ila ndi bunge ra Ibilisi.¹⁰ Usope vinu vyawuja kutabika. Onani, kati yenu umwe, wamojawapo Ibilisi akuja kuwataya nkalaboshu ipate awayerere. Mukuja kulumbatiwa muda wa suku kumi. Basi, zidini kuwa waminifu anta paisakikana kuwa mufwe. Nukuja kupupani tuzo rikulu ra uhai wa milele.

¹¹ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati. Wája kushinda-wo awaja kuhukumiwa na kifo ca milele*.

Ka waPergamu, jamati iwasa wanu kwambudu maswanamu

¹² Mwandikire laika wa jamati ya Perigamu javi:

Eyi ndi habari ya ári na upanga wakunóreka kuno-na-kuno.

¹³ Nukwijiwa pawikala, mahala Ibilisi paari nawo kit. Novyo-sivyo, anta suku za Antipa, shahidi wangu kamili fu koolaiwa pakiwa kati yako, mahala peekala Ibilisi, uwe kusukula zina rangu, aukatare kunitumaini.¹⁴ Fala viwapo vinu vimojawapo julu yako. Kati yako wawapo wandalire Balamu akinfundanga Baraki ngano kuhusu namuna zakuwatenza walziraeli wakore dambi. Balamu ákiwfundanga walziraeli kurya nyama zakulaviriwa kafara maswanamu, na ákiwfundanga uzinzi.¹⁵ Kwa namuna mmoja noyo, kati yako wawapo novyo wamojawapo wari kufulata inlimu ya Wanikolayi.¹⁶ Basi sambi, tubiya! Ikiwa autubiye, nukulawirira gafula kati yako, na nowo wamatambi-wo, niwahukumu na upanga. Upanga-wo ndi usowezi wakulawa nkanywa mwangu.

¹⁷ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati. Wája kushinda-wo, nukuja kuwapa maná afisiwe. Visitoshe, nukuja kuwapa

riwe relupa, mwarandikiwe zina ripya, se-jiwa munu sairi asaka kupokerera.

Ka waTiyatira, jamati ya kuwasa wanu kutenda ubaya

¹⁸ Mwandikire laika wa jamati ya Tiyatira javi:

Eyi ndi habari ya Mwana wa Mwenyez-imungu, ire ári na maso akukorera, na maulu akulanda shaba yakusuwiwa.

¹⁹ Nukwijija vitendo vyako: pendo rako, kwamini kwako, kazi yako, pamoja na kuhitamili kwako. Nikiwijija kuwa vitendo vyako sambi-pa vyema koliko vyakwanza. ²⁰ Fala ciwapo kinu kimoja julu yako: kumwassa mwanamuka mmoja kawasisa watumisi wangu njira ya ukweli. Iye ndi kamba Jezabeli, aritula kuwa nabii, kumbe kawankuwatesa wafulati wangu, akiwfunda lukware na warye cakurya ca kafara ya maswanamu. ²¹ Nimpa atuwa yakutubiya, fala aasaka kwasa lukware rake. ²² Ona, nimwefya pakinanda alware, na ware waténda lukware naye niwatabisha pakulu, ikiwa awatubiya vitendo vyake.

²³ Na wafulati wake[†] nukuja kuwolaya, wafwe. Kwa namuna-yi, piya jamati zikuja kwijiwa kuwa omi ndi nijiwa mawazo pamoja na moyo wa kila munu. Na kila mmoja nukuja kunripa kwa kazi yake. ²⁴ Ila ka wanu wengine wekala Tiyatira, ware sawafulata inlimu ya ulongo-yo, ware sawejiwe "vitendo vijiwikana na Ibilisi", ka wanu-wo niwa nawo habari nyengine: Sukusukuzani nzigo tena, ²⁵ ila ikalani na ukamilifu wakweli wamuri nawo, mpaka panisaka kuja. ²⁶ Wája kushinda-wo na wafulata nafsi yangu mpaka mwisho, nukuja kuwapa mamulaka julu ya mataifa, ²⁷ ipate wawataware na ngombo ya cuma, nakuwavunja kipande-kipande kamba viyungu vya utope. ²⁸ Na niwesusira novyo ng'andu, alama yakushinda.

²⁹ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye ja-mati.

3

Ka waSaridi, jamati ibakire aba javi kufwa

¹ Mwandikire laika wa jamati ya Saridi javi:

[†] 2:23 Kigeregu: "wanawe".

Eyi ndi habari ya ire ári na roho saba za Mwenyezimungu pamoja na nondwa saba.

Nukwijija vitendo vyako, kuwa ukwiji-wikana kuwa jamati yanguvu iri hai, fala kusema kweli kufwa. ² Rinang'anizire! Rimbisa cibakire ciri karibu kufwa-co, kama sisingane kazi zenu kamili mbere ya Mwenyezimungu. ³ Kumbukira ukweli wausikire; tubiya na fulata! Ikiwa auri-nang'anizire, nukuja upesi kamba mwivi, sawijiwa anta aba wakati wanija kwako.

⁴ Novyo-sivyo, kwanawo wamojawapo sawatayire noda nguwo zavo kwa vi-tendo vibaya. Wákwenenda nomi wavarire nguwo nyelupa kwa kuwa wanawo haki yakutenda javyo. ⁵ Wája kushinda javyo-wo wakuja kuvala nguwo nyelupa. Sishubutu kufuta mazina awo nkitabu ca uhai, na nukuja kuwatangaza mbere ya Baba wangu pamoja na malaika wake kuwa ewo wangu.

⁶ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye kwamini njamatati.

Ka Filadelifiya, jamati yakwaminika

⁷ Mwandikire laika wa jamati ya Filadeli-fiya javi:

Eyi ndi habari ya ire takatifu na nsema-kweli. Iye ndi ari nawo nfungulo wa nfalume Daudi. Iye caafungula, aapo afunga. Iye caafunga, aapo afunga.

⁸ Nukwijija vitendo vyako. Ona, mbere yako nifungula nryango, aapo wakukidiri kufunga. Kuwa mwepepe, fala ufulata usemi wangu, aukatare zina rangu. ⁹ Ona! Nukuja kuwashurutisa wari upande wa Ibilisi, walongo, waritula kuwa Mayahudi fala sawari, niwakokoresa mmaatu mwako. Wakuja kwijiwa kuwa uwe ndi wanukupendire. ¹⁰ Kwa kuwa kwankufulata ámuri zangu za kuhitamili, nukuja kukukengera nkati ya muda nkulu wakuyereriwa úri karibu kufika, pawaja kuyereriwa wanu piya wa ulumwengu-wu. ¹¹ Ona! Nukuja wala sikawa. Zidi koloka na kwamini kwako ipate asilawirire wa kukuvela lemba rako ra ushindi. ¹² Wája kushinda-wo nukuja kuwa-wona kamba maribwi a nyumba takatifu ya Nlungu wangu, mahala pawatowa ku-lawa tena. Myoyo yaho niwandika zina ra Nlungu wangu, na zina ra kaya ulu ya Nlungu wangu, Yerusalem nyipyia yaaja

kwisuka Nlungu wangu kulawa mbinguni. Na ewo wakuja kwandikiwa zina rangu ripyा.

¹³ Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenyе ja-mati.

Ka waLaodikeya,jamati ya kuridāi

¹⁴ Mwandikire laika wa jamati ya Layo-dikeya javi:

“Eyi ndi habari ya ire etiwa ‘Aamina’, shahidi wakwaminika na nsema-kweli*. Julu ya iye, Mwenyezimungu komba vinu piya.

¹⁵ Nukwijija vitendo vyako, kuwa auzizza-ma wala aulunguza. Nanga viwa vyema unazizima au unalunguza! ¹⁶ Fala kuwa kamba maji antukuta, sazizima wala salun-guza, ndimana nukuja kukutapika nkanywa mwangu. ¹⁷ Kamana ukwamba: ‘Niwa tajiri, niringaniriwa, sina shaka na kinu.’ Fala aurifahamu kuwa auna kinu, kuwa nkosofu na masikini, kupanjika maso na kuwa diki. ¹⁸ Nukulanga uze oru musu kwangu omi, oru yakuswafifa pamoto, ipate uwé tajiri. Uze nguwo nyelupa ipate uvare, usiriwonere haya diki yako. Na uze tiba uritaye mmaso ipate uwone sana. ¹⁹ Omi ndi mwénye kuwasutumu na kuwatubisa waniwapenda. Basi, tendani juhudji, na tubiyani!

²⁰ Ona! Niwa panryango, nankulomba hodi. Munu akisikira shauti yangu, ak-ifungula nryango, nikwingira nnyumba mwake, na tikurya pamoja kamba munu na rafiki yake. ²¹ Wája kushinda-wo, ni-warifu wekare nomi pakiti cangu, kamba omi novyo vyanishindire, nikikala na Baba pakiti cake.

²² Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenyе ja-mati.”

4

Mwenyezimungu pakiti cake

¹ Bandi ya kuwona evi vinu-vi, niki-nang'aniza, we! Niwona nryango uri wanu mbinguni, na shauti mmoja noyo yanisikire pakwanza, nisikira ikisowera nomi kamba kuvuma ka baramanda, ikamba: “Njo julu kuno! Nukolotera vijuzi kukuna bandi ya evi vinu-vi.” ² Kwa mpunde noure, Roho wa Mwenyezimungu kanilongoza, niwona

kiti kimoja cituriwe mbinguni, ekare mmo-jawapo nopo. ³ Ekare pakiti-vo akimensa-mensa na nuru ngema pakulu ya rangi nyeundu na ya niri*. Kiti-co cizunguriziwa na kipiji cikimensa kamba riwe ra rangi ya masamba. ⁴ Kiti-co cizunguriziwa na viti shirini na vine, novyo viti-vyo wekala wakulungwa shirini na wane, wawala nguwo nyelupa na nkiswa warikonga malemba a oru. ⁵ Pakiti pare pakimensa na pakididima gidi-gidi-gidi. Mbere ya kiti-co, zíkiwapo kandiyeru saba zikikorera, zikilawa malulimi a moto waku-lunguza: ezo ndi Roho saba za Mwenyez-imungu. ⁶ Mbere ya kiti-co, cikiwepo kinu cakulanda bahari ya viduru, yakulangala vú kamba diamante.

Na kati-kati ya kiti-co na nanyenje, viki-wapo viyumbe hai vine, vya maso mengi, mbere na nyuma. ⁷ Kiyumbe hai wak-wanza-vo kanlanda simba, wapiri kan-landa ng'ombe ntoto, watatu uso wake úkiwa kamba wa binadamu, na wane kan-landa namwewe akiruka. ⁸ Viyumbe hai wane ware, kila mmoja ákiwa nawo mbawa sita, na mbawa-zo zíkiwa nawo maso kila upande, nkati na panja. Ewo wakimba nsana na usiku, sawanyamala:

“Takatifu, takatifu, takatifu ndi Mola,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenye wa ijana, wa rero, na wa make-shamungu.”

⁹ Viyumbe hai vine vire vintukuza na vin-sifu na vinshukuru ire ekare pakiti ire, ári kuinshi daima milele. ¹⁰ Pavitendire javyo, wakulungwa shirini na wane ware wakirig-wisira pansi, wakintukuza mwénye ekare pakiti ire, ainshi daima milele. Malemba awo wakikongola wakefya sini ya kiti, kuno wakamba:

¹¹ “Bora wakupokerera utukufu, swifa, na uwezo
nduwe, Mwenye wetu, Nlungu wetu,
konta uwe ndi umbire vinu piya.
Piya vyumbiwa na viwapo, kwa kusaka
kwako.”

* 3:14 Ona 19:11. * 4:3 Kigeregu: “kamba mawe a faida pakulu a jaspe na sardoniki”.

5

Uwezo wa Kondoo wa Mwenyezimungu

¹ Sambi, niwona munkono nriro wa ire ekare pakiti ire kitabu kimoja cakushokotiwa, candikiwa nkati na kunja, cimamatiziwa selu saba. ² Ikisa nimmona laika wanguvu, akereza na shauti ulu: “Nani ari na haki ya kumamatula selu-zì afungure eci kitabu-ci?” ³ Fala simbinguni, wala mulumwengu-mu, wala sini ya ardhi, awerepo mwenyé haki wakufungula kitabu cire, kuwona caandikiwe nkati.

⁴ Nikirira pakulu konta awerepo mwenyé haki wakufungula kitabu cire, kuwona caandikiwe nkati. ⁵ Fala nkulungwa mmoja* kanambira javi: “Usirire! Ona, iye akwitiwa ‘Simba wa Rikolo ra Yuda’, iye njukuluwe nfalume Daudi, iye kashinda, kanawo haki yakumamatula selu saba kufungula kitabu-co.”

⁶ Ikisa ninang'aniza, nimmona mmoja kati-kati ya kiti, kazunguriziwa na viyumbé hai wane ware pamoja na wakulungwa ware. Wanimmonire-yo ákiwa Kondoo kemira wakulanda kuulaiwa. Kondoo-yo ákiwa nawo manyanga saba na maso saba, ndi roho saba za Mwenyezimungu ziperekwiwe mulumwengu-mu piya. ⁷ Kondoo-yo akinfika karibu ekare pakiti ire, akitwala kitabu caásukure nkono nriro cire. ⁸ Patwarire kitabu cire, viyumbé hai wane ware, pamoja na wakulungwa shirini na wane, wakikokora mbere ya Kondoo-yo. Kila mmoja ákiwa nawo kityatyá na vibakuri vya oru vyakwijala lubani, ndi duwa za wanu wa Mwenyezimungu.

⁹ Ewo wakimba nyimbo nyipya, wakamba:

“Uwe ndi mwenyé haki wakupokerera kitabu na kumamatula selu, konta kuulaiwa, na damu yako iwauza wanu

woke ka Mwenyezimungu, wanu wa piya marikolo na piya luga-zi, wanu wa kabilia piya pamoja na mataifa piya.

¹⁰ Ewo kuwatenda wawe umati† wa walongozi wa dini wantumike Nlungu wetu, na ewo wakuja kutawala mulumwengu-mu.”

* 5:5 Mmoja kati ya wakulungwa shirini na wane ware. Ona 4:10. † 5:10 Kigeregu: “ufalume”.

¹¹ Ninang'aniza, nisikira shauti za malaika wengi wazunguriza kiti cire, na viyumbé hai ware pamoja na wakulungwa ware. Isabu ya malaika ware wákiwa laki ka malaki, na alufu ka maalufu! ¹² Ewo wakimba pakulu-pakulu, wakamba:

“Bora wakupewa uwezo, mali, fahamu, nguvu, inshima, utukufu na swifa, ndi Kondoo oláiwel!”

¹³ Na niwasikira piya viyumbé wari mbin-guni, mulumwengu-mu, sini ya ardhi, mba-hari, na piya víkiwa nkati yavo, wakijibu na rimbo:

“Ka ire ekare pakiti pamoja na ire Kondoo, apewe swifa, inshima, utukufu, na uwezo, daima milele!”

¹⁴ Viyumbé hai wane ware wakitikiza: “Aamina!” Na wazee wakikokora waki-tukuza.

6

Selu sita

¹ Nikinang'aniza, nimmona Kondoo ire akimamatula selu mmoja kati ya selu saba zire, na ninsikira kiyumbe mmoja kati ya viyumbé hai wane ware akisowera na shauti ulu yakulanda kuditima, akamba: “Njo!” ² Ninang'aniza, nimmona kavalu mwelupa. Ampandire-yo ákiwa nawo upinde na kapewa lemba. Iye kalawa ashindire ipate akashinde tena.

³ Kondoo-yo, pamamature selu yapiri, ninsikira kiyumbe hai wapiri ire akamba: “Njo!” ⁴ Ikisa akilawirira kavalu mwengine, mweundu. Ampandire-yo kapewa upanga nkulu, na kapewa mamulaka a kupteza salama ya wanu mulumwengu, ipate wolayane.

⁵ Kondoo-yo, pamamature selu yatatu, ninsikira kiyumbe hai watatu akamba: “Njo!” Ninang'aniza, nimmona kavalu mwerufi. Ampandire-yo mmakono ka-sukula balansa. ⁶ Nisikira kamba shauti mmoja ikilawa kati ya viyumbé hai wane ware, ikamba: “Kilu mmoja ya tirigu au kilu natu za náni ndi nshahara wa suku moja. Na musaribu mafuta wala vinyu.”

⁷Kondoo-yo, pamamature selu yane, ninsikira kiyumbe hai waane akamba: “Njo!”
⁸Ninang'aniza, nimmona kavalu wa rangi ya masamba saikaluke. Ampandire-yo akitiwa “Kufwa” na kalongozana na ire wakwitiwa “Kuzimu”. Ewo wapewa mamulaka a kumiliki upande waane wa ulumwengu-wu, ipate wawolaye wanu na upanga, njala, ulwere, pamoja na manyamangalo.

⁹Kondoo-yo, pamamature selu yatanu, niyawona sini ya uralu wa kafara wanu wolaiwe kwa sababu yakutangaza habari za Mwenyezimungu, na kwa sababu ya ushahidi wawalavire. ¹⁰Ewo waweta na shauti ulu-ulu, wakamba:

“Nfalume wetu, uwe kuwa takatifu na nsema-kwel!

Ware wari mulumwengu-mu watawanya damu yetu,
 uwalamula rini? Uwaripa rini?”

¹¹Ikisa kila mmoja pare akipewa mavazi melupa. Na ewo wakambiriwa wapumure wakati aba mpaka itimiziwe isabu ya wenziwao waja kuulaiwa kwa sababu ya Insa. Kamana wawapo wanduzawo, watumisi wa Insa, waja kuulaiwa kamba vyawolaiwe ewo.

¹²Kondoo-yo, pamamature selu yasita, niwona, cilawirira kitikansi kikulu. Juwa rinukala pi kamba nguwo nyeruji za matanga, na mwezi utaduka, úkiwa mweundu pyú kamba damu. ¹³Nondwa za mbinguni zikipakatikira pansi kamba figu nete, kwa kuvunga mepo pakulu. ¹⁴Bingu ikikunjiwa-kunjiwanga kamba waraka ikilainika. Na kila mwango na visirwa vilawa mahala mwavíkiwa. ¹⁵Mafalume wa mulumwengu-mu na wenyé siyasa, wakulungwa wa masurudadu, matajiri, wenyé uwezo, watwana piya, pamoja na walungwana, warifisa mmajonga na mmapondo a mmyango. ¹⁶Ewa wakilebela myango na mapondo, wakamba javi: “Tigwirireni ofwe, mutifise baidi asitiwone ire ekare pakiti ire, na tiwe baidi ya nyongo ya Kondoo. ¹⁷Konta ire ekare pakiti, pamoja na Kondoo ifika suku yawo ulu yakuwa na nyongo. Nani aja kukidiri kwimira?”

¹Bandi ya evyo, niyawona malaika wane wemire mmoja-mmoja membe zonne za duniya-yi. Waziwiya mepo zonne za duniya-yi, zisivunge nrima wala mbahari wala mmuti mmojawapo. ²Nimmona laika mwengine tena, akilawirira upande wa malawira-juwa, ákiwa nawo selu ya Nlungu hai. Iye kawakuwira na shauti ulu pakulu malaika wane ware wawagabizire uwezo wa kwaribu duniya-yi pamoja na bahari, akiwambira javi: ³“Musaribu nrima wala bahari wala miti, satinawataya selu pacenye pawo watumisi wa Mwenyezimungu.”

⁴Nambiriwa isabu ya wanu wataiwe selu-wo, wákiwa alufu miya na arubaina na nne, wa piya marikolo a walzira:

⁵wataiwa selu wanu alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Yuda,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Rubeni,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Gadi,
⁶alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Aseri,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Naf-tali,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Man-ase,
⁷alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Simiyoni,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Lawi,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Isakari,
⁸alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Zabuloni,
 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Yusufu,
 na alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Benjami.

⁹Bandi ya evyo, niwona junudi ya wanu iliki nzima, wanu wengi sawawalangika. Wákiwa wa piya mataifa-ya, marikolo, kabila na luga, wemira mbere ya kiti na mbere ya Kondoo. Wavala mavazi melupa vu, wasukula makuti mmaakono, ¹⁰wakinyangula pakulu-pakulu, wakamba:

“Kuvushiwa kulawa ka Nlungu wetu,
 ekare pakiti cake,
 na kulawa ka Kondoo!”

¹¹Malaika piya wemira wazunguriza kiti cire, wazee, pamoja na viyumbe hai wane ware. Wasujudi mbere ya kiti cire kuno wakintukuzza Mwenyezimungu, ¹²wakamba:

"Aaminal! Swifa, utukufu, fahamu, shukurani, inshima, uwezo, na nguvu, mwanyewe ndi Nlungu wetu, daima milele.
Aamina!"

¹³ Nzee mmoja akinidairi javi: "Wanu wavarire mavazi melupa-wa wanani? Wankulawa ndepi?"

¹⁴ Nikinjibu: "Mwenye wangu, uwe ndi wijiwa!"

Basi iye akinambira: "Ndi ware iwaptire hali ya kulumbatiwa pakulu ware. Ewo wafula nguwo zowo, walangaza, julu ya damu ya Kondoo. ¹⁵ Ndimana wawa mbere ya kiti ca Mwenyezimungu, na wankuntumika mahala pake takatifi usiku na nsana. Na ire ekare pakiti akuwa pamoja nawo awakengera". ¹⁶ Aiawakola njala tena wala aiwakola nyotwa tena. Ariwoca juwa anta suku mmoja, wala awavujuka, ¹⁷ konta Kondoo ari mbere ya kiti-jo akuja kuwa Nsunga wawo. Iye awalongoza kumiviriro ya maji a uhai. Na Mwenyezimungu awafuta mmaso mwawo masozi piya."

8

Selu yasaba

¹ Kondoo-jo, pamamature selu yasaba, binguni muda wa nusu ora kukinyamazikana vi. ² Ikisa niyawona malaika saba wemire mbere ya Mwenyezimungu, wakipewa baramanda saba.

³ Laika mwengine akuka karibu, akimira mbere ya uralu wa kafara, ákiwa nawo kibakuri ca oru cakufukizira lubani. Akipewa lubani ringi rawenye ipate afukize pauralu wa oru mbere ya kiti, apereke pamoja na duwa za piya wenye kwamini. ⁴ Rosi ra lubani rire rikifuka mmakono mwa laika, rikikwera julu ka Mwenyezimungu pamoja na duwa zawenye kwamini zire. ⁵ Ikisa laika ire akitwala kibakuri cire, akijaza makala a pauralu are, akipakatisira pansi. Kwa javyo kukididima gidi-gidi-gidi, kukimensa, na cikitenda kitikansi.

Baramanda nne za hukumu

⁶ Sambi, malaika saba wákiwa nawo baramanda saba ware, kila mmoja akiritengeza ebiye.

⁷ Laika wakwanza ire kebiya baramanda yake, na nvula ya mawe na moto yakusanganyika na damu ikipakatisira

* ^{7:15} Kigeregu: "awatengera ema julu yawo".

pansi. Upande watatu wa ardhi ukilungula, upande watatu wa miti ukilungula, na piya minyani miwisi neyo novyo ikilungula.

⁸ Ikisa laika wapi kebiya baramanda yake. Kinu kamba mwango nkulu wa moto ukikorera ukefyeriwa mbahari. Upande watatu wa bahari ire ukitaduka damu pyü.

⁹ Upande watatu wa viyumbe vyä mbahari wakifwa, na upande watatu wa mapaketi akaribiwa.

¹⁰ Ikisa, laika watatu kebiya baramanda yake. Nondwa ulu ikimwarika kamba mwenge, ikisomoka binguni, ikigwa. Igwirira upande watatu wa myuto na julu ya miviriro ya maji. ¹¹ Eyi nondwa-yi zina rake "Kuwawa". Upande watatu wa maji ndi citenzire kuwawa, na wanu wengi wakifwa kwa kunywa maji akuwawa.

¹² Ikisa laika wane kebiya baramanda yake. Ukibiiwa upande watatu wa juwa na wa mwezi pamoja na wa nondwa, ipate winukare upande wawo watatu. Upande watatu wa nsana na wa usiku winukaziwe.

¹³ Basi, nimmona na ninsikira namwewe mmoja akiruka julu kati ya bingu, akamba na shauti ulu:

"Dambi! Dambi! Dambi wanu wainshi mulumwengu-mu,
kwa sababu ya kinu cija kukuna-co,
malaika wengine watatu pawaja kwibiya baramanda zawo!"

9

Baramanda yatanu isukula hukumu yakwanza

¹ Ikisa laika watanu kebiya baramanda yake. Niwona nondwa mmoja iki-somoka mbinguni ikigwira pansi, na noyo nondwa-jo ipewa nfungulo wa simbo sarina mwinsho-ro, nondwa ire ifungula, na rosi rifikasi nsimbo mure kamba ra nforunu ulu.

Rosi rikifuka nsimbo-ro rinukaza pi juwa na wasaa. ² Nkati ya noro rosi-ro, walawa wanamasarire wenera ulumwengu-wu, na wapewa mamulaka a wara nawo viluma-ombo mulumwengu-mu. ⁴ Ewo wamuriwa kuwa wasaribu minyani ya duniya wala mafukutu piya wala miti piya, ila wawalumize wanu sawatayiwe selu ya Mwenyezimungu pacenye. ⁵ Wambiriwa

wasiwolaiye wanu ware, ila wawatabishe muda wa myezi mitanu, na kuwatabisha kwavo ndi kuwaluma kamba kilumaombo vyaanluma munu. ⁶Nozo suku-zo, wanu wakuja kusakula infwa fala awashubutu kukidiri kupata, wakuja kuhitari infwa fala kifo cikuja kuwatira.

⁷ Nowo wanamasarire-wo wawalanda makavalu wakutengeziwa kuka kuvita. Nkiswa wavaziwa kamba malemba a oru, na uso wawo úkiwa kamba wa wanadamu. ⁸Wákiwa nawo nywiri kamba za masinyara, na meno kamba a simba. ⁹Vifwu vyawo vifumika kamba cuma. Pawakiruka, mbawa zavo zikivuma kamba shauti ya maringisho mengi a kukwekwetiwa na makavalu pakituwisiwa kuka kuvita. ¹⁰Mikira yawo úkiwa kamba ya viluma-ombo, vikiluma. Na nkati ya mikira yawo úkiwa na nguvu ya kuwaduru wanu muda wa myezi mitanu. ¹¹Nfalume wawo nowo wanamasarire-wo ndi laika wa simbo sarina mwinsho. Nkiebraniya laika-yo ákitiwa Abadoni, na nkigeregu akwitiwa Apoliyon*.

¹²Hukumu ya kwanza-yi ipita, fala bandi ya eya mambo-ya, zikuja tena hukumu mbiri.

Baramanda yasita isukula hukumu yapiro

¹³Ikisa laika wasita kebiya baramanda. Nisikira shauti ikilawa membe nne za uralu wa kafara ra oru riri mbere ya Mwenyezimungu. ¹⁴Shauti ire ikimwambira laika wasita ákiwa na baramanda ire: “Wafungure malaika wane-wo wafungiwe karibu ya muto nkulu wa Eufarati.” ¹⁵Malaika wane ware wakifunguriwa. Ewo wátengenziwa kwa wakati noure, suku na mwezi na nowo mwaka-wo, ipate wawolaye upande watatu wa wanadamu. ¹⁶Nisikira ikambiwa kuwa isabu ya masurudadu wake wacamakavalu wákiwa laki miyateni.

¹⁷Nkati ya ruhu ya yangu, nikidiri kuwaluma wacamakavalu wawapandire makavalu wawo. Wacamakavalu-wo wákiwa nawo vikopa vyeundu kamba moto, vya niri, na vya safarău. Viswa vya makavalu-wo víkiwa kamba vya masimba, na nkanya mwa nowo makavalu-wo mukilawa moto, rosi, pamoja na unga.

¹⁸Kwa nozi balayi natu-zi, ulaiwa upande watatu wa wanadamu, julu ya moto, rosi,

na unga vyakulawa nkanya mwa nowo makavalu-wo. ¹⁹Kamana uwezo wa nowo makavalu-wo úkiwa nkanya na kunkira. Mikira yawo úkiwa nawo viswa kamba vya manyoka, na nguvu za kuwaduru wanu.

²⁰Wanu wengine sawolaiwe kwa noyi balayi-yi, ewo awatubiya vitendo vyawo. Wazidi kuwambudu mashetwani pamoja na maswanamu wa oru, wa parata, wa shaba, wa mawe pamoja na wa miti, maswanamu sawakidiri kuwaluma wala kuwasikira wala sawenenda. ²¹Awatubiye kuulaya kwavo, (wala) usawi wawo, (wala) lukware rawo, wala wivi wawo.

10

Laika na kitabu kitoto

¹Nimmona laika mwengine wakufumika pakulu futi akisuka mbinguni, rinzunguriza wingu, na kiswa cake cizunguriziwa na kipini. Uso wake ukikorera kamba juwa, na maulu ake ákiwa kamba maribwi a moto. ²Mmakono kasukula kitabu kitoto cakufunuriwa. Mulu wa nkono nriro katula mbahari, na mulu wa nkono sonto katula nrima. ³Akikuwa na shauti ulu-ulu kamba vyaturuma simba, kuno kukijibu kuditima mara saba.

⁴Pakudidime mara saba, nkika tayari kwandika, falakini nisikira shauti mbinguni ikamba: “Fisa siiri yausikire nkati ya kuditidima ka mara saba-ko, usandike kinu!”

⁵Ikisa laika wanimmonire emire julu ya bahari na nrima ire, akilamusa nkono nriro wake akiloza binguni. ⁶Na akilapira zina ra ire aínsi milele, ombire bingu, ardhi, bahari, na piya viripo nkati yawo. Akamba: “Epa wakati auja kuwepo tena. ⁷Falakini laika wasaba, paasaka kwibiya baramanda yake, Mwenyezimungu atimiza siiri ya mpango wake. Vikuja kukuna sawa-sawa kamba vyaâwambire minabii, watumisi wake.”

⁸Ikisa shauti ya mbinguni yanisikire, iklidira kusowera nomi ikamba: “Uka, ukatware kitabu cifunuriwe casukure laika emire julu ya bahari na nrima.”

⁹Basi nikinfika laika ire, nikinlebelu kuwa anipe kitabu kitoto cire. Na iye akinambira: “Twala umize. Cikingira ntumbokulu cukuwawa, fala pakanywa pako cukunowa na-na-na kamba ansali.” ¹⁰Ndimana, nikitala kitabu kitoto cire mmakono mwa

* 9:11 “Apoliyoni” mana ake ‘Nfuja’.

laika, nikimiza. Nkanywa-mu cikinowa kamba ansali, fala pacingire ntumbokulu ciniwawa.¹¹ Ikisa nambiriwa: “Ujuzi ubushuru tena upya kuhusu wanu wengi, kabilia-zo, luga-zo, pamoja na mafalume wengi.”

11

Mashahidi wawiri

¹ Ikisa nipewa kipimo ca ndekete, nikam-biriwa javi: “Lamuka, ukapime Nyumba Takatifu ya Mwenyezimungu na uralu, na nomo uwawalange wanu wamwabudu.² Ila luwani ra panja ra Nyumba Takatifu-ro usipime, konta wagabiziwa wanu wa kabila-zo. Ewo wakuja kuluwata kaya ulu takatifu kwa muda wa myezi arubaini na miwiri.³ Nukuja kuwapa mashahidi wangu wawiri mamulaka a kwereza habari ya Mwenyezimungu muda wa suku alufu mmoja na miyateni na sitini. Ewo wavaziwa nguwo za matanga.”

⁴ Mashahidi wawiri-wa ndi mizaituni miwiri na vinara viwiri vimire mbere ya Mwenye, mwanyewe ardhi.⁵ Akiwapo munu asaka kuwaduru, nkanywa mwawo ulawa moto uwoca maaduwi wawo. Wasáka kuwaduru-wo, wajuzi wauliyiwe javyo.⁶ Ewo wanawo mamulaka a kufunga bingu nvula isinye wakati wawereza habari za Mwenyezimungu. Wanawo mamulaka a kutadusa maji kuwa damu, na wanawo mamulaka a kuhukumu ardhi kwa piya namuna za balayi, mara nyigi pawasaka pose.

⁷ Pawusaka kumariza ushahidi wawo-wo, nyamangalo alawa Mpondo sarina mwinsho* atenda nawo vita, na akuja kuwashinda, awolaya.⁸ Maiti awo akuja kubaki mmabarabara kaya ulu ya Yerusalem, mahala paâgomezeriwe Insa, Mwenye wawo. Noyo kaya ulu-yo itiwa novyo Sodoma na Miswiri konta upande wa kiroho ilandana nawo.⁹ Kwa muda wa suku natu na nusu, wanu wamojawapo wa kabilia-zo na luga-zo pamoja na mataifa, wakuja kuwona maiti awo-yo, na awaja kuruhusu kuwa ewo wazikiwe.¹⁰ Wanu wa mulumwengu-mu wakuja kufurahi na kuwa radi, na waperekera na vinu, konta nowa minabii wawiri-wa wawasalamurira

* 11:7 “Mpondo sarina mwinsho” ndi “Motoni”.

tabu pakulu pawenye wari kuinshi mulumwengu-mu.

¹¹ Bandi ya suku natu na nusu, ija roho ya uhai kulawa ka Mwenyezimungu iwen-gira ewa mashahidi wawiri-wa, ewo wakil-amuka, wakimira. Wanu wakiyawona ware wakitetema pakulu futi.¹² Ikisa, mashahidi ware wasikira shauti ulu kulawa binguni, ikiwambira javi: “Kwerani muje julu kuno!” Newo wakikwera binguni na wingu, kuno maaduwi wawo wakiyawona javi.

¹³ Kwa wakati noure, cikilawirira kitikansi kikulu, cikidangula upande wakumi wa kaya ulu ire. Noco kitikansi-co wafwa wanu alufu saba. Na wanu sawafwire ware uki-wengira wofi na wakintkuza Nlungu wa mbinguni.

¹⁴ Kwa javyo, ikipita hukumu yapiri-yi. Falakini yatatu ikuja bila kukawa.

Baramanda yasaba isukula hukumu yatatu

¹⁵ Laika wasaba akibiya baramanda yake. Zisikirikana shauti ulu-ulu mbinguni zikamba:

*“Ufalume wa duniya-yi, mwanyewe ndi
Mola wetu na Almasihi wake.
Mola akuja kutawala daima milele!”*

¹⁶ Wazee shirini na wane wekare nviti mwawo mbere ya Mwenyezimungu ware, wasujudi, wamwabudu Mwenyezimungu,¹⁷ wakamba:

*“Tukushukuru uwe, Mwenye,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenyezimungu wa rero na wa ijana,
konta kutwala uwezo wako nkulu,
na kwanza kutawala!*

¹⁸ Kabilia-zo zikimiwa nawe na kuja kukimiwa kwako. Ndi wakati wako wakuwalamula wafwi, kuwaripa watumisi wako, minabii, watakatifu, na wenye kukwin-shimu, watoto na wakulu. Ndi wakati wako wakuwadangula piya wadangúla ardhi-yi!”

¹⁹ Ikisa mbinguni, pafunguriwa mahala takatifu pa Mwenyezimungu, nkati iki-woneka Kashoti ya Miyadi. Kwa javire, kukanza kumensa, kudidima giri-giri-giri,

kitikansi, pamoja na nvula ya kugwa mawe mengi.

12

Mwanamuka na anasi

¹ Niwona mbinguni alama ulu: nimmona mwanamuka mmoja avarire juwa, na mwezi kumaulu kwake, na nkiswa karikonga lemba ra nondwa kumi na mbiri.
² Ákiwa na mimba ulu, karibu yakupongola, na ákuwa kwa sababu yakutabika malwazo a kupongola.

³ Ikisa niwona mbinguni alama nyengine. Nimmona anasi nkulu, mweundu, wa viswa saba na manyanga kumi, na kila kiswa cikongwi lemba. ⁴ Nkira wake ukikweta nondwa za mbinguni upande watatu, akipakatisira pansi-pa. Anasi-yo kémira mbere ya mwanamuka akuka kupongola ire, ipate nakumpongola mwana-yo, ammize.

⁵ Mwanamuka ire kampongola mwana nlume, ajire kutawala kabil-a-zi piya na ngombo wa cuma. Mwanawe ire akitwariwa ka Mwenyezimungu, akikaziwa pakiti cake. ⁶ Mwanamuka ire akituwa akuka kulanga, mahala Mwenyezimungu kántengezere akarisiwe noko muda wa suku alufu na miyatene na sitini.

⁷ Mbinguni ikizuka vita. Mikayilu na malaika wake wakanza vita na anasi. Anasi-yo novyo akitenda vita na malaika wake mashetwani, ⁸ fala wakishindiwa, awapatire mahala tena mbinguni kure. ⁹ Sambi akituwisiwa anasi nkulu ire, nyoka wa mida, wakwitiwa Shetwani na Ibilisi ire, mwenyé kuwatesa wanu mulumwengu-mu piya. Iye akipakatikira pansi na mashetwani wake wakipakatikira pansi pamoja neye.

¹⁰ Ikisa nisikira shauti ulu mbinguni ikamba:

"Ufika wakati wakuvuka, na wa uwezo, na ufalume wa Nlungu wetu!
 Ndi wakati wa mamulaka a Almasihi wake!
 Konta katuwisiwa mwenyé kuwataja wan-duzetu,
 awataja wanduzetu mbere ya Nlungu wetu usiku na nsana.

¹¹ Wanduzetu wanshinda julu ya damu ya Kondoo,

julu ya ushahidi wa usemi wawereze, na kwa sababu yakuwa tayari kulavya mainsha awo awe kafara.

¹² Basi, bingu zifurahi!
 Na umwe mwikalabinguni, furahini!
 Fala umwe nrima na bahari, mulaniwe, konta Ibilisi kakwisukirani na nyongo pakulu,
 akwijija kuwa kabaki aba javi (kushindiwa nfululu)."

¹³ Anasi ire, pawonire kuwa kapakatisirwa pansi, akanza kuntuwirira mwanamuka àmpongore mwana nlume ire. ¹⁴ Fala mwanamuka ire kapewa mbawa mbiri za namwewe nkulu, ipate eruke oke kulanga, mahala pake pakusungiwa muda wa myaka mitatu na nusu, asimpate Nyoka ire.

¹⁵ Ikisa nyuma ya mwanamuka ire, Nyoka ire akilavya maji nkanya mwake kamba muto ipate anzamise. ¹⁶ Fala ardhin-saidiya mwanamuka ire, ifungula kanya, imiza maji alawire nkanya mwa anasi are. ¹⁷ Basi, anasi ire akikimiwa pakulu futi na mwanamuka ire, ndimana akuka mbere kutenda vita na ujukulu wake mwengine, ware wafuláta ámuri za Mwenyezimungu na wari waminifu ka ushahidi wa Insa.

¹⁸ Anasi ire akimira nanyenje ya mwani.

13

Nyama wakulawa mbahari

¹ Ikisa nimmona nyama mmoja akilawa mbahari. Ákiwa nawo manyanga kumi na viswa saba. Kila lunyanga karikonga lemba, na viswa vyake vyandikiwa mazina a masemo a kukufuru. ² Nyama wan-immonire-yo kanlanda suwi, maulu ake kanlanda dubu, na kanya yake kanlanda simba. Anasi ire akingabizi nyama ire uwezo na mamulaka makulu a kutawala* kamba waziri wake.

³ Kiswa kimoga ca noyo nyama-yo cíkiwa kamba ciri na kijaraa kikulu futi cakulaya, fala ciponesiwa! Wanu piya mulumwengu-mu watajabu pakulu, wakinflata nyama ire. ⁴ Wakimwabudu anasi ire kwa kuwa kangabizi mamulaka nyama ire, na wamwambudu nyama ire, wakamba: "Nani aringana neyu nyama-yu? Nani akidiri kutenda naye vita?"

* 13:2 Kigeregu: "kiti cake".

⁵ Ikisa nyama ire akasiwa kusowera vinu vikulu-vikulu nya kukufuru, na kapewa mamulaka a kutenda kazi yake muda wa myezi arubaini na miwiri. ⁶Iye akambula kanywa yake, akisowera masemo a kunkufurira Mwenyezimungu, akifezeyi zina ra Mwenyezimungu na Nyumba yake Takatifu, pamoja na piya wari mbinguni. ⁷Nyama ire akasiwa kutenda vita na wanu watakatifu awashinde. Noyo kapewa mamulaka ataware kabilia-zi piya, wanu piya, luga piya, pamoja na mataifa piya. ⁸Noyo nyama-yo akuja kwambudiwa na wanu piya wa mulumwengu-mu, ware sawandikiwe mazina awo nKitabu ca Uhai tangu mwanzo wa ulumwengu. Eco kitabu-co mwanyewe ndi Kondoo aulaiwe. ⁹Ári na masikiro, asikire.

¹⁰ Wapangiriwe kufungiwa, wafungiwa.

Wapangiriwe kuulaiwa na upanga, ibidi
wolaiwe na upanga.

Epa ndi pakuwabidi watakatifu kuhitamili na kutumaini†.

Nvama wakulawa bara

¹¹ Ikisa nimmona nyama mwengine akilawa bara, akikwera. Ákiwa nawo manyanga mawiri kamba a kondoo, fala akisowera kamba anasi. ¹² Iye ákiwa nawo piya mamulaka sawa-sawa a nyama wananzire kummona ire. Akilazimisha ulumwengu pamoja na wanu wari kuinshi nomu wamwambudu nyama wakwanza ire, noire aponesiwe kijaraa cakuulaya ire. ¹³ Nyama wapiri-yu katenda maajusa makulu futi mbere ya wanu, anta na moto kesusa kulawa mbinguni ukisukira pansi-pa. ¹⁴ Kwa sababu ya maajusa asiwe kutenda kwa zina ra nyama wakwanza ire, wanu wa mulumwengu-mu iye kawatesa. Kawamuru wantende swanamu kamba nyama wakwanza ire, ákiwa na kijaraa ca upanga akiinshi ire. ¹⁵ Nyama ire kasiwa ammwesezere swanamu wawantendire wa nyama wakwanza ire ipate ampe mainsha asowere. Ikisa akamuru kuwa munu samwabudu noyo swanamu-yo onse ajuzi aulaiwe.

† 13:10 Ona 14:12

¹⁶Nyama wapiri ire akiwalazimisha wanu: wakulungwa na wasimana, matajiri na wa-masikini, walungwana na watwana, piya-watawiwe alama nkono nriro au pacenye.

¹⁷ Na asiwepo munu wakukidiri kuuza wala wakuuzanya ikiwa aana noyo alama-yo. Noyo alama-yo ikiwa zina ra nyama-yo au isabu ya kwitika zina rake. ¹⁸ Epa ndi paubidiwijiwifi. Ereriwa onse esabu mana a isabu ya noyo nyama-yo, kamana isabu-yi mana ake zina ra munu. Na isabu-yi ndi miya sita na sitini na sita (666).

14

Kondoo na wenyewe kutondoriwa na
Mwenyezimunqu

¹Ikisa nkati ya ruhuya-yi, nimmona Kondoo emire julu ya Mwango wa Ziyoni. Iye ákiwa pamoa na wanu alufu miya na arubaini na wane, piya wandikiwa pacenye zina ra Kondoo na ra Wawaye. ² Na nisikira shauti yakulawa binguni, ikinyang-gula kamba maji mengi akwisuka pariwe au kamba kuditima pakulu ka uwa. Shauti yanisikire-yo skifa kamba webii vyawebiya vityatya vyawo.

³ Wanu ware wakimba nyimbo nyipya mbere ya kiti na ya viyumbe hai wane na mbere ya wazee. Awerepo munu wakukidiri kurifunda noyo nyimbo-*yo*, ilai warifunda wanu alufu miya na arubaini na wane womboriwe mulumwengu-*mu*.
⁴ Nowo ndi wákiwa swafi kamba wári wabikira na awákiwa nawo noda mmoyo. Ewo wanfulata Kondoo kakuka konse. Ewo wauziwa kati ya wanadamu, wawe wanu wa Mwenyezimungu na wa Kondoo kambaa visumoo vyakwanzaa kuvuniwa. ⁵ Nkanywa mwawo aalawire masemo a ulongo, na awawere nawo anta kosa.

Habari za malaika watatu

⁶ Nimmona laika mwengine akiruka
julu baidi, ákiwa nawo Habari Ngema
ya faida milele, awereze wanu wekalala
mulumwengu-mu: wanu wa mataifa piya,
kabila, luga, pamoja na jamaa piya. ⁷ Iye
kerezza na shauti ulu akamba iavi:

"Mwinshimuni Mwenyezimungu,
ntukuzeni,
konta wakati wakulamula kwake ufika!

Mwambuduni ire ombire bingu, ardhi, bahari,
pamoja na miviriro ya maji!"

⁸ Ikisa laika mwengine wapiri, kanfulata laika wakwanza ire, akamba:
"Kaya ulu ya Babiloniya idanguriwa nfululu!"

Iwashurutisa wanu wa kabilia-zu piya kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
kwa sababu ya lukware rake."

⁹ Na laika mwengine watatu, kawafulata malaika wenziwe, akikuwa akamba:
"Amwambudu onse nyama au swanamu wake,

na akitaiwa alama yake pacenye au mmakono,

¹⁰ noyo munu-yo akuja kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
yakutengeziwa saisanganyiwe na kinu, nkikombe ca nyongo yake.

Na akuja kopepesiwa na moto na unga, mbere ya malaika matakatifu na mbere ya Kondoo.

¹¹ Rosi ra moto rakuwopepesa rifuka milele ka milele.

Ware wamwambudu nyama na swanamu wake-wo

na wataiwa alama ya zina rake,
awaja kupumula usiku na nsana."

¹² Epa ndi pakubidi kuhitamili ka matakatifu wa Mwenyezimungu, ware wafulata ámuri za Mwenyezimungu na wantumaini Insa.

¹³ Basi, nisikira shauti mmoja kulawa mbinguni ikamba: "Andika javi:
'Kulawa sambi-pa, heri ware wafwa walungane na Mwenye Insa.'

'Eyi ndi kweli' amba ndi Roho wa Mwenyezimungu.

'Ewo wapumuzika nkati ya kazi zowo,
konta vyawatendire viwafulata noko.' "

Kuvuniwa ka ardhi

¹⁴ Ikisa, niwona wingu relupa, na julu ya noro wingu-ro, kekala Munu wakulandana na binadamu*. Karikonga nkiswa lemba ra oru, na mmakono asukure mundu wakunoriwa.

¹⁵ Ikisa akilawa laika mwengine Nyumba Takatifu, akikuwa na shauti ulu akimwambira ekare pawingu ire: "Perek-

mundu wako-wo, ukavune[†] konta wakati wakuvuniwa uwa tayari, vyakurya vitokota futi." ¹⁶ Basi, ire ekare pawingu ire akipereka mundu wake ure muardhi, kweli ardhi piya ikivuniwa.

¹⁷ Ikisa nNyumba Takatifu mbinguni akilawa laika mwengine, asukure novyo mundu wakunoriwa. ¹⁸ Ikisa akilawa laika mwengine pauralu wa kafara, iye ákiwa nawo uwemo julu ya moto. Akimwambira na shauti ulu laika asukure mundu wakunoriwa ire, akamba: "Perek mundu wako wakunoriwa-wo, uvune ramu za uva za muardhi-zo, konta zitokota[‡]." ¹⁹ Basi, laika ire akefyia mundu wake ure muardhi, akivuna uva zire, akefyera munkindu nkulu wakukandiriwa uva. Nkindu-wo úkiwa nfano wa nyongo ya Mwenyezimungu. ²⁰ Uva-zo zikipondiwa munkindu úkiwa panja ya kaya ulu ire. Na munkindu-mo ilawa damu nyingi, ikitenda muto kiyasici ca urefu wa kilometru miya natu na wica meturu mmoja na nusu[§].

15

Nyimbo ya Musa na ya Kondoo

¹ Ikisa niwona mbinguni alama nyengine, ulu na ya matajabisa: malaika saba wasukula balayi saba za mwinsho. Kwa nozo itimiziwa nyongo ya Mwenyezimungu.

² Niwona novyo kinu kamba bahari ya viduru yakusanganyiwa na moto. Karibu ya bahari ya viduru ire wemira wanu wânhindire nyama ire, na wânhindire swanamu wake, na wânhindire isabu ikitika zina rake. Piya wasukula vityatya vyawapewe na Mwenyezimungu. ³ Ewo wakimba nyimbo ya Musa, ntumisi wa Mwenyezimungu, na nyimbo ya Kondoo, wakamba javi:

"Mola, Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
kikulu na cakutajabisa ndi kazi yako!
Njira zako ndi za shariya na za kweli,
He, nfalume wa kabilia-zu!

⁴ Nani sakwinshimu, uwe Mola?
Nani saasifu zina rako?
Kamana uwe tu basi ndi takatifu!

* 14:14 "Munu wakulandana na binadamu" ndi Binadamu wa Binguni, ndi Almasihi. Ona Daniyeli 7:13. † 14:15 "Ukavune" mana ake kuwalamula wanu. ‡ 14:18 "Zitokota" epa mana ake zisakula kulamuriwa. § 14:20 Kulawa pansi kuka julu ukifikirira kanywa ya kavalu.

Kabila-zi piya zikuja kukutukuza mbere
yako,
konta vitendo vyako vy a shariya vy
olotiya.”

Balayi saba

⁵ Bandi ya evyo, ninang'aniza mbin-guni kati ya ema takatifu ya ushahidi, ni-wona mahala takatifu pakulu pafunguriwe!
⁶ Na mahala takatifu pakulu pare wakilawa malaika saba wasukure balayi saba. Ewo wavala nguwo za linyu yakung'anira, na warifunga vikopa vy a oru nvifuwa. ⁷ Kati ya viyumbi hai wane ware, mmoja akiwapa malaika saba ware vikombe saba vy a oru vyakwija nyongo ya Mwenyezimungu, ire ainshi daima milele. ⁸ Na mahala takatifu pakulu pare pakijala rosi ra utukufu wa Mwenyezimungu pamoja na uwezo wake. Aapo munu akikidiri kwigira mure mpaka malaika wo-saba ware pawesire kutawanya balayi saba zire.

16

Hukumu za Mwenyezimungu

¹ Sambi, nisikira shauti ulu ikilawa mahala takatifu pakulu pare, ikiwambira malaika saba ware javi: “Úkani na vikombe saba vy a nyongo ya Mwenyezimungu-yi, mukamiminire mulumwengu.”

² Laika wakwanza akilawa, akuka na kikombe cake akimiminira mulumwengu. Na vijaraa vibaya vy a makutuba vikiwalawa piya wanu wákiwa na alama ya nyama na wakimwabudu swanamu wake ire.

³ Laika wapiri, kikombe cake cire akimiminira mbahari. Maji akitenda damu kamba ya mufwi, na viyumbi hai mbahari piya vikifwa.

⁴ Laika watatu, kikombe cake cire akimiminira mmyuto pamoja na mmiviriro ya maji, nemo mukitaduka damu. ⁵ Ninsikira laika wa uwezo julu ya maji akimwambira Mwenyezimungu, akamba:

“Uwe ndi mwenyé shariya,
uri rero na úkiwa ijana, Mwenyé Takatifu,
kamana vinu-vi kuhukumu.
⁶ Damu ya watakatifu na ya minabii
wáttawanya,
ntamana kuwanywesa damu.

* 16:12 Mafalume wapate njira ngema ya kwenenda sana masurudadu wawo wakatende vita.

Eyo ndi majuzi awo.”

⁷ Nisikira novyo shauti mmoja ikilawa pau-ralu wa kafara ikamba:

“Kweli-kwelini, Mola, Mwenyezimungu,
Mwenyé uwezo piya,
hukumu yako ndi ya kweli na ya shariya!”

⁸ Laika waane ire, kikombe cake akimi-minira julu ya juwa. Nero rikipewa ku-woca wanu na moto. ⁹ Wanu wakociwa na ntukuta mwinci, wakikufurira zina ra Mwenyezimungu, ári na mamulaka julu ya eyi balayi-yi. Novyo-sivyo, awatubiye wala awantukuze Mwenyezimungu. ¹⁰ Laika watanu, kikombe cake akimiminira pakiti ca nyama ire, na ufalume wake ukigwirira kuwa pakisi. Na wanu wakitafuna meno awo kwa kulwaziwa pakulu. ¹¹ Wakikufuru ka Nlungu wa binguni kwa malwazo awo are, na vijaraa pamu-pamu. Novyo-sivyo, awatubiye vitendo vyawo.

¹² Laika wasita, kikombe cake akimiminira julu ya muto nkulu wa Eufarati. Muto ure maji akikakama ipate itengeziwe njira ya mafalume wa malawira-juwa.*

¹³ Basi, niyawona mashetwani watatu wakuwalanda marambi, mmoja kalawa nkanya mwa anasi, mwengine nkanya mwa nyama, na mwengine nkanya mwa nabii saari wakweli. ¹⁴ Ewa mashetwani-wa wakitenda alama zikilawa mpaka ka mafalume wa mulumwengu-mu piya, ipate wajumulane watende vita suku ulu ya Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya.

¹⁵ Insa akamba:

“Onani, nukuja kamba mwivi, paragidiga!
Heri ire mwenyé kurinang'anizira,
ariturire nguwo zake zakutengeziwa za-wenye.

Aaja kuwa diki, wanu awawona aibu yake.”

¹⁶ Sambi, mashetwani watatu ware wawa-jumanisa mafalume mahala pakwitiwa nkiebraniya “Harmagedoni”.

¹⁷ Ikisa laika wasaba, kikombe cake akimiminira julu. Na shauti ulu ikikuwa pakiti mahala takatifu pakulu, ikamba: “Visa kukuna.” ¹⁸ Kukanza kumensa, kuditima gidi-gidi-gidi na randi, na

cikitenda kitikansi kikulu pakulu saccinatenda tangu akumbiwa binadamu mulumwengu-mu.¹⁹ Kaya ulu ya Babiloniya ikawanyika mafungu matatu, na makaya a mulumwengu-mu akidanguka. Basi, Mwenyezimungu akikumbukira piya madambia kaya ulu ya Babiloniya, na akilazimisha inyweriwe nkaneka mwake vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu.²⁰ Visirwa piya viklainika, na myango aikiwoneka.²¹ Nvula ya mawe akuremera mpaka kilu arubaini akipakatika kulawa mbinguni akiwigwirira wanu. Wanu newo wákikufuru ka Mwenyezimungu kwa sababu ya balayi ya nvula ya mawe ire, konta íkiwa balayi ulu yakofya.

17

Reba nkulu na Nyama

¹ Ikisa akinijira laika mmoja kati ya saba wâskure vikombe saba ware, akisowera nomi javi: “Njo kuno! Nisaka nukolotere hukumu ya Reba nkulu ári kwikala karibu ya maji mengi*. ² Mafalume wa mulumwengu wawazingire naye, na wanu wekala mulumwengu-mu warewa vinyu ya uzinzi wake.”

³ Basi, laika ire akitwala roho yangu mpaka nlanga. Nimmona mwanamuka ekare julu ya nyama wa rangi nyeundi. Nyama-yo amwijala mazina akukufuru ka Mwenyezimungu, iye ákiwa na viswa saba na manyanga kumi.⁴ Mwanamuka-yo kâvala kibwebwe ca rangi ya njambalâu na nyeundi, kâvala vifure vya oru na mawe a faida pakulu pamoja na nvaazi. Kâsukula mmakono kikombe ca oru, cakwijala usowezi wa matukano na ucafú wa uzinzi wake.⁵ Pacenye pake pândikiwa zina ra siiri:

“Babiloniya ulu, mama wa mareba na wa piya matukano a mulumwengu-mu.”

⁶ Na nimmona mwanamuka ire karewa insambala damu ya watakatifu na damu ya mashahidi wa Insa. Panimmonire, nitajabu pakulu futi.

* 17:1 “Reba nkulu ári kwikala karibu ya maji mengi” mana ake ndi kaya ulu ya Babiloniya. kumi akolota mafalume wawo wawaja kutawala nawo.

⁷ Laika ire akinidairi: “Mbaná unitabu? Nukwambira mana a siiri a mwana-muka-yo, pamoja na ya nyama ansukure ári na viswa saba na manyanga kumi-yo.

⁸ Nyama waummonire-yo ákiwa hai, fala sambi kafwa. Kwa suku karibu, alawa nsimbo sarina mwinsho, akuka kuhukumu ya milele. Na wanu wa mulumwengu-mu, sawandikiwe mazina awo nKitabu ca Uhai tangu kumbiwa ka ulumwengu, wakuja kushanga, kwa kuwona kuwa nyama akiwa hai, ajire akifwa, fala akuja kulawirira tena upya.”

⁹ “Epa ndi paubidi wijiwifu. Viswa saba vikolota myango saba yekarie mwanamuka ire. Vikolota novyo mafalume saba. ¹⁰ Kati ya ewo, wagwa watanu, mmoja angari kutawala, na mwengine aanaja, fala paasaka kuja-po, akuja kwasiwa kutawala ka wakati aba.¹¹ Nyama mweundu ákiwa hai afwire-yo ndi nfalume wanane. Iye aringana na mafalume saba wengine-wo, na akwisiriza kwaribika nfululu. ¹² Manyanga kumi auwonire-yo ndi mafalume kumi saunamba kutawala ufalume wawo, fala wakuja kugabiziwa mamulaka a kutawala ka wakati aba, pamoja na nyama ire. ¹³ Mafalume kumi-wa wakuja kunuwiya kinu kimoja, uwezo wawo na mamulaka awo wakuja kungabizi nyama-yo. ¹⁴ Ewo wakuja kutenda vita na Kondoo, fala Kondoo-yo akuja kuwashinda, konta iye ndi Mwenye julu ya piya mamwenye, nfalume julu ya piya mafalume, na wari pamoja neye ndi wetiwe na Mwenyezimungu, watondoriwe, na waminifu.”

¹⁵ Ikisa laika kazidi kunereza: “Maji auwonire-yo ekarire reba-yo, mana ake ndi wanu wengi na junudi ya wanu na kabilia pamoja na luga nytingi.¹⁶ Manyanga kumi auwonire-yo[†] pamoja na nyama, ewo wakuja kumwina Reba-yo. Ewo wakuja kwaribu vyaari nawo piya, wamwasa diki. Wantafuna mwiri wake, na makongolo-yo wakwefya pamoto alungure. ¹⁷ Kamana Mwenyezimungu katula mpango wake nkati ya mawazo awo atende anzima yake. Ewo wakuja na wazo rimoja, na ufalume wawo wakumpa nyama-yo mpaka

† 17:16 Manyanga

‡ 17:18 Kaya-yo ndi Roma.

utimiziwe usemi wa Mwenyezimungu.
¹⁸ Na mwanamuka waummonire-yo ndi kaya ulu[#] yawatawala mafalume wa mulumwengu-mu.”

18

Kugwa ka Babiloniya

¹ Bandi ya evi, nimmona laika mwengine akisuka kulawa mbinguni na mamulaka makulu futi. Nuru ya utukufu wake ikimwarika ardhi. ² Akikuwa na shauti ulu, akamba:

“Kaya ulu ya Babiloniya igwa!
 Itaduka rumburo ra mashetwani,
 mahala pakutuwirira roho piya saziri swafi,
 kitundu ca kila nyamangalo saari swafi na
 wakukimisa.

³ Evi vikuna konta kabila-zi piya azinywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu kwa sababu ya lukware rake. Mafalume wa mulumwengu-mu watenda naye lukware, na wenye kucuruza wa mulumwengu-mu walawirira kuwa matajiri kwa sababu ya mainsha ake a starehe pakulu.”

⁴ Nisikira shauti nyengine ilawa mbin-guni ikamba:

“Wanu wangu, lawani,
 musisanganyike naye kukola madambi ake,
 na balayi yake isije kukupatanii.

⁵ Kamana madambi ake akungiriwa mpaka binguni.

Mwenyezimungu kakumbukira vitendo vyake nya ubaya-vyo.

⁶ Ntendeni kamba iye vyaatendire. Riripirireni mara mbiri kwa ubaya wa-tendire.

Noyo kaneka yawasanganyire wensiwe-yo, nsanganyireni iye novyo mara mbiri.

⁷ Kamba vyaaridäire iye mwanyewe akiinshi kwa kuvuza,

basi, sawa-sawa na kuvuza kwake, ntabisheni na muntaye uzuni.

Kwa kuwa awaza javi: ‘Niwa rainya pakiti cangu.

Siri nankweli, sitabika tena!’

⁸ Ndimana suku moja basi, ikuja balayi yake: kifo, kutabika, na njala,

na akuja kociwa na moto, konta Mola Mwenyezimungu anlamure iye, ndi mwenyé uwezo nkulu.”

⁹ Mafalume wa mulumwengu, ware wa-tendire naye lukware na wakuwajibu ku-vuza kwake, wakuja kunririra na kunjutira pawaja kuwona rosi ra moto waaja kulun-gula iye. ¹⁰ Wakuja kwimira baidi koopa kutabika kwake, nakwamba:

“Kaya ulu, ilaniwe! Babiloniya, kaya ya uwezo, ilaniwe!
 Kamana kwa wakati mmoja tu basi ifika hukumu yake!”

¹¹ Wacuruzi wa mulumwengu wankurira na kurishuku kwa sababu zake, konta awawepo tena wanu wakuuza vinu vyawo:

¹² mizigo ya oru, parata, mawe a faida pakulu, nvaazi, linyu, nguwo za rangi ya njambalău, seda, nguwo nyeundi, piya namuna za mbawo za kunuwira sana-sana, kila aina ya combo ca meno a nembo na cakuwajiwa ca muti cakuuzziwa gali, ca shaba, ca cuma, pamoja na ca mawe a marimore. ¹³ Novyo kanelia, vinu vyengine vyakunuwira, lubani, uvumba, sheru, vinyu, mafuta, ufu mwema, tirigu, ng'ombe, makondoo, makavalu, maringisho, pamoja na watwana.

¹⁴ Wacuruzi wakwamba:

“Piya vinu nya mavuzo vyamukisakula pakulu vikwasani.
 Na piya vinu nya kuvuza na utukufu wenu vikwasikani
 na amuna namuna yakusinganira tena upya.”

¹⁵ Wacuruzi walawirire kuwa matajiri julu ya kuworiza evi vinu-vi, wakuja kwimira baidi koopa kutabika kwake, na kurira na kurishuku, wakamba javi:

¹⁶ “Dambi kaya ulu-zi, yakuvala nguwo za linyu,
 za rangi ya jambalău na nyeundi,
 yakusitawiziwa na vifure nya oru,
 mawe ya faida pakulu, na mivaazi.

¹⁷ Alaniwe konta ka wakati mmoja tu basi, mali mengi alainika!”

Na piya wenyewe kwenendesa mapaketi na mabahariya wawo, pamoja na wanu piya watenda kazi mbahari, wekala baidi.

¹⁸ Pawawona rosi ra moto rikifuka, wákuwa wakwamba:

“Mahalani kairipo kaya ulu nyengine kamba-yi?”

¹⁹ Wáritaya vunvu patumela, kuno wakirira na wakirishuku, wakamba:

“Ilaniwe, kaya ulu-yi!

Julu ya uwezo wa utajiri wake, piya wari na mapaketi mbahari watajirika.

Dambi, kamana kwa ora mmoja, vilainika vinu piya!

²⁰ Furahini julu ya kudanguka noyo kaya-yo, piya mbinguni!

Nomwe, watakatifu na mawalii na minabii, furahini, konta Mwenyezimungu kahukumu kaya-yo kwa namuna vyakutendireni umwe.”

²¹ Ikisa laika mmoja wa nguvu pakulu kanyanyaula riwe rikulu kamba riwe rakusaya mafuluwela, akefyा mbahari, akamba:

“Kwa nguvu nyingi kamba javi,
Babiloniya, kaya ulu pakulu
ndi vyajia kwefiwa pansi.

Na aishubutu kuwoniwa tena!

²² He, Babiloniya! Aishubutu kusikirikana nkati yako tena

shauti ya vityatya wala ya wembi,
wala ya furumbáu wala ya mabaramanda!
Aashubutu kuwoniwa nkati yako tena
mukazi anta mmoja wa ufundi anta mmoja!
Akusikirikana nkati yako tena
kuvuma mákina a kusaya mafuluwela!

²³ Aushubutu kuwoneka tena nkati yako nlangaza wa luju!

Na azisikirikana tena nkati yako
shauti za mpofi wala apofie!
Piya-vi vikuja kukuna konta

wacuruzi wako ndi wâwere wacuruzi
maalumu mulumwengu-mu,
na kwa usawi wako wanu wa mataifa piya
watesiwa.

²⁴ Na nkati yako* isinganiwa damu ya
minabii na watakatifu,

* 18:24 Kigeregu: “yake”. * 19:8 Watakatifu ndi wanu wa Mwenyezimungu.

na piya ware woláwe mulumwengu-mu.”

19

Furaha mbinguni

¹ Bandi ya evi, nisikira shauti ulu kamba ya wanu wengi mbinguni, ikamba:

“Mwenyezimungu asifiwe! Kuvuka na
utukufu pamoja na uwezo, piya
mwanyewe Nlungu wetu!

² Kamana kulamula kwake ndi ka kweli na
ka shariya:
kanhukumu Reba nkulu ire
akidanganya ulumwengu kwa vitendo
vyake nya lukware.
Kariripira kwa damu ya watumisi wake.”

³ Mara yapiri wakamba:

“Mwenyezimungu asifiwe!
Rosi ra moto ritaiwe
rizidi kufuka daima milele!”

⁴ Ikisa, wazee shirini na wane pamoja
na viyumbe wane hai ware wakikokora,
wakimwabudu Mwenyezimungu ekare
pakiti, wakamba:

“Aamina! Mwenyezimungu asifiwe!”

⁵ Na ilawa shauti pakiti pare, ikamba:

“Nsifuni Nlungu wetu,
watumisi wake piya
na wenyewe kumwishimu iye,
ntoto kamba nkulu!”

⁶ Ikisa nisikira shauti ikinyangula kamba
wanu wengi, au kamba maji mengi ak-
wisuka pariwe, au kamba kuditima kan-
guzu. Shauti- yo ikamba:

“Mwenyezimungu asifiwe!
Atawala ndi Mola, Nlungu wetu,
Mwenyé uwezo piya!

⁷ Tinfurahikire, tintendere radi!
Timwishimu,
konta rifika jambo ra harusi ya Kondoo,
na mwari wake wa harusi katengeziwa!

⁸ Kavaziwa anzu ya linyu maalumu,
nyepepe yakung'anira.”
(Linyu ikolota vitendo vyema vyawatenda
watakatifu*.)

⁹Basi, laika ire akinambira:

“Andika javi: ‘Heri warifiwe kujambo ra sherehe ya harusi ya Kondoo!’”

Ikisa kanambira tena:

“Ewu ndi usemi wakweli wakulawa ka Mwenyezimungu.”

¹⁰Basi nikikokora mmaulu mwake nikimwambudu, falakini laika ire kanambira javi:

“Ona! Usinambudu! Niwa ntumisi wa Mwenyezimungu kamba vyauri uwe,

na vyawari wanduzo wafulata ukweli wereze Insa.

Waujuzi kumwambudu ndi Mwenyezimungu.[†]

Kamana ukweli wereze Insa ndi habari yawereze watumisi wake[‡]”

Cakavalu nkavalu mwelupa

¹¹Sambi, niwona bingu iri wanzu, akilawirira kavalu mwelupa. Ampandire kavalu-yo akwitiwa “Mwaminifu na Nsema-kweli[§]”. Paalamula na paatenda vita, atenda kwa shariya. ¹²Maso ake ákiwa kamba malulimi a moto, nkiswa mwake kavala vilemba vingi. Kandika zina, fala zina-ro iye tu basi ndi akijiwa. ¹³Kavaziwa nguwo zakucovekiwa mudamu, na zina rake akitiwa “Usemi wa Mwenyezimungu.”

¹⁴Masurudadu wa mbinguni wakinfulata, wawapandire makavalu welupa, ewo wavalu linyu nyepope maalumu nyelupa.

¹⁵Nkanya mwake ukilawa upanga wakunoriwa, ipate awaduru wanu wa mataifa piya. Neye akuja kuwatalawa na ngombo ya Cuma. Na kamba munu vyaanyanda uva na maulu munkindu, iye akuja kuwanyaanda na adhabu ya nyongo ya Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya.

¹⁶Anzu yake yaavarire yandikiwa, na mpaja wake wandikiwa usemi mmoja nowo javi: “NFALUME WA MAFALUME, NA MWENYE WA MAMWENYE!”

¹⁷Ikisa nimmona laika mmoja emire pa-juwa, akiwakuwira pakulu wanyuni piya

[†] 19:10 Ona 22:9. [‡] 19:10 Kigeregu: “Ushahidi wa Insa ndi roho wa kwereza habari ya Mwenyezimungu.” [§] 19:11 Ona 3:14.

wakiiruka julu kati-kati ya binguni, akiwambira:

“Njoni kuno! Jumulanani muje murye cakurya cingi ca Mwenyezimungu!

¹⁸Njoni mutafune nyama ya mafalume, mafalume wa masurudadu, na wenyewe uwezo, pamoja na nyama ya makavalu, wacama makavalu pamoja na nyama ya wanu piya, watwana au walungwana, watoto au wakulu.”

¹⁹Ikisa nimmona nyama, na niwawona mafalume wa mulumwengu-mu pamoja na masurudadu wawo, wajumulane wakitenda vita na cakavalu ampandire kavalu ire, pamoja na masurudadu wake. ²⁰Na nyama ire akikoriwa, pamoja na nabii nlongo ákitendanga maajuza makulu-makulu mbere ya nyama ire. Julu ya noyo maajuza-yo, akiwatesanga wanu wákiwa na alama ya nyama ire wakimwabudu swanamu wake. Nyama pamoja na nabii nlongo, wo-wawiri wefiwa wari hai ntanda ra moto, tanda-ro rikikorera na unga. ²¹Masurudadu wa nyama ire pamoja na wa nabii nlongo ware, piya wólaiwa na upanga ulawire nkanya mwa ire ampandire kavalu ire. Na wanyuni piya wakikuta nyama zawo.

20

Myaka alufu

¹Ikisa nimmona laika mmoja akisuka kulawa mbinguni, mmakono mwake kasukula nfungulo wa simbo sarina mwinsho pamoja na unyolo nkulu. ²Laika ire kankola anasi ákiwa nyoka wa mida, etika zina ra Shetwani na ra Ibilisi, akindfunga muda wa myaka alufu mmoja, ³akimwefya nsimbo sarina mwinsho, akifunga nryango akimamatiza selu, ipate asiwatese tena wanu wa kabilia piya mpaka itimu myaka alufu. Nakutimu noyo myaka-yo, ibidi afunguriwe wakati aba.

⁴Ikisa niwona viti, na wanu wekarire-wo wapewe mamulaka a kulamula. Niwona novyo roho za wanu watupuriwe viswa kwa kuwa walavye ushahidi wa Insa, wereze habari za Mwenyezimungu,

21

sawamwambudire nyama ware wala swanamu wake, na sawawere nawo alama yake pacenye wala mmakono. Ewo waludira kuinshi tena upya, watawala pamoja na Insa myaka alufu.⁵ Wafwi wengine ware awaludire kuinshi tena mpaka ipite myaka alufu. Eku ndi kufufuka kakwanza. ⁶Heri na watakatifu ka ware wawere upande wa kufufuka kakwanza. Ka ewo, kifo capiri acina uwemo. Ila wakuja kuwa walongozi wa dini kuntumika Mwenyezimungu pamoja na Almasihi, na wakuja kutawala naye kwa muda wa myaka alufu mmoja.

Kushindisha ka Ibilisi

⁷Paija kutimiziwa myaka alufu-yo, Ibilisi akuja kufunguriwa kifungo cake. ⁸Akuja kupita akiwatesa wanu wa kabila piya nkati ya membe nne za duniya. Kabilo-zo zikwitiwa Gog na Magog. Iye awajumanisa wanu watende vita, nowo wanu-wo isabu yayo ndi kamba nsanga wa mwani. ⁹Wakwera inti-yi mahala papana, wazunguriza kitongojo ca watakatifu wa Mwenyezimungu na kaya ulu yakupendiwa pakulu na Mwenyezimungu. Fala mbinguni wisuka moto, uwoca masurudadu ware piya.

¹⁰Ikisa Ibilisi akiwatesanga ire, akefiwa ntanda rakukorera moto na unga. Akisan-ganyiwa nopare pawéfiwe nyama pamoja na nabii nlongo ire. Ewo wakuja koopepe-siwa usiku na nsana daima milele.

Kulamuriwa ka wafwi

¹¹Ikisa niwona kiti kikulu celupa, na nimmonna ekarire-yo. Ardhi na bingu vitira mbere yake, na mahala pawo apawoneke tena. ¹²Mbere ya kiti cire, ni-wawona wafwi wemire, wakulu na watoto. Vikifunguka vitabu, na cikifunguriwa cengine novyo Kitabu ca Uhai. Na wafwi wakilamuriwa sawa-sawa kwa vitendo vyawo vyavyandikiwe nkati ya vitabu-yo. ¹³Bahari ikiwaperekwa wafwi wake, Kifo cikiwaperekwa wafwi wake, na Kuzimu kukiwaperekwa wafwi wake. Na kila mmoja akilamuriwa kwa vitendo vyake. ¹⁴Kifo pamoja na Kuzimu vikwefiwa ntanda ra moto. Eci ndi kifo capiri kwa milele, ntanda ra moto. ¹⁵Basi, munu saandikiwe zina rake nKitabu ca Uhai onse, kéfiwa ntanda ra moto.

Bingu nyipyä na ardhi nyipyä

¹Sambi, niwona bingu nyipyä na ardhi nyipyä, kamana bingu yakwanza na ardhi yakwanza vilainika, na bahari aiweropo tena. ²Na niwona kaya takatifu ya Yerusalem nyipyä ikisuka kulawa binguni ka Mwenyezimungu, yakusitawiziwa kamba mwari wa harusi vyaatengeziwa kuka kuwonana na nlumake.

³Na nisikira shauti ulu ikilawa pakiti, ikamba:

“Onani! Mekazi a Mwenyezimungu awa kati ya wanadamu.
Iye akuja kuinshi nawo,
na ewo wakuja kuwa wanu wake.
Mwenyezimungu mwanyewe akuwa
pamoja nawo.”

⁴Iye akuja kuwafuta masozi maso awo,
na acija kuwepo tena kifo,
wala uzuni, wala kiriro, wala kulwaziwa,
konta ulumwengu wakwanza upita.”

⁵Na ekare pakiti ire akamba: “Onani, nitenda vinu piya kuwa vipyä!” Ikisa kanambira: “Andika, konta ewu ndi usemi kamili na wakweli.” ⁶Kanambira javi: “Vitimiziwa! Omi ndi Alufa na Omega, wa mwanzo na wa mwinsho. Omi ári na nyotwa nukumpa kunywa bure maji a miririro wa uhai. ⁷Ashínda onse akuja kuriti evi vinu-vi, na kwake iye nukuja kuwa Mwenyezimungu, na kwangu omi, iye akuja kuwa mwanangu. ⁸Fala piya wanu sawarimba myoyo, sawanikubali, wabaya, visomi, wanu wa lukware, wanu waringiza vinu nya usawi, wanu wakwambudu maswanamu, pamoja na walongo piya, ewo wakuja kupata mahala pawo ntanda rakukorera moto na unga. Eci ndi kifo capiri.”

Yerusalem nyipyä

⁹Ikisa kaja laika mmoja kati ya malaika saba, wákiwa nawo vikombe saba, wéjaze hukumu za mwinsho saba ware, iye akisowera nnomi, akamba: “Njo kuno! Uwe nükolotera mwari apofiwe na Kondoo.”

¹⁰Basi laika-yo akinilongoza kiroho mpaka julu ya mwango nkulu na nrefu, aki-nolotera kaya takatifu Yerusalem, ikisuka mbinguni kulawa ka Mwenyezimungu.
¹¹Ikiwa na utukufu wa Mwenyezimungu,

kung'anira kwake kamba mawe a faida pakulu, kwa nfano yasipi, ya kulangala kamba kirilolo.¹² Kaya-yo fzunguriziwa na ukuta nkulu na nrefu, ūkiwa nawo miryango kumi na miwiri. Kila nryango laika mmoja, na kila nryango wandikiwa zina ra rikolo rimoja kati ya marikolo kumi na mawiri a ujukulu walziraeli.¹³ Upande wa malawira-juwa ūkiwa na miryango mitatu, upande wa kibula miryango mitatu, upande wa suheli miryango mitatu, na upande wa maswera-juwa ūkiwa na miryango mitatu.¹⁴ Ukuta-wo ūkiwa na aliserusu kumi na mbiri. Na kila aliserusu yandikiwa zina ra walii mmoja kati ya mawalii kumi na wawiri wa Kondoo.

¹⁵ Laika akisowera nami ire kâsukula kipimiro ca oru, ipate apime kaya ulu ire na miryango yake pamoja na ukuta wake.¹⁶ Kaya ire ūkiwa na membe nne piya sawa-sawa, upana ukiringana na urefu. Kapima kaya ire na kipimiro cire, na kaya ire ikifika kilometuru alufu mbiri na miyateni. Urefu wake na upana wake pamoja na ujunda wake, piya vîkiwa sawa-sawa.¹⁷ Na kapima ukuta wake, kawona upana wake ukifika meturu sitini na ntanu. Laika ire ákipima kamba vyawapima wanadamu.

¹⁸ Vipama nya nowo ukuta-wo vijengiwa na mawe ya yasipi, na kaya-yo ijengiwa na oru maalumu yakuwonekera kamba viduru maalumu.¹⁹ Aliserusu ya ukuta wa noyo kaya-yo isitawiziwa na kila namuna ya mawe a faida pakulu. Aliserusu yakwanza ūkiwa ya mawe a yasipi, yapiř ūkiwa ya mawe a safira, yatatu a kalkedoni, yane a zumaridi,²⁰ yatanu a sardoniki, yasita a akiki, yasaba a kirisoritu, yanane a zabara-jadi, yakenda a topazi, yakumi a kirospaparazu, yakumi na mmoja a yasinto, na yakumi na mbiri ūkiwa ya mawe a ametisitu.

²¹ Na miryango kumi na miwiri ûtendiwa ya mivaazi kumi na miwiri, kila nryango ûtendiwa na nvaazi mmoja. Barabara maalumu ya noyo kaya-yo ūkiwa ya oru maalumu, yakuwonekera kamba viduru.

²² Nkaya-mo siwonire mahala takatifu anta pamoja, konta mahala takatifu pake ndi Mola Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya, pamoja na Kondoo.²³ Na kaya-yo aisakula juwa wala mwezi

kumwarikira, konta cimwarikira ndi utukufu wa Mwenyezimungu, na mwenge wake ndi Kondoo.²⁴ Mataifa akuja kwenendesiwa kwa kumwarikiriwa na nuru ya noyo kaya-yo. Na mafalume wa mulumwengu-mu noyo kaya-yo wajisa mali* yaho. ²⁵ Miryango ya kaya-yo aishubutu kufungiwa nsana, na auja kuwepo usiku.²⁶ Na nkati ya kaya-yo, wanu wa kabilia piya wajisa mali† yaho na inshima zavo.²⁷ Na nkaya-mo acishubutu kwingira kinu kicafu wala akunisha munu kitendo ca haramu wala engira nlongo. Ila wandikiwe mazina awo nKitabu ca Uhai ca Kondoo, nowo tu basi ndi wengira.

22

¹ Laika ire kanolotera muto mmoja wa maji a uhai, maji-yo akiwonekera kamba kirilolo, akilawa pakiti ca Mwenyezimungu na ca Kondoo.² Muto-wo upita kati-kati ya barabara maalumu ya kaya-yo. Kila ng'ambu ya muto ikikula miti yakupa visumo vyakuwapa wanu uhai. Ikipa visumo mara kumi na mbiri kila mwaka, mara mmoja kila mwezi. Na masamba a muti-wo akitibu kabilia piya.

³ Nkaya-mo acikiwepo kinu cakuulaniwa na Mwenyezimungu. Cikuja kuwepo kiti ca Mwenyezimungu na ca Kondoo, na watumisi wake wakuja kumwambudu iye.⁴ Wakuja kummona uso wake, na zina rake rikuja kupamikiwa pacenye pawo.⁵ Usiku awuja kuwapo. Awuja kusakikana nlangaza wa mwenge wala wa juwa, konta Mola Mwenyezimungu amwarika julu yaho ewo. Na ewo wakuja kutawala daima milele.

Kuja ka Insa

⁶ Ikisa, laika ire kanambira javi: “Ewu ndi usemi kamili na wakweli. Mola, Mwenyezimungu awalongoza minabii kiroho, kam-pereka laika wake aje awereze watumisi wake vija kukuna suku karibu.”⁷ Insa akwamba: “Onani, nukuja bila kukawa! Heri mwenyé kufulata usemi ubushuriwe nkitabu-mu.”

⁸ Omi Yahaya ndi niwonire na ndi nisikire evi vinu-vi. Panisikire na paniwonire, nigwa ipate nimwambudu noire laika aki-nolotera evi vinu-vi ire.⁹ Fala iye kanambira tena: “Usinambudu, niwa ntumisi

* 21:24 Kigeregu: “utukufu”. † 21:26 Ona 21:24.

wa Mwenyezimungu kamba vyauri uwe-po pamoja na wanduzo minabii, na kamba piya wafulata usemi wa eci kitabu-ci. Waujuzi kumwambudu ndi Mwenyezimungu.*”

¹⁰ Ikisa tena laika ire kanituma javi: “Usemi ubushuriwe nkitabu-mu, usiture kuwa kinu ca siiri, kamana wakati wakukuna piya-vyo uwa karibu. ¹¹ Munu mbaya atende ubaya, na mmadambi akore dambi. Mwenyé kutenda wema atende wema, na takatifu onse awe takatifu.”

¹² Insa akamba: “Onani! Nukuja bila kukawa. Zawadi yangu iwa nomi, nukuja kumpa kila mmoja kwa kazi yake. ¹³ Omi ndi Alufa na Omega, wa mwanzo na wa kwisiriza, wa kwanza na wa mwinsho.

¹⁴ Heri wenyewe kuswafi nguwo zavo, wapate haki ya kupita pamiryango kwigira nkaya ulu, na kurya kisumo ca Muti wa Uhai. ¹⁵ Fala panja ya kaya ulu-yo, wakuja kubaki piya wari kamba umbwa: wasawi, wenyewe lukware, visomi, wenyewe kwambudu milungu sairi ya ukweli, na ware piya wakuwajibu ulongo na watenda vyakulon-gopa.

¹⁶ Omi Insa nimpereka laika wangu apite akilavya ushahidi evi vinu-vi kwenu umwe

mmajamati. Omi niwa nzipa wa rikolo ra Daudi, na novyo niwa ujukulu wake. Omi ndi kamba ng'andu uwala vú.[†]

¹⁷ Roho Takatifu pamoja na Mwari harus wamwambira Insa javi: “Njo!” Munu asikira evi, neye novyo ambe: “Njo!” Ari na nyotwa, afike karibu. Asakula maji a uhai, apate bure.

Vyakulaizira

¹⁸ Omi Yahaya nankulavya ushahidi ka piya wenyewe kusikira usemi ubushuriwe nkitabu-mu, nukwamba: “Ikiwa munu kongeza usemi mmojawapo nkitabu-mu, Mwenyezimungu amongeza balayi zaandikiwe nkitabu-mu. ¹⁹ Na ikiwa munu kalavya usemi mmojawapo ubushuriwe nkitabu-mu, Mwenyezimungu neye alavya upande wake mMuti wa Uhai na alavya novyo upande wake nKaya Takatifu. Tamaa za nowo upande-wo zandikiwa nkitabu-mu.” ²⁰ Shahidi[‡] wa piya eya mambo-ya akwamba: “Aye! Nukuja bila kukawa!” Aamina[§]! Njo, Mwenye Insa!

²¹ Rehema ya Mwenye Insa iwe namwe piya.

* 22:9 Ona 19:10. † 22:16 Kamba ng'andu vyauri alama ya suku nyipya, kwa namuna mmoja Insa ndi alama yolota suku nyipya ya Mwenyezimungu. ‡ 22:20 “Shahidi wa piya eya mambo-ya” ndi Insa. § 22:20 “Aamina” mana ake “Viwe novyo!”.